

JOURNAL OF MCU
BUDDHAPANYA
REVIEW

E-ISSN : 2630-0524

JMBR

Approved by TCI during 2020-2024

ปีที่ 8 ฉบับที่ 6
พฤศจิกายน - ธันวาคม 2566

VOLUME 8 NUMBER 6
NOVEMBER - DECEMBER 2023

วารสาร มจร พุทธปัญญาปริทรรศน์

วิทยาลัยสงฆ์พุทธปัญญาศรีทวารวดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วารสาร มจร พุทธปัญญาปริทรรศน์

Journal of MCU Buddhapanya Review

ปีที่ 8 ฉบับที่ 6 (พฤศจิกายน-ธันวาคม 2566)

Vol. 8 No. 6 (November-December 2023)

E-ISSN : 2630-0524 (Online)

❖ วัตถุประสงค์

วารสาร มจร พุทธปัญญาปริทรรศน์ มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการศึกษาค้นคว้าเผยแพร่บทความวิจัยและบทความวิชาการของนักวิจัย นักวิชาการ คณาจารย์ นิสิต นักศึกษา และผู้สนใจทั่วไป ในมิติทางด้านพระพุทธศาสนา ศิลปศาสตร์ รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ นิติรัฐศาสตร์ สหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สหวิทยาการด้านการพัฒนาชุมชนและสังคม รวมถึงสหวิทยาการด้านการศึกษาและการเรียนรู้ โดยเปิดรับบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

วารสารมีกระบวนการประเมินคุณภาพจากผู้ทรงคุณวุฒิก่อนตีพิมพ์ โดยบทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารต้องมีค่าเปอร์เซ็นต์ความคล้าย (ทั้งเอกสาร) ด้วยระบบ Copy Catch ไม่เกิน 20 % และต้องผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ในลักษณะปกปิดรายชื่อ (Double blind peer-reviewed) ทั้งนี้ ผลงานที่ขอรับการตีพิมพ์ในวารสารจะต้องไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่นใด โดยผู้นิพนธ์จะต้องปฏิบัติตามรูปแบบ ขั้นตอนและหลักเกณฑ์ของวารสารอย่างเคร่งครัด สำหรับความคิดเห็นที่ปรากฏในเนื้อหาของบทความถือเป็นความรับผิดชอบของผู้นิพนธ์ และไม่ถือเป็นความรับผิดชอบของวารสาร

ตั้งแต่ปี 2566 เป็นต้นไป วารสารทำการเปลี่ยนแปลงกำหนดการตีพิมพ์เผยแพร่ เป็นปีละ 6 ฉบับ คือ

ฉบับที่ 1 (มกราคม-กุมภาพันธ์)

ฉบับที่ 2 (มีนาคม-เมษายน)

ฉบับที่ 3 (พฤษภาคม-มิถุนายน)

ฉบับที่ 4 (กรกฎาคม-สิงหาคม)

ฉบับที่ 5 (กันยายน-ตุลาคม)

ฉบับที่ 6 (พฤศจิกายน-ธันวาคม)

The goal of the **MCU Buddhapanya Review Journal** is to promote education and dissemination of research and academic publications for researchers, academicians, lecturers, and graduate students. inside aspects of Buddhism, Liberal Arts, Political Science, Public Administration, Jurisprudence, Interdisciplinary Humanities and Social Sciences, Interdisciplinary Society and Community Development, and Interdisciplinary Education. since accepting papers in both Thai and English

Before publishing, journals undergo a quality evaluation procedure undertaken by specialists. The journal articles must have a percentage of resemblance (the entire text) with the "Copy Catch" system of no more than 20% and must be examined by at least three qualified individuals in a way that conceals the list (double-blind peer-reviewed). The paper being considered for publication in a journal must not have been previously published or be under consideration for publication in any other journal. The writing style and rigorous adherence to the

journal's policies and procedures are required of all writers. The author of the article, not the editorial staff, is in charge of the comments that appear in the article's body.

According to a statement issued on the journal's website, the journal's publication schedule will be 6 issues each year beginning in 2023 :

No. 1 (January-February),	No. 2 (March-April),
No. 3 (May-June),	No. 4 (July-August),
No. 5 (September-October),	No. 6 (November-December).

❖ เจ้าของ

วิทยาลัยสงฆ์พุทธปัญญาศรีทวารวดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

❖ Owner

Buddhapanyasridvaravadi Buddhist College Mahachulalongkornrajavidyalaya University

❖ สำนักงาน

วิทยาลัยสงฆ์พุทธปัญญาศรีทวารวดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

เลขที่ 51 หมู่ที่ 2 ตำบลไร่ขิง อำเภอสามปราชญ์ จังหวัดนครปฐม 73210

<https://so03.tci-thaijo.org/index.php/jmbr/>

<https://www.facebook.com/journalbudpan>

Email : journalbudpan@gmail.com

❖ Officer

Buddhapanyasridvaravadi Buddhist College Mahachulalongkornrajavidyalaya University

51 M.2, Raikhing, Samphran, Nakhon Pathom, Thailand, 73210

<https://so03.tci-thaijo.org/index.php/jmbr/>

<https://www.facebook.com/journalbudpan>

Email : journalbudpan@gmail.com

❖ ที่ปรึกษา (Advisors)

อธิการบดี

Rector

รองอธิการบดีฝ่ายบริหาร

Vice-Rector for Administration

รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ

Vice-Rector for Academic Affairs

รองอธิการบดีฝ่ายกิจการทั่วไป

Vice-Rector for General Affairs

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

Dean, Graduate School

ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์

Director, Buddhist Research Institute

ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์พุทธปัญญาศรีทวารวดี

Director, Buddhapanyasridvaravadi
Buddhist College

❖ บรรณาธิการ (Executive Editor)

พระมหาบุญเลิศ อินทปญโญ, ศ.ดร.,

Prof. Dr. Phramaha Boonlert Indhapanyo

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

❖ หัวหน้ากองบรรณาธิการ (Chief Editor)

พระมหาประกาศิต สิริเมธ, ผศ.ดร.

Asst. Prof. Dr. Phramaha Prakasit Sirimedho

❖ ผู้ช่วยกองบรรณาธิการ (Assistant Editors)

นางสาวฉัตรระวี มณีขัติย์

Miss Chatravee Maneekut

❖ กองบรรณาธิการ (Editorial Board)

พระครูวินัยธรสุริยา สุริโย, ดร.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

รองศาสตราจารย์ ดร.สำเนียง เลื่อมใส

มหาวิทยาลัยศิลปากร

รองศาสตราจารย์ ดร.สิริกร กาญจนสุนทร

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

รองศาสตราจารย์ ดร.ชลวิทย์ เจียรจิตต์

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

รองศาสตราจารย์ ดร.โอฬาร ถิ่นบางเตียว

มหาวิทยาลัยบูรพา

รองศาสตราจารย์ ดร.สัญญา เคนาภูมิ

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

รองศาสตราจารย์ พ.ต.อ.หญิง ดร. ศิริพร นุชสำเนียง

โรงเรียนนายร้อยตำรวจ (สามพราน)

รองศาสตราจารย์ ดร.วุฒินันท์ กันทะเตียน

มหาวิทยาลัยมหิดล

รองศาสตราจารย์ ดร.โกนิษฐ์ ศรีทอง

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

รองศาสตราจารย์ ดร.ธวัช หอมทวนลม

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมชาย ดำเนิน

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กังวล คัชขิมา

มหาวิทยาลัยศิลปากร

Asst. Prof. Dr. Roman Meinhold

Mahidol University International College

❖ ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณากลั่นกรองบทความ (Peer Review)

✿ ผู้ทรงคุณวุฒิภายในมหาวิทยาลัย

พระสุธีรัตนบัณฑิต, รศ.ดร.

บัณฑิตวิทยาลัย

พระครูสังฆรักษ์จักรกฤษณ์ ภูริปัญโญ, ผศ.ดร.

คณะครุศาสตร์

พระมหาเกรียงศักดิ์ อินทปัญโญ, ดร.

สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์

พระมหานันทวิทย์ ธีรภทฺโท, ดร.

สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์

พระครูใบฎีกาอภิชาติ ธมมสุโข, ผศ.ดร.

วิทยาลัยสงฆ์พุทธปัญญาศรีทวารวดี

พระครูใบฎีกาธีรยุทธ จันทบุโณ, ผศ.ดร.

วิทยาลัยสงฆ์พุทธปัญญาศรีทวารวดี

พระปลัดประพนธ์ สุปภาโต, ดร.

วิทยาลัยสงฆ์พุทธปัญญาศรีทวารวดี

พระเจริญพงษ์ ธมฺมทีโป, ดร.

วิทยาลัยสงฆ์พุทธปัญญาศรีทวารวดี

รองศาสตราจารย์ ดร.ภูริวัจน์ ปุณยวุฒิปรีดา

คณะสังคมศาสตร์

รองศาสตราจารย์ ดร.วรวิทย์ นิเทศศิลป์

วิทยาเขตเชียงใหม่

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เอื้อง ปั่นเหง่งเพชร

วิทยาเขตเชียงใหม่

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พุทธชาติ แผนสมบุญ

คณะมนุษยศาสตร์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพรัตน์ ฉิมหาด

วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิชิต ปริมาตร

วิทยาเขตนครราชสีมา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.โยตะ ชัยวรมันกุล

วิทยาลัยสงฆ์พุทธปัญญาศรีทวารวดี

☸ ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกมหาวิทยาลัย

พระมหามหาวินทร์ ปุริสุตโตโม, ผศ.ดร.

รองศาสตราจารย์ ดร.สิริกร กาญจนสุนทร

รองศาสตราจารย์ ดร.สำเนียง เลื่อมใส

รองศาสตราจารย์ ดร.ชลวิทย์ เจียรจิตต์

รองศาสตราจารย์ ดร.โอฬาร ถิ่นบางเตียว

รองศาสตราจารย์ ดร.สำเนียง เลื่อมใส

รองศาสตราจารย์ พ.ต.ท.หญิง ดร.ศิริพร นุชสาเนียง

รองศาสตราจารย์ พ.ต.ท.หญิง ดร.ทัตดาว โฉมลักษณ์

รองศาสตราจารย์ ดร.สัญญา เคนาภูมิ

รองศาสตราจารย์ ดร.วุฒินันท์ กันทะเตียน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กั้วล คัชชิตมา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เบญจมาศ สุขสถิตย์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เบญจวรรณ บวรกุลภา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประทีป พิษทองกลาง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภูมิภควัฒน์ ภูมิพงศ์คชศร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทินกฤตพัชร รุ่งเมือง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อุบล วุฒิพรโสภณ

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

มหาวิทยาลัยศิลปากร

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

มหาวิทยาลัยบูรพา

มหาวิทยาลัยศิลปากร

โรงเรียนนายร้อยตำรวจ (สามพราน)

โรงเรียนนายร้อยตำรวจ (สามพราน)

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

มหาวิทยาลัยมหิดล

มหาวิทยาลัยศิลปากร

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

มหาวิทยาลัยสยาม

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์

นักวิชาการอิสระ

บทบรรณาธิการ

วารสาร มจร พุทธปัญญาปริทรรศน์ ได้รับรองคุณภาพวารสารวิชาการจากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (Thai Journal Citation Index : TCI) การประเมินคุณภาพวารสารรอบที่ 4 โดยจัดให้เป็นวารสารกลุ่มที่ 1 (Tier 1) ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2564 ไปจนถึงวันที่ 31 ธันวาคม 2567 และได้ทำการเผยแพร่แบบออนไลน์ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2562 เป็นต้นมา

สำหรับการเผยแพร่ฉบับนี้ เป็นปีที่ 8 ฉบับที่ 6 (พฤศจิกายน-ธันวาคม 2566) มีผลงานที่ผ่านการพิจารณาประเมินคุณภาพตามเกณฑ์ของวารสาร และได้รับคัดเลือกให้ตีพิมพ์เผยแพร่ จำนวน 25 เรื่อง เป็นบทความวิจัย 21 เรื่อง บทความวิชาการ 4 เรื่อง ดังนี้ (1)การพัฒนารูปแบบสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนมาตรฐานสากลเพื่อส่งเสริมพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา (2)ภาวะผู้นำกับความสำเร็จของการวางแผนยุทธศาสตร์และการนำไปสู่การปฏิบัติ (3)การบริหารการจัดเก็บภาษีขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นในจังหวัดมุกดาหาร (4)ข้อเสนอการจัดการและกลไกการกำกับดูแลข่าวสารเพื่อป้องกันความรุนแรงทางสังคมในสื่อยุคดิจิทัล (5)รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในการป้องกันและควบคุมโรคโควิด-19 เขตสุขภาพที่ 10 กระทรวงสาธารณสุข (6)แนวทางการเตรียมความพร้อมหน่วยบริการปฐมภูมิในเขตกรุงเทพมหานครเพื่อให้บริการผู้สูงอายุภายใต้มาตรการเฝ้าระวังป้องกันและควบคุมการแพร่ระบาดโรคระบาด COVID-19 (7)การพัฒนาหมู่บ้านรักษาศีล 5 ต้นแบบของชุมชนวัดสำโรง อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม (8)รูปแบบการพัฒนาการบริหารจัดการศาสนสมบัติของวัด อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม (9)รูปแบบการพัฒนาชุมชนเชิงบูรณาการเพื่อสร้างความเข้มแข็งบนฐานพุทธธรรมในอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม (10)การพัฒนากลยุทธ์สินค้าน้ำตาลมะพร้าวเชิงรุกเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งการจัดการชุมชนพึ่งตนเอง จังหวัดสมุทรสงคราม (11)นวัตกรรมการจัดการขยะในวัดถ้ำสิงโตทอง อำเภोजอมบึง จังหวัดราชบุรี (12)ผลการจัดการเรียนการสอนผ่านห้องเรียนออนไลน์ เรื่อง กฎหมายแพ่งและอาญาที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 (13)นโยบายทำเรืออัจฉริยะจังหวัดชลบุรี (14)การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาโรงเรียนขนาดเล็ก โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน (15)กลยุทธ์การเติบโตอย่างยั่งยืนของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล (16)การประเมินผลของการนำนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ในพื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทราไปปฏิบัติ (17)ผลการใช้กระบวนการสืบเสาะเป็นฐานที่มีต่อทักษะการคิดวิเคราะห์ เรื่องคำยืมภาษาต่างประเทศในภาษาไทย (18) รูปแบบนโยบายการศึกษาเพื่อการขับเคลื่อนสู่ประชาคมอาเซียนของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร (19)การพัฒนาแนวทางการสื่อสารกฎหมายผ่านสื่อออนไลน์ (20)การพัฒนาการบริการสาธารณะของนิติบุคคลเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารอาคารชุดในจังหวัดปทุมธานี (21)แนวทางการจัดการตลาดส่งเสริมการเที่ยวเชิงเกษตรของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนวิถีพุทธ จังหวัดสุพรรณบุรี (22)การพัฒนาพลังศักยภาพทางใจตามแนวพุทธจิตวิทยาเพื่อประโยชน์สุขในการทำงาน (23)บทบาทผู้ปฏิบัติหน้าที่ติดตามสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตั้งแต่ปี พ.ศ. 2554 –

ปัจจุบัน (24)การวิจัยด้านธุรกิจการบินโดยใช้เทคนิคเดลฟาย (25)แนวทางการดำรงรักษาและความ
จงรักภักดีต่อองค์กรของบุคลากร สังกัดมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

ทำนบกongบรรณาธิการ ขอขอบคุณทุกท่านที่ได้เลือกให้วารสาร มจร พุทธปัญญาปริทรรศน์ได้
ทำหน้าที่เผยแพร่ผลงานของท่าน และหวังอย่างยิ่งว่าผลงานที่ได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารฉบับนี้จะ
เป็นประโยชน์ต่อผู้อ่านตามเจตนารมณ์และวัตถุประสงค์ของการจัดทำวารสาร หากผู้อ่านจะมี
ข้อเสนอแนะประการใดในการปรับปรุงคุณภาพวารสารนี้ให้ดียิ่งขึ้นกongบรรณาธิการขอน้อมรับด้วยความ
ยินดียิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

พระมหาบุญเลิศ อินทปญโญ, ศ.ดร.
บรรณาธิการ

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทบรรณาธิการ	(6)
สารบัญ	(8)
ผลงานที่เผยแพร่	
1. การพัฒนารูปแบบสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน มาตรฐานสากลเพื่อส่งเสริมพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา โดย ภูมิภควัฒน์ ภูมิพงศ์คชศร	1-16
2. ภาวะผู้นำกับความสำเร็จของการวางแผนยุทธศาสตร์และการนำไปสู่การ ปฏิบัติ โดย ลักษณะ ศิริวรรณ	17-30
3. การบริหารการจัดเก็บภาษีขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นในจังหวัด มุกดาหาร โดย ภัทรี ฟรีสตัด	31-42
4. ข้อเสนอการจัดการและกลไกการกำกับดูแลข่าวสารเพื่อป้องกันความ รุนแรงทางสังคมในสื่อยุคดิจิทัล โดย กฤติยา รุจิโชคและสุประวีณ์ ศิริกุลวัฒนา	43-52
5. รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานตาม บทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในการป้องกัน และควบคุมโรคโควิด-19 เขตสุขภาพที่ 10 กระทรวงสาธารณสุข โดย อรภิญญา แสงจันทร์ และ สุรีย์ จันทรมล	53-64
6. แนวทางการเตรียมความพร้อมหน่วยบริการปฐมภูมิในเขตกรุงเทพมหานคร นครเพื่อให้บริการผู้สูงอายุภายใต้มาตรการเฝ้าระวังป้องกันและควบคุมการ แพร่ระบาดของโรค COVID-19 โดย นุสรี ศิริพัฒน์, และ ตรีเนตร ตันตระกูล	65-76
7. การพัฒนาหมู่บ้านรักษาศีล 5 ต้นแบบของชุมชนวัดสำโรง อำเภอนครชัย ศรี จังหวัดนครปฐม โดย พระครูปฐมธีรวัฒน์	77-89
8. รูปแบบการพัฒนาการบริหารจัดการศาสนสมบัติของวัด อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม โดย พระครูสังวรสาธุวัตร	90-99
9. รูปแบบการพัฒนาชุมชนเชิงบูรณาการเพื่อสร้างความเข้มแข็งบนฐานพุทธ ธรรมในอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม โดย พระสุวรรณ์ ฉุนกระโทก	100-113

10. การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเส้นทางไหว้พระ 9 วัด อำเภอเมือง
สุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี 114-125
โดย พระมหาณรงค์ สร้อยเกสร
11. นวัตกรรมจัดการขยะในวัดถ้ำสิงโตทอง อำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี 126-138
โดย จีรพรรณ นิลทองคำ
12. ผลการจัดการเรียนการสอนผ่านห้องเรียนออนไลน์ เรื่อง กฎหมายแพ่งและ
อาญาที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความพึงพอใจของนักเรียนชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ 3 139-148
โดย ภูวดี บุญศรี
13. นโยบายทำเรืออัจฉริยะจังหวัดชลบุรี 149-163
โดย พรเทพ พงศ์เจนธรรม และ สืบพงศ์ สุขสม
14. การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา 164-172
โรงเรียนขนาดเล็ก โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน
โดย ระวีวรรณ พรหมวรรณ และชุตินา มุสิกานนท์
15. กลยุทธ์การเติบโตอย่างยั่งยืนของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางในเขต
กรุงเทพมหานครและปริมณฑล 173-185
โดย ภณ ทัพพินท์กร
16. การประเมินผลของการนำนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ในพื้นที่
จังหวัดฉะเชิงเทราไปปฏิบัติ 186-197
โดย สมอง ทองมา และ สืบพงศ์ สุขสม
17. ผลการใช้กระบวนการสืบเสาะเป็นฐานที่มีต่อทักษะการคิดวิเคราะห์ เรื่อง
คำยืมภาษาต่างประเทศในภาษาไทย 198-208
โดย กรรณภา ญาติวิสุทธิ
18. รูปแบบนโยบายการศึกษาเพื่อการขับเคลื่อนสู่ประชาคมอาเซียนของ
โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร 209-225
โดย ประดิษฐ์ ดีวัฒนกุล
19. การพัฒนาแนวทางการสื่อสารกฎหมายผ่านสื่อออนไลน์ 226-236
โดย จารุวรรณ ชื่นฤทัย
20. การพัฒนาการบริการสาธารณะของนิติบุคคลเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการ
บริหารอาคารชุดในจังหวัดปทุมธานี 237-249
โดย ฉัตรชัย นาถำพลอย, วัชรินทร์ ชาญศิลป์, เกียรติศักดิ์ สุขเหลือง
21. แนวทางการจัดการตลาดส่งเสริมการเที่ยวเชิงเกษตรของกลุ่มวิสาหกิจ
ชุมชนวิถีพุทธ จังหวัดสุพรรณบุรี 250-260
โดย พระครูใบฎีกาศักดิ์ดินัย เนตรพระ และเอกมงคล เพ็ชรวงษ์
22. การพัฒนาพลังศักยภาพทางใจตามแนวพุทธจิตวิทยาเพื่อประโยชน์สุขใน
การทำงาน 261-271
โดย นรินทร์ชิตา ศิลประชาวรงค์, สิริวัฒน์ ศรีเครือแดง และวิชชุดา ฐิติโชติรัตนนา

23. บทบาทผู้ปฏิบัติหน้าที่ติดตามสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตั้งแต่ปี พ.ศ. 2554 – ปัจจุบัน 272-281
โดย ศรุตฯ สมพอง, และปิ่นอนงค์ ชัยแก้ว
24. การวิจัยด้านธุรกิจการบินโดยใช้เทคนิคเดลฟาย 282-291
โดย นิสรฯ แพทย์รังษี, และสมบัติ ทิฆัมทรัพย์
25. แนวทางการธำรงรักษาและความจงรักภักดีต่อองค์กรของบุคลากร สังกัด มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล 292-302
โดย ชัยณรงค์ สิริพรปรีดา, พิภพ วังค์เงิน, อุษา งามมีศรี

การพัฒนารูปแบบสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนมาตรฐานสากล
เพื่อส่งเสริมพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา

DEVELOPING A COMPETENCY FRAMEWORK FOR SCHOOL ADMINISTRATORS
IN INTERNATIONAL STANDARD SCHOOLS TO PROMOTE EDUCATIONAL INNOVATION

ภูมิภควัชร จ ภูมิพงศ์คชสร

Phumphakawat Phumphongkhochasorn

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

College of Innovation Management, Rajamangala University of Technology Rattanakosin

E-mail: phumphakawat.ps@gmail.com

Received 7 November 2023; Revised 17 November 2023; Accepted 24 December 2023.

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาองค์ประกอบของสมรรถนะ เพื่อพัฒนารูปแบบการพัฒนาสมรรถนะ และเพื่อประเมินรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมาตรฐานสากลเพื่อส่งเสริมพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้เป็นผู้บริหารสถานศึกษาที่อยู่ในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาตามพระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา พ.ศ.2562 จำนวน 350 คน ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยแบบผสมวิธีเชิงอธิบายเป็นลำดับ และใช้เทคนิคเดลฟาย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นที่มีต่อความถูกต้องและความเหมาะสม การวิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ สถิติที่ใช้ คือ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย (X) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ผลการวิจัยพบว่า 1.องค์ประกอบของสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนมาตรฐานสากลเพื่อส่งเสริมพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ประกอบด้วยสมรรถนะ 3 ด้าน คือ 1) สมรรถนะส่วนบุคคล ประกอบด้วย ความเชี่ยวชาญในสายอาชีพ คุณธรรม แรงจูงใจมุ่งมั่นสัมฤทธิ์ การพัฒนาตนเอง และความคิดสร้างสรรค์ 2) สมรรถนะต่อองค์กร ประกอบด้วย การทำงานเป็นทีม ความเข้าใจในองค์กรและระบบราชการ การมีส่วนร่วม การประกันคุณภาพการศึกษา และเทคโนโลยีสารสนเทศ และ 3) สมรรถนะหลัก ประกอบด้วย การวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการวิจัยเพื่อพัฒนาภาวะผู้นำ การวางแผน และการบริหารองค์กร 2.การพัฒนารูปแบบการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมาตรฐานสากลเพื่อส่งเสริมพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา โดยใช้เทคนิคเดลฟายแบบปรับปรุงมี 3 องค์ประกอบ คือ 1) สมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษา เป้าหมายของโรงเรียนมาตรฐาน และเป้าหมายการจัดการศึกษาพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา 2) การจัดการเรียนการสอนตามเป้าหมายของโรงเรียนมาตรฐานและ 3) เป้าหมายการจัดการศึกษาพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา และ 3.ประเมินรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมาตรฐานสากลเพื่อส่งเสริมพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา พบว่า 1) ความถูกต้อง โดยรวมในระดับมากที่สุด และ 2) ความเหมาะสม โดยรวมในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: สมรรถนะผู้บริหาร, นวัตกรรมการศึกษา, โรงเรียนมาตรฐานสากล

Abstract

The objectives of this study were to study the components in developing the competency framework and to evaluate the competency framework for education administrators in international standard schools to promote educational sandbox. The sample group consisted of 350 education administrators in the education sandbox according to the Educational Innovation Area Act of 2019 using mixed-methods sequential explanatory design and Delphi technique. The research instrument was a questionnaire regarding opinions on its correctness and appropriateness. Data was analyzed using computer programs. Statistics were frequency, percentage, mean (X), and standard deviation (S.D.).

The results showed that: 1. There were 3 components of the competency framework for education administrators in international standard schools to promote educational sandbox: 1) Personal competencies included professional expertise, morality, achievement motive, self-development, and creativity. 2) Organizational competencies included teamwork, organizational and bureaucratic understanding, participation in educational quality assurance, and information technology. 3) Core competencies included analysis, synthesis, and research for leadership development, planning, and organizational management. 2. There were 3 components of the competency framework for education administrators in international standard schools to promote educational sandbox using the modified Delphi technique: 1) competency of educational institution administrators, standard school goals, and educational management goals in the education sandbox 2) learning management based on standard school goals and 3) educational management goals in the education sandbox. 3. For evaluation of the competency framework for education administrators in international standard schools to promote educational sandbox, it was found that 1) Overall accuracy was at the highest level. 2) Overall suitability was at the highest level.

Keywords: Competencies of Education Administrators, Educational Sandbox, International Standard schools

บทนำ

การศึกษาเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของคนไทยทุกคน ที่รัฐต้องจัดให้เพื่อพัฒนาคนไทยทุกช่วงวัย เพื่อเป็นต้นทุนทางปัญญาที่สำคัญในการพัฒนาทักษะ คุณลักษณะ และสมรรถนะในการประกอบสัมมาชีพ รวมทั้งการดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างเป็นสุข อันจะนำไปสู่ความมีเสถียรภาพและความมั่นคงของสังคม (Wathinee Poolsap, 2020) ซึ่งเป็นส่วนสำคัญของการพัฒนาประเทศให้ทัดเทียมนานาประเทศในเวทีโลก ท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกศตวรรษที่ 21 อีกทั้งประกอบกับแรงกดดันจากภายในประเทศด้านโครงสร้างประชากรที่ส่งผลให้ประเทศไทยเข้าสู่สังคมสูงวัย และทัศนคติความเชื่อ ค่านิยม วัฒนธรรม พฤติกรรมของประชากรที่ปรับเปลี่ยนไปตามกระแสโลกาภิวัตน์ ซึ่งส่งผลกระทบต่อระบบการศึกษาที่ยังมี ปัญหาหลายประการ นับตั้งแต่ปัญหาคุณภาพของคนไทยทุกช่วงวัย ปัญหาคุณภาพและมาตรฐานการจัดการศึกษาในทุกระดับ และปัญหาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่ยังไม่เหมาะสมที่ยังมีความเหลื่อมล้ำใน

ด้านโอกาส และความเสมอภาคทางการศึกษา รวมทั้งปัญหาด้านคุณธรรม จริยธรรม ความมีวินัย และการมีจิตสาธารณะ ซึ่งจากที่กล่าวมาจึงมีความจำเป็นที่ประเทศไทยต้องปฏิรูปการศึกษาเพื่อให้ระบบการศึกษาเป็นกลไกหลักของการขับเคลื่อนประเทศภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 และภายใต้กรอบยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2561 – 2580) อีกทั้งให้สอดคล้องกับทิศทางของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 – 2570) เพื่อให้สามารถนำพาประเทศไปสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนในอีก 20 ปีข้างหน้า

เป้าหมายของการพัฒนาประเทศที่สำคัญคือการพัฒนาคุณภาพคนทุกช่วงวัยให้มีศักยภาพสูง เพื่อเตรียมพร้อมสำหรับการเปลี่ยนแปลง เนื่องจากจำนวนประชากรวัยแรงงานในประเทศกำลังลดลงอย่างต่อเนื่อง คุณภาพคนยังมีปัญหาและส่งผลกระทบต่อเนื่อง อีกทั้งผลการศึกษาของเด็กไทยมีค่าเฉลี่ยค่อนข้างต่ำ ทำให้จำเป็นต้องมีแผนในการพัฒนาประชากรทุกวัย โดยมุ่งเน้นทักษะที่เหมาะสมกับวัยต่าง ๆ (Policy and Planning Division ValiaAlongkorn Rajabhat University Under Royal Patronage, 2020) เครื่องมือสำคัญในการพัฒนาคนและสังคมดังกล่าวคือ การศึกษาซึ่งจะทำให้คนให้มีคุณลักษณะตามที่สังคมต้องการ และเป็นปัจจัยในการพัฒนาสังคมให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงต่อไป ทำให้กระทรวงศึกษาธิการได้มีการกำหนดแนวทางการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 มุ่งเน้นการเตรียมคนรุ่นใหม่ให้มีทักษะและความสามารถในการปรับตัว มีคุณลักษณะสำคัญในการดำรงชีวิตในโลกยุคใหม่ได้อย่างรู้เท่าทันสงบ สันติ มีความสุข มีคุณภาพชีวิตที่ดี เหมาะสมเพียงพอ การจัดหลักสูตรการเรียนการสอนต้องมีความเป็นพลวัตก้าวทันกับสิ่งต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลง และได้ผลักดันให้มีการปรับเปลี่ยนเพื่อเพิ่มศักยภาพการจัดการศึกษาไทยให้พร้อมสำหรับการแข่งขันในเวทีโลกในยุคศตวรรษที่ 21 (Office of the Basic Education Commission, 2010)

จากที่กล่าวมาข้างต้นส่งผลให้โรงเรียนต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบการเรียนการสอน โดยมีนวัตกรรมในการช่วยเพิ่มประสิทธิภาพ และแก้ปัญหาการทำงานที่แตกต่างไปจากรูปแบบเดิม ซึ่งในปี พ.ศ.2561 มีการกำหนดพื้นที่การปฏิรูปการบริหารและการจัดการศึกษาเพื่อสนับสนุนการสร้างนวัตกรรมการศึกษา โดยกำหนดเป็นพื้นที่ระดับจังหวัดให้สถานศึกษานำร่องสามารถจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับบริบทในพื้นที่ และสามารถมีการบริหารจัดการที่ยืดหยุ่นคล่องตัว ไม่ต้องอิงกับกฎระเบียบที่ไม่จำเป็นหรือไม่เอื้อจากส่วนกลาง มีกลไกการจัดการศึกษาระหว่างภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม เรียกว่า “พื้นที่นวัตกรรมการศึกษา” (Office of the Permanent Secretary, Ministry of Education, 2022) จึงได้ออกประกาศพระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา พ.ศ.2562 มีวัตถุประสงค์เพื่อคิดค้นและพัฒนา นวัตกรรมการศึกษาและการเรียนรู้ ยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของผู้เรียน รวมทั้งเพื่อดำเนินการให้มีการขยายผลไปใช้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอื่น ๆ ลดความเหลื่อมล้ำในการศึกษา กระจายอำนาจและให้อิสระแก่หน่วยงานทางการศึกษาและสถานศึกษานำร่องในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา เพื่อเพิ่มความคล่องตัวในการบริหารและการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพยิ่งขึ้นในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา (Policy and Planning Division ValiaAlongkorn Rajabhat University Under Royal Patronage, 2020) ดังนั้นในวันที่ 29 พฤศจิกายน 2565 คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบจัดตั้งพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจำนวนทั้งสิ้น 19 จังหวัด เพื่อสร้างรูปแบบใหม่ในการบริหารจัดการ และจัดการศึกษาในระดับพื้นที่ มุ่งพัฒนาสมรรถนะของผู้เรียนให้เหมาะสมกับศักยภาพผู้เรียนตามบริบทพื้นที่ และความต้องการของประเทศ สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาประเทศ ที่มุ่งเน้นความร่วมมือของทุกภาคส่วน (Office of the Basic Education Commission, 2019)

พื้นที่นวัตกรรมการศึกษา เป็นการกระจายอำนาจและให้อิสระแก่หน่วยงานทางการศึกษาและสถานศึกษาในพื้นที่นำร่อง สามารถคิดรูปแบบการเรียนการสอนตามบริบท ศักยภาพของพื้นที่ได้ โดยพัฒนากลไก

ในการจัดการศึกษาแบบมีร่วมระหว่างภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมในพื้นที่ ตัวอย่างพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาที่โดดเด่น อาทิ จังหวัดภูเก็ต มีแผนที่จะสร้างระบบการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาของพื้นที่และความต้องการของประชาชน มุ่งเน้นการสร้างคนและการศึกษา โดยเด็กในจังหวัดภูเก็ตทุกคนต้องพูดได้มากกว่า 2 ภาษา รวมทั้งให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหาเรื่องความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาในโรงเรียนที่ไม่มีความพร้อมในการบริหารทรัพยากรต่าง ๆ เพื่อสามารถนำจังหวัดภูเก็ตไปสู่ความก้าวหน้าและความเจริญรุ่งเรืองมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับบริบทและความต้องการของจังหวัดที่เป็นเมืองท่องเที่ยวระดับโลกและในอนาคตจะต้องแข่งขันกับประเทศอื่นในเรื่องเศรษฐกิจการท่องเที่ยว และจังหวัดจันทบุรีมีแนวทางการยกระดับคุณภาพการศึกษาในรูปแบบ Chan Education Shift Model (C = Change , H = Happiness , A = Agreement for Action, N = Network Instruction) Change คือ ยกระดับคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง มั่นคง และยั่งยืน โดยมุ่งการลด-ละ-เลิก โครงการที่ไม่ส่งผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน รวมทั้งการปลดปล่อยกฎระเบียบต่าง ๆ มุ่งเน้นที่จะลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา สร้าง Happiness ให้ผู้เรียนได้พัฒนาองค์รวมความรู้ ทักษะ สมรรถนะตามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ผู้เรียนเป็นคนเก่ง คนดี มีความสุข สอดคล้องกับวิถีชีวิต “สุขทุกวันทั้งจันทบุรี” Agreement for Action โดยกำหนดให้มีนวัตกรรมในการจัดการศึกษาพัฒนาผู้เรียนให้มีความสอดคล้องกับบริบทของตนเอง เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง Network Instruction คือ สถานศึกษาจัดการศึกษาด้วยตนเอง สร้างการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคประชาสังคม (Office of the Permanent Secretary, Ministry of Education, 2022)

โดยในปี พ.ศ.2553 ได้กำหนดนโยบายให้โรงเรียนมาตรฐานสากล (World – Class Standard School) ซึ่งเป็นหนึ่งในนวัตกรรมจัดการศึกษาที่ใช้ทั่วประเทศ และต่อมาในปี พ.ศ.2562 ก็มีการประกาศพระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ขึ้นเพื่อให้สถานศึกษาสามารถคิดรูปแบบการเรียนการสอนตามบริบทศักยภาพของพื้นที่ได้ ซึ่งในโรงเรียนขนาดใหญ่หรือโรงเรียนที่มีศักยภาพในพื้นที่นำร่องนวัตกรรมการศึกษา ก็ต้องดำเนินงานตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการทั้งโรงเรียนมาตรฐานสากล (World – Class Standard School) และการพัฒนาหลักสูตรให้เหมาะสมกับบริบทพื้นที่ ตามพระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา อันจะเป็นต้นแบบแนวทางการพัฒนาโรงเรียนในอนาคต ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษามีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาโรงเรียน หลักสูตร งบประมาณ และบุคลากร เพื่อให้การบริหารโรงเรียนมีประสิทธิภาพ โดยกระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาไว้ว่า เป็นผู้นำในการพัฒนา มีการจัดทำแผนพัฒนาสถานศึกษา หลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การสร้างความร่วมมือ และประสานกับบุคลากรทุกฝ่ายในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษาเพื่อการวางแผนพัฒนาการจัดให้มีข้อมูลสารสนเทศ สนับสนุนการจัดสภาพแวดล้อมและวัสดุอุปกรณ์ที่เอื้ออำนวยต่อการจัดการเรียน การสอนการนิเทศ ช่วยเหลือโดยจัดให้มีระบบนิเทศภายในและระบบประกันคุณภาพภายในอย่างเป็นระบบ การกำกับติดตาม ประเมินผลและมีการนำผลการประเมินไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา และการสนับสนุนส่งเสริมให้บุคลากรในสถานศึกษาได้รับการพัฒนาให้มีความรู้ความเข้าใจความสามารถในการ พัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนตลอดเวลา (Phakphon Lieknok, 2021) ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องมีสมรรถนะหลักในการบริหารจัดการองค์การให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ผู้บริหารไม่เพียงแต่มุ่งมั่นแต่ผลงานด้านการบริหารงานภายในโรงเรียนเท่านั้น แต่ต้องให้ความสำคัญกับบุคลากรภายในองค์การของตนเองด้วย ซึ่งเป็นหนึ่งในสมรรถนะหลักของผู้บริหาร ที่ส่งผลต่อการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ สามารถปรับตัวได้ทันกับการเปลี่ยนแปลง และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคม ได้อย่างมีความสุข ตามวิสัยทัศน์ของแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560 – 2579

จากที่กล่าวมาข้างต้น การกำหนดนโยบายให้โรงเรียนมาตรฐานสากล (World – Class Standard School) ตั้งแต่ปี พ.ศ.2553 ซึ่งเป็นหนึ่งในนวัตกรรมการจัดการศึกษาที่ใช้ทั่วประเทศ และต่อมาในปี พ.ศ. 2562 ก็มีการประกาศพระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ขึ้นเพื่อให้สถานศึกษาสามารถคิดรูปแบบการเรียนสอนตามบริบท ศักยภาพของพื้นที่ได้ ซึ่งในโรงเรียนขนาดใหญ่หรือโรงเรียนที่มีศักยภาพในพื้นที่นำร่อง นวัตกรรมการศึกษา ก็ต้องดำเนินงานตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการทั้งโรงเรียนมาตรฐานสากล (World – Class Standard School) และการพัฒนาหลักสูตรให้เหมาะสมกับบริบทพื้นที่ ตามพระราชบัญญัติพื้นที่ นวัตกรรมการศึกษา อันจะเป็นนวัตกรรมการศึกษาและต้นแบบแนวทางการพัฒนาโรงเรียนในอนาคต ตาม แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560 – 2579 แต่การดำเนินงานจะประสบความสำเร็จและมีประสิทธิภาพนั้น สิ่ง สำคัญคือผู้บริหารสถานศึกษาที่ต้องรับนโยบายและถ่ายทอดนโยบายสู่บุคลากรในสถานศึกษาให้เข้าใจ ร่วมแรง ร่วมใจในการปฏิบัติงานให้ได้ตามมาตรฐานหลักคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาที่กระทรวงศึกษาธิการได้ กำหนดไว้ ทั้งการประกันคุณภาพภายในและภายนอก การประกันคุณภาพการศึกษาเป็นเครื่องมือที่นำมา ยกระดับมาตรฐานการจัดการศึกษาให้ได้มาตรฐานเทียบเคียงมาตรฐานสากล ซึ่งการศึกษาที่มีหลักประกันจะ แสดงให้เห็นถึงนักเรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาและเป็นที่ยอมรับของสังคม และเป็นกลไกขับเคลื่อน ให้สถานศึกษาได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษา “การพัฒนารูปแบบ สมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนมาตรฐานสากลเพื่อส่งเสริมพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา” เพื่อเป็น แนวทางในการพัฒนาการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพสูงสุดต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบของสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมาตรฐานสากลเพื่อส่งเสริมพื้นที่ นวัตกรรมการศึกษา
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมาตรฐานสากลเพื่อส่งเสริม พื้นที่นวัตกรรมการศึกษา
3. เพื่อประเมินรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมาตรฐานสากลเพื่อส่งเสริม พื้นที่นวัตกรรมการศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

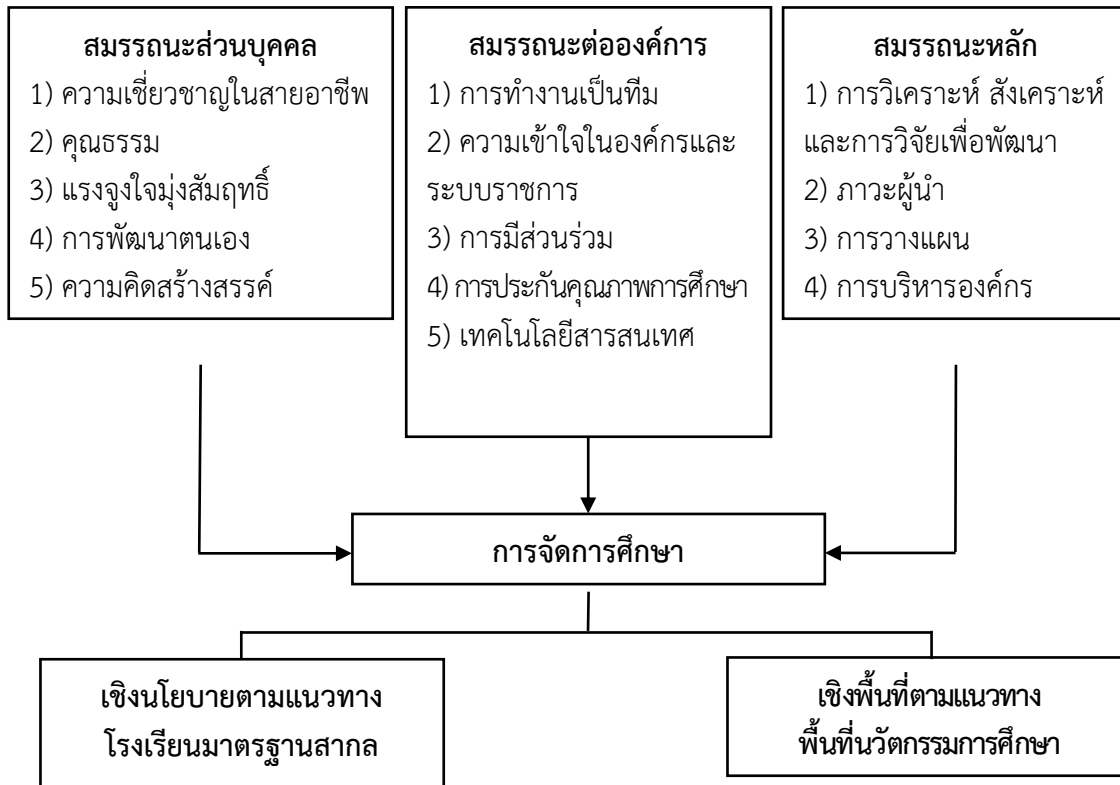
การศึกษาการพัฒนารูปแบบสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนมาตรฐานสากลเพื่อส่งเสริม พื้นที่นวัตกรรมการศึกษา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาองค์ประกอบของสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียน มาตรฐานสากลเพื่อส่งเสริมพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา และพัฒนารูปแบบการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหาร สถานศึกษาโรงเรียนมาตรฐานสากลเพื่อส่งเสริมพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา รวมทั้งประเมินรูปแบบการพัฒนา สมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมาตรฐานสากลเพื่อส่งเสริมพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา โดยใช้ระเบียบ วิธีการวิจัยแบบผสมวิธีเชิงอธิบายเป็นลำดับ (Explanatory Sequential Mixed-Methods Research) และ ใช้เทคนิคเดลฟาย (Delphi Technique)

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาองค์ประกอบของสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนมาตรฐานสากลเพื่อ ส่งเสริมพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา

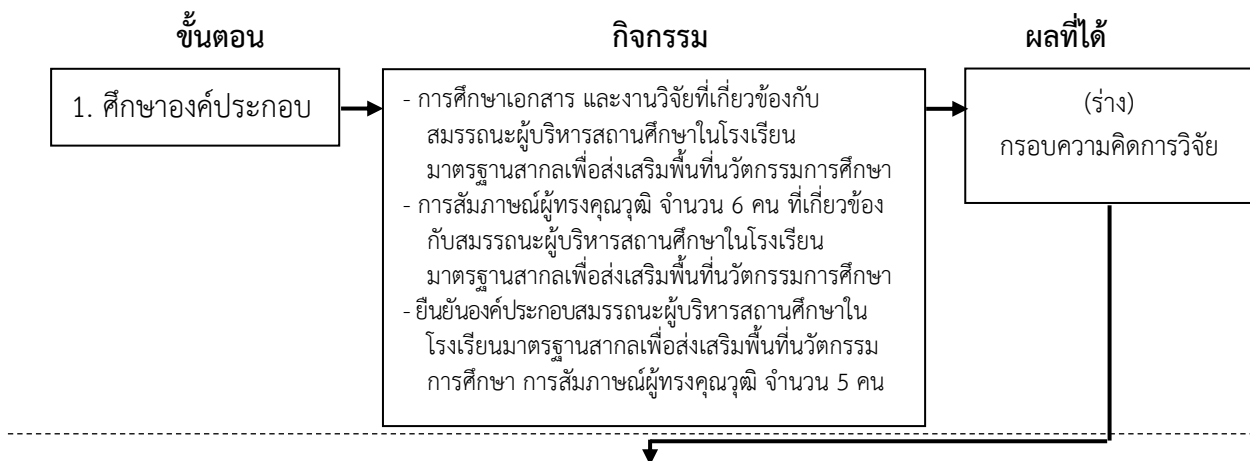
ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนารูปแบบการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมาตรฐานสากลเพื่อ ส่งเสริมพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา

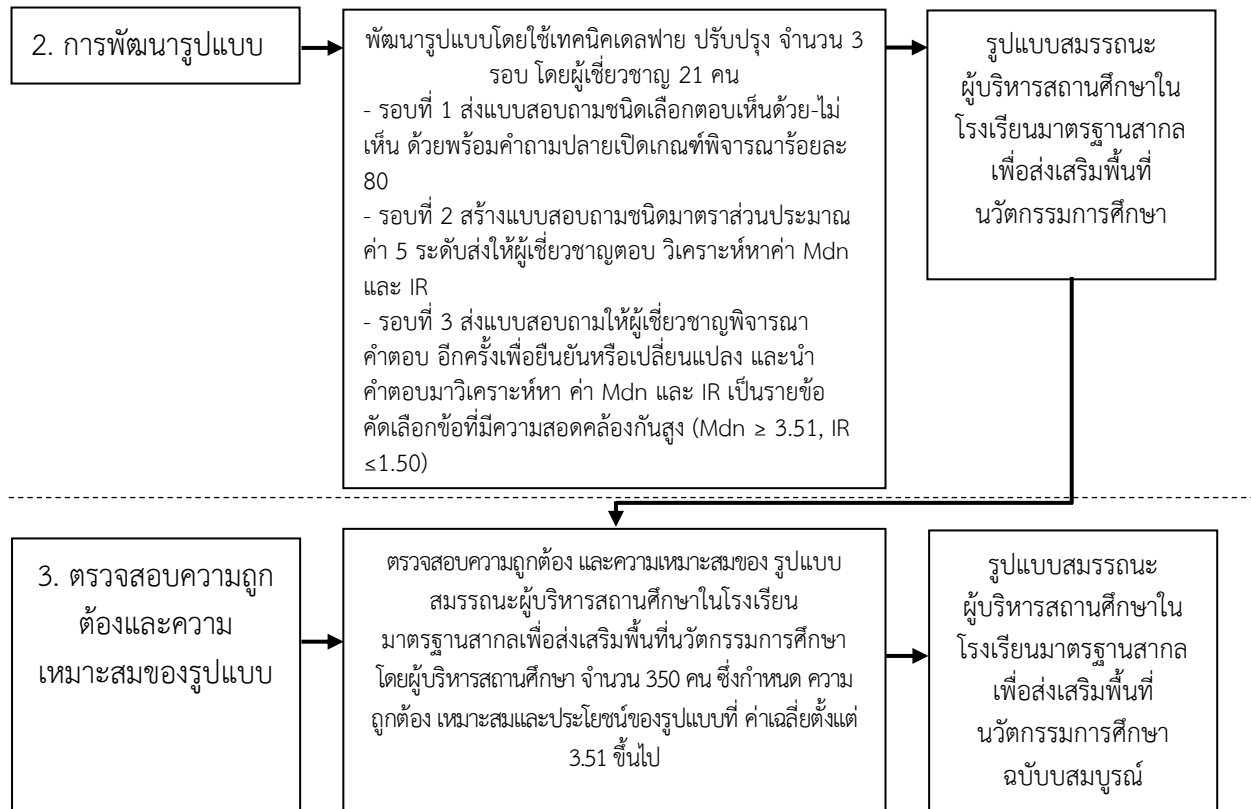
ขั้นตอนที่ 3 ประเมินรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมาตรฐานสากลเพื่อส่งเสริมพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา

จากการวิเคราะห์องค์ประกอบสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนมาตรฐานสากลเพื่อส่งเสริมพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ทั้งจากการการสังเคราะห์เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ร่วมกับการความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิสามารถนำมากำหนดร่างกรอบแนวคิดการวิจัยได้ดังนี้

การศึกษาการพัฒนาแบบสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนมาตรฐานสากลเพื่อส่งเสริมพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ผู้วิจัยกำหนดรายละเอียดและขั้นตอนการดำเนินการวิจัยไว้ 3 ขั้นตอน ดังนี้

ภาพที่ 2 รายละเอียดและขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

ผลการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาองค์ประกอบของสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนมาตรฐานสากลเพื่อส่งเสริมพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ผลวิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (Documentary Analysis) จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจำนวน 9 แหล่ง ตามแนวคิดและงานวิจัยของนักวิชาการและนักวิจัยพบว่าองค์ประกอบของสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนมาตรฐานสากลเพื่อส่งเสริมพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ประกอบด้วย 3 สมรรถนะ ได้แก่ สมรรถนะส่วนบุคคล สมรรถนะขององค์กร และสมรรถนะหลัก

ผลการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 6 คน เพื่อยืนยันองค์ประกอบของสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนมาตรฐานสากลเพื่อส่งเสริมพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา พบว่า องค์ประกอบของสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนมาตรฐานสากลเพื่อส่งเสริมพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา โดยการวิเคราะห์องค์ประกอบเกี่ยวกับสมรรถนะผู้บริหารจากการสัมภาษณ์ชนิดกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) สอดคล้องกับผลการวิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยยืนยันองค์ประกอบทั้ง 3 สมรรถนะข้างต้น

ผลการสังเคราะห์เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ร่วมกับความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า สมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนมาตรฐานสากลเพื่อส่งเสริมพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ประกอบด้วย

สมรรถนะส่วนบุคคล ประกอบด้วย 1) ความเชี่ยวชาญในสายอาชีพ 2) คุณธรรม 3) แรงจูงใจมุ่งสัมฤทธิ์ 4) การพัฒนาตนเอง และ 5) ความคิดสร้างสรรค์

สมรรถนะต่อองค์กร ประกอบด้วย 1) การทำงานเป็นทีม 2) ความเข้าใจในองค์กรและระบบราชการ 3) การมีส่วนร่วม 4) การประกันคุณภาพการศึกษา และ 5) เทคโนโลยีสารสนเทศ

สมรรถนะหลัก ประกอบด้วย 1) การวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการวิจัยเพื่อพัฒนา 2) ภาวะผู้นำ และ 3) การวางแผน และ 4) การบริหารองค์กร

ซึ่งจากการสังเคราะห์เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสอดคล้องกับความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ โดยมีการเพิ่มองค์ของสมรรถนะต่อองค์การ จำนวน 2 องค์ประกอบ คือ การประกันคุณภาพการศึกษา และ เทคโนโลยีสารสนเทศ และสมรรถนะหลักให้มีแยกองค์ประกอบระหว่างการวางแผน และการบริหารองค์กร เพื่อให้การวิเคราะห์ผลมีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น

3. การยืนยันองค์ประกอบสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนมาตรฐานสากลเพื่อส่งเสริมพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา โดยนำองค์ประกอบที่ได้เกี่ยวกับสมรรถนะผู้บริหาร สัมภาษณ์ชนิดกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) จากผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน เพื่อพิจารณายืนยัน ตรวจสอบเหมาะสมและความเป็นไปได้ขององค์ประกอบ

พบว่าองค์ประกอบสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนมาตรฐานสากลเพื่อส่งเสริมพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ในความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 5 คน สรุปได้ว่าองค์ประกอบสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาประกอบด้วย 3 สมรรถนะ คือ สมรรถนะส่วนบุคคล สมรรถนะต่อองค์การ และสมรรถนะหลัก ที่สำคัญต่อการบริหารสถานศึกษา ซึ่งในแต่ละสมรรถนะควรมีรายละเอียดให้สอดคล้องกับการบริหารงาน ซึ่งกรณีที่เป็นผู้บริหารสถานศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาควรมีสมรรถนะที่โดดเด่นกว่าผู้บริหารสถานศึกษาในพื้นที่อื่น เนื่องจากการกระจายอำนาจไปสู่โรงเรียน โดยที่ลดอำนาจของหน่วยงานส่วนกลาง และสนับสนุนให้สถานศึกษาได้ขับเคลื่อนการพัฒนาการศึกษาได้เหมาะสมกับพื้นที่ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษากับองค์ประกอบผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์มาข้างต้น ดังนี้

สมรรถนะส่วนบุคคล เป็นความสามารถเฉพาะตัวบุคคลกับการทำงานของผู้บริหาร ประกอบด้วย 1) ความเชี่ยวชาญในสายอาชีพ 2) คุณธรรม 3) แรงจูงใจมุ่งสัมฤทธิ์ 4) การพัฒนาตนเอง และ 5) ความคิดสร้างสรรค์

สมรรถนะต่อองค์การ เป็นความสามารถในการนำสถานศึกษาให้ประสบความสำเร็จตามที่วัตถุประสงค์ไว้ ประกอบด้วย 1) การทำงานเป็นทีม 2) ความเข้าใจในองค์กรและระบบราชการ 3) การมีส่วนร่วม 4) การประกันคุณภาพการศึกษา และ 5) เทคโนโลยีสารสนเทศ

สมรรถนะหลัก เป็นความสามารถตามตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อให้สถานศึกษาให้ประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ ประกอบด้วย 1) การวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการวิจัยเพื่อพัฒนา 2) ภาวะผู้นำ และ 3) การวางแผน และ 4) การบริหารองค์กร

สำหรับการพิจารณาความเหมาะสมและความเป็นไปได้ขององค์ประกอบสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนมาตรฐานสากลเพื่อส่งเสริมพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ในความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 5 คน สรุปได้ว่า การบริหารสถานศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา เป็นการให้อิสระและจัดการศึกษาแก่สถานศึกษา โดยให้มีสอดคล้องกับบริบทของชุมชน ดังนั้นควรมีการพัฒนาและปรับปรุงระบบการศึกษาให้แตกต่างจากพื้นที่อื่นๆ แต่ยังคงคุณภาพการเรียนการสอนและการจัดการตามมาตรฐานของกระทรวงศึกษาอย่างมีคุณภาพอยู่ ซึ่งตามผู้วิจัยได้สังเคราะห์มาข้างต้น มีความเหมาะสมกับการและมีความเป็นไปได้ขององค์ประกอบสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษา

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนารูปแบบการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมาตรฐานสากลเพื่อส่งเสริมพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา

การพัฒนารูปแบบโดยใช้เทคนิคเดลฟายแบบปรับปรุง 3 รอบ แหล่งข้อมูลได้มาจากความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 21 คน

1 จากการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะในแบบสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ นำไปสร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนมาตรฐานสากลเพื่อส่งเสริมพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา และวิเคราะห์ค่าความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถามโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน สรุปได้ว่า ผู้เชี่ยวชาญให้ความเห็นเกี่ยวกับแบบสอบถามรูปแบบสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนมาตรฐานสากลเพื่อส่งเสริมพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ที่ผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยพิจารณาหาค่า IOC (Index of Item Objectives Congruence) และค่า IOC ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป ถือว่าข้อคำถามนั้นใช้ได้และเหมาะสมกับการนำไป เก็บรวบรวมข้อมูล ผลการหาค่า IOC ได้ค่า IOC ตั้งแต่ 0.67-1.00 จากนั้นนำไปทดลองใช้ (Try Out) กับผู้มีส่วนได้เสียที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 30 คน แล้วนำมาตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยหาค่ามัธยฐานและค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ สรุปได้ว่าแบบสอบถามเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนมาตรฐานสากล ทุกข้อมีความสอดคล้องกันในระดับมาก

2 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมาตรฐานสากลเพื่อส่งเสริมพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา โดยใช้เทคนิคเดลฟายแบบปรับปรุงรอบที่ 1 เป็นแบบสอบถามชนิดเลือกตอบเห็นด้วย-ไม่เห็นด้วย (Open-ended-Form) โดยสร้างข้อคำถามของแต่ละตัวแปรตามกรอบแนวคิดของการวิจัยและสอดคล้องกับนิยามศัพท์ โดยผลการสอบถามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิโดยใช้เทคนิคเดลฟายแบบปรับปรุง 3 รอบ (รอบที่ 1) พบว่า ผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยกับรูปแบบสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนมาตรฐานสากลเพื่อส่งเสริมพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80 ทุกข้อคำถาม

ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมาตรฐานสากลเพื่อส่งเสริมพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา โดยใช้เทคนิคเดลฟายแบบปรับปรุง โดยเลือกข้อคำถามที่ผู้บริหารสถานศึกษาเห็นด้วยร้อยละ 80 ขึ้นไป มาสร้างเป็นแบบสอบถามในรอบที่ 2 และรอบที่ 3 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ซึ่งสามารถสรุปค่ามัธยฐาน และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ ตามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมาตรฐานสากลเพื่อส่งเสริมพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา โดยใช้เทคนิคเดลฟายแบบปรับปรุง รอบที่ 2 และรอบที่ 3

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลรูปแบบสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนมาตรฐานสากลเพื่อส่งเสริมพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา โดยใช้เทคนิคเดลฟายแบบปรับปรุง พบว่า มี 3 องค์ประกอบ คือ 1) สมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษา เป้าหมายของโรงเรียนมาตรฐาน และเป้าหมายการจัดการศึกษาพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา โดยการนำสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษา (องค์ประกอบที่ 1) มาสนับสนุนการจัดการเรียนเรียนตามเป้าหมายของโรงเรียนมาตรฐาน (องค์ประกอบที่ 2) และ เป้าหมายการจัดการศึกษาพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา (องค์ประกอบที่ 3) องค์ประกอบที่ 1 สมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษา เป็นบุคลิกลักษณะที่สะท้อนให้เห็นถึงความรู้ความชำนาญ ความสามารถทัศนคติ ความเชื่อ และอุปนิสัยของแต่ละบุคคล ซึ่งสามารถวัดหรือสังเกตได้จากพฤติกรรมและส่งเสริมสนับสนุนการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย

สมรรถนะส่วนบุคคล เป็นความสามารถเฉพาะตัวบุคคลกับการทำงานของผู้บริหาร ประกอบด้วย 1) ความเชี่ยวชาญในสายอาชีพ 2) คุณธรรม 3) แรงจูงใจมุ่งสัมฤทธิ์ 4) การพัฒนาตนเอง และ 5) ความคิดสร้างสรรค์

สมรรถนะต่อองค์การ เป็นความสามารถในการนำสถานศึกษาให้ประสบความสำเร็จตามที่วัตถุประสงค์ไว้ ประกอบด้วย 1) การทำงานเป็นทีม 2) ความเข้าใจในองค์กรและระบบราชการ 3) การมีส่วนร่วม 4) การประกันคุณภาพการศึกษา และ 5) เทคโนโลยีสารสนเทศ

สมรรถนะหลัก เป็นความสามารถตามตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อให้สถานศึกษาให้ประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ ประกอบด้วย 1) การวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการวิจัยเพื่อพัฒนา 2) ภาวะผู้นำ และ 3) การวางแผน และ 4) การบริหารองค์กร

องค์ประกอบที่ 2 เป้าหมายของโรงเรียนมาตรฐานสากลตามที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด เพื่อพัฒนาระดับการจัดการเรียนการสอนและการจัดการด้วยระบบคุณภาพ เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนที่เป็นมาตรฐานสากลต่อยอดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่เป็นมาตรฐานชาติ ประกอบด้วย 1. การนำที่มีวิสัยทัศน์ร่วม (Visionary Leadership) 2. การศึกษาที่ยึดการเรียนรู้เป็นแกนกลาง (Learning-Centered Education) 3. การเรียนรู้ขององค์กรและบุคคล (Organizational and Personal Learning) 4. ให้คุณค่ากับคณะครูบุคลากรและผู้มีส่วนร่วม (Valuing Faculty, Staff and Partners) 5. ความคล่องแคล่ว กระตือรือร้น (Agility) 6. การมุ่งอนาคต (Focus on The Future) 7. การจัดการเพื่อให้เกิดนวัตกรรม (Managing for Innovation) 8. การบริหารจัดการบนพื้นฐานของข้อมูลจริง (Management by Fact) 9. ความรับผิดชอบต่อสาธารณะ/สังคม และความเป็นพลเมืองดี (Public/Social Responsibility and Citizenship) 10. การมุ่งเน้นผลลัพธ์และการสร้างคุณค่า (Focus on Result and Creating Value) และ 11. มุมมองเชิงระบบ (System Perspective)

องค์ประกอบที่ 3 เป้าหมายการจัดการศึกษาพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา โดยให้สถานศึกษาสามารถบริหารงานได้อย่างอิสระและจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับบริบทและความต้องการของชุมชน เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาและสามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามเป้าหมายการศึกษาที่กำหนดไว้ โดยมีองค์ประกอบ การบริหารฐานนวัตกรรม การบริหารสมรรถนะองค์การ การบริหารหุ้นส่วนองค์การ ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม การพัฒนานวัตกรรม นวัตกรรมเชิงระบบ และการบริหารแผนนวัตกรรม ประกอบด้วย การบริหารฐานนวัตกรรม การบริหารสมรรถนะองค์การ การบริหารหุ้นส่วนองค์การ ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม การพัฒนานวัตกรรม นวัตกรรมเชิงระบบ และการบริหารแผนนวัตกรรม

โดยสรุปการพัฒนาแบบแผนการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมาตรฐานสากลเพื่อส่งเสริมพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา พบว่า รูปแบบสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนมาตรฐานสากลเพื่อส่งเสริมพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา โดยใช้เทคนิคเดลฟายแบบปรับปรุง พบว่า มี 3 องค์ประกอบ คือ 1) สมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษา เป้าหมายของโรงเรียนมาตรฐาน และเป้าหมายการจัดการศึกษาพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา โดยการนำสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษา (องค์ประกอบที่ 1) มาสนับสนุนการจัดการเรียนเรียนตามเป้าหมายของโรงเรียนมาตรฐาน (องค์ประกอบที่ 2) และ เป้าหมายการจัดการศึกษาพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา (องค์ประกอบที่ 3)

ขั้นตอนที่ 3 ประเมินรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมาตรฐานสากลเพื่อส่งเสริมพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา การประเมินความถูกต้องและความเหมาะสมของรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมาตรฐานสากลเพื่อส่งเสริมพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ผู้วิจัยนำรูปแบบที่ได้ในระยที่ 1 มาสอบถามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่างตามตารางสำเร็จรูปของ Krejcie & Morgan ความคลาดเคลื่อน .05 ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 302 คน และเพื่อเป็นการป้องกันความคลาดเคลื่อนที่อาจเกิดขึ้น ทั้งนี้ได้ส่งแบบสอบถามให้แก่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 350 คน ได้รับกลับคืนมา 315 คน คิดเป็นร้อยละ 90.00 พบว่า 1. ความถูกต้องโดยรวมในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.59$) เมื่อพิจารณาเป็น

รายด้านเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ สมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษา ($\bar{x} = 4.62$) เป้าหมายของโรงเรียนมาตรฐานสากล ($\bar{x} = 4.59$) เป้าหมายการจัดการศึกษาพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ($\bar{x} = 4.55$) ตามลำดับ และ 2. ความเหมาะสมโดยรวมในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.59$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ สมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษา ($\bar{x} = 4.62$) และเป้าหมายของโรงเรียนมาตรฐานสากล ($\bar{x} = 4.60$) เป้าหมายการจัดการศึกษาพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ($\bar{x} = 4.54$) ตามลำดับ โดยสรุปผลการประเมินความเป็นไปได้ของรูปแบบสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนมาตรฐานสากลเพื่อส่งเสริมพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา พบว่า องค์ประกอบที่ 1 สมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียน ในภาพรวมผู้บริหารโรงเรียนมีความคิดเห็นต่อการนำสมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียน องค์ประกอบที่ 2 เป้าหมายของโรงเรียนมาตรฐานสากล และองค์ประกอบที่ 3 เป้าหมายการจัดการศึกษาพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาว่ามีความเป็นไปได้ในการนำไปใช้อยู่ในระดับมากที่สุด

อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาการพัฒนา รูปแบบสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนมาตรฐานสากลเพื่อส่งเสริมพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาองค์ประกอบของสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมาตรฐานสากลเพื่อส่งเสริมพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา และพัฒนารูปแบบการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมาตรฐานสากลเพื่อส่งเสริมพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา รวมทั้งประเมินรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมาตรฐานสากลเพื่อส่งเสริมพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา โดยประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นผู้บริหารสถานศึกษา ในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จำนวน 1,409 คน และนำมากำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูป ของ Krejcie & Morgan ความคลาดเคลื่อน .05 ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 302 คน และเพื่อเป็นการป้องกันความคลาดเคลื่อนที่อาจเกิดขึ้น ทั้งนี้ได้ส่งแบบสอบถามให้แก่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 350 คน ได้รับกลับคืนมา 315 คน คิดเป็นร้อยละ 90.00

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์และแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับความถูกต้อง และความเหมาะสมของรูปแบบสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนมาตรฐานสากลเพื่อส่งเสริมพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา มีข้อคำถามรวมทั้งสิ้น 85 ข้อ มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ อีกทั้งใช้วิธีดำเนินการวิจัย เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ได้แก่ การวิเคราะห์เอกสารและงานวิจัย (Documentary Analysis) การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ (Expert Interview) การใช้เทคนิคเดลฟายแบบปรับปรุง (Modified Delphi Technique) และการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) วิเคราะห์ข้อมูล โดยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ระยะการดำเนินการวิจัยแบ่งเป็น 3 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาองค์ประกอบของสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนมาตรฐานสากลเพื่อส่งเสริมพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนารูปแบบการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมาตรฐานสากลเพื่อส่งเสริมพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ขั้นตอนที่ 3 ประเมินรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมาตรฐานสากลเพื่อส่งเสริมพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา

1. องค์ประกอบของสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนมาตรฐานสากลเพื่อส่งเสริมพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ประกอบด้วย สมรรถนะ 3 ด้าน คือ 1) สมรรถนะส่วนบุคคล ประกอบด้วย ความเชี่ยวชาญในสายอาชีพ คุณธรรม แรงจูงใจมุ่งสัมฤทธิ์ การพัฒนาตนเอง และความคิดสร้างสรรค์ 2) สมรรถนะต่อองค์กร ประกอบด้วย การทำงานเป็นทีม ความเข้าใจในองค์กรและระบบราชการ การมีส่วนร่วม การประกันคุณภาพการศึกษา และเทคโนโลยีสารสนเทศ และ 3) สมรรถนะหลัก ประกอบด้วย การวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการวิจัยเพื่อพัฒนาภาวะผู้นำ การวางแผน และการบริหารองค์กร ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ

(Bryant and Poustie. (2001) ที่ได้อธิบายองค์ประกอบที่สำคัญของสมรรถนะต้องประกอบไปด้วยสิ่งต่างๆ ดังนี้ ได้แก่ ความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skill) และเจตคติและค่านิยมที่เหมาะสม (Appropriate attitude and value) เช่นเดียวกับที่ Office of the Basic Education Commission (2010) ได้กำหนดสมรรถนะในการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาประกอบด้วยสมรรถนะหลักและสมรรถนะประจำสายงาน ประกอบด้วย สมรรถนะหลัก (core competency) สมรรถนะประจำสายงาน (functional competency) อีกทั้งจากการศึกษาของ Anon Sakworawit (2004, p.61) ได้สรุปค่านิยมของสมรรถนะไว้ว่า สมรรถนะ คือ คุณลักษณะของบุคคล ซึ่งได้แก่ ความรู้ ทักษะ ความสามารถ และคุณสมบัติต่างๆ อันได้แก่ ค่านิยม จริยธรรม บุคลิกภาพ คุณลักษณะทางกายภาพ และอื่นๆ ซึ่งจำเป็นและสอดคล้องกับความเหมาะสมกับองค์การ โดยเฉพาะอย่างยิ่งต้องสามารถจำแนกได้ว่าผู้ที่จะประสบความสำเร็จในการทำงานได้ต้องมีคุณลักษณะเด่น หรือลักษณะสำคัญอะไรบ้าง อีกทั้งสอดคล้องกับ ซึ่งมีความคล้ายคลึงกับการศึกษาของ Ekawit Mangana and Jitima Wansri (2016) ศึกษาเรื่อง สมรรถนะและแนวทางการพัฒนาผู้บริหารโรงเรียนมาตรฐาน ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 สมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนมาตรฐานสากล ดังนี้ 1) ด้านคุณธรรมและจริยธรรม 2) ด้านภาวะผู้นำ 3) ด้านการทำงานเป็นทีม 4) ด้านการบริหารจัดการ 5) ด้านวิสัยทัศน์ 6) ด้านการสื่อสารและเทคโนโลยีและ 7) ด้านการประกันคุณภาพการศึกษา องค์ประกอบที่ 2 แนวทางการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารโรงเรียนมาตรฐานสากล ดังนี้ 1) การจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ 2) การสัมมนา 3) การเรียนรู้ด้วยตนเอง 4) การประชุมปรึกษาหารือ 5) การศึกษาดูงานนอกสถานที่ และ 6) การสอนงานโดยผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นว่าสมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนมาตรฐานสากลมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มีความเห็นว่าความเป็นไปได้ในการนำสมรรถนะและแนวทางการพัฒนาผู้บริหารโรงเรียนมาตรฐานสากลไปใช้อยู่ในระดับมาก

2. การพัฒนารูปแบบสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมาตรฐานสากลเพื่อส่งเสริมพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา นอกจากองค์ประกอบด้านสมรรถนะผู้บริหารที่มีความสำคัญต่อการบริหารงานและการจัดการศึกษาแล้วนั้น ในกรณีที่อยู่ในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาซึ่งเป็นนโยบายของกระทรวงศึกษาในปี พ.ศ.2565 ได้ให้โรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือของเอกชน โดยสถานศึกษาสามารถบริหารงานได้อย่างอิสระและจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับบริบทและความต้องการของชุมชน เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาและสามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามเป้าหมายการศึกษาที่กำหนดไว้ โดยมีองค์ประกอบ การบริหารฐานนวัตกรรม การบริหารสมรรถนะองค์กร การบริหารหุ้นส่วนองค์กร ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม การพัฒนานวัตกรรม นวัตกรรมเชิงระบบ และการบริหารแผนนวัตกรรม ซึ่งเป็นรูปแบบการบริหารเชิงพื้นที่ตามแนวทางพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอน การพัฒนาผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับการศึกษาของ Worachai WipuuPontro (2021) การจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ในการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีวัตถุประสงค์เพื่อมุ่งแก้ปัญหาโดยใช้โจทย์พื้นที่เป็นฐานใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในพื้นที่ให้มีประสิทธิภาพ สอดคล้องตามบริบทความต้องการของพื้นที่ในการสร้างผลสัมฤทธิ์ให้กับสถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้อย่างมีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น และการศึกษาของ Phrakru Kittianwisit, Phrakru Wirun Sutakun, Rawing Ruangsang and Suthit Sawatdee (2022) ทำการศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนาพื้นที่นวัตกรรมทางการศึกษา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพพื้นที่นวัตกรรมทางการศึกษานำร่อง และวิเคราะห์องค์ความรู้การพัฒนาพื้นที่นวัตกรรมทางการศึกษา รวมทั้งนำเสนอแนวทางการพัฒนาพื้นที่นวัตกรรมทางการศึกษา พบว่าพื้นที่นวัตกรรมทางการศึกษานำร่อง มีขั้นตอนการสร้างโดยกำหนดแนวทางการปฏิบัติทั้ง 6 ขั้นตอน คือ (1)

กำหนดนวัตกรรม (2) สร้างนวัตกรรมและพัฒนานวัตกรรม (3) การหาประสิทธิภาพของนวัตกรรมการศึกษา (4) ขั้นตอนนำนวัตกรรมไปทดลองใช้ (5) นำไปใช้ในสถานการณ์จริง และ (6) ประเมินผลการใช้นวัตกรรม

ทั้งนี้ นอกจากการบริหารเชิงนโยบายเชิงพื้นที่แล้ว ยังคงต้องมีการบริหารเชิงนโยบายตามแนวทางโรงเรียนมาตรฐานสากลด้วย เพราะเนื่องจากการเป็นแนวทางที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดต้องการยกระดับการจัดการเรียนการสอนและการจัดการด้วยระบบคุณภาพ เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนที่เป็นมาตรฐานสากลต่อยอดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่เป็นมาตรฐานชาติ มีเป้าหมายในการดำเนินงานประกอบด้วย การนำที่มีวิสัยทัศน์ร่วม (Visionary Leadership) การศึกษาที่ยึดการเรียนรู้เป็นแกนกลาง (Learning-Centered Education) การเรียนรู้ขององค์กรและบุคคล (Organizational and Personal Learning) ให้คุณค่ากับคณะครูบุคลากรและผู้มีส่วนร่วม (Valuing Faculty, Staff and Partners) ความคล่องแคล่ว กระตือรือร้น (Agility) การมุ่งอนาคต (Focus on The Future) การจัดการเพื่อให้เกิดนวัตกรรม (Managing for Innovation) การบริหารจัดการบนพื้นฐานของข้อมูลจริง (Management by Fact) ความรับผิดชอบต่อสาธารณะ/สังคม และความเป็นพลเมืองดี (Public/Social Responsibility and Citizenship) การมุ่งเน้นผลลัพธ์และการสร้างคุณค่า (Focus on Result and Creating Value) และมุมมองเชิงระบบ (System Perspective) ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Worachai Wipuwong (2021) การจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ในการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่ารูปแบบการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ด้วยการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจะต้องใช้ความสัมพันธ์การมีส่วนร่วมแนวระนาบของทุกภาคส่วนในพื้นที่ในการร่วมกันบริหารจัดการสถานศึกษา การจัดการเรียนการสอน การระดมทรัพยากร และความสัมพันธ์แนวดิ่งของ ภาครัฐในการสนับสนุนกำกับดูแล โดยมีองค์ประกอบของการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ ได้แก่ รูปแบบการมีส่วนร่วม ของชุมชน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่ การบรรลุผลประโยชน์ร่วมกัน ทรัพยากรในชุมชน ตลอดจนคณะทำงานและ การบริหารจัดการ ส่วนปัจจัยแห่งความสำเร็จนั้นต้องมีเป้าหมายที่ชัดเจนบนฐานข้อมูลความรู้ ทรัพยากรในพื้นที่ และความเชื่อมั่นไว้วางใจ การมีกลไกในคณะทำงานที่เห็นภาพร่วมกันชัดเจนในระดับพื้นที่มุ่งสู่การเป็นสังคมแห่ง การเรียนรู้มีผลลัพธ์ที่เป็นรูปธรรม

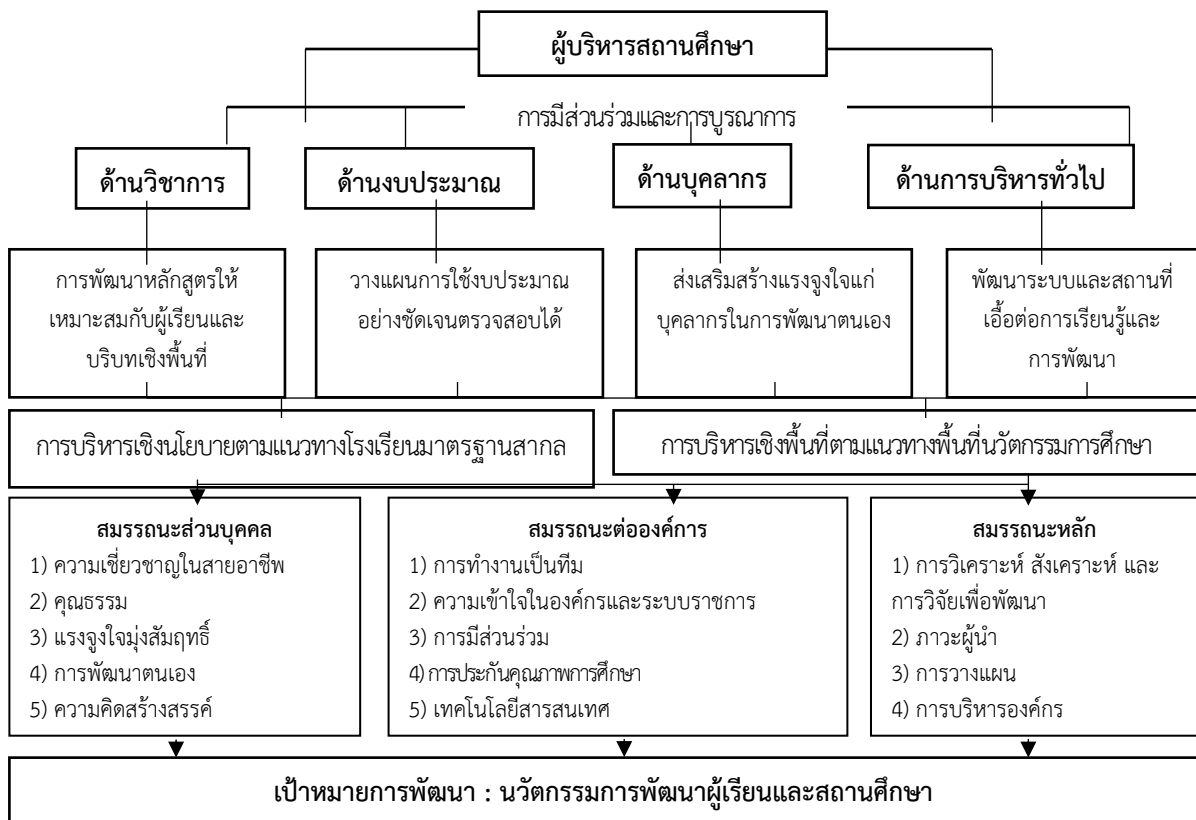
3. ผลการประเมินรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมาตรฐานสากลเพื่อส่งเสริมพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ประกอบด้วย องค์ประกอบที่ 1 สมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียน ในภาพรวมผู้บริหารโรงเรียนมีความคิดเห็นต่อการนำสมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียน องค์ประกอบที่ 2 เป้าหมายของโรงเรียนมาตรฐานสากล และองค์ประกอบที่ 3 เป้าหมายการจัดการศึกษาพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ซึ่งมีความเป็นไปได้ในการนำไปใช้อยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับการศึกษาของ Nawachon Somboonsin (2021) ทำการศึกษาเรื่องรูปแบบการจัดการทางการบริหารในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการนวัตกรรมทางการบริหารในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่ารูปแบบการจัดการนวัตกรรมทางการบริหารในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ วัตถุประสงค์ หลักการ ปัจจัยนำเข้าในการจัดการนวัตกรรม กระบวนการจัดการนวัตกรรม และผลผลิต และสอดคล้องกับการศึกษาของ Jitima Wansri (2016) ศึกษาเรื่อง สมรรถนะและแนวทางการพัฒนาผู้บริหารโรงเรียนมาตรฐาน ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 สมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนมาตรฐานสากล ดังนี้ 1) ด้านคุณธรรมและจริยธรรม 2) ด้านภาวะผู้นำ 3) ด้านการทำงานเป็นทีม 4) ด้านการบริหารจัดการ 5) ด้านวิสัยทัศน์ 6) ด้านการสื่อสารและเทคโนโลยีและ 7) ด้านการประกันคุณภาพการศึกษาองค์ประกอบที่ 2 แนวทางการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารโรงเรียนมาตรฐานสากล ดังนี้ 1) การจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ 2) การสัมมนา 3) การเรียนรู้ด้วยตนเอง 4) การประชุมปรึกษาหารือ 5) การศึกษาดูงานนอกสถานที่ และ 6) การสอนงานโดยผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นว่สมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนมาตรฐานสากลมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และผู้อำนวยการสำนักงาน

เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาที่มีความเห็นว่าเป็นไปได้ในการนำสมรรถนะและแนวทางการพัฒนาผู้บริหารโรงเรียนมาตรฐานสากลไปใช้อยู่ในระดับมาก

องค์ความรู้ใหม่ในการวิจัย

การพัฒนาแบบสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาในปัจจุบัน ต้องเปลี่ยนแปลงให้ทันและสอดคล้องกับสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป โดยเฉพาะในยุค Disruptive World ที่ต้องมีการพัฒนาให้เป็นองค์กรการศึกษาสมัยใหม่ กล่าวคือ ต้องเป็นองค์กรที่มีผู้บริหารและบุคลากรในโรงเรียนเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ต่อความท้าทายใหม่ ๆ ส่งผลกระทบต่อวิธีการทำงานของผู้บริหารที่ต้องเปลี่ยนไป เมื่อโลกถูก Disrupt ส่งผลให้สถานศึกษาต้องมองไปข้างหน้า โดยการเปลี่ยนแปลงแบบฉับพลันหรือที่เราเรียกว่า Disruption ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ โดยสะท้อนถึงภาพรวมโดยเฉพาะระบบการศึกษาในระดับโลกที่จะต้องปรับตัวก้าวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง ซึ่งการศึกษาถือว่าฐานของการพัฒนา และเป็นแนวทางการนำพาสังคมไปสู่ความยั่งยืน ดังนั้นการพัฒนาการศึกษาจึงเป็นภารกิจหลักของประเทศ และการพัฒนาทรัพยากรบุคคลซึ่งเป็นรากฐานของการพัฒนาประเทศในทุกกระบวน ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจึงจำเป็นต้องพร้อมรับมือต่อการเปลี่ยนแปลง เพื่อขับเคลื่อนและพัฒนาองค์กรทั้งการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและทัศนคติให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมปัจจุบัน

สมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาเป็นลักษณะภายในที่ซ่อนอยู่ในตัวบุคคล ซึ่งสามารถผลักดันให้บุคคลนั้นปฏิบัติงานได้เป็นอย่างดีหรือตามเกณฑ์ที่กำหนดในงานที่ตนเองรับผิดชอบ โดยสมรรถนะบุคคลมีที่มาจากพื้นฐานความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skill) วิธีคิด (Self-concept) และคุณลักษณะส่วนบุคคล (Attributes) ซึ่งสมรรถนะดังกล่าวมีอิทธิพลอย่างมากต่อผลสัมฤทธิ์ของการทำงานตามที่องค์กรต้องการได้ โดยสามารถสังเคราะห์รูปแบบสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนมาตรฐานสากลเพื่อส่งเสริมพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ได้ดังนี้

กิตติกรรมประกาศ

คณะผู้วิจัย ขอขอบคุณ วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ ในการสนับสนุนทุนวิจัยและค่าธรรมเนียมในการเผยแพร่ผลงานวิจัย ในครั้งนี้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ผลการวิจัยครั้งนี้ทำให้ได้รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมาตรฐานสากลเพื่อส่งเสริมพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ที่มีทั้งความถูกต้องและความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ดังนั้นสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา ควรนำรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้ไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพการปฏิบัติงานการบริหารงาน เพื่อพัฒนาหลักสูตร ผู้เรียน และสถานศึกษา ให้มีคุณภาพต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

2.1 ผลการวิจัยครั้งนี้ ทำให้ได้รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมาตรฐานสากลเพื่อส่งเสริมพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาที่มีทั้งความถูกต้องและความเหมาะสมในระดับมากที่สุด เพื่อประโยชน์ทางวิชาการและการนิเทศโรงเรียน ควรนำรูปแบบที่ได้จากการวิจัยไปทดลองใช้ในการปฏิบัติการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารเพื่อส่งเสริมการบริหารงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2.2 ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องควรนำรูปแบบที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ไปใช้ในการวางแผนการดำเนินการบริหารงานทั้งในเชิงนโยบายและเชิงพื้นที่เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะผู้บริหาร หากจะนำไปใช้ในการประเมินและวัดผลผู้บริหารสถานศึกษา

2.3 ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องควรติดตาม ประเมินผล พัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมาตรฐานสากลเพื่อส่งเสริมพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา และจัดทำเกณฑ์และคุณสมบัติของผู้ที่จะเข้าสู่ตำแหน่งผู้บริหารโรงเรียน

3. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

3.1 ควรวิจัยและพัฒนาชุดฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการพัฒนาผู้บริหารโรงเรียนมาตรฐานสากล

3.2 ควรวิจัยและพัฒนายุทธศาสตร์ในการบริหารโรงเรียนมาตรฐานสากลในเชิงพื้นที่

3.3 ควรศึกษาวิจัยและพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนมาตรฐานสากลของไทย เปรียบเทียบกับสมรรถนะกับโรงเรียนมาตรฐานสากลของต่างประเทศ

References

- Anon Sakworawit. (2004). The concept of competency: an old story that we are still lost in, Chulalongkorn Review. 16(64)
- Educational Innovation Area Act 2019. (2019, 30 April). *Royal Gazette*. Page 102.
- Nawachon Somboonsin. (2021). *Administrative innovation management model in basic educational institutions*. Doctor of Philosophy in Educational Administration Naresuan University.
- Office of the Basic Education Commission. (2010). *Teacher competency assessment manual 2010*. Bangkok.

- Office of the Secretariat of the Education Council. (2016). *Spatial education management model: alternative lessons. and conditions for success*. Bangkok: Phrikwan Graphic Company Limited.
- Office of the Civil Service Commission. (2005). *Thai Civil Service Competency Manual*. (1st revised edition). Bangkok: Man, Aid Media.
- Office of the Permanent Secretary, Ministry of Education. (2014). *Management competencies that create organizational acceptance*. Accessible from <http://www.krubannok.com/>
- Office for Educational Standards and Quality Assessment. (2016). *Report on external quality assessment of educational institutions, round three (2011-2015), basic education level*. Bangkok: Office for Educational Standards and Quality Assessment.
- Phrakru Kittianwisit, Phrakru Wirun Sutakun Rawing Ruangsang and Sutit Sawadee. (2022). *Study of guidelines for developing educational innovation areas*. Faculty of Education, Mahachulalongkornrajavidyalaya University.
- Policy and Planning Division Valayaalongkorn Rajabhat University. (2020). *Royal Gazette published Education Innovation Area Act 2019*. Accessible from <https://plan.vru.ac.th/?p=2992>
- The Secretariat of the Council of Education. (2020). *Participation in Educational (Management of Civil Society Stakeholders under the National Education Bill B.E.)*. Bangkok: Prik Wan Graphic Co., Ltd.
- Worachai Wipuuprakot. (2021). *Organizing spatial education in the participatory management of basic educational institution administrators*. Panyapiwat Journal, 13(3), 320-332

ภาวะผู้นำกับความสำเร็จของการวางแผนยุทธศาสตร์ และการนำไปสู่การปฏิบัติ

LEADERSHIP AND SUCCESS OF STRATEGIC PLANNING AND IMPLEMENTATION

ลักขณา ศิริวรรณ

Laksana Siriwan

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

Sukhothai Thammathirat University

Email: laksana.sir@gmail.com

Received 22 July 2022; Revised 27 December 2022; Accepted 26 December 2023.

บทคัดย่อ

การศึกษาที่ผ่านมา มีลักษณะแยกส่วนระหว่างแนวคิดภาวะผู้นำกับแนวคิดการวางแผนยุทธศาสตร์และการนำแผนยุทธศาสตร์ไปปฏิบัติ และไม่ค่อยมีการศึกษาเกี่ยวกับภาวะผู้นำในการวางแผนยุทธศาสตร์และการนำแผนยุทธศาสตร์ไปปฏิบัติในองค์การภาครัฐ เพื่อขยายขอบเขตของการศึกษาที่มีอยู่ บทความนี้จึงมุ่งบูรณาการความรู้จาก 2 มุมมอง ได้แก่ ภาวะผู้นำและการบริหารยุทธศาสตร์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาข้อเสนอเชิงแนวคิดรูปแบบภาวะผู้นำที่มีความสำคัญต่อความสำเร็จของการวางแผนยุทธศาสตร์และการนำไปสู่การปฏิบัติในองค์การภาครัฐ โดยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพจากการเก็บรวบรวมข้อมูลเอกสารผลการศึกษาวิจัยตามเกณฑ์การคัดเลือกที่กำหนดไว้ จำนวน 5 เรื่อง และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์แก่นสาระ

ผลการศึกษาพบข้อเสนอเชิงแนวคิดรูปแบบภาวะผู้นำที่มีความสำคัญต่อความสำเร็จของการวางแผนยุทธศาสตร์และการนำไปสู่การปฏิบัติในองค์การภาครัฐ ได้แก่ ภาวะผู้นำแบบทำงานเป็นทีม ภาวะผู้นำที่มีความสามารถพิเศษ ภาวะผู้นำเปลี่ยนสภาพ ภาวะผู้นำทางวัฒนธรรม ภาวะผู้นำองค์การแห่งการเรียนรู้ และภาวะผู้นำแบบหุ้นส่วน มีความสำคัญต่อความสำเร็จของการวางแผนยุทธศาสตร์และการนำไปสู่การปฏิบัติในองค์การภาครัฐ ดังนั้น ควรมีการศึกษาวิจัยและทดสอบเชิงประจักษ์เกี่ยวกับรูปแบบภาวะผู้นำดังกล่าวกับผู้บริหารองค์การภาครัฐไทยและจัดหลักสูตรพัฒนาผู้บริหารระดับสูง ระดับกลาง และระดับต้นเกี่ยวกับภาวะผู้นำในการวางแผนยุทธศาสตร์และการนำแผนยุทธศาสตร์ไปปฏิบัติ

คำสำคัญ : ภาวะผู้นำ, การวางแผนยุทธศาสตร์, การนำแผนยุทธศาสตร์ไปปฏิบัติ

Abstract

Prior studies were the separation between leadership concepts and strategy planning and strategy implementation concepts, and there was rarely a study of leadership in strategy planning and strategy implementation in the public sector organizations. To expand the scope of existing studies, this article integrates knowledge from two views: leadership and strategic management. The objective of the article is to develop conceptual proposals of leadership

styles that are critical to the success of strategy planning and strategy implementation. It was a qualitative research. Information was gathered using documentary studies on the results of research studies according to the selected criteria. Data analysis was done with thematic analysis.

The study found that conceptual proposals of leadership styles being critical to the success of strategy planning and strategy implementation in the public sector organizations, including teamwork leadership, charismatic leadership, transformational leadership, cultural leadership, organization learning leadership, and partner leadership. Therefore, there should be research and empirical testing on such leadership styles for executives of Thai public sector organizations and executive development courses for top, middle and junior executives on leadership in strategy planning and strategy implementation.

Keywords: Leadership, Strategic Planning, Strategic Implementation

บทนำ

เนื่องจากผู้บริหารมีหน้าที่สำคัญในการวางแผน การจัดองค์การ การนำ และการควบคุมให้เป็นไปตามแผน การวางแผนยุทธศาสตร์และการนำแผนยุทธศาสตร์ไปปฏิบัติซึ่งเป็นขั้นตอนหลักในกระบวนการบริหาร ยุทธศาสตร์จึงเป็นบทบาทสำคัญของผู้บริหารองค์การภาครัฐ ดังผลการวิจัยของ Kilonzi, et al. (2023, p.51) พบว่า บทบาทของผู้บริหารมีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญต่อการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ของหน่วยงานของรัฐและ ดังนั้น ภาวะผู้นำของผู้บริหารจึงมีความสัมพันธ์กับความสำเร็จขององค์การภาครัฐ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ ความสำเร็จหรือล้มเหลวขององค์การในการบริหารยุทธศาสตร์องค์การภาครัฐส่วนหนึ่งมาจากภาวะผู้นำของผู้บริหาร ดังที่ Katsioloudes (2006, pp. 204-218) ได้เขียนหนังสือ เรื่อง Strategic Management Global Cultural Perspectives for Profit and Non-Profit Organization กล่าวถึงภาวะผู้นำของนักบริหารเป็นปัจจัยในการนำยุทธศาสตร์ไปปฏิบัติ และภาวะผู้นำมีความสัมพันธ์กับการบริหารยุทธศาสตร์

อย่างไรก็ตาม เนื่องจากการศึกษาหรือการวิเคราะห์ภาวะผู้นำถือได้ว่าเป็นประเด็นที่มีความอ่อนไหว ยุ่งยาก ซับซ้อน และแยกส่วนจากการศึกษาเรื่องการวางแผนยุทธศาสตร์และนำแผนยุทธศาสตร์ไปปฏิบัติ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือผลการศึกษาที่ผ่านมาเสนอปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนยุทธศาสตร์และการนำแผนยุทธศาสตร์ไปปฏิบัติในเรื่องของสมรรถนะการบริหาร ความเข้มแข็งหรือความพร้อมของทรัพยากร วัฒนธรรม และนวัตกรรมองค์การ กระบวนการกำหนดยุทธศาสตร์ ความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานต่างๆ ระดับของยุทธศาสตร์ การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Omesa, J.E.O., Gachunga, H.G., Okibo, B.W. and Ogutu, M., 2019, pp. 43-44) แต่ยังมีช่องว่างของความรู้ในเรื่องเกี่ยวกับภาวะผู้นำ และไม่ค่อยมีการศึกษาวิจัย พัฒนาทฤษฎีหรือแนวคิดอธิบายปรากฏการณ์เกี่ยวกับภาวะผู้นำในการวางแผนยุทธศาสตร์และการนำแผนยุทธศาสตร์ไปปฏิบัติในองค์การภาครัฐมากนัก ส่วนใหญ่เป็นการนำเสนอผู้นำเชิงกลยุทธ์ในองค์การภาคเอกชน ดังที่ Vera, D., Bonardi, J. P., Hitt, M. A., and Withers, M. C. (2022, pp. 1-9) ได้ศึกษา 11 บทความในเรื่องนี้พบว่าเกี่ยวข้องกับคุณลักษณะของประธานบริษัท และความสัมพันธระหว่างประธานบริษัท ผู้บริหารระดับสูง และคณะกรรมการบริษัท และนำเสนอว่าควรมีการศึกษาเพิ่มเติมอีกมากเพื่อให้การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติของบริษัทมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ประกอบกับในทางปฏิบัติ ผู้บริหารคนหนึ่งอาจมีลักษณะของภาวะผู้นำหลายรูปแบบรวมกัน ยากแก่การสรุปว่าเป็นรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง หรือผู้บริหารบางคนอาจไม่

เข้าหลักเกณฑ์ของภาวะผู้นำรูปแบบไหนเลย และไม่ใช่ผู้บริหารในองค์การภาครัฐทุกคนจะมีภาวะผู้นำหรือมีความเป็นผู้นำในการวางแผนยุทธศาสตร์และการนำยุทธศาสตร์ไปปฏิบัติ หากไม่ได้รับการพัฒนาอาจส่งผลกระทบต่อความล้มเหลวของการวางแผนยุทธศาสตร์และการนำแผนยุทธศาสตร์ไปปฏิบัติในภาครัฐได้ ดังที่ Gasela, M.M.. (2021, p.1) ศึกษาการนำยุทธศาสตร์ไปปฏิบัติในหน่วยงานของรัฐระหว่างปี 2549 ถึง 2559 ในแอฟริกาใต้ พบว่า หน่วยงานของรัฐส่วนใหญ่มีปัญหาสมรรถนะของการเป็นผู้นำหรือภาวะผู้นำ ซึ่งส่งผลกระทบต่อ การนำยุทธศาสตร์ไปปฏิบัติ

บทความนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาข้อเสนอเชิงแนวคิดรูปแบบภาวะผู้นำที่มีความสำคัญต่อความสำเร็จของการวางแผนยุทธศาสตร์และการนำไปสู่การปฏิบัติในองค์การภาครัฐ จากมุมมองภาวะผู้นำและการบริหารยุทธศาสตร์ โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารผลการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำกับการวางแผนยุทธศาสตร์และการนำแผนยุทธศาสตร์ไปปฏิบัติขององค์การภาครัฐไทยที่ผ่านมา จำนวน 5 เรื่อง และการวิเคราะห์แก่นสาระ เพื่อลดช่องว่างของการศึกษาที่ผ่านมา ขยายขอบเขตของการศึกษาที่มีอยู่จากการบูรณาการความรู้จาก 2 มุมมอง ซึ่งสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมในปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วจำเป็นต้องมีการบูรณาการความรู้เพื่อหาคำตอบเกี่ยวกับปัญหาต่างๆที่มีความซับซ้อนขึ้น และเพื่อพัฒนาความรู้เกี่ยวกับภาวะผู้นำในการวางแผนยุทธศาสตร์และการนำแผนยุทธศาสตร์ไปปฏิบัติในองค์การภาครัฐซึ่งมีวัตถุประสงค์และบริบทแตกต่างจากภาคเอกชน และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาผู้บริหารและเป็นประโยชน์ต่อองค์การภาครัฐในการวางแผนยุทธศาสตร์และการนำแผนยุทธศาสตร์ไปปฏิบัติต่อไป ทั้งนี้ บทความนี้นำเสนอ 1) บทนำ 2) วัตถุประสงค์ 3) การทบทวนวรรณกรรม 4) วิธีดำเนินการวิจัย 5) ผลการวิจัย 6) การอภิปรายผล 7) สรุปองค์ความรู้ 8) ข้อเสนอแนะ

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อพัฒนาข้อเสนอเชิงแนวคิดรูปแบบภาวะผู้นำที่มีความสำคัญต่อความสำเร็จของการวางแผนยุทธศาสตร์และการนำไปสู่การปฏิบัติในองค์การภาครัฐ

การทบทวนวรรณกรรม

ภาวะผู้นำ

ภาวะผู้นำหรือความเป็นผู้นำ คือ กระบวนการการมีอิทธิพลของผู้นำต่อผู้ตามเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การผ่านการเปลี่ยนแปลง ในการวิเคราะห์ภาวะผู้นำ ระดับปัจเจกบุคคล คือ ความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำหนึ่งคนกับผู้ตามหนึ่งคน ระดับกลุ่ม คือ ความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำหนึ่งคนกับกลุ่มผู้ตาม และระดับองค์การ คือ อิทธิพลของผู้นำต่อผลการปฏิบัติงานขององค์การ ดังที่ Sawangchat and Sod-lum (2018, p.335) พบว่า ปัจจัยภาวะผู้นำแบบเหนือชั้นของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของโรงเรียนเทศบาลในเขตจังหวัดเลยมีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้ ผู้เขียนให้ความสำคัญกับการศึกษาระดับองค์การจากการวางแผนยุทธศาสตร์และนำแผนยุทธศาสตร์ไปปฏิบัติ และผู้เขียนมีข้อสังเกตว่าการศึกษาเรื่องภาวะผู้นำถือได้ว่ามีประโยชน์ในการประยุกต์ใช้กับองค์การภาครัฐไทยมาก เพราะสังคมไทย เป็นสังคมที่ให้ความสำคัญกับผู้นำมากเห็นได้จากคำกล่าว เช่น “เดินตามผู้ใหญ่หมาไม่กัด” “ถ้าหัวไม่กระดิกหางไม่ส่าย” “เชื่อผู้นำชาติพ้นภัย” เป็นต้น และสังคมไทยเป็นสังคมที่มีการรวมอำนาจสูง การเปลี่ยนแปลงองค์การภาครัฐให้ประสบความสำเร็จจึงอาศัยผู้นำ

ทฤษฎีพฤติกรรมผู้นำอยู่บนฐานคติที่ว่าสามารถสร้างผู้นำขึ้นมาได้โดยสามารถเรียนรู้การเป็นผู้นำผ่านการสอนและการสังเกต (Omese, J.E.O., Gachunga, H.G., Okibo, B.W. and Ogutu, M., 2019, p.45) ให้มี

รูปแบบผู้นำอย่างที่ต้องการพึงประสงค์ได้ และภาวะผู้นำเชิงยุทธศาสตร์แบ่งได้เป็น 2 กลุ่ม คือ ภาวะผู้นำเชิงยุทธศาสตร์ตามหน้าที่ และภาวะผู้นำเชิงยุทธศาสตร์ตามพฤติกรรมที่ผู้นำเชิงยุทธศาสตร์ควรมี (Palladan, A. A., 2020, p.1) สำหรับการศึกษาครั้งนี้ให้ความสำคัญกับการศึกษารูปแบบภาวะผู้นำตามพฤติกรรมที่ผู้บริหารควรมี เพื่อให้ทราบว่ารูปแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารขององค์การภาครัฐที่จะวางแผนยุทธศาสตร์และนำแผนยุทธศาสตร์ไปปฏิบัติให้ประสบความสำเร็จควรเป็นอย่างไรหรือควรทำอะไร โดยไม่ได้ยึดติดเพียงความเป็นผู้นำที่มีมาแต่กำเนิด และอยู่บนฐานคิดว่ารูปแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารเป็นสิ่งที่พัฒนาได้ และภาวะผู้นำเป็นความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำและผู้ตามในการวางแผนยุทธศาสตร์และนำแผนยุทธศาสตร์ไปปฏิบัติ ซึ่งตัวแสดงไม่ได้มีเพียงผู้บริหารระดับสูง ผู้บริหารระดับกลาง หรือผู้บริหารระดับต้นเท่านั้น แต่ผู้ตามหรือบุคลากรก็มีส่วนเกี่ยวข้องในกระบวนการดังกล่าวด้วย เนื่องจากการขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์ในองค์การภาครัฐต้องดำเนินการผ่านผู้ตามหรือบุคลากรในองค์การ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการดำเนินการโครงการร่วมกันในการรองรับแผนยุทธศาสตร์เพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ที่วางไว้ และการรองรับการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้นในระหว่างการวางแผนยุทธศาสตร์และการนำแผนยุทธศาสตร์ไปปฏิบัติ เพื่อลดช่องว่างของความรู้ในเรื่องรูปแบบภาวะผู้นำในองค์การภาครัฐ และพัฒนาความรู้เกี่ยวกับรูปแบบภาวะผู้นำในการวางแผนยุทธศาสตร์และการนำแผนยุทธศาสตร์ในองค์การภาครัฐไปปฏิบัติ

การบริหารยุทธศาสตร์

การบริหารยุทธศาสตร์ คือ กระบวนการตัดสินใจทางการบริหารในการกำหนดเป้าหมายและวิธีดำเนินงานซึ่งส่งผลต่อผลการปฏิบัติงานของภาครัฐในระยะยาว ประกอบด้วย การวางแผนยุทธศาสตร์ การนำแผนยุทธศาสตร์ไปปฏิบัติ และการควบคุมและประเมินผลแผนยุทธศาสตร์ โดยการวางแผนยุทธศาสตร์ คือ การตัดสินใจของภาครัฐเพื่อกำหนดทิศทางในอนาคตที่ปรารถนาและแนวทางดำเนินงานเพื่อบรรลุสภาพการณ์ที่กำหนดขึ้น และการนำแผนยุทธศาสตร์ไปปฏิบัติ คือ การดำเนินงานตามแผนยุทธศาสตร์เพื่อให้เกิดการบรรลุเป้าประสงค์ที่กำหนดไว้

ความสำเร็จหรือล้มเหลวรวมทั้งปัญหาของการบริหารยุทธศาสตร์โดยเฉพาะอย่างยิ่งการวางแผนยุทธศาสตร์และการนำไปสู่การปฏิบัติในองค์การภาครัฐส่วนหนึ่งมาจากภาวะผู้นำของผู้บริหารหรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือภาวะผู้นำมีความสัมพันธ์กับการบริหารยุทธศาสตร์ ดังผลการวิจัย เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารกับการบริหารเชิงกลยุทธ์ของกรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน (Wonkhunakun, 2012) พบว่า “ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำกับการบริหารเชิงกลยุทธ์ของกรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการบริหารเชิงกลยุทธ์โดยรวม” ผลการวิจัย เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารกับการบริหารยุทธศาสตร์สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (Chomchoeiwon, 2014) พบว่า “ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารกับการบริหารยุทธศาสตร์ของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ มีความสัมพันธ์เชิงบวกและมีความสัมพันธ์กันในระดับสูง” Manocharoen and Chintho (2012, p. 105) ศึกษาวิจัยการบริหารเชิงกลยุทธ์ของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย : กรณีศึกษาโรงไฟฟ้าบางปะกง พบปัจจัยแห่งความสำเร็จที่มีส่วนสนับสนุนการดำเนินกลยุทธ์ประการหนึ่งคือ “ภาวะผู้นำและการบังคับบัญชา” เพื่อให้การอธิบายความสำเร็จของความสำเร็จของการวางแผนยุทธศาสตร์และการนำไปสู่การปฏิบัติ ได้ดียิ่งขึ้น บทความนี้ จึงได้บูรณาการมุมมองภาวะผู้นำกับการบริหารยุทธศาสตร์ โดยนำจุดแข็งของมุมมองภาวะผู้นำ ซึ่งให้ความสำคัญกับการวิเคราะห์ว่าผู้บริหารมีพฤติกรรมเป็นอย่างไร และพฤติกรรมดังกล่าวส่งผลกระทบต่อบุคคล ทีมงาน และองค์การอย่างไร มาใช้ร่วมกับมุมมองการบริหารยุทธศาสตร์ ซึ่งให้ความสำคัญกับกระบวนการตัดสินใจทางการบริหารในการกำหนด

เป้าหมายและวิธีดำเนินงานซึ่งส่งผลต่อผลการปฏิบัติงานของภาครัฐในระยะยาว ประกอบด้วย การวางแผนยุทธศาสตร์ การนำแผนยุทธศาสตร์ไปปฏิบัติ และการควบคุมและประเมินผลแผนยุทธศาสตร์ ดังนั้น แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับภาวะผู้นำสามารถนำมาประยุกต์ใช้เพื่อให้ผู้บริหารตัดสินใจวางแผนยุทธศาสตร์ และนำแผนยุทธศาสตร์ไปปฏิบัติ ได้สอดคล้องกับสถานการณ์ การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นทั้งภายในและภายนอกองค์การ สอดคล้องกับ Poister (2010, p. 254) ได้กล่าวถึงอนาคตของการวางแผนยุทธศาสตร์ในภาครัฐว่า “ผู้นำไม่เพียงแต่สร้างวิสัยทัศน์ของความสำเร็จในอนาคต พัฒนายทธศาสตร์เพื่อทำให้วิสัยทัศน์บรรลุผล และให้การสนับสนุนเท่านั้น แต่ควรแสดงถึงพันธะผูกพันในการนำยุทธศาสตร์ไปปฏิบัติและเกิดผลการปฏิบัติที่มีประสิทธิผล รวมทั้งองค์การภาครัฐจำเป็นต้องพัฒนาภาวะผู้นำทุกระดับเพื่อจัดการกับการเปลี่ยนแปลงและทำให้เกิดการพัฒนายุทธศาสตร์และนำยุทธศาสตร์ไปปฏิบัติ” และ Stone, Bigelow, and Crittenden (1999, p. 399) ได้วิจัยการบริหารยุทธศาสตร์ในองค์การไม่แสวงหากำไร พบว่า “ปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อผลลัพธ์ของการนำยุทธศาสตร์ไปปฏิบัติประการหนึ่ง คือ พฤติกรรมของผู้นำ”

วิธีดำเนินการวิจัย

บทความนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ และเนื่องจากการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับภาวะผู้นำกับการวางแผนยุทธศาสตร์และการนำแผนยุทธศาสตร์ไปปฏิบัติขององค์การภาครัฐไทยที่ผ่านมามีจำนวนจำกัด จึงได้คัดเลือกแบบเจาะจง โดยใช้เกณฑ์การคัดเลือกเอกสารที่ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย และความสามารถในการให้ข้อมูลสำคัญได้มากตามวัตถุประสงค์การวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูลทฤษฎีจากแหล่งข้อมูลหลักคือ เอกสารผลการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำกับการวางแผนยุทธศาสตร์และการนำแผนยุทธศาสตร์ไปปฏิบัติขององค์การภาครัฐไทยที่เผยแพร่ปี ค.ศ. 2007-2021 จำนวน 5 เรื่อง ได้แก่ 1) Results of Government Officials of the Policy Implementation of a Well-Being Strategic Project: Case Studies of the Role of Governors 2) Local Authority Development Strategies for Results: Case Studies of Local Authorities in Thailand (2008) 3) Strategic Management in Basic Education Schools of Nonthaburi Educational Service Area Office1 (2010) 4) Strategic Management and Key Success Factors: A Case Study of The Golden Jubilee Museum of Agriculture Office (Public Organization) (2014) 5) Public Sector Management Quality Award 2021 (2021)

เครื่องมือการวิจัย คือ แบบบันทึกข้อมูลเอกสาร ประกอบด้วย ชื่อผู้จัดทำ ชื่อเรื่อง หน่วยงานเจ้าของเรื่อง ปีที่เผยแพร่ ลักษณะของเอกสาร การตอบวัตถุประสงค์การวิจัยในประเด็นรูปแบบภาวะผู้นำที่มีความสำคัญต่อการวางแผนยุทธศาสตร์และการนำแผนยุทธศาสตร์ไปปฏิบัติขององค์การภาครัฐ และการวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์แก่นสาระ (thematic analysis) เพื่อนำข้อมูลจากเอกสารมาจัดกลุ่มและวิเคราะห์หาแก่นสาระ

ผลการวิจัย

เนื่องจากบทความนี้มีวัตถุประสงค์หลัก คือ พัฒนาข้อเสนอเชิงแนวคิดรูปแบบภาวะผู้นำที่มีความสำคัญต่อความสำเร็จของการวางแผนยุทธศาสตร์และการนำไปสู่การปฏิบัติในองค์การภาครัฐ ในบทความนี้ ผู้เขียนจึงได้บูรณาการมุมมองภาวะผู้นำกับมุมมองการบริหารยุทธศาสตร์จากเอกสารผลการศึกษาวิจัยที่ผ่านมา พบข้อเสนอเชิงแนวคิดรูปแบบภาวะผู้นำที่มีความสำคัญต่อความสำเร็จของการวางแผนยุทธศาสตร์และการนำไปสู่การปฏิบัติในองค์การภาครัฐ 5 ข้อเสนอ ดังนี้

ข้อเสนอที่ 1 ภาวะผู้นำแบบทำงานเป็นทีมของผู้บริหารองค์การมีความสำคัญต่อความสำเร็จของการวางแผนยุทธศาสตร์และการนำไปสู่การปฏิบัติขององค์การภาครัฐ

ทฤษฎีภาวะผู้นำด้านพฤติกรรมส่วนใหญ่ในปัจจุบัน พฤติกรรมของผู้นำจะเกี่ยวข้องกับ 2 เรื่องสำคัญ คือ (1) มุ่งงาน และ (2) มุ่งคน ซึ่งทฤษฎีตาข่ายภาวะผู้นำ ของ Blake, R. R., and Mouton, J. S. (1964) แห่งมหาวิทยาลัยเท็กซัส ได้พัฒนาจากแนวคิดจากการศึกษาของมหาวิทยาลัยโอไฮโอสเตท โดยนำพฤติกรรมของผู้นำทั้งสองด้านมาจัดตารางตาข่ายสองมิติ แต่ละด้านแบ่งเป็น 9 ระดับ และพฤติกรรมสำคัญของผู้นำมี 5 แบบ ได้แก่ ผู้นำแบบย่ำแย่ ผู้นำแบบเอาหน้าใจคน ผู้นำแบบมุ่งงาน ผู้นำแบบพบกันครึ่งทาง และผู้นำแบบทำงานเป็นทีม ซึ่งหากการบริหารองค์การมีลักษณะแบบย่ำแย่ หรือผู้นำที่ไม่ใส่ใจให้ความสำคัญทั้งด้านงานและคน ไม่มีพฤติกรรมแสดงออกให้เห็นถึงการเป็นผู้นำ ขาดความรับผิดชอบ เสี่ยงปัญหาเสี่ยงการพบปะคน ไม่ยอมผูกพันหรือรับปากใด ๆ ยกภาระหน้าที่ให้เป็นของผู้บริหารระดับรองลงมา และผู้ใต้บังคับบัญชา จะทำให้ไม่สามารถวางแผนยุทธศาสตร์และนำไปสู่การปฏิบัติได้ประสบความสำเร็จ ในขณะที่ ผู้บริหารที่มีลักษณะตรงกันข้าม คือ ผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำแบบทำงานเป็นทีม ซึ่งมีทักษะการสื่อสาร ทักษะการสอนงาน และทักษะการจัดการความขัดแย้ง ทำให้เกิดทั้งผลการปฏิบัติงานและขวัญกำลังใจของทีมงาน ผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำแบบทำงานเป็นทีมมุ่งเน้นความสำคัญทั้งด้านงานและด้านคน โดยส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้ปฏิบัติงานเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการทำงานและการสร้างวิธีการทำงานแบบทีม พยายามให้ความใส่ใจดูแลทุกข้อสงสัยตอบสนองต่อความต้องการของผู้ปฏิบัติงานเพื่อให้เกิดความรักผูกพันต่องาน จึงทำให้เกิดผลต่อผล การปฏิบัติงานของทีม และแรงจูงใจของบุคลากรในทีม ดังผลการศึกษารวมการแพทย์ องค์การที่ได้รับรางวัลคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐประจำปี พ.ศ.2564 หมวด 2 ด้านการวางแผนยุทธศาสตร์และการสื่อสารเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติ พบการกำกับติดตามและประเมินผลการดำเนินงานโดยอาศัยการมีส่วนร่วมของเครือข่ายทั้งภายในและภายนอกสังกัด ผู้บริหารกรมการแพทย์จะมีการประชุมเพื่อกำกับติดตามการดำเนินงานที่เป็นนโยบายสำคัญ เดือนละ 2 ครั้ง (Thursday Meeting) และการประชุมกรมทุกสัปดาห์แรกของเดือน (DMS conference) เพื่อร่วมกันพิจารณาตัดสินใจให้คำแนะนำเป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน นอกจากนี้ มีการนิเทศและตรวจเยี่ยม โรงพยาบาลและสถาบัน ณ พื้นที่ปฏิบัติงานเพื่อเป็นขวัญกำลังใจแก่เจ้าหน้าที่ (Office of the Public Sector Development Commission, 2021: 18) และผลการศึกษารวมการแพทย์ องค์การที่ได้รับรางวัลคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐประจำปี พ.ศ.2564 หมวด 2 ด้านการวางแผนยุทธศาสตร์และการสื่อสารเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติ พบกระบวนการถ่ายทอดยุทธศาสตร์สู่การปฏิบัติอย่างเป็นระบบ โดยผู้บริหารให้ความสำคัญกับการสื่อสารและถ่ายทอดเป้าประสงค์ ทิศทางองค์กรกับบุคลากรภายใน โดยกำหนดเป็นตัวชี้วัดหลักลงระดับหน่วยงาน บุคคลและเชื่อมโยงกับระบบการประเมินผลการปฏิบัติราชการด้วยระบบสารสนเทศทรัพยากรบุคคล DPIS ผ่านการติดตามทั้งรายเดือน รายไตรมาส ราย 6 เดือน และรายปี (Office of the Public Sector Development Commission, 2021: 54)

ดังนั้น ภาวะผู้นำแบบทำงานเป็นทีมของผู้บริหารองค์การมีความสำคัญต่อความสำเร็จของการวางแผนยุทธศาสตร์และการนำไปสู่การปฏิบัติขององค์การภาครัฐ

ข้อเสนอที่ 2 ภาวะผู้นำที่มีความสามารถพิเศษของผู้บริหารองค์การมีความสำคัญต่อความสำเร็จของการวางแผนยุทธศาสตร์และการนำไปสู่การปฏิบัติขององค์การภาครัฐ

ผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำที่มีความสามารถพิเศษ (charismatic leadership) (Weber, M., 1947) เกิดขึ้นจากการได้รับการยอมรับยกย่องอย่างสูงจากผู้ใต้บังคับบัญชาหรือบุคคลทั่วไป เนื่องจากบุคคลผู้นั้นมีคุณสมบัติพิเศษที่เหนือกว่าคนทั่วไป บุคคลเหล่านี้เป็นผู้นำเนื่องจากการแสดงพฤติกรรมที่เป็นแบบอย่างในด้านคุณงามความดีและการเสียสละอุทิศตนเพื่อคนอื่นและส่วนรวม ทำให้คนอื่นเกิดความยกย่องชื่นชมพร้อมที่จะเชื่อฟังและปฏิบัติตาม โดยมีคุณสมบัติ คือ ไม่ยึดติดภาพเดิม มีวิสัยทัศน์ มีกลยุทธ์ และวิเคราะห์ทรัพยากรตามจริง

ทั้งนี้ ผู้บริหารที่ผู้ตามส่วนใหญ่ไม่ค่อยยกย่อง ชื่นชม เชื่อฟังและปฏิบัติตาม ก็จะทำให้ไม่สามารถวางแผนยุทธศาสตร์และนำแผนยุทธศาสตร์ไปสู่การปฏิบัติ ในขณะที่ผู้บริหารที่ให้วิสัยทัศน์ ทิศทางหรือริเริ่มยุทธศาสตร์ใหม่ๆ ในการดำเนินงานขององค์การ กล้าตัดสินใจ กล้าเสี่ยงต่อตำแหน่งหน้าที่ มีทักษะในการสื่อสาร ความมั่นใจในตนเอง และมีความเชี่ยวชาญในงานและการบริหารยุทธศาสตร์ ทำให้ผู้ตามส่วนใหญ่เชื่อถือไว้วางใจ ดังที่ผลการวิจัยของ Praphaphan (2007) เรื่อง ยุทธศาสตร์การสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจ การเมือง การบริหาร สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม ผ่านกระบวนการพัฒนาการค้าขายแดนและการท่องเที่ยวอำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย พบว่า “ความสำเร็จขึ้นอยู่กับวิสัยทัศน์และการปฏิบัติของผู้บริหาร” และ Singyabut (2014) วิจัยเรื่อง Strategic Management and Key Success Factors: A Case Study of The Golden Jubilee Museum of Agriculture Office (Public Organization) พบว่า “ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติประการหนึ่ง คือ ผู้บริหารมีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านการจัดการเชิงกลยุทธ์”

ดังนั้น ภาวะผู้นำที่มีความสามารถพิเศษของผู้บริหารองค์การมีความสำคัญต่อความสำเร็จของการวางแผนยุทธศาสตร์ และการนำไปสู่การปฏิบัติขององค์การภาครัฐ

ข้อเสนอที่ 3 ภาวะผู้นำเปลี่ยนสภาพของผู้บริหารองค์การมีความสำคัญต่อความสำเร็จของการวางแผนยุทธศาสตร์และการนำไปสู่การปฏิบัติขององค์การภาครัฐ

ผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพ หรือ ‘transformational leadership’ (Bass M. B., 1990) เป็นผู้ที่ชอบการเปลี่ยนแปลงและพยายามคิดว่าการควรจะมีอะไรใหม่ มุ่งเน้นการเปลี่ยนแปลงเรื่องค่านิยม คุณธรรม มาตรฐานและการมองการณ์ไกลไปในอนาคต ให้ความสำคัญต่อการประเมินเพื่อทราบถึงระดับแรงจูงใจของผู้ตาม แล้วพยายามหาแนวทางตอบสนองความต้องการผู้ตาม ภาวะผู้นำเปลี่ยนสภาพจึงสอดคล้องกับการบริหารยุทธศาสตร์ในปัจจุบัน ซึ่งจำเป็นต้องเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงจากภายนอกและภายในองค์การ ประกอบกับผู้บริหารมีบทบาทสำคัญในการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ กลยุทธ์ และผลักดันให้เกิดการนำไปปฏิบัติตามแผนยุทธศาสตร์ที่กำหนดไว้ หากผู้บริหารองค์การมีความสามารถในการจัดการความเปลี่ยนแปลงให้เหมาะสมกับองค์การ และสามารถให้วิสัยทัศน์ได้ว่าองค์การควรเป็นไปในทิศทางใด ให้เป้าหมายหรือจูงใจผู้ตามให้มุ่งวิสัยทัศน์ขององค์การ มีการทำงานแบบเปิดกว้างต่อการรับรู้สิ่งใหม่ๆ จะทำให้สามารถขับเคลื่อนยุทธศาสตร์เพื่อเปลี่ยนแปลงองค์การและจัดการกับการต่อต้านที่อาจเกิดขึ้นจากการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ได้ เนื่องจากการวางแผนยุทธศาสตร์ บางครั้งก่อให้เกิดการต่อต้านจากคนบางกลุ่ม เช่น ยุทธศาสตร์การนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในองค์การภาครัฐ อาจส่งผลให้มีบุคลากรบางส่วนต่อต้านหรือไม่ให้ความร่วมมือด้วยสาเหตุหลายประการ เช่น คำนึงเกี่ยวกับการทำงานรูปแบบเดิม หรือรู้สึกว่าการกลดบทบาท เป็นต้น

ผู้บริหารองค์การจึงมีหน้าที่ในการจัดการหรือลดการต่อต้านดังกล่าว สอดคล้องกับการนำแผนยุทธศาสตร์ไปปฏิบัติตามหลักการองค์การเชิงกลยุทธ์ (The strategy-focused organization) (Kaplan and Norton, 2001, pp. 9-16) ซึ่งให้ความสำคัญกับการกระตุ้นการเปลี่ยนแปลงให้เกิดขึ้นแก่ผู้นำทางการบริหารขององค์การ (mobilize change through executive leadership) และผลการวิจัยของ Phosuwat (2008) เรื่อง ยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่นสู่ผลสัมฤทธิ์ : กรณีศึกษาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย พบว่า “ผู้บริหาร ซึ่งเป็นผู้นำที่มีลักษณะเปิดกว้างรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น และผู้นำการเปลี่ยนแปลงเพื่อนำการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของคนในชุมชนให้ดีขึ้น เป็นปัจจัยร่วมสำคัญที่ส่งผลต่อการกำหนดยุทธศาสตร์และการนำยุทธศาสตร์ไปสู่ผลสัมฤทธิ์”

ดังนั้น ภาวะผู้นำเปลี่ยนสภาพของผู้บริหารองค์การมีความสำคัญต่อความสำเร็จของการวางแผนยุทธศาสตร์และการนำไปสู่การปฏิบัติขององค์การภาครัฐ

ข้อเสนอที่ 4 ภาวะผู้นำทางวัฒนธรรมของผู้บริหารองค์การมีความสำคัญต่อความสำเร็จของการวางแผนยุทธศาสตร์และการนำไปสู่การปฏิบัติขององค์การภาครัฐ

องค์การส่วนใหญ่ในปัจจุบันมีการกำหนดแผนยุทธศาสตร์ ซึ่งประกอบด้วย วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย กลยุทธ์ขององค์การ แต่ในหลายๆ องค์การไม่สามารถผลักดันให้เกิดการปฏิบัติตามแผนดังกล่าวได้ สาเหตุประการสำคัญประการสำคัญ คือ องค์การดังกล่าวขาดวัฒนธรรมที่สอดคล้องกับการดำเนินตามกลยุทธ์ต่างๆ บทบาทของผู้บริหารองค์การในปัจจุบันประการหนึ่งจึงเป็นการสร้างวัฒนธรรมที่สนับสนุนการดำเนินการตามกลยุทธ์ที่เกิดขึ้นในองค์การ ผู้บริหารองค์การที่มีการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่าง (role model) หรือใช้พฤติกรรมหรือการแสดงออกของผู้บริหารเป็นตัวอย่าง โดยให้คำพูดและการกระทำมีความสอดคล้องกันในการวางแผนยุทธศาสตร์และการนำแผนยุทธศาสตร์ไปสู่การปฏิบัติก็จะทำให้อุคลากรทำตามสิ่งที่ผู้บริหารองค์การแสดงออก รวมทั้งการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างมีความสำคัญมากในช่วงเวลาของการเปลี่ยนแปลงตามแผนยุทธศาสตร์ ดังผลการวิจัยของ Thitithanwarat (2010) เรื่อง การจัดการเชิงกลยุทธ์ในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 ได้ให้ข้อเสนอแนะว่า “ผู้บริหารควรเป็นส่วนหนึ่งของทีมงานในการจัดการกลยุทธ์ และควรให้ความรู้แก่ผู้บริหารในการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง ประพฤติตนเป็นแบบอย่างให้ผู้ร่วมงานมีความเชื่อถือ ศรัทธา สร้างแรงบันดาลใจให้อุคลากรที่เกี่ยวข้องมีความกระตือรือร้น ทุ่มเทและกระตุ้นให้เกิดการพัฒนางานบนพื้นฐานของความแตกต่างของแต่ละบุคคลจนบรรลุเป้าหมาย”

ดังนั้น ภาวะผู้นำทางวัฒนธรรมของผู้บริหารองค์การมีความสำคัญต่อความสำเร็จของการวางแผนยุทธศาสตร์และการนำไปสู่การปฏิบัติขององค์การภาครัฐ

ข้อเสนอที่ 5 ภาวะผู้นำองค์การแห่งการเรียนรู้ของผู้บริหารองค์การมีความสำคัญต่อความสำเร็จของการวางแผนยุทธศาสตร์และการนำไปสู่การปฏิบัติขององค์การภาครัฐ

ปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่มีผลต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลวของการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ขององค์การต่างๆ คือ การสนับสนุนจากผู้บริหาร โดยเฉพาะองค์การภาครัฐ ซึ่งโครงสร้างและวัฒนธรรมองค์การบางกรณีไม่เอื้อให้เกิดการเรียนรู้ ดังนั้น ผู้บริหารจึงมีบทบาทสำคัญผ่านการเปิดโอกาสให้อุคลากรได้แสดงความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ให้รางวัลหรือสิ่งจูงใจแก่ผู้ที่มีความคิดริเริ่มนวัตกรรมใหม่ๆ ส่งเสริมการทำงานเป็นทีม สร้างค่านิยมร่วมกันสำหรับการเรียนรู้ให้เป็นเรื่องที่บุคลากรในองค์การมีความเชื่อร่วมกัน รวมทั้งต้อง

ความเข้าใจและการติดตามประเมินผลการดำเนินงาน” และผลการศึกษาศึกษากรมสอบสวนคดีพิเศษ องค์การที่ได้รับรางวัลคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐประจำปี พ.ศ.2564 หมวด 2 ด้านการวางแผนยุทธศาสตร์และการสื่อสารเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติ พบกระบวนการถ่ายทอดยุทธศาสตร์สู่การปฏิบัติอย่างเป็นระบบ โดยผู้บริหารให้ความสำคัญกับบุคคลภายนอก ภาคีเครือข่าย สร้างการรับรู้ ความเข้าใจยุทธศาสตร์ เป้าหมายสูงสุด เข้ามาเป็นหุ้นส่วนในการขับเคลื่อนภารกิจ (Office of the Public Sector Development Commission, 2021)

อภิปรายผลการวิจัย

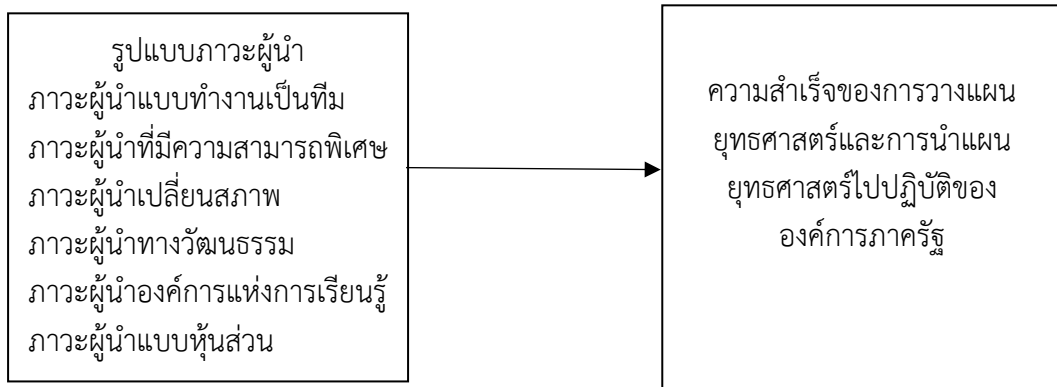
ผลการศึกษาครั้งนี้ให้ข้อเสนอเชิงแนวคิดรูปแบบภาวะผู้นำที่มีความสำคัญต่อความสำเร็จของการวางแผนยุทธศาสตร์และการนำไปสู่การปฏิบัติในองค์การภาครัฐ ได้แก่ ภาวะผู้นำแบบทำงานเป็นทีม ภาวะผู้นำที่มีความสามารถพิเศษ ภาวะผู้นำเปลี่ยนสภาพ ภาวะผู้นำทางวัฒนธรรม ภาวะผู้นำองค์การแห่งการเรียนรู้ และภาวะผู้นำแบบหุ้นส่วน มีความสำคัญต่อความสำเร็จของการวางแผนยุทธศาสตร์และการนำไปสู่การปฏิบัติในองค์การภาครัฐ เช่นเดียวกันกับผลการวิจัยของ Tawse, A., Atwater, L., Vera, D., and Werner, S. (2023) พบว่า ภาวะผู้นำเปลี่ยนสภาพ (transformational leadership) ของผู้บริหารระดับกลางส่งผลเชิงบวกโดยตรงต่อประสิทธิภาพของทีมในการนำยุทธศาสตร์ไปปฏิบัติ และ Maturire, I., and E, I, Nkechi (2022, p.94) พบว่ามีความสัมพันธ์กันสูงระหว่างรูปแบบภาวะผู้นำการเปลี่ยนสภาพกับการนำยุทธศาสตร์ไปปฏิบัติในองค์กรพัฒนาเอกชนในวันดา

ทั้งนี้ อาจเนื่องจากรูปแบบภาวะผู้นำเปลี่ยนสภาพมีความสำคัญอย่างชัดเจนในช่วงเวลาของการเปลี่ยนแปลงซึ่งเกิดขึ้นจากการวางแผนกลยุทธ์และการนำไปปฏิบัติในองค์การต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในภาคเอกชนซึ่งมีการศึกษาวิจัยในเรื่องดังกล่าวมากกว่าในระยะเวลาที่ผ่านมา ดังที่ Reddy, A., H. and Smith, J., M. (2022, p.13) นำเสนอว่าองค์การส่วนใหญ่ใช้รูปแบบความเป็นผู้นำประชาธิปไตย เผด็จการ การแลกเปลี่ยน และการเปลี่ยนสภาพในการดำเนินกลยุทธ์ และผลการศึกษาวิจัยของพวกเขาเกี่ยวกับรูปแบบความเป็นผู้นำขององค์กรมีอิทธิพลต่อการดำเนินการตามแผนยุทธศาสตร์ในหน่วยงานปกครองส่วนท้องถิ่นในสหราชอาณาจักรให้ข้อเสนอแนะว่าผู้บริหารควรใช้รูปแบบภาวะผู้นำให้บ่อยขึ้นในระหว่างการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ (2022, p.19)

อย่างไรก็ตาม ยังมีการศึกษาวิจัยจำกัดเกี่ยวกับรูปแบบภาวะผู้นำอื่นกับการวางแผนยุทธศาสตร์และการนำไปสู่การปฏิบัติในองค์การภาครัฐ และผลการวิจัยเกี่ยวกับภาวะผู้นำกับการบริหารยุทธศาสตร์ในองค์การภาครัฐของต่างประเทศ เช่น Gasela, M.M.. (2021, p.9) ซึ่งศึกษาการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ในแอฟริกาใต้หน่วยงานสาธารณะระหว่างปี 2549 ถึง 2559 ได้นำเสนอว่าควรสนับสนุนให้ผู้บริหารองค์การภาครัฐมีภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม (ethical leadership) และธรรมาภิบาลด้วย จึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจในการทดสอบและศึกษาวิจัยเชิงประจักษ์ในอนาคตเกี่ยวกับภาวะผู้นำรูปแบบดังกล่าวและภาวะผู้นำตามข้อเสนอเชิงแนวคิดในบทความนี้ว่ามีความสำคัญต่อการวางแผนยุทธศาสตร์และการนำแผนยุทธศาสตร์ไปปฏิบัติของผู้บริหารระดับต่างๆในองค์การภาครัฐของไทยหรือไม่ อย่างไรต่อไป

สรุปองค์ความรู้

บทความนี้ได้องค์ความรู้ที่สำคัญ คือ ข้อเสนอเชิงแนวคิดรูปแบบภาวะผู้นำ ได้แก่ ภาวะผู้นำแบบทำงานเป็นทีม ภาวะผู้นำที่มีความสามารถพิเศษ ภาวะผู้นำเปลี่ยนสภาพ ภาวะผู้นำทางวัฒนธรรม ภาวะผู้นำองค์การแห่งการเรียนรู้ และภาวะผู้นำแบบหุ้นส่วนมีความสำคัญต่อความสำเร็จของการวางแผนยุทธศาสตร์และการนำแผนยุทธศาสตร์ไปปฏิบัติขององค์การภาครัฐจากการบูรณาการมุมมองภาวะผู้นำกับการบริหารยุทธศาสตร์จากเอกสารที่เกี่ยวข้อง ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 ข้อเสนอเชิงแนวคิดรูปแบบภาวะผู้นำที่มีความสำคัญต่อความสำเร็จของการวางแผนยุทธศาสตร์และการนำแผนยุทธศาสตร์ไปปฏิบัติขององค์การภาครัฐ

ทั้งนี้ เนื่องจากภาวะผู้นำของผู้บริหารองค์การมีความสำคัญต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลวขององค์การ โดยเฉพาะอย่างยิ่งความสำเร็จของการบริหารยุทธศาสตร์องค์การภาครัฐ ซึ่งไม่ได้มีรูปแบบภาวะผู้นำรูปแบบใดสามารถนำไปใช้ได้ทุกสถานการณ์ แต่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารองค์การ โดยควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาภาวะผู้นำแบบทำงานเป็นทีม ภาวะผู้นำที่มีความสามารถพิเศษ ภาวะผู้นำเปลี่ยนสภาพ ภาวะผู้นำทางวัฒนธรรม ภาวะผู้นำองค์การแห่งการเรียนรู้ และภาวะผู้นำแบบหุ้นส่วนจะเป็นประโยชน์ในการผลักดันให้การวางแผนยุทธศาสตร์และการนำไปสู่การปฏิบัติประสบความสำเร็จตามเป้าหมายสำหรับองค์การภาครัฐและสอดคล้องกับบริบทและสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

ควรมีการศึกษาวิจัยและทดสอบเชิงประจักษ์เกี่ยวกับรูปแบบภาวะผู้นำที่มีความสำคัญต่อความสำเร็จของการวางแผนยุทธศาสตร์และการนำแผนยุทธศาสตร์ไปปฏิบัติกับผู้บริหารในองค์การภาครัฐระดับต่างๆ ได้แก่ ภาวะผู้นำแบบทำงานเป็นทีม ภาวะผู้นำที่มีความสามารถพิเศษ ภาวะผู้นำเปลี่ยนสภาพ ภาวะผู้นำทางวัฒนธรรม ภาวะผู้นำองค์การแห่งการเรียนรู้ ภาวะผู้นำแบบหุ้นส่วน และภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม ตัวอย่างเช่น กรณีศึกษาผู้บริหารขององค์การภาครัฐต่างๆที่ได้รับรางวัลคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐประจำปี หมวด 2 ด้านการวางแผนยุทธศาสตร์และการสื่อสารเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติ หรือองค์การภาครัฐอื่นๆ เพื่อสร้างตัวแบบภาวะผู้นำในการวางแผนยุทธศาสตร์และการนำยุทธศาสตร์ไปปฏิบัติสำหรับผู้บริหารองค์การภาครัฐที่สอดคล้องกับระดับของผู้บริหารและบริบทภาครัฐไทยต่อไป

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำงานวิจัยไปใช้ประโยชน์

เมื่อได้มีการทดสอบเชิงประจักษ์เกี่ยวกับรูปแบบภาวะผู้นำแล้ว องค์การภาครัฐควรนำไปสู่การจัดหลักสูตรพัฒนาผู้บริหารระดับสูง ระดับกลาง และระดับต้น เกี่ยวกับภาวะผู้นำในการวางแผนยุทธศาสตร์และการนำแผนยุทธศาสตร์ไปปฏิบัติ เพื่อเป็นแนวปฏิบัติที่ดีในการบริหารและการขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์ องค์การภาครัฐภายใต้สภาพแวดล้อมที่มีความเป็นพลวัตในปัจจุบันได้อย่างเหมาะสม

References

- Bass M. B. (1990). From Transactional to Transformational Leadership: Learning to Share the Vision, available online at: <http://discoverthought.com/Leadership/>
- Blake, R. R., & Mouton, J. S. (1964). *The Managerial Grid*. Houston, TX: Gulf Publishing.
- Chomchoeiwon, T. (2014). *The Relationship between Executives Leadership with Strategic Management of the Office of the Permanent Secretary Ministry of Education*. (Master of Public Administration). School of Management Science Sukhothai Thammathirat Open University, Nonthaburi, Thailand.
- Dansereau, F., Graen, G. and Haga, W.J. (1975). A Vertical Dyad Linkage Approach to Leadership within Formal Organizations: a Longitudinal Investigation of the Role Making Process, *Organizational Behavior and Human Performance*, 13(1), 46-78, doi: 10.1016/0030-5073(75)90005-7.
- Gasela, M.M.. (2021). Strategy Implementation in South African Public Entities between 2006 and 2016: Does Leadership Impact on Performance during Strategy Implementation?. *Africa's Public Service Delivery and Performance Review*, 9(1), 1-11. a562. <https://doi.org/10.4102/apdpr.v9i1.562>.
- Kaplan, R. S., & Norton, D. P. (2001). *The Strategy-Focused Organization : How Balanced Scorecard Companies Thrive in the New Business Environment*. Boston, Mass: Harvard Business School Press.
- Kilonzi, T. M., Atikiya, R., & Atambo, W. N. (2023). Managerial Roles as a Strategy Implementation Driver and Performance of the National Government Departments in Kenya. *International Journal of Business and Management*, 18(2), 1-39.
- Maturire, I., and E, I, Nkechi. (2022). Effect of Leadership Styles on Strategic Implementation in Non- Governmental Organizations. A Case of Root Foundation Rwanda. *Journal of Strategic Management*, 7(3), 94-120. <https://doi.org/10.53819/81018102t6064>.
- Katsioloudes, M. I. (2006). *Strategic Management Global Cultural Perspectives for Profit and Non-Profit Organization*. NY: Oxford: Elsevier.
- Lussier, R. N. & Achua, C.F. (2001). *Leadership Theory, Application, Skill Development*. South-Western College Publishing.
- Manocharoen, K & Chintho, K. (2012). Strategic Management of Egat; A Case Study of Bangpakong Power Plant. *RMUTT Global Business and Economics Review*, 7(2); 97-108.

- Office of the Public Sector Development Commission. (2021). *Public Sector Management Quality Award 2021*. Bangkok: Office of the Public Sector Development Commission.
- Omesa, J.E.O., Gachunga, H.G., Okibo, B.W. & Ogutu, M. (2019). Influence of Corporate Leadership on Implementation of Strategic Plans within the County Governments in Western Kenya. *Journal of Human Resource & Leadership*. 3(1), 41-60.
- Osborne, S. & Brown, K. (2005). *Managing Change and Innovation in Public Service Organization*. United State of America. TI International Ltd.
- Reddy, A., H., & Smith, J., M. (2022). Corporate Leadership Style and Strategic Plan Implementation to Local Government in the United Kingdom. *Journal of Strategic Management* 6(3), 12-20. <https://doi.org/10.53819/81018102t5059>.
- Palladan, A. A. (2020) Strategic Leadership Construct and Nigerian Public Institutions. *Amity Journal of Management*, VIII.(2), 1-13.
- Phosuwan, P. (2008). *Local Authority Development Strategies for Results: Case Studies of Local Authorities in Thailand* (Doctor of Political Science). Faculty of Political Science Thammasat University, Bangkok, Thailand.
- Poister, T. H. (2010). The Future of Strategic Planning in the Public Sector: Linking Strategic Management and Performance. *Public Administration Review*, 70, 246-254.
- Praphaphan, Y. (2007). *Strategies for Ensuring Economic, Political, Administrative, Social, Cultural and Environmental Security through Development Process of Border-Trading and Tourism in Chang-Saen District, Chiangrai Province*. Faculty of Political Science Ramkhamhaeng University, Bangkok, Thailand.
- Robbins, S.P. (2001). *Organizational Behavior*. (9thed.). Upper Saddle River, NJ: Prentice-Hall; 60-89.
- Sawangchat, C & Sod-lum, P. (2018). The Factor of Transcendental Leadership of School Administrators School Affecting Effectiveness in Municipality School, Loei Province. *Journal of MCU Buddhapanya Review*, 7(2), 335-350.
- Singyabut, K (2014). Strategic Management and Key Success Factors: A Case Study of The Golden Jubilee Museum of Agriculture Office (Public Organization). *Journal of Business Administration The Association of Private Higher Education Institutions of Thailand*, 3(1).
- Stone, M. M., Bigelow, B., & Crittenden, W. (1999). Research on Strategic Management in Nonprofit Organizations : Synthesis, Analysis, and Future Directions. *Administration & Society*. 31(3), 378-423.
- Tawse, A., Atwater, L., Vera, D., & Werner, S. (2023). Strategy Implementation: the Role of Middle Manager Leadership and Coordination. *Journal of Strategy and Management*, (ahead-of-print). doi: 10.1108/JSMA-01-2023-0007.

- Thitithanwarat, P. (2010). Strategic Management in Basic Education Schools of Nonthaburi Educational Service Area Office1. (Master of Education). Department of Education Management Graduate School, Dhurakij Pundit University, Bangkok, Thailand.
- ThongSakun, W. (2007). Results of Government Officials of the Policy Implementation of a Well- Being Strategic Project: Case Studies of the Role of Governors. Bangkok: National Defence College.
- Vera, D., Bonardi, J. P., Hitt, M. A., & Withers, M. C. (2022). Extending the Boundaries of Strategic Leadership Research. *The Leadership Quarterly*, 33(3), 101617.
- Weber, M. (1947). *The Theory of Social and Economic Organizations*. NY: Free Press.
- Wonkhunakun, S. (2012). The Relationship between Executive Leadership and Strategic Management of the Department of Alternative Energy Development and Efficiency. (Master of Public Administration) . School of Management Science Sukhothai Thammathirat Open University, Nonthaburi, Thailand.

การบริหารการจัดเก็บภาษีขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นในจังหวัดมุกดาหาร
ADMINISTRATION OF TAX COLLECTION OF LOCAL ADMINISTRATIVE
ORGANIZATIONS OF MUKDAHAN PROVINCE

ภัทรี ฟรีสตัด

Phatre Friestad

มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น

Western University

Email: phatrererch23@gmail.com

Received 12 June 2023; Revised 15 July 2023; Accepted 21 December 2023.

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการบริหารการจัดเก็บภาษีขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นในจังหวัดมุกดาหาร 2) เพื่อศึกษาปัจจัยการบริหารการจัดเก็บภาษีขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นในจังหวัดมุกดาหาร 3) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารการจัดเก็บภาษีขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นในจังหวัดมุกดาหาร โดยการวิจัยเชิงปริมาณ ใช้สถิติการแจกแจงความถี่ และร้อยละ ของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยการนำเสนอเป็นตารางใช้สถิติค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ วิธีการคัดเลือกตัวแปรแบบเป็นลำดับประกอบการอภิปรายผล และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาโดยคัดเลือกและจำแนกข้อมูล จัดระเบียบข้อมูลให้เป็นระบบ จัดทำบรรณานุกรมข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูล แล้วนำข้อมูลไปเขียนเป็นรายงานตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า การการบริหารการจัดเก็บภาษีขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นในจังหวัดมุกดาหารโดยรวมทุกด้านพบว่าอยู่ในระดับปานกลาง ที่ควรคำนึงถึง 1) หลักการจัดเก็บภาษีที่เน้นความประหยัดต้องจัดเก็บจะต้องเป็นภาระแก่ผู้เสียภาษีน้อยที่สุดและ และเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าถึงการชำระภาษีได้ในหลายช่องทางและให้ได้รับข้อมูลที่ถูกต้องเข้าใจง่าย 2) หลักอำนวยความสะดวกไม่ซับซ้อน มีป้ายประชาสัมพันธ์บอกขั้นตอนการดำเนินการ และมีความเป็นธรรมในการจัดเก็บภาษีของประชาชนที่มีทรัพย์สินหรือใช้อัตราจัดเก็บภาษีที่แตกต่างกัน

คำสำคัญ: การการบริหารการจัดเก็บภาษี, องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น

ABSTRACT

The objectives of this research are as follows: 1) To study the tax management of local administrative organizations in Mukdahan province. 2) To examine the factors influencing tax management of local administrative organizations in Mukdahan province. 3) To explore development strategies for tax management of local administrative organizations in Mukdahan province through quantitative research. Statistical methods, such as frequency

distribution and percentages of questionnaire respondents, were used for analysis. The data were presented in tables using statistical measures such as mean and standard deviation. Multiple regression analysis was employed, and variables were selected in a sequential manner for results interpretation. Data analysis also involved qualitative analysis by selecting and categorizing data, organizing it systematically, compiling a bibliography, and presenting the findings according to the research objectives.

The research findings revealed that the overall tax management of local administrative organizations in Mukdahan province is at a moderate level. The study suggests considering the following points: 1) Tax collection principles should focus on cost-effectiveness, imposing the minimum burden on taxpayers, providing various payment channels, and ensuring accurate and easily understandable information for the public. 2) Convenience principles should be straightforward, with public relations signs indicating the operational steps. Fairness in tax collection for individuals with different property or tax rates should be considered.

Keywords: Tax management, Local administrative organization

บทนำ

การปกครองที่เป็นของประชาชน โดยประชาชน เพื่อประชาชน ประเทศไทยปกครองระบอบประชาธิปไตย รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ในหมวด 14 ซึ่งจะเห็นได้ว่า ต้องมีการกำหนดว่ารัฐจะต้องกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นพึ่งตนเองและตัดสินใจในกิจการท้องถิ่นได้เองพัฒนาเศรษฐกิจท้องถิ่นและระบบสาธารณูปโภคสาธารณูปการตลอดทั้งโครงสร้างพื้นฐานสารสนเทศในท้องถิ่นให้ทั่วถึงและเท่าเทียมกันทั่วประเทศซึ่งโดยรวมแล้วพบว่ามาตราทั้งหมดกล่าวถึงการที่รัฐจะต้องให้ความสำคัญเป็นอิสระแก่ท้องถิ่นตามหลักแห่งการปกครองตนเองตามความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะมีอิสระในการกำหนดนโยบายและมีอำนาจหน้าที่ของตนเองโดยเฉพาะโดยรัฐบาลเป็นเพียงผู้ทำหน้าที่ในการกำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเท่าที่จำเป็นภายในกรอบของกฎหมายเท่านั้นโดยพยายามถ่ายโอนภารกิจหน้าที่หลายประการที่รัฐดำเนินการอยู่ในปัจจุบัน ขณะเดียวกันองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก็สามารถรับผิดชอบรวมทั้งกำหนดให้มีการจัดสรรรายได้ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้เหมาะสมกับภารกิจที่ได้รับมอบหมายตามระเบียบบริหารราชการแผ่นดินของประเทศไทย (Tanchai, W., 2016)

ขั้นตอนการกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 เป็นต้นมาถึงปัจจุบัน โดยมีสาระสำคัญที่มุ่งให้ท้องถิ่นได้มีอำนาจในการจัดการเพื่อการพัฒนาด้วยการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของคนในท้องถิ่น การถ่ายโอนภารกิจจากหน่วยงานและส่วนราชการที่ดำเนินงานในท้องที่ให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คือ องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาลเมืองพัทยาและองค์การบริหารส่วนตำบล แต่ในสภาพการณ์ปัจจุบัน องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นต้องรับภารกิจหน้าที่จัดบริการด้านการอนามัย ครอบครัว การสาธารณสุข และการรักษาพยาบาล สถานีนามัยหรือโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพชุมชน ต้องเปลี่ยนสถานภาพไปอยู่ภายใต้การกำกับดูแลขององค์การบริหารส่วนตำบลหรือเทศบาลตำบลเทศบาลแทน ปัญหาการโอนถ่ายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีข้อจำกัดเกี่ยวกับการจัดสรรงบประมาณ ในการจ้างบุคลากรด้านสาธารณสุข รายได้มีไม่เพียงพอในการจัดซื้อวัสดุ อุปกรณ์ และเวชภัณฑ์ด้าน สาธารณสุขสำหรับให้บริการประชาชน งบประมาณที่

ได้รับจากรัฐบาลไม่เพียงพอต่อการบริหารงานใน ตำบลและการจัดหางบประมาณเพิ่มเติม เพื่อใช้สำหรับการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล แต่ก็ทำให้ไม่เกิดการยอมรับการดำเนินงานที่จะสามารถประสานการทำงานที่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควรได้ (Kokphon, O., 2009)

องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นมีฐานะเป็นนิติบุคคลและเป็นราชการบริหารส่วนท้องถิ่นมีอำนาจในการพัฒนาท้องถิ่นนั้นๆ ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และวัฒนธรรม ภายใต้กระบวนการหรือ ข้อบังคับแห่งกฎหมายที่มีหน้าที่หลายประการ โดยมีจุดมุ่งหมายพัฒนาท้องถิ่นนั้นให้มีความเจริญรุ่งเรืองและสามารถบริหารงานได้อย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพตามพระราชบัญญัติสภาท้องถิ่น และองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น กำหนดให้องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่ในการบริหาร มีบุคลากร มีรายได้ สามารถตั้งงบประมาณรายจ่ายเพื่อตอบสนองความต้องการและปัญหา พร้อมทั้งพัฒนาท้องถิ่นให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นรายได้จากภาษีที่องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นจัดเก็บเองจากประชาชนในแต่ละท้องที่ตามพระราชบัญญัติได้กำหนดขั้นตอน กระจายอำนาจให้องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ดังต่อไปนี้ 1) ภาษีป้าย 2) ภาษีโรงเรือนและที่ดิน 3) ภาษีบำรุงท้องที่ การจัดเก็บภาษีที่ผ่านมาขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นมีรายได้ไม่เพียงพอต่อรายจ่ายต้องการเงินอุดหนุนจากรัฐบาลที่จัดให้แต่ละปี สาเหตุมาจากหลายปัญหา หรือบุคลากรขาดความรู้ความเข้าใจในด้านการจัดเก็บภาษี (Puangngam, K., 2016)

องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นในจังหวัดมุกดาหาร ได้กำหนดการจัดเก็บภาษีโรงเรือนและที่ดินภาษีป้ายภาษีบำรุงท้องที่อย่างต่อเนื่อง แต่ปัญหาการจัดเก็บภาษีก็ยังคงเกิดขึ้นจึงทำให้เกิดผลการจัดเก็บได้ไม่ครบถ้วน ทำให้ไม่สามารถประมาณการของยอดเงินภาษีที่จัดเก็บรายได้จากฐานข้อมูลขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นในจังหวัดชัยภูมิ 2564 ได้พบว่า จำนวนผู้ค้างชำระภาษีมีจำนวนมากส่วนใหญ่เกิด จากปัญหาจากแหล่งรายได้ไม่ตรงกับกรเรียกเก็บภาษี นั้นจึงเห็นได้ว่าการจัดเก็บภาษีในปีที่ผ่านมา ๆ มามีปัญหาและสะสมอย่างต่อเนื่องไม่ปฏิบัติตามเป้าหมายที่องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นที่ได้ตั้งเป้าไว้ และไม่ได้ได้รับความร่วมมือในการจัดเก็บภาษีจากผู้ประกอบการประชาชนเท่าที่ควร จากปัญหาดังกล่าวได้ส่งผลกระทบต่อองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นในจังหวัดมุกดาหาร จึงทำให้ขาดรายได้เพื่อที่องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นในจังหวัดมุกดาหารนำไปแก้ไขปัญหาที่ตอบสนองความต้องการของ ประชาชนและเพื่อนำไปพัฒนาชุมชนให้มีความเจริญในเขตจังหวัดมุกดาหาร ด้วยเหตุดังกล่าวผู้วิจัยจึงมีความประสงค์ที่จะศึกษาการบริหารการจัดเก็บภาษีขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นมีปัจจัยใดบ้าง ที่จักนำมาส่งเสริมสนับสนุนในการบริหารจัดการการจัดเก็บภาษี เพื่อที่จะได้นำไปเป็นแนวทางการพัฒนาการบริหารการจัดเก็บภาษีขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นในจังหวัดมุกดาหารสืบต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาการบริหารการจัดเก็บภาษีขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นในจังหวัดมุกดาหาร
- 2) เพื่อศึกษาปัจจัยการบริหารการจัดเก็บภาษีขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นในจังหวัด มุกดาหาร
- 3) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารการจัดเก็บภาษีขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นในจังหวัด

มุกดาหาร

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบ

การพัฒนารูปแบบมีสองลักษณะคือการพัฒนารูปแบบจำลองของสิ่งที่เป็นรูปธรรม เช่นระบบการปฏิบัติงาน และการพัฒนารูปแบบที่เป็นแบบจำลองของสิ่งที่เป็นนามธรรม เช่น เครื่องคอมพิวเตอร์ เป็นต้น

รูปแบบอาจแสดงความสัมพันธ์ด้วยเส้นโยงแสดงในรูปแผนภาพหรือเขียนในรูปสมการคณิตศาสตร์ หรือสมการพหุคูณหรือเขียนเป็นข้อความ จำนวน หรือ ภาพ หรือ แผนภูมิหรือรูปสามมิติ (Soubkrasae, M., 2009)

แนวคิดเกี่ยวกับการจัดเก็บภาษี

ระบบภาษีที่ต้นนั้นจะต้องได้รับการร่วมมือในการเสียภาษีด้วยดีจากประชาชน กล่าวคือ ประชาชนที่มีหน้าที่ เสียภาษีให้แก่รัฐนั้น จะยินยอมเสียภาษีให้แก่รัฐด้วยโดยมีมีพยายามหลบเลี่ยงหรือหนีภาษีทั้งนี้ เพราะว่าการที่ประชาชนให้ความร่วมมือในการเสียภาษีจะทำให้รัฐบาลเก็บภาษี ได้มากและเสียค่าใช้จ่ายในการจัดเก็บน้อยในกรณีตรงข้ามถ้าหากประชาชนไม่ให้ความร่วมมือในการเสียภาษีแก่รัฐแล้วจะทำให้รัฐบาลประสบกับความยุ่งยากในการจัดเก็บภาษีมาก ซึ่งจะทำให้ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการจัดเก็บส่งและจะเก็บภาษีได้น้อยไม่เต็มเม็ดเต็มหน่วย ดังนั้น ปัญหาสำคัญที่สุดในการจัดเก็บภาษีก็คือ ทำอย่างไรจึงจะทำให้ประชาชนให้ความร่วมมือหรือยินยอมเสียภาษีแก่รัฐ โดยสมัครใจการที่ประชาชนจะยินยอมเสียภาษีแก่รัฐด้วยความสมัครใจหรือมีจิตสำนึกในการเสียภาษีมากน้อยแค่ไหนนั้นขึ้นอยู่กับปัจจัยต่าง ๆ มากมาย (Nammueng, C.Voharnsaowapak, N. and Wangfaikaew, K., 2017)

แนวคิดเกี่ยวกับองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น

การปกครองท้องถิ่น หมายถึง การปกครองซึ่งหน่วยการปกครองท้องถิ่นได้มีการเลือกตั้งโดยอิสระ เพื่อเลือกผู้ที่มีหน้าที่บริหารการปกครองท้องถิ่น มีอำนาจอิสระพร้อมความรับผิดชอบซึ่งตนสามารถที่จะใช้ได้ โดยปราศจาก การควบคุมของหน่วย การบริหารราชการส่วนกลางหรือภูมิภาค แต่ทั้งนี้หน่วยการปกครองท้องถิ่น ยังต้องอยู่ภายใต้บทบังคับว่าด้วยอำนาจสูงสุดของประเทศไม่ได้กลายเป็นรัฐอิสระใหม่แต่อย่างใด (Haris G. Montagu, 1984)

การปกครองท้องถิ่น หมายถึง องค์การที่มีอาณาเขตแน่นอน มีประชากรตามหลักที่กำหนดไว้ มีอำนาจการปกครองตนเอง มีการบริหารการคลังของตนเองและมีสภาท้องถิ่นที่สมาชิกได้รับการเลือกตั้งจากประชาชน (William V. Holloway, 1951)

ปัจจัยการบริหารการจัดเก็บภาษีขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่น

เนื่องด้วยแนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยการบริหารการจัดเก็บภาษีขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่น ที่มีความเป็นรูปธรรมมีนิยามศัพท์เชิงวิชาการและปฏิบัติการที่หลากหลาย ซึ่งผู้วิจัยจึงกำหนดแนวคิดปัจจัยตามขอบเขตค่านิยมของปัจจัยที่กำหนดขึ้น โดยมาจากการทบทวนวรรณกรรม และเอกสารที่ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยการบริหารการจัดเก็บภาษีขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่น ได้แก่

1. แนวคิดความเป็นธรรมทางสังคม Miller (2003) กล่าวว่า แนวคิดความเป็นธรรมทางสังคมจึงเป็นเรื่องที่เกี่ยวพันทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม เป็นแนวคิดที่มีการผสมผสาน ระหว่างความเชื่อทางศาสนา กฎหมายและการเมืองและยังมีแนวคิดที่สำคัญ ๆ ที่เกิดจากแนวคิดความเป็นธรรมทางสังคม เช่น เรื่องสิทธิชุมชน (Civil Rights) สิทธิ (Human Rights) และสิทธิความเท่าเทียม Equal Rights)

2. แนวคิดเกี่ยวกับการวางแผน Chanpen Boonchai (2009) กล่าวว่า การวางแผน (Planning) จะเกี่ยวข้องกับการกำหนด (การเลือก) ภารกิจ (Mission) และวัตถุประสงค์ (Objectives) ตลอดจนกิจกรรมเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์นั้น ซึ่งต้องอาศัยการตัดสินใจ การเลือกกระหนทางเลือกปฏิบัติในอนาคต ดังนั้น แผน (Plan) จะบอกเหตุผล (วิธีการ) เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่เลือกไว้ การวางแผน (Planning) จะเป็นการสร้างสะพานเพื่อให้เดินไปถึงสิ่งที่ต้องการจากผลของการวางแผนจะได้แผนออกมา แผนจึงเป็นเครื่องมือ (วิธีการ) เพื่อให้บรรลุจุดหมาย

3. แนวคิดเกี่ยวกับการออม Satawat Thachang (2011) กล่าวถึงการออมว่า การออมนั้นก็คือการออมทรัพย์ซึ่งการออมของ ครัวเรือนจะมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับรายได้ที่สามารถจับจ่ายใช้สอยได้จริงและการ

บริโภคของครัวเรือนอย่างมาก ด้วยเหตุที่ว่าหลังจากครัวเรือนได้รับรายได้มาแล้ว เมื่อนำไปหักภาษีออกรายได้ดังกล่าวถือเป็นรายได้ที่ครัวเรือนสามารถนำไปใช้จ่ายใช้สอยได้จริงครัวเรือนจะจัดสรรรายได้ส่วนนี้ไปใช้เพื่อการบริโภค ส่วนที่เหลือจึงค่อยเก็บไว้เป็นเงินสะสม เรียกการออมส่วนที่เหลือว่า “การออมทรัพย์”

4. แนวคิดเกี่ยวกับการอำนวยความสะดวก Jiraporn Maksawat (2015) กิจกรรม หรือกระบวนการดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งของบุคคลหรือองค์การเพื่อตอบสนองความต้องการและเป็นประโยชน์ต่อผู้อื่นให้ได้รับความสุขความสะดวกสบายหรือเกิดความพึงพอใจ

5. แนวคิดเกี่ยวกับรายได้ Niphan Seechokchaichan and Silpaporn Srijunphet (2008) ความหมายของรายได้ รายได้ ค่าใช้จ่ายแนวคิดเกี่ยวกับรายได้รายได้เป็นองค์ประกอบหนึ่งของงบการเงินที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการวัดผลการดำเนินงาน ซึ่งกำไรหรือขาดทุนสุทธิสำหรับงวด คำนวณได้จากรายได้ทั้งสิ้นหักด้วย ค่าใช้จ่ายทั้งสิ้น กิจกรรมอาจมีรายได้ในลักษณะต่าง ๆ

6. แนวคิดเกี่ยวกับความยืดหยุ่น Jeong, S. Woo and R. Joonhwa (2004) ความยืดหยุ่นหมายถึงวัดของอัตราการเปลี่ยนแปลงของตัวแปรทางเศรษฐกิจหนึ่งในการตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในอีก โดยพื้นฐานแล้วเปอร์เซ็นต์การเปลี่ยนแปลงนี้ (หรือความอ่อนไหว) จะนำไปตามการเปลี่ยนแปลงของราคาที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงในปัจจัยอื่น ๆ ความยืดหยุ่นช่วยให้ตัวแทนสามารถหาวิธีเพิ่มราคาลิทธิพันธ์ของตนให้สูงสุดโดยไม่ลดทอน

กล่าวโดยสรุป การจัดเก็บภาษีที่ดินนั้นจะต้องได้รับการร่วมมือในการเสียภาษีด้วยดีจากประชาชนในทางตรงข้ามหากประชาชนไม่ให้ความร่วมมือในการเสียภาษีแก่รัฐแล้วจะทำให้รัฐบาลประสบกับความยุ่งยากเพิ่มขึ้นโดยเฉพาะทางด้านงบประมาณเพื่อนำไปพัฒนาสังคม ชุมชน ประเทศชาติ ต่อการบำรุงรักษาที่ยั่งยืนพื้นที่นั้นๆ ให้เจริญก้าวหน้าทั้งทางอุปโภคบริโภค และ การศึกษา เป็นต้น อย่างไรก็ตาม การบริหารการจัดเก็บภาษีนี้นั้นต้องมีความเป็นธรรมและให้ความเสมอภาคต่อประชาชน พร้อมทั้งอำนวยความสะดวกทั้งสถานที่เวลาการนั่งรอคิวเพื่อการชำระภาษี ประชาสัมพันธ์ให้ความรู้ถึงข้อกำหนดเงื่อนไขตลอดจนการวางแผน การออมรายได้ที่เพียงพอต่อความเป็นอยู่ และความยืดหยุ่นอัตราการเปลี่ยนแปลงของตัวแปรทางเศรษฐกิจในประเภทของธุรกิจนั้นๆ

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ด้วยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแล้วเอาผลสรุปมาวิเคราะห์สังเคราะห์เป็นแนวทาง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนที่มีสิทธิเลือกตั้งในเขตจังหวัดมุกดาหาร จำนวน 266,732 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ที่ได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) เป็นการสุ่มตัวอย่างจากประชากรที่มีจำนวนมาก คำนวณหาจำนวนตัวอย่างตามสูตรทาโร ยามาเน่ (Yamane, 1973) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน (Wanichbuncha, K., 2017)

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaire) โดยดำเนินการ แบบสอบถาม ส่วนประกอบของแบบสอบถามประกอบด้วย 4 ตอน คือ 1) ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม 2) ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารการจัดเก็บภาษีขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นในจังหวัดมุกดาหาร 3) ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยการบริหารการจัดเก็บภาษีขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นในจังหวัดมุกดาหาร 4) ข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการบริหารการจัดเก็บภาษีขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นในจังหวัดมุกดาหาร

การเก็บรวบรวมข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม นำแบบสอบถามที่ผ่านการพัฒนา และปรับปรุงจนมีคุณภาพในระดับที่ยอมรับได้ ไปดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง การขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถาม ทำการแจกจ่าย และเก็บแบบสอบถามจากประชากรกลุ่มตัวอย่างรับแบบสอบถามกลับคืนตรวจสอบความถูกต้องความครบถ้วนสมบูรณ์แล้วไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล การศึกษาวิจัยครั้งนี้ทำการประมวลผล และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์ หลังจากที่ได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามเรียบร้อยแล้ว นำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ เพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 การบริหารการจัดเก็บภาษีขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นในจังหวัดมุกดาหาร โดยใช้สถิติการแจกแจงความถี่ และร้อยละ ของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยการนำเสนอเป็นตารางใช้สถิติค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ประกอบการอภิปรายผล

2. การวิเคราะห์ข้อมูลวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ปัจจัยการบริหารการจัดเก็บภาษีขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นในจังหวัดมุกดาหาร นำเสนอในรูปตารางประกอบคำบรรยายใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณโดยใช้วิธีการคัดเลือกตัวแปรแบบเป็นลำดับขั้น

3. การวิเคราะห์ข้อมูลวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 แนวทางการพัฒนาการบริหารการจัดเก็บภาษีขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นในจังหวัดมุกดาหาร ผู้วิจัยได้ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาโดยคัดเลือก และจำแนกข้อมูล จัดระเบียบข้อมูลให้เป็นระบบ จัดทำบรรณานุกรมข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูล แล้วนำข้อมูลไปเขียนเป็นรายงานตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัยต่อไป

ผลการวิจัย

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยรวมและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานแสดงการบริหารการจัดเก็บภาษีขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นในจังหวัดมุกดาหาร ตัวแปรตาม โดยรวมทุกด้าน

(n=400)

การบริหารการจัดเก็บภาษีขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นในจังหวัดมุกดาหาร	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ด้านบริการสาธารณะ	3.06	0.19	ปานกลาง
ด้านประสิทธิภาพ	3.00	0.69	ปานกลาง
ด้านการพัฒนาการจัดเก็บรายได้	3.10	0.34	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ยรวม	3.12	0.31	ปานกลาง

ตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 การบริหารการจัดเก็บภาษีขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นในจังหวัดมุกดาหาร ตัวแปรตาม โดยรวมทุกด้าน พบว่าอยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X} = 3.12$ S.D.=0.31) โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านการ พัฒนาการจัดเก็บรายได้ อยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X} = 3.10$ S.D.=0.34) ด้านบริการสาธารณะ อยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X} = 3.06$ S.D.=0.19) และด้านประสิทธิภาพ อยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X} = 3.00$ S.D.=0.69) ตามลำดับ

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานแสดงปัจจัยการบริหารการจัดเก็บภาษีขององค์กร
บริหารส่วนท้องถิ่นในจังหวัดมุกดาหาร ตัวแปรต้น โดยรวมทุกด้าน

(n=400)

ปัจจัยการบริหารการจัดเก็บภาษีขององค์กรบริหารส่วนท้องถิ่น	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ด้านหลักความเป็นธรรม	3.06	0.37	ปานกลาง
ด้านหลักความแน่นอน	3.13	0.33	ปานกลาง
ด้านหลักความประหยัด	3.11	0.21	ปานกลาง
ด้านหลักอำนวยความสะดวก	3.03	0.73	ปานกลาง
ด้านหลักทำรายได้ดี	2.89	0.45	ปานกลาง
ด้านหลักความยืดหยุ่น	3.89	0.45	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	3.04	0.32	ปานกลาง

ตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ปัจจัยการบริหารการจัดเก็บภาษีขององค์กรบริหารส่วนท้องถิ่นในจังหวัดมุกดาหาร ตัวแปรต้น โดยรวมทุกด้าน พบว่าอยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X}=3.04$ S.D.=0.32) โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้าน หลักความยืดหยุ่น อยู่ในระดับ มาก ($\bar{X}=3.89$ S.D.=0.45) ด้านหลักความแน่นอน อยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X}=3.13$ S.D.=0.33) ด้านหลักความประหยัด อยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X}=3.11$ S.D.=0.21) ด้านหลักความเป็น ธรรม อยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X}=3.06$ S.D.=0.37) ด้านหลักอำนวยความสะดวก ปานกลาง ($\bar{X}=3.03$ S.D.=0.73) และด้านหลักทำรายได้ดี ปานกลาง ($\bar{X}=2.89$ S.D.=0.45) ตามลำดับ

ตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 แนวทางการพัฒนา 1) หลักการจัดเก็บภาษีที่เน้นความประหยัด ระบบการบริหารการจัดการในการจัดเก็บภาษีที่เน้นหลักความประหยัดนั้น ต้องจัดเก็บตามสภาพการณ์ดำเนินธุรกิจ ซึ่งจะต้องเป็นหน้าที่ของผู้เสียภาษีตามประเภทของธุรกิจ และค่าใช้จ่ายในการเก็บภาษีที่เหมาะสม ตลอดจนการชำระภาษีที่เปิดให้ประชาชนสามารถชำระได้หลากหลายช่องทาง 2) หลักอำนวยความสะดวก การจัดเก็บภาษีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เน้นหลัก ความสะดวก ไม่ซับซ้อน มีป้ายประชาสัมพันธ์บอกขั้นตอนที่ชัดเจน และสำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อ เกษตรกรรม ผ่านระบบเครือข่ายสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ (GIS) มาเป็นข้อมูลเพื่อคำนวณภาษี ทำให้มีความสะดวกและข้อมูลมีความถูกต้อง ต้องประกอบไปด้วย 1) หลักความแน่นอนการจัดเก็บภาษีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีความเชื่อมโยงกับหลายหน่วยงาน และในบางครั้งการรับข้อมูลที่ไม่ถูกต้องจากหน่วยงานอื่นหรือข้อมูลที่มีอยู่ไม่ถูกต้อง จึงทำให้เกิดความคลาดเคลื่อนในการประเมินภาษี แต่ก็สามารถแก้ไขให้ถูกต้องได้หากได้รับข้อมูลที่ถูกต้อง และ 2) การจัดเก็บภาษีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องมีการจัดเก็บภาษีในอัตราที่แน่นอนตามหลักกฎหมายจึงเป็นไปตามระเบียบกฎหมาย ข้อบังคับที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ยึดถือปฏิบัติเป็นไปตามหลักความเป็นจริง โดยยึดกฎหมายในแต่ละเรื่องเป็นหลักในการจัดเก็บที่ยึดเยื้อ ดังนั้น ควรพิจารณาถึงหลักความเป็นธรรม เนื่องจากอัตราภาษีและฐานที่นำมาคำนวณภาษี ในการจัดเก็บภาษีในท้องถิ่นที่แตกต่างกัน ประกอบกับการใช้ประโยชน์ในทรัพย์สินที่มีความแตกต่าง เนื่องจากลักษณะของทรัพย์สินในท้องถิ่นซึ่งพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่เกษตรกรรมและในตัวเมืองเป็นพื้นที่ ที่ใช้ในเชิงพาณิชย์ จึงเห็นได้ว่าอัตราภาษีที่จัดเก็บและฐานภาษีนั้น โดยควรคำนึงถึงความแตกต่างของทรัพย์สิน และสมควรที่จะใช้อัตราที่แตกต่างกัน

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการบริหารการจัดเก็บภาษีขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นในจังหวัดมุกดาหาร ตัวแปรตาม โดยรวมทุกด้าน ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ Pornsawan Suddee (2014) ได้ศึกษา ความคิดเห็นของประชาชนต่อการจัดเก็บภาษีเทศบาลตำบลกุดปลาตุก อำเภอชื่นชม จังหวัดมหาสารคาม ผลการวิจัยพบว่า ระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อการเก็บภาษีเทศบาลตำบลกุดปลาตุก อำเภอชื่นชม จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.58$, $SD = 0.50$) เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ใน ระดับมาก คือ ด้านการให้บริการของเจ้าหน้าที่ ($\bar{X} = 3.85$, $SD = 0.49$) และด้านสถานที่ให้บริการจัดเก็บภาษี บำรุงท้องที่ ($\bar{X} = 3.68$, $SD = 0.50$) อยู่ในระดับปานกลางสองด้าน คือ ด้านระเบียบกฎหมายเกี่ยวกับบำรุง ภาษีท้องที่ ($\bar{X} = 3.45$, $SD = 0.50$) และด้านวิธีการจัดเก็บภาษีบำรุง ท้องที่ ($\bar{X} = 3.37$, $SD = 0.52$)

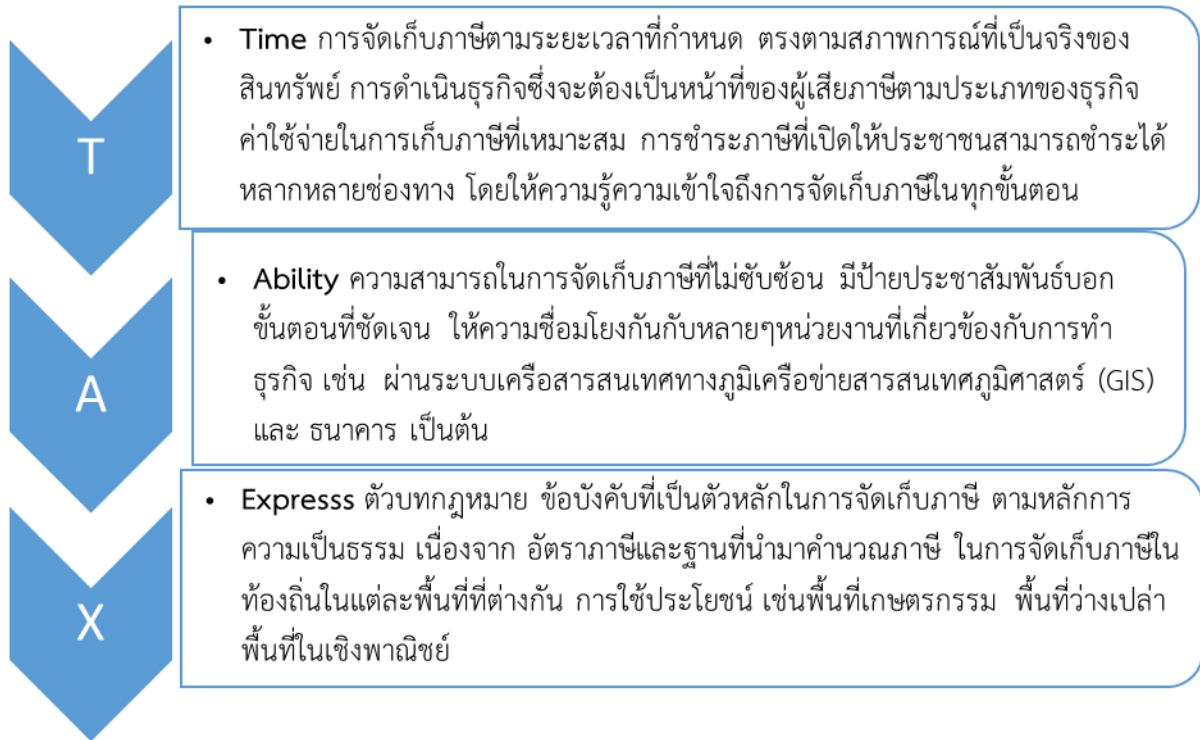
ปัจจัยการบริหารการจัดเก็บภาษีขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นในจังหวัดมุกดาหาร โดยรวมทุกด้าน ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ Manat Moonkulkit (2009) ได้ศึกษา ประสิทธิภาพการ จัดเก็บภาษีเงินได้ บุคคลธรรมดาของสำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า ค่าดัชนีวัดความพยายามใน การจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของสำนักงานสรรพากรพื้นที่ กรุงเทพมหานครรวมทั้ง 16 สำนักงาน มีค่า มากกว่า 1 ในปีงบประมาณ 2547, 2548 และ 2550 ซึ่งมีค่าเท่ากับ 1.131, 1.067 และ 1.037 ตามลำดับ และมีค่าน้อยกว่า 1 ในปีงบประมาณ 2549 และ 2551 ซึ่งมีค่าเท่ากับ 0.990 และ 0.932 ตามลำดับ ในส่วน ของค่าเฉลี่ย ทั้ง 5 ปีมีค่าเท่ากับ 1.031 สำหรับค่าเฉลี่ยของค่าดัชนีวัดความพยายามในการจัดเก็บภาษีเงินได้ บุคคลธรรมดาของสำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร พบว่ามีเพียง 2 สำนักงาน ที่มีค่ากว่า 1 ได้แก่ สำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานครเขต 14 และ 15 ในส่วนของปีงบประมาณ 2551 ทั้ง 16 สำนักงานมีค่าดัชนีวัดความพยายามในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาที่ต่ำ ซึ่งเป็นผลมาจากสภาพ เศรษฐกิจของประเทศ และมาตรการของกรมสรรพากรในการเพิ่มสิทธิในการหักค่าลดหย่อนตามกฎหมายและ การยกเว้นรายได้บางประเภทที่ไม่ต้องนำมาคำนวณภาษี

ดังนั้น เพื่อให้งานจัดเก็บภาษีขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นในจังหวัดมุกดาหารเป็นไปอย่างราบรื่นตามเป้าหมายที่วางไว้ มีดังนี้ 1) ระบบการบริหารการจัดการในการจัดเก็บภาษีที่ต้องคำนึงถึงหลักความ ประหยัดการจัดเก็บจะต้องเป็นภาระแก่ผู้เสียภาษีน้อยที่สุด และค่าใช้จ่ายในการเก็บภาษีที่เหมาะสมเป็นธรรม ตลอดจนการชำระภาษีที่สามารถเปิดช่องทางให้ประชาชนสามารถชำระได้หลากหลาย 2) หลักอำนวยความสะดวก การจัดเก็บภาษีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เน้นหลัก ความสะดวก ไม่ซับซ้อน มีป้าย ประชาสัมพันธ์บอกขั้นตอนที่ชัดเจน และ การตรวจสอบข้อเท็จจริงผ่านระบบเครือข่ายสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ (GIS) สำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม มาเป็นข้อมูลเพื่ คำนวณภาษีทำให้มีความ สะดวกและข้อมูลมีความถูกต้อง ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ Chalomruck Vintachai (2010) ได้ศึกษา เรื่อง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจเกี่ยวกับ ประสิทธิภาพ ในการจัดเก็บภาษีขององค์การบริหาร ส่วนตำบลโพธิ์สัย อำเภอศรีสมเด็จ จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการศึกษา พบว่า ประชาชนผู้มีหน้าที่เสียภาษีในเขต องค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์สัย อำเภอศรีสมเด็จ จังหวัดร้อยเอ็ด มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยทางการจัดการ ตามหลัก 6 M โดยรวมอยู่ใน ระดับมาก ระดับความพึงพอใจเกี่ยวกับประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษี ของ องค์การบริหารส่วนตำบล โดยรวมอยู่ใน ระดับมาก ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับความพึงพอใจ เกี่ยวกับ ประสิทธิภาพในการจัดเก็บ ภาษี โดยรวมมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญ และพิจารณาค่า ความสัมพันธ์แยกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลในด้าน อายุ มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจ เกี่ยวกับประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษี ต้องประกอบไปด้วย 1) หลักความแน่นอนการจัดเก็บภาษีขององค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นมีความเชื่อมโยงกับหลายหน่วยงาน และในบางครั้งการรับข้อมูลที่ไม่ถูกต้องจากหน่วยงาน

อื่นหรือข้อมูลที่ มีอยู่ไม่ถูกต้องจึงทำให้เกิดความคลาดเคลื่อนในการประเมินภาษี แต่ก็สามารถแก้ไขให้ถูกต้องได้หาก ได้รับข้อมูลที่ถูกต้อง และ 2) การจัดเก็บภาษีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องมีการจัดเก็บภาษีในอัตราที่แน่นอนตามหลักกฎหมายจึงเป็นไปตามระเบียบกฎหมาย ข้อบังคับที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ยึดถือปฏิบัติเป็นไปตามหลักความเป็นจริง โดยยึดกฎหมายในแต่ละเรื่องเป็นหลักในการจัดเก็บที่ยึดโยงกับการรัฐบาลหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีความเจริญด้านเศรษฐกิจ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Sutarat Kaewprasert (2010 : บทคัดย่อ) วิจัยเรื่อง การเพิ่มประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีของเทศบาล ตำบลเขาพระงาม อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีของ เทศบาลเขาพระงาม ผลการวิจัยพบว่า การจัดเก็บภาษีของเทศบาลเขาพระงาม อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี ในด้าน ค่าใช้จ่ายในการปฏิบัติงาน เทศบาลมีนโยบายการประหยัดค่าวัสดุที่ใช้ในการจัดเก็บภาษี โดยการวางแผนด้านภาระค่าใช้จ่ายการจัดทำแผนการปฏิบัติงาน ในด้านสถานที่อำนวยความสะดวกมีความคับแคบ แต่มีนั่งรอในด้านการใช้กฎหมายที่เป็นอุปสรรคในการจัดเก็บอัตราค่าภาษีมีความเหมาะสม ในด้านการบริหารการจัดเก็บภาษี เทศบาลเขาพระงาม มีการแจ้งข้อมูล วันและเวลาที่สอดคล้อง ปัญหา และอุปสรรคด้านค่าใช้จ่ายในการจัดเก็บภาษีส่วนใหญ่พบปัญหาเกี่ยวกับอัตราการจัดเก็บภาษีมากเกินไป ผู้เสียภาษีได้รับใบเสร็จล่าช้า และค่าใช้จ่ายในการเดินทางของผู้เสียภาษี ข้อเสนอแนะในด้าน ค่าใช้จ่ายในการจัดเก็บภาษี ส่วนใหญ่เสนอแนะให้ลดอัตราค่าภาษีให้ลดน้อยลง แจกหนังสือให้ผู้เสียภาษี ด้วยตนเอง และลดค่าใช้จ่ายด้านเจ้าหน้าที่จัดเก็บ และประกอบไปด้วย

1) หลักความเป็นธรรมเนื่องจากอัตราภาษีและฐานที่นำมาคำนวณภาษี ในการจัดเก็บภาษีในท้องถิ่นที่แตกต่างกัน ประกอบกับการใช้ประโยชน์ในทรัพย์สินที่มีความแตกต่าง เนื่องจากลักษณะของทรัพย์สินในท้องถิ่นซึ่งพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่เกษตรกรรมและในตัวเมืองเป็นพื้นที่ ที่ใช้ในเชิงพาณิชย์ ดังนั้นอัตราภาษีที่จัดเก็บและฐานภาษีจึงสมควรที่จะใช้อัตราที่แตกต่างกัน ดังนั้น ใน การยึดหลักความเป็นธรรมนี้ การจัดเก็บภาษีควรคำนึงถึงความแตกต่างของทรัพย์สินเช่นนี้ด้วย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Kaimook Prompanjai (2010 : บทคัดย่อ) 1) ปัญหาการจัดเก็บรายได้ภาษีบำรุงท้องที่ ของโครงการบริหารส่วนตำบลสันป่าตอง อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม ผลการศึกษาพบว่า รายได้ไม่ตรงกับการเรียกเก็บภาษี 2) ปัญหาในการจัดเก็บภาษีบำรุงท้องที่ของเจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลในเขตจังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า ปัญหาในการจัดเก็บภาษีบำรุงท้องที่มีปัญหามาก ในเรื่องผู้เสียภาษีไม่เข้าใจกฎระเบียบข้อกฎหมายของ พระราชบัญญัติภาษีบำรุงท้องที่ องค์การบริหารส่วนตำบลยังขาดผู้เชี่ยวชาญด้านภาษี การจัดเก็บภาษีค้างชำระมีความยุ่งยากและมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากในด้านระเบียบกฎหมายเกี่ยวกับ ภาษีบำรุงท้องที่ และ 3) ปัญหาการจัดเก็บรายได้ภาษีบำรุงท้องที่ขององค์การบริหาร ส่วนตำบลสันป่าตอง ผลการศึกษาพบว่า ยังมีปัญหาแต่ยังไม่มากนักโดยรวมคือเป็นรายได้ ที่อยู่ในระดับปานกลาง

บทสรุป การบริหารการจัดเก็บภาษีขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นในจังหวัดมุกดาหาร ควรดำเนินการขั้นตอนออกมาเป็นแนวทาง ดังนี้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ชุมชนควรมีส่วนร่วม หรือให้หน่วยงานภาครัฐที่ใกล้ชิดประชาชน ให้เข้ามามีบทบาท ให้ความร่วมมือประสานงานแก่ทุกฝ่าย โดยไม่มีการเลือกให้ความสำคัญของหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่ง มีหน้าที่ส่วนคล้ายๆ กันระหว่างประชาชนกับเจ้าหน้าที่ท้องถิ่น
2. ผู้บริหารหรือบุคลากรท้องถิ่นควรมีส่วนร่วมในการบริหารการจัดเก็บภาษีขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่น ในการกำหนดยุทธศาสตร์ มีแผนในแนวทางการพัฒนาการจัดเก็บภาษีขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นอย่างชัดเจน ซึ่งสามารถนำไปปฏิบัติหน้าที่ได้ตามความเหมาะสมและนำไป

ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

1. ด้านการบริการสาธารณะควรมีส่วนร่วมในการกำหนดยุทธศาสตร์ โดยนำแผนแม่บทมากำกับใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงาน
2. ด้านประสิทธิภาพควรให้บุคลากรหรือเจ้าหน้าที่ในองค์การส่วนท้องถิ่น และประชาชนได้มีส่วนร่วมในการปฏิบัติหน้าที่ โดยยึดหลักความเอาใจใส่ด้านการพัฒนาการจัดเก็บรายได้ และควรศึกษาความคิดเห็นจากทุกฝ่ายโดยร่วมกับชุมชนและภาครัฐในการพัฒนาการจัดเก็บภาษีอย่างจริงจัง

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

1. ควรศึกษาการบริหารการจัดเก็บภาษีขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นในจังหวัดมุกดาหาร ให้ชุมชนมีส่วนร่วมปฏิบัติการทั้งเชิงเนื้อหาและเชิงประจักษ์และ ทำการศึกษาเชิงคุณภาพ สัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อให้ครอบคลุมทั้งปัญหาและอุปสรรค ต่อการนำมาพัฒนาและปรับปรุงเป็นรูปแบบในการบริหารการจัดเก็บภาษีขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นในจังหวัดมุกดาหารอย่างมีประสิทธิภาพ
2. การดำเนินการแก้ไขตามข้อเสนอแนะ โดยภาครัฐและชุมชนต้องมีส่วนร่วมในการดำเนินการในจังหวัดมุกดาหาร เพื่อนำมาวิเคราะห์วางแผนจัดการหามาตรการการแก้ไขปัญหาในการจัดเก็บภาษีต่อไป

Reference

- Tanchai, W. (2016). Forms and types of public service arrangements of local government organizations. Bangkok: King Prajadhipok's Institute.
- Kokphon, O. (2009). Secrets of organizing local public services: Lessons from the King Prajadhipok's Award. Bangkok: S. Charoen Printing Co., Ltd.
- Puangngam, K. (2016). Thai local government. Bangkok: Winyouchon Publishing Co., Ltd.
- Soubkrasae, M. (2009). Learning Organization Model Development of Educational Service Area Offices. Doctor of Philosophy Thesis Education Administration. Graduate school Siam University.
- Nammuang, C. Voharnsaowapak, N. and Wangfaikaew, K. (2017). Assessment of satisfaction of service recipients towards the provision of work permits for operating a business that is harmful to health Mae Puem Subdistrict Municipality, Mueang District, Phayao Province. Mahachulalongkornrajavidyalaya University Phayao Campus.
- Haris G. Montagu. (1984). Comparative Local Government. Great Britain: William Brendon and Son.
- William V. Holloway. (1984). State Local Government. Great Britain : William Brendon and Son.
- Miller, C. A. (2003). Nursing for Wellness in Older Adult (5th ed.). St. Louis: Mosby.
- Boonchai, CH. (2009). Personal Financial Management: Case Study of Working People. Dhurakij Pundit University.
- Tha Chang, S. (2011). Saving patterns of employees of financial institutions in Mueang District, Chiang Mai Province. Chiang Mai University.
- Maksawat, J. (2015). The Satisfaction of Water Supply Customers of Provincial Waterworks Authority, Hat Yai Branch, Songkhla Province. Hat Yai University.
- Seechokchaichan, N. and Srijanpetch, S. (2008). Auditing and Assurance. 10th edition. Sukhothai Thammathirat University.
- Jeong, S. Woo and R. Joonhwa. (2004). Big Six Auditors and Audit Quality: "The Korean Evidence. The International Journal of Accounting.
- Taro Yamane. (1973). Statistics: An Introductory Analysis. 3rd Ed. New York. Harper and Row Publications.
- Wanichbuncha, K. (2017). Advanced Statistical Analysis with SPSS for Window. 12th edition. Bangkok: Samlada Limited Partnership.
- Suddee, P. (2014). The Opinions of People towards Tax Collection of Kudpraduk Sub-District Municipality Chuenchom District, Maha Sarakham Province. Master of Political Science, Faculty of Political Science Maha Sarakham University.
- Manukulkit, M. (2009). Study on the efficiency of personal income tax collection of the Bangkok Revenue Office. Photocopy.

- Vintachai, CH. (2010). The factors related to satisfaction toward the efficiency in the arranging taxes of Phosai Sub-district Administrates Organization, Srisomdet District, Roi-et Province. Master's thesis. Maha Sarakham University.
- Kaewprasert, S. (2010). Enhancement of Tax Collection Efficiency of Khao Phra Ngam Subdistrict Municipality, Muang District, Lopburi Province. Independent study, Master of Public Administration degree Department of Local Administration local government college Khon Kaen University.
- Prompanjai, P. (2010). The problem of local maintenance tax revenue collection of the San PaTong Subdistrict Administrative Project, Na Chueak District Maha Sarakham Province. Master of Political Science degree. Maha Sarakham University.

ข้อเสนอการจัดการและกลไกการกำกับการดูแลข่าวสารเพื่อป้องกันความรุนแรงทางสังคมในสื่อยุคดิจิทัล

PROPOSAL FOR MANAGEMENT AND INFORMATION GOVERNANCE OF THE SYSTEM TO PREVENT THE SOCIAL VIOLENCE IN DIGITAL MEDIA

กฤติยา รุจิโชค¹ และสุประวีณ์ ศิริบุญวัฒนา
Kritiya Rujichok¹, Suprawee Sirinukulwatana
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม
Nakhon Pathom Rajabhat University
Email: Kkritiya2014@gmail.com¹

Received 23 July 2023; Revised 9 August 2023; Accepted 4 December 2023.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัญหาและปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการและกลไกการกำกับการดูแลข่าวสาร 2) สร้างข้อเสนอความร่วมมือต่อการสร้างกลไกการกำกับการดูแลข่าวสารที่มีประสิทธิภาพสำหรับสื่อมวลชน 3) พัฒนาข้อเสนอความร่วมมือต่อการสร้างกลไกการกำกับการดูแลข่าวสารที่มีประสิทธิภาพสำหรับสื่อมวลชนเพื่อป้องกันความรุนแรงทางสังคมในสื่อยุคดิจิทัล เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ มีกรอบแนวคิดในการวิเคราะห์คือ การจัดการ การบริหารจัดการ ความรุนแรง สื่อดิจิทัล กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้านการกำกับการดูแลสื่อรวม 13 หน่วยงาน รวม 26 คน ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 3 ชนิด คือ 1. แบบการวิเคราะห์เนื้อหา 2. แบบการสัมภาษณ์เชิงลึก 3. แบบการสัมภาษณ์กลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการเขียนแบบเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัจจัยที่นำมาสร้างข้อเสนอ คือ มาตรการการควบคุมจากภาครัฐ ควบคุมกันเอง เทคโนโลยี ประชาชน สร้างคู่มือแนะนำและตัวอย่าง การให้การศึกษาเรื่อง การรู้เท่าทันสื่อ การใช้สื่อ และการพัฒนาประสิทธิภาพการทำงานสื่อด้วยการจัดตั้งหน่วยงานวิจัยและพัฒนาสื่อในองค์กรสื่อ 2) ได้ข้อเสนอที่เกี่ยวข้องกับมาตรการการควบคุม การให้ศึกษาด้านการรู้เท่าทันสื่อกับกลุ่มผู้รับสาร ประชาชน 3) ได้ปัจจัยที่นอกเหนือไปจากข้อเสนอคือ การพัฒนาสื่อด้านการงานให้เกิดการทำงานภายใต้จริยธรรมสื่อด้วยการจัดตั้งหน่วยงานวิจัยและพัฒนาในองค์กรสื่อ

องค์ความรู้งานวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์ด้านการจัดการและกลไกการกำกับการดูแลข่าวสารเพื่อป้องกันความรุนแรงในสื่อยุคดิจิทัลให้กับหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่ทำหน้าที่กำกับดูแลสื่อด้วยการนำปัจจัยที่เกิดจากผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาป้องกันไม่ให้อัสนำเสนอเนื้อหาความรุนแรงและส่งผลต่อความรุนแรงทางสังคมต่อไป

คำสำคัญ: การจัดการ, การกำกับการดูแล, ความรุนแรงทางสังคม, สื่อยุคดิจิทัล

Abstract

The objectives of this research article are 1) to study the problems and factors affecting the management and mechanism of news governance to prevent social violence in the digital media; 2) to make a proposal for cooperation to build an effective news governance mechanism for the media to prevent social violence in digital media 3) to develop a proposal for cooperation on building an effective news governance mechanism for the media to prevent social violence in digital media. It is qualitative research. The conceptual framework for the analysis was management, violence management, digital media, 26 executives and practitioners of 13 media regulatory agencies were selected by purposive selection. There are 3 types of research tools: 1. content analysis 2. in-depth interview form and group interview. Data were analyzed by descriptive writing.

The results showed that : 1) The factors use to create the proposal were the regulation from the government, self-regulation, technology, people, the guides book and case study, media literacy, media usage and gratification, media research and development units in media organizations. 2) The factors concern in proposals are regulation, education on media literacy to the public audience. 3) The results find the factors other than the proposal resulted from the second objective, namely the development of media task to achieve work under media ethics by establishing a research and development unit in the media organization.

This research knowledge will be useful in the management and system of news governance to prevent violence in digital media. The regulator from government and private agencies can apply the factors from the research results to solve the problem and to prevent the media from reporting the violent content to social violence in the future.

Keyword: Management, Information Governance , Social Violence, Digital Media

บทนำ

ความรุนแรงทางสังคมที่ได้รับผลมาจากการนำเสนอเนื้อหาความรุนแรงจากสื่อยังคงเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องงานวิจัยของ Thongjit (2022) เรื่อง อิทธิพลของสื่อที่ส่งผลต่อพฤติกรรมความรุนแรงของเด็กและเยาวชนที่อยู่ในสถานพินิจเด็กและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดเชียงใหม่ เป็นบทพิสูจน์สถานะความรุนแรงทางสังคมที่ได้รับผลมาจากการนำเสนอเนื้อหาความรุนแรงของสื่อ ผลวิจัยของ ทศรียา มีข้อสรุปว่า สื่อภาพยนตร์ โทรทัศน์และอินเทอร์เน็ตเป็นสื่อที่เด็กสามารถเข้าถึงได้มากที่สุด ปัจจัยแวดล้อมด้านภาพและเนื้อหาของสื่อที่มีความรุนแรงจะส่งผลกระทบต่อเด็กมากที่สุด ตัวแปรด้านสื่อ สิ่งเร้าของสื่อ การรับรู้ การเรียนรู้มีอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมต่อความรุนแรงของเด็กและชี้ให้เห็นว่า ควรส่งเสริมด้านการรับรู้สู่การเรียนรู้ของเด็กในสถานการศึกษาและควรติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่อง

สถาบัน Digital Intelligence Quotient, Nanyang Technology University ประเทศสิงคโปร์ได้ศึกษาถึงความเป็นไปได้ที่เด็กและเยาวชนจะเปิดรับเนื้อหาความรุนแรงจากสื่อออนไลน์เนื่องจากพฤติกรรมการ

ใช้สื่ออย่างไม่เหมาะสม (การเล่นเกม) เจอเนื้อหาไม่เหมาะสม (ความรุนแรง) การพบคนแปลกหน้า (การนัดเจอคนรู้จักผ่านโลกออนไลน์) การถูกคุกคามในโลกออนไลน์ (พิกัด) การตกเป็นเหยื่อถูกกลั่นแกล้งออนไลน์ (การถูกเผยแพร่ข้อมูล) แนวทางนี้สอดคล้องกับงานศึกษาของ Hinduja, & Patchin (2020) เรื่องการกลั่นแกล้งบนอินเทอร์เน็ตในเยาวชน LGBTQ จากเพื่อนในโลกออนไลน์

จากการทบทวนงานวิจัยต่อผลกระทบของสื่อ (media effect) ด้านเนื้อหาความรุนแรงที่ยังปรากฏได้ทั่วไป แม้ว่ารัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะพยายามกำกับและดูแลสื่อด้วยการออกกฎหมายแต่ก็ยังพบสื่อนำเสนอเนื้อหาความรุนแรงทั้งทางตรงและทางอ้อม บทความวิจัยนี้จะได้นำข้อเสนอการจัดการและกลไกการกำกับดูแลข่าวสารเพื่อป้องกันความรุนแรงทางสังคมในสื่อยุคดิจิทัล โดยได้ศึกษาถึงแนวทางการจัดการของหน่วยงาน กสทช.ที่ได้นำทฤษฎีของ Fayol ด้านการบริหารจัดการมาประกอบการวิเคราะห์เพื่อชี้ให้เห็นแนวทางความสำเร็จด้านการจัดการและกลไกการกำกับดูแลสื่อเกิดจากปัจจัยใดที่เข้ามาเกี่ยวข้องเพื่อให้การจัดการมีประสิทธิภาพ (Fayol, 2016, pp. 156-159)

บทความวิจัยนี้ได้นำเสนอเนื้อหาตามวัตถุประสงค์การวิจัยคือ 1.สภาพปัญหาและปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการและกลไกการกำกับดูแลข่าวสารเพื่อป้องกันความรุนแรงทางสังคมในสื่อยุคดิจิทัล 2.สร้างข้อเสนอความร่วมมือต่อการสร้างกลไกการกำกับดูแลข่าวสารที่มีประสิทธิภาพสำหรับสื่อมวลชนเพื่อป้องกันความรุนแรงทางสังคมในสื่อยุคดิจิทัล 3.พัฒนาข้อเสนอความร่วมมือต่อการสร้างกลไกการกำกับดูแลข่าวสารที่มีประสิทธิภาพสำหรับสื่อมวลชนเพื่อป้องกันความรุนแรงทางสังคมในสื่อยุคดิจิทัล

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการและกลไกการกำกับดูแลข่าวสารเพื่อป้องกันความรุนแรงทางสังคมในสื่อยุคดิจิทัล
2. เพื่อสร้างข้อเสนอความร่วมมือต่อการสร้างกลไกการกำกับดูแลข่าวสารที่มีประสิทธิภาพสำหรับสื่อมวลชนเพื่อป้องกันความรุนแรงทางสังคมในสื่อยุคดิจิทัล
3. เพื่อพัฒนาข้อเสนอความร่วมมือต่อการสร้างกลไกการกำกับดูแลข่าวสารที่มีประสิทธิภาพสำหรับสื่อมวลชนเพื่อป้องกันความรุนแรงทางสังคมในสื่อยุคดิจิทัล

การทบทวนวรรณกรรม

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ การจัดการ กลไกและการกำกับดูแลสื่อ ความรุนแรง สื่อในยุคดิจิทัล มาเป็นกรอบการวิจัย การวิเคราะห์และการอภิปรายผลการวิจัยดังนี้

แนวคิดการจัดการ

แนวคิดการจัดการเป็นแนวคิดหนึ่งที่นำมาศึกษาถึงระบบการจัดการองค์กรและการจัดการข้อมูลเพื่อเอื้อประโยชน์ต่อการทำงานด้านการควบคุม กำกับดูแลเนื้อหาสื่อ โดยการจัดองค์กรจะออกมาในรูปแบบที่ส่งเสริมต่อการทำงาน การจัดองค์กร แผนก การสั่งงาน การสนับสนุนพนักงานเพื่อให้เกิดแรงจูงใจในการทำงาน ซึ่งเป็นบริบทหนึ่งของการวิเคราะห์เพื่อสร้างข้อเสนอฯ ส่วนระบบการจัดการข้อมูล จัดเก็บ วิเคราะห์ที่ส่งผลต่อการสร้างกลไกการกำกับดูแล โดยตัวแปรที่ได้จะเป็นกรอบการวิเคราะห์ (Fayol, 1949, pp. 23-36) ได้นำแนวทางการจัดการองค์กรของ (Taylor, 1990, pp. 17-20) มาพัฒนาและได้เสริมแนวทางการจัดการด้านองค์กร (Organizational Management) เพื่อให้เกิดประสิทธิผลของการทำงานมากยิ่งขึ้นภายใต้ปัจจัย

ความสำเร็จของการจัดการในองค์กรคือ การแบ่งสัดส่วนงาน (division of work) การแบ่งอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบ (authority and responsibility) กฎเกณฑ์ข้อบังคับ (discipline) เอกภาพการบังคับบัญชา (unit of command) เป้าหมายการทำงานเดียวกัน (unit of direction) ผลประโยชน์ส่วนตัวต้องมาทีหลัง (subordination of individual interest) ค่าตอบแทนการทำงาน (remuneration)

โดยตัวแปรที่เกิดจากแนวคิดการจัดการจะได้นำมาประกอบการวิเคราะห์การจัดการของหน่วยงานการกำกับดูแลสื่อเพื่อค้นหาตัวแปรที่สนับสนุนและไม่สนับสนุนความสำเร็จของการกำกับดูแลสื่อที่จะนำมาเป็นข้อเสนอ

กลไกและการกำกับดูแลสื่อ

กลไกการกำกับดูแลสื่อในสื่อดิจิทัลเป็นกรอบการศึกษาที่จะวิเคราะห์หน่วยงานที่ทำหน้าที่กำกับดูแลสื่อมีกลไกการกำกับดูแลสื่อในรูปแบบที่เป็นไปตามเป้าประสงค์หรือสามารถแก้ปัญหาการออกนอกกรอบของสื่อได้มากน้อยเพียงใดมีข้อจำกัดหรือข้อสนับสนุนต่อการดูแล กำกับดูแลข่าวสารเป็นความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานตามหลักการบริหาร หน่วยงานที่ทำหน้าที่ดูแลสื่อที่ทำหน้าที่ผลิตข่าวสารมีอำนาจในการควบคุมกำกับเนื้อหา (ข่าวสาร) หรือ การทำงานของสื่อให้ปฏิบัติตามกฎหมายหรือตามหน้าที่ โดยผู้กำกับสื่อต้องทำงานภายใต้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการดูแล เพื่อให้ได้มาตรฐานจริยธรรม การกำกับดูแลตนเองจะต้องประกอบด้วย 1. การรับรู้เกี่ยวกับมาตรฐานจริยธรรมร่วมกันของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง 2. กระตุ้นให้เกิดการบังคับใช้มาตรฐานจริยธรรมของผู้เกี่ยวข้อง 3. องค์การวิชาชีพความเป็นารวมกลุ่มที่มีความคล้ายคลึงกัน 4. องค์กรกำกับดูแลภาครัฐจะต้องมีการสนับสนุนในด้านกฎหมายเพื่อส่งเสริมการบังคับใช้คดี 5. การจัดการข้อขัดแย้งกันที่มีหลายระดับเพื่อกรองเฉพาะประเด็นขัดแย้งที่เล็กน้อยออกไป สำหรับแนวทางการกำกับดูแลสื่อไว้ 5 แนวทาง ดังนี้คือ 1. Non-regulation 2. การกำกับดูแลโดยภาครัฐ (state-regulation) 3. ความร่วมมือทุกภาคส่วนในการกำกับดูแลเนื้อหาสื่อ (Co-regulation) 4. กลไกการกำกับดูแลตนเอง (Self-regulation) 5. civic-regulation

สำหรับแนวทางการกำกับภาครัฐภายใต้กฎหมาย มาตรา 37 ผู้ศึกษาจะได้นำมาเป็นกรอบการวิเคราะห์เพื่อสร้างเครื่องมือขยายกฎหมายที่สามารถกำกับดูแลเนื้อหาสื่อโดยเฉพาะด้านความรุนแรงที่ส่งผลต่อกลุ่มผู้รับสาร โดยกฎหมายหรือแนวทางปฏิบัติที่กำหนดขึ้นนั้นอาจมีปัจจัยที่เข้ามาสนับสนุนและเป็นอุปสรรคต่อการกำกับดูแลสื่อออนไลน์ที่ผู้ศึกษาจะได้ทำการวิเคราะห์เพื่อจัดทำข้อเสนอต่อไป

แนวคิดความรุนแรง

แนวคิดความรุนแรงเป็นแนวทางที่นำมาศึกษาเนื้อหาสื่อเพื่อวิเคราะห์ระดับความรุนแรงที่ส่งผลต่อสังคม ภาพโครงสร้างความรุนแรงซึ่งมีตั้งแต่ความรุนแรงทางร่างกายที่สื่อนำเสนอ (ข่าวอาชญากรรม) ความรุนแรงทางจิตใจ (ภาพที่ทำให้เกิดความหดหู่) โดยโครงสร้างและเนื้อหาความรุนแรงที่ได้จากนิยาม ความรุนแรงหมายถึง การกระทำที่มีเจตนาทำให้อีกคนหนึ่งได้รับบาดเจ็บ การทำร้ายร่างกายผู้อื่น เช่น ทะเลาะวิวาท การต่อสู้โดยพลละกำลังหรือแบบมีอาวุธ รวมไปถึงการทำร้ายจิตใจ เช่น ช่มชู้ ทำให้ ฝ่ายตรงข้ามสะเทือนใจ ทำให้รู้สึกไม่ปลอดภัย ความรุนแรงมีตั้งแต่ขั้นเล็กน้อยไปจนถึงขั้นเสียชีวิตได้ องค์การอนามัยโลก (WHO, 2545 น. 12) ให้ความหมายของการใช้ความรุนแรง หมายถึง การกระทำที่มีเจตนาที่แสดงออกมาทางร่างกาย การขู่บังคับ การแสดงอำนาจต่อตนเองบุคคลอื่น กลุ่ม บุคคล หรือชุมชน เพื่อก่อให้เกิดการบาดเจ็บ การเสียชีวิต ความสะเทือนใจ ความสูญเสีย หรือการถูก ทอดทิ้ง

นอกจากนี้ความรุนแรงยังหมายถึง ความรุนแรงทางร่างกาย (Physical Violence) ความรุนแรงทางเพศ (Sexual Violence) ความรุนแรงทางจิตใจ (Psychological Violence) อาชญากรรมแห่งความรุนแรง (Crime of Violence) ความรุนแรงในครอบครัว (Family Violence)

แนวคิดสื่อในยุคดิจิทัล

สื่อดิจิทัลคือ สื่อดิจิทัลเป็นสื่อที่มีเนื้อหาการทำงานภายใต้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ที่มีข้อความ กราฟิก ภาพเคลื่อนไหว เสียง วิดีโอ มาจัดรูปแบบ ตกแต่งให้ตรงตามวัตถุประสงค์และการใช้งาน มีองค์ประกอบของสื่อดิจิทัล ข้อความ (Text) ข้อความจากการสแกน เป็นข้อความในลักษณะภาพ (Image) ภาพนิ่ง (Still Image) ภาพเคลื่อนไหว (Animation) เป็นภาพกราฟิกที่เคลื่อนไหวเพื่อแสดงปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นต่อเนื่อง ภาพเคลื่อนไหวที่เกิดขึ้นจากการใช้โปรแกรมเฉพาะทาง เสียง (Audio) วิดีโอ (Video) เป็นส่วนสำคัญที่สุดของงานมัลติมีเดียที่นำเสนอได้ทั้งภาพนิ่งและภาพเคลื่อนไหว ข้อความ เสียง ที่นำมาประกอบกันและทำให้เกิดความน่าสนใจดึงดูดกลุ่มเป้าหมายได้อย่างดี

ในการศึกษาได้ศึกษาเนื้อหาผ่านสื่อดิจิทัลที่รวมทั้งภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว ภาพกราฟิก เสียง วิดีโอ ที่ประกอบขึ้นเป็นเรื่องราวหรือเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับความรุนแรงและส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมความรุนแรงของกลุ่มผู้รับสารโดยเฉพาะในกลุ่มนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

วิธีการดำเนินการวิจัย

ข้อเสนอการจัดการและกลไกการกำกับดูแลข่าวสารเพื่อป้องกันความรุนแรงทางสังคมในสื่อยุคดิจิทัล ดำเนินการวิจัยมีดังนี้

ขั้นที่ 1 ศึกษาสภาพปัญหาและปัจจัยที่ส่งผลต่อการกำกับดูแลในการป้องกันความรุนแรงทางสังคมในสื่อยุคดิจิทัล

1.ศึกษาข้อมูลจากเอกสาร งานวิจัย บทความ ข่าว (content analysis) ที่เกี่ยวข้องกับการกำกับดูแลสื่อดิจิทัลต่อการลดความรุนแรงทางสังคม วิธีการนำเสนอข่าว เนื้อหา เพื่อสังเคราะห์ข้อมูลสภาพปัญหาและปัจจัยสนับสนุนและไม่สนับสนุนต่อการกำกับดูแลสื่อดิจิทัล

2.สัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มผู้บริหารและปฏิบัติการในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการกำกับดูแลสื่อ 13 หน่วยงาน โดยวิธีเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้ 1.ระดับบริหาร เป็นบุคคลที่มีประสบการณ์ในการบริหารงานอย่างน้อย 5 ปี จากหน่วยงานที่ทำหน้าที่กำกับดูแลสื่อ 13 หน่วยงาน หน่วยงานละ 1 คน รวม 13 คน 2.ระดับปฏิบัติการ 13 หน่วยงาน หน่วยงานละ 2 คน และเป็นผู้มีประสบการณ์ในการทำงานด้านการกำกับดูแลเนื้อหาสื่ออย่างน้อย 2 ปี รวม 26 คน

3.สังเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เพื่อค้นหาสภาพปัญหา ปัจจัยสนับสนุนและไม่สนับสนุนต่อการกำกับดูแลสื่อดิจิทัลเพื่อจัดทำข้อมูลและร่างข้อเสนอฯ

ขั้นที่ 2 สร้างข้อเสนอความร่วมมือต่อการสร้างกลไกการกำกับดูแลข่าวสารที่มีประสิทธิภาพสำหรับสื่อมวลชนเพื่อป้องกันความรุนแรงทางสังคมในสื่อยุคดิจิทัล ด้วยการนำปัจจัยที่ได้จากวัตถุประสงค์ที่ 1 ทั้งที่เป็นปัจจัยสนับสนุนและไม่สนับสนุนเพื่อมาสร้างข้อเสนอฯ

ขั้นที่ 3. เพื่อพัฒนาข้อเสนอความร่วมมือต่อการสร้างกลไกการกำกับดูแลข่าวสารที่มีประสิทธิภาพสำหรับสื่อมวลชนเพื่อป้องกันความรุนแรงทางสังคมในสื่อยุคดิจิทัล ด้วยการนำข้อเสนอมาเข้าสู่เวทีประชาพิจารณ์ร่วมกันจากตัวแทนกลุ่มตัวอย่างแล้วนำมาพัฒนาข้อเสนอที่ได้

ประชากรที่ใช้คือ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการกำกับดูแลสื่อ 13 หน่วยงาน รวม 38 คน ดังนี้ 1.ระดับบริหาร เป็นบุคคลที่มีประสบการณ์ในการบริหารงานอย่างน้อย 5 ปี จากหน่วยงานที่ทำหน้าที่กำกับดูแลสื่อ 13 หน่วยงาน กลุ่มตัวอย่างคัดเลือกจากหน่วยงานละ 1 คน รวม 13 คน 2.ระดับปฏิบัติการ 13 หน่วยงาน หน่วยงานละ 2 คน และเป็นผู้มีประสบการณ์ในการทำงานด้านการกำกับดูแลเนื้อหาสื่ออย่างน้อย 2 ปี รวม 26 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบการวิเคราะห์เนื้อหา แบบสัมภาษณ์เชิงลึกและแบบสัมภาษณ์กลุ่ม ตรวจสอบความน่าเชื่อถือด้วยผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูลโดยผู้วิจัย

ผลการศึกษา

ผลการศึกษาข้อเสนอการจัดการและกลไกการกำกับดูแลข่าวสารเพื่อป้องกันความรุนแรงทางสังคมในสื่อยุคดิจิทัล สรุปได้ดังนี้

1.สภาพปัญหาและปัจจัยที่ส่งผลต่อการกำกับดูแลในการป้องกันความรุนแรงทางสังคมในสื่อยุคดิจิทัล พบว่า การปฏิบัติงานด้านการกำกับดูแลข่าวสารเพื่อป้องกันความรุนแรงทางสังคมในสื่อยุคดิจิทัลย้อนหลังการกำกับดูแลสื่อจากภาครัฐโดยเฉพาะในช่วงที่เกิดวิกฤตการณ์การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในรัฐบาลรัฐประหาร (2557) มองกันว่า การกำกับดูแลสื่อเป็นการครอบงำสื่อด้วยบุคคลเพียงไม่กี่คน มาตรการที่กำหนดขึ้นเป็นพ.ร.บ.ที่มีโทษมากกว่าประโยชน์

ส่วนปัจจัยสนับสนุนต่อการจัดการและกลไกการกำกับดูแลข่าวสารเพื่อป้องกันความรุนแรงทางสังคมในสื่อยุคดิจิทัล 1.รัฐมีอำนาจในการควบคุมผ่านกฎหมายผ่านกฎหมาย มาตรา 37 แต่พบช่องว่างในการควบคุมเนื้อหาสื่อด้านความรุนแรงทั้งทางตรงและทางอ้อมเนื่องจากเนื้อหาความรุนแรงสอดแทรกไปในเนื้อหาอื่นซึ่งทำให้ควบคุมยาก 2. การนำเทคโนโลยีมาช่วยแก้ปัญหาการกำกับเนื้อหาสื่อด้านความรุนแรง 3.เปิดเผยสื่อที่กระทำผิดและมาตรการลงโทษ 3. มาตรการลงโทษเข้มแข็ง 4. สร้างความรู้เรื่อง รู้เท่าทันสื่อให้กับกลุ่มผู้รับสาร ครู เด็ก ครอบครัว

ปัจจัยไม่สนับสนุนต่อการจัดการและกลไกการกำกับดูแลข่าวสารเพื่อป้องกันความรุนแรงทางสังคมในสื่อยุคดิจิทัลคือ 1.การกำหนดระดับความรุนแรงจากเนื้อหา การตัดสินเนื้อหาที่ระดับความรุนแรงจากเนื้อหาที่ห้ามนำเสนออย่างขึ้นอยู่กับดุลพินิจของคณะกรรมการกำกับดูแล กสทช. มาตรการที่นำมาใช้ไม่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของโลกโซเชียลเน็ตเวิร์กเกิดช่องว่างให้ผู้ส่งสารส่งเนื้อหาความรุนแรงต่อสังคมได้เพราะไม่มีการจัดระดับความรุนแรงที่ไม่ควรนำเสนอและระดับความรู้ ความรับผิดชอบ แผนที่ความคิดของผู้ผลิตเนื้อหาสื่อตั้งแต่ระดับปฏิบัติการถึงระดับบริหาร 2.การพิจารณาคณะกรรมการล้าเส้นสิทธิเสรีภาพสื่อ 3.กลไกการจัดการ กสทช. ล่าช้า 4.การกำกับควบคุมขององค์กรวิชาชีพไม่สามารถควบคุมได้เพราะคนในองค์กรวิชาชีพเป็นคนทำงานสื่อ 5.บุคลากรในหน่วยงานรัฐไม่เท่าทันสื่อ 6.กลไกการขับเคลื่อนการทำงานของ กสทช. ล่าช้า 7.นโยบายการกำกับดูแลสื่อด้านเนื้อหาความรุนแรงที่เผยแพร่กระทบต่อกลุ่มเด็กมองข้ามความสำคัญความรุนแรงเล็กน้อยที่ส่งผลต่อกลุ่มเด็กระยะยาวต่อกลุ่มเด็ก 8.พ.ร.บ.คอมพิวเตอร์ไม่ทันสมัย 9.ปัจจัยสื่อและองค์กรสื่อ ผู้ผลิตเนื้อหาหมองตางมุ่ม ผู้สร้างเนื้อหาขาดการตรวจสอบ ไม่มีจริยธรรมสื่อ องค์กรสื่อบางแห่งมีอิทธิพล สื่อ

มีหลายแพลตฟอร์มควบคุมยาก รายได้สื่อจากยอดเข้าชม มีการชิงพื้นที่สื่อเพื่อสร้างรายได้ 10. การเปลี่ยนแปลงทางสังคม ความรวดเร็วของเทคโนโลยี

2. ข้อเสนอความร่วมมือต่อการสร้างกลไกการกำกับดูแลข่าวสารที่มีประสิทธิภาพสำหรับสื่อมวลชนเพื่อป้องกันความรุนแรงทางสังคมในสื่อยุคดิจิทัลจากผลการสกัดปัจจัยมีดังนี้

1. ให้องค์กรสื่อร่วมกับ กสทช. สร้างระบบการควบคุมตนเองเข้มแข็งมีการวางมาตรการเข้มงวดหรือสร้างการรวมตัวของนักวิชาชีพสื่อและทำหน้าที่รับเรื่องร้องเรียน ร้องทุกข์ 2. ให้องค์กรสื่อเสริมความรู้การรู้เท่าทันสื่อให้คนในสังคมสร้างพลังต้านสื่อเนือหารุนแรง 3. ให้พลังทางสังคมสามารถผลักดันสื่อด้วยคุณภาพออกไปได้ การสร้างแรงต้านทางสังคม (social sanction) 4. ให้ภาครัฐสร้างกลไกการกำกับดูแลจริยธรรมสื่อใหม่ด้วยการให้สร้างเกราะความแข็งแกร่งให้ประชาชน 5. ให้องค์กรสื่อและหน่วยงานรัฐทำหน้าที่กำกับดูแลสื่อสร้าง “คู่มือทั้งทางการควบคุมและการนำเสนอเนื้อหาที่ไม่ขัดต่อจริยธรรม” 6. ให้องค์กรสื่อจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเสวนาเรื่องการนำเสนอข่าวเพื่อลดทอนความรุนแรง 7. ให้องค์กรสื่อจัดตั้งหน่วยงานด้านการวิจัยและพัฒนาเพื่อพัฒนาสื่อทั้งด้านบุคลากรและเนื้อหา 8. ให้องค์กรสื่อสร้างเทคโนโลยีให้เกิดการการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกันมีการระดมความคิดเห็น เรื่อง การกำกับดูแลสื่อจากกลุ่มต่าง ๆ ทั้งกลุ่มเด็กประชาชน นักวิชาการและนักวิชาชีพ 9. ให้ครอบครัวและสมาชิกในครัวเรือนควรหันหน้าเข้ามาพูดคุยกันในทุกเรื่องโดยเฉพาะเรื่องการเปิดรับสื่อและร่วมกันแสดงความคิดเห็น 10. เสนอให้องค์กรสื่อเปิดเวทีร่วมกิจกรรมในรูปแบบออนไลน์เพื่อสร้างกิจกรรมและสร้างแพลตฟอร์มออนไลน์ให้เป็นพื้นที่สำหรับการสร้างกิจกรรมร่วมกันต่อการกำกับดูแลสื่อ 11. ให้องค์กรสื่อให้ความรู้ครูผู้สอนเรื่องการรู้เท่าทันสื่อตั้งแต่ระดับอนุบาล ให้ความรู้ผู้ปกครอง 12. ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการกำกับดูแลสื่อให้ความร่วมมือเรื่อง “การรู้เท่าทันสื่อ” การจัดกิจกรรมทั้งทางด้านการอบรม ออนไลน์ การจัดเวที การปลูกฝังค่านิยมของสังคม (การดูแลจิตใจเพื่อนมนุษย์) การสร้างค่านิยม ภูมิความรู้ในครอบครัวร่วมกันให้ความรู้บุตรหลาน ให้เกิดการต่อต้านความรุนแรงด้วยตัวเอง 13. ให้องค์กรสื่อและบุคลากรในองค์กรสื่อสร้างความรู้ให้กับผู้ปฏิบัติหน้าที่ข่าวเรื่องการนำเสนอเนื้อหาข่าวความรุนแรง 14. ให้องค์กรสื่อช่วยลดทอนความรุนแรงจากการนำเสนอภาพความรุนแรงด้วยการใช้ระดับการเบลอภาพเป็นส่วนสำคัญ 15. ให้องค์กรสื่อและกระทรวงศึกษาธิการบรรจุความรู้เรื่องการรู้เท่าทันสื่อไว้ในหลักสูตร จะช่วยให้ความรู้แก่ผู้เรียนได้อย่างจริงจัง 16. ให้ภาคประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างเนื้อหาการควบคุมและกำกับสื่อ สื่อหลายแห่งมีรายได้จากการกวดความชอบและช่วยส่งต่อทำให้เกิดพฤติกรรมซ้ำกับพฤติกรรมเดิมเพื่อให้ได้ยอดตามเป้าหมาย ภาคประชาชนควรร่วมกันไม่สนองความต้องการของสื่อและต่อต้านสื่อที่มีพฤติกรรมสร้างผลลบต่อสังคม

3. พัฒนาข้อเสนอความร่วมมือต่อการสร้างกลไกการกำกับดูแลข่าวสารที่มีประสิทธิภาพสำหรับสื่อมวลชนเพื่อป้องกันความรุนแรงทางสังคมในสื่อยุคดิจิทัล ได้แสดงเป็นชาร์ตข้อเสนอฯดังนี้

3.1 ข้อเสนอได้เสนอให้มีการสร้างกฎเกณฑ์ในการควบคุมสื่อในรูปแบบที่เกิดจากความร่วมมือจากทุกภาคส่วนจากหน่วยงานรัฐที่ทำหน้าที่ในการกำกับดูแลสื่อ องค์กรสื่อ องค์กรวิชาชีพสื่อ ประชาชน โดยมีรูปแบบการควบคุมแบบควบคุมตนเองระหว่างสื่อ องค์กรวิชาชีพและระหว่างหน่วยงานรัฐกับองค์กรสื่อองค์กรวิชาชีพ นอกจากนี้จะมีการสร้างกลไกการกำกับดูแลเพื่อให้เกิดการปฏิบัติได้จริง การจัดกิจกรรมผ่านเทคโนโลยีและมาตรการให้สังคมควบคุมสื่อ (social sanction) เพื่อช่วยกันป้องกันปัญหาความรุนแรงทางสังคมในสื่อยุคดิจิทัล

3.2 การควบคุมผ่านมาตรการด้านการศึกษาจากหน่วยงานกำกับสื่อของรัฐด้านการรู้เท่าทันสื่อ องค์ความรู้ในการผลิตข่าว รายงานข่าว การจัดตั้งหน่วยงานวิจัยและพัฒนาบุคลากรสื่อในองค์กรสื่อทั้งนี้เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตในการป้องกันปัญหาความรุนแรงทางสังคมในสื่อยุคดิจิทัล

3.3 การจัดการศึกษาการรู้เท่าทันสื่อผ่านเทคโนโลยีเสมือนจริงเพื่อให้เกิดการปฏิบัติได้จริงจาก กลุ่มเยาวชน ครูผู้สอนและผู้ปกครอง เพื่อให้เกิดความร่วมมือในการป้องกันปัญหาความรุนแรงทางสังคมในสื่อ ยุคดิจิทัล

อภิปรายผล

งานวิจัยเรื่อง ข้อเสนอการจัดการและกลไกการกำกับดูแลสื่อเพื่อป้องกันความรุนแรงทางสังคมในสื่อ ยุคดิจิทัล ได้ข้ออภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 คือ ปัจจัยที่นำมาสร้างข้อเสนอเรื่องบทบาทหน้าที่ของ หน่วยงานหลัก (กสทช.) ต่อการกำกับดูแลข่าวสารเพื่อป้องกันความรุนแรงทางสังคมในสื่อยุคดิจิทัลมีการแบ่ง หน้าที่ตามสัดส่วนการทำงาน (division of work) มีการแบ่งงานตามอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบ (Authority and Responsibility) เป็นไปตามแนวคิดการจัดการองค์กรของ Fayal (1937, as cited in Edwards, 2018, pp. 42-43) และยังมีการจัดองค์กร (organization) มีกระบวนการตัดสินใจ วินิจฉัย การสั่ง การออกคำสั่ง การรายงานผลการดำเนินงาน สอดคล้องกับกระบวนการบริหารและการจัดการตาม แนวทางทฤษฎีของ Urwick & Gulick (1937, p.145-156)

ด้านกลไกการกำกับดูแลสื่อในยุคดิจิทัลของหน่วยงานกสทช.มีกฎหมายเป็นตัวขับเคลื่อนเพื่อให้ภารกิจ การกำกับและการควบคุมเนื้อหาสื่อประสบความสำเร็จ และมาตราอื่นที่เกี่ยวข้องกับการเข้าควบคุมและลงโทษ สื่อกรณีนำเสนอเนื้อหาละเมิดจริยธรรมหรือเนื้อหาก่อให้เกิดความรุนแรงทั้งทางตรงและทางอ้อมซึ่งเป็นไปตาม หลักกฎหมายการควบคุมดูแลสื่อ

สำหรับการควบคุมเนื้อหาสื่อที่ละเมิดจริยธรรมยังไม่พบรูปแบบการปิดกั้นและการกลั่นกรองเนื้อหา (blocking and filtering system) หรือการปิดกั้นจากภาครัฐ (blocking by state) หรือระดับเกตเวย์ (gateway) มีแต่การออกหนังสือตักเตือนหรือรับเรื่องร้องเรียน การพิจารณาของคณะกรรมการ โดยใช้มาตรา 37 เป็นกฎหมายหลักในการพิจารณาถ้ามีความผิดจริงก็จะสั่งระงับการออกอากาศ การตักเตือนหรือปรับ 50,000-500,000 บาทตามระดับความผิด

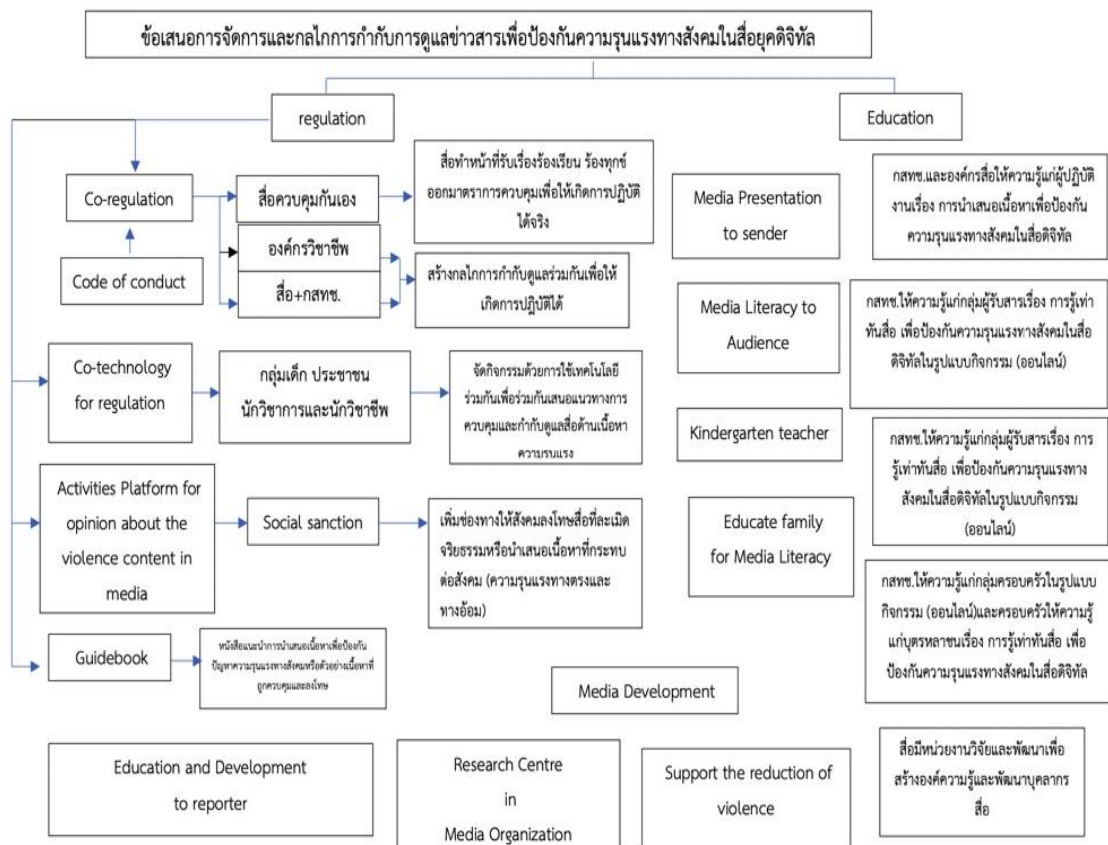
แนวทางการกำกับดูแลนอกจากมาตรการทางกฎหมายแล้วทางหน่วยงานรัฐ (กสทช.) ยังได้ดำเนิน นโยบายสร้างความรู้ให้กับกลุ่มต่างๆ ให้ความรู้แก่กลุ่มสื่อด้านการนำเสนอเนื้อหาเพื่อป้องกันปัญหาทางสังคม รวมทั้งเนื้อหาความรุนแรงที่จะเกิดต่อสังคมทั้งทางตรงและทางอ้อมซึ่งเป็นไปตามหลักสากลของการกำกับดูแล เนื้อหาสื่อ ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการให้ความรู้เรื่องการรู้เท่าทันสื่อของ Silverblatt (1995, pp.639-642) และงานวิจัยของ Sukonrattanamethee (2019) เรื่องการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ของเยาวชนเพื่อการเป็น พลเมืองในสังคมประชาธิปไตย

สำหรับปัจจัยที่ไม่เอื้อต่อการกำกับดูแลสื่อคือ ปัจจัยองค์กรสื่อซึ่งจะต้องแสวงหารายได้จากยอดคนเข้า ชมเนื้อหาที่น่าสนใจ ปัจจัยคนทำงานสื่อในระดับการตัดสินใจนโยบายสื่อ สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Tinnakorn et al. เรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อปัญหาด้านจรรยาบรรณสื่อโทรทัศน์ในยุคดิจิทัล ปัจจัยด้านทุน ธุรกิจสื่อมวลชนและการขาดจิตสำนึกของสื่อมวลชนต่อละเมิดจริยธรรมในการรายงานข่าวเป็นปัจจัยที่ไม่เอื้อ

ต่อการกำกับดูแลเนื้อหาสื่อที่ละเมิดจริยธรรมและอาจส่งผลกระทบต่อความรุนแรงและปัญหาทางสังคมผลการวิจัยสอดคล้องกับงานศึกษาของ Hanwilai (2018) เรื่อง แนวทางการส่งเสริมจริยธรรมสื่อมวลชนไทยเชิงพุทธบูรณาการ

สรุปองค์ความรู้

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการกำกับดูแลข่าวสารได้มีข้อมูลสภาพปัญหาการจัดการและกลไกการกำกับดูแลข่าวสารและปัจจัยที่เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องกับการกำกับดูแลข่าวสารตลอดจนได้ข้อเสนอการจัดการและกลไกการกำกับดูแลข่าวสารเพื่อป้องกันความรุนแรงทางสังคมในสื่อยุคดิจิทัล เกิดการถ่ายทอดและนำไปใช้ประโยชน์ อีกทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการกำกับดูแลข่าวสารสามารถนำข้อเสนอไปถ่ายทอดให้องค์กรอื่นที่เกี่ยวข้องกับการกำกับดูแลข่าวสารเพื่อป้องกันความรุนแรงทางสังคมในสื่อยุคดิจิทัลได้ต่อไปได้ตามชาร์ตดังนี้

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ควรมีการศึกษาวิจัยสภาพปัญหาและปัจจัยที่ส่งผลการจัดการและกลไกการกำกับดูแลข่าวสารเพื่อป้องกันความรุนแรงทางสังคมในสื่อยุคดิจิทัลเปรียบเทียบกับประเทศที่มีบริบทใกล้เคียงประเทศไทยเพื่อสร้างมุมมองหลากหลาย

2. ควรมีการศึกษาเพื่อนำเสนอความร่วมมือต่อการสร้างกลไกการกำกับดูแลข่าวสารที่มีประสิทธิภาพสำหรับสื่อมวลชนเพื่อป้องกันความรุนแรงทางสังคมในสื่อยุคดิจิทัลไปต่อยอดหรือนำไปใช้เพื่อสร้างแนวทางใหม่ต่อการกำกับดูแลสื่อ

3.ควรมีการศึกษาสภาพปัญหาและปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการและกลไกการกำกับดูแลข่าวสารเพื่อป้องกันความรุนแรงทางสังคมในสื่อยุคดิจิทัลด้านอื่นที่ไม่เกี่ยวข้องกับหน่วยงานกำกับดูแลสื่อ

Reference

- Edwards, R. (2018). An elaboration of the administrative theory of the 14 principles of management by Henri Fayol. *International journal for empirical education and research*, 1(1), 41-51.
- Taylor. (1990). *The principles of scientific management*. New York: Harper & Brothers.
- Thongjit, T (2010). Influence of media with violent content on aggressive behavior of youth in juvenile detention and protection centers. Chiang Mai Province. (Special problems in the Master of Arts degree program) Communication Arts, Maejo University.
- Gulick, Luther, and Urwick. (1937). *Paper on the Science of Administration*. Clifton: Augustus M. Kelly.
- Hanwilai, N. (2018). Guidelines for promoting ethics in the Thai media based on integrated Buddhist principles. Retrieved April, 18, 2022. from <https://ethesis.mcu.ac.th/storage/>
- Hinduja, S., & Patchin, J. W. (2020). Bullying, cyberbullying, and LGBTQ students. *Cyberbullying Research Center*. Retrieved September, 15, 2021, from <https://www.humanitarianlibrary.org/sites/default/files/2020/07/Bullying%2C%20Cyberbullying%2C%20and%20LGBTQ%20Students.pdf>
- Silverblatt, I. (1995). Lessons of gender and ethnohistory in Mesoamerica. *Ethnohistory*, 42(4), 639-650. <https://doi.org/10.2307/483149>
- Sukonrattanamethi, N. (2019). Social media literacy of youth for citizenship in a democratic society. Retrieved March 14, 2022, from <https://kpi.ac.th/knowledge/research/data/380?page=7>

รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของ
อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในการป้องกันและควบคุมโรคโควิด-19
เขตสุขภาพที่ 10 กระทรวงสาธารณสุข

THE CAUSAL RELATIONSHIP MODEL OF FACTORS INFLUENCING THE PERFORMANCE OF
VILLAGE HEALTH VOLUNTEERS OF COVID-19 PREVENTION AND CONTROL IN THE REGION
HEALTH 10th MINISTRY OF PUBLIC HEALTH

อรัญญา แพงจันทร์¹ และสุรีย์ จันทรมาลี
Orapinya Pangjan¹ และ Suree Chantamolee
มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น
Western University, Thailand
Email: orapinyapangjan@gmail.com¹

Received 20 August 2022; Revised 29 September 2022; Accepted 27 December 2023.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษารูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในการป้องกันและควบคุมโรคโควิด-19 เขตสุขภาพที่ 10 กระทรวงสาธารณสุข ซึ่งประกอบด้วย แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน แรงสนับสนุนทางสังคม และความผูกพันต่อชุมชน ที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในการป้องกันและควบคุมโรคโควิด-19 กลุ่มตัวอย่างมีอายุ 20 ปีขึ้นไป ที่ได้ปฏิบัติงานการป้องกันและควบคุมโรคโควิด-19 จำนวน 624 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามมีความเชื่อมั่นทั้งฉบับ 0.901 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา วิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันและเส้นทางอิทธิพล ด้วยโปรแกรม (Structural Equation Modeling : SEM)

ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยเชิงสาเหตุทุกตัวและการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในการป้องกันและควบคุมโรคโควิด-19 อยู่ในระดับมาก โมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีผลต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในการป้องกันและควบคุมโรคโควิด-19 มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ และปัจจัยแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน แรงสนับสนุนทางสังคม และความผูกพันต่อชุมชน มีอิทธิพลทางต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในการป้องกันและควบคุมโรคโควิด-19 สัมประสิทธิ์อิทธิพล 0.11, 0.28 และ 0.60 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 สามารถร่วมกันอธิบายสามารถอธิบายความแปรผันร่วมของบทบาทการปฏิบัติงาน ได้ร้อยละ 78 ข้อเสนอแนะจากการวิจัยครั้งนี้ ควรให้เจ้าหน้าที่สาธารณสุขและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ความสำคัญในเรื่องการพัฒนาและส่งเสริมสนับสนุนให้อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านสามารถปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ให้มีความเหมาะสมและมีประสิทธิภาพต่อไป

คำสำคัญ : แรงจูงใจในการป้องกันโรค, การสนับสนุนทางสังคม, ความผูกพันต่อชุมชน,

Abstract

The Objectives of this research article were to study The aim of this research was to study about health literacy, motivation to prevention and social support, which were the the causal relationship model of factors influencing the performance of village health volunteers of COVID-19 prevention and control in the Region Health 10 Ministry of Public Health. The total number of samples were 624; all of whom were above 20 years people using multistage randomization. Data were collected using a questionnaire, reliability 0.901 The data collected were analyzed by descriptive statistics, confirmatory factor analysis and part analysis (Structural Equation Modeling : SEM). The result of research were found as follows: Health literacy, Motivation to prevention, social support and The aim of this research was to study about health literacy, motivation to prevention and social support, which were the the causal relationship model of factors influencing the performance of village health volunteers of COVID-19 was consistent with the empirical data. Chi-Square and motivation to prevention social support and commitment to the community had a direct influence The variables in the influence path model were able to account for 78 Suggestions from this research should be given to public health officials and relevant agencies Emphasis is placed on the development and promotion of village health volunteers to be able to perform their roles and duties appropriately and efficiently.

Keyword: Disease prevention motivation, social support, community engagement,

บทนำ

การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ซึ่งมีการระบาดเกิดขึ้นอย่างกว้างขวางในหลายประเทศทั่วโลกที่กำลังดำเนินไปของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19; โควิด-19) โดยมีสาเหตุมาจากไวรัสอุบัติใหม่ พบว่ามีการระบาดตั้งแต่เดือนธันวาคม 2562 โดยพบครั้งแรกที่มณฑลหูเป่ย์ สาธารณรัฐประชาชนจีน และเกิดการแพร่เชื้ออย่างรวดเร็วไปยังประเทศต่างๆ เกือบทุกประเทศทั่วโลก ทำให้เกิดความพยายามอย่างเต็มที่ เพื่อเฝ้าระวังป้องกันการนำเชื้อเข้าจากต่างประเทศ และควบคุมการระบาดในประเทศ (Department of Mental Health Ministry of Public Health, 2020) ข้อมูล ณ วันที่ 30 ธันวาคม 2562 พบผู้ป่วยยืนยันในหลายประเทศทั่วโลก จำนวนผู้ป่วยยืนยันเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว เช่น ฮองกง มาเก๊า ไต้หวัน เกาหลีใต้ สิงคโปร์ และญี่ปุ่น พบอัตราการเสียชีวิตจากโรคประจำตัวประมาณร้อยละ 2 ซึ่งร้อยละ 26.4 ของผู้เสียชีวิตเป็นผู้สูงอายุ และผู้ที่มีโรคประจำตัวมีโอกาสเสี่ยงที่จะเสียชีวิตเพิ่มขึ้น โดยผู้ที่เป็นโรคหัวใจมีอัตราการเสียชีวิตมากที่สุดร้อยละ 10.5 รองลงมาคือ โรคเบาหวาน (ร้อยละ 7.3) และ โรคระบบทางเดินหายใจเรื้อรัง (ร้อยละ 6.3) (Division of Occupational and Environmental Diseases, Department of Disease Control, Ministry of Public Health, 2020) เชื้อไวรัส COVID-19 ซึ่งประกอบด้วยเชื้อไวรัสโคโรนาหลายชนิดที่ก่อโรคในคนได้ตั้งแต่โรคหวัดธรรมดา เช่น Coronavirus OC43 HKU1 และ 229E เป็นชนิดก่อโรคหวัด

(Common cold) แต่อาจก่อโรคทางเดินหายใจส่วนล่างรุนแรงได้ในกลุ่มผู้ป่วยเด็กเล็กหรือผู้สูงอายุ ส่วนไวรัส Coronavirus NL63 เป็นเชื้อที่ก่อโรคหลอดลมฝอยอักเสบ (Bronchiolitis) ในเด็กจนถึงไวรัสที่สามารถก่อโรคทางเดินหายใจรุนแรง เช่น เชื้อไวรัสโคโรนาที่ก่อโรคทางเดินหายใจตะวันออกกลาง (Middle East Respiratory Syndrome: MERS-CoV) หรือเชื้อไวรัสโคโรนาที่ก่อโรคทางเดินหายใจเฉียบพลันรุนแรง (Severe Acute Respiratory Syndrome: SARS) (สมาคมอาชีวอนามัยและความปลอดภัยในการทำงาน, 2563) สถานการณ์การแพร่ระบาดครั้งนี้ มีผลกระทบทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สุขภาพ ทั้งรัฐมีมาตรการต่างๆ ซึ่งได้รับความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ทำให้การจัดการและสามารถควบคุมการระบาดของโลกได้อย่างมีประสิทธิภาพมาตรการหลักๆ เช่น การกำจัดการเดินทาง การปิดสถานที่ที่จะเป็นการรวมคนจำนวนมาก การเว้นระยะห่างทางสังคม การเน้นการปฏิบัติส่วนบุคคล กินอาหารร้อน ใช้ช้อนตัวเองและช้อนกลาง สวมหน้ากากผ้าหรือหน้ากากอนามัย ล้างมือด้วยสบู่หรือแอลกอฮอล์บ่อยๆ และรักษาระยะห่างจากผู้อื่นอย่างน้อย 1-2 เมตร เป็นต้น (Taecharak, P., 2020) สำหรับประเทศไทย ได้มีมาตรการในการเฝ้าระวัง ป้องกันและควบคุมโรค ตั้งแต่เริ่มพบการระบาดในประเทศจีน และตรวจพบผู้ป่วยรายแรกเป็นผู้เดินทางจากประเทศจีนในวันที่ 8 มกราคม 2563 ซึ่งได้รับการตรวจยืนยันผล และแถลงสถานการณ์ในวันที่ 14 มกราคม 2563 ผู้ป่วยช่วงแรกเป็นผู้เดินทางจากพื้นที่เสี่ยง การขยายพื้นที่ระบาดในต่างประเทศเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง

ในพื้นที่เขตสุขภาพที่ 10 กระทรวงสาธารณสุข เป็นพื้นที่ที่มีการดำเนินการป้องกันการป้องกันและควบคุมโรคโควิด-19 อย่างต่อเนื่อง มีจำนวน 5 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดศรีสะเกษ จังหวัดอุบลราชธานี จังหวัดยโสธร จังหวัดอำนาจเจริญ และจังหวัดมุกดาหาร จากสถิติที่รายงานประจำปี พบว่ามีจำนวนอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในปี 2563 ทั้งหมดจำนวน 86,454 คน จากรายงานสำนักงานสาธารณสุขเขตสุขภาพที่ 10 (2563) พบว่า ช่วงที่มีการระบาดของโรคโควิด-19 เขตสุขภาพที่ 10 มีมาตรการจัดการสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในระดับกลุ่มเสี่ยง ทำให้ปัจจุบันมีการรายงานพบผู้ติดเชื้อโรคโควิด-19 เขตสุขภาพที่ 10 กระทรวงสาธารณสุข ซึ่งมีการรายงานสถานการณ์โรคโควิด-19 ณ วันที่ 31 มีนาคม 2563 พบว่า เขตสุขภาพที่ 10 กระทรวงสาธารณสุข ในเขตพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษมีประชาชนเข้ามาอย่างต่อเนื่อง จำนวน 14,124 คน มีประชาชนเดินทางมาจากต่างประเทศ จำนวน 176 คน และเดินทางในประเทศ จำนวน 13,948 คน เพิ่มขึ้นเป็น จำนวน 5 ราย จังหวัดอุบลราชธานี พบผู้ป่วยยืนยัน จำนวน 13 ราย (รายใหม่ 1 ราย อำเภอขุนทรึก) รอผล 2 ราย อาการดีขึ้น จำหน่ายจาก รพ. 8 ราย พบผู้ป่วยเข้าเกณฑ์สอบสวน PUI จำนวน 160 ราย หายกลับบ้าน จำนวน 152 ราย ยังรักษาจำนวน 8 ราย ไม่พบเชื้อ จำนวน 145 ราย อาการดีขึ้นจำหน่ายจากรพ.จำนวน 8 ราย จังหวัดยโสธร พบผู้ติดเชื้อ เพศหญิง อายุ 46 ปี อาชีพเสียบหมูปิ้ง ที่พัทยากลาง อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี เดินทางกลับบ้านที่จังหวัดยโสธร วันที่ 31 ธันวาคม 2563 จังหวัดอำนาจเจริญ สถานการณ์ วันที่ 30 ธันวาคม 2563 พบผู้ติดเชื้อรายใหม่ 1 ราย มีผู้ที่เข้าเกณฑ์สงสัย (PUI) จำนวน 6 ราย ตรวจไม่พบเชื้อ 1 ราย และจังหวัดมุกดาหาร ข้อมูล วันที่ 27 มีนาคม 2563 พบผู้ป่วยยืนยันติดเชื้อ COVID-19 เพิ่มอีก 1 ราย เป็นผู้ติดเชื้อรายที่ 4 เพศชาย อายุ 32 ปี แสดงให้เห็นว่าการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในการป้องกันและควบคุมโรคโควิด -19 ซึ่งอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมสุขภาพให้กับประชาชนและการสนับสนุนทางสังคม เป็นกลุ่มปฐมภูมิที่มีความสนิทสนม และมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันในชุมชน (Chandramoli ,S., 1992)

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในการป้องกันและควบคุมโรคโควิด - 19 เขตสุขภาพที่ 10 กระทรวงสาธารณสุข โดยคำนึงถึงปัจจัยต่างๆ ได้แก่ แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน แรงสนับสนุนทางสังคม และความผูกพันต่อชุมชน ที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในการป้องกันและควบคุมโรคโควิด - 19 เขตสุขภาพที่ 10 ด้วยวิธีเชิงสหสัมพันธ์วิเคราะห์ด้วยโมเดลสมการโครงสร้าง (Structural Equation Modeling : SEM) เพื่อพัฒนาส่งเสริมสนับสนุนให้อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านสามารถปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ให้มีความเหมาะสมและมีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในการป้องกันและควบคุมโรคโควิด - 19 เขตสุขภาพที่ 10 กระทรวงสาธารณสุข
2. เพื่อพัฒนาแบบจำลองรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในการป้องกันและควบคุมโรคโควิด - 19 เขตสุขภาพที่ 10 กระทรวงสาธารณสุข
3. เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในการป้องกันและควบคุมโรคโควิด - 19 เขตสุขภาพที่ 10 กระทรวงสาธารณสุข ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์
4. เพื่อศึกษาเส้นทางเส้นทางอิทธิพลของรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในการป้องกันและควบคุมโรคโควิด - 19 เขตสุขภาพที่ 10 กระทรวงสาธารณสุข

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในการป้องกันและควบคุมโรคโควิด - 19 เขตสุขภาพที่ 10 กระทรวงสาธารณสุข เป็นเพศชายและเพศหญิงที่มีอายุ 20 ปีขึ้นไป ประชากรทั้งหมด 86,454 คน (Health Region 10, Ministry of Public Health, 2020) กลุ่มตัวอย่างตามบัญชีรายชื่อที่ได้จากเขตสุขภาพที่ 10 กระทรวงสาธารณสุข ใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Stratified Random Sampling Multi-stage) แบ่งเป็นสัดส่วนเขตสุขภาพที่ 10 ซึ่งมีทั้งหมด 5 จังหวัด โดยวิธีการสุ่มแบบง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยการจับสลากรายชื่อจังหวัดในเขตสุขภาพที่ 10 มา 3 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดศรีสะเกษ จังหวัดอุบลราชธานี และจังหวัดยโสธร สุ่มอย่างง่ายโดยการจับสลากจาก 3 จังหวัด เป็นจังหวัดละ 1 อำเภอ ได้แก่ อำเภอยุชฌิม อำเภอนามน อำเภอวารินชำราบ จำนวน 271 คน อำเภอมหาชนะชัย จำนวน 107 คน กำหนดตัวอย่างของสมการโครงสร้าง (Hair, J. F. et al., 2010) เป็น 10 -30 ตัวอย่าง ต่อ 1 พารามิเตอร์ ในการวิจัยครั้งนี้มีตัวแปรสังเกต 24 ตัว ดังนั้นขนาดตัวอย่างที่เหมาะสมในการวิจัยครั้งนี้ไม่ควรน้อยกว่า 480 คน เพื่อป้องกันความคลาดเคลื่อนและการสูญหายของข้อมูลจึงเก็บเพิ่มอีก 30% ดังนั้นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยนี้คือ 624 คน

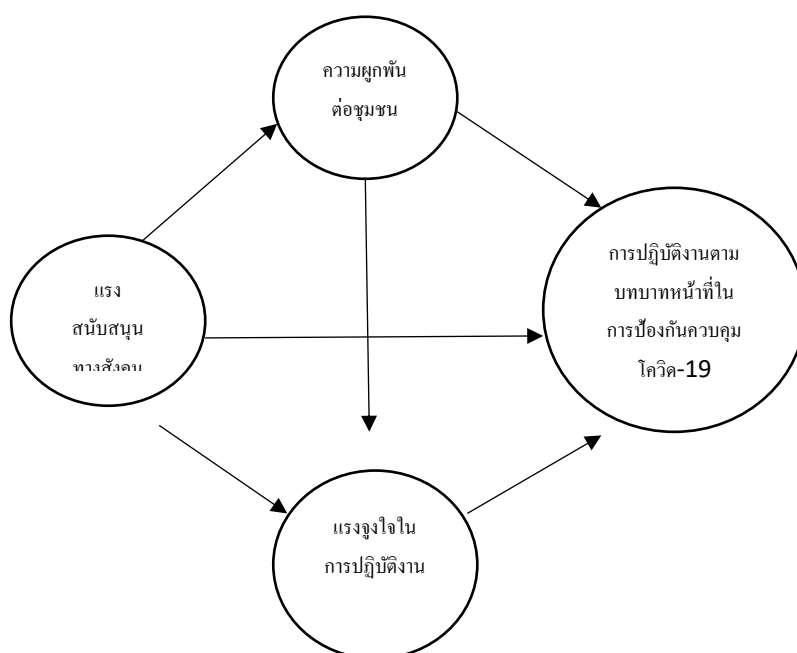
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม ที่สร้างขึ้นจากการทบทวนแนวคิดและทฤษฎี ประกอบด้วย 5 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล จำนวน 8 ข้อ ส่วนที่ 2 แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) มี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ ด้านความสำเร็จในการปฏิบัติงาน ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ ด้านลักษณะของงาน ด้านความรับผิดชอบ ด้านความก้าวหน้าในงาน จำนวน 50 ข้อ ส่วนที่ 3 แรงสนับสนุนทางสังคม มี 4 องค์ประกอบ ได้แก่ ด้านแรงสนับสนุนทางด้านอารมณ์ ด้านแรงสนับสนุนทางด้านข้อมูลข่าวสาร ด้านแรงสนับสนุนด้านเครื่องมือและสิ่งของ ด้านแรงสนับสนุนโดยการให้การประเมิน จำนวน 20 ข้อ ส่วนที่ 4 แรงสนับสนุนทางสังคม มี 3 องค์ประกอบ ได้แก่ ด้านความเชื่อมั่นในการยอมรับเป้าหมาย ด้านความเต็มใจที่จะทุ่มเทความพยายาม ด้านการอ้างไว้ซึ่งสมาชิกภาพ จำนวน 15 ข้อ ส่วนที่ 5 มี 3 องค์ประกอบ ได้แก่ การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน(อสม.) มี 8 องค์ประกอบ ได้แก่ ด้านสื่อสารข้อมูลงานสาธารณสุข ด้านการให้คำแนะนำการป้องกัน/ควบคุมโรคโควิด-19 ด้านการให้บริการป้องกัน/ควบคุมโรคโควิด -19 ด้านการปฏิบัติงานที่ศูนย์สาธารณสุขมูลฐาน(ตมสข)ด้านการเฝ้าระวัง ป้องกัน/ควบคุมโรคโควิด-19 ด้านผู้นำการบริหารจัดการวางแผนและแก้ไขปัญหาป้องกัน/ควบคุมโรคโควิด-19 ด้านเป็นแกนนำในการชักชวนเพื่อนบ้านเข้าร่วมกิจกรรมการป้องกัน/ควบคุมโรคโควิด-19 ด้านการดูแลสิทธิประโยชน์ของประชาชนเกี่ยวกับการป้องกัน/ควบคุมโรคโควิด-19 จำนวน 40 ข้อ โดยแบบสอบถามทั้งฉบับ ทุกองค์ประกอบเป็นคำถามเชิงบวกทั้งหมดแบบมาตรวัดประเมินค่า 5 ระดับ (Rating Scales) ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด โดยให้คะแนนคำตอบเป็น 5 4 3 2 และ 1 ตามลำดับ แล้วแบ่งคะแนนรวมเป็น 3 ระดับ คือ มาก ปานกลาง น้อย แบบอิงเกณฑ์ใช้แนวคิดของบลูมและคณะ (Bloom, B. et al., 1971) ดังนี้ มาก คือ มีคะแนนตั้งแต่ร้อยละ 80.0 ขึ้นไป ปานกลาง คือ มีคะแนนระหว่างร้อยละ 60.0 -79 และน้อย คือ มีคะแนนต่ำกว่าร้อยละ 60.0 ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยนำเครื่องมือที่ปรับปรุงแล้วเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความตรงทางเนื้อหา (Content Validity) แล้วหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC (Index of Item Objective Congruence) มีค่า IOC ระหว่าง 0.50 - 1.00 นำเครื่องมือไปทดลองใช้ (Try out) กับอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน(อสม.) จำนวน 30 คน ในพื้นที่อำเภอเมืองศรีสะเกษ จังหวัดศรีสะเกษ หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.901 ส่วนที่ 2 แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน 0.874 ส่วนที่ 3 แรงสนับสนุนทางสังคม 0.750 ส่วนที่ 4 ความผูกพันต่อชุมชน 0.767 การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ 0.828

การวิจัยในครั้งนี้ได้ผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น ในการประชุมคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรม เมื่อวันที่ 30 กันยายน 2564 ตามรหัสโครงการเลขที่ HE-WTU 542970 เอกสารรับรองเลขที่ WTU 2564 – 0056 และขอรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์จากสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดที่เก็บข้อมูลการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล เก็บข้อมูลด้วยการประสานอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน เป็นผู้ช่วยเก็บแบบสอบถามกับอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน กลุ่มตัวอย่างตามบัญชีรายชื่อที่ได้จากเขตสุขภาพที่ 10 กระทรวงสาธารณสุข วิเคราะห์ข้อมูลวิเคราะห์สถิติพื้นฐาน ได้แก่ หาคะแนนเฉลี่ย มัธยฐาน ฐานนิยม ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน พิสัย และความเบ้ ถ้าคะแนน

เฉลี่ย มีมาตรฐานและฐานนิยมใกล้เคียงกัน ความเบ้ ตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างของตัวแปรแฝงด้วยวิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน และวิเคราะห์ความสอดคล้องของโมเดลรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในการป้องกันและควบคุมโรคโควิด -19 ด้วยการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างโดยใช้โปรแกรม LISREL กำหนดนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการศึกษาทบทวนเอกสาร แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับปัจจัยรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในการป้องกันและควบคุมโรคโควิด -19 พบว่าแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของ (Herzberg, 1959) ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ 5 ตัว ได้แก่ ความสำเร็จในการปฏิบัติงาน การได้รับการยอมรับนับถือ ลักษณะของงาน ความรับผิดชอบ ความก้าวหน้าในงาน แรงสนับสนุนทางสังคม (House, 1981) ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ 4 ตัว ได้แก่ สนับสนุนด้านอารมณ์ สนับสนุนทางด้านข้อมูลข่าวสาร สนับสนุนด้านเครื่องมือหรือสิ่งของ สนับสนุนโดยการให้การประเมิน ซึ่งปัจจัยเหล่านี้เป็นตัวกระตุ้นให้เกิดการทำงาน ความผูกพันต่อชุมชน (steer, 1977) ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ 3 ตัว ได้แก่ ความผูกพันต่อชุมชน มีตัวแปรสังเกตได้แก่ ความเชื่อมั่นในการยอมรับเป้าหมาย ความเต็มใจที่จะทุ่มเทความพยายาม การดำรงไว้ซึ่งสมาชิกภาพ ส่งผลให้เกิดการปฏิบัติงานที่มีความผูกพันอันเดียวกันต่อชุมชน เพื่อให้การปฏิบัติงานในการป้องกันและควบคุมโรคโควิด -19 เป็นไปตามเป้าหมายนั้น โดยผู้วิจัยได้กำหนดโมเดลรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในการป้องกันและควบคุมโรคโควิด -19 ไว้ดังแสดงในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 โมเดลสมมุติฐานของรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในการป้องกันและควบคุมโรคโควิด -19

ผลการวิจัย

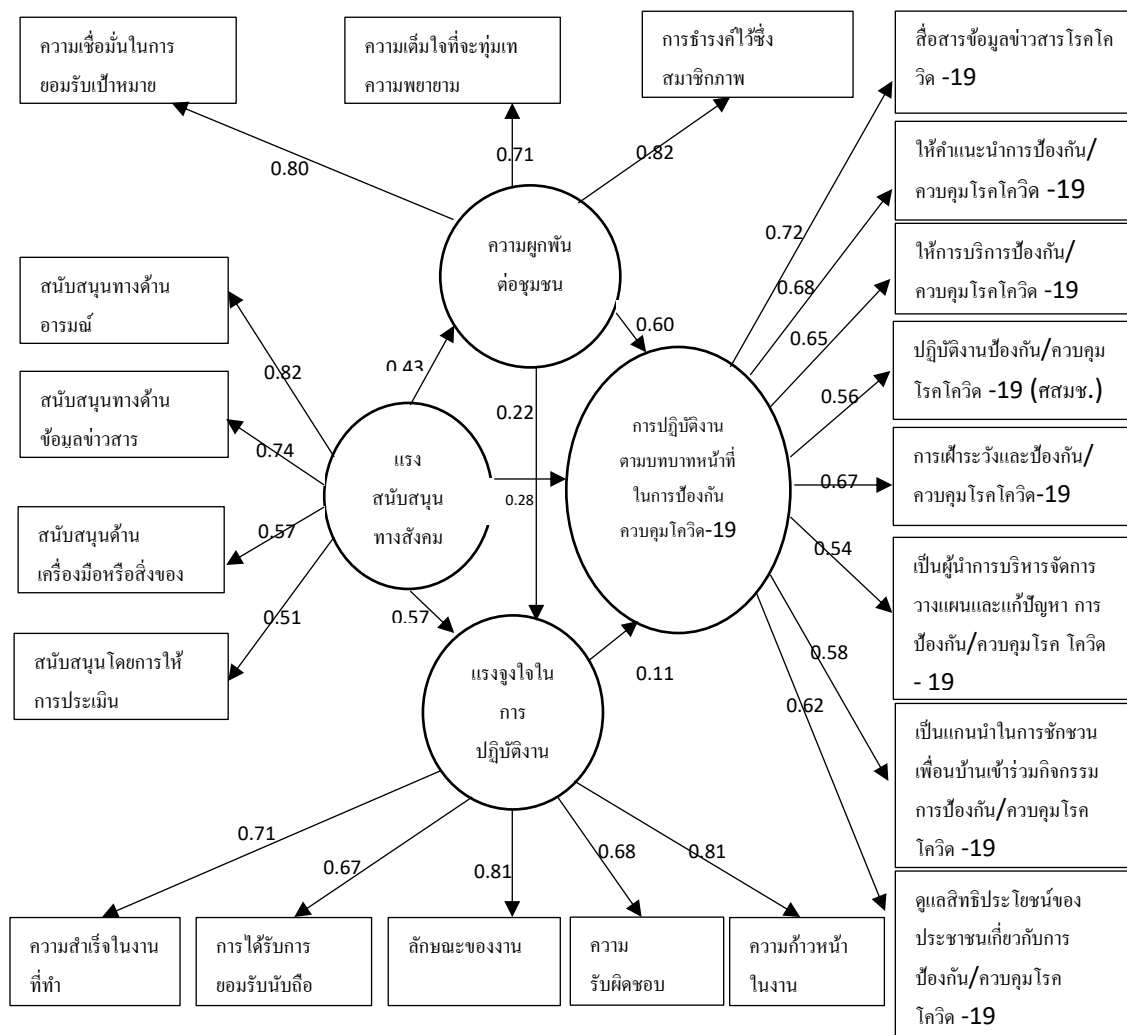
1. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ผลการวิจัยพบว่า ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างส่วนมากเป็นผู้หญิง (ร้อยละ 85.7) ที่เหลือเป็นผู้ชาย (ร้อยละ 14.3) มีอายุระหว่าง 40-49 ปี และ 50-59 ปี สัดส่วนใกล้เคียงกัน (ร้อยละ 39.3 และ 38.4 ตามลำดับ) อายุเฉลี่ย 49.27 ปี ส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรส ร้อยละ 83.8 รองลงมา หม้าย หย่า แยก ร้อยละ 11.2 การศึกษาสูงสุดส่วนใหญ่มีมัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 35.9 อาชีพส่วนใหญ่เป็นเกษตรกร ร้อยละ 56.3 รายได้ต่อเดือนส่วนใหญ่มีรายได้ระหว่าง 5,001-10,000 บาท ร้อยละ 55.9 จำนวนสมาชิกในครอบครัวส่วนใหญ่ 4-6 คน ร้อยละ 61.1 ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน ส่วนใหญ่ 16 ปีขึ้นไป ร้อยละ 41.8

แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน แรงสนับสนุนทางสังคม ความผูกพันต่อชุมชน และการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ อยู่ในระดับมาก ตารางที่ 1

เป็นตัวแปรรายด้าน ในภาพรวม	มาก (ร้อยละ)	ปานกลาง (ร้อยละ)	น้อย (ร้อยละ)	ค่าเฉลี่ย	ร้อยละของ ค่าเฉลี่ย	S.D.
แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน	379(60.74)	243 (38.94)	2 (0.32)	4.10	82.00	0.40
แรงสนับสนุนทางสังคม	436(69.87)	184 (29.49)	4 (0.64)	4.17	83.40	0.39
ความผูกพันต่อชุมชน	466(74.68)	157 (25.16)	1 (0.16)	4.26	85.20	0.41
การปฏิบัติงานตามบทบาท หน้าที่	428(68.59)	194 (31.09)	2 (0.32)	4.19	83.80	0.38
ภาพรวม	466 (74.68)	157 (25.16)	1 (0.16)	4.26	85.20	0.41

2. โมเดลรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในการป้องกันและควบคุมโรคโควิด-19 (หลังปรับโมเดล) พบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พิจารณาจากสถิติที่ใช้ตรวจสอบ ความสอดคล้องระหว่างโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ได้แก่ Chi-Square (χ^2) = 250.78 องศาอิสระ(df) = 127 p-value = 0.00 ไค-สแควร์สัมพันธ์ (χ^2/df) = 1.97 มีค่าน้อยกว่า 2 ดัชนี CFI = 0.99 มีค่ามากกว่า 0.95 ดัชนี GFI = 0.96 มีค่ามากกว่า 0.95 ดัชนี AGFI = 0.95 มีค่าเท่ากับ 0.95 ดัชนี RMSEA = 0.03 มีค่าน้อยกว่า 0.05 และดัชนี SRMR = 0.04 มีค่าน้อยกว่า 0.05 สามารถร่วมกันอธิบายสามารถอธิบายความแปรผันร่วมของการปฏิบัติงานตามบทบาท ได้ร้อยละ 78

เมื่อพิจารณาเส้นทางอิทธิพลของรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในการป้องกันและควบคุมโรคโควิด-19 เขตสุขภาพที่ 10 กระทรวงสาธารณสุข พบว่า แรงจูงใจในการป้องกันโรค ($r^2 = 0.54$) และความผูกพันต่อชุมชน ($r^2 = 0.39$) มีอิทธิพลทางตรงต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในการป้องกันและควบคุมโรคโควิด-19 ($r^2 = 0.78$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 สามารถร่วมกันอธิบายสามารถอธิบายความแปรผันร่วมของการปฏิบัติงานบทบาท ได้ร้อยละ 78 ดังแสดงในภาพที่ 2 และตารางที่ 2

ภาพที่ 2 โมเดลรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในการป้องกันและควบคุมโรคโควิด -19 เขตสุขภาพที่ 10 กระทรวงสาธารณสุข

ตารางที่ 2 ขนาดอิทธิพลเส้นทางปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในการป้องกันและควบคุมโรคโควิด -19

ตัวแปร	SST			CCT			PMT		
	DE	IE	TE	DE	IE	TE	DE	IE	TE
CCT	0.63**	-	0.63**	-	-	-	-	-	-
	(0.05)	-	(0.05)	-	-	-	-	-	-
	13.27	-	13.27	-	-	-	-	-	-
PMT	0.57**	0.14**	0.71**	0.22**	-	0.22**	-	-	-
	(0.06)	(0.03)	(0.05)	(0.05)	-	(0.05)	-	-	-
	9.89	4.40	13.89	4.35	-	4.35	-	-	-
ORPC	0.28**	0.45**	0.73**	0.60**	0.02	0.63**	0.11*	-	0.11*
	(0.07)	(0.05)	(0.05)	(0.06)	(0.01)	(0.07)	(0.05)	-	(0.05)
	4.19	8.37	13.62	9.30	1.84	9.60	1.99	-	1.99

Chi-Square (χ^2) = 250.78 องศาอิสระ (df) = 127 p-value = 0.00 ไค-สแควร์สัมพันธ์ (χ^2/df) = 1.97 มีค่าน้อยกว่า 2 ดังนั้น CFI = 0.99 มีค่ามากกว่า 0.95 ดังนั้น GFI = 0.96 มีค่ามากกว่า 0.95 ดังนั้น AGFI = 0.95 มีค่าเท่ากับ 0.95 ดังนั้น RMSEA = 0.03 มีค่าน้อยกว่า 0.05

อภิปรายผล

ค่าดัชนีความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในการป้องกันและควบคุมโรคโควิด -19 พบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พิจารณาจากสถิติที่ใช้ตรวจสอบ ความสอดคล้องระหว่างโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ได้แก่ Chi-Square (χ^2) = 250.78 องศาอิสระ(df) = 127 p-value = 0.00 ไค-สแควร์สัมพันธ์ (χ^2/df) = 1.97 มีค่าน้อยกว่า 2 ดังนั้น CFI = 0.99 มีค่ามากกว่า 0.95 ดังนั้น GFI = 0.96 มีค่ามากกว่า 0.95 ดังนั้น AGFI = 0.95 มีค่าเท่ากับ 0.95 ดังนั้น RMSEA = 0.03 มีค่าน้อยกว่า 0.05 และดัชนี SRMR = 0.04 มีค่าน้อยกว่า 0.05 สามารถอธิบายได้ว่า การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในการป้องกันและควบคุมโรคโควิด -19 จำเป็นต้องให้ความสำคัญในการส่งเสริมสุขภาพของประชาชน ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในการป้องกันและควบคุมโรคโควิด -19 ในกลุ่มนี้ จากโมเดลรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุในงานวิจัยนี้ ทำให้เกิดมุมมองในการส่งเสริมสุขภาพ และการพัฒนาศักยภาพในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในการป้องกันและควบคุมโรคโควิด -19 ในชุมชน

แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน มีอิทธิพลทางตรงต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในการป้องกันและควบคุมโรคโควิด -19 มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.11 ซึ่งยอมรับสมมติฐานที่ 6 จากแนวคิดของ (Herzberg, 1959) แรงจูงใจทำให้คนอยากทำงาน ประกอบด้วยปัจจัยจูงใจ ดังนี้ ความสำเร็จในหน้าที่การงาน การได้รับการยอมรับนับถือ ลักษณะของงาน ความรับผิดชอบ และความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน ช่วยให้บุคคลได้รับการตอบสนองตามความต้องการในสิ่งนั้น ทั้งภายนอกและภายในของบุคคลได้ สามารถอธิบายได้ว่า แรงจูงใจในการปฏิบัติงานเป็นปัจจัยที่ก่อให้เกิดแรงจูงใจหรือมีความพอใจในงาน และช่วยให้มีประสิทธิภาพในการทำงานมากขึ้น ซึ่งเป็นแรงผลักดัน แรงกระตุ้นอาจเกิดจากสิ่งเร้าภายในหรือภายนอกเพียงอย่างเดียวหรือทั้งสองอย่างพร้อมกันก็ได้ และจะช่วยลดความไม่พอใจที่จะทำงานยังกำหนดทิศทางของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านให้มีพฤติกรรมที่เกิดการจูงใจในการปฏิบัติงาน หรือปัจจัยกระตุ้น อันได้แก่ตัวงานเอง หรือลักษณะของงาน มีความสำคัญยิ่งเพราะเป็นปัจจัยที่กระตุ้นให้เกิดความพึงพอใจในการทำงานอย่างแท้จริง เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์นั้น

แรงสนับสนุนทางสังคม มีอิทธิพลทางตรงต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในการป้องกันและควบคุมโรคโควิด -19 มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.28 ซึ่งยอมรับสมมติฐานที่ 3 จากทฤษฎีของ (House, 1981) การสนับสนุนทางสังคมว่า เป็นความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ซึ่งประกอบด้วย ความรัก ความห่วงใย ความช่วยเหลือด้านวัตถุสิ่งของ การเงิน แรงงาน ให้ผู้รับไปสู่เป้าหมายที่ผู้รับต้องการ สามารถอธิบายได้ว่า แรงสนับสนุนทางสังคม เป็นการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่ผู้ให้การสนับสนุนจะแสดงออกถึงความสนใจช่วยเหลือเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน เช่น ช่วยเหลือด้านวัตถุสิ่งของ

งบประมาณ แรงงาน อุปกรณ์ การอำนวยความสะดวกต่างๆ เป็นการสนับสนุนทางสังคมมีผลในการแสดงบทบาทเป็นเรื่องที่สำคัญมาก ให้สำเร็จบรรลุตามเป้าหมาย ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ความผูกพันต่อชุมชน มีอิทธิพลทางตรงต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในการป้องกันและควบคุมโรคโควิด -19 ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.60 ซึ่งยอมรับสมมติฐานที่ 5 จากทฤษฎีของ (steer, 1977) ความเห็นว่าความผูกพันต่อชุมชนเป็นความสัมพันธ์ที่เหนียวแน่น แสดงตนเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันกับชุมชน สามารถอธิบายได้ว่า ความผูกพันต่อชุมชน เป็นความรู้สึกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านที่มีต่อชุมชน มีความมุ่งมั่นในทิศทางเดียวเพื่อบรรลุเป้าหมาย และมีความพึงพอใจตั้งใจที่จะปฏิบัติงาน โดยทุ่มเทกำลังความสามารถที่มีอยู่อย่างเต็มที่ และเต็มใจที่จะอุทิศทั้งกำลังร่างกายและกำลังแรงใจ กำลังสติปัญญา ในการทำงานที่ดี ใช้ความพยายามทำงานอย่างมาก เพื่อตอบสนองหรือเพื่อทำประโยชน์ให้แก่ชุมชน และมีความห่วงใยต่อความเป็นไปของชุมชน โดยมุ่งหวังให้การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในการป้องกันและควบคุมโรคโควิด -19 ประสบความสำเร็จและบรรลุเป้าหมาย

แรงสนับสนุนทางสังคมมีอิทธิพลทางตรงต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.57 ซึ่งยอมรับสมมติฐานที่ 2 สามารถอธิบายได้ว่า แรงสนับสนุนทางสังคม เป็นการปฏิสัมพันธ์กันระหว่างบุคคลในสังคม โดยมีจุดมุ่งหมายที่นำมาซึ่งการช่วยเหลือสนับสนุนสิ่งต่างๆ เช่น สนับสนุนทั้งด้านอารมณ์ สนับสนุนทางด้านข้อมูลข่าวสาร การสนับสนุนทางด้านเครื่องมือ และสนับสนุนด้านการประเมินผล ทำให้ผู้ใดรับแรงสนับสนุน เกิดความรู้สึกผูกพันซึ่งกันและกัน เชื่อว่ามีคนรัก รู้สึกตนเองมีคุณค่า แต่ยักรวมไปถึงการที่บุคคลรู้สึกว่าได้ได้รับการยอมรับจากสังคมและเป็นส่วนหนึ่งของผู้อื่นอีกด้วย ดังนั้นส่งผลให้อาสาสมัครสาธารณสุขจึงเกิดแรงจูงใจต่อการปฏิบัติงาน จึงมีความใส่ใจและมีความรับผิดชอบที่จะปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของตนเองให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด สอดคล้องกับการศึกษาของ กมลวรรณ เทพจิ่งและคณะ(2564) บรรยายการก่อการที่มีผลต่อแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ ในเขตจังหวัดปทุมธานี ผลการวิจัยพบว่าบรรดาการก่อการของเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ ในเขตจังหวัดปทุมธานี พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มาตรฐานในการทำงาน ด้านความรับผิดชอบต่อองค์กร ด้านการชื่นชม ด้านโครงสร้างองค์กร ด้านการสนับสนุน และด้านความรู้สึกผูกพันและรับผิดชอบต่อองค์กร ตามลำดับผลการทดสอบสมมติฐาน ด้านความรับผิดชอบต่อการทำงาน และด้านการสนับสนุน ส่งผลต่อแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วน ด้านโครงสร้างองค์กร ด้านมาตรฐานการทำงาน ด้านการชื่นชม และด้านความรู้สึกผูกพัน และรับผิดชอบต่อองค์กร ส่งผลต่อแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

แรงสนับสนุนทางสังคม มีอิทธิพลทางตรงต่อความผูกพันต่อชุมชน มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.63 ซึ่งยอมรับสมมติฐานที่ 1 สามารถอธิบายได้ว่า แรงสนับสนุนทางสังคม เป็นการได้รับความช่วยเหลือไม่ว่าจะเป็นด้านวัตถุ สิ่งของ ข้อมูลข่าวสาร หรืออารมณ์ ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานทางตรง แรงสนับสนุนทางสังคมเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ โดยบุคคลที่ได้รับการสนับสนุนทางสังคมมากจะมีทักษะในการตัดสินใจและการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพที่ดียิ่งขึ้น โดยความผูกพันต่อชุมชนเป็นความรู้สึกผูกพัน

ระหว่างอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านนั้นกับชุมชนและเป็นความตั้งใจที่จะทำงานให้ชุมชนบรรลุเป้าหมาย สอดคล้องกับงานวิจัยของ ทศพร ชูศักดิ์ และคณะ (2018) ที่ศึกษาเรื่อง ความผูกพันในการเป็นอาสาสมัครของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) อำเภอไพศาลีจังหวัดนครสวรรค์ ผลการวิจัยพบว่า ความผูกพันในการเป็นอาสาสมัครของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) อำเภอไพศาลี ส่วนใหญ่มีความผูกพันในการเป็นอาสาสมัครอยู่ในระดับปานกลาง ลักษณะงาน แรงจูงใจ และการสนับสนุนทางสังคม มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความผูกพันในการเป็นอาสาสมัคร

ความผูกพันต่อชุมชน มีอิทธิพลทางตรงต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.22 ซึ่งยอมรับสมมติฐานที่ 4 อธิบายได้ว่า ความผูกพันต่อชุมชน เป็นการแสดงความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อกันอย่างเหนียวแน่น มีการแสดงออกถึงความรัก ความภาคภูมิใจ การยอมรับ และผูกพันต่อชุมชน มีความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะทุ่มเทกำลังกาย กำลังใจ มีความตั้งใจและเต็มใจที่จะปฏิบัติงานให้กับชุมชนนี้ต่อไป เพื่อให้ผลสำเร็จบรรลุเป้าหมายของชุมชน ก่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลที่กำหนดไว้ ดังนั้นแรงจูงใจในการปฏิบัติงานเป็นประเด็นที่มีความสำคัญ เพราะการสร้างแรงจูงใจมีวัตถุประสงค์เพื่อให้อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านมีผลการปฏิบัติงานที่ดีและมีประสิทธิภาพสูงสุด สอดคล้องกับงานวิจัยของจุฑารัตน์ กิตติเชมากร (2017) ที่ศึกษาเรื่อง การถ่ายทอดทางสังคมกับความผูกพันในงานและองค์กรที่มีพฤติกรรมการทำงานอย่างมีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามแผน ของบุคลากรของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลปฏิสัมพันธ์ดังต่อไปนี้ 1.1) การถ่ายทอดทางสังคมจากผู้บริหารพบผลปฏิสัมพันธ์กับความผูกพันในองค์กรต่อพฤติกรรมการทำงานอย่างมีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามแผนด้านการจัดทำแผน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สรุป

ผลการวิจัยในครั้งนี้แสดงให้เห็นว่ารูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในการป้องกันและควบคุมโรคโควิด-19 แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน แรงสนับสนุนทางสังคม ความผูกพันต่อชุมชน และการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในการป้องกันและควบคุมโรคโควิด -19 อยู่ในระดับมาก โมเดลรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในการป้องกันและควบคุมโรคโควิด-19 ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ และแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน แรงสนับสนุนทางสังคม ความผูกพันต่อชุมชน มีอิทธิพลทางตรงต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในการป้องกันและควบคุมโรคโควิด-19

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งนี้ผู้รับผิดชอบงานการป้องกันโรคความดันโลหิตสูงของ รพ.สต. ควรจัดทำโปรแกรมส่งเสริมสุขภาพโดยเน้นการพัฒนาปัจจัยต่างๆ เหล่านี้ คือ แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน แรงสนับสนุนทางสังคม ความผูกพันต่อชุมชน และการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในการป้องกันและควบคุมโรคโควิด -19 ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

References

- Department of Mental Health, Ministry of Public Health. (2020). Handbook for caring for the social and mental health of health personnel during the COVID-19 crisis. Nonthaburi: Department of Mental Health, Ministry of Public Health.
- Thepjang, K et al. (2021). Organizational atmosphere that affects achievement motivation in the work of correctional officers. In Pathum Thani Province.
- Kittikemakorn, J. (2017). Social transmission with work engagement and organizations that have participatory work behavior in following plans. of personnel of Srinakharinwirot University. Srinakharinwirot Research and Development Journal (Humanities and Society), 9(18), 19-33.
- Chusak, T. et al. (2018). Volunteer engagement of village health volunteers (VHVs), Phaisali District, Nakhon Sawan Province. Valaya Alongkorn Rajabhat University Under Royal Patronage, Pathum Thani Province.
- Tae-arak ,P. (2020). Guidelines for organizing consultation circles to unite citizens to be aware and help the nation fight COVID-19. Period of restoring quality of life. Nonthaburi: National Health Commission Office (NHCO).
- Association for Occupational Health and Safety at Work (O.F.I.). (2020). COVID-19 management manual for business establishments. Association of Occupational Health and Safety at Work (O.P.O.).
- Suphap District Public Health Office 10. Report on the list of village health volunteers, Health District 4 , fiscal year 2020 . Accessed on September 10 , 2020 from <https://www.thaiphc.net/phc/phcadmin/administrator/Report/OSMRP00003.php>
- Chandramoli, S. (1992). Effectiveness of developing a new health education program. About self-care of people with diabetes Rajavithi Hospital. Doctor of Public Health Degree Health Education Major Graduate school. Mahidol University, Bangkok.
- Bloom, B. et al. (1971). Hand book on formative and summative evaluation of student learning. New York: McGraw-Hill.
- Hair, J. F. et al. (2010). Multivariate Data Analysis. (7th ed.). Upper Saddle River, NJ: Pearson Prentice Hall.
- Herzberg, F (1959). Federick; Mausner, Bernard; and Synderman, Block the Motivation To Work. New York: John Willey.
- House, J.S. (1981). Work Stress and Social Support. Reading, Mass: Addison-Wesley. p.
- Steers, R.M. (1977). Organization Effectiveness. California: Goodyear Publishers Inc.

แนวทางการเตรียมความพร้อมหน่วยบริการปฐมภูมิในเขตกรุงเทพมหานครเพื่อให้บริการ
ผู้สูงอายุภายใต้มาตรการเฝ้าระวังป้องกันและควบคุมการแพร่ระบาดของโรค COVID-19
GUIDELINES FOR PREPARING PRIMARY SERVICE UNITS IN BANGKOK TO SERVE THE ELDERLY
UNDER SURVEILLANCE MEASURES TO PREVENT AND CONTROL THE SPREAD OF THE
COVID-19 EPIDEMIC.

นุสรี ศิริพัฒน์¹, และตรีเนตร ตันตระกูล
Nusaree Siriphat¹ and Treenet Tuntrakul
มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น
Western University
Email: nusaree.cphs@gmail.com

Received 2 June 2022; Revised 15 February 2023; Accepted 27 December 2023.

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาแนวทางการเตรียมความพร้อมหน่วยบริการปฐมภูมิ และ 2) ประเมินแนวทางการเตรียมความพร้อมหน่วยบริการปฐมภูมิเพื่อให้บริการผู้สูงอายุ ภายใต้มาตรการเฝ้าระวัง ป้องกันและควบคุมการแพร่ระบาดของโรค COVID-19 เป็นการวิจัยผสมผสาน คือ การวิจัยเชิงปริมาณ ทำ การสำรวจความคิดเห็นการเตรียมความพร้อมของหน่วยปฐมของปฐมภูมิในเขตกรุงเทพมหานคร จากกลุ่ม ตัวอย่างซึ่งเป็นบุคลากรจำนวน 194 คน และผู้รับบริการซึ่งเป็นผู้สูงอายุ 582 คน การวิจัยเชิงคุณภาพ ดำเนินการโดยการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 6 คน วิเคราะห์ ข้อมูลโดยการอุปมานวิเคราะห์และการตีความ

ผลการศึกษาพบว่า แนวทางการเตรียมความพร้อมเพื่อให้บริการผู้สูงอายุภายใต้มาตรการเฝ้าระวัง ป้องกันและควบคุมการแพร่ระบาดของโรค COVID-19 ในเขตกรุงเทพมหานคร โดยการสร้างความ ครอบคลุมของหลักประกันสุขภาพ ผ่านกลไกการมีส่วนร่วม การสร้างความรอบรู้ ความเข้าใจในสิทธิและหน้าที่ ควบคู่กับการจัดระบบบริการที่เข้าถึงได้สะดวกและทั่วถึง โดยมุ่งสู่ความยั่งยืนของระบบหลักประกันสุขภาพ ซึ่ง มีข้อค้นพบจากปัจจัยที่มีผลมาจากโครงสร้างการเปลี่ยนแปลงประชากรการเมือง เศรษฐกิจ เทคโนโลยี ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และระบาดวิทยาการเกิดโรคที่อาจส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่เป็น กลุ่มเสี่ยงภายใต้ข้อจำกัดด้านงบประมาณ การบริหารจัดการที่เน้นประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และความคุ้มค่า ต้องให้ความสำคัญและขับเคลื่อนนโยบายด้านสาธารณสุข ในการสร้างความเสมอภาคและความเท่าเทียมกัน ใน สังคมผู้สูงอายุต่อไป

คำสำคัญ : การเตรียมความพร้อม, หน่วยบริการปฐมภูมิให้บริการผู้สูงอายุ, การเฝ้าระวังป้องกันและควบคุม การแพร่ระบาด,

Abstract

The purposes of this research were to 1) study the guidelines for preparing primary care units for elderly service and 2) evaluate the level of preparing primary care units to serve the elderly under the spread of the COVID-19 epidemic. The study design was Mixed method, the quantitative research, which is a survey of opinions on the readiness of primary care units in Bangkok at 194 people and opinions of 582 elderly people. The qualitative research was conducted by participant observation and in-depth interviews with 10 key persons. Data were analyzed by Descriptive statistic, analogy analysis and interpretation.

The results found that Guidelines for preparing to serves the elderly under surveillance measures to prevent and control the spread of the COVID-19 epidemic in Bangkok by the health care coverage through participation mechanisms, health literacy building follow rights and duties along with providing a service system that is easily accessible and comprehensive with sustainability. The findings of influence factors were the structure of population changes, politics, economy, technology, natural resources and the environment. and epidemiology of disease that may affect the quality of life of the elderly who are at risk groups under budget constraints. The management that focuses on efficiency and cost-effectiveness and drive public health policy to create equality and equality in the elderly society

Keywords: Preparation, Guideline Elderly service to the elderly, Prevention and control of epidemics.

บทนำ

การระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หรือโควิด-19 (Covid-19) เริ่มต้นเมื่อปลายปี พ.ศ. 2562 และลุกลามไปทั่วโลกสร้างความหวาดกลัวและส่งผลกระทบต่อสุขภาพ สังคมและเศรษฐกิจของประชากร และเมื่อต้นเดือนมกราคม พ.ศ. 2563 มีการระบาดใหญ่ (pandemic) และขยายการระบาดในวงกว้างระหว่างประเทศ จนองค์การอนามัยโลกได้ประกาศให้การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019(COVID-19) เป็นภาวะฉุกเฉินด้านสาธารณสุขระหว่างประเทศ(Public Health Emergency of International Concern) และเป็นการแพร่ระบาดใหญ่ระดับโลก(Pandemic) ซึ่งมีจำนวนผู้ป่วยและผู้เสียชีวิตเพิ่มจำนวนอย่างรวดเร็ว(Chantawibul, A., 2020) จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรค COVID-19 ดังกล่าวประเทศไทยมีการพบยอดผู้ติดเชื้อสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องและขยายการแพร่ระบาดไปเกือบทั่วทุกจังหวัดที่ผ่านมาทำให้รัฐบาลได้กำหนดนโยบายด้านสาธารณสุขเพื่อรับมือการแพร่ระบาดโรคโควิด-19 จึงจำเป็นต้องดำเนินการเพื่อควบคุมตามมาตรการการป้องกันควบคุมโรคและมาตรการทางสังคมที่เข้มงวดและรวดเร็ว (Ministry of Public Health. (2020) ดังนั้นภายใต้รัฐบาลการนำของพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี และการกำกับดูแลของพลเอกประวิตร วงษ์สุวรรณ รองนายกรัฐมนตรี ที่ยึดการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580) มีเป้าหมาย “มุ่งมั่นให้ประเทศไทยเป็นประเทศที่พัฒนาแล้วในศตวรรษที่ 21” เพื่อพัฒนาประเทศไทยให้ก้าวไปข้างหน้าด้วยความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน และ

สังคมไทย มีความสุข มีความปรองดอง สามัคคี และก้าวผ่านวิกฤติจากการแพร่ระบาดของโรคระบาดโควิด-19 เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้แก่ภาคแรงงานอย่างเป็นรูปธรรมให้เกิดความอยู่ดีมีสุข (Chum-in, C., and et.al., 2021)

ผู้สูงอายุเป็นกลุ่มประชากรที่มีความเสี่ยงสูงในการติดเชื้อและเสี่ยงต่อการเสียชีวิตสูงจากการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 จากภาวะการมีโรคประจำตัวหรือความเสี่ยงทางสุขภาพต่างๆ และมีภาวะการทำงานของภูมิคุ้มกันถดถอยจากความชรา ผู้สูงอายุประสบปัญหาเข้าถึงบริการทางสุขภาพ มีความยากลำบากในการเดินทาง ขาดแคลนค่าใช้จ่าย อีกทั้งยังรับความเสี่ยงจากการที่สมาชิกในครอบครัวซึ่งทำงานนอกบ้านและมีสุขภาพแข็งแรงสมบูรณ์สามารถเป็นผู้นำเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 มาติดผู้สูงอายุที่บ้านได้ ผู้ที่มีความเกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุทั้งสมาชิกในครอบครัว เพื่อนบ้าน และผู้ให้บริการด้านสาธารณสุขจึงมีความจำเป็นต้องคำนึงถึงผู้สูงอายุผู้เป็นกลุ่มเสี่ยงสูง พบว่าประเทศที่พัฒนาแล้วมีอัตราการเสียชีวิตของผู้สูงอายุจากโรคระบาด COVID-19 สูง เนื่องจากประเทศเหล่านั้นเป็นประเทศที่มีประชากรผู้สูงอายุจำนวนมากจากข้อมูลสถิติจังหวัดที่มีผู้สูงอายุมากที่สุด ในประเทศไทย ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2562 พบว่ากรุงเทพมหานครมีจำนวนผู้สูงอายุทั้งสิ้น 1,063,871 คน คิดเป็นร้อยละ 18.78 และเป็นอันดับ 17 ของประเทศเมื่อเปรียบเทียบกับประชากรทั้งหมด (Department of Mental Health, Ministry of Public Health., 2020)

ดังนั้นจากข้อมูลและปัญหาดังกล่าวข้างต้นในสภาวะโรคระบาด COVID-19 ที่ยังทวีความรุนแรง ประกอบกับปัจจุบันประเทศไทยกำลังก้าวเข้าสู่การเป็นสังคมผู้สูงอายุ ผู้วิจัยในฐานะเป็นผู้ปฏิบัติงานในตำแหน่งแพทย์เวชศาสตร์ป้องกัน ประจำหน่วยบริการปฐมภูมิเขตกรุงเทพมหานคร จึงมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่อง “แนวทางการเตรียมความพร้อมหน่วยบริการปฐมภูมิในเขตกรุงเทพมหานครเพื่อให้บริการผู้สูงอายุภายใต้มาตรการเฝ้าระวังป้องกันและควบคุมการแพร่ระบาดของโรคระบาด COVID-19” เพื่อเป็นประโยชน์ในการป้องกันไม่ให้เกิดการแพร่ระบาดของโรคระบาด COVID-19 ในการให้บริการสาธารณสุขในระดับปฐมภูมินอกจากนั้นแล้วยังเป็นกลไกความร่วมมือระหว่างหน่วยบริการปฐมภูมิในเขตกรุงเทพมหานครซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของระบบสาธารณสุขไทย และประชาชนในชุมชนในการเตรียมความพร้อมในการให้บริการในภาวะการระบาดของโรคระบาด COVID-19 ตามลำดับ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวทางการเตรียมความพร้อมหน่วยบริการปฐมภูมิในเขตกรุงเทพมหานครเพื่อให้บริการผู้สูงอายุภายใต้มาตรการเฝ้าระวังป้องกันและควบคุมการแพร่ระบาดของโรคระบาด COVID-19
2. เพื่อประเมินแนวทางการเตรียมความพร้อมหน่วยบริการปฐมภูมิในเขตกรุงเทพมหานครเพื่อให้บริการผู้สูงอายุภายใต้มาตรการเฝ้าระวังป้องกันและควบคุมการแพร่ระบาดของโรคระบาด COVID-19

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้การวิจัยแบบผสมผสาน (mixed methods research) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (quantitative research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) โดยมีรายละเอียดของระเบียบวิธีวิจัยตามขั้นตอนดังนี้

1. การวิจัยเชิงปริมาณ

1.1 กลุ่มตัวอย่าง ได้มาด้วยวิธีการสุ่มแบบบังเอิญ ได้แก่ บุคลากรจำนวน 194 คน และผู้สูงอายุ 582 คนที่ได้รับการคัดเลือกเป็นตัวแทนเขตแยกตามกลุ่มหรือโซนในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร โดยใช้หลักการคำนวณของเครซีและมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970)

1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบค่าความเที่ยงตรง (Validity) ตามเกณฑ์ คือ $IOC \geq .50$ พร้อมทั้งนำแบบสอบถามไปทดลองกับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างโดยมีค่าความเชื่อมั่น ค่า α ตั้งแต่ 0.70 ขึ้นไป ถือว่าข้อคำถามมีความเชื่อมั่นตามลำดับ

1.3 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลจัดเตรียมแบบสอบถามให้เพียงพอกับจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ และผู้วิจัยขอรับแบบสอบถามคืนด้วยตนเองแล้วนำไปดำเนินการตามขั้นตอนการวิจัยต่อไป

1.4 การวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติเชิงพรรณนาโดยแจกแจงค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยการประเมินการเตรียมความพร้อมมีขั้นตอนการประเมิน 2 ส่วน คือ การประเมินโดยผู้ปฏิบัติงานในหน่วยบริการปฐมภูมิเขตกรุงเทพมหานครและการประเมินโดยผู้สูงอายุที่มาใช้บริการในหน่วยปฐมภูมิเขตกรุงเทพมหานคร

2. การวิจัยเชิงคุณภาพ

2.1 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ใช้วิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง โดยแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ (1)กลุ่มหน่วยงานภาครัฐ (2)กลุ่มหน่วยบริการปฐมภูมิในกรุงเทพมหานคร และ(3)กลุ่มประชาชนผู้สูงที่มาใช้บริการรวมทั้งหมดจำนวน 6 คน

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก ซึ่งผู้วิจัยได้วางกรอบไว้มีลักษณะเป็นเค้าโครง (Outline) หัวข้อการสนทนาที่มีความยืดหยุ่น (Flexible) เป็นคำถามคร่าวๆ เพื่อเป็นแนวในการสัมภาษณ์หรือการสนทนาให้ครบถ้วนตามวัตถุประสงค์ต่อไป

2.3 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล วิจัยได้ใช้การเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) และข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data) เพื่อสนับสนุนผลการวิเคราะห์ที่ได้จากการวิจัยแล้วนำมาสรุปผลการวิจัย โดยนำเสนอทั้งข้อมูลที่มี ความเหมือนและความต่างที่ผ่านการวิเคราะห์ข้อมูลจนได้แก่นแท้ของแนวคิดในประเด็นที่ได้ศึกษา

2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล โดยการรวบรวมข้อมูลและจัดหมวดหมู่ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยเชิงคุณภาพเรียบเรียงข้อมูลที่เป็นประเด็นหลักและประเด็นย่อยจากนั้นลดทอนข้อมูลที่คลุมเครือและซ้ำซ้อนกันเพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นรูปธรรมพิจารณาความสอดคล้องความเชื่อมโยงระหว่างข้อมูลพรรณนา (Cheawjindakarn, B., 2018)

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยเรื่องแนวทางการเตรียมความพร้อมหน่วยบริการปฐมภูมิในเขตกรุงเทพมหานคร เพื่อให้บริการผู้สูงอายุภายใต้มาตรการเฝ้าระวังป้องกันและควบคุมการแพร่ระบาดโรคระบาด COVID-19 พบว่า

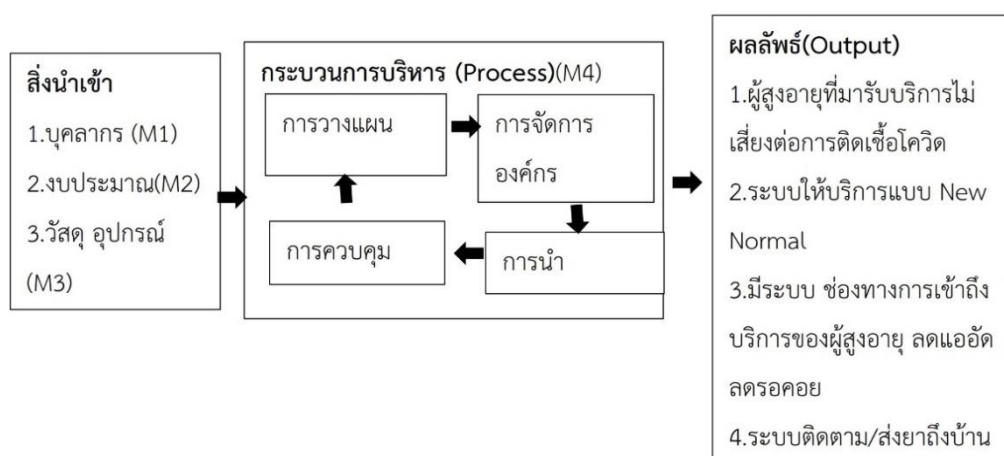
1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของบุคลากรหน่วยบริการปฐมภูมิในเขตกรุงเทพมหานครที่ตอบแบบสอบถาม จำนวน 194 คน พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงร้อยละ 63.40 มีอายุอยู่ระหว่าง 31 – 40 ปี มากที่สุดคือร้อยละ 31.96 รองลงมาคืออายุระหว่าง 20 – 30 ปี ร้อยละ 30.41 และ อายุระหว่าง 41 – 50 ปี ร้อยละ 23.20 ระดับการศึกษาส่วนใหญ่การศึกษาระดับปริญญาตรีมากที่สุดคือ ร้อยละ 89.69 รองลงมาคือระดับปริญญาโทร้อยละ 9.28 และปริญญาเอกร้อยละ 1.03 รายได้ต่อเดือนมากที่สุดคือรายได้อยู่ระหว่าง 30,001 – 50,000 บาท ร้อยละ 81.96 รองลงมาคือมีรายได้ มากกว่า 50,000 บาท ร้อยละ 14.43 และ รายได้อยู่ระหว่าง 20,001 – 30,000 บาท คือร้อยละ 3.61 ด้านประสบการณ์การทำงาน พบว่า ส่วนใหญ่มีประสบการณ์ทำงาน 7

ปีขึ้นไปมากที่สุดคือร้อยละ 44.85 รองลงมาคือมีประสบการณ์การทำงาน 4 - 6 ปี ร้อยละ 38.66 ประสบการณ์การทำงาน 2 - 3 ปี ร้อยละ 13.40 และ ประสบการณ์การทำงานน้อยที่สุดคือ 1 ปี ร้อยละ 3.09

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้สูงอายุที่มาใช้บริการหน่วยบริการปฐมภูมิในเขตกรุงเทพมหานคร ที่ตอบแบบสอบถาม จำนวน 582 คน พบว่าส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงร้อยละ 54.47 มีอายุอยู่ระหว่าง 70 – 79 ปี มากที่สุดคือร้อยละ 48.63 รองลงมาคืออายุระหว่าง 60 – 69 ปี ร้อยละ 42.44 สถานภาพสมรสมากที่สุดร้อยละ 88.66 ระดับการศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในระดับมัธยมศึกษาร้อยละ 68.04 รองลงมาคือระดับอนุปริญญา/ปวส ร้อยละ 30.41 รายได้ต่อเดือนมากที่สุดคือรายได้น้อยกว่า 1,000 บาท ร้อยละ 88.14 รองลงมาคือมีรายได้ 1,001 – 2,000 บาท ร้อยละ 8.76 ส่วนใหญ่ได้รับข่าวสาร คำแนะนำการป้องกันโรคโควิด-19 ร้อยละ 89.18 ไม่ได้รับร้อยละ 10.82 แหล่งข้อมูลที่ได้รับมากที่สุดคือบุคลากรทางการแพทย์ร้อยละ 59.45 อสม.ร้อยละ 20.79 คนในครอบครัวร้อยละ 12.03 และวิทยุ /โทรทัศน์ร้อยละ 5.67 ตามลำดับ

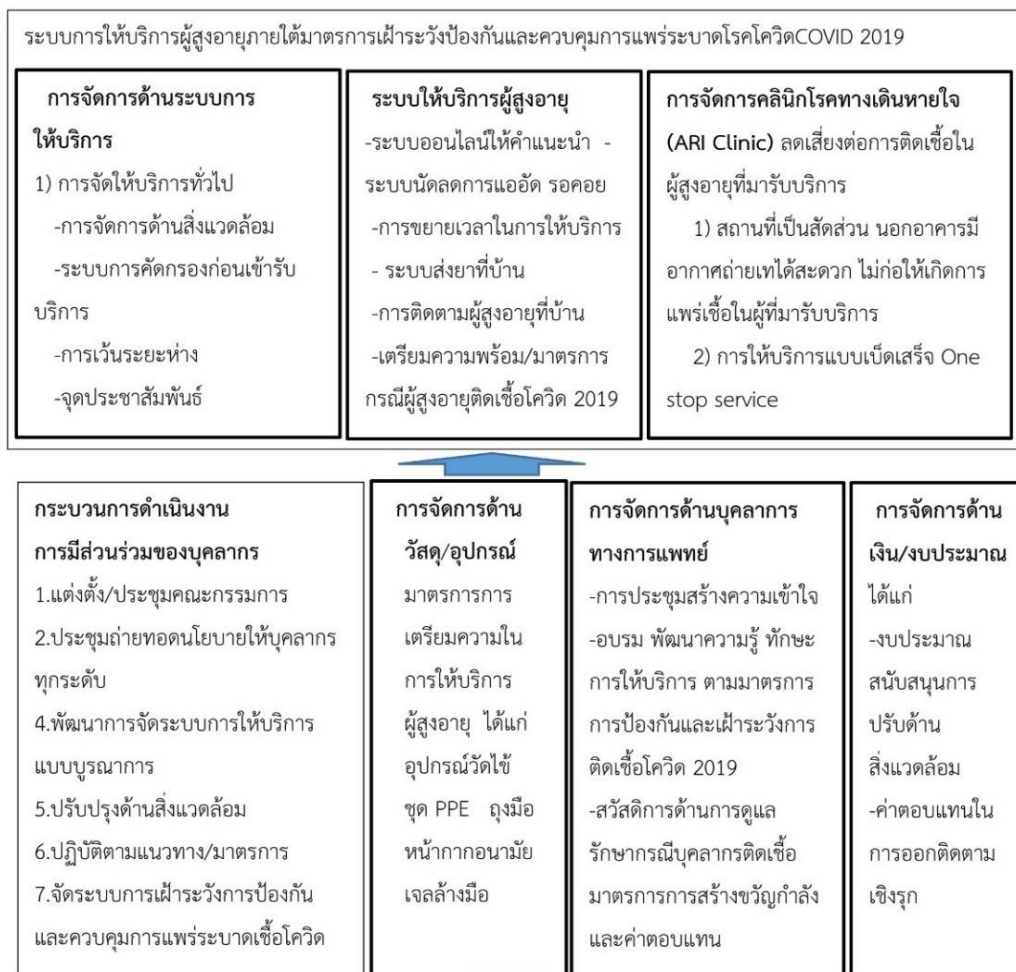
3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์สามารถสรุปผลการศึกษได้ออกเป็น 2 ประเด็น โดยนำเสนอได้ดังนี้

3.1) ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลการบริหารจัดการผู้บริหารสร้างการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้องเข้ามามีบทบาทในการวิเคราะห์องค์การที่เป็นสถานการณ์ทั้งภายในและภายนอกองค์การ โดยแต่งตั้งคณะทำงานในการกำหนดแนวทางการเตรียมความพร้อมหน่วยบริการปฐมภูมิในกรุงเทพมหานคร เพื่อให้บริการผู้สูงอายุ ภายใต้มาตรการเฝ้าระวังและควบคุมการแพร่ระบาดโรค COVID-19 ในภาพรวมหน่วยบริการปฐมภูมิ โดยผู้บริหารสร้างการมีส่วนร่วมของบุคลากรที่เกี่ยวข้องเข้ามามีบทบาทร่วมในการกำหนดแนวทางการดำเนินงานตามนโยบายของรัฐบาล กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงมหาดไทย(เขตการปกครองกรุงเทพมหานคร) ประกอบด้วย ผู้จัดการสาขา แพทย์ หัวหน้าพยาบาล พยาบาล และนักวิชาการผู้รับผิดชอบงานผู้สูงอายุและงานโควิด เภสัชกร นักกายภาพบำบัด และตัวแทนพนักงานจากแผนกต่างๆร่วมวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานขององค์การ เกี่ยวกับทรัพยากรการจัดการ(4M) นำมาวางแผนการบริหารจัดการการเตรียมความพร้อมหน่วยบริการปฐมภูมิในเขตกรุงเทพมหานครเพื่อให้บริการผู้สูงอายุภายใต้มาตรการเฝ้าระวังป้องกันและควบคุมการแพร่ระบาดโรคระบาด COVID-19 โดยหน่วยบริการปฐมภูมิมีการบริหารจัดการองค์การ ดังนี้

ภาพที่ 1. การบริหารจัดการหน่วยปฐมภูมิในการให้บริการผู้สูงอายุภายใต้มาตรการเฝ้าระวังและควบคุมการแพร่ระบาดโรค COVID-19

3.2) ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลรูปแบบแนวทางการเตรียมความพร้อมระบบการให้บริการผู้สูงอายุ ภายใต้ มาตรการเฝ้าระวังป้องกันและควบคุมการแพร่ระบาดของโรคโควิด COVID ของหน่วยบริการปฐมภูมิในเขต กรุงเทพมหานคร จึงสรุปได้ว่า โดยมุ่งจะให้การควบคุมและการแก้ไขสถานการณ์ฉุกเฉินสามารถยุติลงได้โดยเร็ว และไม่ย้อนกลับมาอีก ขณะเดียวกันประชาชนสามารถดำรงชีวิตได้อย่างปกติสุข ภายใต้มาตรการป้องกันโรคและคำแนะนำของทางราชการ โดยจะพิจารณาผ่อนคลายเป็นลำดับขั้นตอนตามหลักเกณฑ์ ที่องค์การอนามัยโลก กำหนดและคำนึงถึงประเภทของกิจการหรือกิจกรรมที่มีความเสี่ยงน้อย สถานที่ซึ่งสามารถจัดระบบควบคุมดูแลได้ และผู้เกี่ยวข้องซึ่งสามารถนำมาตราการป้องกันโรคมาบังคับใช้ได้เป็นลำดับแรก โดยใช้ช่วงเวลาระยะแรกนี้ เตรียมการเพื่อรองรับการจัดระบบ ในขณะเดียวกันโปรดให้ความร่วมมือกับทางการ ในการปฏิบัติตามมาตรการ และคำแนะนำทางการแพทย์อย่างเคร่งครัดตลอดจนรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ที่เผยแพร่ทางช่องทางที่เป็นทางการ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ สื่อสิ่งพิมพ์ที่ระบุแหล่งข่าวอ้างอิงเชื่อถือได้ มิใช่ข่าวลือหรือข่าวที่ไม่ปรากฏแหล่งที่มา หากมีข้อสงสัยให้สอบถามได้ที่กระทรวงสาธารณสุข หรือศูนย์บริหารสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) การใช้มาตรการป้องกันโรคเพื่อตนเองและแสดงความรับผิดชอบต่อสังคม เช่น การใช้หน้ากากอนามัย เจลล้างมือ การหมั่นล้างมือ การไม่สัมผัสหรือรับเชื้อที่มากับฝอยละอองน้ำลาย การเว้นระยะสัมผัสห่างจากผู้อื่น การไปพบแพทย์ในกรณีต้องสงสัย เป็นที่ยอมรับทั่วโลกแล้วว่าสามารถลดความเสี่ยงได้ดีที่สุดเท่าที่เราจะป้องกันตนเอง คนที่ท่่านรัก และประเทศชาติได้ต่อไป นำเสนอได้ตามภาพดังนี้

ด้านนโยบาย ยุทธศาสตร์การพัฒนองค์กร ในการให้บริการผู้สูงอายุ ตามมาตรการเฝ้าระวังป้องกันและควบคุมการแพร่ระบาดของโรค COVID-19

- 1) การมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกคนและร่วมกันกำหนดนโยบาย มาตรการและการบริหารจัดการจัดระบบให้บริการผู้สูงอายุ ภายใต้ มาตรการการแพร่ระบาดของโรคโควิด 2019
- 2) มีการปรับโครงสร้าง กำหนดบทบาทหน้าที่บุคลากร
- 3) กำหนดมาตรการการปฏิบัติด้านการควบคุม ป้องกันการแพร่ระบาดของโรค COVID-19
- 4) การถ่ายทอดนโยบาย สร้างความเข้าใจ ควบคุม กำกับ ติดตาม ประเมินผล

ภาพที่ 2. ระบบการให้บริการผู้สูงอายุภายใต้ มาตรการเฝ้าระวังป้องกันและควบคุมการแพร่ระบาดของโรค COVID ของหน่วยบริการปฐมภูมิในเขตกรุงเทพมหานคร

อภิปรายผลการวิจัย

ประเด็นที่ 1. แนวทางการเตรียมความพร้อมหน่วยบริการปฐมภูมิในเขตกรุงเทพมหานครเพื่อให้บริการผู้สูงอายุภายใต้มาตรการเฝ้าระวังป้องกันและควบคุมการแพร่ระบาดของโรค COVID-19 จะสำเร็จลงได้จำเป็นอย่างยิ่งที่จะได้รับการยอมรับและความร่วมมือจากบุคลากรในองค์กรนั้นและเล็งเห็นความสำคัญของผู้นำและวัฒนธรรมองค์กรที่มีต่อคุณภาพชีวิตในการทำงาน สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ Woraphatthirakul, P., (2019) พบว่าลักษณะของหน่วยงาน ลักษณะของบุคลากรในหน่วยงานการจัดการองค์การ และลักษณะของผู้บริหารมีผลต่อการปฏิบัติงานบุคลากร โดยในประเด็นนี้ การกำหนดนโยบายให้เหมาะสมกับความต้องการของบุคลากร ได้แก่ โครงสร้างขององค์กร บุคลากร ระบบการปฏิบัติงาน งบประมาณ ได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ (Laohawichian, U., 2008) เพราะคนสามารถใช้ทักษะและความรู้ในการเปลี่ยนแปลงทรัพยากรอื่น ๆ (Jackson, Schuler, & Werner, 2009) และสอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของ Kaewsrasean, P. and Archarunjro P. (2017) พบว่าความเครียดในการทำงาน ด้านจิตใจมีความสัมพันธ์ต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ซึ่งเป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อภาวะที่ทำลายสำหรับผู้บริหารองค์การที่ต้องการมุ่งเน้นพัฒนาองค์การให้เปลี่ยนแปลงไปตามระบบที่กำหนดไว้เกี่ยวกับระบบการสรรหาและการจ้างงาน การประเมินผล การจัดสวัสดิการ การพัฒนาบุคลากร รวมถึงการจัดกิจกรรมต่างๆ พร้อมทั้งผลงานวิจัยของ Chum-in, C., and et.al. (2021) พบว่า โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านคลองมวน มีกลไกการให้บริการในช่วงวิกฤตโควิด-19 จำนวน 9 กลไกหลัก ครอบคลุม 3 องค์ประกอบสำคัญ คือ 1)ด้านศักยภาพบุคลากร 4 กลไก ได้แก่ การจัดอบรมเจ้าหน้าที่การประชุมประจำเดือน การวางแผนกระบวนการทำงาน และการปฏิบัติงานตามหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์บัณฑิต สาขาวิชาการจัดการรัฐกิจ คณะพาณิชยศาสตร์และการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตตรัง แนวทางการบริหารการจัดการเรียนรู้ภาษาจีนสำหรับโรงเรียนสองภาษา (ไทย-จีน) สังกัดกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วยองค์ประกอบหลักที่สำคัญ 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) เป้าหมายและหลักการ 2) หลักสูตรและสื่อการสอน 3) เทคนิคและวิธีการสอน และ 4) การพัฒนาผู้สอนและผู้เรียนจรรยาบรรณวิชาชีพ 2) ด้านกระบวนการให้บริการ 3 กลไก ได้แก่ การจัดเจ้าหน้าที่ อสม. ไปจ่ายยาให้ประชาชนจัดเตรียมอุปกรณ์อย่างเพียงพอรองรับการให้บริการอย่างเต็มที่ และการเปิดทำการนอกเวลาราชการ และ3) ด้านการเข้าถึงผู้รับบริการ 2 กลไก ได้แก่ การจัดให้มีการลงพื้นที่ติดตามดูแลผู้ป่วย และการจัดช่องทางติดต่อสื่อสารกับผู้รับบริการงานวิจัยนี้เสนอแนะว่าผู้นำในระดับต่างๆ ควรเข้ามาร่วมสร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชนในพื้นที่

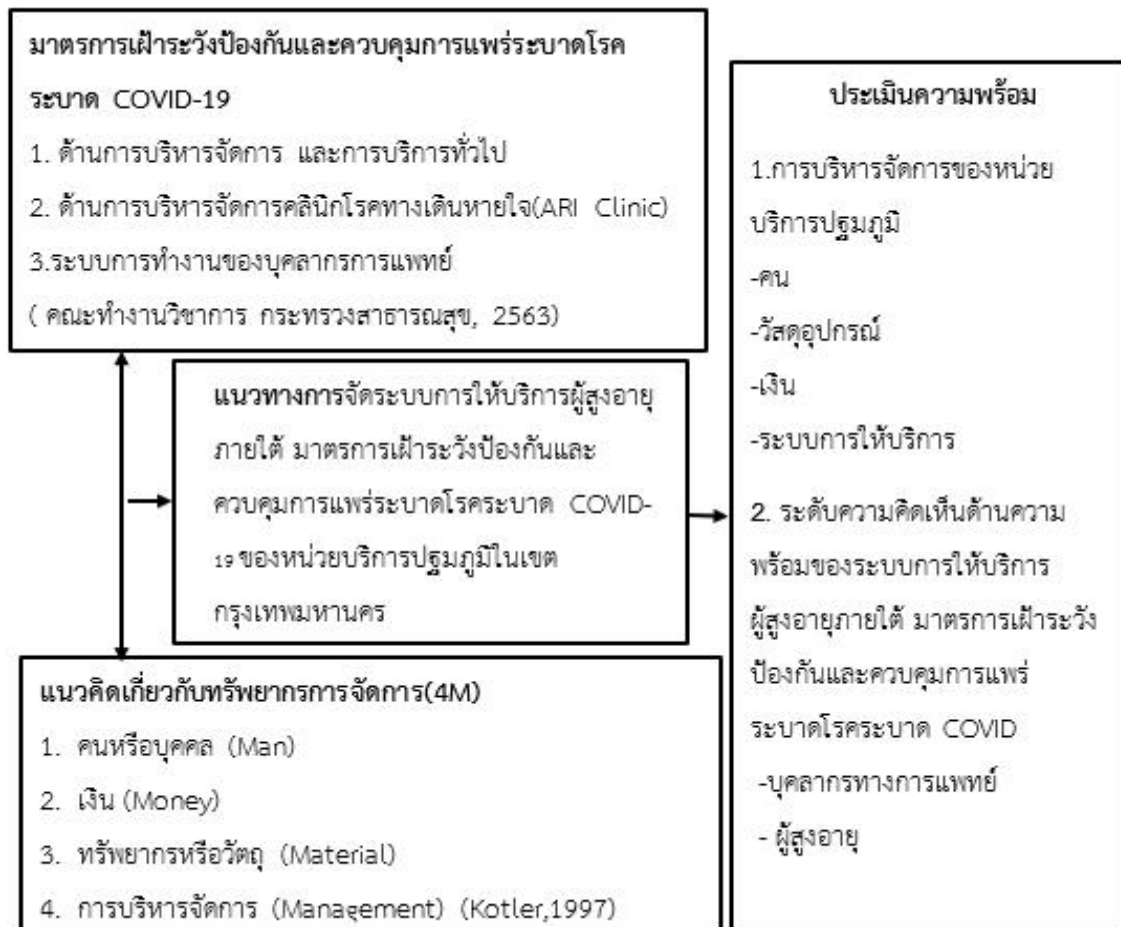
ประเด็นที่ 2 การประเมินความพร้อมหน่วยบริการปฐมภูมิในเขตกรุงเทพมหานครเพื่อให้บริการผู้สูงอายุภายใต้มาตรการเฝ้าระวังป้องกันและควบคุมการแพร่ระบาดของโรค COVID-19 ที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลเพื่อจัดทำแนวทางการเตรียมความพร้อมหน่วยบริการปฐมภูมิในเขตกรุงเทพมหานครเพื่อให้บริการผู้สูงอายุภายใต้มาตรการเฝ้าระวังป้องกันและควบคุมการแพร่ระบาดของโรค COVID-19 สอดคล้องกับงานวิจัยของ Limtrakoolthai, S. (2018). ผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะงานมีอิทธิพลเชิงบวกต่อผลการปฏิบัติงาน ผลการปฏิบัติงานมีอิทธิพลเชิงบวกต่อ ความผูกพันต่อองค์กร การรับรู้การสนับสนุนจากหัวหน้างาน มีอิทธิพลทางบวกในความสัมพันธ์ระหว่าง คุณลักษณะงานที่มีผลต่อผลการปฏิบัติงาน พร้อมทั้งสอดคล้องกับงานวิจัย Visessombat, T. and Chaiyakul, T. (2018). ผลการวิจัยพบว่า การรับรู้การสนับสนุนจากหัวหน้างานและจากองค์กรมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความผูกพันด้านความรู้สึกรับรู้ต่อองค์กรแต่มีความสัมพันธ์ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผนด้านวัฒนธรรม และด้านการบริหารจัดการมีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานระดับปฏิบัติการผลมาจากแรงจูงใจจะเป็นแรงผลักดันให้พนักงานทำงานด้วยความกระตือรือร้นและด้วยความสนใจซึ่งจะมีผลทำให้องค์การบรรลุเป้าหมายและเกิดประสิทธิภาพมากที่สุด โดยสอดคล้องกับผลงานวิจัย Singharerk, W. and Jadesadaluck, V. (2017) พบว่าแรงจูงใจในการปฏิบัติงานความพึงพอใจในการทำงาน และความผูกพันต่อองค์กรมีต่อประสิทธิภาพการทำงานของพนักงานระดับปฏิบัติการของพนักงานในอุตสาหกรรมยานยนต์ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Swangkong, K. and Jadesadalug, V. (2016) พบว่าการบริหารองค์การมีผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานทั้งการสนับสนุนจากองค์การและความก้าวหน้าในงานอาชีพตามลำดับ ดังนั้นความตระถึงในสภาวะการแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) โดยได้ดำเนินการทุกมาตรการอย่างเข้มงวดแล้ว การได้รับความร่วมมืออย่างพร้อมเพรียงจากประชาชนในการป้องกันตนเอง คนรอบข้าง และสังคม โดยการปฏิบัติตามกฎหมายประกาศของทางราชการถือเป็นสิ่งสำคัญสูงสุดการติดต่อสัมผัสหรือใกล้ชิด จึงจำเป็นต้องควบคุมสถานการณ์และบังคับใช้มาตรการขั้นสูงสุดเพื่อความอยู่รอดร่วมกันให้ถูกต้องตามมาตรการป้องกันโรคตามหลักสากลจึงมีความจำเป็นต่อการวางแผนและพัฒนาคุณภาพชีวิตในการทำงานให้ตอบสนองต่อสภาพแวดล้อมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว มีความพร้อมที่จะนำพาองค์การไปสู่ความสำเร็จเกิดวัฒนธรรมองค์การที่ดี เกิดขวัญและกำลังใจเกิดผลดีในทางจิตวิทยา และสภาพแวดล้อมในการทำงานภายในองค์การ พร้อมทั้งผลงานวิจัยของกุลวดี กุลสุนทรและคณะ (2564) แนวทางการดูแลผู้สูงอายุในช่วงที่มีการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 พบว่าผู้สูงอายุเป็นคนกลุ่มเสี่ยงต่อการเกิดโรคและส่งผลต่อการเกิดอาการอย่างรุนแรงมากกว่ากลุ่มวัยอื่น เนื่องจากผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีโรคประจำตัวมีสภาพร่างกายที่ไม่แข็งแรง มีภูมิคุ้มกันลดลงตามวัยจึงมีความเสี่ยงในด้านสุขภาพและต้องการการดูแลที่มากกว่าดังนั้นผู้สูงอายุจึงควรเปลี่ยนพฤติกรรมของตนเอง ได้แก่ การดูแลสุขภาพในด้านอาหาร การออกกำลังกาย ด้านอารมณ์ และพักผ่อนให้เพียงพอเพื่อให้ร่างกายแข็งแรงมีภูมิคุ้มกันที่ดี ส่วนในด้านการป้องกันการแพร่ระบาดของโรค COVID-19 ทำได้ด้วยการหมั่นล้างมือบ่อยๆ สวมหน้ากากผ้าหรือหน้ากากอนามัยทุกครั้งหากออกนอกบ้าน ลดการสัมผัสของผู้คนควรลดกิจกรรมทางสังคมและรีบเข้ารับวัคซีนตามสิทธิของตนเองให้เร็วที่สุด

ประเด็นที่ 3. แนวทางการพัฒนามความพร้อมหน่วยบริการปฐมภูมิในเขตกรุงเทพมหานครเพื่อให้บริการผู้สูงอายุภายใต้มาตรการเฝ้าระวังป้องกันและควบคุมการแพร่ระบาดของโรค COVID-19 โดยภาครัฐต้องการเตรียมความพร้อมในการรองรับการขยายตัวเพิ่มขึ้นของประชากรผู้สูงอายุ จึงได้คำนึงถึงการวางแผนหลักเกณฑ์ และแนวคิดของแผนไว้ในระยะยาวคือ มีการส่งเสริมการเข้าถึงการบริการภาครัฐที่มีประสิทธิภาพอย่างทั่วถึง มีการคุ้มครองทางสังคมที่ได้รับความเป็นธรรมและให้ความสำคัญในการเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐานต่าง

ๆที่ครอบคลุมมากขึ้น รวมทั้งการบริหารจัดการเพื่อพัฒนางานด้านผู้สูงอายุและบุคลากรด้านผู้สูงอายุให้ได้มาตรฐานสากล และการพัฒนาองค์ความรู้ด้านผู้สูงอายุเพื่อประโยชน์ต่อการบริหารและการกำหนดนโยบายจากสภาวะการแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ในปัจจุบันประเทศไทยเป็นหนึ่งในประเทศที่มีความเสี่ยงสูงและได้รับผลกระทบจากแถลงการณ์สถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ในการประชุมเมื่อวันที่ 24 มีนาคม 2563 และตามคำแนะนำของผู้บริหารและนักวิชาการด้านการแพทย์และสาธารณสุข ได้อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 5 แห่งพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ.2548 ประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินในทุกเขตท้องที่ทั่วราชอาณาจักร ตั้งแต่วันที่ 26 มีนาคม พ.ศ. 2563 จนถึงวันที่ 30 เมษายน พ.ศ.2563 นั้นตามการประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินดังกล่าวเป็นไปตามกฎหมายที่มีอยู่แล้วตั้งแต่ พ.ศ.2548 อันเนื่องจากขณะนี้ได้เกิดสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ซึ่งเป็น โรคระบาดใหญ่เพิ่งเกิดขึ้นใหม่แต่แพร่ไปทั่วโลกอย่างรวดเร็วและประเทศไทยได้รับผลกระทบเช่นกัน ในขณะนี้ยังไม่มีวัคซีนป้องกันและยารักษาที่ได้ผล รัฐบาลได้ใช้มาตรการป้องกัน สกักกัน ชะลอ และ สร้างความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชนมาเป็นลำดับและประเมินสถานการณ์เป็นรายวัน ตามความคืบหน้าของสถานการณ์ ข้อมูลข่าวสารและคำแนะนำทางการแพทย์ของบรรดาผู้เชี่ยวชาญทั้งหลาย โดยคำนึงถึงผลกระทบต่อประชาชนด้านสังคมความเป็นอยู่ เศรษฐกิจ การครองชีพ ทรัพยากรของรัฐ ด้านการสาธารณสุขและป้องกันการตื่นตระหนกเกินกว่าเหตุโดยที่รัฐบาลได้เฝ้าระวังและติดตามสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ทั้งในประเทศและต่างประเทศมาเป็นลำดับอย่างต่อเนื่อง และมอบหมายให้ฝ่ายสาธารณสุข ฝ่ายเศรษฐกิจ ฝ่ายปกครอง และฝ่ายความมั่นคงร่วมกันประเมินสถานการณ์เพื่อพิจารณาผ่อนคลาย หรือเพิ่มความเข้มงวดการบังคับใช้บางมาตรการ โดยมุ่งจะให้การควบคุมและการแก้ไขสถานการณ์ฉุกเฉินสามารถยุติลงได้โดยเร็วและไม่ย้อนกลับมาอีก ขณะเดียวกันประชาชนสามารถดำรงชีวิตได้อย่างปกติสุข ภายใต้มาตรการป้องกันโรคและคำแนะนำของทางราชการ โดยจะพิจารณาผ่อนคลายเป็นลำดับขั้นตอนตามหลักเกณฑ์ ที่องค์การอนามัยโลกกำหนดและคำนึงถึงประเภทของกิจการหรือกิจกรรมที่มีความเสี่ยงน้อย สถานที่ซึ่งสามารถจัดระบบควบคุมดูแลได้ และผู้เกี่ยวข้องซึ่งสามารถนำมาตราการป้องกันโรคมาบังคับใช้ได้เป็นลำดับแรก โดยใช้ช่วงเวลาระยะแรกนี้เตรียมการเพื่อรองรับการจัดระบบ ในขณะเดียวกันโปรดให้ความร่วมมือกับทางราชการในการปฏิบัติตามมาตรการและคำแนะนำทางการแพทย์อย่างเคร่งครัดตลอดจนรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ที่เผยแพร่ทางช่องทางที่เป็นทางการ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ สื่อสิ่งพิมพ์ที่ระบุแหล่งข่าวอ้างอิง เชื่อถือได้ มิใช่ข่าวลือหรือข่าวที่ไม่ปรากฏแหล่งที่มา หากมีข้อสงสัยให้สอบถามได้ที่กระทรวงสาธารณสุข หรือศูนย์บริหารสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) การใช้มาตรการป้องกันโรคเพื่อตนเองและแสดงความรับผิดชอบต่อสังคม เช่น การใช้หน้ากากอนามัย เจลล้างมือ การหมั่นล้างมือ การไม่สัมผัสหรือรับเชื้อที่มากับฝอยละอองน้ำลาย การเว้นระยะสัมผัสห่างจากผู้อื่น การไปพบแพทย์ในกรณีต้องสงสัย เป็นที่ยอมรับทั่วโลกแล้วว่าสามารถลดความเสี่ยงได้ดีที่สุดเท่าที่เราจะป้องกันตนเอง คนที่ท่่านรัก และประเทศชาติได้ต่อไป พร้อมทั้งผลงานวิจัยของ Chantawibul, A. (2020) พบว่าการพัฒนาระบบและกลไกการเฝ้าระวังและตอบโต้ความเสี่ยงฉุกเฉินเพื่อสร้างความรอบรู้ด้านสุขภาพ เพื่อสร้างความรอบรู้ด้านสุขภาพลดการระบาดของโรคโควิด-19 ได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ ส่งเสริมให้ประชาชนได้รับข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องนำไปสู่การปรับพฤติกรรมในการป้องกันและลดความเสี่ยงของตนเองและคนรอบข้างจากการติดเชื้อโรคโควิด-19

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

จากสภาพแวดล้อมและบรรยากาศในสถานที่ทำงานต้องมีความเหมาะสมและเอื้อต่อการทำงาน คือ ทำให้ผู้ปฏิบัติงานมีรู้สึกที่ดีต่องาน มีความมั่นคง ทำให้เกิดความสุขเพื่่อมุ่งสู่เป้าหมายของการมีคุณภาพชีวิตในการทำงานที่ดีร่วมกัน และเกิดความพึงพอใจทั้งสองฝ่ายทำงาน ถือว่าเป็นสิ่งที่สำคัญอย่างยิ่งเพราะคนเป็นทรัพยากรที่มีค่าและมีความสำคัญต่อองค์กร แนวทางการเตรียมความพร้อมหน่วยบริการปฐมภูมิในเขตกรุงเทพมหานครเพื่อให้บริการผู้สูงอายุภายใต้มาตรการเฝ้าระวังป้องกันและควบคุมการแพร่ระบาดของโรค COVID-19 โดยสามารถนำเสนอได้ดังภาพที่ 3. ดังต่อไปนี้

ภาพที่ 3. โมเดลแนวทางการเตรียมความพร้อมหน่วยบริการปฐมภูมิในกรุงเทพมหานคร เพื่อให้บริการผู้สูงอายุภายใต้มาตรการเฝ้าระวังและควบคุมการแพร่ระบาดของ COVID-19

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะการวิจัยในครั้งนี้

1.1) ผู้บริหารขององค์กรต้องให้ความสำคัญกับการสร้างความสุขและมีแรงจูงใจเพื่อความพึงพอใจในการทำงาน ก็มักจะได้ผลลัพธ์ และผลการดำเนินการที่น่าพอใจแรงจูงใจจึงเป็นสิ่งสำคัญมากต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานโดยการสร้างแรงจูงใจให้กับบุคลากรที่จะปฏิบัติงานอย่างเต็มที่ เพื่อให้มีความตั้งใจในการปฏิบัติงาน ทำให้สำเร็จลุล่วงซึ่งจะส่งผลต่อการนำพาองค์กรไปสู่ผลสำเร็จและยั่งยืนต่อไป

1.2) การวางกลยุทธ์เรื่องเส้นทางการทำงานให้ผู้นำในอนาคต อาทิ การให้โอกาสทำงานสำคัญๆ ในหลายจุดขององค์กร การถ่ายทอดและสอนงานจากหัวหน้า มีกระบวนการเรียนรู้ อบรมและฝึกทักษะเน้นกระบวนการพัฒนาโดยต้องดูลักษณะวัฒนธรรม รูปแบบในองค์กรต่อไป

1.3) การสนับสนุนของฝ่ายบริหาร ต้องสนับสนุนการเปลี่ยนแปลงและต้องแสดงพฤติกรรมการสนับสนุนให้ชัดเจน ไม่ว่าจะเป็นปัจจัย ทรัพยากร และควรนำการเปลี่ยนแปลง โดยการเปลี่ยนแปลงตนเองก่อน และเป็นแบบอย่างสม่ำเสมอ

2. ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยครั้งต่อไป

2.1) ควรมีการศึกษาวิจัยทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพเพื่อหาข้อเปรียบเทียบผลการศึกษาในอนาคตของปัจจัยที่มีความสัมพันธ์เชิงบวกและมีประสิทธิภาพในการทำนายประสิทธิผลองค์กร เพื่อที่จะได้กำหนดตัวแปรใหม่ๆ มาใช้ในการทำวิจัยอยู่เสมอเพื่อค้นหาข้อเท็จจริงต่าง ๆ ซึ่งจะส่งผลดีต่อองค์กรต่อไป

2) ควรทำการศึกษาวิจัยเรื่องทัศนคติ มุมมองความต้องการ ความคาดหวังและความพึงพอใจเพื่อใช้ในการเปรียบเทียบ ความเชื่อมั่น ความเที่ยงตรงของข้อมูลที่วิจัยเพื่อใช้ในการช่วยส่งเสริมให้องค์กรเกิดการพัฒนาย่างยั่งยืนให้เกิดความสำเร็จต่อไป

2.3) ความมองปัจจัยอื่นที่ความแตกต่างไปจากงานวิจัยนี้ เพื่อให้เกิดมุมมองแนวคิดที่หลากหลายให้เหมาะสมในแต่ละพื้นที่ ที่นอกเหนือจากการวิจัยในครั้งนี้ที่จะผลักดันการเปลี่ยนแปลงใหม่ๆ นำไปสู่ความสำเร็จในอนาคตต่อไป

References

- Chantawibul, A. (2020). *The study of the environmental health management in urban slums during covid-19 outbreak*. Department of Health, Bangkok.
- Cheawjindakarn, B. (2018). Qualitative Case Study Research Techniques. *Journal of Liberal Arts Review*. Faculty of Liberal Arts, Huachiew Chalermprakiet University, 13(25), 103-118.
- Chum-in, C., and et.al. (2021). *The Mechanism in Services During the COVID-19 Crisis: A Case Study of Ban Khlong Muan Health Promoting Hospital of Nong Prue Subdistrict, Ratsada District, Trang Province*. Faculty of Commerce and Management, Prince of Songkla University Trang Campus
- Department of Mental Health, Ministry of Public Health. (2020). *Handbook of care for society, mind and health personnel in the crisis of COVID-19*. Nonthaburi: Department of Mental Health, Ministry of Public Health.
- Jackson, S.E., Schuler, R.S., & Werner, S. (2009). *Managing human resources*. Mason, OH: South-Western Cengage Learning.
- Kaewrasean, P. and Archarunroj P. (2017). The relationships between work related factors, stress and performance efficiency among real estate company employees in Bangkok. *Veridian E-Journal*, Silpakorn University, 11(2), 1042-1057.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). *Determining Sample Size for Research Activities*. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610.

- Laohawichian, U. (2008). *Public administration; course characteristics and dimensions* (3rd edition). Bangkok: Sematham Publishing.
- Limtrakoolthai, S. (2018). The influences of job characteristics to organizational affective commitment through performance: the mediator role of perceived supervisor support and perceived organization support of private school. in Doctor of Philosophy, Department of Management. Silpakorn University.
- Ministry of Public Health. (2020). *Guidelines based on Regulations issued under Section 9 of the Emergency Decree on Public Administration in Emergency Situations B.E. 2548 (No. 1)*. Bangkok: The Agricultural Co-operatives Federation of Thailand.
- Swangkong, K. and Jadesadalug, V. (2016). The influence of perceived supervisor support and organization support to turnover intention of staff in tour company in Bangkok. *Modern Management Journal*. Sukhothai Thamathirat Open University, 14(1), 91-103.
- Singharerk, W. and Jadesadaluck, V. (2017). The influence of work environment to performance through organizational office of the university press Sukhothai Thamathirat Open University. *Journal of Humanities and Social Science Valaya Alongkorn*, 12(2), 203-210.
- Visessombat, T. and Chaiyakul, T. (2018). The Effects of Motivation, Satisfaction and Organization Commitment to Employees' Performance in Automotive Industry of the Eastern Seaboard 1 Industrial Estate, Rayong. *Journal of Humanities and Social Sciences, Rajapruk University*, (4)3, 14-26.
- Woraphatthirakul, P. (2019). Motivation in personnel's performance affecting to administration of National Health Security Office, area branch 13 (Bangkok). *Journal of MCU Nakhondhat*, 6(1), 486-498.

การพัฒนาหมู่บ้านรักษาศีล 5 ต้นแบบของชุมชนวัดสำโรง
อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม

DEVELOPMENT OF 5 PROTOTYPES OF WAT SAMRONG COMMUNITY,
NAKHON CHAI SI DISTRICT NAKHON PATHOM PROVINCE

พระครูปฐมธีรวัฒน์ (ฐิตธมฺโม)

Phrakrupathomteerawat (Titathammo)

มหาวิทยาลัยปทุมธานี

Pathumthani University

Email: cio.pravit@gmail.com

Received 1 February 2022; Revised 15 February 2023; Accepted 30 December 2023.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีเป็นการศึกษาวิจัยแบบผสมวิธี ระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพและการวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยการรักษาศีล 5 ต้นแบบ การพัฒนาคุณภาพชีวิตหมู่บ้านรักษาศีล 5 ต้นแบบ และแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาหมู่บ้านรักษาศีล 5 ต้นแบบเป็นกรอบการวิจัย พื้นที่วิจัย คือ ชุมชนวัดสำโรง อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม กลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนในพื้นที่ชุมชนวัดสำโรง อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม จำนวน 330 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 2 ชนิด คือ 1) แบบสัมภาษณ์ 2) แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยส่วนการวิจัยเชิงปริมาณ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วยค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิธีการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ การวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิเคราะห์เนื้อหาแล้วเขียนบรรยายเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า 1) การพัฒนาคุณภาพชีวิตหมู่บ้านรักษาศีล 5 ต้นแบบ พบว่า มีความคิดเห็นในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านจิตใจ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมา ด้านร่างกาย ด้านสิ่งแวดล้อม และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือด้านความสัมพันธ์ทางสังคม 2) ปัจจัยการพัฒนาหมู่บ้านรักษาศีล 5 ต้นแบบ พบว่า มีความคิดเห็นในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การเว้นจากการประพฤติผิดในกาม มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมา คือ เว้นจากการลักทรัพย์ เว้นจากการพูดเท็จ เว้นจากการฆ่าสัตว์ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือเว้นจากการดื่มสุรา 3) การพัฒนาการขับเคลื่อนหมู่บ้านรักษาศีล 5 ต้นแบบ พบว่า มีความคิดเห็นในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการกำกับดูแล มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านบุคลากร ด้านการอำนวยความสะดวก และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือด้านการวางแผน

คำสำคัญ: การพัฒนา, หมู่บ้านรักษาศีล 5

Abstract

This research article is a mixed methods research study. Between qualitative research and quantitative research Using the concept of factors for keeping the five precepts, the

development of quality of life in the village keeping the five precepts, and the concept of developing the village keeping the five precepts as the research framework, the research area is the Wat Samrong community. Nakhon Chai Si District Nakhon Pathom Province The sample group was people in the Wat Samrong community area. Nakhon Chai Si District Nakhon Pathom Province, totaling 330 people. There are 2 types of instruments used in the research: 1) interview form 2) questionnaire. Data were analyzed by the quantitative research section. Statistics used in data analysis include percentages. Mean and standard deviation and methods of multiple regression analysis Qualitative research Use it to analyze the content and write a descriptive narrative.

The findings of the research were found as follows: 1) Developing the quality of life in villages that maintain the five precepts as a model. It was found that overall opinions were at a high level. When considering each aspect, it was found that the mental aspect had the highest average, followed by the physical aspect and the environmental aspect. and the side with the least average namely, the aspect of social relations. 2) Factors for the development of villages that maintain the five precepts as a model were found to have overall opinions at a high level. When considering each aspect, it was found that abstaining from sexual misconduct has the highest average, followed by abstaining from stealing Abstain from telling lies Abstain from killing animals and the side with the least average That is, abstain from drinking alcohol. 3) Development of the village drive to maintain the five precepts as a model. It was found that overall opinions were at a high level. When considering each aspect, it was found that the supervision aspect It has the highest average, followed by personnel and administration. Organizational aspect and the side with the least average is the planning side.

Keywords: Development, 5 prototypes.

บทนำ

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศในแนวทางนี้ตอบสนองกับการแก้ไขปัญหาระดับชาติโดยเน้นการพัฒนาที่มีคนเป็นศูนย์กลาง ซึ่งเริ่มนำมาใช้ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและ สังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549) และยังคงสานต่อแนวคิดดังกล่าวมาเป็นแนวคิดหลักในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) ที่ยึดคนเป็นศูนย์กลางการพัฒนาและดำเนินยุทธศาสตร์ในการแก้ไขปัญหาและวิกฤติการณ์ในสังคมไทย ความรุนแรงของปัญหาเศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบันเป็นสัญญาณที่แสดงออกถึงความไม่สมดุลของการพัฒนา (Office of the Economic Development Board and National Society, 2007) มนุษย์เป็นสัตว์สังคมที่อยู่ภายใต้กฎระเบียบ กติกา และข้อบังคับต่าง ๆ ในสังคม ดังนั้น การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศให้มีคุณภาพ ถือเป็นภารกิจของหน่วยงานทุกระดับที่จะต้องพัฒนามนุษย์ให้เกิดความสมดุลทางด้านปัญญา จิตใจ และสังคม ดังปรากฏในนโยบายและการวิจัยของชาติ ได้กล่าวไว้ว่าการสนับสนุนงานวิจัยเพื่อเตรียมความพร้อมให้แก่เยาวชนของชาติให้มี ศักยภาพเพียงพอทั้งด้าน ร่างกาย สติปัญญา ความรู้ คุณธรรมและจริยธรรมในการดำรงชีวิต และรับภาระสานต่อการพัฒนาประเทศให้ก้าวไกล

โดยเน้นการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม ดังนั้น การพัฒนาประเทศจึงควรมุ่งเน้นการส่งเสริมพัฒนาการของมนุษย์ทั้งด้านการเจริญทุกระบบของมนุษย์อย่างสมดุล (National Research Council of Thailand, 2002)

การพัฒนาคนให้เป็นที่พึ่งพาอาศัยที่มีคุณค่าได้ หนทางหนึ่งคือการยึดหลักปฏิบัติตามแนวทางของพระพุทธศาสนา เพราะพระพุทธศาสนาเป็นศูนย์รวมจิตใจของชาติ ประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศไทยนับถือพระพุทธศาสนา แต่ในปัจจุบันปัญหาความรุนแรงในสังคมไทยได้ทวีจำนวนและความรุนแรงมากยิ่งขึ้น เช่น ปัญหาการล่องละเมิดทางเพศ ปัญหาการลักขโมย การใช้ความรุนแรง ปัญหาการมั่วสุมสารเสพติดของคนในสังคม ปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้ ล้วนเป็นปัญหาที่เกิดจากการละเมิดศีล 5 ซึ่งนับวันจะรุนแรงมากขึ้น ความปรารถนาอันสูงสุดของมนุษย์ คือ การมีคุณภาพชีวิตที่ดี ดังนั้น แต่ละบุคคลจึงพยายามที่จะพัฒนาตนเองและสังคมไปสู่เป้าหมายที่ปรารถนา ไม่ว่าจะเป็นด้านการศึกษา การมีอาชีพ มีรายได้ มีคุณธรรม และจริยธรรม รวมถึงการรู้จักบริหารตนเอง ซึ่งหากทุกคนสามารถปฏิบัติ ได้เช่นนี้ ก็เท่ากับว่าสามารถช่วยยกระดับทั้งของตนเองและสังคมให้มีคุณค่า มีความเจริญงอกงาม พัฒนาไปสู่สังคมอุดมคติ ปัญหาต่าง ๆ ในสังคมจะลดลงหรือหมดไป เช่น ปัญหาครอบครัว ปัญหา เศรษฐกิจ ปัญหาอาชญากรรม ปัญหามลภาวะเป็นพิษ เป็นต้น

ในยุคโลกาภิวัตน์ที่มีการแข่งขันด้านเศรษฐกิจอย่างรุนแรง องค์กรต่าง ๆ ต้องมีขีดความสามารถในการดำเนินงาน ซึ่งขีดความสามารถในการดำเนินงานจะเพิ่มขึ้นได้ ต้องอาศัยความอยู่ดี มีสุขของบุคลากร การที่บุคลากรไม่ต้องกังวลกับชีวิตส่วนตัว มีความสุขกายสบายใจ จะทำให้ทำงานด้วยความทุ่มเททั้งกำลังกายและกำลังสมอง ส่งผลให้ผลผลิตที่เกิดขึ้นมีคุณภาพ เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการทำงานตามไปด้วย คุณภาพชีวิตที่ดีเป็นสิ่งสำคัญและเป็นจุดหมายปลายทางของบุคคล ชุมชน และประเทศชาติโดยส่วนรวม หากประเทศใดที่ประชาชนมีชีวิตรอบคอบอยู่ที่ดีจะสามารถพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าทัดเทียมกับอารยประเทศได้ ดังนั้น ประเทศต่าง ๆ จึงให้ความพยายามอย่างเต็มที่ในการที่จะพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพชีวิตของประชาชนให้สูงขึ้นจนถึงระดับมาตรฐานที่สังคมต้องการ โดยจะเห็นได้จากนโยบายรัฐบาลของแต่ละประเทศ กำหนดให้การพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนเป็นยุทธศาสตร์หนึ่งในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศ

แม้ว่าปัจจุบันประเทศไทยมีความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่ทันสมัย มีการเข้าถึงข้อมูล ข่าวสาร การกระจายตัวของความเจริญไปสู่ชนบท ประชาชนคนไทยอ่านออกเขียนได้ และได้รับโอกาสทางการศึกษามากกว่าในอดีต แต่ในทางตรงกันข้ามปัญหาทางด้านศีลธรรมของคนไทยกลับพบว่า มีการละเมิดศีล 5 มากขึ้น ปรากฏการณ์ของการใช้ความรุนแรงในสังคม มีการเบียดเบียนชีวิต และทรัพย์สินของผู้อื่น ดังที่ให้เห็นเป็นข่าวในแต่ละวัน สังคมไทยต้องอยู่ด้วยความหวาดระแวง คอยหาวิธีการป้องกันความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของตนเอง ปัญหาความเสื่อมถอยทางศีลธรรมของคนไทยตามที่ปรากฏในสังคม

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการพัฒนาคุณภาพชีวิตหมู่บ้านรักษาศีล 5 ต้นแบบของชุมชนวัดสำโรง อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม
2. เพื่อศึกษาปัจจัยการรักษาศีล 5 ต้นแบบของชุมชนวัดสำโรง อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม
3. เพื่อนำเสนอการพัฒนาหมู่บ้านรักษาศีล 5 ต้นแบบของชุมชนวัดสำโรง อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม

สมมติฐานการวิจัย

ปัจจัยการรักษาศีล 5 ต้นแบบของชุมชนวัดสำโรง อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม มีอิทธิพลต่อการพัฒนาหมู่บ้านรักษาศีล 5 ต้นแบบของชุมชนวัดสำโรง อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม

การทบทวนวรรณกรรม

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาหมู่บ้านรักษาศีล 5 ต้นแบบ ชุมชนวัดสำโรง อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม” ผู้วิจัยได้ทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากเอกสาร วารสาร หนังสือ ตำราทางวิชาการโดยมีตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีการพัฒนาชุมชน

การพัฒนาชุมชนจึงเป็นกระบวนการซึ่งดำเนินไปด้วยความร่วมมือกำลังของราษฎรเองกับ เจ้าหน้าที่ของรัฐ เพื่อปรับปรุงสภาพทำเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมชุมชนนั้นๆ ให้เจริญยิ่งขึ้นและ ผสมผสานชุมชนเหล่านั้นเข้าเป็นชีวิตของชาติและเพื่อให้ราษฎรสามารถอุทิศตนเอง เพื่อ ความก้าวหน้าของประเทศชาติอย่างเต็มที่ การพัฒนาชุมชนมีแนวคิดที่สำคัญ คือ 1. คนเป็นทรัพยากรที่สำคัญมากที่สุดของชุมชน 2. การมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นการเปิดโอกาสในการได้ร่วมคิด ร่วมปฏิบัติและร่วม รับผิดชอบของชุมชน 3. การช่วยเหลือตัวเองของชุมชนเป็นการเสริมสร้างขีดความสามารถของประชาชนและชุมชน 4. การใช้ทรัพยากรในชุมชนให้เกิดประโยชน์สูงสุด เป็นการรักษาประโยชน์ของทรัพยากร ภายในชุมชน 5. การริเริ่มของประชาชนในชุมชนเป็นการพัฒนาชุมชนที่เกิดจากความต้องการที่แท้จริงของชุมชน (Sonthaya, 2007) การสร้างพลังชุมชนนั้นคือการสร้างพลังทาง ความคิดและการสร้างพลังการกระทำของชุมชนที่จะกระทำกิจกรรมใดๆ ให้ประสบผลสำเร็จ และมีศักยภาพในการที่จะเผชิญปัญหาและแก้ไขปัญหาในชุมชน รวมทั้งสามารถกำหนดทิศทางการพัฒนาชุมชนของตนเองได้ การสร้างพลังชุมชนจะเกิดขึ้นได้นั้น จะต้องเริ่มต้นจากการมองเห็นคุณค่า ในตัวของมนุษย์ พลังความแหว่งคิด พลังแห่งความสามารถและศักยภาพในด้านต่างๆ ที่มีอยู่แล้วใน ตัวของมนุษย์ทุกคนจะมีมากหรือน้อยนั้นขึ้นอยู่กับประสบการณ์การเรียนรู้ของแต่ละบุคคล เมื่อมนุษย์ อยู่รวมกันเป็นชุมชนชุมชนจึงต้องประกอบไปด้วยพลังแห่งความคิดและความสามารถที่แตกต่างและ หลากหลาย หากสามารถนำพลังในแต่ละบุคคลมารวมกันคือ การนำความรู้ ความสามารถ และมี ความคิดเป็นไปในทิศทางเดียวกันและมีการแสดงออกทางด้านพฤติกรรมร่วมกัน ก็จะเกิดเป็นพลัง ชุมชนที่ยิ่งใหญ่คือชุมชนมีความเข้มแข็งสามารถขับเคลื่อนชุมชนได้ด้วยคนในชุมชนเอง ผ่านการทำประชาคม โดยการเปิดโอกาสให้ประชาชนหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้เข้ามามีส่วนร่วมในการติดตามผล โดยอาจจะกำหนดบทบาทหน้าที่ ทำแผนการติดตาม และกำหนดวิธีการติดตามร่วมกัน และมีการ ติดตามร่วมกันอย่างสม่ำเสมอตามแผนที่วางไว้ ขั้นตอนนี้จะช่วยให้ผู้เข้าร่วมในเวทีประชาคม เข้าใจความสำคัญของการทำงานร่วมกันในฐานะเจ้าของประเด็นหรือปัญหา และเรียนรู้จากประสบการณ์ การติดตามเพื่อนำไปเพิ่มทักษะการจัดการปัญหาของประชาชนเองในอนาคต

2. แนวคิดเรื่องศีล 5

ศีล จึงหมายถึง ความประพฤติที่ดีงาม สะอาดทั้งกายและวาจา อันมาจากใจที่ สะอาดเป็นกุศล เป็นวินัยหรือเครื่องมือในการควบคุมสังคมให้มีความสงบสุขเรียบร้อย ทำให้รู้จัก ยับยั้งชั่งใจในการที่จะควบคุมตนทั้งกาย วาจา ใจ ไม่ให้เบียดเบียนกัน และรู้จักละอายต่อความชั่ว ที่ นำความเดือดร้อนมาให้กับตนเอง และผู้อื่น อันนำไปสู่การทำให้สังคมมีความสันติสุข ศีลยังเป็น พื้นฐานก่อให้เกิดความเจริญด้วยปัญญา เป็นการพัฒนาตนทั้งด้านกายและใจให้ดียิ่งๆ ขึ้น จนไปสู่ จุดหมายสูงสุดในชีวิต คือ การหลุดพ้น ความสำคัญของศีลมิใช่เป็นเพียงหลักในการควบคุมพฤติกรรมทางกาย วาจาให้ สะอาดบริสุทธิ์ เป็นระเบียบเรียบร้อย ทำให้เกิด

ความเลื่อมใสศรัทธาต่อผู้ที่พบเห็น แต่ต้องเป็นศิลปินที่มาจากเจตนาที่บริสุทธิ์ สามารถมุ่งสร้างประโยชน์เกื้อกูลต่อตนเองและผู้อื่น และที่สำคัญ ศิลปินต้องเป็นไป เพื่อสร้างเสริมสมาธิให้มั่น นำไปสู่ปลายทาง คือ ความหลุดพ้นด้วยปัญญา สามารถสลัดความเป็นตัวเราของเราออกจากอำนาจของตัณหาที่เคลือบจิตเราอยู่ ศิลปินจึงเป็นข้อประพฤติปฏิบัติที่เป็นพื้นฐาน การศึกษา (อิทธิลสิกขา) ในการก้าวสู่เส้นทางปฏิบัติเพื่อการพ้นทุกข์ ดังพุทธดำรัสว่า “ศิลปินที่พึง เป็นเบื้องต้น เป็นความประพฤติ เป็นความสำรวม เป็นความระวัง เป็นหัวหน้า เป็นประธาน เพื่อ ความถึงพร้อมแห่งธรรมที่เป็นกุศล” พระสิวลเถระ ท่านได้ประพันธ์คาถาสรรเสริญศิลปิน ดังนี้ “ศิลปินเบื้องต้น เป็นที่ตั้ง เป็นบ่อเกิดแห่งคุณความดีทั้งหลาย เป็นประธานแห่งธรรมทั้งปวง เพราะฉะนั้น พึงชำระศิลปินให้บริสุทธิ์

ศิลปิน มิใช่แต่เป็นเพียงความประพฤติที่ดีงาม เป็นกุศลธรรมในระดับบุคคล เท่านั้น แต่ยังสัมพันธ์ไปถึงความประพฤติในระดับสังคมด้วย หากว่าสังคมหมู่ใดก็ตามมีผู้ที่มีศิลปิน ไม่ว่าจะเป็นข้อใดก็ตาม ย่อมนำพาซึ่งความเปื่อยเน่าซึ่งกันและกันในสังคมให้แผ่ขยายออกไป มากขึ้น ประเด็นที่ผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตคือ ศิลปินในระดับบุคคลนั้น ข้อทึนนาทาน เป็นจุดเริ่มต้นของ การฝึกฝน เหนียวแน่นให้เกิดการละเมิดศิลปินข้ออื่นตามมาสาเหตุเป็นเพราะการบริโภคที่ไม่รู้จักพอของ มนุษย์ ประกอบกับเมื่อทรัพยากรในโลกมีอยู่จำกัด ไม่เพียงพอหรือขาดแคลน การลักขโมยยืม ปรากฏให้เห็นจากการเห็นแก่ตัว และสัญชาตญาณในการเอาตัวรอดของมนุษย์ที่ยังตกอยู่ภายใต้กิเลส และตัณหา ดังนั้น จึงเป็นหน้าที่ของผู้นำในสังคมที่ควรนำเรื่องนี้มาตระหนักและวางแผน เพื่อให้ ประชาชนสามารถกินดี อยู่ดี แก้ปัญหาปากท้องให้ได้เสียก่อน ศิลปิน จึงนำมาซึ่งความสงบสันติสุข ให้กับผู้ที่ประพฤติปฏิบัติ และยังนำความสันติมาสู่สังคมนั้นๆ ให้ปราศจากการเบียดเบียนซึ่งกันและ กัน ไม่ว่าจะเป็นทางกาย ทางวาจา หรือทางใจ เป็นสันติวิธีที่เริ่มต้นได้จากที่ตัวเรา สังคมที่สันติสุขด้วยศิลปิน นั้น มิใช่สังคมแห่งความฝัน แต่เป็นสังคมที่สามารถเป็นจริงได้ หากว่าเริ่มต้นที่ผู้นำในสังคม พร้อมใจ กันน้อมนำศิลปิน มาใช้กับชีวิตตน และส่งเสริมคนรอบข้างให้มีศิลปิน

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methods Research) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ พื้นที่วิจัย คือ ชุมชนตำบลวัดสำโรงอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม ประชากร คือ ประชาชนผู้เข้าร่วมกลุ่มชุมชนคุณธรรม ตำบลวัดสำโรงอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม จำนวน 1,887 คน กลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนผู้เข้าร่วมกลุ่มชุมชนคุณธรรม ตำบลวัดสำโรงอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม 330 คน ใช้วิธีการคัดเลือกแบบแบ่งชั้นอย่างเป็นสัดส่วน (Proportional Stratified Random Sampling) โดยเบื้องต้นทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง โดยการสุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) จากนั้นจึงทำการสุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มอย่างเป็นระบบ (Systematic Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มี 2 ชนิด ได้แก่ 1) แบบสอบถาม ซึ่งประกอบด้วยการพัฒนาคุณภาพชีวิตหมู่บ้านรักษาศีล 5 ต้นแบบของชุมชน การรักษาศีล 5 และแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาการขับเคลื่อนหมู่บ้านรักษาศีล 5 ต้นแบบของชุมชน ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .97 ใช้ศึกษาความคิดเห็นต่อการพัฒนาหมู่บ้านรักษาศีล 5 ต้นแบบของชุมชนวัดสำโรง อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม 2) แบบสัมภาษณ์ แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) ใช้ศึกษาการพัฒนาหมู่บ้านรักษาศีล 5 ต้นแบบของชุมชนวัดสำโรง อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม 3) แนวทางการสนทนากลุ่ม คัดเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญผู้ที่สามารถให้ข้อมูลความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาหมู่บ้านรักษาศีล 5 ต้นแบบของชุมชนวัดสำโรง อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม ในประเด็นเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตหมู่บ้านรักษาศีล 5 ต้นแบบของชุมชน การรักษาศีล 5 และการ

พัฒนาการขับเคลื่อนหมู่บ้านรักษาศีล 5 ต้นแบบของชุมชน ในช่วงระยะเวลาตั้งแต่ พฤศจิกายน 2562 - พฤศจิกายน 2563 นำข้อมูลเชิงปริมาณมาประมวลผลข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางการวิจัย โดยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วย ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้การวิจัยเอกสาร วิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลแล้วนำมาเขียนบรรยายเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่องการพัฒนาหมู่บ้านรักษาศีล 5 ต้นแบบของชุมชนวัดสำโรง อำเภอนครชัยศรี จังหวัด นครปฐม สรุปได้ดังนี้

1. ผู้ตอบแบบสอบถามพบว่าส่วนใหญ่มีสถานภาพเป็นประชาชน คิดเป็นร้อยละ 53.1 อายุ 41 - 50 ปี คิดเป็นร้อยละ 36.4 มีระดับการศึกษาประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 46.7 และมีประสบการณ์ในการทำงาน/ ปฏิบัติงานที่ 6 - 10 ปี คิดเป็นร้อยละ 34.5

2. การพัฒนาคุณภาพชีวิตหมู่บ้านรักษาศีล 5 ต้นแบบของชุมชนวัดสำโรง อำเภอนครชัยศรี จังหวัด นครปฐม พบว่า มีความคิดเห็นในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.01$, S.D. =0.61) เมื่อพิจารณาเป็นราย ด้านตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย อันดับแรก คือ ด้านจิตใจ มีค่าเฉลี่ยมาก ($\bar{X} = 4.08$, S.D. =0.70) รองลงมา ด้านร่างกาย มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.99$, S.D. =0.66) ด้านสิ่งแวดล้อม มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.97$, S.D. =0.65) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือด้านความสัมพันธ์ทางสังคม มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.95$, S.D. =0.64)

2.1 การพัฒนาคุณภาพชีวิตหมู่บ้านรักษาศีล 5 ต้นแบบของชุมชนวัดสำโรง อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม ด้านร่างกาย มีระดับความคิดเห็นในระดับมาก ($\bar{X} = 3.99$, S.D. =.65) เมื่อแยกพิจารณาเป็นรายข้อตามลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย อันดับแรกคือ การเจ็บปวดตามร่างกาย เช่น ปวดหัว ปวดท้อง ปวดตามตัว ทำให้ท่านไม่สามารถทำในสิ่งที่ต้องการ ($\bar{X} = 4.10$, S.D. =.524) รองลงมาคือ ท่านรู้สึกพอใจที่สามารถทำ อะไร ๆ ผ่านไปได้ในแต่ละวัน ($\bar{X} = 4.08$, S.D. =.520) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือท่านพอใจกับความสามารถในการทำงานได้อย่างที่เคยทำมา ($\bar{X} = 3.95$, S.D. =.721)

2.2 การพัฒนาคุณภาพชีวิตหมู่บ้านรักษาศีล 5 ต้นแบบของชุมชนวัดสำโรง อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม ด้านจิตใจ มีระดับความคิดเห็นในระดับมาก ($\bar{X} = 4.01$, S.D. =.419) เมื่อแยกพิจารณาเป็นรายข้อตามลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย อันดับแรกคือ ท่านมีความรู้สึกไม่ดี เช่น รู้สึกเหงา เศร้า หดหู่ สิ้นหวัง วิดกกังวล ($\bar{X} = 4.13$, S.D. =.680) รองลงมาคือ ท่านยอมรับรูปร่างหน้าตาของตนเอง ($\bar{X} = 4.12$, S.D. =.676) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ท่านมีสมาธิในการทำงาน ($\bar{X} = 3.91$, S.D. =.653)

2.3 การพัฒนาคุณภาพชีวิตหมู่บ้านรักษาศีล 5 ต้นแบบของชุมชนวัดสำโรง อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม มีระดับความคิดเห็นในระดับมาก ($\bar{X} = 4.12$, S.D. =.390) เมื่อแยกพิจารณาเป็นรายข้อตามลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย อันดับแรกคือ ท่านถูกผู้อื่น (นักปกครอง/ผู้มีอิทธิพล) ครอบงำชีวิต ($\bar{X} = 4.16$, S.D. =.571) รองลงมาคือ ท่านสามารถให้ความช่วยเหลือแก่คนอื่น ($\bar{X} = 4.13$, S.D. =.579) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ท่านพอใจกับการช่วยเหลือที่เคยได้รับจากเพื่อน ๆ ($\bar{X} = 4.08$, S.D. =.590)

2.4 การพัฒนาคุณภาพชีวิตหมู่บ้านรักษาศีล 5 ต้นแบบของชุมชนวัดสำโรง อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม ด้านสิ่งแวดล้อม มีระดับความคิดเห็นในระดับมาก ($\bar{X} = 4.00$, S.D. =.423) เมื่อแยกพิจารณาเป็นรายข้อตามลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย อันดับแรกคือ สภาพแวดล้อมดีต่อสุขภาพของท่าน (

$\bar{X} = 4.10$, S.D. = .601) รองลงมาคือ ท่านรู้สึกว่าคุณมีความมั่นคงปลอดภัยในแต่ละวัน ($\bar{X} = 3.99$, S.D. = .693) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ท่านพอใจที่จะสามารถไปใช้บริการสาธารณสุขได้ตามความจำเป็น ($\bar{X} = 3.96$, S.D. = .615)

3. ปัจจัยการพัฒนาหมู่บ้านรักษาศีล 5 ต้นแบบ ชุมชนวัดสำโรง อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม พบว่า มีความคิดเห็นในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.01$, S.D. = .53) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย อันดับแรก คือ เว้นจากการประพฤติผิดในกาม มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X} = 4.05$, S.D. = .53) รองลงมา คือ เว้นจากการลักทรัพย์ ($\bar{X} = 4.04$, S.D. = .66) เว้นจากการพูดเท็จ ($\bar{X} = 4.03$, S.D. = .66) เว้นจากการฆ่าสัตว์ ($\bar{X} = 3.99$, S.D. = .65) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ เว้นจากการดื่มสุรา ($\bar{X} = 3.95$, S.D. = .53)

3.1 ปัจจัยการพัฒนาหมู่บ้านรักษาศีล 5 ต้นแบบ ชุมชนวัดสำโรง อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม เว้นจากการฆ่าสัตว์ มีระดับความคิดเห็นในระดับมาก ($\bar{X} = 3.99$, S.D. = .65) เมื่อแยกพิจารณาเป็นรายข้อตามลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย อันดับแรกคือ ท่านมีจิตอาสา ๖ เพื่อประโยชน์แก่สาธารณะ ($\bar{X} = 4.04$, S.D. = .73) รองลงมาคือ ท่านมีจิตเมตตาช่วยเหลือสัตว์ ($\bar{X} = 4.02$, S.D. = .76) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ก่อนนอนท่านสวดมนต์แผ่เมตตาให้ตนเองและผู้อื่นมีความสุข ($\bar{X} = 3.92$, S.D. = .72)

3.2 ปัจจัยการพัฒนาหมู่บ้านรักษาศีล 5 ต้นแบบ ชุมชนวัดสำโรง อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม เว้นจากการลักทรัพย์ มีระดับความคิดเห็นในระดับมาก ($\bar{X} = 4.04$, S.D. = .66) เมื่อแยกพิจารณาเป็นรายข้อตามลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย อันดับแรก คือ ท่านไม่ยุ่งเกี่ยวกับหวยหรือการพนันทุกประเภท ($\bar{X} = 4.15$, S.D. = .98) รองลงมาคือ ท่านอยากได้สิ่งของก็จะประหยัดและอดออมไว้ซื้อเมื่อตนเองมีเงินพร้อม ($\bar{X} = 4.11$, S.D. = .87) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ท่านตั้งใจทำมาหาเลี้ยงชีพ ($\bar{X} = 3.82$, S.D. = .99)

3.3 ปัจจัยการพัฒนาหมู่บ้านรักษาศีล 5 ต้นแบบ ชุมชนวัดสำโรง อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม เว้นจากการประพฤติผิดในกาม มีระดับความคิดเห็นในระดับมาก ($\bar{X} = 4.05$, S.D. = .53) เมื่อแยกพิจารณาเป็นรายข้อตามลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย อันดับแรกคือ ท่านหลีกเลี่ยงจากการดูสื่อลามก ($\bar{X} = 4.18$, S.D. = .92) รองลงมาคือ ท่านทำตัวเป็นสุภาพบุรุษ สุภาพสตรี ($\bar{X} = 4.18$, S.D. = .80) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ท่านเป็นคนรักเดียวใจเดียวไม่คิดนอกใจแฟนของตนเอง ($\bar{X} = 3.91$, S.D. = .97)

3.4 ปัจจัยการพัฒนาหมู่บ้านรักษาศีล 5 ต้นแบบ ชุมชนวัดสำโรง อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม เว้นจากการพูดเท็จ มีระดับความคิดเห็นในระดับมาก ($\bar{X} = 4.03$, S.D. = .66) เมื่อแยกพิจารณาเป็นรายข้อตามลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย อันดับแรกคือ ท่านชอบพูดแต่ความจริง ($\bar{X} = 4.07$, S.D. = .79) รองลงมาคือ การพูดใส่ร้ายการนินทาเป็นการทำให้เกิดความแตกแยก ($\bar{X} = 4.06$, S.D. = .75) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ก่อนพูดท่านจะคิดพิจารณาผลของสิ่งที่พูด ($\bar{X} = 3.96$, S.D. = .66)

3.5 ปัจจัยการพัฒนาหมู่บ้านรักษาศีล 5 ต้นแบบ ชุมชนวัดสำโรง อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม เว้นจากการดื่มสุรา มีระดับความคิดเห็นในระดับมาก ($\bar{X} = 3.95$, S.D. = .53) เมื่อแยกพิจารณาเป็นรายข้อตามลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย อันดับแรกคือ ท่านขับขีรถด้วยความไม่ประมาท ($\bar{X} = 4.09$, S.D. = .74) รองลงมาคือ ท่านหลีกเลี่ยงเกี่ยวข้องกับอบายมุข ไม่ดื่มของมึนเมาหรือสิ่งเสพติด ($\bar{X} = 4.04$, S.D. = .91) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ท่านเจอปัญหาจะคิดพิจารณาหาเหตุผลก่อนตัดสินใจกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ($\bar{X} = 3.81$, S.D. = .83)

4. การพัฒนาการขับเคลื่อนหมู่บ้านรักษาศีล 5 ต้นแบบของชุมชนวัดสำโรง พบว่า มีความคิดเห็นในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.05$, S.D. = .274) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย อันดับแรก คือ ด้านการกำกับดูแล มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X} = 4.11$, S.D. = .502) รองลงมา คือ ด้านบุคลากร ($\bar{X} = 4.10$, S.D. = .432) ด้านการอำนวยความสะดวก ($\bar{X} = 4.08$, S.D. = .418) ด้านการจัดองค์กร ($\bar{X} = 4.07$, S.D. = .493) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือด้านการวางแผน ($\bar{X} = 4.04$, S.D. = .412)

4.1 การพัฒนาการขับเคลื่อนหมู่บ้านรักษาศีล 5 ต้นแบบของชุมชนวัดสำโรง ด้านการวางแผน มีระดับความคิดเห็นในระดับมาก ($\bar{X} = 4.04$, S.D. = .412) เมื่อแยกพิจารณาเป็นรายข้อตามลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย อันดับแรกคือ กำหนดมาตรฐานของโครงการ โดยการเปรียบเทียบระหว่างผลที่ได้รับจากการปฏิบัติงานจริงกับผลการปฏิบัติงานที่หวังไว้ ($\bar{X} = 4.09$, S.D. = .629) รองลงมาคือ มีนโยบายในการดำเนินโครงการที่มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ($\bar{X} = 4.06$, S.D. = .613) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ กำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการเพื่อให้เห็นทิศทางในการดำเนินงานร่วมกันอย่างชัดเจน ($\bar{X} = 4.00$, S.D. = .565)

4.2 การพัฒนาการขับเคลื่อนหมู่บ้านรักษาศีล 5 ต้นแบบของชุมชนวัดสำโรง ด้านการจัดองค์กร มีระดับความคิดเห็นในระดับมาก ($\bar{X} = 4.07$ S.D. = .493) เมื่อแยกพิจารณาเป็นรายข้อตามลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย อันดับแรกคือ มีการกระจายอำนาจหน้าที่ตามขั้นตอนตามลำดับชั้นอย่างเหมาะสม ($\bar{X} = 4.15$ S.D. = .721) รองลงมาคือ มีการบริหารงานตามโครงสร้างที่วางไว้ เช่น มีประธาน รองประธาน คณะกรรมการ และเลขานุการ ($\bar{X} = 4.08$ S.D. = .827) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ โครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ของชุมชนวัดสำโรง ได้รับการยอมรับในสังคม และส่งเสริมสนับสนุนวัฒนธรรมและประเพณีไทย ($\bar{X} = 4.00$ S.D. = .731)

4.3 การพัฒนาการขับเคลื่อนหมู่บ้านรักษาศีล 5 ต้นแบบของชุมชนวัดสำโรง ด้านงานบุคลากร มีระดับความคิดเห็นในระดับมาก ($\bar{X} = 4.10$ S.D. = .238) เมื่อแยกพิจารณาเป็นรายข้อตามลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย อันดับแรกคือ มีการประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากร เพื่อเพิ่มศักยภาพในการปฏิบัติงาน ($\bar{X} = 4.17$ S.D. = .639) รองลงมาคือ มีการคัดเลือกคนที่มีความรู้ความสามารถและเหมาะสมเข้ารับหน้าที่ในตำแหน่งงานที่รับผิดชอบ ($\bar{X} = 4.14$ S.D. = .642) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ มีการสรรหาบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถและเหมาะสมกับงานมาปฏิบัติงานในโครงการ ($\bar{X} = 4.00$ S.D. = .662)

4.4 การพัฒนาการขับเคลื่อนหมู่บ้านรักษาศีล 5 ต้นแบบของชุมชนวัดสำโรง ด้านการอำนวยความสะดวก มีระดับความคิดเห็นในระดับมาก ($\bar{X} = 4.08$ S.D. = .413) เมื่อแยกพิจารณาเป็นรายข้อตามลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย อันดับแรกคือ ร่วมมือกับหน่วยงานอื่น ๆ ในการติดต่อประสานงานระหว่างภาครัฐ เอกชน และประชาชนอย่างเป็นระบบ ($\bar{X} = 4.13$ S.D. = .543) รองลงมาคือ ชุมชนวัดสำโรงมีผู้นำในการดำเนินโครงการที่มีความรู้ความสามารถเชี่ยวชาญในการบริหารโครงการ ($\bar{X} = 4.07$ S.D. = .654) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ สร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างภาครัฐ เอกชน และประชาชน โดยการทำงานร่วมกันอย่างสมัครสมานสามัคคีกัน ($\bar{X} = 4.02$ S.D. = .413)

4.5 การพัฒนาการขับเคลื่อนหมู่บ้านรักษาศีล 5 ต้นแบบของชุมชนวัดสำโรง ด้านการกำกับดูแล มีระดับความคิดเห็นในระดับมาก ($\bar{X} = 4.11$ S.D. = .502) เมื่อแยกพิจารณาเป็นรายข้อตามลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย อันดับแรก คือ มีการรายงานและสรุปผลการดำเนินโครงการ ตลอดจนการเก็บเป็นข้อมูลเพื่อพัฒนาโครงการในครั้งต่อไป ($\bar{X} = 4.18$ S.D. = .824) รองลงมาคือ มีการจัดเรียงลำดับผลงานโดยการ

พิจารณาเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพของงาน ($\bar{X}=4.09$ S.D.= .587) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ มีการติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานของคณะสงฆ์กับชุมชนวัดสำโรง ($\bar{X}=4.06$ S.D.= .575)

5. ปัจจัยการรักษาศีล 5 ต้นแบบของชุมชนวัดสำโรง อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม มีอิทธิพลต่อการพัฒนาหมู่บ้านรักษาศีล 5 ต้นแบบของชุมชนวัดสำโรง อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม ซึ่งมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับตัวแปรเกณฑ์ (Y) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ตั้งแต่ .145 ถึง .653 ปัจจัยการรักษาศีล 5 ต้นแบบของชุมชนวัดสำโรง อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม มีอิทธิพลต่อการพัฒนาหมู่บ้านรักษาศีล 5 ต้นแบบของชุมชนวัดสำโรง อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม ได้เพียง 1 ตัวแปร คือ เว้นจากการฆ่าสัตว์ (X_5)

อภิปรายผลการวิจัย

งานวิจัยนี้พบว่า การพัฒนาหมู่บ้านรักษาศีล 5 ต้นแบบของชุมชนวัดสำโรง อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม มีการอภิปรายผล ดังนี้

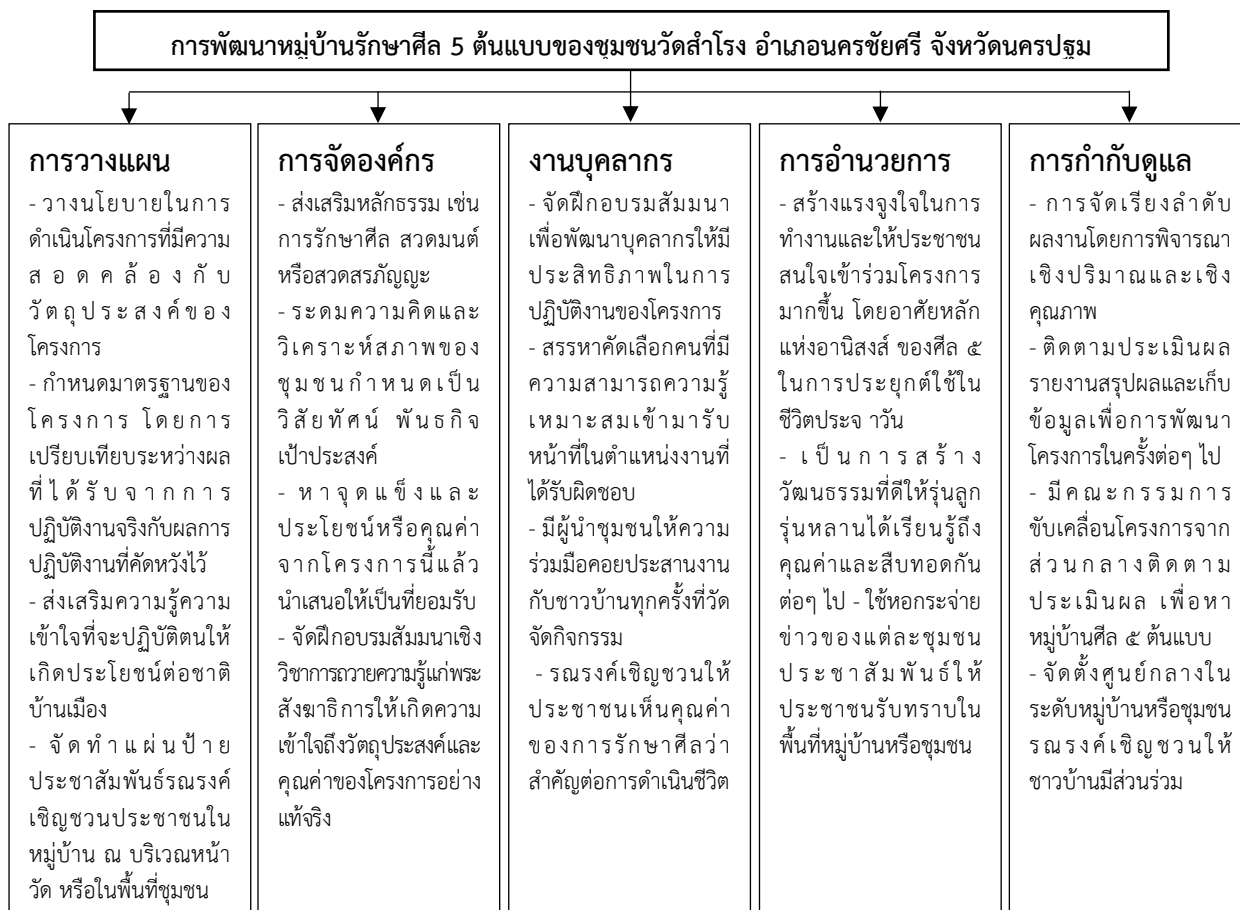
1. การพัฒนาคุณภาพชีวิตหมู่บ้านรักษาศีล 5 ต้นแบบของชุมชนวัดสำโรง อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม พบว่า มีความคิดเห็นในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย อันดับแรก คือ ด้านจิตใจ รองลงมา ด้านร่างกาย ด้านสิ่งแวดล้อม และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสมมาตร พึ่งพวง (Sommat, 2016) ได้ศึกษาการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนหมู่บ้านรักษาศีล 5 อำเภอนองแคะ จังหวัดสระบุรี ผลการวิจัยพบว่า 1. การพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนหมู่บ้านรักษาศีล 5 อำเภอนองแคะ จังหวัดสระบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน 2. ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ สถานภาพสมรส ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนหมู่บ้านรักษาศีล 5 อำเภอนองแคะ จังหวัดสระบุรี ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งไม่ตรงตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนประชาชนที่มีระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และการเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนา ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนหมู่บ้านรักษาศีล 5 อำเภอนองแคะ จังหวัดสระบุรี แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งตรงตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ 3. ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมทางจริยธรรมด้านการรักษาศีล 5 กับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนหมู่บ้านรักษาศีล 5 อำเภอนองแคะ จังหวัดสระบุรี โดยภาพรวม พบว่า มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้แก่ ด้านสุราเมรัยมีชขพมาทัญฐานา เวมณีด้านมุสาวาทา เวมณีด้านกาเมสุมิฉจาจารา เวมณีด้านปาณาติปาตา เวมณีและด้านอนินนาทานา เวมณีตามลำดับ 4. ปัญหา และอุปสรรค ได้แก่ เนื่องจากสังคมมีการเปลี่ยนแปลงไปและเทคโนโลยีมีความก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว ทำให้พุทธศาสนิกชนไม่ใส่ใจในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา อยากได้ อยากมีไม่รู้จักพอ ทำให้ประชาชนหมู่บ้านรักษาศีล 5 อำเภอนองแคะ จังหวัดสระบุรี ไม่มีเวลาที่จะเข้าวัดเพื่อศึกษาธรรมและรักษาศีล 5 ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนหมู่บ้านรักษาศีล 5 อำเภอนองแคะ จังหวัดสระบุรี ได้แก่ ส่งเสริมประชาชนให้นำหลักของศีล 5 ไปใช้ในการดำเนินชีวิตและเข้าร่วมกิจกรรมโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 อย่างต่อเนื่อง

2. ปัจจัยการพัฒนาหมู่บ้านรักษาศีล 5 ต้นแบบ ชุมชนวัดสำโรง อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม พบว่า มีความคิดเห็นในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย อันดับแรก คือ เว้นจากการประพฤติดินทาง มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมา คือ เว้นจากการลักทรัพย์ เว้นจากการพูดเท็จ เว้นจากการฆ่าสัตว์ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ เว้นจากการดื่มสุรา ซึ่งสอดคล้องกับ

งานวิจัยของพระมหาปัญญา ชัยปัญญา (ดาบพลหาร) (Phra Mahapanya Chaiyapanyo (Dab Phonhan), 1999) ได้ศึกษาเรื่องเกมสุมิฉาจารกับปัญหา จริยธรรมในสังคมไทยปัจจุบัน พบว่า ปัญหาจริยธรรมในสังคมไทยส่วนหนึ่งมาจากเรื่องของกาม และ พฤติกรรมการเสพกามของแต่ละบุคคลที่ตกอยู่ภายใต้อำนาจวัตถุนิยมเพ่งบริโภค ให้ความสำคัญต่อ สุขสบายกายเป็นเรื่องสำคัญมีค่าสูงสุดในชีวิตของแต่ละบุคคล ซึ่งนับวันจะเพิ่มปริมาณมากขึ้น โดยลำดับ แต่ทิศต่อการดำเนินชีวิตแบบเจตนิยมนั้นที่ถือความสุขที่แท้จริงอยู่ที่จิตใจนั้นกับมีปริมาณ ลดลงโดยลำดับ หลักความจริงทางศีลธรรมถูกเมินเฉยจากระดับบุคคลจนถึงระดับสังคม อันเป็นปัญหาสาหัสเกินกว่าหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งจะแก้ปัญหาย่อยๆ ให้หายขาดได้

3. การพัฒนาการขับเคลื่อนหมู่บ้านรักษาศีล 5 ต้นแบบของชุมชนวัดสำโรง พบว่า มีความคิดเห็นในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย อันดับแรก คือ ด้านการกำกับดูแล มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านบุคลากร ด้านการอำนวยความสะดวก และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือด้านการวางแผน ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาพงษ์ศักดิ์ รตนญาโณ (ทองละมุล) (Phra Maha Phongsak Rattanayano (Thonglamun), 2019) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารจัดการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ของคณะสงฆ์อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี ผลการวิจัยพบว่า ๑. พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ของคณะสงฆ์อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรีโดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.67, S.D. =.617$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน คือ ด้านการอำนวยความสะดวก ด้านการวางแผน ด้านการกำกับดูแล ด้านการอำนวยความสะดวก และด้านงานบุคลากร ตามลำดับ

สรุปองค์ความรู้

ภาพประกอบที่ 1 การพัฒนาหมู่บ้านรักษาศีล 5 ต้นแบบของชุมชนวัดสำโรง อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม

จากภาพประกอบที่ 1 แสดงองค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับการพัฒนาหมู่บ้านรักษาศีล 5 ต้นแบบของชุมชนวัดสำโรง อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม สามารถอธิบายได้ ดังนี้

การวางแผน วางนโยบายในการดำเนินโครงการที่มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของโครงการ กำหนดมาตรฐานของโครงการ โดยการเปรียบเทียบระหว่างผลที่ได้รับจากการปฏิบัติงานจริงกับผลการปฏิบัติงานที่คาดหวังไว้ ส่งเสริมความรู้ความเข้าใจที่จะปฏิบัติตนให้เกิดประโยชน์ต่อชาติบ้านเมือง จัดทำแผนป๋ายประชาสัมพันธ์รณรงค์เชิญชวนประชาชนในหมู่บ้าน ณ บริเวณหน้าวัด หรือในพื้นที่ชุมชน

การจัดองค์กร ส่งเสริมกิจกรรม เช่น การรักษาศีล สวดมนต์หรือสวดสัณญะ ระดมความคิดและวิเคราะห์สภาพของชุมชนกำหนดเป็นวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ หาจุดแข็งและประโยชน์หรือคุณค่าจากโครงการนี้แล้วนำเสนอให้เป็นที่ยอมรับ จัดฝึกอบรมสัมมนาเชิงวิชาการถวายความรู้แก่พระสงฆ์ทำให้เกิดความเข้าใจถึงวัตถุประสงค์และ คุณค่าของโครงการอย่างแท้จริง

งานบุคลากร จัดฝึกอบรมสัมมนาเพื่อพัฒนาบุคลากรให้มีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของโครงการ สรรหาคัดเลือกคนที่มีความสามารถความรู้ เหมาะสมเข้ามารับหน้าที่ในตำแหน่งงานที่ได้รับผิดชอบ มีผู้นำชุมชนให้ความร่วมมือคอยประสานงานกับชาวบ้านทุกครั้งที่วัดจัดกิจกรรม รณรงค์เชิญชวนให้ประชาชนเห็นคุณค่าของการรักษาศีลว่าสำคัญต่อการดำเนินชีวิต

การอำนวยความสะดวก สร้างแรงจูงใจในการทำงานและให้ประชาชนสนใจเข้าร่วมโครงการมากขึ้น โดยอาศัยหลักแห่งอานิสส ของศีล ๕ ในการประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน เป็นการสร้างวัฒนธรรมที่ดีให้รุ่นลูกหลานได้เรียนรู้ถึงคุณค่าและสืบทอดกันต่อไป ใช้หอกระจายข่าวของแต่ละชุมชนประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนรับทราบในพื้นที่หมู่บ้านหรือชุมชน

การกำกับดูแล การจัดเรียงลำดับผลงานโดยการพิจารณาเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ติดตามประเมินผล รายงานสรุปผลและเก็บข้อมูลเพื่อการพัฒนาโครงการในครั้งต่อไป มีคณะกรรมการขับเคลื่อนโครงการจากส่วนกลางติดตามประเมินผล เพื่อหาหมู่บ้านศีล ๕ ต้นแบบ จัดตั้งศูนย์กลางในระดับหมู่บ้านหรือชุมชน รณรงค์เชิญชวนให้ชาวบ้านมีส่วนร่วม

ข้อเสนอแนะ

งานวิจัยนี้ได้ข้อค้นพบ การพัฒนาหมู่บ้านรักษาศีล 5 ต้นแบบของชุมชนวัดสำโรง อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม มีข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย ประกอบด้วย ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ รวมทั้งข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) วัด หรือองค์กรทางพระพุทธศาสนาควรจัดรูปแบบกิจกรรมส่งเสริมศีลธรรมหรือศีลธรรมรณรงค์เกี่ยวกับการรักษาศีล 5 ให้มากขึ้น เพื่อความเข้าใจที่ถูกต้องและสามารถนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันได้จริง อย่างเป็นรูปธรรม ทั้งนี้ ก็เพื่อที่จะให้พุทธศาสนิกชน ได้หันมาให้ความสำคัญและสนใจที่จะศึกษาปฏิบัติตามศีล 5 อย่างจริงจังเพื่อความสงบสุขสันติสุขอย่างแท้จริง

2) หน่วยงานของรัฐ องค์กรหรือสถาบันการศึกษา คณะสงฆ์ วัดต่างๆ หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรกำหนดนโยบายส่งเสริมให้พุทธศาสนิกชนได้มีการรักษาศีล 5 กันมากขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม สามารถนำไปปฏิบัติได้ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่จะลดปัญหาอาชญากรรม ความรุนแรง และอบายมุขให้ลดน้อยลง

3) ควรส่งเสริมให้พุทธศาสนิกชนได้ศึกษาในเรื่องของศีล และทราบถึงโทษของการล่วงละเมิดศีล ส่งเสริมให้เยาวชนมีการเข้าค่ายคุณธรรมหรือค่ายพุทธบุตร เอาจริงและเข้มงวดกับการจัดระเบียบสังคม ปราบปรามอบายมุขทุกรูปแบบ เพื่อปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรม และควรอบรมศีลธรรมตั้งแต่ระดับ ประถมศึกษา

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1) ด้านการวางแผน คณะสงฆ์อำเภอนครชัยศรี และหน่วยงานทุกภาคส่วนร่วมกันขับเคลื่อน โครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ให้เป็นไปตามตามวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้

2) ด้านการจัดองค์กร คณะสงฆ์อำเภอนครชัยศรี ที่ได้รับการมอบหมายหน้าที่จากผู้บังคับบัญชา ปฏิบัติงานหน้าที่และภาระงานของตนตามแผนงานที่กำหนดไว้

3) ด้านงานบุคลากร คณะสงฆ์อำเภอบางปลาม้าใช้บุคลากรผู้เชี่ยวชาญและมีความรู้ ความสามารถ ที่สรรหาคัดเลือกมาได้ให้ปฏิบัติหน้าที่และงานของคณะสงฆ์

4) ด้านการอำนวยการ เจ้าคณะอำเภอต้องสร้างแรงจูงใจให้พระสงฆ์เกิดความยินดีต่อการ ปฏิบัติงานของโครงการ และการติดต่อประสานงานระหว่างภาครัฐ เอกชน และประชาชนต้องมีความชัดเจนและ รวดเร็ว

5) ด้านการกำกับดูแล คณะสงฆ์อำเภอนครชัยศรี ติดตามผลการดำเนินงานของโครงการตาม ระยะเวลาที่กำหนด และประเมินผลการปฏิบัติงานทุกระดับชั้น

3. ข้อเสนอแนะแนวทางการวิจัยครั้งต่อไป

1) การนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาบูรณาการกับการบริหารจัดการ เช่น หลักอิทธิบาท 4, หลักพรหมวิหาร 4 และ อริยสัจ 4 เป็นต้น

2) ศึกษาเกี่ยวกับระบบการบริหารจัดการโครงการต่างๆของคณะสงฆ์และของภาครัฐอำเภอนครชัย ศรี จังหวัดนครปฐม ทำจะจัดขึ้นในครั้งต่อไป

3) สร้างเครื่องมือการวิจัยเพิ่มเติมนอกจากแบบสอบถามและการสัมภาษณ์เชิงลึก เช่น การ สังเกตการณ์และการสนทนากลุ่ม เพื่อให้ได้ข้อมูลตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด

References

- Office of the National Economic and Social Development Board. (2007). National Economic and Social Development Plan No. 10. Bangkok: Office of the National Economic and Social Development Board.
- Phra Maha Phongsak Rattanayano. (2019). Management of the Village Project Keeping the 5 Precepts of the Sangha, Bang Pla Ma District. Suphanburi Province. Thesis for the Master of Buddhist Studies degree. Graduate School: Mahachulalongkornrajavidyalaya University.
- PhraMahapanya Chaiyapanyo. (1999). Kamesu micchacara and ethical problems in contemporary Thai society. Master of Buddhist Studies Thesis. Graduate School: Mahachulalongkornrajavidyalaya University

- Sommat Phuengpuang. (2016). Improving the quality of life of the people of the village keeping the 5 precepts, Nong Khae District, Saraburi Province. Thesis for the Master of Buddhist Studies degree. Graduate School: Mahachulalongkornrajavidyalaya University.
- Sonthaya Ponsri Sonthaya Ponsri. (2007). Learning networks in community development work. Bangkok: Odeon Store.

รูปแบบการพัฒนาการบริหารจัดการศาสนสมบัติของวัด อำเภอนครชัยศรี
จังหวัดนครปฐม

DEVELOPMENT MODEL FOR TEMPLE TREASURY MANAGEMENT
IN NAKHON CHAISRI DISTRICT, NAKHON PATHOM PROVINCE

พระครูสังวรสาธุวัตร

Phrakru Sangwornsadhuwad

มหาวิทยาลัยปทุมธานี

Pathumthani University

Email: nusaree.cphs@gmail.com

Received 1 February 2022; Revised 15 February 2023; Accepted 30 December 2023.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้เป็นการศึกษาวิจัยแบบผสานวิธี ใช้แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการศาสนสมบัติของวัด และแนวคิดเกี่ยวกับพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการศาสนสมบัติของวัดเป็นกรอบการวิจัย พื้นที่วิจัย คือ อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม กลุ่มตัวอย่าง คือ เจ้าอาวาส ผู้ช่วยเจ้าอาวาส กรรมการวัด และไวยาวัจกรวัดในอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม จำนวน 330 คน ใช้วิธีคัดเลือกแบบแบ่งชั้นอย่างเป็นสัดส่วน โดยเบื้องต้นทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง โดยการสุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย จากนั้นจึงทำการสุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มอย่างเป็นระบบ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 2 ชนิด คือ 1) แบบสัมภาษณ์ 2) แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยส่วนการวิจัยเชิงปริมาณ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วยค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิธีการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ การวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิเคราะห์เนื้อหาแล้วเขียนบรรยายเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า 1)การบริหารจัดการศาสนสมบัติของวัด อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม มีความคิดเห็นในภาพรวมอยู่ในระดับมาก 4.05 2)การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการศาสนสมบัติของวัด อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม พบว่า มีความคิดเห็นในภาพรวมอยู่ในระดับมาก 4.05 3)จากการทดสอบสมมติฐานสามารถพยากรณ์ความสำเร็จของรูปแบบการพัฒนาการบริหารจัดการศาสนสมบัติของวัด อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีค่าในการทำนาย (R^2) เท่ากับ 0.778 จึงสามารถทำนายปัจจัยที่มีผลต่อรูปแบบการจัดการสิ่งแวดล้อมแบบมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี ได้ร้อยละ 77.80 โดยสามารถเขียนสมการพยากรณ์ได้ดังนี้

$$\text{สมการพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนดิบ } \hat{Y} = 2.242 + 0.20 (X_5) + 0.15 (X_1) + 0.63 (X_4)$$

$$\text{สมการพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนมาตรฐาน } \hat{Z}_{\text{tot}} = 0.44 (Z_5) + 0.26 (Z_1) + 0.12 (Z_4)$$

คำสำคัญ: รูปแบบการพัฒนา, การบริหารจัดการ, ศาสนสมบัติของวัด.

Abstract

This research paper is a mixed method research study between qualitative research and quantitative research. Apply the concept of the management of the temple's religious properties and the concept of developing a model for the management of religious property of the temple as a research framework, the research area is Nakhon Chaisri District, Nakhon Pathom Province. The participants were the abbot, the assistant abbot, the temple committee and the temple members in Nakhon Chaisri District, Nakhon Pathom Province consisted of 330 people using a stratified selection method. (Proportional Stratified Random Sampling). The sampling was done by a simple random sampling method (Simple Random Sampling) and then randomized by a systematic random sampling method. There are 2 types of research tools used in this research, namely 1) interview form 2) questionnaire to analyze the data. By the quantitative research section, the statistics used to analyze the data consisted of percentage, values, mean and standard deviation and multiple regression analysis methods qualitative research used to analyze content and write a descriptive description.

The research shows that : 1) Management of religious treasures of the temple Nakhon Chai Si District, Nakhon Pathom Province found out that he overall opinion was at a high level of 4.05. 2) Development of a model for the management of religious properties of temples Nakhon Chai Si District, Nakhon Pathom Province found that the overall opinion was at a high level of 4.05. 3) From the hypothesis testing, the success of the temple's religious property management development model can be predicted. Nakhon Chai Si District, Nakhon Pathom Province that it was statistically significant at the 0.05 level with the predictive value (R^2) of 0.778. Therefore, it was possible to predict the factors affecting the participatory environmental management model of the local administrative organizations in Dan Chang District, Suphan Buri Province was 77.80%. The forecast equation can be written as follows.

Forecast equations in raw score format $\hat{Y} = 2.242 + 0.20 (X_5) + 0.15 (X_1) + 0.63 (X_4)$

Forecast equations in standard score format $\hat{Z}_{tot} = 0.44 (Z_5) + 0.26 (Z_1) + 0.12 (Z_4)$

Keywords: Development model, Management, Temple treasury.

บทนำ

สมัยครั้งพุทธกาลนั้นยังไม่มีการสร้างเสนาสนะและอาคารสถานที่ให้เป็นที่อยู่อาศัยของ พระภิกษุสงฆ์ โดยเฉพาะเจาะจง เนื่องจากพระพุทธรองค์ไม่ทรงอนุญาตให้พระภิกษุมิที่อยู่อาศัยเป็น หลักแหล่งถาวรด้วยจะทำให้เกิดความยึดติดในทรัพย์ทางโลก อันจะมีผลกระทบต่อเป้าหมายของการ บวชที่มุ่งการบรรลุถึงโมกขธรรม ซึ่งเป็นหนทางเข้าสู่การนิพพานที่ถือเป็นเป้าหมายสูงสุดแห่งชีวิต ตามแนวทางวิถีปฏิบัติของพุทธศาสนา เสนาสนะที่จะใช้อยู่อาศัยนั้น ทรงกำหนดสถานที่สำหรับใช้ เป็นที่อยู่อาศัยพื้นฐานสุด คือ “รุกขมูลเสนาสนะ” อันหมายถึง การอยู่รอบโคนต้นไม้ แล้วให้จาริกไปเรื่อย ๆ ทั้งนี้เพื่อมิให้จิตมีสิ่งผูกพัน พระพุทธศาสนาเป็นสถาบันที่สำคัญ สถาบันหนึ่งของประเทศไทยมีความผูกพันกับประชาชนประเทศชาติอย่างแนบแน่น แนวคิดในเรื่องต่าง ๆ ทุก

ด้านในสังคมไทยมีความสัมพันธ์มีรากเหง้ามาจากความคิดทางพระพุทธศาสนาเกือบทั้งสิ้น วิถีชีวิตของคนในสังคมไทยได้เปลี่ยนแปลงไปตามวิถีการดำเนินชีวิตของคนในชุมชนด้วย การสร้างวัดจึงมีการเปลี่ยนแปลง วิธีการเดิม ๆ ตามที่เคยปฏิบัติสืบทอดกันมา ในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ได้กำหนดถึงหลักการและในการบริหารพระพุทธศาสนา รวมถึงการบริหารวัดไว้ให้พระสังฆาธิการ พระสงฆ์ในสังฆมณฑลยึดถือปฏิบัติ อย่างชัดเจน และเป็นระเบียบเรียบร้อยขึ้นโดยเฉพาะอย่างยิ่งงานเกี่ยวกับศาสนสมบัติของวัด (Sunonto, S., 2014: 2)

วัด เป็นสิ่งที่สถาบันสงฆ์คู่สังคมไทยเป็นเวลาราวพันปี มีบทบาททั้งในด้านการเผยแผ่ หลักธรรมคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ทั้งเป็นแหล่งศึกษาวิชาความรู้ เป็นโรงเรียนของชาวไทย มาโบราณกาล เป็นโรงพยาบาล เป็นที่พำนักพักใจ และเป็นสถานที่ปฏิบัติธรรม พระเดชพระคุณพระ ธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช ป.ธ.๙, ราชบัณฑิต) ได้ให้นิยามคำว่า “วัด” ไว้ในหนังสือ คำวัด ว่า “เป็นคำที่ใช้เรียกสถานที่ทางพระพุทธศาสนา มาแต่โบราณ เป็นคำเรียกรวมที่ดินและอาคาร เช่น อุโบสถ วิหาร ศาลา กุฏิ ที่ตั้งอยู่บนที่ดินนั้นด้วย” ที่ดินวัดและที่ซึ่งขึ้นต่อวัดตามกฎหมายของสงฆ์มี 3 ประเภท 1.ที่วัด หมายถึง ที่ดินที่วัดตั้งอยู่มีอาณาเขตเห็นชัด 2.ที่ธรณีสงฆ์ หมายถึง ที่อันเป็นสมบัติของวัดจะอยู่ที่ไหนก็ตาม 3.ที่กัลปนา ที่ดินนี้ไม่ถวายตัวผืนดินถวายแต่ผลประโยชน์ให้วัดหรือพระศาสนา

ในปัจจุบันการจัดการศาสนสมบัติของวัดนั้น การดูแลรักษาและจัดการเป็นอำนาจหน้าที่ของเจ้าอาวาส ซึ่งเป็นผู้แทนของนิติบุคคล คือ วัดแต่แม้ว่าการดูแลรักษาและจัดการทรัพย์สินของวัดใดๆจะเป็นอำนาจหน้าที่ของเจ้าอาวาสวัดนั้นๆ ก็ตามการดูแลรักษาและจัดการศาสนสมบัติของวัดที่เจ้าอาวาสจะกระทำได้นั้นจะต้องไม่ขัดต่อกฎหมาย พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 และจำเป็นต้องเป็นไปตามวิธีการที่กำหนด ในกฎกระทรวง ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2511) ออกตามความใน พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 ซึ่งกำหนดวิธีการปฏิบัติในการดูแลรักษาและจัดการศาสนสมบัติของวัดไว้เป็นแม่บทให้เจ้าอาวาสถือปฏิบัติซึ่งการจัดการทรัพย์สินของวัด ในด้านการ ลงทะเบียนทรัพย์สิน การจำหน่ายออกจากทะเบียน การทำทะเบียนที่จัดประโยชน์ทะเบียนผู้เช่าวัด สามารถกระทำได้โดยเรียบร้อย เพราะมีขั้นตอนการดำเนินงานที่ชัดเจนประกอบกับแบบทะเบียน แบบบัญชี และแบบพิมพ์อื่นๆ กรมศาสนาก็ได้กำหนดไว้ให้แล้วแต่อย่างไรก็ตาม การบริหารจัดการดูแลและจัดประโยชน์ ในอสังหาริมทรัพย์ของวัดให้เกิดประโยชน์สูงสุดทั้งด้านพระศาสนาเอง และการจัดหารายได้เพื่อทำนุบำรุงรักษาวัดก็ยังประสบปัญหาในการดำเนินการหลายประการ (Department of Religious Affairs, Ministry of Education, 1999: 16)

จากสถานะทางกฎหมายของวัดทางพระพุทธศาสนาดังกล่าว ย่อมส่งผลไปถึงปัญหาในการดำเนินงานและภาระหน้าที่ของวัด ที่ว่าวัดจะมีสิทธิดำเนินการในเรื่องใดได้บ้าง เนื่องจากนิติบุคคลนั้นการดำเนินการต่างๆ ต้องทำภายในวัตถุประสงค์ของตน อีกทั้งปัญหาการบริหารการจัดประโยชน์ที่ดินวัดร้าง และศาสนสมบัติกลางของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ซึ่งได้มีการแก้ไขครั้งล่าสุดเมื่อปี 2555 โดยมีได้มีการแก้ไขจนถึงปัจจุบัน ยังไม่ครอบคลุมกับสภาพการณ์ในการบริหารจัดการศาสนสมบัติให้สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและความเป็นจริงในปัจจุบันที่สามารถดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สินเงินของพระศาสนาให้มีประสิทธิภาพ

ดังนั้นหากได้มีการศึกษาวิจัยในเรื่องนี้แล้วจะเป็นประโยชน์แก่ทุกฝ่าย ที่จะเข้าทำนิติกรรมเกี่ยวกับทรัพย์สินของวัดและศาสนสมบัติกลาง ทั้งในด้านวิชาการ ความชัดเจนในการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานของรัฐที่เกี่ยวข้องในการทำนิติกรรม และที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ ที่ดินซึ่งเป็นสมบัติของพระศาสนาถือได้ว่าเป็นทรัพย์สินทางเศรษฐกิจประเภทหนึ่ง หากได้มีการบริหารจัดการที่ถูกต้องและเหมาะสมตามกฎหมายกำหนดไว้ จะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อเศรษฐกิจของประเทศโดยรวมอีกทางหนึ่งด้วย ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษา

รูปแบบการพัฒนาการบริหารจัดการศาสนสมบัติของวัดในอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม เพื่อประโยชน์แก่คณะสงฆ์ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารจัดการศาสนสมบัติของวัดในอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการศาสนสมบัติของวัดในอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม
3. เพื่อนำเสนอรูปแบบการบริหารจัดการศาสนสมบัติของวัดในอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม

สมมติฐานการวิจัย

การบริหารจัดการศาสนสมบัติของวัดในอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม 4 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านการวางแผน (Planning) 2. ด้านการจัดองค์กร (Organizing) 3. ด้านการจัดคน (Staffing) 4. ด้านการอำนวยการ (Directing) 5. ด้านการควบคุมดูแล (Controlling) มีอิทธิพลต่อการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการศาสนสมบัติของวัดในอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม

การทบทวนวรรณกรรม

การศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบการพัฒนาการบริหารจัดการศาสนสมบัติของวัด อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม” ผู้วิจัยได้ทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากเอกสาร วารสาร หนังสือ ตำราทางวิชาการโดยมีตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการ

การบริหาร จัดการ หมายถึง กระบวนการกระทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลาย ๆ อย่าง โดยมีปัจจัย หลายประการเป็นองค์ประกอบในการดำเนินงานได้แก่ คน เงิน วัสดุสิ่งของ เป็นอุปกรณ์ในการขับเคลื่อนในการปฏิบัติงาน เป็นไปในทางสร้างสรรค์ มีการดำเนินการเพื่อให้คงอยู่ มีการวางแผน การ จัดองค์การ การจูงใจ การควบคุม และการกระทำที่ทำให้เกิดการเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันอย่างมี ระเบียบแบบแผน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์การ

กระบวนการบริหาร ควรประกอบด้วย 4 ประการ คือ 1) การวางแผน หมายถึง หน้าที่ทางการบริหาร ในการกำหนดจุดหมายและ การตัดสินใจเลือกวิธีการที่ดีที่สุดที่จะให้บรรลุจุดหมายนั้น 2) การจัดองค์การ หมายถึง กำหนดอำนาจหน้าที่และตำแหน่งต่าง ๆ อย่างชัดเจน 3) การนำ หมายถึง ความพยายามทำให้มีอิทธิพลต่อผู้อื่น เพื่อให้การปฏิบัติงานบรรลุจุดหมายขององค์การ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล 4) การควบคุม หมายถึง การมุ่งเน้นที่จะก่อให้เกิดความมั่นใจว่าสมาชิกในองค์การได้ ประพฤติปฏิบัติในทิศทางที่จะทำให้บรรลุผลตามมาตรฐานหรือจุดหมาย มุ่งเน้นให้เกิดพฤติกรรมที่พึง ประสงค์และลดพฤติกรรมที่ไม่พึง ประสงค์ลง (Sararatana, W.,2002:11)

2. แนวคิดเกี่ยวกับศาสนสมบัติของวัด

พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 มีบทบัญญัติเกี่ยวกับศาสนสมบัติไว้ดังนี้ “มาตรา 40 ศาสนสมบัติแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ 1. ศาสนสมบัติกลาง ได้แก่ ทรัพย์สินของพระศาสนาซึ่งมีใช้ของวัดใดวัดหนึ่ง 2. ศาสนสมบัติของวัด ได้แก่ ทรัพย์สินของวัดใดวัดหนึ่ง

การบริหารจัดการทรัพย์สินของสงฆ์นั้น ส่วนใหญ่เป็นการบริหารจัดการทรัพย์สินที่จัดอยู่ในปัจจัย 4 คือ จีวร บิณฑบาต เสนาสนะ เกสัช ซึ่งหายากถวายแก่สงฆ์ โดยภิกษุผู้รับหน้าที่บริหารจัดการทรัพย์สินของสงฆ์ ต้อง

ได้รับแต่งตั้งจากสงฆ์ โดยต้องคัดเลือกภิกษุที่มีความรู้ ความสามารถในการในหน้าที่นั้นๆ ตำแหน่งหน้าที่บริหารจัดการทุกหน้าที่ ผู้ที่จะได้รับแต่งตั้งต้องเป็นภิกษุที่มีคุณสมบัติ 5 ประการ คือ (1) ไม่ลำเอียงเพราะความชอบ (2) ไม่ลำเอียงเพราะความเกลียดชัง (3) ไม่ลำเอียงเพราะความเขลา (4) ไม่ลำเอียงเพราะความกลัว (5) ต้องรู้วิธีบริหารจัดการในเรื่อง นั้นๆ จะเห็นได้ว่า คุณสมบัติ 4 ข้อแรกเป็นคุณภาพ หรือคุณธรรมภายในตัวของผู้บริหาร ส่วน ความสามารถและเข้าใจถึงการจัดการ เป็นคุณภาพภายนอก เช่นทรัพย์สินส่วนเสนาสนะก็ต้องรู้ว่า เสนาสนะให้จับจองแล้วและยังไม่ให้จับจอง ภิกษุสงฆ์กับผู้ที่ได้รับการแต่งตั้งต้องไปประชุมกันใน เขตสีมา ภิกษุผู้ฉลาดในวิธีการแต่งตั้งสวดประกาศแต่งตั้งด้วยกรรมวาจา

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ พื้นที่วิจัย คือ อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม ประชากร คือ เจ้าอาวาส ผู้ช่วยเจ้าอาวาส กรรมการวัด และไวยาวัจกรของวัดในพื้นที่ 45 วัดในอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม จำนวน 1,887 รูป/คน กลุ่มตัวอย่าง คือ เจ้าอาวาส ผู้ช่วยเจ้าอาวาส กรรมการวัด และไวยาวัจกรของวัดในพื้นที่ 45 วัดในอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม 330 รูป/คน ใช้วิธีการคัดเลือกแบบแบ่งชั้นอย่างเป็นสัดส่วน (Proportional Stratified Random Sampling) โดยเบื้องต้นทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง โดยการสุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) จากนั้นจึงทำการสุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มอย่างเป็นระบบ (Systematic Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มี 2 ชนิด ได้แก่ 1) แบบสอบถาม ซึ่งประกอบด้วย แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการศาสนสมบัติของวัด และแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดการศาสนสมบัติของวัด ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .86 ใช้ศึกษาความคิดเห็นต่อรูปแบบการพัฒนาการบริหารจัดการศาสนสมบัติของวัด อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม 2) แบบสัมภาษณ์ แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) ใช้ศึกษารูปแบบการพัฒนาการบริหารจัดการศาสนสมบัติของวัด อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม 3) แนวทางการสนทนากลุ่ม คัดเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญผู้ที่สามารถให้ข้อมูลความรู้เกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาการบริหารจัดการศาสนสมบัติของวัด อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม ในประเด็นเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาการบริหารจัดการศาสนสมบัติของวัด อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม ในช่วงระยะเวลาตั้งแต่ พฤศจิกายน 2562 -พฤศจิกายน 2563 นำข้อมูลเชิงปริมาณมาประมวลผลข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางการวิจัย โดยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วย ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้การวิจัยเอกสาร วิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลแล้วนำมาเขียนบรรยายเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่องรูปแบบการพัฒนาการบริหารจัดการศาสนสมบัติของวัด อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม สรุปได้ดังนี้

1. ผู้ตอบแบบสอบถามพบว่าส่วนใหญ่เป็นกรรมการวัด จำนวน 116 คน คิดเป็นร้อยละ 35.15 ผู้ที่มีอายุ 51 ปีขึ้นไป จำนวน 120 รูป/คน คิดเป็นร้อยละ 36.36 ผู้ที่มีระยะเวลาในการบริหารวัด 6 - 10 ปี จำนวน 99 คน คิดเป็นร้อยละ 30 และผู้ที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 222 คน คิดเป็นร้อยละ 67.27

2. การบริหารจัดการศาสนสมบัติของวัด อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม มีความคิดเห็นในภาพรวมอยู่ในระดับมาก 4.05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการจัดบุคลากร มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด 4.11 ในขณะที่ปัจจัยด้านการควบคุมดูแลมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด 3.99

3. การพัฒนารูปแบบการจัดการศาสนสมบัติของวัด อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม พบว่า มีความคิดเห็นในภาพรวมอยู่ในระดับมาก 4.05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการจัดทำบัญชีให้เป็นรูปแบบที่เหมาะสม มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด 4.11 ในขณะที่ด้านการบริการศาสนสมบัติวัดมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด 4.04

4. การทดสอบสมมติฐานสามารถพยากรณ์ความสำเร็จของรูปแบบการพัฒนาการบริหารจัดการศาสนสมบัติของวัด อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีค่าในการทำนาย (R^2) เท่ากับ 0.778 จึงสามารถทำนายปัจจัยที่มีผลต่อรูปแบบการจัดการสิ่งแวดล้อมแบบมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี ได้ร้อยละ 77.80 โดยสามารถเขียนสมการพยากรณ์ได้ดังนี้

$$\text{สมการพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนดิบ } \hat{Y} = 2.242 + 0.20 (X_5) + 0.15 (X_1) + 0.63 (X_4)$$

$$\text{สมการพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนมาตรฐาน } \hat{Z}_{\text{tot}} = 0.44 (Z_5) + 0.26 (Z_1) + 0.12 (Z_4)$$

อภิปรายผลการวิจัย

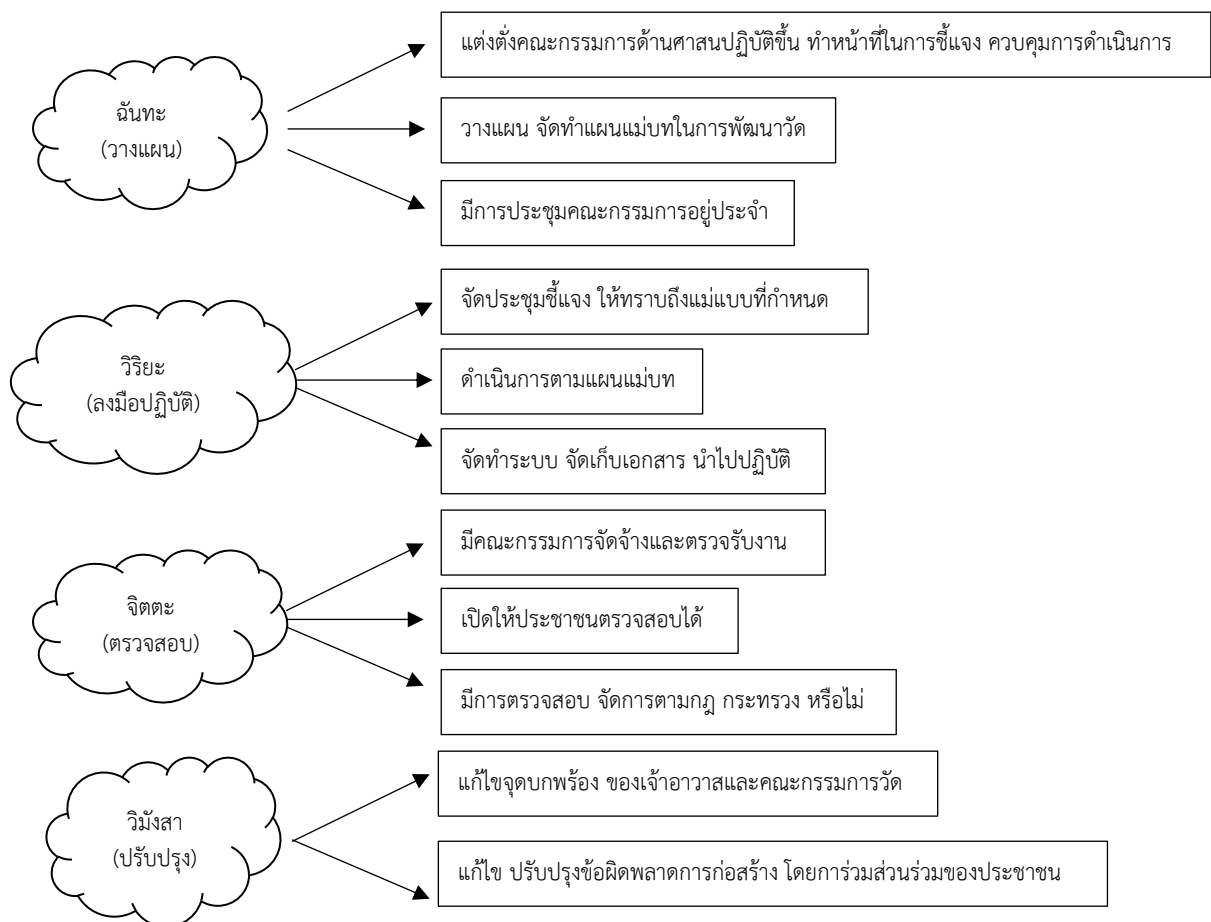
งานวิจัยนี้พบว่า การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมการบริโภคอาหารของผู้สูงอายุในจังหวัดกาญจนบุรี มีการอภิปรายผล ดังนี้

1. การบริหารจัดการศาสนสมบัติของวัด อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม มีความคิดเห็นในภาพรวมอยู่ในระดับมาก 4.05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการจัดบุคลากร มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด 4.11 ในขณะที่ปัจจัยด้านการควบคุมดูแลมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด 3.99 เป็นการบริหารจัดการด้านบุคลากรเป็นสำคัญ สอดคล้องกับงานวิจัยของพระธรรมวรนายก (โอกาส นิรุติเมธี) ได้กล่าวไว้ว่า การบริหารวัดและการบริหาร คณะสงฆ์ คือ กระบวนการจัดการ และดำเนินการทุกด้าน เพื่อให้การบริหารคณะสงฆ์ซึ่งตั้งอยู่บน พื้นฐานของการบริหารวัด และเป็นฐานรองรับกิจการงานของพระศาสนาให้มีความก้าวหน้าสามารถ อำนวยประโยชน์เสริมสร้างความผาสุก ความถูกต้อง ความเป็นระเบียบเรียบร้อยดีงาม และแสดง ความเมตตาอนุเคราะห์ต่อปวงชนให้ปรากฏชัดทั้งในทางรูปธรรมและนามธรรม การบริหารวัดและการ บริหารคณะสงฆ์จะต้องมีแผนนโยบาย เป้าหมายเพื่อจัดทำโครงการให้มีหลัก มีวิธีการและระเบียบ งานที่เอื้ออำนวยต่อการดำเนินงานตามภารกิจของวัดด้านการปกครอง

2. การพัฒนารูปแบบการจัดการศาสนสมบัติของวัด อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม พบว่า มีความคิดเห็นในภาพรวมอยู่ในระดับมาก 4.05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการจัดทำบัญชีให้เป็นรูปแบบที่เหมาะสม มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด 4.11 ในขณะที่ด้านการบริการศาสนสมบัติวัดมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด 4.04 สอดคล้องกับงานวิจัยของณดา จันทรสม, 2555 ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารการเงินของวัดในประเทศไทย ผลการวิจัยพบว่า ได้ดังนี้ 1) วัดโดยส่วนมากยังไม่มีโครงสร้างในการบริหารการเงินของวัดไว้อย่างเป็น ระบบ 2) การจัดทำรายงานทางการเงินตามมาตรฐานบัญชีของวัดยังไม่มีหลักฐานเด่นชัดว่า วัดมีการ ดำเนินการได้อย่างถูกต้อง โดยแม้ว่าวัดจะมีการบันทึกรายรับ-รายจ่าย และจัดทำบัญชีเป็นประจำ แต่ อาจเป็นบัญชีที่จัดทำขึ้นอย่างง่ายหรือตามความเข้าใจของผู้จัดทำเท่านั้น ยังไม่สอดคล้องกับหลัก มาตรฐานบัญชีที่รับรองกันโดยทั่วไป รวมถึงยัง ไม่มีการตรวจสอบจากผู้สอบบัญชีรับอนุญาตด้วย 3) การเผยแพร่ให้สาธารณะรับทราบข้อมูลทางการเงินของวัดยังอยู่ในวงจำกัด และยังขาดการ รวบรวมข้อมูลอย่างเป็นระบบโดยหน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่ในการกำกับ

ดูแลการบริหารการเงินของ วัดอย่างเป็นระบบ 4) วัดยังไม่กระบวนกาตัดสินใจการลงทุนเพื่อใช้ประโยชน์จากศาสนสมบัติของวัด ที่มีการจัดทำเขตจัดประโยชน์อย่างเป็นระบบ 5) ภาพรวมอาจกล่าวได้ว่า มีเงินหมุนเวียนในรูปของ รายได้และรายจ่ายของระบบวัดอยู่ประมาณ 100,000-120,000 ล้านบาทต่อปี ในขณะที่การจัดทำบัญชีและตรวจสอบยังไม่มีระบบที่ชัดเจนนัก 6) การบริหารจัดการทางด้านการเงินของวัดควร ยึดหลักธรรมาภิบาลหรือการบริหารกิจการที่ดี ในการบริหารจัดการ 7) หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติยังขาดบทบาทในการกำหนดกรอบในการกำกับดูแลให้ การบริหารจัดการทางการเงินของวัดสอดคล้องกับหลักธรรมาภิบาล 8) องค์ประกอบสำคัญของหลัก ธรรมาภิบาลที่สอดคล้องกับการดำเนินกิจการของวัด ได้แก่ ความรับผิดชอบ การมีส่วนร่วม ความ โปร่งใส หลักนิติธรรม และหลักคุณธรรม ในขณะที่ องค์ประกอบอย่างหลักความเสมอภาค หลัก สอนองตอบรับ และ หลักความคุ้มค่า อาจจะมีน้ำหนักไม่มากนักกับการบริหารจัดการของวัด และ 9) การศึกษาความสอดคล้องของกฎหมาย กฎระเบียบ ข้อบังคับที่มีอยู่ พบว่า ยังมีกรอบในการกำกับ ดูแลที่ขาดแนวทางในการปฏิบัติเพื่อให้ผู้บริหารวัดสามารถที่จะดำเนินการได้สอดคล้องตามหลักธรรมาภิบาล รวมถึงปัญหาอุปสรรคสำคัญของการบริหารจัดการทางด้านการเงินให้สอดคล้องตามหลัก ธรรมาภิบาล คือ การขาดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการบริหารจัดการที่ดี และ หลักการ บริหารการเงินของผู้มีอำนาจหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายให้ดำเนินการภายในวัด

สรุปองค์ความรู้

ภาพประกอบที่ 1 รูปแบบการพัฒนาการบริหารจัดการศาสนสมบัติของวัด อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม

จากภาพประกอบที่ 1 แสดงองค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาการบริหารจัดการศาสนสมบัติของวัด อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม สามารถอธิบายได้ ดังนี้

พุทธบูรณาการเพื่อการ บริหารจัดการศาสนสมบัติของวัดใน พระพุทธศาสนา ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ 1. ฉันทะ (วางแผน) 2. วิริยะ (ลงมือทำ) 3. จิตตะ (ตรวจสอบ) 4. วิมังสา (ปรับปรุงแก้ไข)

ฉันทะ (วางแผน) ได้แก่ วางแผนจัดทำแผนแม่บทในการพัฒนาวัด วางแผนจัดทำ พิมพ์เขียวก่อนก่อสร้างเสนาสนะ เปิดรับฟังความคิดเห็นของชาวบ้าน วางแผนจัดทำแม่แบบในการ สร้างถาวรวัตถุ วางแผนจัดทำต้นแบบหรือโปรแกรมบัญชีต่าง ๆ เพื่อแจกจ่าย จัดประชุมเจ้าอาวาส และไวยาวัจกรเพื่อชี้แจงการจัดทำเอกสาร “ แต่งตั้งคณะกรรมการด้านศาสนสมบัติขึ้นหนึ่งชุดทำ หน้าที่ในการชี้แจง ควบคุมการดำเนินการ แต่งตั้งคณะกรรมการในการส่งเสริมการจัดการศาสนสมบัติ

วิริยะ (ลงมือทำ) ได้แก่ ดำเนินการตามแผนแม่บทฯ ดำเนินการก่อสร้างตามพิมพ์ ขี้เยวซึ่งระบุรายละเอียดต่าง ๆไว้อย่างครบครัน จัดประชุมชี้แจงเจ้าอาวาสให้ทราบถึงแม่แบบที่ กำหนด ให้แต่ละวัด ดำเนินการตามแบบบัญชีที่กำหนด จัดทำระบบการจัดเก็บเอกสารให้เจ้าอาวาส นำไปปฏิบัติ ชี้แจง และควบคุม การจัดการศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปตาม กฎ กระทรวง มีการ ประชุมคณะกรรมการอยู่ประจำที่ ออกตรวจตรา เยี่ยมเยียนเจ้าอาวาสผู้เร่งรัดการพัฒนาวัด ช่วยยกฐานะ วัดที่ได้พัฒนาดีแล้วเป็นวัดพัฒนาตัวอย่าง ช่วยยกย่อง เจ้าอาวาสผู้มีผลงานสาธารณูปการดีหรือแม้วรอง เจ้าอาวาสและหรือผู้ช่วยเจ้าอาวาสก็ควรยกย่องด้วย แต่อย่า ให้เกินกว่าเจ้าอาวาส

จิตตะ (ตรวจสอบ) ได้แก่ ตรวจสอบผลการดำเนินการตามแผนแม่บทฯ มี คณะกรรมการจัดจ้างและ ตรวจรับงาน เปิดโอกาสให้ประชาชนตรวจสอบได้ แต่งตั้งคณะกรรมการ ตรวจสอบผลการดำเนินการ ให้แต่ละ วัดส่งบัญชีเพื่อตรวจสอบความถูกต้อง กำหนดให้เจ้าอาวาสรายงานผลการดำเนินการในรอบปี เพื่อตรวจสอบ มีการตรวจสอบผลการจัดการศาสนสมบัติของ วัดว่าเป็นไปตาม กฎ กระทรวง หรือไหม จัดทำรายงานผลการ ส่งเสริมการจัดการศาสนสมบัติ สำนวณ ความพึงพอใจของพระสังฆาธิการ

ขั้นวิมังสา (ปรับปรุงแก้ไข) ได้แก่ แก้ไขปรับปรุงแผนแม่บทให้ทันสมัย แก้ไขปรับปรุง ข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้นระหว่างการก่อสร้างโดยการมีส่วนร่วมของประชาชน หากวัดใดดำเนินการไม่ ถูกต้อง ก็ให้กลับไปดำเนิน แก้ไขใหม่ให้ถูกต้อง พัฒนาระบบจัดเก็บเอกสารให้ทันสมัยและมี ประสิทธิภาพอยู่เสมอ แก้ไขข้อขัดข้องของเจ้า อาวาส แนะนำการจัดงานวัด และการเรียไรให้เป็นไป ตามระเบียบและคำสั่งมหาเถรสมาคม แนะนำแจ้งการจัดประโยชน์ของวัดให้ถูกต้องตาม กฎ กระทรวง

พุทธบูรณาการเพื่อการบริหารจัดการศาสนสมบัติของวัดในพระพุทธศาสนา ใน 7 ขั้นตอนตามหลักสัปปายะ คือ

ด้านอาวาสสัปปายะ คือ การจัดหมวดหมู่ศาสนสมบัติให้เป็นระเบียบ

ด้านโคจรสัปปายะ คือ การจัดศาสนสมบัติของวัดให้สืบค้นง่าย ใช้สะดวก

ด้านกัสนสัปปายะ คือ การจัดป้ายแสดงลักษณะ ความเป็นมาของศาสนสมบัติของวัด

ด้านบุคคลสัปปายะ คือ การจัดผู้ดูแลศาสนสมบัติของวัดให้รับผิดชอบเป็นการเฉพาะ มี ความรู้ความ เข้าใจศาสนสมบัติของวัดเป็นอย่างดี

ด้านโภชนสัปปายะ คือ ศาสนสมบัติของวัดที่มีเพียงพอต่อการใช้ประโยชน์

ด้านอตุสัปปายะ คือ ศาสนสมบัติของวัดทุกชิ้นสามารถใช้งานได้ และได้รับดูแลรักษา เป็นอย่างดี

ด้านอิริยาปาถสัปปายะ คือ สามารถตรวจสอบและตรวจทานศาสนสมบัติของวัดได้

ข้อเสนอแนะ

งานวิจัยนี้ได้ข้อค้นพบ การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมการบริโภคอาหารของผู้สูงอายุในจังหวัดกาญจนบุรี มีข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย ประกอบด้วย ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ รวมทั้งข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) ปรับปรุง กฎ ระเบียบ ต่อการจัดประโยชน์และเหมาะสมกับการจัดการศาสนสมบัติของวัด เพิ่มมาตรการบดทลงโทษอย่างเด็ดขาดต่อผู้เช่าที่ผิดกฎระเบียบสัญญาเช่าต่าง ๆ รวมถึงเจ้าหน้าที่ ที่มีพฤติกรรมเอื้อประโยชน์ต่อผู้เช่า

2) กองงานส่วนกลางควรมอบอำนาจหน้าที่ให้แก่ส่วนภูมิภาค มีบทบาทหน้าที่มากขึ้นเพื่อเอื้อต่อการจัดประโยชน์ได้ถูกต้องเป็นธรรม และรวดเร็วยิ่งขึ้น

3) ตั้งคณะกรรมการหรือคณะทำงานเฉพาะกิจโดยเฉพาะเร่งรัดหนี้ค้างชำระและอื่น ๆ รวมทั้งตรวจสอบการรังวัดและปักหลักเขตแสดงแผนผังการเช่าให้ชัดเจน และสามารถให้ประชาชนเข้าถึงและตรวจสอบได้

4) มอบนิยัตตามระเบียบกรมการศาสนา งบประมาณที่กรมการศาสนาเป็นประจำปีเพื่อถวายอุปถัมภ์ ให้แก่พระภิกษุผู้ได้รับแต่งตั้ง ผู้แทนและตัวแทนในการจัดการดูแลรักษาศาสนสมบัติวัด

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1) จัดประโยชน์ให้เหมาะสมกับการจัดการศาสนสมบัติของวัด และลงโทษอย่างเด็ดขาดต่อผู้เช่าที่ผิดกฎระเบียบสัญญาเช่าต่าง ๆ รวมถึงเจ้าหน้าที่ที่มีพฤติกรรมเอื้อประโยชน์ต่อผู้เช่า

2) ด้านการวางแผน (Planning) ควรมีเตรียมการเพื่อเสียภาษีเงินได้ของวัดในอนาคต เนื่องจากหลายพื้นที่ในจังหวัดสระบุรีวัดเป็นแหล่งท่องเที่ยว ในแต่ละวันมีพุทธศาสนิกชนแวะเวียนมา เยี่ยมชมเป็นจำนวนมากและมีการทำบุญบริจาคปัจจัยที่รวบรวมแล้วเป็นจนวนพอสมควร ดังนั้นหาก ในอนาคตภาครัฐมีนโยบายเกี่ยวกับการจัดเก็บภาษีวัด ทางวัดในอาณาเขตก็ควรมีการเตรียมความพร้อม

3) ด้านการจัดองค์กร (Organizing) ผู้บริหารวัดควรมีเครือข่ายความร่วมมือระหว่างวัด กับชุมชน ในการจัดสรรผลประโยชน์จากที่ดินหรือสิ่งปลูกสร้างของวัด

4) ด้านการจัดคน (Staffing) ผู้บริหารวัดควรมีการจัดแบ่งหน้าที่ให้บุคลากรภายในวัด จัดทำรายงานและให้มีการตรวจสอบ เพื่อเป็นการแบ่งเบาภาระงานของผู้บริหารวัดให้เป็นระบบ เพื่อให้สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5) ด้านการอำนวยการ (Directing) ผู้บริหารผู้ปกครอง ต้องแนะนำให้ผู้บริหารวัดเห็น ความสำคัญของการจัดโครงสร้างการบริหารงานของวัด ให้เป็นลักษณะการทำงานเป็นทีมของผู้บริหารวัดแต่เพียงผู้เดียว เช่นในอดีต

6) ด้านการควบคุมดูแล (Controlling) : มีการตรวจสอบ/ประเมินผล/อำนาจสั่งการใน การบริหารจัดการศาสนสมบัติของวัด

3. ข้อเสนอแนะแนวทางการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรศึกษามาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการย้ายวัด ที่ตั้งที่ดินของวัดเดิมนั้นเป็นที่ธรณีสงฆ์หรือเป็นที่วัดร้าง

2) ควรดำเนินการในลักษณะของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ซึ่งใช้เป็นวิธีการปฏิบัติ กระบวนการพัฒนา ปรับปรุง เปลี่ยนแปลง การเรียนรู้ จากการวิจัยเชิงปฏิบัติการในการพัฒนาการทำงานของการบริหารจัดการศาสนสมบัติของวัดเป็นการเฉพาะ

3) ควรเพิ่มกรณีศึกษาจากพื้นที่ของวัดอื่น ๆ ในจังหวัดนครปฐม หรือจังหวัดอื่นเพื่อ เพิ่มบริบทของการวิจัยให้ได้องค์ความรู้และรูปแบบการพัฒนาประสิทธิภาพการทำงานของการ บริหารจัดการศาสนสมบัติของวัดที่หลากหลาย

References

- Department of Religious Affairs, Ministry of Education. (1999). Sangha Administrative Manual. Concerning the Act, rules, regulations and orders of the Sangha. Bangkok : Religious Printing House.
- Phrathamakittiwong (Suratecho, T.). (2010). Dictionary for the study of Buddhism. Temple words. 4th edition. Bangkok: Dhamma Council and Banlue Dhamma Institute.
- Phradhammavarayanayaka (Niruttimethi,O.). (2003). Dhamma Review "46". Bangkok: Mahachulalongkornrajavidyalaya Printing House.
- Sunonto, S., (2014). “Development of a model for managing religious property of temples in Phra Nakhon Si Ayutthaya Province”. Doctor of Buddhist Studies Thesis Field of study: Buddhist management. Graduate School: Mahachulalongkornrajavidyalaya University.
- Jansom, N., (2012). Financial management of temples in Thailand. Bangkok: National Institute of Development Administration Research Office.
- Saratana, W., (1999). Management theory principles. and educational issues. Bangkok :Thipwisut Printing House.

รูปแบบการพัฒนาชุมชนเชิงบูรณาการเพื่อสร้างความเข้มแข็งบนฐานพุทธธรรม
ในอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม

INTEGRATIVE DEVELOPMENT MODEL TO CREATE PEACE BASED ON BUDDHISM
IN NAKHON CHAISRI DISTRICT, NAKHON PATHOM PROVINCE

พระสุวรรณ์ ฌูนกระโทก
PhraSuwan Choonkratok
มหาวิทยาลัยปทุมธานี
Pathumthani University
Email: dc.bps@mcu.ac.th

Received 19 December 2022; Revised 14 February 2023; Accepted 27 December 2023.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีเป็นการศึกษาวิจัยแบบผสมวิธีระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพและการวิจัยเชิงปริมาณ พื้นที่วิจัย คือ อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม กลุ่มตัวอย่าง สมาชิกในชุมชนอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม จำนวน 400 คน โดยนำแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการสร้างความเข้มแข็งของชุมชน และการการพัฒนาชุมชนเชิงบูรณาการหลักพุทธธรรม มาวิเคราะห์ข้อมูลออกแบบเครื่องมือการวิจัยแล้วนำไปหาค่าความเชื่อมั่นแบบสอบถาม และนำข้อมูลคุณภาพมาสังเคราะห์สรุปความตามตัวแปร สถิติในการวิจัยได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ

ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัจจัยด้านการสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ในอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม โดยภาพรวมมีความคิดเห็นในระดับมาก ($\bar{X}=3.92$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย อันดับแรก คือ ด้านการเมืองการปกครอง ($\bar{X}=4.02$) รองลงมา ด้านเศรษฐกิจ ($\bar{X}=3.96$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านจิตใจ ($\bar{X}=3.81$) 2) การพัฒนาชุมชนเชิงบูรณาการหลักพุทธธรรม ในอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม โดยภาพรวมมีความคิดเห็นในระดับมาก ($\bar{X}=3.82$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย อันดับแรก คือ อุดมฐานสัมปทา ($\bar{X}=3.92$) รองลงมา กัลยาณมิตร ($\bar{X}=3.91$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ สมชีวิตา ($\bar{X}=3.68$) เพราะคนในชุมชนส่วนมากประกอบอาชีพสุจริตและเป็นอาชีพทั่วไป เช่น ค้าขาย ธุรกิจส่วนตัว พนักงานและข้าราชการ สิ่งสำคัญของการทำงานในปัจจุบัน คือ ความขยันและอดทน ด้วยสถานการณ์ด้านเศรษฐกิจแบบนี้ยิ่งจำเป็น หากใครมีความขยันอดทนมากก็จะควบคุมอารมณ์ตัวเองได้ดี ต้องยอมรับข้อบกพร่องและความแตกต่างของกันและกันให้ได้ ต้องฝึกฝนอาชีพที่ประกอบนั้น ให้มีความรู้และเข้าใจอย่างถ่องแท้จนเป็นผลสำเร็จด้วยดี

คำสำคัญ: รูปแบบ, ความเข้มแข็งของชุมชน, หลักพุทธธรรม

Abstract

This research article is a mixed method research study between qualitative research and quantitative research. The research area is Nakhon Chaisri District. Nakhon Pathom Province sample group Community members in Nakhon Chai Si District Nakhon Pathom Province of 400 people by applying the theory about the strengthening of the community and community development with integrated Buddhist principles Then analyze the data, design research tools and use it to find the questionnaire confidence. and use the quality data to synthesize the conclusions according to the variables The research statistics included percentage, mean, standard deviation and multiple regression analysis.

The results of the research were as follows: 1) Community Strengthening Factors in Nakhon Chai Si District Nakhon Pathom Province Overall, there were opinions at a high level ($\bar{X} = 3.92$) when considered on a single side, respectively, the average from descending, the first was the political and administrative aspect ($\bar{X} = 4.02$), followed by the Economy ($\bar{X} = 3.96$) and the side with the least mean psychological ($\bar{X} = 3.81$). 2) Integrated Community Development of Buddhist Principles in Nakhon Chai Si District Nakhon Pathom Province Overall, there were opinions at a high level (3.82) when considering each aspect in order of averages from descending. ($\bar{X} = 3.91$) and the side with the least mean is Somchewita ($\bar{X} = 3.68$) because most people in the community are in honest occupations and general occupations such as business and personal business. employees and civil servants The key to today's work is diligence and patience. With this economic situation it is even more necessary. If anyone is diligent and patient, they can control their emotions well. We must accept each other's flaws and differences. Must be trained for the occupation that carries it to have knowledge and insights until a successful outcome.

Keywords: Pattern, Community strength, Buddhist principles

บทนำ

การสร้างเสริมความเข้มแข็งให้กับชุมชนเป็นการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและสิ่งแวดล้อม ไม่ว่าจะเป็นยุทธวิธีโดยอ้อมเป็นเป้าหมายสำคัญของการพัฒนาไม่ว่าจะเป็นกรริเริ่มโดยภาครัฐ องค์กรพัฒนาชุมชนหรือชุมชนก็ตามย่อมแสดงถึงความพยายามในการปรับปรุงคุณภาพชีวิตและมาตรฐานการครองชีพของตนเองและครอบครัว โดยพยายามให้บรรลุความต้องการขั้นพื้นฐานเป็นอันดับแรก รวมถึงการเพิ่มศักยภาพในการพัฒนาตัวเอง การเพิ่มผลผลิต และรายได้อย่างเป็นธรรม การปรับปรุงการบริการของภาครัฐและชุมชนเพื่อความ เป็นอยู่ดี มีสุขของทุกคน โดยการนำเทคโนโลยีที่เหมาะสมมาช่วยผ่อนแรงหรือเพิ่มทางเลือกอื่นๆ จะช่วย ส่งเสริมความสามารถในเชิงสร้างสรรค์และสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน จากวิกฤตเศรษฐกิจใน ปี พ.ศ. 2540 เป็นต้นมา อัตราความยากจนเพิ่มขึ้นอย่างมาก การว่างงานมีผลทำให้คนรวยหรือฐานะปานกลางกลับกลายเป็น คนจน ส่วนครัวเรือนยากจนยิ่งตกในสภาพลำบากยิ่งขึ้น เนื่องจากสมาชิกของครัวเรือนตกงานหรืออาชีพการ งานอื่นๆ เช่น เป็นแรงงานรับจ้างหรือรับจ้างทำของซึ่งมีรายได้น้อยอยู่แล้วฝืดเคืองลงไป อันเป็นผลสืบเนื่องจาก

การชะลอตัวทางเศรษฐกิจและความไม่มั่นใจในการลงทุน รายงานการวิจัยในต่างประเทศยืนยันว่ากลุ่มครัวเรือนยากจนเป็นกลุ่มที่ประสบความยากลำบากในการดำรงชีวิตมากที่สุดเมื่อเกิดภาวะวิกฤตเศรษฐกิจ ทั้งนี้รัฐบาลได้กำหนดให้การแก้ไขปัญหาคือความยากจนของประชาชน ซึ่งเป็นปัญหาสำคัญของประเทศ เป็นนโยบายเร่งด่วนและกำหนดให้เป็นวาระแห่งชาติ โดยอาศัยการดำเนินการ 3 ประการ คือ ลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ และขยายโอกาส โดยกำหนดยุทธศาสตร์หลักในการแก้ไขปัญหาคือความยากจน 3 ระดับ คือ ระดับประเทศ ระดับชุมชน และระดับบุคคล จากสาเหตุดังกล่าว ทำให้เห็นได้ว่าระดับความเข้มแข็งของชุมชนไม่ได้ขึ้นอยู่กับตัวชุมชนหรือองค์กรชุมชนแต่ประการเดียว แต่ยังมีสาเหตุอื่นๆ อีกหลากหลาย ที่มีส่วนกำหนดความเข้มแข็งของชุมชนหรือมีปัจจัยต่างๆ เหล่านี้อาจเป็นปัจจัยที่สำคัญมากกว่าตัวชุมชนเองในการกำหนดความเข้มแข็งหรืออ่อนแอของชุมชน อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม เป็นจังหวัดหนึ่งที่เคยประสบปัญหาภัยกับชุมชนที่ไม่มีความเข้มแข็ง การมีรายได้จากอาชีพหลักคือ การทำนาค่อนข้างน้อย เพราะผลผลิตต่อไร่ต่ำอันเป็นผลมาจากปัญหาดินเสื่อมโทรม ต้นทุนการผลิตสูง และราคาผลผลิตไม่แน่นอน อีกทั้งยังมีค่าใช้จ่ายในการดำรงชีพที่สูงขึ้นเนื่องจากกระแสบริโภคนิยมทำให้เกิดปัญหาหนี้สินตามมา รายได้ไม่เพียงพอต่อรายจ่าย เกิดการอพยพแรงงานไปรับจ้างนอกชุมชน ส่งผลให้ครอบครัวขาดความอบอุ่น และแตกแยก

การแก้ไขปัญหาคือความไม่เข้มแข็งหรืออ่อนแอของชุมชนจึงจำเป็นต้องพัฒนาด้านจิตใจคือ พัฒนาที่ตัวบุคคลก่อนเป็นอย่างแรกเพื่อให้บุคคลกลับมาใช้ชีวิตตามหลักแห่งความพอเพียง ไม่มุ่งแต่ด้านการเพิ่มรายได้ให้แก่ตนเพียงอย่างเดียว เพื่อให้อยู่บนพื้นฐานแห่งความอบอุ่นของครอบครัวในชุมชนพื้นที่ของตนเองและมีชีวิตที่ดำเนินตามแนววิถีพุทธดังที่ผ่านมา ซึ่งทางพระพุทธศาสนามีหลักธรรมคำสอนขององค์สัมมาสัมพุทธเจ้าหลายประการที่เป็นการเสริมสร้างศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม ให้เกิดขึ้นในบุคคลเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข โดยหนึ่งในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่มีความสัมพันธ์และสอดคล้องกับหลักแนวคิดความเข้มแข็งของชุมชนที่ควรศึกษาและทำความเข้าใจเพื่อขยายผลสู่การปฏิบัติ คือ ทิฏฐธัมมิกัตถประโยชน์ 4 ประการ หรือ ทิฏฐธัมมิกัตถสังวัตตนิกธรรม 4 คือธรรมที่เป็นไปเพื่อประโยชน์ในปัจจุบัน เป็นหลักธรรมอันอำนวยประโยชน์สุข

จากที่มาของปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงเห็นว่า การพัฒนาชุมชนเชิงบูรณาการเพื่อสร้างความเข้มแข็งบนฐานของพุทธธรรมในอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม มีความสำคัญอย่างยิ่งโดยมุ่งพัฒนาศักยภาพของชุมชนให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ มีรายได้เพียงพอต่อการดำรงชีวิต และการกระจายรายได้ที่เป็นธรรมเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น สัดส่วนคนจนลดลงอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะปัญหาคือความยากจนนั้นเป็นเรื่องที่ซับซ้อน และยากในการดำเนินการแก้ไขแต่ละครอบครัวแต่ละพื้นที่ย่อมมีสาเหตุที่แตกต่างกันหรือมีปัญหาและสาเหตุหลายประการในเวลาเดียวกัน จำเป็นต้องใช้ระยะเวลาพอสมควรในการแก้ไขปัญหาคือการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตหรือวิถีคิดเพื่อผลสำเร็จในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาการพัฒนาชุมชนเชิงบูรณาการเพื่อสร้างความเข้มแข็งบนฐานของพุทธธรรมในอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม
- 2) เพื่อพัฒนารูปแบบการพัฒนาชุมชนเชิงบูรณาการเพื่อสร้างความเข้มแข็งบนฐานของพุทธธรรมในอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม
- 3) เพื่อเสนอรูปแบบการพัฒนาชุมชนเชิงบูรณาการเพื่อสร้างความเข้มแข็งบนฐานของพุทธธรรมในอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม

สมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานที่ 1 ปัจจัยด้านการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนคือ ด้านการเมืองการปกครอง, ด้านเศรษฐกิจ, ด้านสังคมและวัฒนธรรม และด้านจิตใจ

สมมติฐานที่ 2 ปัจจัยด้านการพัฒนาชุมชนเชิงบูรณาการหลักพุทธธรรม คือ อนุฐานสัมปทา, อารักขสัมปทา, กัลยาณมิตตตา และสมชีวิตา

สมมติฐานที่ 3 ปัจจัยด้านภาวะผู้นำในชุมชนเพื่อสร้างความเข้มแข็งบนฐานของพุทธธรรมในอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม

การทบทวนวรรณกรรม

การวิจัยเรื่อง “รูปแบบการพัฒนาชุมชนเชิงบูรณาการเพื่อสร้างความเข้มแข็งบนฐานของพุทธธรรมในอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม” ผู้วิจัยมุ่งศึกษาการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนบนฐานของพุทธธรรม จึงทำการทบทวนประมวลเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องนำมากำหนดเป็นกรอบความคิด (Conceptual Framework) สันเคราะห์เป็นประเด็นการวิจัย ดังต่อไปนี้

รูปแบบ

เครื่องมือทางความคิดที่บุคคลใช้ในการสืบสอบหาคำตอบ ความรู้ ความเข้าใจในปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น โดยสร้างมาจากความคิด ประสบการณ์ การใช้อุปมาอุปไมย หรือจากทฤษฎี หลักการต่างๆ และแสดงออกในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง แบบอย่างของสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่เป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือทางความคิดเพื่อถ่ายทอดความสัมพันธ์ขององค์ประกอบ โดยใช้สื่อที่ทำให้เข้าใจได้ง่ายและกระชับถูกต้อง รูปแบบเป็นสิ่งที่เราพัฒนาขึ้นมาเพื่อบรรยายคุณลักษณะ รูปแบบเป็นสิ่งที่แสดงถึงโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงเหตุผลของปัจจัยหรือตัวแปรต่างๆ หรือองค์ประกอบที่สำคัญของสิ่งที่ศึกษา เพื่อช่วยให้เข้าใจข้อเท็จจริงหรือปรากฏการณ์ในเรื่องใดเรื่องหนึ่งให้ง่ายขึ้นนั่นเอง การพัฒนารูปแบบอาจมีขั้นตอนในการดำเนินงานแตกต่างกันหลักการพัฒนารูปแบบทำให้ทราบว่าการสร้างรูปแบบไม่มีข้อกำหนดที่ตายตัวแน่นอนว่าต้องทำอะไร ซึ่งผู้ออกแบบอาจแบ่งเป็นขั้นตอนคือ การสร้างรูปแบบและการหาความตรงของรูปแบบส่วนรายละเอียดแต่ละขั้นตอนจะมีการดำเนินการอย่างไรขึ้นอยู่กับลักษณะและกรอบแนวคิดที่เป็นพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบนั้น ๆ

ความเข้มแข็งของชุมชน

ชุมชนที่มีสมาชิกมีความสามารถในการบริหารจัดการได้อย่างต่อเนื่อง และสามารถพัฒนาศักยภาพของคนในชุมชนเพื่อแก้ปัญหาความยากจนและปัญหาอื่น ๆ ให้สามารถเผชิญกับภาวะวิกฤตต่าง ๆ ได้ ความเข้มแข็งของชุมชนเกิดจากการที่คนที่มีวัตถุประสงค์ร่วมกันเข้ามาร่วมคิดร่วมทำ มีความเอื้ออาทรต่อกัน มีการเรียนรู้ร่วมกันในการปฏิบัติความเป็นชุมชนจะทำให้มีศักยภาพในการแก้ไขปัญหาทุกชนิดทั้งทางเศรษฐกิจ จิตใจ สังคม สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม การเมืองและสุขภาพ ชุมชนที่สามารถปรับตัวในการที่จะจัดการความสัมพันธ์แบบใหม่ขึ้นมา เพราะระบบนิเวศและความสัมพันธ์ที่มีอยู่กับภายนอกและภายในไม่ได้คงที่ ดังนั้นชุมชนใดสามารถพัฒนาหรือสร้างสรรค์กฎเกณฑ์ใหม่ๆ หรือระบบความรู้ใหม่ๆ หรือการจัดองค์กรใหม่เพื่อปรับตัวรับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ เหล่านี้ได้โดยอาศัยการคำนึงถึงการเห็นคุณค่าของความเป็นมนุษย์ เศรษฐกิจ ศีลธรรมอื่น ๆ พร้อม ๆ กับการให้อำนาจต่าง ๆ ยอมรับในสิทธิความชอบธรรมของตัวเอง ความสามารถในการสะสมทุนทางสังคมหลายอย่างเข้าด้วยกันและคงทำให้ทุนทางสังคมเหล่านี้ปรับตัวรับการเปลี่ยนแปลงภายนอกและสภาพนิเวศที่ตนเองอยู่อย่างเหมาะสมนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงชุมชนนั้น ควบคุมชะตากรรมของตัวเองได้ น่าจะเป็นพลังที่เรียกว่า “ชุมชนเข้มแข็ง” ทั้งนี้ ประชาคมตำบลที่เข้มแข็งโดยพื้นฐาน

ควรมีลักษณะที่คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทาง/วิธีการที่จะนำไปสู่สิ่งที่เขาใฝ่ฝัน ฐานของสังคมที่เข้มแข็ง หมายถึง ความเข้มแข็งในทุกด้าน ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ จิตใจ สังคมวัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม การเมือง การปกครอง แม้กระทั่งเรื่องศาสนา เรื่องจริยธรรม คุณธรรม รวมทั้งคุณภาพของผู้นำ คุณภาพของบุคคล คุณภาพของประชากร ที่มีการศึกษามีความรู้ความเข้าใจในเรื่องต่าง ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาเป็นอย่างดี

หลักพุทธธรรม

คำสอนของพระพุทธเจ้าในทางพระพุทธศาสนาจะต้องนำเอาหลักทฤษฎีธรรมมิกัตถประโยชน์ซึ่งเป็นหลักธรรมที่เป็นไปเพื่อประโยชน์ในปัจจุบัน หรือหลักธรรมอันอำนวยการประโยชน์สูงสุดขั้นต้น ความสำคัญของการปฏิบัติเพื่อให้สำเร็จประโยชน์ต่อตนเองได้รับประโยชน์ในปัจจุบัน ตามหลักทฤษฎีธรรมมิกัตถประโยชน์นั้น พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต) ได้กล่าวไว้ในหนังสือ ธรรมนุญชีวิตว่า “คนที่เราจะเรียกว่ารู้จักใช้ทรัพย์หรือหาเงินเป็น ใช้เงินเป็น เป็นคนที่ทำ มาหากินที่ดีตั้งตัวสร้างหลักฐานได้และใช้ทรัพย์สมบัติให้เป็นประโยชน์ เป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่ทางเศรษฐกิจอย่างถูกต้อง เพราะปฏิบัติตามหลักธรรมต่อไปนี้” และความสำคัญของทฤษฎีธรรมมิกัตถประโยชน์นั้นมีหลักธรรม 4 อย่างนี้มีประโยชน์มากมายหลายประการแก่ผู้ประพฤติปฏิบัติตาม รวมทั้งส่งผลดีไปถึงสังคมด้วยคือ 1. ทำให้บุคคลสามารถสร้างหลักฐานได้อย่างมั่นคง 2. ทำให้เป็นคนที่มีเกียรติมีชื่อเสียง มีคนเชื่อถือ 3. เป็นทางเสริมสร้างสัมพันธไมตรี 4. ทำให้มีโอกาสได้บำเพ็ญประโยชน์แก่ส่วนรวม 5. เป็นแบบอย่างที่ดีให้บุคคลอื่นได้ ปฏิบัติตามทั้งในด้านการงานและการดำรงชีวิต 6. สร้างความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจให้แก่ชาติและช่วยลดปัญหาสังคมได้ หลักทฤษฎีธรรมมิกัตถประโยชน์เป็นหลักธรรมคำสอนที่สำคัญ หากบุคคลใดน้อมนำไปปฏิบัติแล้ว จะได้ประโยชน์ตามสมควรแก่การประพฤติปฏิบัติที่เรียกว่าธรรมานุธรรม ปฏิบัติซึ่งผู้ปฏิบัติย่อมจะได้รับผลแก่การปฏิบัติอย่างแน่นอน หลักธรรมคำสอนในพระพุทธศาสนาที่พระพุทธเจ้าทรงตรัสรู้แล้วนำมาสั่งสอนพุทธศาสนิกชนของพระองค์ก็เพื่อให้ได้นำไปประพฤติปฏิบัติให้เกิดผลคือ การแก้ปัญหาชีวิตในด้านต่าง ๆ เพื่อความร่มเย็นและเป็นสุขในสังคมนั่นเอง

การพัฒนาชุมชนเพื่อสร้างความเข้มแข็งบนฐานของหลักพุทธธรรม จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งโดยมุ่งพัฒนาศักยภาพของชุมชนให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ มีรายได้เพียงพอต่อการดำรงชีวิต และการกระจายรายได้ที่เป็นธรรมเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น สัดส่วนคนจนลดลงอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะปัญหาความยากจนนั้นเป็นเรื่องที่ซับซ้อน และยากในการดำเนินการแก้ไขแต่ละครอบครัวแต่ละพื้นที่ย่อมมีสาเหตุที่แตกต่างกัน จำเป็นต้องใช้ระยะเวลาพอสมควรในการแก้ไขปัญหาในการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตหรือวิถีคิดเพื่อผลสำเร็จในการแก้ไขปัญหาต่อไป

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นแบบผสมวิธี (Mixed Method Research) ระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพและการวิจัยเชิงปริมาณ พื้นที่วิจัย คือ อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม ประชากร คือ จำนวน 111,658 คน กลุ่มตัวอย่างสมาชิกในชุมชนอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม จำนวน 24 ตำบล ซึ่งผู้ศึกษาได้ใช้ตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ เครจซี่ และมอร์แกน Krejcie and Morgan ได้กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 398 คน และใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มี 2 ชนิด ได้แก่

1) แบบสอบถาม ซึ่งเป็นแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพ และข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยด้านการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม 4 ด้าน คือ ด้านการเมืองการปกครอง ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคมและวัฒนธรรม ด้านจิตใจ โดยลักษณะของข้อคำถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่าของลิเคิร์ท (Likert Scale)

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนเชิงบูรณาการหลักพุทธธรรม ในอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม ตามหลักทฤษฎีธัมมิกัฏฐประโยชน์ 4 ประการ คือ อุฏฐานสัมปทา อารักขสัมปทา กัลยาณมิตร สมชีวิตา โดยลักษณะของข้อคำถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่าของลิเคิร์ท (Likert Scale)

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนเชิงบูรณาการเพื่อสร้างความเข้มแข็งพื้นฐานของพุทธธรรมในอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม

2) แบบสัมภาษณ์ ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลของผู้ให้ข้อมูล

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนเชิงบูรณาการเพื่อสร้างความเข้มแข็งพื้นฐานของพุทธธรรมในอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนเชิงบูรณาการเพื่อสร้างความเข้มแข็งพื้นฐานของพุทธธรรมในอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม

รวบรวมข้อมูลโดย พระสุวรรณ์ อุณกระโทก ระหว่างเดือน พฤษภาคม ถึงเดือน ตุลาคม พ.ศ. 2561 นำข้อมูลเชิงปริมาณมาวิเคราะห์ด้วยสถิติในการวิจัยได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้การวิจัยเอกสาร วิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลแล้วนำมาเขียนบรรยายเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเชิงปริมาณเรื่องรูปแบบการพัฒนาชุมชนเชิงบูรณาการเพื่อสร้างความเข้มแข็งพื้นฐานพุทธธรรม ในอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม สรุปได้ดังนี้

1. ผู้ตอบแบบสอบถามพบว่า กลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 61.50 และเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 38.50 อายุส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 51 – 60 ปี คิดเป็นร้อยละ 25.50 รองลงมาอายุ 41-50 ปี คิดเป็นร้อยละ 19.50 และน้อยที่สุด อายุ ต่ำกว่า 20 คิดเป็นร้อยละ 9.00 ระดับการศึกษาส่วนใหญ่ต่ำกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 46.75 รองลงมา ปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 38.75 และน้อยที่สุด สูงกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 14.50 อาชีพส่วนใหญ่เป็นธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย คิดเป็นร้อยละ 28.00 รองลงมา พนักงานบริษัทเอกชน คิดเป็นร้อยละ 22.00 น้อยที่สุด อื่นๆ เช่น เกษตรกร คิดเป็นร้อยละ 7.25 และรายได้ต่อเดือนส่วนใหญ่มีรายได้ 15,001 – 25,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 39.25 รองลงมา น้อยกว่า 15,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 27.25 น้อยที่สุด มากกว่า 40,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 7.50

2. ปัจจัยด้านการสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ในอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม โดยภาพรวมมีความคิดเห็นในระดับมาก ($\bar{X}=3.92$, S.D. = 0.74) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย อันดับแรก คือ ด้านการเมืองการปกครอง ($\bar{X}=4.02$, S.D. = 0.54) รองลงมา ด้านเศรษฐกิจ ($\bar{X}=3.96$, S.D. = 0.91) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านจิตใจ ($\bar{X}=3.81$, S.D. = 0.94)

2.1 ปัจจัยด้านการสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ในอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม ด้านการเมืองการปกครอง โดยภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.02$, S.D. = 0.54) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า เมื่อแยกพิจารณาเป็นรายข้อตามลำดับจากค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย อันดับแรกคือ เมื่อมีปัญหา

หรือวิกฤตเกิดขึ้น มีการแก้ไขปัญหาได้อย่างถูกต้องและตรงตามความต้องการ ($\bar{X} = 4.07$, S.D. = 0.50) รองลงมาคือ มีการมุ่งเน้นพัฒนาชุมชนให้พึ่งพาตัวเองได้ โดยการสร้างผู้นำชุมชนที่เข้มแข็ง ($\bar{X} = 4.03$, S.D. = 0.58) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ มีการแสดงความคิดเห็นอย่างเท่าเทียมกัน รับทราบปัญหาและความต้องการของชุมชนที่แท้จริง ($\bar{X} = 3.79$, S.D. = 0.55)

2.2 ปัจจัยด้านการสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ในอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม ด้านเศรษฐกิจ โดยภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.96$, S.D. = 0.91) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า เมื่อแยกพิจารณาเป็นรายข้อตามลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย อันดับแรกคือ สนับสนุนให้ชุมชนมีการรวมกลุ่มรูปแบบต่าง ๆ ($\bar{X} = 4.11$, S.D. = 0.50) รองลงมาคือ มีส่งเสริมการร่วมลงทุนระหว่างเครือข่ายองค์กรชุมชนกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือภาครัฐหรือรัฐวิสาหกิจ ($\bar{X} = 4.08$, S.D. = 0.59) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ พัฒนาระบบการบ่มเพาะวิสาหกิจชุมชน ควบคู่กับการสร้างผู้ประกอบการใหม่ ($\bar{X} = 3.54$, S.D. = 0.54)

2.3 ปัจจัยด้านการสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ในอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม ด้านสังคมและวัฒนธรรม โดยภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.91$, S.D. = 0.58) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า เมื่อแยกพิจารณาเป็นรายข้อตามลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย อันดับแรกคือ มีความรักท้องถิ่น เคารพในวัฒนธรรม ภูมิปัญญา มีการรวมกลุ่มเป็นเครือข่าย ($\bar{X} = 4.07$, S.D. = 0.58) รองลงมาคือ คนภายในชุมชนมีอาชีพ ทำมาหากิน สามารถเลี้ยงตนเองและครอบครัวได้ ($\bar{X} = 4.06$, S.D. = 0.57) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ มีการจัดกิจกรรมสร้างความเข้มแข็ง ความสามัคคีให้แก่คนในชุมชน ($\bar{X} = 3.51$, S.D. = 0.57)

2.4 ปัจจัยด้านการสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ในอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม ด้านจิตใจ โดยภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.81$, S.D. = 0.94) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า เมื่อแยกพิจารณาเป็นรายข้อตามลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย อันดับแรกคือ เมื่อมีการจัดกิจกรรมภายในชุมชน ท่านเข้าร่วมกิจกรรมและให้ความร่วมมือเสมอ ($\bar{X} = 4.03$, S.D. = 0.69) รองลงมาคือ จากประสบการณ์ที่ผ่านมา ท่านมั่นใจได้ว่า จะแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้ ($\bar{X} = 3.71$, S.D. = 0.69) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ในการพูดคุย ท่านหาเหตุผลที่ทุกคนเห็นด้วยหรือยอมรับกับฉันได้ ($\bar{X} = 3.44$, S.D. = 0.66)

3. การพัฒนาชุมชนเชิงบูรณาการหลักพุทธธรรม ในอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม โดยภาพรวมมีความคิดเห็นในระดับมาก ($\bar{X} = 3.82$, S.D. = 0.65) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย อันดับแรก คือ มาตรฐานสัมปทา ($\bar{X} = 3.92$, S.D. = 0.64) รองลงมา กัลยาณมิตร ($\bar{X} = 3.91$, S.D. = 0.63) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ สมชีวิตา ($\bar{X} = 3.68$, S.D. = 0.65)

3.1 การพัฒนาชุมชนเชิงบูรณาการหลักพุทธธรรม ในอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม มาตรฐานสัมปทา โดยภาพรวมสัมปทา มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.92$, S.D. = 0.64) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า เมื่อแยกพิจารณาเป็นรายข้อตามลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย อันดับแรกคือ ท่านรักและใส่ใจในอาชีพ หรือการทำงานที่ทำอยู่ในปัจจุบัน ($\bar{X} = 4.01$, S.D. = 0.67) รองลงมาคือ ท่านมีอาชีพ การงานที่มีความมั่นคง ($\bar{X} = 3.95$, S.D. = 0.62) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ท่านมีการคิดและพัฒนางานที่ทำเพื่อตนยุคและเหตุการณ์ที่เปลี่ยนแปลงเสมอ ($\bar{X} = 3.81$, S.D. = 0.62)

3.2 การพัฒนาชุมชนเชิงบูรณาการหลักพุทธธรรม ในอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม อารักขสัมปทา โดยภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.77$, S.D. = 0.70) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า เมื่อแยกพิจารณาเป็นรายข้อตามลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย อันดับแรกคือ ท่านยังมีการยุ่งเกี่ยวกับ อบายมุข (ดื่มสุรา, เล่นการพนัน เป็นต้น) ($\bar{X} = 3.83$, S.D. = 0.68) รองลงมาคือ ท่านมีการนำเงิน

รายได้จากการประกอบอาชีพ เข้าฝากบัญชีธนาคาร ($\bar{X} = 3.77$, S.D. = 0.68) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ท่านมีการจัดทำบัญชีรายรับ – รายจ่ายครัวเรือน ($\bar{X} = 3.54$, S.D. = 0.80)

3.3 การพัฒนาชุมชนเชิงบูรณาการหลักพุทธธรรม ในอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม
กัลยาณมิตร โดยภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.91$, S.D. = 0.63) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า เมื่อแยกพิจารณาเป็นรายข้อตามลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย อันดับแรกคือ ท่านมีเพื่อนบ้านที่ดี ค่อยช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน ($\bar{X} = 4.14$, S.D. = 0.61) รองลงมาคือ ท่านมีเพื่อนร่วมงานที่ดี ค่อยช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน ($\bar{X} = 4.00$, S.D. = 0.61) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ท่านสามารถเป็นที่พึ่งให้แก่เพื่อนๆ และมิตรรอบข้างเสมอ ($\bar{X} = 3.72$, S.D. = 0.59)

3.4 การพัฒนาชุมชนเชิงบูรณาการหลักพุทธธรรม ในอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม
สมชีวิตา โดยภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.68$, S.D. = 0.65) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า เมื่อแยกพิจารณาเป็นรายข้อตามลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย อันดับแรกคือ มีการเก็บออม จัดสัดส่วนของรายได้เพื่ออนาคต ($\bar{X} = 3.74$, S.D. = 0.59) รองลงมาคือ ท่านมีรายได้เพียงพอต่อการชำระหนี้สินที่มีอยู่ ($\bar{X} = 3.67$, S.D. = 0.72) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ มีการใช้จ่ายแบบพอประมาณ พอเพียงในการหารายได้ ($\bar{X} = 3.63$, S.D. = 0.63)

ผลการวิจัยเชิงคุณภาพจากผลการศึกษารูปแบบการพัฒนาชุมชนเชิงบูรณาการเพื่อสร้างความเข้มแข็งบนฐานพุทธธรรม ในอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม โดยการสัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับจำนวน 20 คน แบ่งเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

1. พระสังฆาธิการ	จำนวน 5 คน
2. ผู้นำท้องถิ่น	จำนวน 5 คน
3. ผู้แทนประชาชน	จำนวน 10 คน

เพื่อสนับสนุนผลการวิจัยเชิงปริมาณที่ พบว่า ด้านการเมืองการปกครอง ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และวัฒนธรรม และด้านจิตใจ มีความสัมพันธ์กับการสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ในอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม สรุปได้ดังนี้

1. ปัจจัยด้านการเมืองการปกครอง ที่ส่งผลต่อการสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ในอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม มาก เนื่องจากชุมชนมีลักษณะเฉพาะของชุมชน แนวทางในการทำงานด้านการพัฒนาชุมชนนั้น หน่วยงานทำงานร่วมกันกับคนในชุมชนสร้างความรักความหวงแหนชุมชนให้แก่สมาชิกภายในชุมชน มีผู้นำชุมชนที่มีการสื่อสาร มีความรู้ความสามารถ ซึ่งเป็นความสามารถที่ไม่ได้ผูกขาดอยู่ที่ผู้ใดผู้หนึ่ง หากมีผู้นำผูกขาดในการนำเรื่องของส่วนรวม ชีวิตในชุมชน ก็จะขาดชีวิตชีวา และสีสัน และขาดการริเริ่มสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ และยังสามารถนำความต้องการหรือปัญหาของคนในชุมชนไปแก้ไขหรือประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อจัดการแก้ไขได้

2. ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ที่ส่งผลต่อการสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ในอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม มาก เพราะการแก้ปัญหาที่ดินทำกินการส่งเสริมให้มีอาชีพที่มั่นคง ให้มีรายได้ประจำและมั่นคงในท้องถิ่น ควรส่งเสริมการรวมกลุ่มและการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมต่างๆ ที่สอดคล้องกับแนวทางพัฒนาชุมชน ปัจจุบันเศรษฐกิจของคนในชุมชนไม่ค่อยดีมีปัญหาระยะยาวเสียดิต ต้องเสริมสร้างให้คนในชุมชนในหมู่บ้านมีพื้นฐานจิตใจในการปฏิบัติตนให้มีคุณธรรมโดยบุคคลครอบครัว องค์กรและชุมชนต้องนำหลักธรรมมาประพฤติปฏิบัติก่อน โดยเริ่มจากการอบรมเลี้ยงดูคนในครอบครัว หน่วยงานช่วยให้สมาชิกในชุมชนมีความ

เป็นอยู่ที่ดีขึ้น เพิ่มรายได้ในครัวเรือน โดยมีโครงการต่างๆ ในด้านอาชีพให้บริการกับประชาชนในชุมชน เช่น โครงการฝึกอบรมอาชีพให้แก่ประชาชน

3. ปัจจัยด้านสังคมและวัฒนธรรม ที่ส่งผลต่อการสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ในอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม มาก เพราะการที่คนในชุมชนแต่ละคนมีประสบการณ์และความรู้ที่แตกต่างกัน จึงทำให้มีมุมมองต่างกัน ความคิดเห็นต่างกัน ในฐานะชุมชนจำเป็นต้องเรียนรู้เรื่องราวทั้งหมด ซึ่งจะได้มาโดยการพูดคุย ชุมชนจึงควรมีเวทีที่เป็นทางการเพื่อให้คนในชุมชนได้พูดคุยถึงปัญหาาร่วมกันและเพื่อสร้างความสัมพันธ์ต่อกัน จะสามารถทำให้ชุมชนเชื่อได้ว่า อำนาจที่แท้จริงนั้นสามารถสร้างสรรค์ขึ้นได้จากตนเองและจากความร่วมมือกับผู้อื่นในชุมชนนั้น ๆ การใช้ศักยภาพของคนในชุมชน จะสามารถปลุกพลังของชุมชนให้สามารถดำเนินการ โครงการ กิจกรรมร่วมกันได้

4. ปัจจัยด้านจิตใจ ที่ส่งผลต่อการสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ในอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม มาก เนื่องจากการที่คนในชุมชนต้องตกเป็นทาสของกระแสวัตถุนิยมและบริโภคนิยมก่อให้เกิดปัญหาด้านพฤติกรรม การย่อหย่อนทางด้านศีลธรรมและจริยธรรม ต้องเริ่มต้นด้วยความสมัครใจของประชาชนจำนวนหนึ่งที่มิวัตถุนิยมและอุดมคติร่วมกัน มีมิตรภาพและความเอื้ออาทรต่อกัน วัดหรือสถาบันทางศาสนา ต้องมีส่วนร่วมในการพัฒนาจิตใจของคนในชุมชน การจัดทำบุญของหมู่บ้าน การจัดกิจกรรมเวียนเทียนในหมู่บ้าน และวันสำคัญต่าง ๆ เป็นประจำเพื่อเกิดความเคยชิน ในการเข้าร่วมกิจกรรมที่พวกเขาไม่ค่อยอยากให้ความร่วมมือ และเพื่อเป็นศูนย์รวมจิตใจให้กับสมาชิกในชุมชน

เพื่อสนับสนุนผลการวิจัยเชิงปริมาณที่ พบว่า ฐานสัมปทา อารักขสัมปทา กัลยาณมิตร และสมชีวิตา มีความสัมพันธ์กับการพัฒนาชุมชนเชิงบูรณาการหลักพุทธธรรม ในอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม สรุปได้ดังนี้

1. ฐานสัมปทา ที่ส่งผลต่อการพัฒนาชุมชนเชิงบูรณาการหลักพุทธธรรม ในอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม มาก เพราะคนในชุมชนส่วนมากประกอบอาชีพสุจริตและเป็นอาชีพทั่วไป เช่น ค้าขาย ธุรกิจส่วนตัว พนักงานและข้าราชการ สิ่งสำคัญของการทำงานในปัจจุบัน คือ ความขยันและอดทน ด้วยสถานการณ์ด้านเศรษฐกิจแบบนี้ยิ่งจำเป็น หากใครมีความขยันอดทนมากก็จะควบคุมอารมณ์ตัวเองได้ดี ต้องยอมรับข้อบกพร่องและความแตกต่างของกันและกันให้ได้ ต้องฝึกฝนอาชีพที่ประกอบนั้น ให้มีความรู้และเข้าใจอย่างถ่องแท้งจนเป็นผลสำเร็จด้วยดี

2. อารักขสัมปทา ที่ส่งผลต่อการพัฒนาชุมชนเชิงบูรณาการหลักพุทธธรรม ในอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม มาก เนื่องจากสมาชิกภายในชุมชนไม่ค่อยมีหลักการมีระเบียบในการใช้เงิน จึงเกิดปัญหาทางการเงินกันส่วนใหญ่ สำหรับชาวบ้านทั่วไป อาจจะพูดได้ว่า หาเช้ากินค่ำ หรือสำหรับมนุษย์เงินเดือน ก็ใช้คำว่าเดือนชนเดือน แนวทางที่ควรทำคือการทำบัญชีครัวเรือน เพื่อตรวจสอบการใช้จ่ายของตนเองและครอบครัว เพื่อเกิดระเบียบการใช้จ่าย ต้องให้คนภายในชุมชนพยายามในการจดบันทึกรายรับ รายจ่าย ทั้งนี้เพื่อการพัฒนาระบบการเงิน ใช้จ่ายด้วยเหตุผล และอยู่บนหลักการของความพอเพียงพอประมาณ

3. กัลยาณมิตร ที่ส่งผลต่อการพัฒนาชุมชนเชิงบูรณาการหลักพุทธธรรม ในอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม มาก เพราะการจะหา กัลยาณมิตรที่ดี คือการที่ตนเองต้องเป็น กัลยาณมิตรที่ดีก่อน การประพฤติปฏิบัติตนให้เป็นประโยชน์แก่บุคคลอื่นและตนเอง การให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ประกอบด้วยคุณสมบัติหรือลักษณะของ กัลยาณมิตร การสร้าง กัลยาณมิตรที่ดี ต้องสร้างกิจกรรมที่ดีเพื่อให้คนในชุมชนออกจากสิ่งไม่ดี และกิจกรรมนั้น ๆ ต้องเป็นกิจกรรมที่สร้างความเป็นคนดี สอดแทรกคุณสมบัติของ กัลยาณมิตรเข้าไปในกิจกรรม

4. สมชีวิตา ที่ส่งผลต่อการพัฒนาชุมชนเชิงบูรณาการหลักพุทธธรรม ในอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม มาก เนื่องจากสมาชิกในชุมชนยังไม่รู้จักการบริหารระบบการเงิน ขาดการออม มีการใช้จ่ายเกินความจำเป็นตามกำลังทรัพย์ที่หามาได้ การการประหยัดจึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างมาก ต้องพัฒนาการอยู่ดีกินดีให้แก่ชุมชนบางชุมชนเพื่อเป็นต้นแบบ โดยการใช้ชีวิตพึ่งตนเอง ทำกิน ทำใช้ในครัวเรือน เพื่อลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ และมีการออม ด้ายกิจกรรมสนับสนุน เช่น ส่งเสริมแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ครัวเรือนพัฒนาปฏิบัติกิจกรรมตามแผนชีวิต

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัย เรื่อง รูปแบบการพัฒนาชุมชนเชิงบูรณาการเพื่อสร้างความเข้มแข็งบนฐานพุทธธรรม ในอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม มีการอภิปรายผล ดังนี้

1. การสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ในอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม พบว่า การสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม ในภาพรวม มีความคิดเห็นในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย อันดับแรก คือ ด้านการเมืองการปกครอง รองลงมา ด้านเศรษฐกิจ และน้อยที่สุดคือ ด้านจิตใจ สอดคล้องกับผลการศึกษาของศักดิ์สกุล บุญมา (Bunma, S.2009) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “การสร้างความเข้มแข็งโดยชุมชนมีส่วนร่วมบ้านเกาะพิทักษ์ ตำบลบ้านน้ำจืด อำเภอลำสนธิ จังหวัดลพบุรี” ผลการศึกษาพบว่า ความเข้มแข็งที่เกิดขึ้นในบ้านเกาะพิทักษ์ จากการศึกษพบว่า เกิดจากการมีส่วนร่วมของชุมชน กิจกรรมที่สำคัญคือ การรวมกลุ่มของคนในชุมชนเพื่อทำกิจกรรมต่างๆ มีการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน สมาชิกในชุมชนร่วมกันคิด ร่วมกันวิเคราะห์ปัญหา ตัดสินใจ แสวงหากิจกรรม ดำเนินกิจกรรม และเกิดการเรียนรู้ด้วยตัวเองของชาวบ้าน ทั้งนี้มองผลประโยชน์ของชาวบ้านและชุมชนเป็นหลัก บ้านเกาะพิทักษ์มีปัจจัยการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน ได้แก่ การมีผู้นำที่มีศักยภาพ เป็นต้นแบบ และเป็นผู้ริเริ่มที่จะพัฒนาบ้านเกาะพิทักษ์โดยให้ชุมชนมีส่วนร่วม มีผู้นำแบบไม่เป็นทางการ ที่เป็นต้นแบบ และผู้นำตามโอกาสต่างๆ ได้แก่ ผู้นำกลุ่มแม่บ้าน ผู้นำภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นต้น ข้อเสนอแนะที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้ คือ การพัฒนาเศรษฐกิจในชุมชนจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพัฒนาคณะภายในชุมชนนั้น ๆ ก่อน เพื่อให้สามารถไปพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเองได้ โดยสร้างอาชีพ และ เพิ่มรายได้ในครัวเรือน มีโครงการต่างๆ ในด้านอาชีพให้บริการกับประชาชนในชุมชน เช่น โครงการฝึกอบรมอาชีพให้แก่ประชาชน โครงการเศรษฐกิจพอเพียง เป็นต้น สอดคล้องกับแนวคิดของกาญจนา แก้วเทพ (a Kaewthep,K. 1997) เรื่องลักษณะของชุมชนเข้มแข็ง ว่า ปริมาณและคุณภาพของกิจกรรมคือ ผลงานหรือกิจกรรมกลุ่มมีความต่อเนื่องดำเนินการอย่างเป็นเครือข่ายและขยายกิจการใหม่ๆ นอกจากนี้พิจารณาได้จากความสามารถในการจัดการกับปัญหาที่องค์กรเผชิญในภาวะวิกฤต

2. การพัฒนาชุมชนเชิงบูรณาการหลักพุทธธรรม ในอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม พบว่า การพัฒนาชุมชนเชิงบูรณาการหลักพุทธธรรม ในอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม ในภาพรวมมีความคิดเห็นในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย อันดับแรก คือ มาตรฐานสัมปทา รองลงมา คือ กัลยาณมิตร และที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ สมชีวิตา สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ณัฐพล ธาระวงศ์ (Natthaphon, T.,2016) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาแนวทางการประยุกต์ใช้หลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์เพื่อการทำงานที่มีประสิทธิภาพของบุคลากรหน่วยงานของรัฐในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี ผลการศึกษาพบว่า หลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ คือ แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับการจัดการชีวิตให้มั่นคงมีประโยชน์สุขในปัจจุบัน ประกอบด้วยหลัก 4 ประการ คือ 1) มาตรฐานสัมปทา ถึงพร้อมด้วยความหมั่นเพียร 2) อารักขสัมปทา ถึงพร้อมด้วยการรักษา 3) กัลยาณมิตตา การคบเพื่อนที่ดีมีคุณธรรม และ 4) สมชีวิตา การดำรงชีพ

ของตนพอเหมาะตามสมควรแก่ชีวิต หลักการทั้ง 4 ประการนี้เรียกสั้น ๆ ได้ว่า “ขยันหา รักษาดี มีกัลยาณมิตร ใช้ชีวิตแบบพอเพียง” พฤติกรรมการดำเนินชีวิตตามหลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ของบุคลากรหน่วยงานของรัฐ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานีทั้ง 4 ด้าน คือ 1) ด้านความขยันหมั่นเพียร (อุฏฐานสัมปทา) 2) ด้านการบำรุงรักษา (อารักขสัมปทา) 3) ด้านการเลือกคบมิตร (กัลยาณมิตตตา) และ 4) ด้านความเป็นอยู่อย่างเหมาะสม (สมชีวิตา) โดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก แนวทางการประยุกต์ใช้หลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์เพื่อการทำงานที่มีประสิทธิภาพของบุคลากรหน่วยงานของรัฐมี 4 ด้าน คือ 1) ด้านความขยันหมั่นเพียร (อุฏฐานสัมปทา) คือ ต้องมีความขยันหมั่นเพียรมีความอดทน มุ่งมั่น ขยันและรับผิดชอบต่อหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มกำลังความสามารถ 2) ด้านการบำรุงรักษา (อารักขสัมปทา) คือ ต้องรู้จักนำสิ่งของที่ชำรุดแล้วนำกลับมาใช้ใหม่ให้เป็นประโยชน์รวมทั้งรักษาสมบัติทั้งของตนเองและของส่วนรวม 3) ด้านการเลือกคบมิตร (กัลยาณมิตตตา) คือ ต้องเลือกคบเพื่อนที่ดีมีศีลธรรม คบคนที่สามารถปรึกษาหารือและ 4) ด้านความเป็นอยู่อย่างเหมาะสม (สมชีวิตา) คือ ทำหน้าที่ทุกอย่างด้วยความไม่ประมาทและดำรงชีวิตตามฐานะความเป็นอยู่และการรู้จักประมาณตนเป็นสิ่งสำคัญในการดำเนินชีวิต

ผลการศึกษการวิจัยเชิงคุณภาพเรื่องรูปแบบการพัฒนาชุมชนเชิงบูรณาการเพื่อสร้างความเข้มแข็งบนฐานพุทธธรรม ในอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. จากผลการศึกษาพบว่า ด้านการเมืองการปกครอง มีความสัมพันธ์กับการสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ในอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม มาก เนื่องจากชุมชนมีลักษณะความเฉพาะของชุมชน แนวทางในการทำงานด้านการพัฒนาชุมชนนั้น หน่วยงานทำงานร่วมกันกับคนในชุมชนสร้างความรักความหวงแหนชุมชนให้แก่สมาชิกภายในชุมชน มีผู้นำชุมชนที่มีการสื่อสาร มีความรู้ความสามารถ ซึ่งเป็นความสามารถที่ไม่ได้ผูกขาดอยู่ที่ผู้ใดผู้หนึ่ง หากมีผู้นำผูกขาดในการนำเรื่องของส่วนรวม ชีวิตในชุมชน ก็จะขาดชีวิตชีวา และสับสนและขาดการริเริ่มสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ และยังสามารถนำความต้องการหรือปัญหาของคนในชุมชนไปแก้ไขหรือประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อจัดการแก้ไขได้ สอดคล้องกับแนวคิดของมนตรี กรรพุมมาลย์ และภุชงค์ ฤทธิกุลบุตร (Karnphumman, M. and Kunthalbutr, P., 2002: 77) ได้กล่าวถึงลักษณะของชุมชนเข้มแข็งมีลักษณะสำคัญ ดังนี้ 1. สมาชิกชุมชนมีความเชื่อมั่นในศักยภาพของตนและชุมชนที่จะแก้ไขปัญหาและพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของตนเอง 2. สมาชิกของชุมชนพร้อมที่จะร่วมกันจัดการกับปัญหาของตนเองและชุมชน 3. มีกระบวนการของชุมชนที่จะร่วมกันจัดการกับปัญหาของตนเองและชุมชน 4. สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในการประเมินสถานการณ์ของชุมชนกำหนดวิสัยทัศน์ ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินงาน ร่วมติดตามและประเมินผลการแก้ปัญหาและการพัฒนาชุมชนผ่านกระบวนการของชุมชน 5. สมาชิกชุมชนเกิดการเรียนรู้ผ่านการเข้าร่วมในกระบวนการของชุมชน 6. มีแผนของชุมชนที่ประกอบด้วยการพัฒนาทุกๆด้านของชุมชนมุ่งที่พึ่งตนเอง เอื้อประโยชน์ต่อสมาชิกชุมชนทุกๆ คนและมุ่งหวังการพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืน 7. การพึ่งความช่วยเหลือจากภายนอกเป็นการพึ่งเพื่อให้ชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้ในที่สุดไม่ใชการพึ่งพาตลอดไป 8. มีเครือข่ายความร่วมมือกับภาคีการพัฒนาอาจเป็นหมู่บ้าน ชุมชนอื่นๆ ท้องถิ่นภาคราชการ องค์กรเอกชน นักธุรกิจ นักวิชาการ อื่นๆ ในลักษณะของการมีความสัมพันธ์ที่เท่าเทียมกัน

2. จากผลการศึกษาพบว่า อุฏฐานสัมปทา ที่ส่งผลต่อการพัฒนาชุมชนเชิงบูรณาการหลักพุทธธรรม ในอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม มาก เพราะคนในชุมชนส่วนมากประกอบอาชีพสุจริตและเป็นอาชีพทั่วไป เช่น ค้าขาย ธุรกิจส่วนตัว พนักงานและข้าราชการ และทำไร่ ทำนาสิ่งสำคัญของการทำงานในปัจจุบัน คือ ความขยันและอดทน ด้วยสถานการณ์ด้านเศรษฐกิจแบบนี้ยิ่งจำเป็น หากใครมีความขยันอดทนมากก็จะควบคุมอารมณ์ตัวเองได้ดี ต้องยอมรับข้อบกพร่องและความแตกต่างของกันและกันให้ได้ ต้องฝึกฝนอาชีพที่

ประกอบนั้น ให้มีความรู้และเข้าใจอย่างถ่องแท้งั้นเป็นผลสำเร็จด้วยดี สอดคล้องกับผลการศึกษาของ วราภูมิ สุวะโสภา (Suwasopa, W,2015) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามหลักพุทธธรรม ผลการศึกษาพบว่า แนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามหลักพุทธธรรมที่ภูธธัมมิกัตถประโยชน์ 4 นำมาใช้เพื่อแก้ปัญหาชีวิตในสังคมไทย 1) การนำหลักอุฏฐานสัมปทา มาแก้ปัญหาการขาดความเพียรหรือแก้ไขความเกียจคร้านสิ่งสำคัญก็คือการระมัดระวังหรือสำรวมรักษากาย วาจา ใจ 2) การนำหลักอารักขสัมปทา มาแก้ปัญหาชีวิตการไม่รู้จักรักษทรัพย์คือการใช้จ่ายเงินตามหลักธรรมคนรู้จักทำมาหาเลี้ยง 3) การนำหลักกัลยาณมิตตามาแก้ปัญหาชีวิตการคบคนพาล ความมีกัลยาณมิตรคือ มีผู้แนะนำสั่งสอนที่ปรึกษาเพื่อนที่คบหาและบุคคลผู้แวดล้อมที่ดี ความรู้จักเลือกเสวนาบุคคล และ 4) การนำหลักสมชีวิตามาแก้ปัญหาชีวิตการใช้จ่ายทรัพย์เกินฐานะให้รู้จักประมาณในการเลี้ยงชีวิตโดยทางชอบธรรมกล่าวคือ การดำรงชีวิตตามหลักสัมมาอาชีวะ ประพฤติปฏิบัติตามหลักของศีลซึ่งเป็นหลักขั้นพื้นฐานที่ประคับประคองกาย วาจาให้เรียบร้อยและทำงานที่สุจริต

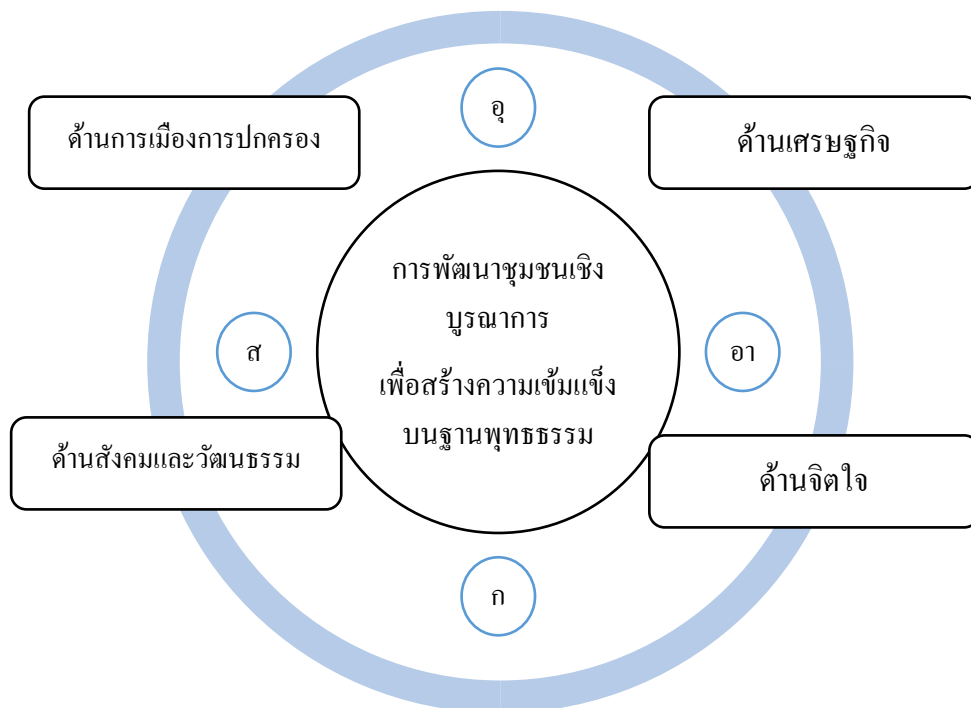
สรุปองค์ความรู้

จากการศึกษารูปแบบการพัฒนาชุมชนเชิงบูรณาการเพื่อสร้างความเข้มแข็งบนฐานพุทธธรรม ในอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม ได้องค์ความรู้ใหม่และรูปแบบที่เหมาะสม ซึ่งสามารถสรุปได้ดังตารางนี้

รูปแบบการพัฒนาชุมชนเชิงบูรณาการเพื่อสร้างความเข้มแข็งบนฐานของพุทธธรรม ในอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม	
ความเข้มแข็ง ของชุมชน	การพัฒนาเชิงบูรณาการหลักพุทธธรรม
1. ด้านการเมือง การปกครอง	ก คือ กัลยาณมิตร การจะหากัลยาณมิตรที่ดี คือการที่ตนเองต้องเป็นกัลยาณมิตรที่ก่อน โดยการปลูกฝังการมีอารมณ์ผ่องใสและนิสัยเสียสละให้เกิดขึ้นในตนเอง เป็นการสร้างความปลอดภัยให้แก่ตนเอง จะเป็นต้นแบบนำถือนำตามของทุกคนไป ครอบครัวและสังคม
2. ด้าน เศรษฐกิจ	อุ คือ อุฏฐานสัมปทา การพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพของคนในชุมชน ไม่ใช่พัฒนาอาชีพที่พวกเขาไม่ได้ทำ แต่ต้องพัฒนาอาชีพที่คนในชุมชนส่วนใหญ่ทำกันอยู่ จะได้เป็นการพัฒนาที่ตรงจุด สิ่งสำคัญของการทำงานในปัจจุบัน คือ ความขยันและอดทน ด้วยสถานการณ์ด้านเศรษฐกิจแบบนี้ยิ่งจำเป็น
	อา คือ อารักขสัมปทา คนภายในชุมชนโดยมากซื้อสัตย์สุจริต การทำงานใดก็ทำด้วยเหตุผล และทำบนหลักการของความพอประมาณ และส่วนมากจะห่างไกลจากอบายมุขทั้งหลาย ใช้ชีวิตแบบเรียบง่าย และยึดหลักการของความพอเพียง ใช้จ่ายอย่างประหยัด ไม่ค่อยฟุ้งเฟ้อเกินฐานะของตน ฉะนั้นแนวทางแรกที่เราควรทำคือการทำบัญชีครัวเรือน เพื่อตรวจสอบการใช้จ่ายของตนเองและครอบครัว เพื่อเกิดระเบียบการใช้จ่าย และอาจจะต้องหารายได้เพิ่ม หรือหาอาชีพเสริม
	ส คือ สมชีวิตา การเลี้ยงชีวิตพอเหมาะ รู้จักกำหนดรายรับรายจ่ายอย่างเหมาะสมกับฐานะ กำหนดรายได้และกำหนดรายเหลืออย่างพอดี โดยรายได้จะต้องมากกว่ารายจ่าย ไม่ควรใช้จ่ายทรัพย์อย่างสุรุ่ยสุร่ายการใช้จ่ายทรัพย์ ต้องเพิ่มรายได้ ด้วยกิจกรรม เช่น ส่งเสริมแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ครัวเรือนพัฒนาปฏิบัติกิจกรรมตามแผนชีวิต การต่อ

	ยอดความรู้ ร่วมไปถึงการมีความรับผิดชอบในหน้าที่การงานที่ตนเองได้รับมอบหมาย รู้จักแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค
3. ด้านสังคมและวัฒนธรรม	ก คือ กัลยาณมิตร เพื่อนที่คอยช่วยเหลือเพื่อนอย่างจริงใจโดยไม่หวังสิ่งใดตอบแทน เป็นมิตรที่หวังดี มีสิ่งดี ๆ ให้กันด้วยความจริงใจ
4. ด้านจิตใจ	ในด้านการพัฒนาจิตใจ ในฐานะที่เป็นพุทธศาสนิกชนก็ควรน้อมนำหลักธรรมในพระพุทธศาสนาเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตอีกทางหนึ่ง รู้จักวิธีการหาทรัพย์ วิธีใช้ทรัพย์ เรียกว่า หาเงินเป็น ใช้เงินเป็น มีใช้หาเงินได้ ใช้เงินได้ ต้องเป็นคนตั้งใจทำมาหากินและทำมาหาเก็บ รู้จักสร้างหลักฐานและรู้จักใช้ทรัพย์สมบัติให้เป็นประโยชน์ โดยที่ผู้ปฏิบัติได้เช่นนี้ชื่อว่าได้ปฏิบัติหลักธรรมที่ส่งเสริมเศรษฐกิจตามวิถีพุทธ หรือหลักธรรมที่ส่งเสริมประโยชน์สุขในปัจจุบัน

จากตารางสามารถถอดองค์ความรู้และอธิบายเป็นภาพได้ ดังนี้

ข้อเสนอแนะ

งานวิจัยนี้ได้ข้อค้นพบ รูปแบบการพัฒนาชุมชนที่สำคัญ คือ การพัฒนาเชิงบูรณาการหลักพุทธธรรมสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับชุมชน โดยควรให้ความสำคัญกับการฝึกอบรมให้ความรู้ด้านการทำบัญชีครัวเรือนแก่สมาชิกในชุมชนของตน การกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการทำบัญชีครัวเรือน และสมาชิกภายในชุมชนแต่ละคน รู้จักการจัดการความรู้เพื่อนำมากระจาย เป็นแนวทางพัฒนาชุมชนด้านวิชาการ สำหรับประเด็นในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับการศึกษาถึงกลยุทธ์ เทคนิค และนวัตกรรมใหม่ ๆ ที่จะช่วยพัฒนาชุมชนในพื้นที่ต่างๆ ที่สนใจ และควรศึกษาปัญหา สาเหตุที่ส่งผลต่อสร้างความเข้มแข็ง หรือปัญหา สาเหตุอุปสรรคในการการพัฒนาชุมชนเข้มแข็ง

References

- Khaemmanee, T., (2007). The science of teaching knowledge for organizing an effective learning process. 6th printing. Bangkok: Chulalongkorn University Press.
- Wasi, P., (1998). Strategy for economic, social and moral strength. Bangkok : Village Doctor.
- Dhammapitaka (Payutto. P.). (1985). Dictionary of Buddhist Science, Dhamma Compilation Edition. Bangkok: Mahachulalongkornrajavidyalaya.
- Wattanasiritham, P., (2004). Master plan for national recovery. Bangkok: Publisher of the Thailand Research Fund.
- Kanchanaphan, A., (2001). Complex thinking methods in community research. Community dynamics and potential for development. Bangkok: Publisher of the Thailand Research Fund.

การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเส้นทางไหว้พระ 9 วัด อำเภอเมืองสุพรรณบุรี
จังหวัดสุพรรณบุรี

DEVELOPMENT OF TOURISM ROUTES TO PAY RESPECT TO 9 TEMPLES IN MUEANG
SUPHANBURI DISTRICT, SUPHANBURI PROVINCE

พระมหาณรงค์ สร้อยเกษร

Phramaha Narong Soikesorn

มหาวิทยาลัยปทุมธานี

Pathumthani University

Email: cio.pravit@gmail.com

Received 2 February 2022; Revised 12 February 2023; Accepted 27 December 2023.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีเป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม ปัจจัยที่ส่งผลต่อการท่องเที่ยวทางพุทธศาสนา และองค์ประกอบการท่องเที่ยว (5A) พื้นที่วิจัย คือ อำเภอเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี ผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ คือ ประชาชนในอำเภอเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 20 รูป/คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง แบบสนทนากลุ่มเฉพาะ การสังเกต และเครื่องมือการบันทึก วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิเคราะห์เนื้อหาแล้วเขียนบรรยายเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า 1. แหล่งท่องเที่ยวเส้นทางไหว้พระ 9 วัด ได้แก่ 1) วัดพระศรีรัตนมหาธาตุ 2) วัดแค 3) วัดสารภี 4) วัดพระลอย 5) วัดหน่อพุทธางกูร 6) วัดพระนอน 7) วัดพิหารแดง 8) วัดสุขเกษม และ 9) วัดสว่างอารมณ์ ซึ่งเป็นสถานที่เคยรุ่งเรืองในอดีต มีศิลปกรรมไทยอันงามวิจิตร มีความเป็นธรรมชาติและวิถีชีวิตชาวบ้าน 2. เส้นทางท่องเที่ยวเส้นทางไหว้พระ 9 วัด ได้ปรับปรุงเพื่อรองรับเป็นสถานที่ท่องเที่ยวเปิดเสาร์-อาทิตย์ และวันหยุดนักขัตฤกษ์ มีกิจกรรม การล่องเรือ พายเรือ ชมทัศนียภาพของชุมชนตามแนวลำคลอง ชมการแสดงละครประวัติศาสตร์ ชี้อังคณาเมืองเก่า นั่งเกวียนเทียมวัวชมโบราณสถาน ศึกษาเชิงอนุรักษ์ ศิลปะวัฒนธรรมไทยทั้งด้านการแต่งกายสถาปัตยกรรมดั้งเดิม มีกิจกรรมตักบาตรพระทางน้ำ เป็นสถานที่สำหรับขายสินค้าของชุมชน มีการการอนุรักษ์ให้เป็นพื้นที่สีเขียว มีเรือพายที่พ่อค้าแม่ค้านำสินค้ามาขายและยังผูกพันกับวิถีชีวิตชาวบ้าน 3. การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ เป็นการท่องเที่ยวลักษณะของตลาดน้ำที่คงความดั้งเดิมมีความเป็นธรรมชาติ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เป็นการท่องเที่ยวตามเทศกาลประเพณีและวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา การท่องเที่ยวเชิงพุทธ เป็นการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์การปลูกจิตได้สำนึกในเชิงลึก

คำสำคัญ: การท่องเที่ยว, ไหว้พระ 9 วัด

Abstract

This research article is a qualitative research study. Use the concept of participation Factors affecting Buddhist tourism and tourism components (5A). The research area is Mueang Suphan Buri District. Suphanburi Province The important information providers are the people

in Mueang Suphanburi District. Suphanburi Province, 20 photos per person. The research tool was a structured interview form. Focus group discussions, observation and recording tools Data were analyzed using content analysis and written descriptive narratives.

The research shows that: 1. Tourist attractions on the route to worship at 9 temples, including 1) Wat Phra Si Rattana Mahathat 2) Wat Khae 3) Wat Saraphi 4) Wat Phra Loi 5) Wat No Phutthangkru 6) Wat Phra Non 7) Wat Bihan Daeng 8) Wat Sukkasem and 9) Wat Sawang Arom which was a place that had prospered in the past. There is beautiful Thai art. There is nature and the way of life of the villagers. 2. The tour route for worshipping the 9 temples has been improved to serve as a tourist attraction open on Saturdays and Sundays. and public holidays, there are activities such as boating, boating, and viewing the scenery of communities along the canal, watch a historical drama performance, ride an elephant and see the old city, take a ride on an ox cart and see the ancient sites, study and conserve Thai art and culture in terms of dress and beautiful architecture. There is an activity to offer alms to monks on the water. It is a place to sell community products. It is preserved as a green area. There are rowing boats where merchants bring products to sell and are also connected to the way of life of the villagers. 3. Historical tourism is a type of tourism in the floating market that maintains its originality and nature. cultural tourism is tourism based on traditional festivals and important Buddhist days. Buddhist tourism is ecotourism, cultivating the subconscious mind in depth.

Keywords: Tourism Routes, Pay Respect To 9 Temples.

บทนำ

ในปัจจุบันวัดก็มีบทบาทที่เอื้อต่อการเป็นแหล่งท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยวที่เดินทางไปเที่ยวยังสถานที่ต่างๆ มักจะมีวัตถุประสงค์หรือมีสิ่งดึงดูดใจต่างๆ กันไปบ้างก็ต้องการเดินทางไปยังที่ใดที่หนึ่งเพื่อชื่นชมธรรมชาติความงามตาอากาศแต่สิ่งหนึ่งที่มีพลังดึงดูดให้ผู้คนจำนวนมากเดินทางตั้งต้นไปก็คือการเดินทางไปยังสถานที่สำคัญทางศาสนาของตนวัดนั้นดำรงตำแหน่งสถานที่สำคัญสำหรับนักท่องเที่ยวมาช้านานเป็นสิ่งดึงดูดใจที่มีอิทธิพลสูงและจะมีต่อไปไม่มีวันสิ้นสุดซึ่งบทบาทของวัดที่เอื้อต่อการเป็นแหล่งท่องเที่ยว นั้น สภาพของวัดที่มีสถาปัตยกรรมอันโอชะของพระพุทธรูปและสิ่งต่างๆ อันประกอบรวมกันเป็นวัดอยู่ในสภาพที่เหมาะสมวัดที่มีบริเวณสะอาดสะอ้านตัวอาคารสง่างามไม่อยู่ในสภาพที่ชำรุดทรุดโทรม พระสงฆ์ปฏิบัติตนสมควรแก่กิจของสงฆ์สำรวมและสามารถให้ความรู้ที่ถูกต้องเหมาะสมแก่ผู้ไปเยือน เป็นต้น สิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่วัดให้และสร้างความประทับใจแก่นักท่องเที่ยวได้โดยปกติวิสัยวัดเป็นที่รวบรวมศิลปกรรม (Chayaporn, 1992) ซึ่งปัญหาของวัดในบทบาทที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวจากการที่วัดได้เพิ่มพูนบทบาทมากขึ้นทำให้เกิดปัญหาด้านต่างๆ เช่น ปัญหาด้านกายภาพคือวัดบางวัดไม่มีการแบ่งเขตพุทธาวาสและสังฆาวาสไว้อย่างชัดเจนทำให้เกิดการใช้ประโยชน์ที่ดินภายในวัดอย่างไม่เหมาะสมเช่นสร้างสถานบริการแก่ผู้มาเยือนรุกหรือเข้าไปใกล้เขตเกินไปในเขตพุทธาวาสทำลายความสง่างามของสิ่งก่อสร้างอันมีคุณค่าในเขตพุทธาวาสบ้างก็สร้างสถานบริการบุกรุกเข้าไปในเขตสังฆาวาสซึ่งเป็นส่วนที่พำนักของพระภิกษุสงฆ์ก็ย่อมจะเป็นการรบกวนการปฏิบัติธรรมของสมณเพศการมีสิ่งปลูกสร้างภายในบริเวณวัดก็มักจะมีได้วางผังแม่บทเต็มรูปแบบไว้ก่อนจะสร้างขึ้นต่างกาลต่าง

สมัยตามกำลังศักราชหรือพุทธรอบที่ได้รับทำให้เกิดปัญหาการวางตำแหน่งอาคารย่อยหรือสิ่งก่อสร้างที่เกิดขึ้นภายหลังไปทำลายหรือบดบังความสง่างามของอาคารหลักคือพระวิหารพระอุโบสถและพระเจดีย์บ้างก็ไปทำลายคตินิยมดั้งเดิมเช่นเดิมเป็นพื้นที่เว้นว่างเป็นลานทรายตามคตินิยมเดิมเปรียบเสมือนห้วงมหาสมุทรมีพระเจดีย์เป็นเขาพระสุเมรุและมีอาคารสำคัญอื่นๆ เป็นทวีปทั้งห้าพร้อมทั้งใช้ประโยชน์ลานทรายนั่นเพื่อกิจประเพณีพื้นบ้านเช่นประเพณีก่อพระเจดีย์ทรายเป็นต้นก็เกิดสิ่งปลูกสร้างขึ้นใหม่หรือปฏิรูปดัดลานทรายโดยความรู้เท่าไม่ถึงการณ์รวมทั้งปัญหาความไม่เหมาะสมของขนาดสัดส่วนอาคารต่างๆ เช่นสร้างกุฏิขนาดใหญ่ประชิดกับพระอุโบสถสร้างถึงเกือบน้ำสูงพอๆ กับพระเจดีย์และหอรบซึ่งทำสิ่งก่อสร้างใหม่ๆ ไปข่มความสง่างามและทำลายบรรยากาศนาคาเคารพศรัทธาในสิ่งก่อสร้างเดิมนอกจากนี้รูปแบบสถาปัตยกรรมและสีสันทาสีของสิ่งก่อสร้างใหม่ก็ไม่สอดคล้องกลมกลืนกับสิ่งก่อสร้างเดิมมักจะโดดเด่นขนาดใหญ่โตเกินประโยชน์ใช้สอยกับทั้งสีสันทูดานให้ความรู้สึกขัดแย้งทำให้เป็นการทำลายคุณค่าทางศิลปะของโบราณวัตถุสถานของวัดที่มีอยู่เดิมโดยสิ้นเชิงปัญหาด้านภูมิทัศน์คือการจัดแต่งภูมิทัศน์ภายในบริเวณวัดมักไม่ค่อยได้รับความสนใจกันด้วยมองข้ามว่าเป็นปัญหาเล็กน้อยการปล่อยปละละเลยให้เกิดสิ่งก่อสร้างขึ้นใหม่ตามยถากรรมโดยไม่มีการวางแผนแม่บทรวมของวัดไว้ทำให้ภูมิทัศน์เสียไปอย่างน่าเสียดายมุมมองที่จะได้ชื่นชมถึงความสง่างามของวัดไม่มีการจัดสวนไม้ดอกไม้ประดับหรือปลูกไม้ยืนต้นเสริมร่มเงาก็กระทำไปตามความคิดส่วนบุคคลไม่ได้มองภาพรวมหรือหาหรือผู้รู้ในการคัดเลือกพันธุ์ไม้ที่เหมาะสมก่อนทำให้เกิดปัญหามันต้นไม้ใหญ่รูปทรงขัดตาปลุกติดกับสิ่งก่อสร้างสำคัญบดบังมุมมองไปเช่นปลูกไม้ใบใหญ่หนาที่บดบังองค์เจดีย์แทนที่จะปลูกไม้ใบโปร่งซึ่งมองดูเหมาะสมกว่ารวมทั้งการละเลยดูแลรักษาไม้ดอกไม้ประดับการจัดทางเดินทำให้เหมาะสมกับประโยชน์ใช้สอยนอกจากนี้การจัดสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกเพิ่มเติมภายในบริเวณวัดเช่นป้ายชื่อวัดป้ายชี้ทางโคมไฟถังขยะลานจอดรถและห้องสุขาหรือแม้กระทั่งการสร้างฌาปนสถานขึ้นในบริเวณวัดก็ควรคำนึงถึงรูปแบบให้เสริมแต่งภูมิทัศน์ของบริเวณวัดให้สวยงามยิ่งขึ้นไม่ใช่สร้างขึ้นมาแล้วกลับกลายเป็นสิ่งทำลายภูมิทัศน์ในส่วนรวมปัญหาการใช้ประโยชน์ที่ดินข้างเคียงคือปัญหานี้มักจะเกิดขึ้นกับวัดซึ่งตั้งอยู่ในย่านชุมชนหรือในตัวเมืองเพราะจะเกิดการใช้ประโยชน์ที่ดินข้างเคียงเป็นที่พักอาศัยและประกอบการค้าขายมีการปลูกสร้างอาคารพาณิชย์เป็นตึกแถวสูงๆ โอบล้อมบริเวณวัดทำให้สูญเสียทัศนียภาพที่ดีไปบางวัดก็ตัดที่ดินริมถนนให้เช่าสร้างเป็นอาคารพาณิชย์แล้วเหลือช่องทางเล็กๆ เปิดเข้าสู่ตัวบริเวณวัดเท่านั้นทำให้บรรยากาศที่สงบและร่มเย็นของศาสนสถานที่ต้องแก่การเคารพศรัทธาเสื่อมไปนอกจากนี้การประกอบกิจกรรมต่างๆ จากกิจการในชุมชนใกล้เคียงเช่นตลาดย่านการค้าก็จะเกิดปัญหาหาบเร่แผงลอยร้านขายของที่จอดรถสาธารณะตลอดจนมลภาวะจากความคับคั่งของการจราจรที่ปราศจากการควบคุมให้เป็นระเบียบเรียบร้อยรูล้ำไปกระทบต่อพื้นที่วัดโดยตรงปัญหาในด้านสังคมและเศรษฐกิจของวัดคือในสภาพสังคมและเศรษฐกิจปัจจุบันวัดได้เปลี่ยนแปลงบทบาทจากการให้บริการเฉพาะด้านศาสนาอย่างเดียววัดบางวัดจึงกลายเป็นศูนย์กลางของชุมชนอีกลักษณะหนึ่งมีผู้เข้าไปใช้บริการนอกเหนือจากการไปทำบุญฟังเทศน์เช่นนักเรียนนักศึกษาเข้าไปใช้เป็นสถานศึกษานักท่องเที่ยวเข้าไปใช้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวทำให้เกิดบริการใหม่ๆ ขึ้นเช่นที่จอดรถของยวดยานที่พานักท่องเที่ยวมาร้านค้าขายอาหารเครื่องดื่มร้านสินค้าที่ระลึกศาลาที่นั่งพักและห้องสุขาตลอดจนบางครั้งก็มีการให้บริการด้านที่พักแรมแก่นักท่องเที่ยวในหน้าเทศกาลงานบุญต่างๆ เช่น งานสงกรานต์งานแห่เทียนพรรษาและงานลอยกระทงสิ่งเหล่านี้ส่งผลกระทบต่อเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคมและเศรษฐกิจภายในวัดทำให้เกิดความพลุกพล่านของผู้คนขาดความเป็นสัดส่วนเกิดความจำเป็นในค่าใช้จ่ายทั้งการทะนุบำรุงซ่อมแซมวัดค่าน้ำค่าไฟฟ้าจ้างพนักงานดูแลรักษาความสะอาดหรือทำหน้าที่อื่นๆ ปกติวัดอาจจะได้รับเงินอุดหนุนจากกรมศาสนาจำนวนหนึ่งซึ่งน้อยมากเมื่อเปรียบเทียบกับค่าบริการใหม่ๆ ที่เกิดขึ้นวัดจึงจำเป็นต้องจัดหาผลประโยชน์จากการขอรับบริจาคจัดทำ

วัดอุ้มผางให้เข้าเรียกค่าตอบแทนจากการใช้ประโยชน์ที่ดินของวัดเช่นการตั้งร้านอาหารเครื่องดื่มร้านขายของที่ระลึกค่าบริการห้องสุขาและค่าบริการที่จอดรถเป็นต้นการดำเนินการเหล่านี้หากไม่มีการจัดระเบียบในการดูแลให้เหมาะสมรัดกุมยิ่งผู้ควบคุมดูแลวัดอยู่ในสมณเพศก็ย่อมบริหารงานได้ไม่ทั่วถึงปล่อยให้เอกชนรับไปดำเนินการแทนก็มักเกิดการมุ่งเอาเฉพาะผลประโยชน์เป็นหลักทำให้เกิดสภาพที่ไม่เหมาะสมขึ้นในบริเวณศาสนสถานผลกระทบเหล่านี้จึงเป็นปัญหาต่อสภาพสังคมและเศรษฐกิจของวัดในที่สุด

จากปัญหาข้างต้นวัดใดที่มีลักษณะทางกายภาพเหมาะสมสำหรับการส่งเสริมการท่องเที่ยวหรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือมีศักยภาพทางด้านการท่องเที่ยวจึงสมควรกำหนดหรือมีการวางแผนทางการพัฒนาและการปรับปรุงลักษณะทางกายภาพให้เหมาะสมไว้เพื่อเตรียมการป้องกันและแก้ไขปัญหาที่อาจเกิดขึ้นได้แก่ปัญหาเรื่องการขาดการวางแผนและควบคุมการใช้ประโยชน์ที่ดินภายในวัดปัญหาสภาพแวดล้อมที่เกิดขึ้นจากชุมชนข้างเคียงวัดปัญหาการเสื่อมโทรมของโบราณสถานโบราณวัตถุภายในวัดและปัญหาในเรื่องที่กิจกรรมการท่องเที่ยวจะเข้ามามีบทบาทในวัด ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยเห็นว่าควรมีการศึกษาวิจัยในเรื่อง การพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวเส้นทางไหว้พระ 9 วัด อำเภอเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี โดยจะศึกษาสภาพปัญหา อุปสรรคตลอดจนแนวคิด ทฤษฎี เพื่อเป็นประโยชน์แก่ชุมชน สังคมและประเทศชาติสืบต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อกำหนดวัดและนำเสนอสาระสำคัญของวัดที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวเส้นทางไหว้พระ 9 วัด อำเภอเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี
2. เพื่อพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวเส้นทางไหว้พระ 9 วัด อำเภอเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี
3. เพื่อนำเสนอภูมิสถาปัตย์เส้นทางการท่องเที่ยวเส้นทางไหว้พระ 9 วัด อำเภอเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี

การทบทวนวรรณกรรม

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวเส้นทางไหว้พระ 9 วัด อำเภอเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี” ผู้วิจัยได้ทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากเอกสาร วารสาร หนังสือ ตำราทางวิชาการโดยมีตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงศาสนา

การท่องเที่ยวหมายถึงการเดินทางไปในที่ต่างๆ ที่ไม่ได้เป็นการถูกบังคับ เป็นการเดินทางที่มีค่าใช้จ่ายประกอบอาชีพเป็นการเดินทางเพื่อพักผ่อนมีมีความสุขสนุกสนานเพลิดเพลินอีกทั้งได้ความรู้ด้วยโดยมีจุดมุ่งหมายที่จะไปอยู่เป็นการชั่วคราวและต้องเดินทางกลับภูมิลำเนา บทบาทของวัดที่เอื้อต่อการเป็นแหล่งท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวที่เดินทางไปเที่ยวยังสถานที่ต่างๆ มักจะมีวัตถุประสงค์หรือมีสิ่งดึงดูดใจต่างๆ กันไปบ้างก็ต้องการเดินทางไปยังที่ใดที่หนึ่งเพื่อชื่นชมธรรมชาติความงามตากอากาศแต่สิ่งหนึ่งที่มีพลังดึงดูดให้ผู้คนจำนวนมากเดินทางต้นต้นไปก็คือการเดินทางไปยังสถานที่สำคัญทางศาสนาของตนวัดนั้นดำรงตำแหน่งสถานที่สำคัญ (Chayaporn, 1992) องค์ประกอบการท่องเที่ยว (5A) สิ่งดึงดูดใจจัดเป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะเป็นสิ่งที่ดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยว ณ สถานที่นั้น ซึ่งสามารถแบ่งแยกเป็นสถานที่สำคัญทางศาสนา หาดทราย ชายหาด ภูเขา อุทยานแห่งชาติ เทศกาลต่างๆ หรือสถานที่ที่มีความสวยงามเป็นเอกลักษณ์และเป็นที่โด่งดัง และโดยทั่วไปสถานที่ท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงมักจะมีสิ่งดึงดูดใจมากกว่าหนึ่งอย่าง

อาทิ อุทยานประวัติศาสตร์ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณค่า เช่น สถาปัตยกรรมที่น่าสนใจ ความเป็นมาประวัติศาสตร์ เป็นต้น (Dickman, 1996)

2. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับแรงจูงใจในการท่องเที่ยว

แรงจูงใจ หมายถึง สภาวะที่อยู่ภายในตัวที่เป็นพลังทำให้ร่างกายการเคลื่อนไหวไปในทิศทางที่มีเป้าหมายที่ได้เลือกไว้แล้วซึ่งมักจะเป็นเป้าหมายที่มีอยู่ในภาวะสิ่งแวดล้อม (Loudon and Bitta, 1988) แรงจูงใจในการท่องเที่ยวของคนเดินทางจากสาเหตุ 3 ประการ คือ 1. การท่องเที่ยวในวันหยุดพัก เช่น การเดินทางเพื่อพักผ่อนหย่อนใจ การเดินทางไปเยี่ยมญาติ 2. การท่องเที่ยวด้านธุรกิจ เช่น การเดินทางเพื่อการประชุมสัมมนา เป็นต้น 3. การท่องเที่ยวเพื่อวัตถุประสงค์อื่น เช่น การศึกษา การรักษาสุขภาพ การเล่นกีฬา การศาสนา เป็นต้น (Holloway, 1988) องค์ประกอบที่สำคัญทางการท่องเที่ยวประกอบไปด้วย 6 ประการ หรือ 6A's ดังนี้ 1. แหล่งท่องเที่ยว (Attractions) เช่น แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ, แหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้าง, สถาปัตยกรรมและการจัดกิจกรรมพิเศษ 2. การเข้าถึง (Accessibility) คือ ระบบการคมนาคม สถานีขนส่งผู้โดยสาร 3. สิ่งอำนวยความสะดวก (Amenities) คือ ที่พัก, การจัดเลี้ยงและการบริการ 4. โปรแกรมการท่องเที่ยวสำเร็จรูป (Available packages) คือ โปรแกรมการท่องเที่ยวที่ถูกเตรียมโดยคนกลางระหว่างนักท่องเที่ยวกับเจ้าบ้าน 5. กิจกรรม (Activities) คือ กิจกรรมที่เกิดขึ้นระหว่างที่นักท่องเที่ยวอยู่ในพื้นที่ 6. การให้บริการของแหล่งท่องเที่ยว (Ancillary services) ได้แก่ ธนาคาร โรงพยาบาล ไพรชาณีย์ และโทรคมนาคม (Buhalis, 2000)

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) พื้นที่วิจัย คือ อำเภอเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี ผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ คือ ประชาชนในอำเภอเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 20 รูป/คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง แบบสนทนากลุ่มเฉพาะ การสังเกต และเครื่องมือการบันทึก ซึ่งประกอบด้วยแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเส้นทางไหว้พระ 9 วัด ในอำเภอเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี 2) แนวทางการสนทนากลุ่ม คัดเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญผู้ที่สามารถให้ข้อมูลความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเส้นทางไหว้พระ 9 วัด ในอำเภอเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี ในประเด็นเกี่ยวกับการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเส้นทางไหว้พระ 9 วัด ในอำเภอเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี ในช่วงระยะเวลาตั้งแต่ พฤศจิกายน 2562 -พฤศจิกายน 2563 นำข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้การวิจัยเอกสาร วิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลแล้วนำมาเขียนบรรยายเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่องการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเส้นทางไหว้พระ 9 วัด ในอำเภอเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี สรุปได้ดังนี้

1. สภาพและศักยภาพของ 9 วัด อำเภอเมืองสุพรรณบุรี

1.1 สภาพทั่วไปของ 9 วัด อำเภอเมืองสุพรรณบุรี แหล่งท่องเที่ยวสถานที่เคยรุ่งเรืองในอดีต บางเป็นแหล่งประวัติศาสตร์อันยาวนาน มีศิลปกรรมไทยอันงามวิจิตร บางเป็นตัวอาคารไม้เก่า อยู่ริมฝั่งแม่น้ำ เป็นที่ประดิษฐานของพระพุทธรูปอันศักดิ์สิทธิ์ เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางศิลปวัฒนธรรม เป็นที่ตั้ง โบสถ์ วัด ดิถัมภ์น้ำ คู คลอง มีความเป็นธรรมชาติและวิถีชีวิตชาวบ้านซึ่งมีอาชีพทำสวนปลูกพืชชนิดต่างๆ ชาวบ้านจะพาเรือนำผลผลิต พืชผักและผลไม้จากสวน บางแห่งเป็นพื้นที่ที่ได้รับการจัดทำขึ้นเพื่อเป็นสถานที่ท่องเที่ยวเปิด

เสาร์-อาทิตย์ และวันหยุดนักขัตฤกษ์ มีกิจกรรม การล่องเรือ พายเรือ ชมทัศนียภาพและสภาพชีวิตของชุมชนตามแนวลำคลอง ชมการแสดงละครประวัติศาสตร์ ช้างคูเมืองเก่า นั่งเกวียนเที่ยวชมโบราณสถาน ศึกษาเชิงอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมไทยทั้งด้านการ แต่งกายสถาปัตยกรรมที่งดงาม มีกิจกรรมตักบาตรพระทางน้ำ เป็นสถานที่สำหรับขายสินค้าของชุมชน มีการการอนุรักษ์ให้เป็นพื้นที่สีเขียว มีเรือพายที่พ่อค้าแม่ค้านำสินค้ามาขายและยังผูกพันกับวิถีชีวิตชาวบ้าน

1.2 นโยบายปัจจัยและองค์ประกอบรูปแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยว 9 วัด อำเภอเมืองสุพรรณบุรี สำหรับศักยภาพของ 9 วัด อำเภอเมืองสุพรรณบุรี จากการวิเคราะห์ข้อมูล สามารถสรุปศักยภาพของ 9 วัด ได้ว่า สามารถในการรองรับการท่องเที่ยว 4 ด้าน คือ 1) ด้านความสามารถในการรองรับด้านเศรษฐกิจ (Economic Carrying Capacity) 2) ด้านความสามารถในการรองรับด้านกายภาพ (Physical Carrying Capacity) 3) ด้านความสามารถในการรองรับด้านนิเวศวิทยา (Ecological Carrying Capacity) 4) ความสามารถในการรองรับทางความรู้สึก (Perceptual Carrying Capacity) มีรายละเอียดดังนี้

1) ด้านความสามารถในการรองรับด้านเศรษฐกิจ (Economic Carrying Capacity) ตลาดน้ำสามารถรองรับประชาชนที่เดินทางมาท่องเที่ยวได้ มีที่จอดรถไว้รองรับประชาชนบริการ มีบริการ จัดเตรียมสถานที่ ที่นั่งเล่น, สวนสาธารณะที่นั่งพักผ่อนสามารถรองรับประชาชน มีบุคลากรของวัดที่ปฏิบัติหน้าที่ให้บริการมีอยู่เป็นประจำ มีหน่วยประชาสัมพันธ์ มีสถานที่จำหน่ายของที่ระลึก ให้เช่า และสถานที่พื้นที่ OTOP จัดให้มีสถานที่จำหน่ายอาหารหรือน้ำดื่มรวมทั้งจัดพื้นที่ให้เอกชนเช่าสำหรับจำหน่ายอาหารหรือน้ำดื่ม เพื่อรองรับความต้องการของประชาชน

2) ด้านความสามารถในการรองรับด้านกายภาพ (Physical Carrying Capacity) ขนาดของพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวอาคารสิ่งก่อสร้างมีความเพียงพอ การเดินทางของนักท่องเที่ยวที่จะเดินทางเข้ามามีความสะดวก เวลาเฉลี่ยต่อนักท่องเที่ยวที่จะเดินไม่มากจนเกินไป จำนวนประชากรต่อพื้นที่ไม่หนาแน่นจนเป็นอุปสรรคต่อการเดินทางมาท่องเที่ยวตลาดน้ำ

3) ด้านความสามารถในการรองรับด้านนิเวศวิทยา (Ecological Carrying Capacity) มีการบริหารจัดการระบบนิเวศที่เหมาะสม เช่น จำนวนการเข้าออกของรถนักท่องเที่ยว จำนวนปริมาณขยะต่อวัน และอื่นๆ ตลาดน้ำต้องไม่มีปัญหาเกี่ยวกับมลพิษทางเสียงหรือมีวิธีการแก้ไข

4) ความสามารถในการรองรับทางความรู้สึก (Perceptual Carrying Capacity) ตลาดน้ำส่วนใหญ่ไม่มีข้อร้องเรียนจากนักท่องเที่ยว

การสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ทั้งในทางแนวตั้งและแนวนอน โดยให้มีการประสานงานด้านข้อมูลข่าวสารและการจัดการร่วมกันในทุกระดับและสอดคล้องกับ แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติฉบับที่ 2 (พ.ศ.2560-2564) โดยมีแนวคิดหลักในการพัฒนาตามองค์ประกอบ 5 ประการ ดังนี้

1) ประเทศไทยเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงคุณภาพชั้นนำของโลก ด้วยการยกระดับคุณภาพและเพิ่มความหลากหลายของสินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยวให้มีมาตรฐานสินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยวให้มีมาตรฐานการท่องเที่ยวเป็นที่ยอมรับในระดับสากล มุ่งเพิ่มรายได้จากการท่องเที่ยวโดยเน้นการเพิ่มค่าใช้จ่าย และวันพักต่อครั้งของการเดินทางของนักท่องเที่ยวและเสริมสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวของประเทศ

2) การเติบโตอย่างมีคุณภาพ โดยส่งเสริมคุณภาพการเติบโตของการท่องเที่ยวระหว่างกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติ ระหว่างนักท่องเที่ยวตามถิ่นที่อยู่ระหว่างกลุ่มนักท่องเที่ยวและระหว่างกลุ่มนักท่องเที่ยวทั่วไปและนักท่องเที่ยวที่มีความสนใจเฉพาะ ส่งเสริมคุณภาพการเติบโตระหว่างพื้นที่

ท่องเที่ยวโดยเน้น การกระจายการพัฒนาการท่องเที่ยวในเมืองท่องเที่ยวรองและพื้นที่ชุมชนท้องถิ่น ส่งเสริมคุณภาพการเติบโตระหว่างช่วงเวลาและฤดูกาล โดยเน้นส่งเสริม การท่องเที่ยวในช่วงเดือนมิถุนายน-กันยายน รวมทั้งส่งเสริมการท่องเที่ยวรูปแบบต่างๆ ที่ประเทศไทยมีศักยภาพหรือรูปแบบที่ควรพัฒนา

3) การเติบโตบนพื้นฐานความเป็นไทย โดยเน้นการพัฒนาสินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยว และแหล่งท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับอัตลักษณ์และวิถีไทย เสริมสร้างความเข้าใจแก่นักท่องเที่ยวและประชาชนถึงอัตลักษณ์ความเป็นไทย และเสริมสร้างความภาคภูมิใจในความเป็นไทยและการเป็นเจ้าบ้านที่ดีสำหรับประชาชนทุกระดับ

4) การส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และกระจายรายได้สู่ประชาชนสู่ประชาชนทุกภาคส่วนโดยมุ่งเน้นพัฒนาพัฒนาการท่องเที่ยวให้เป็นแหล่งเพิ่มรายได้เป็นแหล่งเพิ่มรายได้ และกระจายรายได้แก่ประเทศ พัฒนาการท่องเที่ยวให้เป็นกลไกหนึ่งในการขับเคลื่อน การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของประเทศ และสร้างโอกาสเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชาติพัฒนาการท่องเที่ยว ในภูมิภาคและเขตพัฒนาการท่องเที่ยวโดยเฉพาะพื้นที่เมืองรองและชนบท และสนับสนุนภาคเอกชนลงทุนในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวและอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้อง

5) การพัฒนาอย่างยั่งยืน ด้วยการส่งเสริมความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยการอนุรักษ์และฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวที่เสี่ยงต่อการเสื่อมโทรม การบริหารความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยวและการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมความยั่งยืนของวัฒนธรรม โดยการเชิดชูและรักษาไว้ซึ่งเอกลักษณ์ของไทย คุณค่าดั้งเดิม และภูมิปัญญาท้องถิ่น

2. ปัจจัยและองค์ประกอบการบริหารจัดการการท่องเที่ยว

ปัจจัยและองค์ประกอบการบริหารจัดการการท่องเที่ยว แบ่งได้เป็น 3 ประเภท ดังนี้

2.1 สิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว (Attraction) สิ่งที่สามารถดึงดูดหรือโน้มน้าวใจให้เกิดความสนใจ เกิดความสนใจปรารถนาที่จะไปท่องเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยว อันได้แก่

1) สิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยวที่ธรรมชาติให้มา (Natural Attraction Factors) คือ ความงามตามธรรมชาติที่สามารถดึงดูดให้คนไปเยือนหรือไปเที่ยวในพื้นที่นั้น เช่น หาดทรายที่สวยงาม สภาพป่าและชีวิตสัตว์ป่า

2) สิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น (Historical and Cultural Attraction Factors) เป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นและสามารถดึงดูดใจให้มนุษย์ไปเยือนหรือไปท่องเที่ยวยังพื้นที่นั้น เช่น สิ่งก่อสร้างที่เป็นสถาปัตยกรรม ได้แก่ วัด วัง เมืองโบราณ วิถีชีวิตจากการกระทำของคน เช่น การท่องเที่ยวที่มนุษย์ทำให้เกิดขึ้นมารวมทั้งกิจกรรมต่างๆ ที่คนเราสร้างขึ้นไม่ว่าจะเป็นศิลปะการแสดง การจัดงานเทศกาลอาหาร งานเทศกาลผลไม้ เป็นต้น

2.2 สิ่งรองรับการเดินทางท่องเที่ยว ได้แก่

1) สิ่งอำนวยความสะดวก (Facility) คือ สิ่งต่างๆ ที่รองรับการเดินทางท่องเที่ยวเพื่อทำให้การเดินทางท่องเที่ยวด้วยความสะดวกสบาย ที่พักรวม การบริโภค

2) การเข้าถึงได้ (Accessibility) การไปถึงแหล่งท่องเที่ยวนั้นได้ต้องมีการคมนาคมขนส่ง นักท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวอย่างสะดวกสบาย ปัจจัยในการเลือกสถานที่ท่องเที่ยวแต่ละบุคคลย่อมมีความแตกต่างกันไปตามความพึงพอใจหรือความต้องการที่จะได้รับการไปท่องเที่ยว โดยที่บางคนต้องการไปท่องเที่ยวธรรมชาติอย่างเดียว แต่บางคนอาจจะต้องการความสะดวกสบายในเรื่องของที่พักรวม หรืออาหาร เป็นต้น

2.3 องค์ประกอบหลักของการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวจึงเป็นกระบวนการทางสังคมและเศรษฐกิจที่มีองค์ประกอบหลัก 3 ด้าน คือทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยว (Tourism Resource) บริการท่องเที่ยว (Tourism Service) และตลาดการท่องเที่ยว (Tourism Market of Tourist) แต่องค์ประกอบย่อยๆ ที่มีความสัมพันธ์กัน เป็นเหตุและผลซึ่งกันและกัน ความแตกต่างของแต่ละรูปแบบการท่องเที่ยวจึงอยู่ที่ความแตกต่างในองค์ประกอบย่อยและความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นนั่นเอง ทั้งนี้ การท่องเที่ยวจึงเป็นปรากฏการณ์ของมนุษย์ที่สร้างปฏิสัมพันธ์เชิงบวกกับสภาพแวดล้อมทั้งที่เป็นธรรมชาติและวัฒนธรรมในการเดินทางไปท่องเที่ยวแต่ละสถานที่ย่อมมีจุดหมายของการเดินทางไปท่องเที่ยวที่ต่างกัน

2.4 รูปแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยว 9 วัด อำเภอเมืองสุพรรณบุรี สามารถสรุปได้ดังนี้

1) รูปแบบและกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เป็นลักษณะของการเที่ยววัด มีความเป็นธรรมชาติ คงความดั้งเดิม และการเที่ยวชมบริเวณต่างๆ มีกิจกรรม ได้แก่ มีตลาดนัด ปิดทองไหว้พระ ลอดใต้โบสถ์ ไถ่ชีวิตโคกระบือ ชมธรรมชาติและทัศนียภาพ วิถีธรรมชาติวิถีชีวิต ชาวบ้านนำผลผลิต พืชผักผลไม้มาขาย นำสินค้าอาหารคาวหวานมา อนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีต่างๆ การละเล่น การแสดงพื้นบ้าน การแสดงที่หลากหลาย

2) รูปแบบและกิจกรรมการท่องเที่ยววัดที่เป็นลักษณะของการท่องเที่ยวตามเทศกาล ประเพณี และวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา (เชิงวัฒนธรรม) มีกิจกรรม ได้แก่ ใส่บาตรยามเช้า มีการสืบสานประเพณีไทยโบราณ สืบทอดประเพณีสงกรานต์ ประเพณีแห่เทียนพรรษา ชมศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี อนุสรณ์สถาน โบราณสถาน โบราณวัตถุ การแสดงศิลปวัฒนธรรมไทย

3) รูปแบบและกิจกรรมการท่องเที่ยววัดเพื่อพัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้ (เชิงอนุรักษ์ธรรมชาติ) มีกิจกรรม ได้แก่ สืบสานประเพณีโบราณ กิจกรรมย้อนอดีต ชมวิถีชีวิต การแสดงศิลปวัฒนธรรม และสินค้าชุมชน OTOP ช.ธรรมชาติ โครงการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และนมัสการสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ตลาดย้อนยุคแบบโบราณ แวดล้อมไปด้วยธรรมชาติแบบไทยพื้นบ้านและศิลปะการแสดงต่างๆ

4) รูปแบบและกิจกรรมการท่องเที่ยววัดเชิงอนุรักษ์ธรรมชาติในเชิงลึก เช่น การปลูกจิตใต้สำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากร (เชิงปฏิบัติโดยการปลูกต้นไม้) มีกิจกรรม ได้แก่ ชมศิลปะโบราณ สืบสานวัฒนธรรมไทย ลานวัฒนธรรม การแสดงสินค้าชุมชน OTOP และชมวิถีชีวิต ทำสวนเกษตรผสมผสาน มีตลาดนัดสินค้าทางการเกษตร สินค้าที่ชาวบ้านนำผลผลิตทางการเกษตรหลากหลายชนิดมาจำหน่ายราคาย่อมเยา

3. วิเคราะห์รูปแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยววัดที่มีต่อการพัฒนาวิถีชีวิตและวัฒนธรรมในประเทศไทย

ผลการสำรวจข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับทรัพยากรท่องเที่ยวภายใน 9 วัด อำเภอเมืองสุพรรณบุรี พบว่า ทั้ง 9 วัดต่างมีสิ่งอำนวยความสะดวกภายในวัด มีห้องน้ำสำหรับคนธรรมดา และคนพิการ กว้างขวางพื้นที่ มีที่จอดรถ มีจุดบริการน้ำดื่ม ที่เพียงพอ รวมถึงมีร้านขายของภายในวัดมีจุดบริการนักท่องเที่ยวรวมถึงหน่วยประชาสัมพันธ์ของวัด มีเอกสาร-โบว์ชาร์แจก มีการจัดสภาพแวดล้อม มีที่นั่งพักผ่อนหย่อนใจ สวนหย่อม ต้นไม้ร่มรื่น แม่น้ำ/แหล่งน้ำเป็นแหล่งพักผ่อนมีสิ่งอำนวยความสะดวกมีป้ายบอกข้อแนะนำ มีบุคลากรคอยอำนวยความสะดวก มีสถานที่สำหรับไหว้พระ มีความเป็นธรรมชาติ-เป็นระเบียบเรียบร้อย มีสื่อสำคัญ สภาพของสถานที่ ตลาดน้ำประกอบด้วย: เป็นพื้นที่ที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ มีบรรยากาศร่มรื่นและร่วมสมัย ชมทัศนียภาพและวิถีชีวิตชุมชน มีศูนย์จำหน่ายสินค้าผลิตผลทางการเกษตรมีประวัติศาสตร์และความเป็นมา มีสถานที่สำหรับไหว้พระขอพรสิ่งศักดิ์สิทธิ์

ดังนั้น จากการศึกษาสภาพ ศักยภาพ นโยบาย ปัจจัย และองค์ประกอบรูปแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยว 9 วัด อำเภอเมืองสุพรรณบุรี สามารถนำมาวิเคราะห์รูปแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยว ที่มีต่อการพัฒนาวิถีชีวิตและวัฒนธรรมในประเทศไทย 3 รูปแบบ คือ รูปแบบที่ 1 การท่องเที่ยววัดเชิงประวัติศาสตร์ คือ รูปแบบและกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เป็นลักษณะของการเที่ยว 9 วัด อำเภอเมืองสุพรรณบุรี ที่คงความดั้งเดิม มีความเป็นธรรมชาติ และการเที่ยวชมบริเวณวัด ชมศิลปะโบราณ สืบสานวัฒนธรรมไทย ลานวัฒนธรรม สืบสานวัฒนธรรมไทย ลานวัฒนธรรม รูปแบบที่ 2 การท่องเที่ยววัดเชิงวัฒนธรรมประเพณี คือ รูปแบบและกิจกรรมการท่องเที่ยว 9 วัด อำเภอเมืองสุพรรณบุรี ที่เป็นลักษณะของการท่องเที่ยวตามเทศกาล ประเพณี และวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา (เชิงวัฒนธรรม) มีกิจกรรมได้แก่ ตักบาตร ไหว้พระ สืบสานประเพณีโบราณ เป็นต้น รูปแบบที่ 3 การท่องเที่ยววัดเชิงพุทธ คือ รูปแบบและกิจกรรมการท่องเที่ยว 9 วัด อำเภอเมืองสุพรรณบุรี เชิงอนุรักษ์การปลูกจิตใต้สำนึกในเชิงลึก เช่น การปลูกจิตใต้สำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากร (เชิงปฏิบัติโดยการปลูกต้นไม้) มีกิจกรรม ได้แก่ รูปแบบและกิจกรรมการท่องเที่ยว 9 วัด อำเภอเมืองสุพรรณบุรี เพื่อพัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้ (เชิงอนุรักษ์ธรรมชาติ) มีกิจกรรม ได้แก่ ทำสังฆทาน ปิดทองไหว้พระ การอนุรักษ์ลักษณะธรรมชาติ เป็นต้น

อภิปรายผลการวิจัย

งานวิจัยนี้พบว่า การพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวเส้นทางไหว้พระ 9 วัด ในอำเภอเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี มีการอภิปรายผล ดังนี้

รูปแบบการบริหารจัดการท่องเที่ยว 9 วัด อำเภอเมืองสุพรรณบุรี: ที่มีต่อการพัฒนาวิถีชีวิตและวัฒนธรรม ในประเทศไทย มี 3 รูปแบบ คือ รูปแบบที่ 1 การท่องเที่ยววัดเชิงประวัติศาสตร์ คือ รูปแบบและกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เป็นลักษณะของการเที่ยว 9 วัด อำเภอเมืองสุพรรณบุรี เชิงประวัติศาสตร์ ความเป็นโบราณสถานโบราณวัตถุ ความเป็นอดีต ความยืนนาน สถานที่คงความดั้งเดิม มีเรื่องราวเล่าขาน มีเหตุการณ์บอกต่อความเป็นมา มีความเป็นธรรมชาติอันลึกซึ้ง และการเที่ยวชมบริเวณโบราณสถาน โบราณวัตถุ สถานที่สำคัญๆ ชมศิลปะโบราณ สืบสานวัฒนธรรมไทย ลานวัฒนธรรม รูปแบบที่ 2 การท่องเที่ยววัดเชิงวัฒนธรรมประเพณี คือ รูปแบบและกิจกรรมการท่องเที่ยว 9 วัด อำเภอเมืองสุพรรณบุรี ที่เป็นลักษณะของการท่องเที่ยวตามเทศกาลประเพณีปฏิบัติพฤติกรรมความเชื่อต่างๆ มีกิจกรรมได้แก่ ตักบาตร ไหว้พระ สืบสานและสืบทอดประเพณีสงกรานต์ รูปแบบที่ 3 การท่องเที่ยววัดเชิงพุทธ คือ รูปแบบและกิจกรรมการท่องเที่ยววันสำคัญทางพระพุทธศาสนา การดูแลและฟื้นฟูสภาพจิตใจการปลูกจิตใต้สำนึกในเชิงลึกเป็นการอนุรักษ์ การรักษาและห่วงแหนธรรมชาติ รวมถึงการพัฒนาจิตใจผู้ที่ได้ท่องเที่ยวเช่น การไม่ทิ้งขยะ การปลูกต้นไม้ การอนุรักษ์ เป็นต้น

ซึ่งสอดคล้องกับ นโยบายด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ของสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย ตลาดน้ำต้องดำเนินการ 1) ต้องมีการควบคุม ดูแล รักษา และจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวให้คงสภาพเดิมแท้ไว้ให้มากที่สุด หลีกเลี่ยงหรืองดเว้นการท่องเที่ยวในพื้นที่ที่อ่อนไหวง่ายต่อการถูกรบกวน หรือพื้นตัวได้ยาก 2) ต้องคำนึงถึงศักยภาพของทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีอยู่ มีการจัดกิจกรรม ที่เหมาะสม และปรับให้เกิดความสมดุลกับ รูปแบบและกิจกรรมที่มีอยู่แต่เดิม 3) ต้องคำนึงถึงการพัฒนาด้านการให้การศึกษา สร้างจิตสำนึกที่ดีในการรักษาระบบนิเวศร่วมกัน มากกว่าการมุ่งเน้นความเจริญทางด้านเศรษฐกิจ และการมีรายได้แต่เพียงอย่างเดียว 4) ต้องให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนและองค์กรในท้องถิ่น ในการจัดการทรัพยากร การบริการ การแลกเปลี่ยนความรู้และวัฒนธรรมของชุมชนในกระบวนการท่องเที่ยว รวมทั้งการมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนา หรือการให้ประชาชน มีตัวแทนเป็นคณะกรรมการร่วมในทุกระดับ 5) ให้องค์กรต่างๆ กำหนดบทบาทที่ชัดเจนในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยมีการจัดสรรงบประมาณ

บุคลากร และกำหนดวิธีการจัดการที่เหมาะสม 6) นำแผนพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเข้าสู่แผนพัฒนาระดับต่างๆ อย่างมีความสำคัญ ได้แก่ แผนพัฒนาท้องถิ่น แผนพัฒนาจังหวัด และแผนพัฒนาภาค พร้อมทั้งให้มีการจัดสรรและกระจายงบประมาณอย่างทั่วถึง และเพียงพอ 7) สนับสนุนการศึกษาวิจัยและประเมินผลการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างรอบด้านเพื่อกำหนดแนวทางการจัดการ การแก้ไขปัญหา และการปรับปรุงแผนอย่างเป็นขั้นตอน 8) มีการใช้กฎหมายในการควบคุมดูแลและรักษาสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวอย่างเคร่งครัด โดยเน้นการแนะนำ ตักเตือน และการสร้างวินัยการท่องเที่ยวควบคู่ไปด้วย 9) จัดทำแนวทางปฏิบัติ หรือคู่มือการจัดการ ให้แก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อย่างถูกต้อง 10) จัดให้มีเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ทั้งในทางแนวตั้งและแนวนอน โดยให้มีการประสานงานด้านข้อมูล ข่าวสารและ การจัดการร่วมกันในทุกระดับ และสอดคล้องกับงานวิจัยของเถลิงศักดิ์ ชัยชาญ เรื่อง การพัฒนาคุณภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลงานวิจัยพบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความเข้าใจถึงลักษณะการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็น นักท่องเที่ยวและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจำเป็นต้องมีความรับผิดชอบต่อการใช้ประโยชน์ในพื้นที่จากการท่องเที่ยวร่วมกันการบริหารจัดการข้อมูลข่าวสารมีผลกระทบการให้บริการ นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจอย่างมากที่สุดในด้านอาหารและงานฝีมือท้องถิ่น และลักษณะการท่องเที่ยว และสอดคล้องกับงานวิจัยของแพรวดา พุพานิชย์ฤกษ์ เรื่อง นโยบายการท่องเที่ยว การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เกาะช้าง ผลงานวิจัยพบว่า การท่องเที่ยวก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อสังคมและ วิถีชีวิตและวัฒนธรรมของคนท้องถิ่น จึงได้มีการเสนอกรอบนโยบาย 4 ด้าน เพื่อให้การท่องเที่ยวบนเกาะช้างเป็นไปในแนวทางของความยั่งยืน ได้แก่ กรอบนโยบายด้านการจัดการภาครัฐ กรอบนโยบายด้านเศรษฐกิจ กรอบนโยบายด้านสังคม และ วัฒนธรรม และกรอบนโยบายด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

สรุปองค์ความรู้

ภาพประกอบที่ 1 การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเส้นทางไหว้พระ 9 วัด ในอำเภอเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี

จากภาพประกอบที่ 1 แสดงองค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเส้นทางไหว้พระ 9 วัด ในอำเภอเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี เกิดรูปแบบการบริหารจัดการท่องเที่ยวที่มีต่อการพัฒนาวิถีชีวิตและวัฒนธรรมในประเทศไทย 3 ทาง คือ 1) การท่องเที่ยววัดในเชิงประวัติศาสตร์เป็นลักษณะของการเที่ยวแบบคงความดั้งเดิม 2) การท่องเที่ยววัดในเชิงวัฒนธรรมประเพณี เป็นการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเทศกาลประเพณีนิยม 3) การท่องเที่ยววัดเชิงพุทธ การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ธรรมชาติการปลูกจิตใต้สำนึกในเชิงลึก ซึ่งนำไปสู่การจัดการท่องเที่ยวอย่างเป็นระบบและสร้างความเข้มแข็งและพึ่งพาตนเองให้กับชุมชนและคนในท้องถิ่นร่วมถึงการทำนุบำรุง วัฒนธรรม โบราณสถาน โบราณวัตถุ พร้อมทั้งสร้างรายได้การท่องเที่ยวให้กับประเทศชาติต่อไปในอนาคต

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย
 - 1) นโยบายการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวและการประชาสัมพันธ์
 - 2) การวางนโยบายความสามารถในการรองรับด้านต่างๆ เช่น ด้านนิเวศวิทยา เรื่องการกำจัดมลภาวะต่าง เช่น ขยะ เสียง เป็นต้น
 - 3) สร้างศาสนทายาทในการเป็นมัคคุเทศน์น้อยเพื่อให้เยาวชนคนรุ่นหลังมีอาชีพ มีรายได้ และไม่ต้องย้ายถิ่นฐานไปทำงานต่างจังหวัด
2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ
 - 1) ปลูกจิตสำนึกการเป็นเจ้าบ้านที่ดีและการแสดงเอกลักษณ์ของชุมชนให้กับบุคคลในพื้นที่
 - 2) ผู้นำควรรับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ทั้งนักท่องเที่ยว พนักงาน และผู้ค้า เพื่อปรับปรุงพัฒนาวัดให้ดียิ่งขึ้น
 - 3) ผู้นำควรมีการส่งเสริมและสนับสนุนผลิตภัณฑ์ในชุมชนให้เกิดรายได้ให้มากที่สุด
3. ข้อเสนอแนะแนวทางการวิจัยครั้งต่อไป
 - 1) ควรมีการศึกษาความเห็นของประชาชนในพื้นที่หรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและนักท่องเที่ยวมาเป็นตัวแปร
 - 2) การวิเคราะห์และจัดทำแผนพัฒนาศักยภาพในแต่ละวัด เพื่อพัฒนาและต่อยอด
 - 3) ควรมีการประชาสัมพันธ์สถานที่ท่องเที่ยว โดยใช้สื่อเทคโนโลยีที่หลากหลาย เช่น Facebook, Line Application, Youtube, Page, Google Map เป็นต้น

References

- Buhalis, D. (2000). *Marketing the competitive destination in the future, Tourism Management*. Vol.21 No.1, pp. 97-116.
- Chayaporn Chuenrungrroj. (1992, April-June). A new step in the tourism business. *Tourism brochure*. 11 (2), 24-33
- Dickman, S. (1996). *Tourism: An Introductory Text*. 2nd ed. New York : Hodder Education.
- Holloway, J Christopher and Plant, Ronald V. 1988. *Marketing for Tourism*. London : Pitman.

Loudon, David L. & Bitta, Albert J. Deller. (1988). *Consumer Behavior : Concepts and Applications*. 3rd ed. New York : McGraw-Hill.

Tourism Authority of Thailand. (2005). *Tourism management*. Bangkok: Tourism Authority of Thailand Office.

นวัตกรรมการจัดการขยะในวัดถ้ำสิงโตทอง อำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี

INNOVATIVE WASTE MANAGEMENT IN THAM SING THONG TEMPLE,
CHOM BUENG DISTRICT, RATCHABURI PROVINCE

จิรพรรณ นิลทองคำ

Jeerapan Niltongkam

มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

Muban Chombueng Rajabhat University

Email: Jeenil641@gmail.com

Received 17 November 2022; Revised 6 December 2022; Accepted 27 December 2023.

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพการจัดการขยะในวัดถ้ำสิงโตทองในปัจจุบัน 2) พัฒนาการจัดการขยะในวัดถ้ำสิงโตทอง 3) นำเสนอแนวทางการจัดการขยะในวัดถ้ำสิงโตทอง ดำเนินการโดยการศึกษาดูงาน การสังเกตและบันทึก สัมภาษณ์เชิงลึกเจ้าอาวาสวัด และประชุมกลุ่มย่อย รวม 21 คน และการวิเคราะห์ข้อมูลแบบอุปนัย

ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพการจัดการขยะในวัดถ้ำสิงโตทอง พบว่าลักษณะของขยะในวัดถ้ำสิงโตทอง ส่วนใหญ่เป็นเศษใบไม้ ราก ร้อยละ 90 ของขยะทั้งหมดในวัด และมีแนวทางการจัดการโดยการกองรวมปล่อยให้ย่อยสลายเป็นปุ๋ย ในส่วนขวดน้ำพลาสติกจัดการขายให้ร้านรับซื้อของเก่า ส่วนขยะอื่น ๆ เช่น เศษอาหาร จัดการโดยการกลบฝังและเผา 2. การพัฒนาการจัดการขยะในวัดถ้ำสิงโตทองจัดการโดยการทำถังรองปุ๋ยหมักไปไม่แห้ง และการทำไม้กวาดจากขวดน้ำพลาสติก 3. นวัตกรรมการจัดการขยะในวัดถ้ำสิงโตทองเกิดขึ้น 2 รูปแบบ ได้แก่ ถังขยะพุดได้ และถังหมักแบบฝาปิดเก็บกลิ่น ชัก องค์กรความรู้ด้านนวัตกรรมการจัดการขยะที่ค้นพบจากงานวิจัยนี้สามารถประยุกต์ใช้ในการจัดการขยะในวัดและพื้นที่ต่าง ๆ ได้

คำสำคัญ : นวัตกรรมการจัดการขยะ ; วัดถ้ำสิงโตทอง

ABSTRACT

The objectives of this research were to 1) study the current state of waste management in Tham Singthong Temple. 2) developing waste management in Tham Singthong Temple. 3) presenting innovative waste management in Tham Singthong Temple. This research was conducted with qualitative method by documentary research, observation, the in-depth interview and focus group were conducted 21 people in total. The data were analyzed by using content analysis.

The research shows that: 1) The condition of waste management in Tham Singthong Temple found that most of the garbage in the temple was dry leaf waste, about 90% of the total waste in the temple. And the temple had a way of managing it by collecting and piled for decomposition into fertilize. The used plastic water bottles were sold to the antique shop. Other waste such as food scraps, etc. was buried and burned. 2. The development waste management in Wat Tham Singto Thong were made compost bins for dry leaves and were made brooms from used plastic bottles. 3. The innovation for waste management in Tham Singthong Temple were available in 2 forms: talking trash bins and drawer-covered compost bins. The knowledge of waste management innovation discovered from this research can be applied to waste management in others areas.

Keywords: Innovative waste management, Tham Singthong Temple,

บทนำ

ปัญหาขยะมูลฝอยเป็นปัญหาที่มีความจำเป็นต้องจัดการอย่างเร่งด่วน ซึ่งรัฐบาลของพล.เอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา มีแผนแม่บทการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของประเทศ (พ.ศ.2559-2564) โดยมีเป้าหมายการจัดการอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ โดยแนวคิดในการจัดการขยะมูลฝอยและของเสียอันตราย ประกอบด้วย ลดการเกิดขยะมูลฝอยหรือของเสียอันตรายที่แหล่งกำเนิด การนำของเสียกลับมาใช้ซ้ำและใช้ประโยชน์ใหม่ ซึ่งจะช่วยลดต้นทุนการผลิตของภาคการผลิต รวมทั้งลดปริมาณการเกิด ขยะมูลฝอยเพื่อให้เกิดการจัดการขยะมูลฝอยอย่างยั่งยืนต่อไป ทว่าการดำเนินการจัดการด้านขยะยังไม่ครอบคลุมทุกพื้นที่ ในปี 2564 ปริมาณขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้น 24.29 ล้านตัน (Pollution Control Department, 2022) ขยะต่าง ๆ ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมและสุขภาพของมนุษย์หลายประการดังต่อไปนี้คือ เป็นแหล่งเพาะพันธุ์ของแมลง และพาหะของโรค เป็นบ่อเกิดของโรค ก่อให้เกิดความรำคาญ ก่อให้เกิดมลพิษต่อสิ่งแวดล้อม ทำให้เกิดการเสี่ยงต่อสุขภาพ เกิดการสูญเสียทางเศรษฐกิจในการสูญเสียเงินงบประมาณกำจัดให้หมดลง ระหว่างปีงบประมาณ พ.ศ.2559-2561 งบประมาณภายใต้การดำเนินงานด้านการจัดเก็บและกำจัดขยะมูลฝอยของประเทศ มีจำนวนเงินสูงถึง 5,404.9732 ล้านบาท (Congressional Budget Office, 2017)

จังหวัดราชบุรีเป็นจังหวัดหนึ่งที่มีปริมาณขยะมากพอควร จำนวน 291,452.5 ตันในปี พ.ศ.2563 (Pollution Control Department, 2020) ในพื้นที่ต่าง ๆ หนึ่งในสถานที่ที่กำลังประสบปัญหาขยะพลาสติกเป็นจำนวนมาก คือ วัดหรือศาสนสถานของพุทธศาสนิกชนชาวไทย (Suriyakul Na Ayutthaya, R., 2019) ซึ่งวัดเป็นศาสนสถานสำคัญของสังคม วัดเป็นสถานศึกษาเล่าเรียน โดยพระภิกษุสงฆ์ทำหน้าที่เป็นผู้อบรมสั่งสอนให้ความรู้ แม้ในปัจจุบันพระสงฆ์ยังคงทำหน้าที่สอนพระพุทธศาสนาในโรงเรียน วัดเป็นศูนย์กลางของชุมชน เป็นที่ประชาชนในชุมชนทำบุญฟังพระธรรมเทศนา ตลอดจนการพบปะสังสรรค์ พระสงฆ์เป็นตัวแทนของสถาบันพระพุทธศาสนาที่มีบทบาทสำคัญในการเป็นผู้นำทางจิตใจของประชาชน เป็นที่รวมแห่งศิลปกรรมประเภทต่าง ๆ เช่น ประติมากรรมปูนปั้น ศิลปกรรมแกะสลักไม้ จิตรกรรมฝาผนัง ตลอดจนถาวรวัตถุต่าง ๆ ที่ศิลปินไทยได้ถ่ายทอดไว้ที่โบสถ์ วิหาร เจดีย์ องค์พระพุทธรูป ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงศรัทธาที่มีต่อพระพุทธศาสนา วัดเป็นคลัง

พัสดุสำหรับเก็บของใช้ต่าง ๆ ซึ่งชาวบ้านจะได้ใช้ร่วมกันเมื่อมีงานที่วัด หรือขอยืมไปใช้เมื่อคราวมีงาน วัดเป็นสถานที่พักอาศัยของคนเดินทาง (Somdej Phra Buddhakosachan (P.A. Payutto), 1998) จากงานวิจัยเรื่อง บทบาทที่เหมาะสมของพระสงฆ์ด้านการพัฒนาเยาวชน (Niltongkam, J., 2017) เยาวชนสนใจเข้าวัดที่มีความสงบ สะอาด ร่มรื่น ดังนั้น การบริหารจัดการวัดจึงควรมีการดำเนินการจัดการขยะอย่างเป็นระบบ ให้วัดเป็นพื้นที่ดึงดูดให้ประชาชน รวมถึงเยาวชนเข้ามาพักพิง เรียนรู้ และทำกิจกรรมสร้างสรรค์สังคม ซึ่งวัดสามารถดำเนินการได้ ทั้งนี้ปัจจุบันวัดหลายแห่งในประเทศไทยเริ่มตระหนักและให้ความสำคัญกับการจัดการสิ่งแวดล้อมในวัดมากขึ้น โดยเฉพาะการจัดการขยะที่หลายแห่งมีการคัดแยกขยะเพื่อนำขยะที่ยังมีประโยชน์กลับมาใช้ใหม่ ช่วยลดปริมาณขยะที่ต้องนำไปกำจัดเป็นจำนวนมาก เช่น ขยะเศษอาหารนำไปทำปุ๋ยหมักเพื่อใช้ในการบำรุงต้นไม้ในวัด การคัดแยกขยะพลาสติก โดยเฉพาะขวดน้ำพลาสติกเพื่อนำกลับเข้าสู่กระบวนการรีไซเคิล การส่งเสริมให้ใช้หรีดทางเลือกเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ต่อ เป็นต้น ซึ่งจากการประเมินการจัดการสิ่งแวดล้อมในวัดล่าสุด ในปี พ.ศ. 2561 มีวัดที่ผ่านเกณฑ์การจัดการสิ่งแวดล้อมกว่า 112 วัด โดยมีวัดที่อยู่ในเกณฑ์ดีเยี่ยมกว่า 43 วัด เช่น วัดศรีคำชมภู อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ วัดเทพมงคลทอง อำเภอแม่वंก จังหวัดนครสวรรค์ วัดศรีประทุมวนาราม อำเภอบ้านฝาง จังหวัดขอนแก่น เป็นต้น (Suriyakul Na Ayutthaya, R., 2019)

วัดถ้ำสิงโตทอง ตำบลปากช่อง อำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี เป็นวัดหนึ่งที่เห็นความสำคัญต่อการจัดการขยะอย่างจริงจังและเป็นระบบ โดยความยินดีร่วมมืออย่างมีวิสัยทัศน์กว้างไกลของเจ้าอาวาส ที่มีการพัฒนาวัดให้เป็นศาสนสถานสำหรับประชาชนอยู่ตลอดเวลา วัดมีโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาวัดถ้ำสิงโตทอง สอนสามเณร มีพิพิธภัณฑ์มงคลนาวัน ชั้นแรกประดิษฐานพระบรมรูปพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าฯ เป็นห้องสมุด มีหนังสือหลายประเภท เช่น หนังสือวิชาการ หนังสือกฎหมาย และอีกหลายเล่มที่น่าสนใจ บรรยากาศภายในห้องตกแต่งได้เป็นระเบียบ เงียบสงบ เหมาะกับเป็นห้องอ่านหนังสืออย่างดี ด้านหลังจะมีบันไดและลิฟท์ขึ้นไปยังชั้นที่สอง ระหว่างทางเดินมีรูปภาพติดฝาผนังเป็นภาพพุทธประวัติพระพุทธเจ้าภายในเป็นห้องของชั้นที่สอง จะจัดแสดงหุ่นขี้ผึ้ง อดีตสมเด็จพระสังฆราช 19 พระองค์ และพระอริยสงฆ์ 18 รูป เป็นสถานธรรมอีกแห่งหนึ่งที่สำคัญของจังหวัดราชบุรี ซึ่งวัดแห่งนี้ในอดีตหลวงปู่โต๊ะเคยมาจำพรรษา และได้สร้างถาวรวัตถุมากมาย สร้างรอยพระพุทธบาท และพระต่าง ๆ พร้อมปรับปรุงถ้ำให้เป็นสถานที่ปฏิบัติธรรมท่ามกลางธรรมชาติที่เหมาะสมแก่การปฏิบัติธรรม เป็นศาสนสถานที่สำคัญต่อประชาชนทั้งในชุมชน และผู้มาเยือนท่องเที่ยว การบริหารจัดการขยะในวัดจึงนับเป็นเรื่องสำคัญที่ควรได้มีการบริหารจัดการให้เป็นระบบ ทำให้วัดมีสภาพสะอาด ภายใต้บรรยากาศร่มรื่น สงบ โครงการวิจัย “นวัตกรรมการจัดการขยะในวัดถ้ำสิงโตทอง อำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี” จึงดำเนินการขึ้นด้วยคำถามดังนี้ สภาพการจัดการขยะในวัดถ้ำสิงโตทองในปัจจุบันเป็นอย่างไร การพัฒนาการจัดการขยะในวัดถ้ำสิงโตทองควรเป็นอย่างไร และนวัตกรรมการจัดการขยะในวัดถ้ำสิงโตทองมีรูปแบบอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้กำหนดวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อตอบคำถามวิจัยดังนี้

1. เพื่อศึกษาสภาพการจัดการขยะในวัดถ้ำสิงโตทองในปัจจุบัน
2. เพื่อพัฒนาการจัดการขยะในวัดถ้ำสิงโตทอง
3. เพื่อเสนอแนะนวัตกรรมการจัดการขยะในวัดถ้ำสิงโตทอง

การทบทวนวรรณกรรม

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าเพื่อทบทวนแนวคิดทฤษฎีในการนำศึกษาวิจัย ประกอบด้วย

นวัตกรรม มีความหมายตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (Office of the Royal Thai Council., 2022) หมายถึง สิ่งที่ทำขึ้นใหม่หรือแปลกจากเดิมซึ่งอาจจะเป็นความคิด วิธีการ หรืออุปกรณ์ เป็นต้น นวัตกรรมมีมิติสำคัญ 3 ประเด็น คือ (Euajirapongpan, S., Wattanasin, P., Chanchai, A. and Kuparat, P., 2010). 1. ความใหม่ (Newness) หมายถึง เป็นสิ่งใหม่ที่ถูกพัฒนาขึ้น ซึ่งอาจจะมีลักษณะเป็นตัวผลิตภัณฑ์ บริการ หรือกระบวนการ โดยจะเป็นการปรับปรุงจากของเดิม หรือพัฒนาขึ้นใหม่เลยก็ได้ 2. ประโยชน์ในเชิงเศรษฐกิจ (Economic Benefits) คือ การให้ประโยชน์ในเชิงเศรษฐกิจ หรือการสร้างความสำเร็จในเชิงพาณิชย์ 3. การใช้ความรู้และความคิดสร้างสรรค์ (Knowledge and Creativity Idea) คือ การใช้ความรู้ และความคิดสร้างสรรค์ หมายความว่า สิ่งที่จะถือเป็นนวัตกรรม ได้นั้นจะต้องเกิดจากการใช้ความรู้และความคิดสร้างสรรค์ เป็นฐานของการพัฒนาให้เกิดขึ้นใหม่ ไม่ใช่เกิดจากการลอกเลียนแบบ การทำซ้ำ เป็นต้น

ประเภทของนวัตกรรมแบ่งตามการจำแนกตามเป้าหมายของนวัตกรรม แบ่งเป็น นวัตกรรมผลิตภัณฑ์ (Product Innovation) และนวัตกรรมกระบวนการ (Process Innovation) การจำแนกตามระดับของการเปลี่ยนแปลง แบ่งเป็น นวัตกรรมในลักษณะเฉียบพลัน (Radical Innovation) และนวัตกรรมในลักษณะค่อยเป็นค่อยไป (Incremental Innovation) การจำแนกตามขอบเขตของผลกระทบ แบ่งเป็น นวัตกรรมทางเทคโนโลยี (Technological Innovation) และ นวัตกรรมทางการบริหาร (Administrative Innovation)

แนวคิดการจัดการขยะ ขยะหรือมูลฝอย (Solid waste) (Silapasuwat, P., 2014) คือ เศษกระดาษ เศษผ้า เศษอาหาร เศษสินค้า เศษวัตถุพลาสติก ภาชนะที่ใส่อาหาร เศษมูลสัตว์ซากสัตว์หรือสิ่งอื่นใด ที่เก็บกวาดจากถนน ตลาด ที่เลี้ยงสัตว์หรือที่อื่น และหมายความรวมถึงมูลฝอยติดเชื้อ มูลฝอยที่เป็นพิษหรืออันตรายจากชุมชนหรือครัวเรือน ยกเว้นวัสดุที่ไม่ใช้แล้วของโรงงานซึ่งมีลักษณะและคุณสมบัติที่กำหนดไว้ตามกฎหมายว่าด้วยโรงงาน ทั้งนี้ประเภทของขยะมูลฝอยชุมชน ออกตามลักษณะทางกายภาพได้เป็น 4 ประเภท ได้แก่ ขยะย่อยสลาย (Compostable waste) หรือ มูลฝอยย่อยสลาย 2. ขยะรีไซเคิล (Recyclable waste) หรือ มูลฝอยที่ยังใช้ได้ 3. ขยะอันตราย (Hazardous waste) หรือ มูลฝอยอันตราย และ 4. ขยะทั่วไป (General waste) หรือ มูลฝอยทั่วไป

ปัจจุบันมีแนวทางการจัดการขยะตั้งแต่ต้นทาง นั่นคือการเลือกวัตถุดิบหรือผลิตภัณฑ์ สินค้าต่าง ๆ ไปจนถึงปลายทางของการจัดการขยะ เช่น การทำปุ๋ย การแยกขยะ การนำขยะรีไซเคิลไปใช้ประโยชน์ต่อ ฯลฯ ส่วนใหญ่ใช้หลักการ 3Rs แต่หากจะสามารถช่วยลดและจัดการขยะได้อย่างมีประสิทธิภาพ การใช้หลัก 1A4R ซึ่ง 4R ที่ว่านั่นคือ Reduce Reuse และ Recycle แต่ 1A ที่เพิ่มมานั้นมีความสำคัญคือ เป็นการหลีกเลี่ยงหรืองด (Avoid) วัตถุดิบหรือผลิตภัณฑ์สินค้าต่าง ๆ ที่ก่อให้เกิดขยะ (Environmental Quality Development Division, 2020)

ต้นแบบพื้นที่จัดการขยะที่ประสบความสำเร็จ

การจัดการขยะในพื้นที่ต่าง ๆ ทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศมีจำนวนไม่น้อยที่ดำเนินการเป็นไปตามบริบทของแต่ละพื้นที่ ซึ่งสามารถเป็นต้นแบบในการศึกษารังนี้ได้ ตัวอย่างเช่น

1. การจัดการขยะในวัดหนองไม้แก่น จังหวัดกาญจนบุรี (Thai PBS, 2019 และ 2021) วัดเน้นขยะรีไซเคิล ด้วยวิธีปิดบดขยะแล้วใช้จิตอาสาทำงานร่วมกัน วัด บ้าน โรงเรียน เยาวชน ชุมชน ได้ขยะต้นทาง นำมาจุดคัดแยก บางส่วนนำไปจำหน่าย ที่ต่อยอดได้นำไปต่อยอดแปรรูปเป็นสินค้า ส่วนขยะอินทรีย์ใช้ขบวนการธรรมชาติ เดิมกวาดแล้วเผา ต่อมาทำตะลอมที่โคนไม้ ขยะย่อยได้ทิ้งไว้ที่โคนไม้ กิ่งไม้เผาเป็นถ่าน ต่อยอดถ่านเป็นสบู่ถ่าน

2. การจัดการขยะในวัดจากแดง จังหวัดสมุทรปราการ (Chaibutr,P. (2021) มีการจัดการปัญหาขยะที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ เช่น พกกิ่งไม้ที่หักร่วง และขยะที่มนุษย์สร้างขึ้น ทางวัดหาหนทางแก้ไขปัญหาเรื่องกิ่งไม้ใบไม้แห้งที่ร่วงหล่นตามลานวัดโดยกวาดใบไม้ไปกองรวมกันไว้ที่หนึ่งแล้วนาน ๆ ค่อยนำไปทิ้ง แต่เมื่อมีต้นไม้มากขึ้นขยะเหล่านี้กลายเป็นขยะกองใหญ่และย่อยสลายช้าจึงหาวิธีอื่นในการจัดการ โดยเครื่องบดใบไม้แห้ง ส่วนขยะเศษอาหารที่เป็นอีกหนึ่งปัญหาใหญ่ ช่วงแรกเอาถังขยะไว้หลังวัด พอรถขยะเข้ามาและเอาขยะใส่ในรถ รถก็บีบอัดขยะทำให้ขยะที่อยู่ในถังเริ่มเน่าเหม็น ส่งผลให้น้ำที่เน่าเหม็นเหล่านี้ไหลลงมาตลอดทางจากหลังวัดถึงหน้าวัด ทางวัดจึงแก้ปัญหาด้วยการเปลี่ยนที่วางถังขยะ จากการวางถังขยะไว้หลังวัดก็นำมาวางไว้หน้าวัด แต่ภาพขยะที่อยู่หน้าวัดนี้เป็นภาพที่ไม่ค่อยน่ามอง ขยะไม่ควรเอาไว้หน้าวัด แต่ปัญหาหลังวัดก็ไม่เหมาะสม สุดท้ายจึงเกิดความคิดนำเศษอาหารไปทำปุ๋ยหมัก ขวดพลาสติก นำมาทำเป็นเส้นใย เมื่อได้เส้นใยโพลิเมอร์นำไปผสมเส้นใยฝ้ายและใส่ซิงค์นาโน เข้าโรงทอและย้อมออกมากลายเป็นผ้าผืน สุดท้ายนำมาตัดเป็นจีวร

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ได้ออกแบบในลักษณะการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) แบบมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นหลัก โดยส่วนแรกดำเนินการศึกษาสภาพการจัดการขยะในวัดถ้ำสิงโตทองที่ดำเนินการอยู่ในปัจจุบันด้วยวิธีการสังเกต (observation) และบันทึกข้อมูลพื้นที่ การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) เจ้าอาวาสวัด รวมทั้งการประชุมกลุ่มย่อย (focus group) นำมาประมวลผลและสังเคราะห์ผล จากนั้นดำเนินการพัฒนาการจัดการขยะในวัดผ่านกระบวนการประชุมแบบมีส่วนร่วม ประกอบการสัมภาษณ์ และการศึกษาเอกสาร สังเคราะห์ผลนำมาหาแนวทางในการสร้างนวัตกรรมที่สอดคล้องต่อการแก้ปัญหาขยะในวัดถ้ำสิงโตทอง แล้วนำไปถ่ายทอด ตลอดจนถึงประชุมประเมินผลรูปแบบและการใช้ประโยชน์จากนวัตกรรม ดังนั้นรายละเอียดในเนื้อหาต่อไปนี้จะเป็นการกล่าวถึงข้อมูลและระเบียบวิธีวิจัยที่ใช้ในการศึกษาทั้งหมดอย่างเป็นขั้นเป็นตอนตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1. การศึกษาสภาพการจัดการขยะในวัดถ้ำสิงโตทองในปัจจุบัน ดำเนินการโดยการสังเกต การสัมภาษณ์เชิงลึกเจ้าอาวาสวัด และการประชุมกลุ่มด้วยตัวผู้วิจัยเป็นหลัก เพื่อให้ได้ผลการวิจัยที่มีความครอบคลุม ตลอดจนถึงดำเนินการวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการจัดการขยะในวัดที่ดำเนินการอยู่ในปัจจุบันจากเจ้าอาวาสวัด และทำการสังเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการแบบอุปนัย จากนั้นนำข้อมูลที่ศึกษาเชิงเอกสารมาพิจารณา ร่วมกับข้อมูลสภาพการจัดการขยะในวัดถ้ำสิงโตทองและแนวทางการจัดการขยะที่ทางวัดดำเนินการ สังเคราะห์แนวทางการพัฒนาการจัดการขยะให้เกิดประสิทธิภาพ ประสิทธิผลมากขึ้น

2. การพัฒนาการจัดการขยะในวัดถ้ำสิงโตทอง ดำเนินการโดยการประชุมกลุ่มย่อย ผู้เข้าร่วมโครงการวิจัย ด้วยการเข้าถึงตามคุณสมบัติเป็นบุคลากรในวัดพอมีความรู้หรือประสบการณ์ด้านการจัดการขยะหรือเคยมีส่วนร่วมในการจัดการขยะในวัด การพิจารณาคัดเลือกโดยเจ้าอาวาสตามเกณฑ์ที่กำหนดและด้วย

ความสนใจในการเข้าร่วมโครงการจัดการขยะในพื้นที่วัดถ้ำสิงโตทองซึ่งประกอบด้วยพระสงฆ์ 10 รูป และสามเณรในโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาวัดถ้ำสิงโตทอง ที่ศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษาจำนวน 10 รูป รวมจำนวน 20 รูป (มีการดำเนินการตามจริยธรรมในมนุษย์) เพื่อพิจารณาแนวทางการจัดการขยะที่ผู้วิจัยสังเคราะห์จากการสังเคราะห์ข้อมูลการศึกษาข้อที่ 1 พิจารณาเลือกรูปแบบที่เหมาะสมกับบริบทของวัดตามขั้นตอน

2.1 ผู้วิจัยนำแจ้งแนวทางการพัฒนาขยะจากที่สังเคราะห์วิธีการจัดการขยะจากพื้นที่ต้นแบบ

2.2 ผู้เข้าร่วมการประชุม อภิปรายแนวทางตามข้อ 2.1 และร่วมหาแนวทางจากต้นแบบเทียบเคียงกับรูปแบบขยะในวัดถ้ำสิงโตทอง หาวิธีที่เหมาะสม แก้ไขปัญหาขยะในวัดได้ดีขึ้น จากนั้นเลือกรูปแบบการพัฒนาการจัดการขยะที่จะนำไปใช้ในการจัดการขยะในวัดถ้ำสิงโตทอง

2.3 ดำเนินการตามแนวทางข้อ 2.2 โดยผู้วิจัยสังเกตและบันทึกขั้นตอนการดำเนินงาน ปัญหาและจุดเด่นของการดำเนินการ

2.4 นำเสนอผลการดำเนินการตามข้อ 2.3 ผู้ร่วมโครงการแสดงความคิดเห็น และผู้วิจัยสรุปผลปัญหา อุปสรรค แนวทางการแก้ไข

2.5 ดำเนินการปรับปรุงและนำถ่ายทอดต่อผู้เข้าร่วมโครงการและผู้เกี่ยวข้อง

3. การเสนอนวัตกรรมจัดการขยะในวัดถ้ำสิงโตทอง

ดำเนินการโดยสังเคราะห์ข้อมูลเอกสารและข้อมูลจากการพัฒนาขยะในวัดถ้ำสิงโตทอง ด้วยวิธีการวิเคราะห์แบบอุปนัย (analytic induction) อันเป็นการอาศัยหลักฐานประสบการณ์การศึกษา เริ่มจากประเด็นปัญหาขยะที่เกิดขึ้น แนวทางการจัดการเดิม ข้อมูลแนวทางการจัดการขยะที่มีการดำเนินการและเกิดประโยชน์จากพื้นที่ต้นแบบ สรุปข้อมูลที่เกื้อหนุนความรู้ใหม่การจัดการขยะในวัดถ้ำสิงโตทอง จากนั้นผู้วิจัยจัดทำต้นแบบนวัตกรรมจัดการขยะ ในลักษณะนวัตกรรมสิ่งประดิษฐ์ และนำเสนอนวัตกรรมจัดการขยะดังกล่าวต่อผู้เข้าร่วมโครงการเพื่อการพิจารณา ตลอดจนหาข้อสรุปกระบวนการใช้นวัตกรรมดังกล่าวตามขั้นตอนดังนี้

3.1 ผู้วิจัยอธิบายเกี่ยวกับรูปแบบและประโยชน์การใช้สอยของนวัตกรรมที่ประดิษฐ์

3.2 ผู้ร่วมประชุมอภิปราย และนำเสนอการปรับปรุง

3.3 สรุปรูปแบบนวัตกรรมจัดการขยะในวัดถ้ำสิงโตทองและกระบวนการใช้นวัตกรรมในการจัดการขยะในวัดถ้ำสิงโตทอง

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยนวัตกรรมจัดการขยะในวัดถ้ำสิงโตทอง อำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี ตอบวัตถุประสงค์ทั้ง 3 ข้อ ตลอดจนการถ่ายทอดองค์ความรู้เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง โดยแบ่งสรุปผลการวิจัยเป็น 4 ประเด็นดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นที่วัดถ้ำสิงโตทอง

วัดถ้ำสิงโตทอง ตั้งอยู่บ้านถ้ำสิงโต หมู่ที่ 11 ตำบลปากช่อง อำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย ที่ดินตั้งวัดมีเนื้อที่ 159 ไร่ 74 ตารางวา มีพระสงฆ์จำนวน 12 รูป สามเณรจำนวน 43 รูป และแม่ชี 4 คน เป็นวัดส่งเสริมการศึกษาโดยเป็นที่ตั้งโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา สถานที่น่าสนใจในวัดถ้ำสิงโตทองมีมากมาย เช่น โบสถ์ซึ่งมีต้นสักทองพระราชทานปลูกอยู่ด้านหน้า พิพิธภัณฑสถาน

นาวันซึ่งมีรูปหล่อหุ่นขี้ผึ้งพระเกจิอาจารย์มากมาย ศาลาแปดเหลี่ยมที่ประดิษฐานหลวงปู่โต๊ะ อาคาร 108 ปี เขตปริวาสธรรม เป็นต้น

ส่วนที่ 2 ผลการศึกษาสภาพการจัดการขยะในวัดถ้ำสิงโตทองในปัจจุบัน

1. ลักษณะของขยะในวัดถ้ำสิงโตทอง ส่วนใหญ่เป็นขยะใบไม้ ราก ร้อยละ 90 ของขยะทั้งหมดในวัด มาจากการหล่นจากต้นไม้ปลิวเกลื่อนกลาดทั้งพื้นสนามและถนนหนทางที่มีการสัญจรของพระสงฆ์ สามเณร และผู้แสวงบุญที่เข้ามาเยี่ยมชมพร้อมทั้งสักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในวัด ด้วยสภาพพื้นที่ของวัดมุ่งเน้นวิถีธรรมชาติ ไม่นิยมวัตถุ ปลูกต้นไม้โดยรอบบริเวณ อีกส่วนคือ ขยะทั่วไปและขยะเปียก ประเภทเศษอาหาร ถูพลาสติกใส่อาหาร เศษกระดาษ ดอกไม้แห้งจากการไหว้พระ ขวดน้ำพลาสติก เศษเหล็ก กล่องกระดาษ กระจายตามจุดต่าง ๆ ในพื้นที่ของวัดด้วยเหตุที่มีลมพัดปลิวจากถ้ำ ลิง และสุนัข ค่อยๆ เชื้อ และการโยนทิ้งของบางคนที่ขาดความรับผิดชอบ

2. แนวทางการจัดการขยะในวัดที่ดำเนินอยู่ในปัจจุบัน ผลจากการสัมภาษณ์เจ้าอาวาสวัด และการประชุมผู้เข้าร่วมโครงการ ได้แก่ พระสงฆ์และสามเณรในพื้นที่วัดถ้ำสิงโตทอง พบว่าแนวทางที่ดำเนินการแบ่งเป็น

2.1 การกลบฝัง และการเผา ในป่าโดยการขุดหลุมลึกเพื่อทำการฝัง และเผาขยะทุกประเภทที่ไม่ได้นำกลับไปใช้ประโยชน์ เส้นทางไปสู่ป่าที่กลบฝังและเผาออกทางด้านครัวในเขตพื้นที่ป่าด้านในห่างไกลบ้านเรือนผู้คน

2.2 การนำจำหน่าย สามเณรจะช่วยกันเก็บขวดน้ำดื่มใช้แล้วขนาดเล็กกองรวมไว้ในที่เก็บขวดน้ำใช้แล้ว และจะมีผู้รับซื้อของเก่าเข้ามารับซื้อถึงในพื้นที่วัด

2.3 การกองรวมปล่อยย่อยสลายเป็นปุ๋ย จะดำเนินการขยะประเภทใบไม้ ใบหญ้า ดอกไม้ วัชพืชรากที่เหี่ยวแห้ง ทางวัดจะดำเนินการจัดการโดยกองรวมกันไว้ทำปุ๋ย หวังได้มีผลผลิตใด ๆ ปล่อยให้เน่าเปื่อยตามธรรมชาติและให้สามเณรดักแล้วนำไปใส่ต้นไม้

3. การมีส่วนร่วมในการจัดการขยะของหน่วยงานภาครัฐ พบว่า ไม่มีหน่วยงานภาครัฐเข้ามาดูแลในการเก็บขยะในพื้นที่วัด การจัดการขยะดำเนินการโดยพระสงฆ์ สามเณร และแม่ชีในวัดร่วมด้วยช่วยกัน ทั้งนี้ด้วยเหตุว่าพื้นที่วัดตั้งสุดเขตหมู่ 11 ติดกับสุดเขตหมู่ 8 เรียกได้ว่าอยู่ในเขตรอยต่อของสองหมู่บ้าน อยู่ภายนอกพื้นที่หมู่บ้านพักอาศัยของประชาชน ห่างไกลเป็นกิโลเมตร จึงไม่มีหน่วยงานใดมาช่วยจัดเก็บขยะในพื้นที่วัด

ส่วนที่ 3 แนวทางการพัฒนาการจัดการขยะในวัดถ้ำสิงโตทอง

1. ประเภทใบไม้กิ่งไม้ ซึ่งมีปริมาณมาก ราก ร้อยละ 90 ของขยะทั้งหมด ดำเนินการโดยทำรองปูนปุ๋ยหมัก วางปิดด้วยแผ่นบอร์ดอย่างหนาสามารถใช้ประโยชน์เป็นที่นั่งได้ และเป็นแหล่งการฝึกศิลปะของสามเณรที่จะช่วยกันตกแต่งระบายสีสวยงาม

2. ขวดน้ำพลาสติกนำไปรีไซเคิลตามกระบวนการจัดทำไม้กวาดจากขวดพลาสติก ถ่ายทอดองค์ความรู้สู่ครู พระสงฆ์ และสามเณรในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาวัดถ้ำสิงโตทอง

ส่วนที่ 4 นวัตกรรมจัดการขยะในวัดถ้ำสิงโตทอง

1. ถังขยะพุดได้ เป็นสิ่งประดิษฐ์ใหม่ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินการวิจัย นับเป็นนวัตกรรมหลักการจัดการขยะจากการวิจัยนี้ เพื่อแก้ไขปัญหาขยะในถ้ำให้หล่นเกลื่อนกลาด ตลอดจนลดมลพิษ ถังลัม

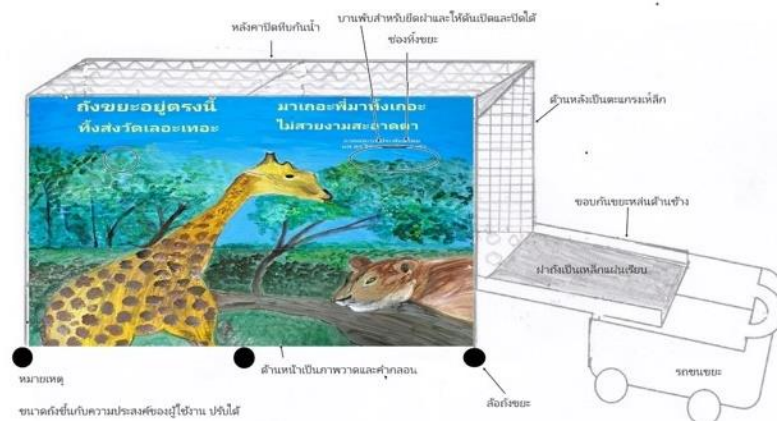
ขยะล้นถังสร้างภาระในการจัดเก็บที่ไม่เสร็จสิ้น จึงมีการดำเนินการตามกระบวนการวิจัยและได้นวัตกรรมการจัดการขยะที่เรียกว่า “ถังขยะพูดได้” อันมีคุณสมบัติที่ดีหลายประการ ดังนี้

1.1 ถังขยะต้นแบบสามารถนำไปสร้างได้จริง โดยใช้หลักเพื่อความแข็งแรงและทนทาน

1.2 ด้านหน้าถังขยะต้องมีการแสดงภาพที่ดึงดูดสายตาผู้พบเห็น และมีคำกลอนหรือคำคมตั้งคำพูดเชิญชวนให้ทุกคนตระหนักในการทิ้งขยะให้ลงถัง โดยมีช่องทิ้งขยะให้เห็นชัด ด้านข้างของถังขยะทั้งสองด้านเป็นประตู มีลักษณะดังเปิดลง ซึ่งมีข้อดีคือ เมื่อประตูเปิดจะพาดลงบนรถเข็นเก็บขยะ จากนั้นใช้คานโกยขยะลงรถ ทำให้ไม่เปลืองแรง และเปรอะเปื้อนต่อผู้จัดเก็บเกินความจำเป็น

1.3 ถังขยะที่วางในทุกจุด สามารถจัดทำไม่กวาดขูดพลาสติกตามแนวทางการพัฒนาขยะข้างต้นแขวนห้อยไว้ด้านข้างถัง ซึ่งทำให้พุทธศาสนิกชนที่เข้ามาทำบุญหรือเยี่ยมชมในวัดได้มีส่วนร่วมในการทำความสะอาดวัด อันเป็นจิตสำนึกสาธารณะที่มีในบุคคลปกติทั่วไปที่มักช่วยเก็บกวาดเมื่อเห็นขยะเกลื่อนเกลอะ ทำให้พื้นที่วัดมีความสะอาดอย่างต่อเนื่อง และเป็นการสร้างความอึดอ้อมให้กับพุทธศาสนิกชนเหล่านั้นขึ้นการประเมิณผล และสรุปผลการดำเนินโครงการ

1.4. ผลการประเมินประสิทธิภาพประสิทธิผลของถังขยะพูดได้ ส่วนใหญ่เห็นว่าขนาดใหญ่พอเหมาะดีแล้ว และรูปแบบถังขยะมีความเหมาะสม ภาพและบทกลอนเหมาะสม รูปแบบฝาเปิดด้านข้าง และสามารถโกยลงรถเข็นได้เลยเหมาะสมดี

จุดเด่น

1. เป็นถังขยะที่สื่อสารการพูดด้วยภาพวาดสวยงามสะอาดตา และคำกลอนเชิญชวนให้ทุกคนร่วมมือทิ้งขยะให้ลงถัง เพื่อสร้างความสะอาดและเป็นระเบียบในวัด
2. ถังขยะมีเหล็กตาข่ายล้อมรอบสามารถกันสิ่งสกปรกและสุนัขคุ้ยเขี่ย ตลอดจนลมพัดขยะขนาดเล็กลอยออกจากถัง และขยะล้นถัง
3. ฝาเปิดมีรางสามารถโกยขยะได้โดยไม่ไหลออกด้านข้าง และฝาถังที่วางพาดรถเข็นขยะในระดับพอดีทำให้สะดวกและไม่เปรอะเปื้อนในการจัดเก็บขยะ

ภาพที่ 2 แสดงต้นแบบและจุดเด่น “ถังขยะพูดได้” นวัตกรรมจัดการขยะในวัดถ้ำสิงโตทอง

ที่มา: Researcher, 2022

2. นวัตกรรมการจัดการขยะด้วยถังหมักปุ๋ยแบบฝาปิดแก้อีลั่นชัก เป็นการพัฒนาจากข้อจำกัดการพัฒนาขยะใบไม้ในวัดเพื่อจัดทำเป็นปุ๋ยหมัก ด้วยอุปกรณ์ที่ใช้ทำฝาปิดถังรองมีขนาดเล็ก เบื่อง่ายในการเปิดปิด จึงมีการศึกษาและจัดทำฝาปิดแบบแก้อีลั่นชัก เกิดเป็นสิ่งประดิษฐ์ใหม่เรียกว่า “ถังหมักปุ๋ยแบบฝาปิดแก้อีลั่นชัก” มีคุณสมบัติที่ดีดังนี้

2.1 ถังหมักปุ๋ยแบบฝาปิดแก้อีลั่นชัก มีประโยชน์ ใช้ในการกำจัดขยะได้จริง ควรมีในจุดต่าง ๆ รอบวัด ด้วยขยะใบไม้เป็นขยะที่มีจำนวนมากในวัด และทำให้ได้ปุ๋ยหมักเพื่อใช้ประโยชน์ในการใส่ต้นไม้ของวัด และให้ชาวบ้านนำไปใช้ประโยชน์ได้

2.2 ฝาปิดที่เรียกว่า “แก้อีลั่นชัก” มีลักษณะเป็นล้อเลื่อน ทำให้เกิดความสะดวกในการเลื่อนเปิด โดยไม่ต้องใช้แรงมากในการยกแผ่นบอร์ดซึ่งมีหนาและมีน้ำหนักมาก เมื่อตักปุ๋ยไปใช้ประโยชน์แล้วสามารถเติมใบไม้ลงไปได้ตลอดเวลา หากมีการจัดวางไม้กวาดและที่โกยผงไว้ในบริเวณใกล้ก็จะทำให้ศาสนิกชนจิตอาสาช่วยมีส่วนร่วมในการทำความสะดวกสบายใบไม้ที่ปลิวกระจัดกระจายได้ เป็นการผ่อนแรงบุคลากรของวัดที่มีภารกิจมากกว่าจำนวนของบุคลากร

2.3 ถังหมักปุ๋ยแบบฝาปิดแก้อีลั่นชักมีแผ่นกั้นล็อกทั้งสี่ด้าน ทำให้สามารถนั่งได้โดยไม่ต้องกังวลว่าจะเลื่อนไหลไปมา

จุดเด่น

1. ถังหมักปุ๋ยแบบฝาปิดแก้อีลั่นชัก มีพื้นกว้างปิดเป็นฝาถังให้นั่งพักผ่อนได้ และแก้อีลั่นลักษณะเป็นล้อเลื่อนทำให้เลื่อนเปิด-ปิด ตักเติมใบไม้หมักปุ๋ยได้สะดวก
2. ถังหมักปุ๋ยแบบฝาปิดแก้อีลั่นชักมีแผ่นกั้นล็อกทั้งสี่ด้าน ทำให้สามารถนั่งได้โดยไม่ต้องกังวลว่าจะเขยื้อนเลื่อนไหลไปมา

ภาพที่ 3 แสดงลักษณะและจุดเด่น “ถังหมักปุ๋ยแบบฝาปิดแก้อีลั่นชัก”

ที่มา: Researcher, 2022

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยพบว่าประเด็นที่น่าสนใจในการอภิปราย 2 ประเด็นหลัก ดังนี้

1. นวัตกรรมจัดการขยะในวัดถ้ำสิงโตทอง ตำบลปากช่อง อำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี มีมิติสำคัญ 3 ประการในการเป็นนวัตกรรม (Euajirapongpan, S., Wattanasin, P., Chanchai, A. and Kuparat, P., 2010). คือ 1) ความใหม่ ถังหมักปุ๋ยแบบฝาปิดแก้อีล้นชัก ตัวฝาปิดแก้อีล้นชักเป็นแก้อีล้นชักที่ให้ประโยชน์เชิงซ้อนในการวางถังหมักปุ๋ยไว้ด้านล่าง และใช้ล้อเลื่อนเป็นตัวขับเคลื่อนเปิดดึงอีล้นชักแล้วเก็บใส่ของ เสร็จแล้วเปิดปิดถังปุ๋ยไปใช้ประโยชน์โดยไม่เปลืองกำลังคน อีกทั้งทำให้ภาพถังหมักที่ไม่สวยงามนัก และยังเป็นแก้อีล้นชักที่พับได้ ส่วนถังขยะพุดได้มีรูปแบบและองค์ประกอบที่ยังไม่เคยเห็นได้ในถังขยะที่มีใช้อยู่ทั่วไป ด้วยจุดเด่นการเขียนภาพและมีคำกลอนที่เป็นเสมือนการพูดเตือนศาสนิกชนให้ร่วมมือร่วมใจทิ้งขยะ ตลอดจนช่วยกันรักษาความสะอาดในวัด เป็นภาพที่เขียนขึ้นเองมิได้นำมาจากผู้ใด คำกลอนก็แต่งขึ้นให้สอดคล้องกับผลงาน และยังสามารถประยุกต์ใช้ รวมทั้งขยายรูปแบบได้หลากหลาย ถังขยะเป็นสี่เหลี่ยมสองช่องที่จัดทำได้ไม่ยากและป้องกันลิงและสุนัข ตลอดจนการปลิวของขยะได้จริง และที่โดดเด่นอีกประการคือ ฝาปิดที่คำนวณและออกแบบให้สอดคล้องกับรถเข็นเก็บขยะ สามารถวางและโยกขยะลงรถโดยไม่ต้องใช้มือ และยังสามารถประยุกต์ได้อีกหลายรูปแบบ เช่น ออกแบบขนาดถังขยะให้ใส่ถัง หรือถังพลาสติกด้านในและเมื่อจัดเก็บก็ดึงออกมาเทลงรถเก็บขยะ ตามความสะดวกเหมาะสมแต่ละพื้นที่ 2) มีประโยชน์เชิงเศรษฐกิจ ทั้งตัวฝาปิดแก้อีล้นชักและถังขยะพุดได้นี้สามารถทำให้เกิดมูลค่าเพิ่มขึ้นได้จากการพัฒนาสิ่งใหม่ มีผลประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นจริงและถ้าทำขายก็สามารถวัดได้เป็นตัวเงินโดยตรง และผลงานนี้สามารถดอนุสิทธิบัตรหรือสิทธิบัตรได้ 3) การใช้ความรู้และความคิดสร้างสรรค์ในมิติที่สำคัญ ฝาปิดแก้อีล้นชักและถังขยะพุดได้นี้เป็นการใช้ความรู้ และความคิดสร้างสรรค์ เป็นฐานของการพัฒนาให้เกิดขึ้นใหม่ ไม่ใช่เกิดจากการลอกเลียนแบบ การทำซ้ำ สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง

2. การพัฒนาการจัดการขยะในวัดถ้ำสิงโตทอง ดำเนินการโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ผ่านกระบวนการประชุมรับความคิดเห็น การร่วมกันจัดการ และการถ่ายทอดความรู้ จากเดิมที่ทางวัดมีการดำเนินการขยะเองโดยการเผา ผึ่งเศษอาหาร รวมกองไปไม้ปล่อยย่อยสลายแล้วนำไปผสมดินทำปุ๋ย รวบรวมขวดไว้เพื่อขายให้พ่อค้ารับซื้อของเก่า อุทิศ ดวงผาสุข และ สันติธร ภูริภักดี (Duangphasuk, U., and Phuriphakdi, S., 2018) ศึกษาเรื่อง การให้ความหมายและสร้างรูปแบบการจัดการขยะมูลฝอยที่เหมาะสมในสังคมชนบทแบบ วิถีชีวิตชาวสวน กรณีศึกษาตำบลบางนางลี่ อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม : การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎีฐานราก รูปแบบที่เหมาะสมในการจัดการ ขยะมูลฝอยในสังคมชนบทวิถีชีวิตชาวสวน มีรูปแบบในการจัดการขยะมูลฝอยที่สามารถจัดการได้เอง ได้แก่ ขยะมูลฝอยที่สามารถนำไปรวบรวมขายได้ เช่น เศษพลาสติก ขวดน้ำ ขวด แก้ว กระดาษ และขยะมูลฝอยที่ย่อยสลายได้ เช่น เศษอาหาร วัชพืช ใบไม้ กิ่งไม้ ให้นำไปฝังกลบ ทำปุ๋ย หรือเผากลางแจ้งในที่ดินของตนเอง ทว่าขยะทั่วไป เช่น ซองขนม ถุงแกง เปลือกลูกอม ที่ฝังลงในถังขยะที่เตรียมไว้เป็นการเฉพาะขององค์การบริหารส่วนตำบล หากในพื้นที่วัดมีข้อจำกัดเรื่องการเงินสนับสนุนของหน่วยราชการ การพัฒนาขยะขวดพลาสติกจึงทำให้เกิดประโยชน์ที่มากขึ้นจากการขายเพียงอย่างเดียว ไม่กวาดจากขวดพลาสติกสามารถใช้ประโยชน์ได้จริงและเหมาะสมกับสภาพพื้นที่ที่เป็นดิน ตลอดจนสามเณรในวัดเรียนรู้และจัดทำเองได้โดยง่ายก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการจัดการขยะในระยะยาว ซึ่งวิชญา พัลส์ไชยสมบัติ, วิทยา เจริญศิริ และ ทรงศักดิ์ จีระสมบัติ (Charoensiri, W., and Jirasombat, S., 2017) ศึกษาเรื่องการพัฒนาแบบการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียงอำเภอเชียงยืน จังหวัดมหาสารคาม พบว่า หลัก 7R ได้แก่ Refuse, Refill, Return, Reuse, Repair, Reduce, Recycle

เป็นแนวทางการจัดการขยะที่ทุกคนนำมาใช้ได้ การวิจัยนี้เป็นการใช้หลัก Recycle คือการกลับมาใช้ใหม่ โดยนำขวดพลาสติกมาแปรรูปเป็นไม้กวาดโดยวิธีอย่างง่าย นับเป็นการพัฒนาการจัดการขยะจากรูปแบบเดิมที่วัดดำเนินอยู่ที่เกิดประโยชน์และปฏิบัติได้จริง

สรุปองค์ความรู้

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นำมาสังเคราะห์เป็นแนวทางการดำเนินการสังเกต สัมภาษณ์เชิงลึก และการประชุมกลุ่มด้วยตัวผู้วิจัยเป็นหลักในการดำเนินการวิจัย ครั้งนี้ ผลการวิจัยทำให้ได้ข้อมูลที่ตอบวัตถุประสงค์การวิจัยทั้งสามข้อ และที่สำคัญได้นวัตกรรมการจัดการขยะในวัดถ้ำสิงโตทองที่น่าสนใจในการขยายผลสู่การจัดการขยะในพื้นที่วัดต่าง ๆ ได้แก่ ถังขยะพูดได้ และถังหมักแบบฝาปิดแก้อีลีนซึก ซึ่งมีกระบวนการใช้ประโยชน์ดังภาพที่ 4

ภาพที่ 4 แสดงการสังเคราะห์องค์ความรู้จากการวิจัย

ที่มา: Researcher, 2022

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

จากผลการวิจัยในครั้งนี้ มีข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ และข้อเสนอเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลวิจัยไปใช้

1.1. จากผลการศึกษาการพัฒนาการจัดการขยะในวัดถ้ำสิงโตทอง โดยการแปรรูปขวดน้ำเก่าเป็นไม้กวาด สามารถใช้ประโยชน์ได้จริง วัดต่าง ๆ สามารถนำไปจัดการขยะในวัดนั้น ๆ ได้โดยแปลงรูปแบบให้เหมาะสมกับพื้นที่ ขนาดความเล็กใหญ่ที่ต้องการ

1.2 ถึงขยะพูดได้เป็นที่ดึงดูดผู้เข้ามาเยี่ยมชมในวัดด้วยภาพที่สวยงาม สะอาด และมีคำกลอนที่คอยเตือนสติให้ทิ้งขยะลงถัง ไม่ทิ้งระเกะระกะ รวมถึงเปลี่ยนถังขยะโลหะที่ผู้คนไม่ยอมเข้าใกล้เป็นถังเฟอร์นิเจอร์ประดับในวัดที่ผู้คนบางกลุ่มจะถ่ายรูปไว้เป็นที่ระลึกกับการได้มาเยือนวัดถ้ำสิงโตทอง

1.3 จากผลการศึกษาการพัฒนาการจัดการขยะในวัดถ้ำสิงโตทอง โดยการสร้างถังหมักสามารถใช้ในการจัดการขยะใบไม้ใบหญ้าด้วยการแปรรูปเพิ่มมูลค่าเป็นปุ๋ยหมักนำไปใช้ประโยชน์ได้ดีกว่าที่วัดได้วางกองให้เน่าเปื่อยและยังสร้างนวัตกรรม “ถังหมักแบบฝาปิดแก้อีลีนชก” ที่ก่อให้เกิดประโยชน์ในการใช้ถังขยะเป็นแก้อีลีนชกพ่นนํ้าเป็นประโยชน์เชิงซ้อนที่ได้สองด้านจากกิจกรรมเดียว

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1. วัดหลายแห่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวควรมีการดำเนินการวิจัยเพื่อสร้างแนวทางพัฒนาการบริหารจัดการ หรือสร้างนวัตกรรมจัดการขยะให้เป็นศูนย์ อันเป็นการส่งเสริมสภาพแวดล้อมวัดวาอารามให้เป็นสัปปายะสถาน ดึงดูดให้ผู้คนที่เข้ามาเยี่ยมชมสบายใจ และอยากเข้ามาท่องเที่ยวในวัดอีก อันอาจเกิดผลกระทบในการสืบทอดพระพุทธศาสนาเนื่องด้วยการเข้าวัดที่มีความสะอาด สบายเป็นประจำจะหลอมจิตใจให้สงบ สบาย

2.2 การวิจัยเพื่อสร้างนวัตกรรมหรือพัฒนานวัตกรรมควรให้มีความสอดคล้องกับบริบทพื้นที่ของวัดแต่ละแห่ง อันเป็นแนวทางการบริหารจัดการงานภาครัฐที่เหมาะสม เพราะศักยภาพทางด้านกำลังคน อันได้แก่ พระสงฆ์ สามเณร รวมถึงประชาชนในแต่ละวัดมีไม่เท่ากัน และมีความพร้อมแตกต่างกัน จึงควรดำเนินการตามบริบทของพื้นที่อันมุ่งเน้นให้เกิดการปลอดขยะ หรือขยะเป็นศูนย์เช่นกัน

References

- Chaibutr, P. (2021) The concept of a modern temple of 'Wat Chak Daeng', a religious center and a comprehensive waste management center. Cooperative Education Program National Geographic Editorial Edition Thai language. searched when October 19, 2022, from <https://ngthai.com/sustainability/37165/wat-chak-daeng/>
- Congressional Budget Office. (2017). Solid waste management Under the integrated budget plan. Analytical report of the Parliamentary Budget Office. 2021(14).
- Environmental Quality Development Division. (2020). Manage waste with 1A4R. searched when August 24, 2022, from <https://adeq.or.th/จัดการขยะด้วย-1a-4r/>.

- Niltongkam, J. (2017). The Proper Role of BUDDHIST Monks in Youth Development at The Present Time. research grants from the Budget Office (had been reviewed by the National Research Council). fiscal year 2016. Ratchaburi : Muban Chombueng Rajabhat University.
- Office of the Royal Thai Council. (2022). Dictionary, Royal Institute Edition 2011. searched when August 24, 2022, from <https://dictionary.orst.go.th/>
- Pollution Control Department. (2020). Information on the solid waste situation of the country. searched when October 19, 2022, from <https://thaimsw.pcd.go.th/report1.php?year=2563>
- _____. (2022). Community solid waste management information system. searched when June 24, 2022, from thaimsw.pcd.go.th/report_country.php?year=2564.
- Silapasuan, P. (2014). Municipal solid waste Big problem that the country is facing. Office of the Academic Secretariat of the Senate, 4(7), 1-23.
- Somdej Phra Buddhakosachan (P.A. Payutto). (1998). Kathin to the Dharma. searched when January 24, 2021, from <https://www.watnyanaves.net/en/book-reading/3/14>.
- Somnuk Euajirapongpan, S., Wattanasin, P., Chanchai, A. and Kuparat, P. (2010). Innovation: Definition, Types and Importance to Entrepreneurship. Faculty of Commerce and Accountancy Thammasat University, 33(128), 49-65.
- Suriyakul Na Ayutthaya, R. (2019). Reducing the burden of waste management for temples make merit to reduce plastic waste. Thai Post. searched when January 24, 2021, from <https://www.thaipost.net/main/detail/46240>
- Temple and waste management, clean community, reduce waste to zero. (2021, 26 February). Thai PBS. searched when October 19, 2022, from <https://www.youtube.com/watch?v=Lv5GE3NvWBc>
- "Wat" and community waste management. (2021, 25 April). Thai PBS. searched when October 19, 2022,

ผลการจัดการเรียนการสอนผ่านห้องเรียนออนไลน์ เรื่อง กฎหมายแพ่งและอาญาที่มีต่อ
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

MANAGEMENT RESULTS OF COMPUTER ASSISTED INSTRUCTION (CAI)
CONCERNING CIVIL AND CRIMINAL LAW AFFECTING ACHIEVEMENT AND
SATISFACTION OF MATTHAYOM 3 STUDENTS

ภูวดี บุญศรี

Puwadee Boonsri

มหาวิทยาลัยรามคำแหง

Ramkhamhaeng University

Email: Puwadee.b@ds.ru.ac.th

Received 25 April 2022; Revised 21 June 2022; Accepted 3 June 2023.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาและสร้างการจัดการเรียนการสอนผ่าน ห้องเรียนออนไลน์ เรื่อง กฎหมายแพ่งและอาญา ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 2) เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์การจัดการเรียนการสอนผ่าน ห้องเรียนออนไลน์ เรื่อง กฎหมายแพ่งและอาญา 3) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนผ่านห้องเรียนออนไลน์ เรื่อง กฎหมายแพ่งและอาญา

ผลการวิจัยพบว่า 1) การวิเคราะห์ประสิทธิภาพของห้องเรียนออนไลน์ เรื่อง กฎหมายแพ่งและอาญา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 พบว่า มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน $(E1) = 81.07 / (E2) = 94.08$ ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 2) ผลการวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์การจัดการเรียนการสอนผ่านห้องเรียนออนไลน์ ก่อนเรียนและหลังเรียน เรื่อง กฎหมายแพ่งและอาญา ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยการใช้ห้องเรียนออนไลน์ เรื่อง กฎหมายแพ่งและอาญา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีผลสัมฤทธิ์ก่อนการใช้ห้องเรียนออนไลน์ ซึ่งมีค่าเฉลี่ยระหว่างเรียน 30 คะแนน มีคะแนนอยู่ในระดับ 24.32 คิดเป็นร้อยละ 81.07 และหลังเรียน 30 คะแนน มีคะแนนอยู่ในระดับ 28.22 คิดเป็นร้อยละ 94.08 3) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนผ่านห้องเรียนออนไลน์ เรื่อง กฎหมายแพ่งและอาญา โดยภาพรวมพบว่า มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.96 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.50)

คำสำคัญ : การจัดการเรียนการสอนผ่านห้องเรียนออนไลน์, กฎหมายแพ่งและอาญา, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

Abstract

The research objectives are 1) to study and develop Computer Assisted Instruction (CAI) concerning Civil and Criminal law based on academic achievement of 80/80 criteria. 2) to study academic achievement through Computer Assisted Instruction (CAI) concerning Civil and Criminal law 3) to study satisfaction toward Computer Assisted Instruction (CAI) of Matthayom 3 Students concerning Civil and Criminal law.

The research shows that: 1) Effectiveness Analysis of Computer Assisted Instruction CAI concerning Civil and Criminal Law of Matthayom 3 students, the research shows that the learning achievement was effective according to the 80/80 criteria. It was found that the efficiency met the standard criteria (E1) = 81.07/ (E2) = 94.08, which meet the standard 80/80. 2). The results of Pre and post-study Computer Assisted Instruction (CAI) teaching and learning outcomes concerning Civil and Criminal Law of the Matthayom 3 students found that academic achievements before using the Computer Assisted Instruction (CAI), students score at 24.32 out of 30 points equal 81.07 percent, after Computer Assisted Instruction (CAI) application, students score at 28.22 out of 30 points equal 94.08 percent. 3) The results of data analysis of satisfaction of Matthayom 3 students towards the Computer Assisted Instruction teaching and learning on Civil and Criminal Laws is at a high level (mean = 3.96 standard deviations = 0.50).

Keyword: Computer Assisted Instruction (CAI), Civil and Criminal Law, Achievement.

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กำหนดเป้าหมายไว้ว่า ในอนาคตคนไทยทุกคนจะได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างน้อย 12 ปี และจะมีความสามารถในทักษะกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเองทำให้สามารถพัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยในหมวด 9 ว่าด้วยเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาได้กำหนดบทบาทของรัฐในการจัดสรรโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็นต่อการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ตลอดจนส่งเสริม สนับสนุนการผลิตและพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาทุกประเภท แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549) จึงมุ่งการเสริมสร้างขีดความสามารถจากรากฐานของสังคมให้เข้มแข็งและรู้เท่าทันโลก และมีการจัดทำแผนพัฒนาสื่อสารมวลชน เทคโนโลยีสารสนเทศ และโทรคมนาคมเพื่อการพัฒนาคนและสังคม (พ.ศ. 2542-2551) ขึ้นเพื่อกำหนดทิศทางการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ตลอดจนการพัฒนากระบวนสื่อสารมวลชน เทคโนโลยีสารสนเทศและโทรคมนาคม เพื่อเอื้อประโยชน์ต่อประชาชนทุกกลุ่ม ทุกพื้นที่อย่างทั่วถึง

จากการวางนโยบายและแผนด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารดังกล่าวผนวกกับวิสัยทัศน์ด้านการศึกษาของประเทศที่มุ่งสร้างสรรค์สังคมแห่งความรู้ผ่านกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิต จึงเห็นได้ชัดว่าประเทศไทยได้มีการเตรียมความพร้อมและได้ดำเนินการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสารเพื่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์แล้วอย่างจริงจัง และ ในปัจจุบันเทคโนโลยีสารสนเทศการสื่อสารมีความก้าวหน้าครอบคลุมเกือบทุกพื้นที่ และสามารถเชื่อมโยงกันได้ทั่วโลกในการจัดการศึกษาทั้งในและนอกระบบก็นำเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามา

ประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน เพื่อเป็นทางเลือกหรือเป็นการเสริมความรู้ความเข้าใจให้กับผู้เรียน ณ ขณะนี้ประเทศไทยอยู่ในระยะ “เปลี่ยนผ่าน” วิฤตทางเศรษฐกิจและการเมือง ควบคู่กับการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างของโลกในศตวรรษที่ 21 หากประเทศไทยไม่มีการกำหนด วิสัยทัศน์และยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ ตลอดจนไม่ดำเนินการเพื่อขับเคลื่อนประเทศผ่านการปฏิรูปและ การปรับเปลี่ยนอย่างจริงจัง ประเทศไทยอาจจะประสบกับภาวะเสื่อมถอยจากประเทศในโลกที่สองใน ปัจจุบันเป็นประเทศในโลกที่สามในอนาคตก็เป็นได้ แต่หากดำเนินการปฏิรูปสำเร็จจะทำให้ประเทศไทย สามารถก้าวไปสู่ “ประเทศในโลกที่หนึ่ง” อันเป็นดังพระราชดำรัสของ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวที่พระราชทานไว้ว่า “เราจำต้อง ก้าวไปข้างหน้าเสมอ เราต้องไม่ถอยหลัง เป็นอันขาด แม้ว่าหยุดอยู่กับที่ก็ได้ เพราะการหยุดก็เสมอด้วย การถอยหลัง” เมื่อโลกไม่ใช่ใบเดิม โลกมีพลวัตอยู่ตลอดเวลา การจัดการเรียนการสอนสามารถดูงานทั้งหมดของตนเองได้ในหน้าจอ และเนื้อหาสำหรับชั้นเรียน ทั้งหมดจะจัดเก็บอยู่ในโฟลเดอร์ภายใน นักเรียนสามารถแชร์แหล่งข้อมูลกันหรือตอบคำถามในสตรีมได้และสื่อสารกันได้ดีขึ้น เนื่องจากกระบวนการเรียนการสอนเน้นให้ผู้เรียนเป็นสำคัญในการเรียนรู้แล้วนำไปใช้ได้จริงในชีวิตจริง เพื่อให้ผู้เรียนเรียนรู้แล้วเกิดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพในเนื้อหาวิชาผู้สอน

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจการจัดทำกระบวนการเรียนการสอนผ่านห้องเรียนออนไลน์ เรื่อง กฎหมายแพ่งและอาญา ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความพึงพอใจของนักเรียนให้สัมพันธ์กับเนื้อหาสามารถนำมาประยุกต์และเลือกใช้ให้เหมาะสมกับความสามารถของผู้เรียน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาและสร้างการจัดการเรียนการสอนผ่าน ห้องเรียนออนไลน์ เรื่อง กฎหมายแพ่งและอาญา ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80
2. เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์การจัดการเรียนการสอนผ่าน ห้องเรียนออนไลน์ เรื่อง กฎหมายแพ่งและอาญา
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนผ่านห้องเรียนออนไลน์ เรื่อง กฎหมายแพ่งและอาญา

ทบทวนวรรณกรรม

ความหมายของการเรียนรู้ จากการศึกษาของผู้วิจัยสรุปได้ว่า

การเรียนรู้ หมายถึง การพัฒนาผู้เรียนในด้านต่างๆ 3 ด้าน ได้แก่ ด้านพุทธิพิสัย (Cognitive Domain) เป็นความสามารถทางสมองครอบคลุมพฤติกรรม ประเภทความจำ ความเข้าใจ การนำไปใช้ การคิดวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และประเมินผลด้านเจตพิสัย (Affective Domain) เป็นการเปลี่ยนแปลงความรู้สึก ครอบคลุมพฤติกรรมประเภทความรู้สึก

ความสนใจทัศนคติ การประเมินค่าและค่านิยม และด้านทักษะพิสัย (Psychomotor Domain) เป็นความสามารถด้านปฏิบัติการครอบคลุมพฤติกรรมประเภทการเคลื่อนไหว การกระทำ การปฏิบัติงานการมีทักษะ และความชำนาญประสบการณ์ทางอ้อม คือ ประสบการณ์ที่ผู้เรียนมิได้พบหรือสัมผัสด้วยตนเองโดยตรง แต่อาจได้รับประสบการณ์ทางอ้อมจากการอบรมสั่งสอนหรือการบอกเล่า การอ่านหนังสือต่างๆ และการรับรู้จากสื่อมวลชนต่างๆ

สรุปได้ว่า การเรียนรู้ หมายถึง การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคลค่อนข้างถาวร การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่เนื่องมาจากภาวะ การแสดงให้เห็นถึงพฤติกรรมที่มีการเปลี่ยนแปลงกระบวนการเพิ่มพูนและปรับปรุงระบบความรู้โดยการเปลี่ยนแปลงนั้นเป็นเหตุ

ทฤษฎีการเรียนรู้ จากการศึกษาของผู้วิจัยสรุปได้ว่า

1. ทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มพฤติกรรมนิยม (Behavioral Learning Theories) กลุ่มทฤษฎีพฤติกรรมนิยมให้ความสำคัญกับพฤติกรรมที่เกิดจากการตอบสนองต่อสิ่งแวดล้อมของผู้เรียนซึ่งประกอบไปด้วย 4 ทฤษฎี ได้แก่ ทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบคลาสสิก ทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบการกระทำทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบต่อเนื่อง และทฤษฎีความสัมพันธ์เชื่อมโยง

2.ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมเชิงพุทธิปัญญา (Social Cognitive Learning Theory) ซึ่งเป็นทฤษฎีของศาสตราจารย์บันดูรา แห่งมหาวิทยาลัยสแตนฟอร์ด (Stanford) ประเทศสหรัฐอเมริกา บันดูรามีความเชื่อว่าการเรียนรู้ของมนุษย์ส่วนมากเป็นการเรียนรู้โดยการสังเกตหรือการเลียนแบบ จึงเรียกการเรียนรู้จากการสังเกตว่า “การเรียนรู้โดยการสังเกต” หรือ “การเลียนแบบ” และเนื่องจากมนุษย์ มีปฏิสัมพันธ์ (Interact) กับสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบๆ ตัวอยู่เสมอ

3. ทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มปัญญานิยม (Cognitive Theory) ทฤษฎีปัญญานิยมนี้เกิดขึ้นจากแนวคิดของชอมสกี (Chomsky) ที่ไม่เห็น ด้วยกับสกินเนอร์ (Skinner) บิดาของทฤษฎีพฤติกรรมนิยม ในการมองพฤติกรรมมนุษย์มนุษย์ไว้ว่า เป็นเสมือนการทดลองทางวิทยาศาสตร์ชอมสกีเชื่อว่าพฤติกรรมมนุษย์นั้นเป็นเรื่องของภายในจิตใจ มนุษย์ไม่ใช่ผ้าขาวที่เมื่อใส่สีอะไรลงไปก็จะกลายเป็นสีนั้น มนุษย์มีความนึกคิด มีอารมณ์จิตใจและความรู้สึกภายในที่แตกต่างกันออกไป

วิธีการสอนแนวพุทธิวิธี จากการศึกษาของผู้วิจัยสรุปได้ว่า

การสอนของพระพุทธเจ้าเกี่ยวกับการสอนไปสู่วิธีการแก้ปัญหาไว้ดังนี้

1. ปัญญา เป็นสิ่งที่สร้างสรรค์ขึ้นภายในตัวของผู้เรียน
2. ผู้สอนทำหน้าที่เป็นกัลยาณมิตร ช่วยชี้แนะทางการเรียน
3. วิธีการสอนอุปมาและวิธีต่างๆ เป็นสื่อหรือเป็นเครื่องผ่อนแรงการเรียนการสอนอิสรภาพในทางความคิด เป็นอุปกรณ์ที่สำคัญในการสร้างปัญญา

คอมพิวเตอร์ช่วยสอน (Computer-assisted Instruction or CAI)

จากการศึกษาของผู้วิจัยสรุปได้ว่า คอมพิวเตอร์ช่วยสอน หรือ CAI หมายถึง บทเรียนที่ได้จัดการทำไว้อย่างเป็นระบบเพื่อใช้กับคอมพิวเตอร์โดยการนำเสนอเนื้อหาที่ต้องการสอนกับผู้เรียนและเกิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีปฏิสัมพันธ์กับคอมพิวเตอร์ (Interaction) โดยตรงตามความสามารถ จากความหมายนี้สามารถแสดงองค์ประกอบของ CAI ได้ดังนี้

1. เป็นการเรียนโดยใช้เครื่องคอมพิวเตอร์
2. บทเรียนได้ถูกสร้างและเตรียมไว้แล้วก่อนมีการเรียนเกิดขึ้น
3. ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับบทเรียนผ่านเครื่องคอมพิวเตอร์
4. ยึดหลักความแตกต่างระหว่างบุคคล

ลักษณะของแบบวัดผลสัมฤทธิ์ที่ดี จากการศึกษาของผู้วิจัยสรุปได้ว่า แบบทดสอบเพื่อวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ควรประกอบด้วยลักษณะสำคัญต่อไปนี้

1) มีความเที่ยงตรง (Validity) หมายถึง แบบทดสอบที่สามารถทำหน้าที่วัดสิ่งที่ต้องการวัดได้อย่างถูกต้อง ตรงตามจุดมุ่งหมาย สอดคล้องกับเนื้อหาวิชาและครอบคลุมพฤติกรรมตรงตามที่กำหนดไว้ในตารางวิเคราะห์หลักสูตรหรือจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมที่กำหนดไว้ในเนื้อหาแต่ละหน่วยได้อย่างครบถ้วน

2) มีความเชื่อมั่น (Reliability) หมายถึง แบบทดสอบที่สามารถให้ผลคงที่ไม่ว่าจะนำไปสอบวัดกี่ครั้งก็ตาม

3) ความเป็นปรนัย (Objectivity) คือ มีคุณสมบัติ 3 ประการ ดังต่อไปนี้ 1) คำถามมีความชัดเจน เข้าใจตรงกัน 2) ต้องตรวจให้คะแนนตรงกัน คือ มีมาตรฐานการให้คะแนนชัดเจน ทำให้ผู้ตรวจไม่ว่าใครก็ตามตรวจให้คะแนนได้ตรงกัน 3) การแปลความหมายแบบตรงกัน กล่าวคือ คะแนนที่ได้บอกสถานภาพของผู้สอบได้ตรงกัน

4) มีการถามลึก (Searching) หมายถึง คำถามจะไม่ถามแต่เพียงความรู้ ความจำตามตำราหรือถามที่ครูสอน แต่ต้องให้ได้ก่นำความรู้ไปวิเคราะห์ วิจัยและใช้สถานการณ์จริงๆ

5) มีความยุติธรรม (Fair) หมายถึง ข้อคำถามของข้อสอบนั้น จะต้องไม่มีช่องทางแนะให้เด็กใช้ไหวพริบในการเดาได้ถูก และไม่เปิดโอกาสให้เด็กเกียจคร้านตอบได้ นั่นคือ ข้อสอบต้องครอบคลุมทั้งเนื้อหาวิชาและสมรรถภาพของสมอง

6) มีลักษณะกระตุ้น เป็นแบบอย่างที่ดี (Exemplary) หมายถึง ข้อสอบต้องประกอบด้วยคำถามที่จะสร้างเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่ผู้เรียน ไม่ควรถามสิ่งที่เป็นตัวอย่างที่ไม่เหมาะสมไม่ควรปฏิบัติ

7) มีอำนาจจำแนก (Discrimination) หมายถึง ข้อสอบนั้นสามารถแยกเด็กเก่ง และเด็กอ่อนออกจากกันได้จริง

8) มีความยาก (Difficulty)พอเหมาะ คือ ข้อสอบนั้นจะต้องไม่ยากเกินไปและง่ายเกินไปผลการทดสอบโดยเฉลี่ยควรเท่ากับหรือสูงกว่า 50% ของคะแนนเล็กน้อย

9) มีลักษณะเฉพาะเจาะจง (Definite) คือ ตั้งคำถามและคำตอบที่มุ่งถามเรื่องใดเรื่องหนึ่งอย่างชัดเจน ไม่กำกวม ไม่ถามแบบครอบคลุม

10) มีประสิทธิภาพ (Efficiency) คือ สามารถให้คะแนนเที่ยงตรงและเชื่อถือได้มากที่สุดภายในเวลาที่สอบน้อยที่สุด ใช้แรงงานและเงินทุนน้อยที่สุดด้วย

ดังนั้น กระบวนการสร้างแบบวัดผลสัมฤทธิ์ที่ดีควรเป็นแบบวัดความเข้าใจมากกว่าการจดจำเพื่อเน้นในการหาประสิทธิภาพความรู้ของนักเรียน และผู้สอนจะสามารถหาค่าของความรู้ที่มีของนักเรียนได้อย่างถูกต้องตามต้องการ

วิธีดำเนินการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1.บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่อง กฎหมายแพ่งและอาญาสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง โดยแบ่งงานเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนเนื้อหาและส่วนแบบทดสอบ 1) ออกแบบหน้าPageบทเรียน โดยใช้เนื้อหาที่มี มาทำบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เริ่มสร้างเพจในโปรแกรม หลังจากนั้น โดยใช้โปรแกรม เรียงลำดับเนื้อหาที่ควรเรียนก่อนหลัง รวมทั้งสร้างบทเรียนที่เข้าใจง่ายไปหา

ยาก 2) แบบทดสอบหลังเรียน เป็นแบบทดสอบจำนวน 30 ข้อ เมื่อทำแบบทดสอบเสร็จแล้วจะได้คะแนนหลังเรียน เพื่อนำไปเปรียบเทียบหาผลสัมฤทธิ์ของการเรียน

2 ผู้จัดทำ เป็นการแนะนำผู้สร้างห้องเรียนออนไลน์¹⁾ ออกจากโปรแกรม เพื่อเลือกการเรียนการสอนด้วยคอมพิวเตอร์ช่วยสอน 2) สร้างแบบทดสอบก่อนและหลังเรียน และนำเข้าไปสร้างเพจในโปรแกรม 3) นำบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนให้ผู้เชี่ยวชาญทางด้านคอมพิวเตอร์ตรวจสอบ เพื่อขอคำแนะนำ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ก่อนและหลังบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน วิชาการสอนสังคมเรื่อง กฎหมายแพ่งและอาญา

3 แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนหลังใช้ห้องเรียนออนไลน์วิชาการสอน สังคมศึกษาเรื่อง กฎหมายแพ่งและอาญา มีขั้นตอนการจัดทำ ดังนี้ 1) ศึกษาเกี่ยวกับแนวคิดหลักการสร้างแบบสอบถามความพึงพอใจจากหนังสือและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบสอบถาม 2) นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาเป็นโครงสร้างแบบสอบถามความพึงพอใจตามที่เนื้อหาที่กำหนดมาให้ 3) สร้างแบบสอบถามความพึงพอใจของนิสิตตามโครงสร้างและความหมายที่ได้กำหนดเป็นแบบไว้

4. ตรวจสอบคุณภาพแบบสอบถามความพึงพอใจ 1) นำแบบสอบถามความพึงพอใจที่สร้างขึ้นเสนอต่อคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบและปรับปรุง ทำมาแก้ไข ให้สมบูรณ์ 2) นำแบบสอบถามความพึงพอใจที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปให้ผู้เชี่ยวชาญ ทั้ง 5 ท่าน ตรวจสอบคุณภาพ และนำคะแนนที่ได้มาหาค่า IOC

5. นำแบบสอบถามที่แก้ไขสมบูรณ์แล้วไปสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยได้ดำเนินการเป็น 3 ขั้นตอนดังนี้

1. ผู้วิจัยได้นำห้องเรียนออนไลน์ไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ห้อง 3/7 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง จำนวน 31 คนโดยให้นักเรียนเริ่มทำแบบทดสอบก่อนเรียน และให้เก็บผลคะแนนทดสอบก่อนเรียนส่งมาให้ ผู้สอนเก็บคะแนนทดสอบก่อนเรียน ต่อมาให้นักเรียน เรียนผ่านห้องเรียนออนไลน์กับเนื้อหาเรื่อง กฎหมายแพ่งและอาญา ซึ่งให้นักเรียน เรียนตามหัวข้อต่างๆ พร้อมทำแบบฝึกหัดระหว่างเรียนทั้งหมด 1 หน่วยแบ่งเป็น 6 คาบ หลังจากนั้นให้นักเรียนทำแบบทดสอบหลังเรียน ซึ่งมี 30 ข้อ เพื่อหาคะแนนทดสอบหลังเรียน เพื่อนำไปเปรียบเทียบผลการเรียนก่อนใช้การเรียนการสอนผ่านห้องเรียนออนไลน์ และผลการเรียนหลังผลการใช้การเรียนการสอนแบบห้องเรียนออนไลน์

2. นำแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนหลังใช้ห้องเรียนออนไลน์สอนเก็บข้อมูลด้วยตนเอง กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/7 จำนวน 31 คน โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษานำคะแนนที่ได้จากการทดลองมาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ดำเนินการดังนี้

1. สถิติพื้นฐานในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ 1) การหาค่าร้อยละ (Percentage) 2) การหาค่าเฉลี่ย (Mean) 3) วิเคราะห์ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

2. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์คุณภาพเครื่องมือ ได้แก่ 1) ค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Validity) 2) ค่าความยากระดับความง่าย (Difficulty) 3) การคำนวณค่าอำนาจจำแนก (Discrimination) 4) หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) 5) ค่าประสิทธิภาพของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เกณฑ์ประสิทธิภาพจากเกณฑ์ที่กำหนด E1 / E2 (80/80) E1 คือกระบวนการระหว่างเรียน E2 คือกระบวนการทดสอบหลังเรียน

3. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน ได้แก่เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนก่อนและหลังเรียน โดยใช้สูตรคำนวณค่า t -test แบบ Dependent

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง “ผลการจัดการเรียนการสอนผ่านห้องเรียนออนไลน์ เรื่อง กฎหมายแพ่งและอาญาที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3” ผู้วิจัยได้สรุปการวิจัยตามลำดับของข้อมูล ดังนี้

1. การวิเคราะห์ประสิทธิภาพของห้องเรียนออนไลน์ เรื่อง กฎหมายแพ่งและอาญา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 พบว่า มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน $(E1) = 81.07 / (E2) = 94.08$ ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 และเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 1

2. ผลการวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์การจัดการเรียนการสอนผ่านห้องเรียนออนไลน์ ก่อนเรียนและหลังเรียน เรื่อง กฎหมายแพ่งและอาญา ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยการใช้ห้องเรียนออนไลน์ เรื่อง กฎหมายแพ่งและอาญา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีผลสัมฤทธิ์ก่อนการใช้ห้องเรียนออนไลน์ ซึ่งมีค่าเฉลี่ยระหว่างเรียน 30 คะแนน มีคะแนนอยู่ในระดับ 24.32 คิดเป็นร้อยละ 81.07 และหลังเรียน 30 คะแนน มีคะแนนอยู่ในระดับ 28.22 คิดเป็นร้อยละ 94.08 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้ในวัตถุประสงค์ข้อที่ 2

3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนผ่านห้องเรียนออนไลน์ เรื่อง กฎหมายแพ่งและอาญา โดยภาพรวมพบว่า มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.96 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.50)

อภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการวิจัย เรื่อง ผลการจัดการเรียนการสอนผ่านห้องเรียนออนไลน์ เรื่อง กฎหมายแพ่งและอาญา ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลการวิจัย โดยมีประเด็นสำคัญดังนี้

1. การวิเคราะห์ประสิทธิภาพของห้องเรียนออนไลน์ เรื่อง กฎหมายแพ่งและอาญา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 พบว่า มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน $(E1) = 81.07 / (E2) = 94.08$ ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 และเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 1

สรุปได้ว่าการจัดการเรียนการสอนผ่านห้องเรียนออนไลน์ เรื่อง กฎหมายแพ่งและอาญา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นโดยการทดลองกับกลุ่มตัวอย่างห้อง ม.3/7 จำนวน 31 คน ปรากฏว่า มีประสิทธิภาพ $(E1) = 81.07 / (E2) = 94.08$ ซึ่งมากกว่าเกณฑ์ประสิทธิภาพมาตรฐานที่ตั้งไว้คือ $(E1/E2) 80/80$ จากผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ ยุพาพร ประไพย์ ได้ศึกษาการพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย เรื่องท้องถิ่นในจังหวัดของเรา (นครนายก) กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2553 โรงเรียนเทศบาล

1 วัดศรีเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก จำนวน 48 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ บทเรียนเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย ซึ่งประกอบด้วยแบบฝึกหัดระหว่างเรียน แบบทดสอบหลังเรียน และแบบประเมินคุณภาพของบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ค่าเฉลี่ยและร้อยละ พบว่า บทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียเรื่องท้องถิ่นในจังหวัดของเรา (นครนายก) กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่มีคุณภาพจากการประเมินของผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาอยู่ในระดับดีมาก ผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีการศึกษาอยู่ในระดับดี และประสิทธิภาพ 88.25/88.08

2. ผลการวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์การจัดการเรียนการสอนผ่านห้องเรียนออนไลน์ ก่อนเรียนและหลังเรียน เรื่อง กฎหมายแพ่งและอาญา ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยการใช้ห้องเรียนออนไลน์ เรื่อง กฎหมายแพ่งและอาญา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีผลสัมฤทธิ์ก่อนการใช้ห้องเรียนออนไลน์ ซึ่งมีค่าเฉลี่ยระหว่างเรียน 30 คะแนน มีคะแนนอยู่ในระดับ 24.32 คิดเป็นร้อยละ 81.07 และหลังเรียน 30 คะแนน มีคะแนนอยู่ในระดับ 28.22 คิดเป็นร้อยละ 94.08 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้ในวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ พัดสนา พูนผล,ชาติรี เกิดธรรม และบุญเรือง ศรีเทริญ ได้ศึกษา การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียน ระหว่างเรียน และหลังเรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และ 3) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษารั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดเทียนถวาย อำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2556 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย 1) บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน จำนวน 8 ตอน 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ชนิด 3 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.88 ค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.20-0.53 และค่าความยากระหว่าง 0.63-0.80 3) แบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนของนักเรียนที่สอนโดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ ช่วยสอนเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วยสถิติพรรณนา คือ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐานความแตกต่าง ค่าเฉลี่ยของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คือ การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวแบบวัดซ้ำ ผลการวิจัยพบว่า 1) บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพ 83.96/85.57 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียน ระหว่างเรียน และหลังเรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) ความพึงพอใจของนักเรียนหลังการเรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนอยู่ในระดับมากที่สุด

3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนผ่านห้องเรียนออนไลน์ เรื่อง กฎหมายแพ่งและอาญา โดยภาพรวมพบว่า มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.96 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.50) จากผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปาริฉัตร วรวงษ์และสมหญิง เจริญจิตรกรรม ได้ศึกษา การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่อง ภูมิลักษณะของภูมิภาคต่างๆ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

โรงเรียนบ้านปล่องเหลียม การวิจัยครั้งนี้มีจุดประสงค์ 1) เพื่อพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่อง ภูมิลักษณะของภูมิภาคต่างๆ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 2) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียนและหลังเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่อง ภูมิลักษณะของภูมิภาคต่างๆ 3) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่มีต่อบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่อง ภูมิลักษณะของภูมิภาคต่างๆ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2557 โรงเรียนบ้านปล่องเหลียม 1 ห้องเรียน จำนวน 30 คน ด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ผลการวิจัยพบว่า 1) ประสิทธิภาพของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่อง ภูมิลักษณะของภูมิภาค ต่างๆ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 80.56/81.89 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนด้วยคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่อง ภูมิลักษณะ ของภูมิภาคต่างๆ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 3) นักเรียนมีความพึงพอใจ ต่อการเรียนด้วยคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่อง ภูมิลักษณะของภูมิภาคต่างๆ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.36$, S.D. = 0.59)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1) ชุติการเรียนรูควรปรับหรือเพิ่มเติมเนื้อหาสาระที่สำคัญเกี่ยวกับกฎหมายอื่น และหลักศาสนาเข้ามาด้วยเพื่อบูรณาการเป็นมาให้ละเอียดครอบคลุมยิ่งขึ้น เพื่อเป็นประโยชน์ในการศึกษาและการเรียนรู้

2) ควรมีการนำเสนอการพัฒนาชุดการสอนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่องกฎหมายแพ่งและอาญาระดับชั้นที่สูงขึ้นด้วย เพื่อนักเรียนทั่วไปจะศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับกฎหมายแพ่งและอาญาและความสำคัญของกฎหมาย

3) ควรมีการพัฒนาแหล่งข้อมูลหรือสื่อเกี่ยวชุดการสอนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่องกฎหมายแพ่งและอาญาให้แหล่งสืบค้นที่หลากหลาย เพื่อให้ให้นักเรียนและผู้สนใจ ได้ศึกษาและค้นคว้าความรู้เพิ่มเติมได้ง่ายยิ่งขึ้น

ข้อเสนอเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ เกี่ยวกับ “กระบวนการเพื่อบูรณาการพัฒนากการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาด้วยคอมพิวเตอร์ช่วยสอน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3”

2) ควรศึกษาด้านการพัฒนาสื่อการเรียนการสอนมัลติมีเดียให้หลากหลายที่เกี่ยวกับ “คอมพิวเตอร์ช่วยสอน วิชาสังคมศึกษา เพื่อนำมาพัฒนากการเรียนรูของนักเรียน”

องค์ความรู้ใหม่

จากการวิจัย เรื่อง “การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนวิชาสังคมศึกษา เรื่อง กฎหมายแพ่งและอาญา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง” พบว่า นักเรียนมีความสนใจและมีความพึงพอใจเกี่ยวกับชุดการสอนอยู่ในระดับมากทุกด้าน และมีความเข้าใจในเนื้อหาของชุดการสอน เรื่อง กฎหมายแพ่งและอาญา ได้เป็นอย่างดี เนื่องจากเนื้อหาอ่านเข้าใจง่าย ทันสมัย เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน และความต้องการของผู้เรียน ซึ่งถือว่าประสิทธิภาพของชุดการสอนทั้ง 3 ชุด เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานที่ได้กำหนดไว้ และผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์แบบทดสอบทั้งก่อนเรียนและหลังเรียนมี

ผลสัมฤทธิ์ที่สูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่ได้กำหนดไว้ และผลการวิจัยดังกล่าวยังสอดคล้องกับการศึกษาไทยในยุคไทยแลนด์ 4.0 ซึ่งทำให้ผู้เรียนค้นหาข้อมูลด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนที่สรุปข้อมูลสำคัญให้ผู้เรียนได้ค้นคว้าเข้าถึงได้รวดเร็วทันใจและอย่างมีประสิทธิภาพ

References

- Khaemmanee, T.,(2007) Teaching science: knowledge for organizing effective learning processes. Bangkok: Chulalongkorn University Press.
- Bloom (Bloom) quoted in Sriwat. L., (2014). Psychology for teachers. Bangkok: Odeon Store.
- Upramai, P., (1997). Basic education subject set. (Humans and learning). 5th printing. Nonthaburi: Chuan Pim.
- Wattananarong, K.,(2006). “Professional education technology Computer Assisted Instruction”. Bangkok : Sinthawee.
- Wattananarong, K.,(2006) . “ Professional Educational Technology Computer Assisted Instruction”.Bangkok: Sinthawee.
- Sriwat, L.,(2014).Psychology for teachers.Bangkok: Odeon Store.
- Limaksorn, W., (2008). Educational Psychology. 4th printing. Songkhla: Namsin Advertising Company Limited.
- Office for Educational Standards and Quality Assessment (Public Organization). National Education Act 1999. Amendment (No. 2) 2002. Bangkok.
- Khowtrakul, S., .(2007). Educational psychology. 7th time. Bangkok: Chulalongkorn University Press.

นโยบายท่าเรืออัจฉริยะจังหวัดชลบุรี

SMART PORT POLICY OF CHON BURI PROVINCE

พรเทพ พงศ์เจนธรรม¹ และ สืบพงศ์ สุขสม

Prontaep Pongjentam¹ and Suebpong Suksom

มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น

Western University, Thailand

Email: Prongtaep11@gmail.com¹

Received 16 September 2022; Revised 19 October 2023; Accepted 31 October 2023.

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษานโยบายท่าเรืออัจฉริยะจังหวัดชลบุรี 2) ศึกษาการพัฒนาท่าเรืออัจฉริยะจังหวัดชลบุรี และ 3) เสนอรูปแบบท่าเรืออัจฉริยะและความเชื่อมโยงในพื้นที่จังหวัดชลบุรี เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มผู้บริหารระดับสูงของหน่วยงานรัฐในจังหวัดชลบุรีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาท่าเรืออัจฉริยะจังหวัดชลบุรี 20 คน และกลุ่มเอกชนและภาคประชาชนที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยขับเคลื่อนความสำเร็จในการพัฒนาท่าเรืออัจฉริยะจังหวัดชลบุรี 20 คน และการสนทนากลุ่มกับตัวแทนขององค์การภาครัฐ ภาคเอกชน ผู้ประกอบการขนส่งท่าเรือ ผู้นำชุมชน และประชาชนในพื้นที่ 15 คน

ผลการวิจัยพบว่า 1) นโยบายท่าเรืออัจฉริยะจังหวัดชลบุรี เป็นการนำเสนอนโยบายการส่งเสริมเมืองอัจฉริยะ จังหวัดชลบุรีมีความพร้อมทางกายภาพคือ มีความคล่องตัวเนื่องจากมีระบบโครงข่ายการคมนาคมที่ครอบคลุมและมีความหลากหลาย จังหวัดมีการเชื่อมโยงโครงข่ายการคมนาคมดีในระดับระหว่างเมือง 2) การพัฒนาท่าเรืออัจฉริยะจังหวัดชลบุรี ในสภาพการณ์ปัจจุบันยังขาดการบูรณาการข้อมูลระหว่างหน่วยงานภาคเอกชนไม่ได้มีการเข้ามามีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ มีงบประมาณที่จำกัดไม่สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาท่าเรืออัจฉริยะ ตลอดจนปัญหาของโครงสร้างพื้นฐานเดิมที่มีในพื้นที่ทำความเข้าใจถึงความซับซ้อนของพื้นที่และปัญหาการพัฒนาท่าเรือได้ยาก และ 3) รูปแบบท่าเรืออัจฉริยะและความเชื่อมโยงในพื้นที่ เพื่อพัฒนาให้เป็นท่าเรือศูนย์กลางเศรษฐกิจของภูมิภาค และเพิ่มศักยภาพทางการแข่งขันของอุตสาหกรรมและการค้าระหว่างประเทศ จึงควรถ่ายโอนภารกิจภาครัฐจากส่วนกลางมาสู่ส่วนท้องถิ่นมากขึ้น ส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือของภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน สนับสนุนและส่งเสริมจังหวัดดำเนินการด้วยตนเองเพื่อให้สามารถขับเคลื่อนความสำเร็จในการพัฒนาท่าเรืออัจฉริยะจังหวัดชลบุรีได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

คำสำคัญ: เมืองอัจฉริยะ, ท่าเรืออัจฉริยะ, นโยบายสาธารณะ

Abstract

This research aims to 1) study the smart port policy of Chon Buri Province, 2) study the development of a smart port in Chon Buri Province and, 3) propose a smart port model and connectivity in Chon Buri Province. This research is qualitative research. Data were collected through in-depth interviews with two groups of key informants. They were 1) Group of senior executives of government agencies in Chon Buri Province involved in the development of a smart port in Chon Buri Province: 20 people, 2) stakeholders who were involved in factors driving success in the development of smart port in Chon Buri Province: 20 people, and 3) group discussions with representatives of government organizations, the private sector, port transportation operators, community leaders, and community members: 15 people

The research results show that: 1) Smart Port Policy of Chon Buri Province is the presentation of the policy for promoting smart cities. Chon Buri Province has infrastructure readiness. There is flexibility due to a comprehensive and diverse transportation network system. Chon Buri Province has a good inter-town travel network. 2) Development of the smart port in Chon Buri Province, Regarding the current conditions of smart port show lack of data integration between related organizations and full collaboration from private sectors, limited budget, and inconsistency between applicable laws and smart port policy. As well as problems with the existing infrastructure in the area, it is difficult to understand the complexity of the area and the problems of port development. 3) The smart port model and connectivity in the area of Chon Buri Province was to develop Thai ports to be an economic center of the region and increase the competitiveness of the industry and international trade, Therefore, government missions should be transferred from the central government to the local government. Promote cooperation between the government, private and public sectors. Support and promote the province to take action on its own so that it can drive success in developing the smart port in Chon Buri Province more efficiently.

Keyword: smart city, smart port, public policy

บทนำ

ปัจจุบันเทคโนโลยีมีบทบาทสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาประเทศในทุกมิติ รัฐบาลได้มีนโยบายการพัฒนาเมืองอัจฉริยะ ซึ่งเป็นนโยบายของกระทรวงไอซีทีภายใต้การพัฒนาประเทศไทยไปสู่ สมาร์ทไทยแลนด์ (Smart Thailand) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน ซึ่งยุทธศาสตร์ประเทศและแผนพัฒนาในระดับต่างๆ ได้ส่งเสริมให้นำเทคโนโลยีเป็นตัวขับเคลื่อนเศรษฐกิจและสังคมสมัยใหม่ เห็นได้จากการประกาศเรื่องยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ.2561–2580) ยุทธศาสตร์ที่ 4 ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม

กำหนดให้มีการจัดระบบเมืองที่เอื้อต่อการสร้างชีวิตและสังคมที่มีคุณภาพและปลอดภัยให้สามารถตอบสนองต่อสังคมสูงวัยและแนวโน้มของการขยายตัวของเมืองในอนาคต โดยพัฒนาระบบผังเมืองของประเทศและผังเมืองระดับพื้นที่ พัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการบริหารจัดการเมือง และการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกให้เป็นเมืองอัจฉริยะ ปลอดภัย สะดวก สำหรับคนทุกกลุ่มอย่างทั่วถึง และเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพ และโอกาสของเมือง ด้วยการมีส่วนร่วมและการลงทุนของภาคเอกชน ชุมชนและภาคประชาสังคม ตลอดจนลดความเหลื่อมล้ำระหว่างกลุ่มประชากรที่อาศัยในเขตเมือง สอดคล้องกับแผนปฏิบัติการเพื่อขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ของแผนพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ระยะ 5 ปี (พ.ศ.2560-2564) ได้มีการกำหนดเรื่องการพัฒนาเมืองอัจฉริยะ (Smart City) ให้เป็นแผนปฏิบัติการวาระแห่งชาติ โดยมีเป้าหมายการพัฒนาเมืองเพื่อการอยู่อาศัยในอนาคต โดยคำนึงถึงคุณภาพสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม คุณภาพชีวิต เศรษฐกิจ และสังคม ซึ่งอาศัยเทคโนโลยีดิจิทัลมาช่วย ในการบริหารจัดการและการตรวจสอบ เพื่อให้เมืองมีประสิทธิภาพ และเหมาะสมต่อการอยู่อาศัย การสร้างคุณภาพชีวิตที่ดี ปลอดภัย ไม่มีอาชญากรรม และเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ที่มีการพัฒนาอยู่เสมอสำหรับคนทุกกลุ่มในสังคม โดยให้ความสำคัญต่อการดำเนินงานที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในสังคม ให้สามารถตอบสนองความต้องการตามบริบทและศักยภาพ ซึ่งรัฐบาลได้กำหนดเป้าหมายให้ทั้ง 77 จังหวัดของประเทศไทยเป็นเมืองอัจฉริยะ (Smart City) ภายใน 5 ปี (Office of the Secretariat of the House of Representatives, 2018)

จังหวัดชลบุรีเป็นจังหวัดชายฝั่งทะเลภาคตะวันออกของประเทศไทย เป็นพื้นที่เป้าหมายของนโยบายการพัฒนาชายฝั่งทะเลภาคตะวันออกต่อเนื่องจนถึงโครงการระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก (Eastern Economic Corridor: EEC) โดยมุ่งเน้นการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ การเป็นฐานผลิตอุตสาหกรรมหลักของประเทศ การเป็นพื้นที่แห่งนวัตกรรมการพัฒนาและศูนย์กลางขนส่งทางทะเล โดยเป็นที่ตั้งของท่าเรือทั้งภาครัฐและภาคเอกชน เปรียบเสมือนเป็นเมืองศูนย์กลางท่าเรือขนส่งทางทะเลของประเทศไทย (Buchita Sangkawee et al. 2021) การพัฒนาเพื่อเป็นเมืองอัจฉริยะ (Smart City) ตามนโยบายของรัฐบาลที่จะปั้นแหลมฉบังสู่ท่าเรืออัจฉริยะ หรือ Smart Port สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัลได้มีระบบจัดคิวรถบรรทุก การแก้ปัญหาจราจรหนาแน่น ลดมลพิษ พร้อมดึงเทคโนโลยีเข้ามาบริหารจัดการแลกเปลี่ยนข้อมูล ในแต่ละปีมีรถบรรทุกขนส่งสินค้าผ่านเข้าออกท่าเรือแหลมฉบัง ราว 8 ล้านที่อียู หรือคิดเป็น 80% เมื่อเทียบกับการขนส่งทางรถไฟและทางเรือชายฝั่ง ส่งผลให้เกิดปัญหาเรื่องการจราจรติดขัดภายในท่าเรือและปัญหาด้านมลพิษจากท่อไอเสียปริมาณมาก สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล ได้ร่วมกับการท่าเรือแห่งประเทศไทย พัฒนาระบบการบริหารจัดการท่าเรืออัจฉริยะด้วยดิจิทัล เพื่อลดผลกระทบ ที่เกิดขึ้น และรองรับเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (EEC) (Homchuen, P.,2020) ได้กล่าวว่า สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัลร่วมกับการท่าเรือแห่งประเทศไทย ได้พัฒนาโครงการท่าเรืออัจฉริยะ (Smart Port System Development Project) ของแหลมฉบังโดยมีวัตถุประสงค์ที่จะให้ท่าเรือแหลมฉบังเป็นโครงการนำร่องในการพัฒนาระบบการบริหารจัดการท่าเรืออัจฉริยะด้วยดิจิทัลแห่งแรกของประเทศ พร้อมขยายผลรองรับเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (EEC) ซึ่งการดำเนินการระบบท่าเรืออัจฉริยะจำเป็นต้องให้ผู้ประกอบการท่าเทียบเรือเอกชนทุกท่าภายในท่าเรือแหลมฉบังเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดสรรเวลาและจำนวนคิวต่าง ๆ เพื่อเชื่อมโยงข้อมูลเข้าสู่ระบบส่วนกลางที่จะพัฒนาขึ้น โดยเป็นการทำงานร่วมกันแบบบูรณาการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ ฐานข้อมูลที่ได้จากระบบเป็นฐานข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) ที่สำคัญที่จะต่อยอดสู่การพัฒนาระบบหลักในการบริหารจัดการการทำงานของท่าเรือ

แหลมฉบัง หรือระบบศูนย์กลางการแลกเปลี่ยนข้อมูลของผู้ประกอบการท่าเรือแหลมฉบัง (LCP Port Community System) เพื่อยกระดับสู่การเป็นท่าเรืออัจฉริยะเทียบเท่ามาตรฐานสากล ซึ่งเป็นส่วนประกอบหลักที่สำคัญของความเป็นเมืองอัจฉริยะ (Smart city) โครงการพัฒนาระบบท่าเรืออัจฉริยะมุ่งเน้นการแก้ไขปัญหาการจราจรของการท่าเรือแหลมฉบัง รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงคมนาคม ได้กล่าวว่า “เราต้องการส่งเสริมให้ท่าเรือแหลมฉบัง (ทลฉ.) เป็นโครงการนำร่องในการพัฒนาระบบการบริหารจัดการท่าเรืออัจฉริยะ หรือ Smart Port โดยมีการเชื่อมโยงข้อมูลการขนส่งหลากหลายรูปแบบ (Multimodal Transportation) ของการส่งออกและนำเข้า และให้การขนส่งทางเรือ รถไฟ รถบรรทุกมีประสิทธิภาพ มีความคล่องตัวในการบริหารจัดการ ตู้คอนเทนเนอร์ ลดต้นทุนโลจิสติกส์ แก้ปัญหาจราจร ลดมลภาวะ” ที่ผ่านมามีการท่าเรือฯ ได้ปรับปรุงกายภาพของทางเข้าท่าเรือแหลมฉบัง รวมถึงโครงสร้างพื้นฐานต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความสะดวกและแก้ปัญหาการจราจรบนโครงข่ายถนนโดยรอบและภายในเขตท่าเรือ เนื่องจากมีปริมาณรถบรรทุกเข้าสู่ท่าเรือจำนวนมาก โดยเฉพาะช่วง สดุดส์ปาร์ค เนื่องจากเรือจะออกจากท่า ทำให้เกิดการจราจรติดขัดที่มอเตอร์เวย์ เนื่องจากการบริหารจัดการคิวและให้รถบรรทุกทยอยเข้ามาส่งตู้สินค้าแทนที่จะเข้ามาพร้อม ๆ กันในเวลาเดียวกัน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม กล่าวว่า “ทางกระทรวงฯ จะเข้ามาช่วยสนับสนุนการให้บริการของท่าเรือ โดยจะพัฒนาให้ตามแผนขับเคลื่อนสมาร์ทพอร์ต และปูทางไปสู่สมาร์ทซิตี้ เมืองที่อยู่รอบพื้นที่ท่าเรือ ซึ่งจะช่วยให้ระบบเศรษฐกิจ ระบบการนำเข้า-ส่งออก การขนส่ง มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ด้วยการนำดิจิทัลเทคโนโลยีเข้ามาช่วยให้สามารถลดเวลา เพิ่มความปลอดภัย เมื่อประสิทธิภาพเพิ่มผลพลอยได้อื่น ๆ จะเกิดขึ้นตามไปด้วย” ดังนั้น สมาร์ทพอร์ตแห่งนี้จะเป็นต้นแบบของความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชนในแบบประชารัฐที่จะเชื่อมโยงไปสู่เมืองอัจฉริยะหรือ Smart City ในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก (EEC) ซึ่งจะครอบคลุมจังหวัดชลบุรี ระยอง และฉะเชิงเทรา ต่อไป (Katwattana, P., 2019)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังต้น ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษานโยบายท่าเรืออัจฉริยะ จังหวัดชลบุรี ตามนโยบายการท่าเรือแห่งประเทศไทยและสำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล เพื่อส่งเสริมให้ท่าเรือแหลมฉบังเป็นโครงการนำร่องในการพัฒนาระบบการบริหารจัดการท่าเรืออัจฉริยะ หรือ Smart Port โดยมุ่งเน้น การเพิ่มประสิทธิภาพการขนส่งอัจฉริยะ (Smart Port) ด้วยการเชื่อมโยงข้อมูลการขนส่งหลากหลายรูปแบบของการส่งออกและนำเข้า ทั้งการขนส่งทางเรือ รถไฟ และรถบรรทุก ที่จะเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพความสะดวก ความคล่องตัวในการบริหารจัดการตู้คอนเทนเนอร์ การขนส่ง และการจราจร ที่ถือเป็นส่วนสำคัญในการเพิ่มคุณภาพในการให้บริการ ลดต้นทุนโลจิสติกส์ ในการนำเข้าและส่งออก ลดปัญหาการจราจร มลภาวะ สิ่งแวดล้อม เพิ่มคุณภาพชีวิตของผู้ที่เกี่ยวข้องโดยตรง รวมทั้งชุมชนโดยรอบที่พร้อมผลักดันประเทศสู่การเป็นเมืองอัจฉริยะ และไทยแลนด์ 4.0 ต่อไป โดยผู้วิจัยศึกษาจุดเริ่มต้นของแนวคิดที่นำมาประยุกต์เพื่อกำหนดนโยบาย รวมไปถึงผลของการนำนโยบายเมืองอัจฉริยะ (Smart City) ไปปฏิบัติ ปัญหาและอุปสรรคในการนำนโยบายเมืองอัจฉริยะ (Smart City) ไปปฏิบัติ และปัจจัยใดบ้างที่ทำให้นโยบายเมืองอัจฉริยะ (Smart City) ประสบความสำเร็จ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษานโยบายท่าเรืออัจฉริยะจังหวัดชลบุรี
2. เพื่อศึกษาการพัฒนาท่าเรืออัจฉริยะจังหวัดชลบุรี

3. เพื่อนำเสนอรูปแบบท่าเรืออัจฉริยะและความเชื่อมโยงในพื้นที่จังหวัดชลบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีขอบเขตพื้นที่ศึกษา คือ จังหวัดชลบุรี ตามปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจริง ขอบเขตด้านเนื้อหาประกอบด้วย 1) นโยบายเมืองอัจฉริยะจังหวัดชลบุรี 2) นโยบายและการพัฒนาท่าเรืออัจฉริยะจังหวัดชลบุรี และ 3) รูปแบบท่าเรืออัจฉริยะและความเชื่อมโยงในพื้นที่จังหวัดชลบุรี

ขั้นตอนที่ 2 การประมวลผลจากแหล่งข้อมูลที่ศึกษา ประกอบด้วย 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 การศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง (Documentary Research) เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์ให้ได้ข้อมูลที่ต้องการ และนำข้อมูลมาสังเคราะห์ให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ โดยครอบคลุมเรื่องที่ทำการศึกษาวิจัย

ส่วนที่ 2 การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) เป็นกระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) โดยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 ได้แก่ ผู้บริหารระดับสูงในจังหวัดชลบุรีที่เกี่ยวข้องกับสภาพการณ์ปัจจุบันของความเป็นท่าเรืออัจฉริยะจังหวัดชลบุรี

กลุ่มที่ 2 ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยขับเคลื่อนความสำเร็จในการพัฒนาท่าเรืออัจฉริยะจังหวัดชลบุรี

ส่วนที่ 3 การจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) โดยกำหนดให้ข้อมูลในการจัดสนทนากลุ่มเพื่อนำเสนอรูปแบบท่าเรืออัจฉริยะและความเชื่อมโยงในพื้นที่จังหวัดชลบุรี ได้แก่ กลุ่มตัวแทนองค์การภาครัฐ ภาคเอกชน ผู้ประกอบการขนส่งท่าเรือจังหวัดชลบุรี ผู้นำชุมชน (องค์การบริหารส่วนตำบล หรือผู้ใหญ่บ้าน) และประชาชนในพื้นที่รวมทุกหน่วยงาน จำนวน 15 คน โดยแบ่งกลุ่ม ๆ ละ 5 คน จำนวน 3 กลุ่ม ใช้วิธีคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ด้วยการประชุมออนไลน์ด้วยโปรแกรม Microsoft Teams

ส่วนที่ 4 เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) และการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

ส่วนที่ 5 การวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) มีหลักการพื้นฐานได้แก่ การลดทอนข้อมูลเชิงประจักษ์ที่ได้จากภาคสนาม เพื่อให้ได้กลุ่มข้อมูลที่มีความหมายร่วมกัน และมีการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มของข้อมูลจนได้แบบแผนของความเชื่อมโยงที่ใช้อธิบายปรากฏการณ์ที่ศึกษาได้ดีที่สุด

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยมีข้อค้นพบที่ตอบวัตถุประสงค์การวิจัยได้ตามลำดับ ดังนี้

1 เพื่อศึกษานโยบายท่าเรืออัจฉริยะจังหวัดชลบุรี พบว่า

1. ท่าเรือแหลมฉบังปัจจุบันถือเป็นท่าเรือหลักหลักของประเทศไทย ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่ตำบลทุ่งสุขลา อำเภอสัตหิรา และตำบลบางละมุง อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี เป็นท่าเรือที่ใช้สำหรับการค้าเชิงพาณิชย์ มีการขนส่งสินค้าต่างๆ มากมายทั้งจากภายในและภายนอกประเทศ มีหน่วยงานหลักที่ดูแลรับผิดชอบในการ

บริหารงานคือการท่าเรือแห่งประเทศไทย และให้ภาคเอกชนที่ได้รับสัมปทานเข้าท่าเทียบเรือไปบริหารงานหรือ ประกอบการต่ออีกทอดหนึ่ง ที่ผ่านมามีภาครัฐได้มีการพัฒนาท่าเรือแหลมฉบังมาเป็นลำดับ ซึ่งการพัฒนา ดังกล่าวแบ่งออกเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การพัฒนาท่าเรือแหลมฉบัง โครงการขั้นที่ 1 มีจุดมุ่งหมายที่จะพัฒนาท่าเรือแหลมฉบังให้เป็นศูนย์กลางการกระจายสินค้า และเชื่อมโยงไปสู่ประเทศเพื่อนบ้านใกล้เคียง ได้แก่ เมียนมา ลาว มาเลเซีย และกัมพูชา การพัฒนาดังกล่าวจึงเน้นไปที่การออกแบบท่าเรือเพื่อให้สามารถ รองรับปริมาณสินค้าหรือจำนวน ตู้สินค้าได้เพิ่มขึ้น ทั้งนี้ ปัจจุบันท่าเรือแหลมฉบังโครงการขั้นที่ 1 ได้เปิดให้บริการได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ และครบวงจรแล้วโดยสมบูรณ์

ระยะที่ 2 การพัฒนาท่าเรือแหลมฉบัง โครงการขั้นที่ 2 โดยหลังจากที่ท่าเรือแหลมฉบังโครงการขั้นที่ 1 เสร็จสมบูรณ์และรองรับปริมาณตู้สินค้าจนเต็มความสามารถแล้ว แต่ก็ยังไม่เพียงพอต่อความต้องการของผู้ประกอบการในการรองรับการขนส่งสินค้า ดังนั้น ภาครัฐจึงผลักดันแผนการพัฒนาท่าเรือแหลมฉบังโครงการ ขั้นที่ 2 เพื่อให้สามารถรองรับปริมาณตู้สินค้าได้มากยิ่งขึ้น โครงการขั้นที่ 2 สามารถเปิดให้บริการได้แล้ว ประมาณร้อยละ 50 ของทั้งหมด

ระยะที่ 3 การพัฒนาท่าเรือแหลมฉบัง โครงการขั้นที่ 3 ซึ่งภายหลังจากที่เริ่มมีการพัฒนาท่าเรือแหลม ฉบังและเปิดดำเนินการมาตลอดช่วงระยะเวลา 20 ปี พบว่า ท่าเรือแหลมฉบังมีอัตราการเติบโตขึ้นเป็นลำดับ ส่งผลให้ท่าเรือแหลมฉบังเป็นท่าเรือที่มีสินค้าผ่านมากที่สุด ดังนั้น การท่าเรือแห่งประเทศไทยจึงมีแผนที่จะ ผลักดันโครงการก่อสร้างท่าเรือแหลมฉบัง โครงการขั้นที่ 3 โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาศักยภาพการแข่งขัน สำหรับการขนส่งสินค้าทางทะเล และเป็นประตูการค้าของกลุ่มประเทศเพื่อนบ้านพร้อมทั้งเป็นศูนย์กลางการ เชื่อมโยงด้านการค้า การคมนาคมขนส่ง รวมทั้งขยายโอกาสทางการค้าและการลงทุนของประเทศในอนาคต อย่างไรก็ตาม แผนการดังกล่าวต้องชะลอไว้ก่อนเนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด 19 ทำให้จำเป็นต้อง ชะลอแผนพัฒนาท่าเรือแหลมฉบัง โครงการขั้นที่ 3 ออกไปก่อน โดยคาดการณ์ว่าจะเปิดดำเนินการภายในปี พ.ศ.2568 แผนการก่อสร้างแบ่งออกเป็นโครงสร้างพื้นฐาน 5 ปี และการก่อสร้างท่าเทียบเรือและติดตั้งอุปกรณ์ ขนถ่าย 3 ปี ซึ่งขณะนี้กำลังอยู่ในระหว่างดำเนินการ

2. การดำเนินการของท่าเรือแหลมฉบัง โครงการขั้นที่ 1 และ 2 ส่งผลให้ท่าเรือแหลมฉบังเกิดปัญหา ดังนี้

ประการแรก ปัญหาท่าเทียบเรือระหว่างประเทศเต็ม เนื่องจากการที่เรือชายฝั่งใช้ท่าเรือร่วมกับท่าเทียบเรือ ระหว่างประเทศ เพื่อขนถ่ายตู้สินค้านำเข้าและส่งออก กรณีนี้โดยปกติผู้ประกอบการท่าเรือต้องให้สิทธิ์แก่เรือ สินค้าระหว่างประเทศเป็นลำดับแรก ดังนั้น เรือชายฝั่งจึงมักต้องไปเทียบท่าอื่นแทน ทำให้มีค่ายขนและค่า เคลื่อนย้าย ตู้สินค้าช้าซ้อน อีกทั้งต้องเสียเวลา ในการคอยเทียบท่าหลายวัน ประเด็นเหล่านี้ส่งผลต่อต้นทุน การขนส่งที่เพิ่มขึ้นของเรือชายฝั่งทั้งสิ้น

ประการที่สอง ปัญหาการจราจรติดขัดเป็นอย่างมากในบริเวณหลังท่า เนื่องจากส่วนใหญ่จะใช้รูปแบบ การกระจายสินค้าหรือการขนส่งทางถนนเป็นหลัก มีการขนส่งทางรางน้อยมาก ซึ่งการขนส่งทางถนนถือเป็น รูปแบบการขนส่งที่สิ้นเปลืองพลังงาน อีกทั้งยังก่อให้เกิดมลภาวะเป็นพิษทั้งทางอากาศและทางเสียงส่งผลต่อ สิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนในบริเวณดังกล่าว

จากสภาพปัญหาดังกล่าวข้างต้น การท่าเรือแห่งประเทศไทยจึงมีแนวคิดที่จะก่อสร้างท่าเทียบเรือ สำหรับเรือชายฝั่งการเฉพาะที่ท่าเรือแหลมฉบัง เพื่อให้เรือชายฝั่งจะได้ไม่ต้องใช้ท่าเรือร่วมกับท่าเทียบเรือ

ระหว่างประเทศอีกต่อไป โดยโครงการดังกล่าว การทำเรือแห่งประเทศไทยจะดำเนินการบริหารงานเองทั้งหมด พร้อมทั้งลงทุนในส่วนของการก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐานและเครื่องมือยกขนหลักต่าง ๆ แต่จะจ้างเหมาเอกชน หรือ Outsource เพื่อทำการขนย้ายตู้สินค้าเท่านั้น

สถานการณ์ดังกล่าวข้างต้น เป็นการคาดการณ์ในอนาคต ภายหลังจากโครงการดังกล่าวแล้วเสร็จ จะส่งผลให้ท่าเรือแหลมฉบังกลายเป็นท่าเรือที่มีศักยภาพมากยิ่งขึ้น สามารถสร้างแรงดึงดูดหรือความสนใจของผู้ประกอบการรายต่าง ๆ ให้มาใช้บริการขนส่งสินค้าที่ทำเรือแหลมฉบัง อีกทั้งยังเป็นการสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันเชิงการให้บริการขนส่งสินค้ากับท่าเรือประเทศเพื่อนบ้าน แต่ทั้งนี้ความได้เปรียบในการแข่งขันที่เกิดขึ้นจะมากหรือน้อยก็ต้องขึ้นอยู่กับความพร้อมความพร้อมของประเทศไทยในการบูรณาการระบบขนส่งโลจิสติกส์ของประเทศให้เชื่อมต่อกันอย่างสมบูรณ์และเป็นที่ประจักษ์ ทั้งการขนส่งทางน้ำ ทางบก ทางราง และทางอากาศ ด้วยเป็นสำคัญ

3. จังหวัดชลบุรี มีความพร้อมทางกายภาพคือ มีความคล่องตัวเนื่องจากมีระบบโครงข่ายการคมนาคมที่ครอบคลุมและมีความหลากหลาย จังหวัดชลบุรีมีการเชื่อมโยงโครงข่ายการคมนาคมดีในระดับระหว่างเมือง อย่างไรก็ตาม ในระดับภายในตัวเมืองถือว่ายังไม่ดีเท่าที่ควร มีปัญหาสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้เนื่องจากการเพิ่มขึ้นของประชากรและการขยายตัวของภาคอุตสาหกรรมและกิจกรรมทางเศรษฐกิจ แต่ปัญหาดังกล่าวอยู่ในระดับที่ควบคุมได้

ดังนั้น การพัฒนาท่าเรืออัจฉริยะจังหวัดชลบุรี จะต้องเตรียมความพร้อมทางกายภาพ ระบบโครงข่ายการคมนาคมที่ครอบคลุมและหลากหลาย ตลอดจนศึกษาปัญหาและผลกระทบที่จะเกิดจากนโยบายหรือโครงการดังกล่าวได้ว่า การพัฒนาหรือการนโยบายนโยบายไปปฏิบัติจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมียุทธศาสตร์ประกอบความพร้อมดังนี้คือ 1) ความพร้อมของระบบองค์การ คือโครงสร้างทางสังคมที่ถูกสร้างขึ้นเพื่อประกอบกิจกรรมของบุคคลเป็นการกำหนดนโยบายเพื่อใช้เป็นแนวทางทางปฏิบัติงานร่วมกัน 2) ความพร้อมของนโยบาย หมายถึง แนวทาง ทิศทาง และกระบวนการที่จะนำไปสู่เป้าหมาย โดยมีการระบุถึงวิธีการที่จะนำไปสู่เป้าหมายรวมถึงการรับรู้ถึงทิศทางของนโยบาย 3) ความพร้อมของทรัพยากร หมายถึง วัสดุอุปกรณ์ และงบประมาณ อันเป็นปัจจัยพื้นฐานในการบริหารงานของทุกกิจกรรม เป็นปัจจัยสำคัญในการดำเนินกิจกรรมตามที่กำหนดไว้ ทั้งในด้านจำนวนและเวลาที่ถูกต้องสอดคล้องกัน 4) ความพร้อมด้านบุคลากร นั่นคือ การเตรียมบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถที่เหมาะสมต่อการกิจนั้น ๆ หรือเรียก อีกอย่างว่า การวางแผนกำลังคน โดยการเตรียมบุคลากรทั้งในด้านจำนวนและคุณภาพอย่างเพียงพอสอดคล้องกับปริมาณงาน และ 5) ความพร้อมของชุมชนและประชาชน หมายความว่า การมีส่วนร่วมมีส่วนร่วมรับผิดชอบ และแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงภายใต้การกำหนดและดำเนินการของประชาชน โดยกระบวนการของการมีส่วนร่วม ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการค้นหา กำหนดปัญหา การหาสาเหตุของปัญหาและวิธีการแก้ปัญหา และลงมือปฏิบัติเพื่อแก้ปัญหาและการประเมินผลการดำเนินการเอง

2 การศึกษานโยบายและการพัฒนาท่าเรืออัจฉริยะจังหวัดชลบุรี

1. นโยบายและการพัฒนาท่าเรืออัจฉริยะจังหวัดชลบุรี ซึ่งอยู่ในระหว่างดำเนินการ นอกจากนี้โครงการพัฒนาท่าเรือแหลมฉบังมีวัตถุประสงค์ในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานกับภารกิจการสร้างเมืองอัจฉริยะโซน EEC ในพื้นที่ท่าเรือแหลมฉบังสู่การเป็นท่าเรืออัจฉริยะ (Smart Port) อีกด้วย กล่าวได้ว่า

นโยบายสาธารณะเป็นเครื่องมือสำคัญที่รัฐบาลใช้บริหารประเทศที่ส่งผลต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน โดยนโยบายสาธารณะที่ดีเมื่อนำไปปฏิบัติให้เกิดผลก็จะช่วยแก้ไขปัญหาและตอบสนองความต้องการบางอย่างของประชาชนได้ แต่ถึงแม้จะมีหลายนโยบายที่น่าสนใจหรือที่รัฐบาลพิจารณาว่าดีสำหรับทุกคน และนโยบายที่ว่ำนั้นอาจจะไม่สัมฤทธิ์ผลตามที่คาดหวังไว้ และบางนโยบายอาจไม่สามารถเกิดขึ้นได้จริง

2. นโยบายสาธารณะที่รัฐกำหนดขึ้นนั้น ไม่จำเป็นต้องเกิดจากรัฐบาลเพียงอย่างเดียว แต่นโยบายสาธารณะนั้นอาจเกิดจากการผลักดันของประชาชนหรือนักวิชาการก็ได้ แต่อย่างไรก็ตาม การจะทำให้นโยบายสาธารณะที่กำหนดไว้เกิดขึ้นได้จริงและดำเนินต่อไปอย่างต่อเนื่องและบรรลุ ผลสำเร็จต้องอาศัยการสนับสนุนโดยรัฐบาลซึ่งเป็นผู้มีอำนาจ และทรัพยากรที่จะทำให้แนวทางตามนโยบายเหล่านั้นเกิดขึ้นได้ในทางปฏิบัติ

3. การผลักดันนโยบายซึ่งเป็นเพียงแนวทางที่เสนอขึ้นให้เป็นรูปธรรม จะต้องผ่านกระบวนการที่เรียกว่ากระบวนการทางนโยบายสาธารณะ ซึ่งบางครั้งอาจจะสำเร็จหรือไม่สำเร็จก็ได้ นอกจากนั้นแล้ว ตามขั้นตอนของกระบวนการทางนโยบายสาธารณะหมายถึงการติดตามและ การประเมินผลแนวทางและการปฏิบัติที่ได้ลงมือทำไปแล้ว กระบวนการทำนโยบายสาธารณะจึงเป็น กระบวนการที่ซับซ้อนในรายละเอียด แท้จริงแล้วไม่มีกฎเกณฑ์ตายตัว ขึ้นอยู่กับสภาพปัญหาซึ่งอาจจะ ขึ้นอยู่กับบริบทเฉพาะของพื้นที่ และปัจจัยแวดล้อมทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ตลอดจน การสนับสนุนให้มีพื้นที่แสดงความคิดเห็น การเข้ามามีส่วนร่วมและทำทึของผู้มีส่วนได้เสียในนโยบาย และตลอดทั้งกระบวนการทางนโยบายดังกล่าวด้วย จึงไม่ ย่างที่นโยบายสาธารณะและกระบวนการนโยบายสาธารณะจะมีความยั่งยืน

3 เพื่อนำเสนอรูปแบบทำเรือัจฉริยะและความเชื่อมโยงในพื้นที่จังหวัดชลบุรี

รูปแบบทำเรือัจฉริยะและความเชื่อมโยงในพื้นที่จังหวัดชลบุรี ดังนี้

1. ทำเรือัจฉริยะและความเชื่อมโยงในพื้นที่จังหวัดชลบุรี มีเทคโนโลยีดิจิทัลเป็นรากฐานที่สำคัญต่อ กระบวนการขับเคลื่อนการพัฒนาทำเรือัจฉริยะจังหวัดชลบุรี ช่วยเสริมสร้างความสามารถใน การแข่งขันของประเทศ เพิ่มศักยภาพของผู้ประกอบการไทยและยกระดับคุณภาพการให้บริการของภาครัฐ ที่ผ่านมารัฐบาลมีการลงทุนด้านเทคโนโลยีดิจิทัลเป็นจำนวนมาก ซึ่งประเทศไทยยังมีปัญหาอุปสรรคของการ พัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ในหลายประการ ทั้งในด้านบุคลากร การขาดการสนับสนุนอย่าง จริงจัง ดังนั้น ด้านเทคโนโลยีควรได้รับการสนับสนุนและส่งเสริมการดำเนินการของจังหวัดชลบุรี ไม่ว่าจะเป็น หน่วยงานภาครัฐ เอกชน หรือแม้แต่ประชาชนที่จะต้องร่วมด้วยช่วยกันสนับสนุนเพื่อให้นโยบายหรือโครงการที่ ได้นำมาปฏิบัติบรรลุผลสำเร็จ

2. โครงสร้างการออกแบบโครงสร้างการบริหารแหลมฉบังเพื่อรองรับเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก มีกระบวนการออกแบบและจัดทำข้อเสนอเชิงโครงสร้างในการสนับสนุนการถ่ายโอนภารกิจภาครัฐจาก ส่วนกลางมาสู่ส่วนท้องถิ่น ดังนี้ 1) การปรับเปลี่ยนโครงสร้างทางการบริหาร อำนาจหน้าที่ โดยมีอำนาจหน้าที่ ในการจัดทำบริการสาธารณะ ลดการพึ่งพิงหน่วยราชการส่วนภูมิภาค และสามารถตัดสินใจได้เองภายใต้การ กำกับดูแล 2) การเพิ่มส่วนราชการใหม่ในโครงสร้างการบริหาร เพื่อรองรับภารกิจที่จะมากขึ้นในอนาคต และ เพื่อให้สามารถเพิ่มตำแหน่งผู้รับผิดชอบงานด้านต่าง ๆ เพื่อรองรับการเป็นเมืองท่าและโลจิสติกส์ เป็นต้น

3. ส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดความร่วมมือของภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน การผลักดัน นโยบายซึ่งเป็นเพียงแนวทางที่เสนอขึ้นให้เป็นรูปธรรม จะต้องผ่านกระบวนการที่เรียกว่า กระบวนการทาง

นโยบายสาธารณะ ซึ่งบางครั้งอาจจะสำเร็จหรือไม่สำเร็จก็ได้ นอกจากนั้นแล้ว ตามขั้นตอนของกระบวนการทางนโยบายสาธารณะหมายถึงการติดตามและประเมินผลแนวทางและการปฏิบัติที่ได้ลงมือทำไปแล้ว กระบวนการทำนโยบายสาธารณะจึงเป็นกระบวนการที่ซับซ้อนในรายละเอียดแท้จริงแล้วไม่มีกฎเกณฑ์ตายตัว ขึ้นอยู่กับสภาพปัญหาซึ่งอาจจะขึ้นอยู่กับบริบทเฉพาะของพื้นที่ และปัจจัยแวดล้อมทั้งเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ตลอดจนการสนับสนุนให้พื้นที่ แสดงความคิดเห็น การเข้ามามีส่วนร่วมและทำที่ของผู้มีส่วนได้เสีย ในนโยบายและตลอดทั้งกระบวนการทางนโยบายดังกล่าวด้วย จึงไม่ยากที่นโยบายสาธารณะและกระบวนการนโยบายสาธารณะจะมีความยั่งยืน

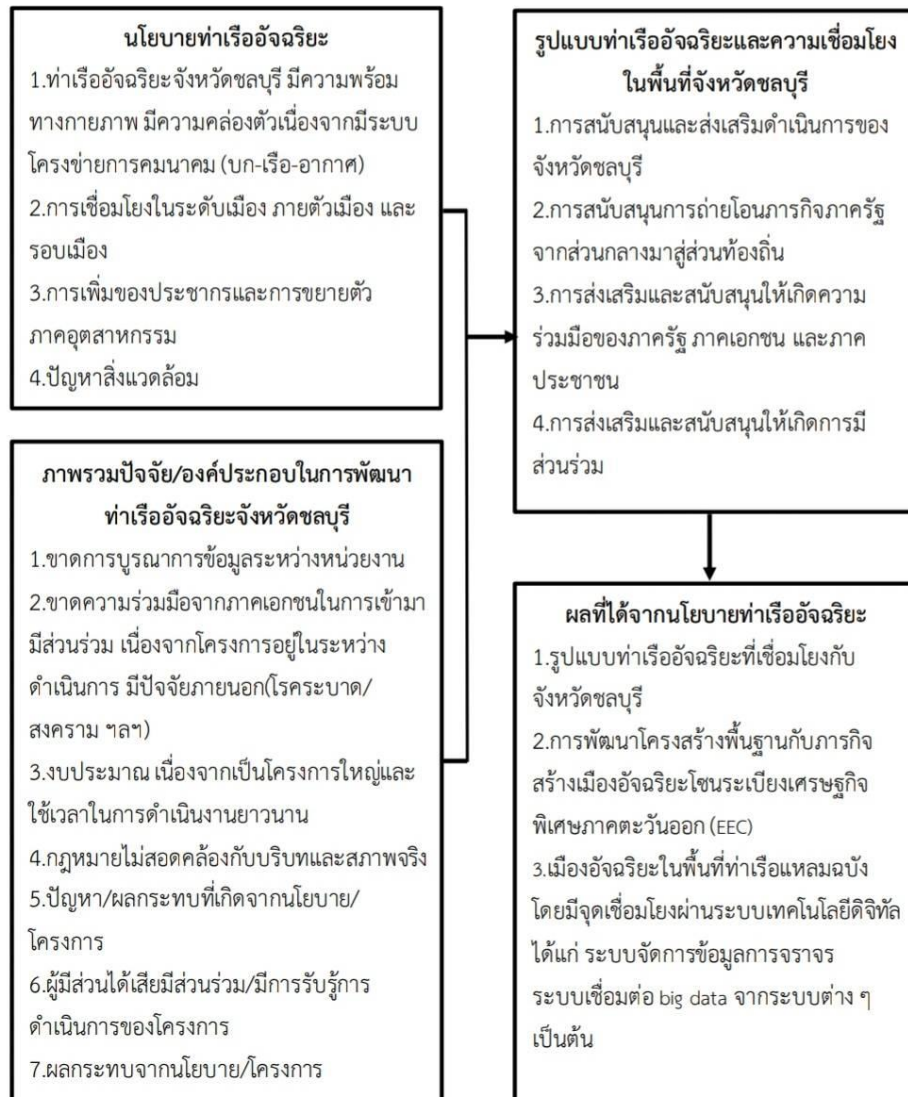
อภิปรายผล

ในการศึกษานโยบายท่าเรืออัคริยะจังหวัดชลบุรี มีข้อค้นพบที่นำมาอภิปรายผล ในประเด็นเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาท่าเรืออัคริยะและความเชื่อมโยงในพื้นที่จังหวัดชลบุรี โดยมีการพัฒนาท่าเรือแหลมฉบังเป็นโครงการนำร่องระบบบริหารจัดการถือเป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาระบบขนส่งให้ก้าวสู่ไทยแลนด์ 4.0 ซึ่งสอดคล้องกับ Wattanachai Suebsiribut and Suebpong Suksom (2021) กล่าวว่า การจัดระบบการบริหารงานภาครัฐให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนที่มีลักษณะเป็นพลวัตมากขึ้น ช่วยเพิ่มศักยภาพของระบบการบริหารภาครัฐในการตอบสนองต่อผลประโยชน์สาธารณะ โดยนำหลักการเพิ่มประสิทธิภาพของระบบราชการและการแสวงหาประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ Sanchai Huangkit and Paphatsorn Woraphatthirakul (2021) กล่าวว่า การนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติภายใต้ข้อจำกัดในเรื่องบุคลากร งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ ความรู้ความเข้าใจของผู้ปฏิบัติ โดยการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกภาคส่วน Nutphimon Chutnitikun & Somdet Mungmuang (2019) กล่าวว่า การดำเนินงานของภาครัฐควรเพิ่มจำนวนเจ้าหน้าที่ พัฒนาองค์ความรู้ การประสานงานระหว่างหน่วยงาน ควรมีการวางแผนการทำงานร่วมกัน การสร้างเครือข่ายความร่วมมือของทุกภาคส่วนรวมทั้งภาครัฐ ภาคประชาชน องค์กรอิสระต่างๆ ให้เกิดความร่วมมือ Montree Rerkjumnian (2019) กล่าวว่า ท่าเรือแหลมฉบังเป็นจุดขนถ่ายสินค้าสำคัญของประเทศ ซึ่งจะช่วยส่งผลให้การเพิ่มประสิทธิภาพการขนส่งและการให้บริการด้วยการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้เชื่อมโยงข้อมูลการขนส่งหลายรูปแบบ Natnatcha Chaiprasert (2022) ได้ศึกษาบทบาทท้องถิ่นกับการบริหาร จัดการเมืองแบบ Smart City เพื่อเป็นการพัฒนาท้องถิ่นให้มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผลและมีความปลอดภัย โดยมุ่งเน้นความเป็นนวัตกรรมและการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ ในการสร้างเครือข่าย และสื่อสารเชื่อมโยงทั้งระบบของเมือง บทบาทท้องถิ่นในการบริหารจัดการเมืองอัคริยะ และสอดคล้องกับ Buchita Sungkaew, Danusorn Kanjanawaong and Jatupon Dongjit (2021) ได้ศึกษาแนวทางการจัดการท่าเรือที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมกับสิทธิชุมชนประมงพื้นบ้าน ในพื้นที่โครงการระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก กรณีศึกษา จังหวัดชลบุรี พบว่า ท่าเรือขนส่งทางทะเลในพื้นที่จังหวัดชลบุรีเกิดขึ้นภายใต้นโยบายการพัฒนาชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก ต่อเนื่องไปจนถึงโครงการระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก (EEC) กล่าวได้ว่าจังหวัดชลบุรีเป็นศูนย์กลางท่าเรือขนส่งทางทะเลของประเทศไทย ซึ่งแนวทางหนึ่งของการจัดการท่าเรือที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมคือการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน ในขณะเดียวกัน บริบทปัญหาด้านทรัพยากรทางทะเลและสิ่งแวดล้อมของจังหวัดชลบุรีมีความคาดหวังที่จะให้ชุมชนมีบทบาทในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทางทะเล อย่างไรก็ตาม ปัญหาสิ่งแวดล้อมทางทะเลยังเป็นปัญหาสำคัญของจังหวัดชลบุรี และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในอนาคต อัน

เนื่องจากผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมจากโครงการระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก ขณะที่ชุมชนก็ยังคงประสบปัญหาด้านสิทธิในการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรทางทะเล

องค์ความรู้ใหม่

ข้อค้นพบองค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัย

ภาพที่ 1 แสดงองค์ความรู้ใหม่จากผลการวิจัย

สรุป

นโยบายทำเรืออจฉริยะจังหวัดชลบุรี เป็นการนำนโยบายการส่งเสริมเมืองอจฉริยะมาปฏิบัติ โดยจังหวัดชลบุรีมีความพร้อมทางกายภาพคือ มีความคล่องตัวเนื่องจากมีระบบโครงข่ายการคมนาคมที่ครอบคลุมและมีความหลากหลาย จังหวัดมีการเชื่อมโยงโครงข่ายการคมนาคมดีในระดับระหว่างเมือง ตลอดจนการขยายตัวของภาคอุตสาหกรรมและกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ผลที่ได้จากนโยบายทำเรืออจฉริยะในพื้นที่จังหวัดชลบุรี เพื่อพัฒนาท่าเรือ ของประเทศไทยให้เป็นท่าเรือศูนย์กลางเศรษฐกิจของภูมิภาค และเพิ่มศักยภาพ

ทางการแข่งขันของอุตสาหกรรมและการค้าระหว่างประเทศ รวมถึงการดำเนินการตามนโยบายสาธารณะของรัฐบาล โดยมีรูปแบบทำเรืออัจฉริยะจังหวัดชลบุรี ได้แก่ สนับสนุนและส่งเสริมจังหวัดดำเนินการด้วยตนเอง การถ่ายโอนภารกิจภาครัฐจากส่วนกลางมาสู่ส่วนท้องถิ่นมากขึ้น ส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดความร่วมมือของภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดการมีส่วนร่วม ซึ่งประชาชนเป็นผู้ที่สามารถขับเคลื่อนความสำเร็จในการพัฒนาทำเรืออัจฉริยะจังหวัดชลบุรีได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ตลอดจนการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานกับการกิจการสร้างเมืองอัจฉริยะโซนระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก (EEC) รวมถึงการมีจุดเชื่อมโยงผ่านระบบเทคโนโลยีดิจิทัล ได้แก่ ระบบจัดการข้อมูลการจราจร ระบบเชื่อมต่อ big data จากระบบต่าง ๆ เป็นต้น

ปัจจุบันโลกเริ่มเข้าสู่ยุคระบบเศรษฐกิจและสังคมดิจิทัลที่เทคโนโลยีดิจิทัลจะไม่ได้เป็นเพียงเครื่องมือสนับสนุนการทำงานเฉกเช่นที่ผ่านมาอีกต่อไป หากแต่จะหลอมรวมเข้ากับชีวิตคนอย่างแท้จริง และจะเปลี่ยนโครงสร้างรูปแบบกิจกรรมทางเศรษฐกิจ กระบวนการผลิต การค้า การบริการ และกระบวนการทางสังคมอื่น ๆ รวมถึงการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลไปอย่างสิ้นเชิง ประเทศไทยจึงต้องเร่งนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้เป็นเครื่องมือสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศ โดยในบริบทของประเทศไทยเทคโนโลยีดิจิทัลสามารถตอบปัญหาความท้าทายที่ประเทศกำลังเผชิญอยู่หรือเพิ่มโอกาสในการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคม การพัฒนาทำเรือแหลมฉบัง จังหวัดชลบุรี เป็นการพัฒนาทำเรืออัจฉริยะเพื่อมุ่งสู่การเป็นเมืองอัจฉริยะ (Smart City) เพื่อมุ่งสู่มาตรฐานทำเรือชั้นนำระดับโลก พร้อมการให้บริการด้านโลจิสติกส์ที่เป็นเลิศ เพื่อการเติบโตอย่างยั่งยืน ตามยุทธศาสตร์ของกระทรวงคมนาคม เพื่อพัฒนาระบบโลจิสติกส์ของประเทศและสนับสนุนการขนส่งต่อเนื่องหลายรูปแบบ โดยเฉพาะการใช้ขนส่งทางรางและทางน้ำ ซึ่งเป็นรูปแบบการขนส่งที่ประหยัดพลังงาน รวมถึงการพัฒนาโครงข่ายภายในประเทศที่เชื่อมโยงไปสู่ประตูการค้าระหว่างประเทศเพื่อรองรับการค้าระหว่างประเทศที่จะเพิ่มขึ้นในอนาคต ทั้งนี้เป็นการดำเนินการโดยการทำเรือแห่งประเทศไทย ร่วมกับสำนักงานส่งเสริมดิจิทัล ผลักดันนโยบายการบริหารการจราจรและการบูรณาการด้านข้อมูลเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อดำเนินการพัฒนาทำเรืออัจฉริยะ (Smart Port) ในพื้นที่ทำเรือแหลมฉบัง จังหวัดชลบุรี มุ่งสู่การเป็นเมืองอัจฉริยะ Smart City โครงการพัฒนา Smart City จะเข้ามาช่วยเพิ่มความคล่องตัวในการบริหารจัดการตู้คอนเทนเนอร์ ลดต้นทุนโลจิสติกส์ แก้ปัญหาจราจร ลดมลพิษ เพิ่มคุณภาพชีวิตให้กับชุมชนโดยรอบทำเรือแหลมฉบัง ทั้งนี้เพื่อจะสรุปรูปแบบหรือแนวทางทำเรืออัจฉริยะและความเชื่อมโยงในพื้นที่จังหวัดชลบุรี ดังนี้

1. การสนับสนุนและส่งเสริมจังหวัดดำเนินการได้อย่างอิสระ กล่าวคือ การนำนโยบายทำเรืออัจฉริยะจังหวัดชลบุรี จะต้องมีการเตรียมความพร้อมในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านความพร้อมในองค์การ บุคลากร ผู้รับผิดชอบ ทรัพยากร งบประมาณ เทคโนโลยี ตลอดจนความพร้อมของชุมชนและประชาชน

2. การส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดความร่วมมือของภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน การบูรณาการนั้นจำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนทั้งด้านนโยบายและระบบการบริหารจัดการ ในด้านนโยบายจะต้องส่งเสริมสนับสนุนให้มีการบูรณาการระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ รวมทั้งการปฏิรูประบบงบประมาณเชิงพื้นที่ที่สามารถบริหารจัดการได้เบ็ดเสร็จในพื้นที่ ในขณะที่ด้านระบบบริหารจัดการในเรื่องการมอบอำนาจที่อาจมอบบางส่วนในเรื่องที่จำเป็นหรือมีความเร่งด่วนในการแก้ไขปัญหาหรือวางแผนการพัฒนาในระยะยาว รวมทั้งพิจารณาตามศักยภาพการพัฒนาของจังหวัดได้ ทั้งนี้เพื่อเกิดการบูรณาการได้หลากหลายมิติและเกิดผลเป็นรูปธรรมอย่างยั่งยืน

3. การเปิดโอกาสให้ชุมชนและประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการในทุกขั้นตอน โดยต้องสร้างกระบวนการรับฟังความคิดเห็นจากประชาชนอันเป็นส่วนหนึ่งของการปฏิบัติงาน และเป็นส่วนสำคัญของแนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งประชาชนกลุ่มที่มีส่วนได้ส่วนเสียและได้รับผลกระทบต่อการ ดำเนินชีวิต ดังนั้น การพัฒนาจึงเริ่มจากความต้องการของชุมชนแทนความต้องการของหน่วยงานภาครัฐ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน ควรกำหนดนโยบายและมาตรการในการนำนโยบายมาปฏิบัติอย่างเป็นระบบ ชัดเจน และควรเป็นการปฏิบัติบนพื้นฐานข้อมูลที่แท้จริง ตลอดจนควรมีหน่วยงานรับผิดชอบ และประสานนโยบายให้เป็นเอกภาพระหว่างหน่วยงานนโยบายและหน่วยงานปฏิบัติ
2. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรศึกษาความเป็นไปได้ของนโยบาย และมีการเตรียมความพร้อมเกี่ยวกับโครงสร้างพื้นฐาน การปรับโครงสร้างการบริหารให้สอดคล้องและมีความยืดหยุ่น ตลอดจนส่งเสริมการกระจายอำนาจในการบริหารจัดการให้มีความคล่องตัว ลดความซ้ำซ้อนและความล่าช้าของกระบวนการปฏิบัติงานของระบบราชการ และควรมีนโยบายการบริหารบุคลากรอย่างสร้างสรรค์ ปรับแนวทางการปฏิบัติงานได้สะดวก และรวดเร็วสอดคล้องกับการกิจ
3. ควรมีการสร้างความร่วมมือในทุกภาคส่วน ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน เปิดโอกาส และส่งเสริมการมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนการปฏิบัติ โดยสามารถบูรณาการทำงานในการขับเคลื่อนนโยบายให้บรรลุเป้าหมายและก่อให้เกิดประโยชน์ต่อพื้นที่และประชาชนส่วนรวมให้มากที่สุด
4. ควรมีนโยบายที่เปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนรวมถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถปรับเปลี่ยนกระบวนการเรียนรู้หรือการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศได้หลากหลายวิธีตามความเหมาะสม เลือกประยุกต์ใช้เครื่องมือให้เหมาะสมตามบริบทในแต่ละพื้นที่
5. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ควรศึกษานโยบายท่าเรืออัจฉริยะ จังหวัดชลบุรี เพื่อนำไปปฏิบัติให้บรรลุผล นอกจากนี้ ควรกำหนดนโยบายและการสื่อสารนโยบายเพื่อให้มีความรู้และความเข้าใจถูกต้องตรงกัน สามารถปรับการดำเนินการได้ตามบริบทและข้อมูลพื้นฐานที่เป็นจริง ตลอดจนกำหนดแนวทางการปฏิบัติที่ชัดเจนด้วยวิธีการและช่องทางที่หลากหลาย
6. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีเพื่อความคล่องตัว และมีการเชื่อมโยงโครงข่ายผ่านระบบเทคโนโลยีดิจิทัล ระบบเชื่อมต่อ big data จากระบบต่างๆ

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรจัดทำคู่มือในการปฏิบัติงาน โดยเน้นการให้ความรู้ระหว่างหน่วยงาน ประชาชน และทุกภาคส่วน เพื่อได้รับรู้เกี่ยวกับนโยบาย ผลกระทบ และการเตรียมความพร้อมสำหรับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดจากนโยบาย ตลอดจนผลกระทบทั้งทางบวกและทางลบที่เกิดจากการนำนโยบายมาปฏิบัติ
2. หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรจัดทำสื่อหรือสิ่งพิมพ์ เพื่อการประชาสัมพันธ์และสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับผู้มีส่วนได้เสียได้เกิดองค์ความรู้ที่เชื่อมโยงกับกระบวนการนำนโยบายมาปฏิบัติ เน้นสร้างการมีส่วนร่วม

อย่างต่อเนื่อง อีกทั้งยังเป็นการสร้างแนวปฏิบัติเพื่อเตรียมความพร้อมให้กับทุกภาคส่วนได้ปฏิบัติตามแนวทางและหลักเกณฑ์ที่กำหนด

3. หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรหาแนวทางในการปรับเปลี่ยนวิธีการหรือรูปแบบการทำงานใหม่ โดยเน้นการปรึกษาหารือ แลกเปลี่ยนความคิดเห็น มากกว่ารูปแบบการทำงานแบบเดิมหรือแบบบนลงล่าง

4. หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ควรประสานความร่วมมือกัน หรือการบูรณาการระหว่างหน่วยงาน เพื่อที่จะได้สำรวจความต้องการ การประสานความร่วมมือร่วมใจ การเรียนรู้และการมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการดำเนินการ

5. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรชี้แจงทำความเข้าใจกับประชาชนที่อาจได้รับผลกระทบจากนโยบายของรัฐ จัดทำคู่มือและการปฏิบัติตัวเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติในระหว่างการนำนโยบายมาปฏิบัติ ตลอดจนส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความเข้าใจและทักษะในการใช้และเข้าใจเทคโนโลยีสารสนเทศที่นำเข้ามาพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานกับการกิจการสร้างทำเรืออัจฉริยะและเมื่ออัจฉริยะ โดยมีจุดเชื่อมโยงผ่านระบบเทคโนโลยีดิจิทัลจากระบบต่าง ๆ ทำเรืออัจฉริยะและเมื่ออัจฉริยะ โดยมีจุดเชื่อมโยงผ่านระบบเทคโนโลยีดิจิทัลจากระบบต่าง ๆ ทำเรืออัจฉริยะและเมื่ออัจฉริยะ โดยมีจุดเชื่อมโยงผ่านระบบเทคโนโลยีดิจิทัลจากระบบต่าง ๆ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการกำหนดนโยบายและแผนที่เกี่ยวกับการพัฒนาสู่การเป็นเมืองอัจฉริยะในพื้นที่ท่าเรือแหลมฉบังในแผนระยะยาวในระดับท้องถิ่น เพื่อให้นโยบายสามารถขับเคลื่อนไปได้ ทั้งนี้การกำหนดนโยบายและแผนการพัฒนาสู่การเป็นเมืองอัจฉริยะซึ่งควรมีการจัดสรรงบประมาณ บุคลากร และทรัพยากรอื่นให้เหมาะสมเพียงพอและสอดคล้องกับภารกิจในการดำเนินการตามทิศทางนโยบายให้บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่ตั้งไว้ ทั้งนี้ความไม่แน่นอนทางการเมืองอาจส่งผลกระทบต่อความไม่ต่อเนื่องในการขับเคลื่อนนโยบาย

2. ควรมีการศึกษาโครงสร้างการบริหารให้มีความยืดหยุ่นและส่งเสริมการกระจายอำนาจในการบริหารการดำเนินงานให้มีความคล่องตัว เนื่องจากโครงสร้างของระบบราชการไม่คล่องตัว นอกจากนี้ ควรมีการศึกษา แนวทางการปฏิบัติและการเตรียมความพร้อมของชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีการรับรู้และเข้าใจทิศทางของนโยบายและแผนการชี้แจงและประชาสัมพันธ์ให้ชุมชนมีความรู้ความเข้าใจในนโยบาย จะส่งผลให้มีการสนับสนุนและมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนนโยบายได้อย่างต่อเนื่อง

3. ควรมีการศึกษาระบบสารสนเทศในการสื่อสารและการเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อสอดคล้องกับการเป็นเมืองอัจฉริยะ ซึ่งจะช่วยให้หน่วยงานสามารถเชื่อมโยงถึงกันเป็นเครือข่าย และเป็นการรองรับระบบงานและบริการทางอิเล็กทรอนิกส์ที่สนับสนุนให้หน่วยงานภาครัฐเกิดการบูรณาการข้อมูลและการทำงานได้อย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้น สะดวกรวดเร็วและมีความมั่นคง ปลอดภัย การพัฒนาระบบการยื่นขอเอกสารออนไลน์ นอกจากนี้ ควรมีการศึกษาความพร้อมของชุมชน ประชาชน ต่อการนำนโยบายการเป็นเมืองอัจฉริยะ ศึกษาประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการนำแผนงาน โครงการ เกี่ยวกับการเป็นเมืองอัจฉริยะไปปฏิบัติ

3. ควรมีการศึกษาถึงผลกระทบทั้งทางบวกและทางลบที่เกิดจากการกำหนดนโยบายของภาครัฐ โดยใช้ข้อมูลที่เป็นจริงและสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ เพื่อประชาชนจะได้เตรียมรับผลกระทบที่เกิดขึ้น ตลอดจนเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานของภาครัฐและทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง

4. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยความสำเร็จ ปัญหาและอุปสรรค เพื่อให้การขับเคลื่อนการดำเนินงานตามนโยบายเกิดผลเป็นรูปธรรมและมีความครอบคลุมในการนำไปปฏิบัติมากยิ่งขึ้น และเพื่อให้เป็นรูปแบบที่จะเป็นแนวทางในการปฏิบัติของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควบคู่ไปกับการส่งเสริมทักษะทางด้านเทคโนโลยีให้กับบุคลากรที่ปฏิบัติงานตามนโยบาย

5. ควรพัฒนาต่อยอดงานวิจัยโดยจัดการเรียนรู้ที่มีความเป็นไปได้และความเหมาะสมของนโยบายและการนำนโยบายไปปฏิบัติ เพื่อให้ดำเนินงานตามนโยบายเกิดผลเป็นรูปธรรม ตลอดจนค้นหาแนวทางในการปฏิบัติที่ดี (Best Practice)

References

- Asawakonnirangkun, Phuwan. (2019). Adaptation of Thai logistics service providers in the digital era. *Journal of Humanities and Social Sciences Ratchaphruek University*. 16-30.
- Chaiprasert, Natnatcha. (2022). Local Roles and Smart City Management. *Journal of MCom Pali Sueksa Buddhagosaparitas*. 8(1), 71-84.
- Chutnitikun, Nutphimon & Mungmuang, Somdet. (2019). New Public Administrative Approach of the Ministry of Agriculture and Cooperatives on Supervising Credit Union Cooperatives. *Journal of MCU Peace Studies*. 8(5), 1833-1844.
- Eiamtrakul, Phawinee, Ruangrattanaamporn, Aisoon and Chinpiriya, Pattiya. (2017). Policy Analysis Framework for Area Development Planning Around Mass Transit Stations for Sustainable Urban Development. *Journal of Architecture and Urban Planning Research and Information*, 10(2), 95-122.
- Homchuen, Pornchai. (2020). *Pulling ‘Al-Big Data Ta’ to make Laem Chabang to be ‘Smart Port’* Retrieved May 16, 2021. From <https://www.thansettakij.com/>
- Huangkit, Sanchai and Woraphatthirakul, Paphatsorn. (2021). *Journal of Social Science and Buddhist Anthropology*. 6(1), 363-378.
- Katwattana, Pornphit. (2019). Pushing forward the strategic plan to increase capacity “Laem Chabang Port Smart Ports of the EEC”. Retrieved 29 April 2021. From <https://www.saika.co/2019/01/16/>
- Office of the Secretariat of the House of Representatives. (2018). *Smart environmental city*. Retrieved May 18, 2021. From <http://library2.parliament.go.th/ebook>.
- Rerkjumnian, Montree. (2019). “Associate” failed to meet the criteria for Laem Chabang auction phase 3. *The port is open for new opinions*. Matichon online. Retrieved October 6, 2022 from <http://www.matichon.co.th>
- Suebsiribut, Wattanachai and Suksom, Suebpong. (2021). Development of Electronic Identification Cards and Reducing Redundancies in Modern Thai Government Relations. *Dhammathas Academic Journal*. 21(4). 143-154.

- Sangkaew, Buchita, et al. (2021). *Environmentally friendly port management guidelines with the environment and the rights of local fishing communities in the area of the Eastern Economic Corridor Project, a case study of Chonburi Province*. King Prajadhipok's Institute. 154-180.
- Wongkachonkitti, Nantawan. (2016). Service Policy of Smart Provinces of Thailand. *Valaya Longkorn Research and Development Journal under royal patronage Humanities and Social Sciences*, 11(3), 365-377.

การพัฒนาแบบการบริหารจัดการเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา
โรงเรียนขนาดเล็ก โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน

DEVELOPMENT OF MANAGEMENT MODEL FOR ENHANCING THE QUALITY
OF EDUCATION FOR SMALL SCHOOLS USING
THE COMMUNITY-BASED LEARNING

ระวีวรรณ พรหมวรรณ¹ และชุตินา มุสิกานนท์

Rawiwan Promwan¹ and Chutima Musikanon

มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น

Western University

Email: raviwan1965@hotmail.com¹

Received 25 April 2022; Revised 21 June 2022; Accepted 3 June 2023.

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อพัฒนาแบบการบริหารจัดการเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาโรงเรียนขนาดเล็ก โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน และ 2) เพื่อประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการพัฒนาการบริหารจัดการเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาโรงเรียนขนาดเล็ก โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน โดยมีการดำเนินการวิจัย 4 ขั้นตอน คือ 1) วิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาโรงเรียนขนาดเล็ก โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เพื่อกำหนดองค์ประกอบ และตัวชี้วัด 2) พัฒนารูปแบบองค์ประกอบ และตัวชี้วัดการวิจัย ด้วยเทคนิคเดลฟาย 3) สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 21 คน เพื่อรับข้อเสนอแนะเพิ่มเติม และ 4) ประเมินความคิดเห็นจากผู้บริหารสถานศึกษาและครู จำนวน 150 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน มัธยฐาน และพิสัยควอไทล์

ผลการวิจัยพบว่า 1) การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาโรงเรียนขนาดเล็ก โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านการบริหารทั่วไป ด้านการพัฒนาครูผู้สอน ด้านการพัฒนาการเรียนการสอน และด้านการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน 2) ผลการประเมิน พบว่า องค์ประกอบการบริหารจัดการเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาโรงเรียนขนาดเล็ก โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ทั้งหมดที่กล่าวมาทุกด้าน และอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: รูปแบบการบริหารจัดการ, โรงเรียนขนาดเล็ก, ชุมชนเป็นฐาน

ABSTRACT

The objectives of the research article is 1) to develop a management model to improve the quality of education in small schools. using the community-based learning; and 2) to assess the appropriateness and feasibility of the management development model to enhance the quality of education in small schools. using the community-based learning. The research was

conducted in four steps: 1) analyze documents and research related management to improve the quality of education in small schools using the community-based learning to define the components and indicators 2) develop the components and research indicators using Delphi technique, 3) interviewed 21 experts to obtain additional suggestions, and 4) evaluate opinions of 150 school administrators and teachers. The statistics used in the data analysis were percentage, mean and standard deviation, median, and quartile Interquartile range

The results show that: 1) Development of management style elements to enhance the quality of education in small schools using the community-based learning in all 4 areas: General administration; Teacher development, Teaching and learning development and the Development of relationships between schools and communities. 2) The results of the evaluation show that the management components to improve the quality of education in small schools using the community-based learning is all of the above and is at a high level

Keyword: Management Model, Education for Small Schools, Community-Based Learning

บทนำ

การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาประเทศ ประเทศจะเจริญก้าวหน้าต้องอาศัยการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และวัฒนธรรม ซึ่งการพัฒนาในด้านต่าง ๆ นั้น จำเป็นต้องอาศัยกำลังคนเป็นเรื่องสำคัญ เพราะคนเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณค่า แต่คนจะมีประสิทธิภาพ เพียงใดนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับการจัดการด้านการศึกษาและสถานการณ์การพัฒนาประเทศที่จะบ่งชี้ว่าประเทศยังต้องเผชิญกระแสการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในและภายนอกประเทศอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืนในอนาคต จำเป็นอย่างยิ่งต้องเสริมสร้างระบบภูมิคุ้มกันต่างมีความเข้มแข็งขึ้นตามแนวทางการพัฒนาภายใต้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่สำคัญ เช่น การพัฒนาคนให้มีคุณภาพพร้อมก้าวสู่สังคมบนฐานแห่งความคิดสร้างสรรค์ มีความเป็นธรรม เชื่อมโยงกับนานาประเทศ บนความสมดุลของทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ อันเป็นฐานที่มั่นคงและพร้อมที่จะเผชิญกับสถานการณ์ที่จะเปลี่ยนแปลงได้ในอนาคต

การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาที่เป็นไปตามเจตนารมณ์ของรัฐที่ต้องการกระจายอำนาจการจัดการศึกษาที่เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของนักเรียน ครอบครัว พ่อแม่ ผู้ปกครองและชุมชน การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน จึงน่าจะเป็นรูปแบบวิธีการที่มีแนวทางตรงเจตนารมณ์ของแผนพัฒนาการศึกษาชาติฉบับปัจจุบัน คือส่งเสริมให้สถานศึกษามีอิสระทั้งในด้านวิชาการ งบประมาณ บุคลากร และบริหารทั่วไป โดยมีส่วนร่วมกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษาอย่างยั่งยืน การมีส่วนร่วมของชุมชน ในการจัดการศึกษาโดยใช้ชุมชนเป็นฐานสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน เป็นการสร้างบทบาทภาระหน้าที่ใหม่ให้กับชุมชน โดยมีหลักแนวคิดในการดำเนินการ ที่ต้องประกอบไปด้วย 1) ชุมชนมีส่วนร่วมกับโรงเรียนในการพัฒนาและบริหารหลักสูตรสถานศึกษา 2) ใช้หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง และชุมชน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในรูปแบบของคณะกรรมการ เช่น คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน คณะกรรมการเครือข่ายผู้ปกครองประจำคณะสี คณะกรรมการเครือข่ายผู้ปกครองประจำหมู่บ้าน 3) การจัดการศึกษาต้องตอบสนองและสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครองและชุมชนมากที่สุด 4) โรงเรียนต้องจัดการศึกษาในระบบ พัฒนาผู้เรียนให้มีความรับผิดชอบต่อเศรษฐกิจ สังคม การเมือง สิ่งแวดล้อม มีการบริการ

แก่ชุมชน ตั้งศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

การศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นก้าวแรกของความพยายามที่จะลดความไม่เท่าเทียมกันของมนุษย์ที่ส่งผลต่อบุคคลหลากหลายกลุ่ม ทั้งสตรี เด็ก ชาวนชนบท คนยากจนในเมือง กลุ่มชาติพันธุ์ชนกลุ่มน้อยด้อยโอกาส และเด็กเป็นจนวนล้าน ๆ คนที่ขาดโอกาสเข้าเรียนในสถานศึกษาและไม่มีงานทำ ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกจึงให้ความสำคัญต่อการศึกษาระดับพื้นฐานของประชาชน เพื่อเป็นฐานของการพัฒนา โดยเฉพาะฐานการสร้างความสามารถใน การแข่งขันทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม เทคโนโลยีและการสื่อสาร ที่นับวันจะทวีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ แต่ละประเทศจึงให้ความสำคัญต่อการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อขจัดความเหลื่อมล้ำ สร้างความเท่าเทียมและโอกาสในการได้รับการศึกษาของประชาชน ในชาติให้มากขึ้นตามดัชนีความเจริญเติบโตของประเทศ การบริหารจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานที่สนองตอบความต้องการของประเทศและประชาชนที่มีประสิทธิภาพ คุณภาพ เป็นไปอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม จึงเป็นความจำเป็นที่แต่ละประเทศต่างคำนึงถึงและมุ่งมั่นเพื่อความสำเร็จ และสานต่อการจัดการศึกษาในระดับการศึกษาที่สูงขึ้นตามทิศทางการพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะการพัฒนาการบริหารจัดการสถานศึกษาให้มีความอิสระ คล่องตัว และมีประสิทธิภาพการศึกษาเป็นเครื่องมือที่จะช่วยพัฒนาคนในชาติให้มีความรู้ ความสามารถ และมีคุณลักษณะตรงตามความต้องการของประเทศและตอบสนองต่อกระแสโลกาภิวัตน์ การจัดการศึกษาทุกด้านจำเป็นต้องพัฒนาทักษะต่าง ๆ เพื่อนำไปใช้ในการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข และการประกอบอาชีพอย่างสร้างสรรค์ (Tony Wagner, 2012 : 24)

อย่างไรก็ตาม รัฐบาลปัจจุบันได้พยายามผลักดันให้ประเทศไทยไปสู่ประเทศไทย 4.0 และลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม โดยไม่ทิ้งเด็กประมาณ 1 ล้านคน ที่ยากจนอยู่ในโรงเรียนขนาดเล็ก จึงควรอย่างยิ่งที่จะจัดให้โรงเรียนขนาดเล็กเป็นประเด็นระดับชาติที่ต้องดำเนินการไม่ต้องรอเวลา เนื่องจากการพัฒนามนุษย์เป็นส่วนหนึ่งของยุทธศาสตร์การพัฒนาเทคโนโลยีและการแข่งขันโดยเชื่อว่ากำลังแรงงานที่มีฝีมือและระดับมันสมองช่วยสร้างเศรษฐกิจใหม่และสร้างนวัตกรรม (Patmasiriwat, D., 2010) จากความสำคัญทางดังกล่าว ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาเรื่อง “การพัฒนาแบบการบริหารจัดการเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาโรงเรียนขนาดเล็กโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน” ว่ามีองค์ประกอบใดบ้างที่จะเหมาะสมกับรูปแบบการบริหารจัดการเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาโรงเรียนขนาดเล็ก โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ทั้งนี้ เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดสำหรับการพัฒนาแบบการบริหารจัดการเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาโรงเรียนขนาดเล็กโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน
2. เพื่อประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารจัดการเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาโรงเรียนขนาดเล็ก โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาโรงเรียนขนาดเล็ก โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาในรูปแบบการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ทำการกำหนดระเบียบวิธีการวิจัย ซึ่งประกอบไปด้วย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างการวิจัยแบบเทคนิคเดลฟายจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 21 คน เลือกผู้ตอบแบบสอบถาม

ความคิดเห็น สุ่มโรงเรียนระดับมัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร จำนวน 75 โรงเรียน โรงเรียนละ 2 คน คือ ผู้บริหารสถานศึกษา 1 คน และครูผู้สอน 1 คน รวมทั้งหมด 150 คน

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย ที่ประกอบด้วย ด้านบริหารทั่วไป ด้านการพัฒนาครูผู้สอน ด้านการพัฒนาสื่อการเรียนการสอน และด้านการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

ขั้นตอนที่ 2 พัฒนาระบบการบริหารจัดการเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาโรงเรียนขนาดเล็ก โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ด้วยเทคนิค เดลฟาย (Delphi Technique) กับผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 21 คน

ขั้นตอนที่ 3 แสวงหาข้อเสนอแนะเพิ่มเติม โดยเชิญผู้บริหารสถานศึกษามาจัดประชุม กลุ่มสนทนา (Focus Group Discussion) จากผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารสถานศึกษา ที่มีประสบการณ์ มีคุณวุฒิ และเป็นที่ยอมรับในแวดวงวิชาการจำนวน 9 คน เพื่อเสริมให้การพัฒนากระบวนการบริหารจัดการเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาโรงเรียนขนาดเล็ก โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน มีความเหมาะสมและมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ขั้นตอนที่ 4 ประเมินความคิดเห็นในการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาโรงเรียนขนาดเล็ก โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน จากผู้บริหารสถานศึกษา จากโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร จำนวน 75 โรงเรียน โรงเรียนละ 2 คน รวมทั้งหมด 150 คน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ศึกษาเอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งหมด สร้างแบบสอบถามแบบประมาณค่าเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาโรงเรียนขนาดเล็ก โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ให้ครอบคลุมเนื้อหา สรุปลองค์ประกอบรูปแบบการบริหารจัดการเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาโรงเรียนขนาดเล็ก โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ต่อไปนี้ ด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านการพัฒนาครูผู้สอน ด้านพัฒนาการเรียนการสอน ด้านการพัฒนาทักษะผู้เรียน ด้านพัฒนาสื่อการเรียนการสอน และด้านการพัฒนาการประเมินผล การเรียน

ตรวจสอบความเที่ยงเชิงเนื้อหา (Content Validity) หลังจากสร้างแบบสอบถามเสร็จแล้ว นำแบบสอบถามไปให้คณะกรรมการที่ปรึกษาพิจารณาเพื่อตรวจสอบความสมบูรณ์ของเนื้อหาก่อนที่จะส่งให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบอีกครั้ง ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน ที่มีประสบการณ์ คุณวุฒิ และเป็นที่ยอมรับในด้านการบริหารการศึกษา หลังจากนั้น นำผลการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิ มาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Congruence: IOC)

ตรวจสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือวิจัยโดยนำไปทดลองใช้ (Try Out) กับผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนจากโรงเรียนสังกัดพื้นที่กรุงเทพมหานครที่มีใช้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน แล้วคำนวณค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามโดยรวมทั้งฉบับโดยใช้สูตรการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient Alpha) ของครอนบาค (Cronbach, 1960 : 201-204)

เก็บรวบรวมข้อมูล โดย

รอบที่ 1 เป็นแบบสอบถามในลักษณะคำถามเปิด เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญแสดงความคิดเห็นวิเคราะห์และวิจารณ์อย่างกว้างขวางในทุกประเด็น การรวบรวมข้อมูลรอบที่ 1 นี้ อาจใช้การส่งแบบสอบถามไปถาม

ผู้เชี่ยวชาญ และอาจมีการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการกับผู้เชี่ยวชาญโดยมีการตั้งคำถามแบบเปิดนำซึ่งจะทำให้ได้ความคิดเห็นอย่างกว้างขวางและตรงประเด็นที่ผู้วิจัยต้องการ

รอบที่ 2 ใช้แบบสอบถามฉบับใหม่ที่ได้จากการรวบรวมความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่ตอบคำถามแบบเปิดในรอบที่ 1 มาสร้างเป็นคำถามแบบปิด ซึ่งจะเป็นคำถามแบบประเมินค่า (Rating Scale Questionnaires) แล้วส่งให้ผู้เชี่ยวชาญตอบ

รอบที่ 3 นำคำถามรอบที่ 2 มาวิเคราะห์หาค่ามัธยฐานและค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ ของคำถามแต่ละข้อ จากนั้นใช้ข้อคำถามเดิมสร้างเป็นแบบสอบถามฉบับใหม่ โดยเพิ่มค่ามัธยฐานกับค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ไว้ และบอกให้ผู้เชี่ยวชาญทราบว่า ผลการตอบรอบที่ 2 ท่านตอบอยู่ตำแหน่งใดให้ผู้เชี่ยวชาญได้มีการทบทวนคำตอบและตอบกลับมาอีกครั้ง ซึ่งในการตอบครั้งนี้ผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนจะทราบว่าตนมีความคิดเห็นแตกต่างหรือไม่แตกต่างไปจากความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญคนอื่นและจะได้พิจารณาว่า ตนเห็นด้วยกับความสอดคล้องในความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญคนอื่น ๆ หรือไม่ หากไม่เห็นด้วยก็ให้แสดงเหตุผลประกอบพร้อมยืนยันคำตอบเดิม

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเทคนิคเดลฟาย สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล คือ หาค่ามัธยฐาน (Median) ค่าฐานนิยม (Mode) และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Inter Quartile Range) ของแต่ละข้อคำถามที่ได้จากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ จากนั้นทำการส่งแบบสอบถามรอบที่ 2 พร้อมทั้งรายงานให้ผู้เชี่ยวชาญทราบเกี่ยวกับค่ามัธยฐาน ค่าฐานนิยม และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ของแต่ละข้อคำถามที่ได้วิเคราะห์ จากคำตอบของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ รวมทั้งคำตอบเดิมของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญเพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เชี่ยวชาญได้ทราบความเหมือนและความแตกต่างระหว่างคำตอบของตนเองและของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญท่านอื่น สำหรับนำมาใช้ประกอบการพิจารณาทำการตัดสินใจยืนยันหรือเปลี่ยนแปลงคำตอบของตน หากผู้เชี่ยวชาญยังยืนยันคำตอบเดิม แต่เป็นคำตอบที่มีค่าอยู่นอกพิสัยระหว่างควอไทล์ ผู้เชี่ยวชาญท่านนั้นจะต้องให้เหตุผลประกอบการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเทคนิคเดลฟาย

การสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยได้เชิญผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาสำหรับศตวรรษที่ 21 จำนวน 9 คน มาร่วมอภิปรายผล และแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นปัญหา และแนวทางการพัฒนา

การวิเคราะห์ข้อมูลประเมินความพึงพอใจของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ศึกษาการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาโรงเรียนขนาดเล็ก โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน แปลความหมายโดยใช้วิธีนำค่าเฉลี่ยมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์การแปลความหมาย โดยใช้ช่วงของค่าเฉลี่ยเป็นเกณฑ์ในการแปลความหมายตามแนวคิดของเบสท์ (Best, 1981: 69)

ผลการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลจากความเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านรูปแบบการบริหารจัดการเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาโรงเรียนขนาดเล็ก โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สรุปได้ดังนี้

1. การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาโรงเรียนขนาดเล็ก โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ผู้เชี่ยวชาญ ทั้ง 21 คน เห็นด้วยกับองค์ประกอบของรูปแบบการบริหารจัดการเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาโรงเรียนขนาดเล็ก โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ผู้เชี่ยวชาญที่ร่วมกระบวนการเดลฟายเทคนิค เห็นว่ารูปแบบการบริหารจัดการเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาโรงเรียนขนาดเล็ก โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ที่ประกอบด้วยองค์ประกอบ 4 ด้าน คือ ด้านการบริหารทั่วไป ด้านการพัฒนาครูผู้สอน ด้านการ

พัฒนาการเรียนการสอน และด้านการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน และตัวชี้วัดขององค์ประกอบทั้ง 20 ข้อ มีความเหมาะสมดี ส่วนการประเมินความคิดเห็นของผู้บริหาร และครูมีความเห็นว่าเหมาะสมในระดับมาก และการสนทนากลุ่ม พบว่า ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารสถานศึกษา ทั้ง 9 คน ต่างเห็นสอดคล้องกันว่าองค์ประกอบและตัวชี้วัดของรูปแบบการบริหารจัดการเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาโรงเรียนขนาดเล็ก โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเหมาะสมดีแล้ว

3. การประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการพัฒนาการบริหารจัดการเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาโรงเรียนขนาดเล็ก โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน จากการประเมินความคิดเห็นของผู้บริหาร และครูในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน ทั้ง 150 คน พบว่า ทุกคนเห็นด้วยกับองค์ประกอบของรูปแบบการบริหารจัดการเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาโรงเรียนขนาดเล็ก โดยใช้ชุมชนเป็นฐานทั้งหมดที่กล่าวมาทุกด้านแล้วอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.27$)

อภิปรายผล

จากผลของการวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตเพื่อความยั่งยืนของชุมชนบางกะเจ้า ผู้วิจัยสามารถทำการอภิปรายผลได้ดังนี้

1. การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาโรงเรียนขนาดเล็ก โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน มีผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ควรนำมาอภิปรายทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านการพัฒนาครูผู้สอน ด้านการพัฒนาการเรียนรู้ ด้านการพัฒนาทักษะผู้เรียน ด้านการพัฒนาสื่อการเรียนการสอน และด้านการพัฒนาการประเมินผลผู้เรียน สามารถทำการอภิปรายผลแยกเป็นรายด้านได้ดังนี้

1.1 ด้านการบริหารทั่วไป ที่พบว่าควรมีตัวชี้วัดที่ ผู้บริหารต้องมีธรรมาภิบาล ผู้บริหารต้องมีวิสัยทัศน์เชิงกลยุทธ์ ผู้บริหารต้องบริหารงานแบบมีส่วนร่วม ผู้บริหารเป็นผู้สร้างแรงจูงใจ และผู้บริหารเป็นผู้อำนวยความสะดวก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุรเดช โสมบุตร (Somabutr, S.,2017) ศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 ผลการวิจัยพบว่า ด้านการบริหารจัดการ ได้แนวทางการพัฒนาคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็ก คือ ควรส่งเสริมการใช้แหล่งข้อมูลแก่ครูและนักเรียนในการค้นคว้าและจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ ปรับปรุงระบบอุปกรณ์การเรียนทางไกลผ่านดาวเทียมให้มีสภาพพร้อมใช้งาน สนับสนุน ส่งเสริมการนำสื่อและเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาปรับใช้ในการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ มีแผนในการพัฒนาคุณภาพโรงเรียน โดยกำหนดเป็นยุทธศาสตร์ของโรงเรียน ดำเนินการตามแผนการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก

1.2 ด้านการพัฒนาครูผู้สอน ที่พบว่าควรมีตัวชี้วัดที่ ครูต้องเปลี่ยนบทบาทจากผู้สอนเป็นโค้ช ครูต้องยึดเด็กเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ ครูต้องยึดหลักสอนน้อยเรียนมาก ครูต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล และครูต้องออกแบบกระบวนการเรียนให้สนุก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมศรี สุ่มมัตย์ (Summat, S.,2014) ได้ศึกษารูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพนักเรียน ในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 รูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพนักเรียน ในโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 ประกอบด้วย 1) หลักการ ได้แก่ 1.1) การจัดการศึกษามีความสอดคล้องกับสภาพปัญหา ความต้องการและบริบทของโรงเรียน 1.2) เน้นการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง 1.3) จัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 1.4) การพึ่งตนเองในระบบการบริหารและการจัด การเรียนรู้ของผู้เรียน 1.5) การสร้างสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ 2)

จุดมุ่งหมายการพัฒนาให้นักเรียนเป็นคนดี เก่งและมีความสุข มีคุณธรรม จริยธรรม สามารถคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และมีความสนใจใฝ่รู้

1.3 ด้านการพัฒนาการเรียนการสอน ที่พบว่าควรมีตัวชี้วัดที่สอนให้เด็กมีสุนทรียภาพในศิลป์ ดนตรี และกีฬา สอนให้เด็กมีทักษะในการทำงานและรักการทำงาน สอนให้เด็กเข้าใจและแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง สอนให้เด็กมีความรู้และทักษะของโลกในศตวรรษที่ 21 และสอนให้เด็กรู้จักพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เพ็ญภา ชูพงษ์ (Chuphong, P.,2013) ศึกษาเรื่อง การบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กแบบมีส่วนร่วมของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผลการวิจัยพบว่า พบว่า การแก้ไขปัญหา ต้องมีความยืดหยุ่นในการกำหนดรูปแบบให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่วัฒนธรรม และความพร้อมของแต่ละท้องถิ่น ควรมีนโยบายให้มีความชัดเจนและต่อเนื่องในการแสวงหาความร่วมมือในการจัดการศึกษาร่วมกัน ส่งเสริมให้มีแผนปฏิบัติงานด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านบุคคล และด้านบริหารทั่วไป ให้สอดคล้องกัน เช่น ส่งเสริมให้มีระบบการพัฒนาบุคลากรในโรงเรียนขนาดเล็ก การจัดระบบการเรียนรู้แบบศูนย์การเรียนรู้หรือ การสอนแบบคละชั้น การใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม ส่งเสริมให้มีการจัดงบประมาณในรูปแบบของกองทุนพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กให้ชุมชนและท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมอย่างมีประสิทธิภาพ ส่งเสริมให้วิทยากรในท้องถิ่น ราษฎรชาวบ้าน หรือครูที่เกษียณอายุราชการแล้วมาช่วยในการจัดการเรียนการสอน

1.4 ด้านการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ที่พบว่าควรมีตัวชี้วัด ที่นักเรียนเรียนรู้ภูมิปัญญาและสถานที่สำคัญของชุมชน ชุมชนต้องมีส่วนร่วมรับรู้ในเรื่องการเงินของโรงเรียน กรรมการโรงเรียน ประกอบด้วยตัวแทนครูและชุมชน ประชาสัมพันธ์ให้ชุมชนตระหนักว่าตนเองเป็นเจ้าของโรงเรียน และชุมชน ต้องมีส่วนร่วมในกิจกรรมทุกประเภท ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พิสิฐ เทพไกรวัล (Thepkraiwan, P.,2011) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบเครือข่ายความร่วมมือเพื่อคุณภาพการจัดการศึกษาในโรงเรียน ประถมศึกษาขนาดเล็ก ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มบุคคล หน่วยงาน/องค์กร ที่สมัครใจรวมกลุ่มเครือข่ายความร่วมมือ ได้แก่ กลุ่มผู้ปกครองนักเรียน กลุ่มผู้นำชุมชน สถาบันทางศาสนา สถาบันอุดมศึกษา กลุ่มศิษย์เก่า ภูมิปัญญาท้องถิ่น โรงพยาบาลชุมชน สถาบันพัฒนาฝีมือแรงงาน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยได้ดำเนินการตามกระบวนการปฏิบัติงานของเครือข่าย ตั้งแต่การวิเคราะห์บริบทเพื่อทราบจุดแข็งและจุดที่ควรพัฒนาของการดำเนินงาน ด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านบุคคล และด้านบริหารทั่วไป แล้วสรุปรวมจุดแข็งและจุดที่ควรพัฒนาของการดำเนินงานแต่ละด้าน เพื่อกำหนดเป้าหมายในการทำงาน มีการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์และจัดทำแผนพัฒนาร่วมกัน

2. จากการประเมินความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครู ทั้ง 150 คน พบว่า ทุกคนมีความพึงพอใจรูปแบบการบริหารจัดการเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาโรงเรียนขนาดเล็ก โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน โดยภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก เนื่องจากรูปแบบการบริหารจัดการเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาโรงเรียนขนาดเล็ก โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ได้ผ่านกระบวนการที่มีคุณภาพ สะท้อนสภาพความเป็นจริงของการบริหารโรงเรียน จึงทำให้การประเมินความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของโกลด์ (Gold, 2000 : 295) ได้ศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาระดับโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยเน้นการมีส่วนร่วมระหว่างชุมชน ผู้ปกครอง และนักเรียน ซึ่งถือเป็นส่วนหนึ่งของการปฏิรูปการศึกษาในรัฐ Philadelphia ผลการศึกษาพบว่า การจัดการของชุมชนเป็นสื่อกลางระหว่างผู้ปกครอง ครอบครัวกับโรงเรียน เพื่อเป้าหมายในการเสริมสร้างการอ่านออกเขียนได้ และการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ และทำให้ผู้ปกครองได้รับความรู้เกี่ยวกับชุมชน ซึ่งถือเป็นสมบัติความรู้ที่มีคุณค่ายิ่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งความรู้เกี่ยวกับชุมชนและความสามารถในการอ่านออกเขียนได้ของผู้ปกครองในท้องถิ่น การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

ฐานะของคนในชุมชน เป็นต้น ดังนั้นการสร้างการมีส่วนร่วม และความร่วมมือระหว่างผู้ปกครองกับนักการศึกษา ทำให้ผู้ปกครองเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าทั้งด้านสังคมและวัฒนธรรม เพื่อเสริมสร้างประสบการณ์ให้กับโรงเรียนได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของดีลันเนย์ (Delaney, 2000 : 2349 – A) ได้ศึกษาความร่วมมือของผู้ปกครอง และสมาชิก ในชุมชน ในการเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับการจัดหลักสูตรการเรียน การสอนในระดับท้องถิ่น ภายใต้ระบบของโรงเรียนแห่งรัฐ/สาธารณะ โดยเน้นการศึกษาทักษะของผู้ปกครอง เกี่ยวกับการมีบทบาทในฐานะเป็นตัวแทนที่อยู่ในคณะกรรมการโรงเรียนที่เป็นตามระบอบประชาธิปไตย ตลอดจนความพึงพอใจ/ไม่พอใจต่อช่องทางการสื่อสาร ผลการศึกษาพบว่า (1) ความแตกต่างของการมีวิสัยทัศน์เกี่ยวกับบทบาทในการตัดสินใจของผู้ปกครองกับนักศึกษามีผลทำให้เกิดความตึงเครียดระหว่างกลุ่มทั้งสองได้ (2) ช่องทางการสื่อสารระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครองที่เหมาะสม จะต้องเกี่ยวข้องกับเด็กหรือสถานการณ์ที่ไม่ก่อให้เกิดการโต้แย้งระหว่างกันได้ (3) การเปิดโอกาสให้มีการสื่อสารแบบสองทางอย่างเปิดเผย และต่อเนื่อง จะเพิ่มให้ผู้ปกครองมีสิทธิในการแสดงความคิดเห็นและมีส่วนร่วมมากขึ้น (4) การที่ไม่ส่งเสริมให้มีการร่วมมืออย่างใกล้ชิดและเปิดเผยจะนำไปสู่การโต้แย้งและประท้วงเกิดขึ้นได้ (5) เสียงเรียกร้องจากนักธุรกิจมีอาชีพมีบทบาทมากกว่าเสียงเรียกร้องจากบุคคลกลุ่มอื่น ๆ ในการทำให้ผู้บริหารโรงเรียนได้ปรับเปลี่ยนรูปแบบการบริหารจัดการ สอดคล้องกับงานวิจัยของบริตติงแฮม (Brittingham.1998, p. 1406 –A) ได้สรุปลักษณะการมีส่วนร่วมของโรงเรียน ครอบครัวและชุมชนที่ประสบผลสำเร็จ ดังนี้ ผู้ปกครองมีความสำคัญต่อการจัดการศึกษาและเป็น ความคาดหวังที่สำคัญที่จะทำให้ห้องเรียนมีคุณภาพ และพัฒนาปรับปรุงอย่างมีคุณภาพ และพัฒนา ปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง ครูจะต้องประชาสัมพันธ์ให้ผู้ปกครองเข้าใจในการจัดการเรียนการสอนว่า จะสอนอะไร สอนอย่างไร และผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอย่างไร ซึ่งสิ่งที่ผู้ปกครองและชุมชนจะต้องตระหนักคือ การเข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมด้านสังคม อารมณ์ และความก้าวหน้าในวิชาชีพของเด็ก การพัฒนาสถานะของเด็ก และครอบครัวให้ดีขึ้น ถือเป็นความจำเป็นขั้นพื้นฐานในการมีส่วนร่วมของโรงเรียน ครอบครัว ชุมชนที่เข้มแข็ง ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนจะเป็นตัวบ่งชี้ถึงการมีส่วนร่วมและความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Louise (1998 : 4551-A) ได้วิจัยเรื่อง “ความพึงพอใจของผู้ปกครอง และชุมชน ในการมีส่วนร่วมในการประกอบกิจกรรม” พบว่า ผู้ปกครองและชุมชนต้องการมากกว่าการเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องเท่านั้น คือ ต้องการเข้าไปเป็นหุ้นส่วนในการช่วยเหลืออย่างเท่าเทียมกัน ผู้ปกครอง และชุมชน มีความคาดหวังที่จะร่วมให้คำแนะนำแก่ผู้เรียนและสิ่งที่สามารถช่วยได้มากที่สุด คือ การให้ความรู้เฉพาะทาง / ทักษะ การประเมินผล

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งนี้

1. ด้านการบริหารทั่วไป สถานศึกษาควรส่งเสริม สนับสนุนปรับปรุงรูปแบบการจัดการเรียนการสอนให้มีความเหมาะสมกับสภาพของชุมชน และนักเรียน เพื่อการพัฒนาที่มีประสิทธิภาพต่อไป
2. ด้านการพัฒนาครูผู้สอน สถานศึกษาควรจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาครูผู้สอน เช่น การจัดอบรมให้ความรู้ต่าง ๆ การศึกษาดูงาน ตลอดจนการสนับสนุนการเรียนต่อในระดับที่สูงขึ้น
3. ด้านการพัฒนาการเรียนการสอน สถานศึกษาควรมีการจัดอบรมให้ความรู้กับครูผู้สอนอย่างสม่ำเสมอ เพื่อการพัฒนาเทคนิคการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป
4. ด้านการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน สถานศึกษาควรสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนมีความตื่นตัวในการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ อยู่ตลอดเวลา

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการวิจัยสภาพปัญหาการบริหารจัดการเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาโรงเรียนขนาดเล็ก โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อจะทราบว่าในปัจจุบันมีปัญหาและความต้องการในประเด็นใดที่สำคัญ
2. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบรูปแบบการบริหารจัดการเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาโรงเรียนขนาดเล็ก โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน กับประเทศอื่น ๆ เพื่อหาแนวทางพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาโรงเรียนขนาดเล็ก โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ที่มีความทันสมัยต่อการบริหารต่อไป

References

- Best, John W. (1981). *Research in Education*. 3rd ed. Englewood cliffs, New Jersey : Prentice. Hall Inc.
- Cronbach, L. J. (1990). *Essentials of psychological testing(5th ed.)*. New York : Harper Collins.
- Chuphong, P., (2013). Management of small schools with participation of communities and local administrative organizations. Doctor of Philosophy Thesis Department of Public Administration Graduate School of Management Studies Sripatum University.
- Delaney. (2000). “Parent Participation in District - level Curriculum Decision – Making : A Year in The Life of A School District,” *Proquest Digital Dissertations*. 60 (7) : 349.
- Gold, S.E. (2000). “Community Organizing at a Neighborhood High School : Promises and Dilemmas in Building Parent - educator Partnership and Collaborations,” *Pro Quest Digital Dissertations*. 60 (7) : 295.
- Patmasirawat, D., (2010). Finance for society: Imagination and research for a better society. 5th printing. Bangkok: P.A. Living.
- Romsri, S., (2016). Management model to raise the quality and standards of educational institutions. Roi Et Primary Educational Service Area Office, Area 1. Praewa Kalasin Academic Journal Kalasin University. 3(1): 9-26.
- Somabutra, S., (2017). Guidelines for developing the quality of small schools. Under the Khon Kaen Primary Educational Service Area Office, Area 4. Journal of Humanities and Social Sciences Mahasarakham University. 36(6): 28-41.
- Summat, S., (2014). Educational management model to develop student quality in small schools. Under the jurisdiction of the Kalasin Primary Educational Service Area Office, Area 3. Thesis, Ph.D. Maha Sarakham: Maha Sarakham Rajabhat University.
- Theppkraiwan, P., (2011). Development of a cooperation network model for the quality of education in small primary schools. Doctor of Philosophy Thesis Graduate School :Khon Kaen University.
- Wagner, Tony. (2012). *Tony Wagner’s Seven Survival Skills*. Available from <http://www.tonywagner.com/7-survival-skills>.

กลยุทธ์การเติบโตอย่างยั่งยืนของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลาง
ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

SUSTAINABLE GROWTH STRATEGY OF MEDIUM-SIZED ENTERPRISE OPERATORS
IN BANGKOK METROPOLITAN REGION

ภณ ทัพพินท์กร

Pana Tappinkorn

มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น

Western University, Thailand

Email: pana@tappinthaikorn.com

Received 9 February 2023; Revised 27 December 2023; Accepted 28 December 2023.

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาคุณลักษณะของผู้ประกอบการ การจัดการเชิงกลยุทธ์ และการจัดการนวัตกรรมของผู้ประกอบการของวิสาหกิจขนาดกลางในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล และ 2) ศึกษากลยุทธ์การเติบโตอย่างยั่งยืนของวิสาหกิจขนาดกลางในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล เป็นการวิจัยแบบแบบผสมผสาน โดยการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างแล้วจึงนำผลการวิจัยเชิงคุณภาพมาออกแบบเป็นแบบสอบถามในเชิงปริมาณ สถิติที่ใช้ในการวิจัยการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานทดสอบสมมติฐานการวิจัย โดยใช้ Structural Equation Modeling (SEM)

ผลการวิจัยพบว่า ผู้ประกอบการให้ความสำคัญต่อคุณลักษณะของผู้ประกอบการ ในเรื่องการเรียนรู้มากที่สุดและคุณลักษณะของผู้ประกอบการมีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อกลยุทธ์การเติบโต และมีอิทธิพลทางอ้อมเชิงบวกต่อการเติบโตอย่างยั่งยืนของวิสาหกิจขนาดกลาง, การจัดการเชิงกลยุทธ์ของผู้ประกอบการให้ความสำคัญกับการกำหนดทิศทางองค์กรมากที่สุด และการจัดการเชิงกลยุทธ์ มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อกลยุทธ์การเติบโต และมีอิทธิพลทางอ้อมเชิงบวกต่อการเติบโตอย่างยั่งยืนของวิสาหกิจขนาดกลาง, ผู้ประกอบการให้ความสำคัญต่อการจัดการนวัตกรรมมากที่สุด และการจัดการนวัตกรรมมีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อกลยุทธ์การเติบโต และมีอิทธิพลทางอ้อมเชิงบวกต่อการเติบโตอย่างยั่งยืนของวิสาหกิจขนาดกลาง, กลยุทธ์การเติบโต ผู้ประกอบการให้ความสำคัญต่อกลยุทธ์เกี่ยวกับการตลาดและส่วนแบ่งการตลาด และกลยุทธ์เชิงรุก คือ การเจาะตลาด กลยุทธ์เชิงรับคือการรักษาเสถียรภาพและเศรษฐกิจเพียงพอ และกลยุทธ์นวัตกรรมกับกลยุทธ์การเติบโตมีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อการเติบโตอย่างยั่งยืน, การเติบโตอย่างยั่งยืนผู้ประกอบการให้ความสำคัญต่อการตลาดหรือลูกค้ามากที่สุด(การเติบโต) และให้ความสำคัญต่อการดูแลรักษาสินแวดล้อม (ความยั่งยืน)

คำสำคัญ: กลยุทธ์การเติบโต, การเติบโตอย่างยั่งยืน, ผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลาง

Abstract

The objective of this research is 1) to study the characteristics of entrepreneur's strategic management and innovation management of entrepreneurs of medium-sized enterprise operators in Bangkok Metropolitan Region. (2) To study sustainable growth strategies of medium-sized enterprises in Bangkok Metropolitan Region. The researcher conducted a mixed media research with qualitative research method. Semi-structured interview forms was used and the qualitative research results to design quantitative questionnaire, The statistics used in research are: analysis of mean and standard deviation to test research hypothesis by using Structural Equation Modeling (SEM).

The results show that entrepreneurs focus on the characteristics of entrepreneurs in terms of learning the most and characteristics of entrepreneurs had a positive direct influence on growth strategy and had a positive indirect influence on the sustainable growth of medium-sized enterprises. Strategic management show entrepreneurs pay attention to the most organizational direction determination and strategic management of entrepreneurs had a positive direct influence on growth strategy and a positive indirect influence on the sustainable growth of medium-sized enterprises. The entrepreneurs place the greatest importance on innovative management and innovation management had a positive direct influence on growth strategy and a positive indirect influence on the sustainable growth of medium-sized enterprises. The entrepreneurs had attached great importance to marketing strategies and market share and proactive strategies (market penetration), defensive strategies (Stability Strategies and Sufficient Economic Strategies) and Innovation Strategies and Growth Strategies had a positive direct influence on sustainable growth. The sustainable growth found entrepreneurs had attach great importance to marketing or customers the most (growth) and pay attention to environmental protection (sustainability).

Keywords : Growth Strategy, Sustainable growth, Medium-sized enterprises

บทนำ

ปัจจุบันอิทธิพลของเทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Technology) อินเทอร์เน็ตความเร็วสูง (High Speed Mobile Internet) และปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence) นั้นสร้างความเปลี่ยนแปลงให้กับสังคมโลกและภาคธุรกิจอย่างมหาศาล โดยการเปลี่ยนแปลงของสภาวะแวดล้อมทางธุรกิจของโลกที่กำลังเผชิญต่อความผันผวนอันเนื่องจากโลกธุรกิจกำลังดำเนินเข้าสู่ยุคที่ 4 ของอุตสาหกรรมหรือตามที่ Schwab (2017) ได้กล่าวเอาไว้ในหนังสือ The Fourth Industrial Revolution ที่สร้างความเปลี่ยนแปลงให้สังคมโลกและภาคธุรกิจ โดยที่ก่อนหน้านี้โลกมีการเปลี่ยนแปลงภูมิทัศน์ของภาคธุรกิจและอุตสาหกรรมที่เรียกว่าการปฏิวัติอุตสาหกรรมมาแล้วทั้งสิ้น 4 ครั้งโดย 1) การปฏิวัติอุตสาหกรรมครั้งที่ 1 เกิดขึ้นในประเทศอังกฤษช่วงปี ค.ศ. 1760 เป็นการปฏิวัติจากแรงงานคนและสัตว์มาเป็นเครื่องจักรไอน้ำ (Schwab, 2017: 21) 2) การปฏิวัติอุตสาหกรรมครั้งที่ 2 เกิดขึ้นในประเทศสหรัฐอเมริกาช่วงปี ค.ศ. 1870 เป็นการเปลี่ยนแปลงจากพลังงานถ่าน

หันมาสู่การใช้พลังงานไฟฟ้า หลังจากนั้นในปี ค.ศ. 1913 Henry Ford (เฮนรี ฟอร์ด) มีการนำระบบสายพานเข้ามาใช้ในการผลิตรถยนต์จึงทำให้เกิดผลิตภัณฑ์เหมือนๆ กันเป็นจำนวนมาก (Mass Production) 3) การปฏิวัติอุตสาหกรรมครั้งที่ 3 เกิดขึ้นในประเทศสหรัฐอเมริกาช่วงปี ค.ศ. 1970 โดยได้มีการนำคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตเข้ามาใช้ในระบบอุตสาหกรรมเป็นครั้งแรกก่อให้เกิดระบบการผลิตแบบอัตโนมัติและการเชื่อมโยงข้อมูลจากแหล่งต่างๆ เข้าด้วยกัน (Schwab, 2017: 21) 4) การปฏิวัติอุตสาหกรรมครั้งที่ 4 ซึ่งกำลังเกิดขึ้นอยู่ในยุคปัจจุบันเป็นยุคที่เกิดจากการผสมผสานระหว่างอุปกรณ์เข้ากับการติดต่อสื่อสารในรูปแบบเครือข่าย (Cyber-Physical System) ภายใต้นวัตกรรม 4 รูปแบบ คือ ปัญญาประดิษฐ์ การประมวลผลแบบกลุ่มเมฆ อินเทอร์เน็ตเคลื่อนที่ความเร็วสูง และเทคโนโลยีที่ทำให้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ต่างๆ สามารถเชื่อมโยงและรับส่งข้อมูลระหว่างกันได้อย่างง่ายดายและสามารถส่งการเพื่อควบคุมอุปกรณ์ต่างๆ (Internet of Things) (Pathompong Bamreop and Wasuthida Nakkasem, 2018)

วิสาหกิจขนาดกลางขนาดย่อมและรายย่อย (Micro Small and Medium Enterprises: MSME) นั้นมีความสำคัญอย่างยิ่งในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศไทย ทั้งทางด้านการผลิต การจ้างงาน การลงทุน และการส่งเสริมการเป็นผู้ประกอบการ สำหรับประเทศไทย วิสาหกิจขนาดกลาง ขนาดย่อมและรายย่อย (MSME) ประกอบด้วยจำนวนหลายล้านกิจการเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ห่วงโซ่ของเศรษฐกิจหมุนเวียนและเพิ่มความต้องการซื้อภายในประเทศให้มากยิ่งขึ้น มีการใช้จ่ายภายในประเทศเพิ่มมากขึ้น วิสาหกิจขนาดกลางขนาดย่อมและรายย่อย (MSME) มีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศซึ่งเป็นภาคเอกชนเป็นหลักโดยที่สำคัญรัฐบาลยุคปัจจุบันให้ความสนใจและให้ความสำคัญในการพลิกฟื้นเศรษฐกิจด้วยการสนับสนุนวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมผ่านงบประมาณของสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางขนาดย่อม (สสว.) ทั้งนี้การส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม นั้นจะก่อให้เกิดการจ้างงานเป็นจำนวนมากและกระจายงานออกไปสู่ภูมิภาคต่าง ๆ เป็นส่วนสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจเนื่องจากมีความสามารถที่หลากหลายในประเภทของธุรกิจ สามารถเพิ่มมูลค่าให้แก่วัตถุดิบภายในประเทศได้ เนื่องจากวิสาหกิจส่วนใหญ่ใช้ผลผลิตภายในประเทศ สามารถจัดตั้งธุรกิจได้ง่ายใช้เงินลงทุนเริ่มต้นต่ำและเป็นการกิจการที่สามารถกระจายรายได้เป็นพลังขับเคลื่อนที่สำคัญที่สุดของระบบเศรษฐกิจไทยในอนาคต อย่างไรก็ตาม วิสาหกิจขนาดกลาง ขนาดย่อมและรายย่อย (MSME) ส่วนใหญ่ของประเทศไทยยังคงเป็นบริษัทขนาดเล็กที่ยังไม่เติบโตเป็นบริษัทวิสาหกิจขนาดกลางมากเพียงพอ นอกจากนี้วิสาหกิจขนาดเล็กส่วนใหญ่จะอยู่ในภาคบริการเป็นส่วนใหญ่อาทิเช่น ธุรกิจอาหารและเครื่องดื่ม ธุรกิจจำหน่ายเสื้อผ้า ธุรกิจซื้อขายยาไป ที่มีจำนวนมากกว่าภาคการผลิตซึ่งโดยทั่วไปจะทำการเน้นการจำหน่ายสินค้าที่มีราคาทุนถูกและเน้นใช้กลไกด้านราคาเป็นกลยุทธ์ในการแข่งขันมากกว่าที่จะใช้กลยุทธ์ด้านนวัตกรรมเพื่อเป็นการเพิ่มมูลค่าของสินค้าที่สร้างให้เกิดการได้เปรียบทางการแข่งขันซึ่งหากประเทศไทยต้องการให้เศรษฐกิจของประเทศเติบโตได้อย่างยั่งยืนนั้นรัฐบาลจะต้องทำการเร่งพัฒนา วิสาหกิจรายย่อย (Micro) วิสาหกิจขนาดย่อม (SE) ให้เติบโตไปเป็น วิสาหกิจขนาดกลาง (ME) ที่มีศักยภาพและมีขีดความสามารถในการแข่งขันเพิ่มมากขึ้นไป ดังนั้นเพื่อความอยู่รอดของธุรกิจโดยเฉพาะวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมนั้นจำเป็นต้องทำการปรับปรุงและพัฒนากรอบแนวคิดวิสัยทัศน์ พันธกิจ ค่านิยม และการกำหนดยุทธศาสตร์หรือกลยุทธ์ในการบริหารจัดการ การตลาดส่วนประสมทางการตลาด และช่องทางการสื่อสารทางการตลาด ให้สอดคล้องกับระบบเศรษฐกิจโลกที่เปลี่ยนแปลงไปเป็นยุคเศรษฐกิจดิจิทัลหรือประเทศไทย 4.0

จากการอุบัติขึ้นของเทคโนโลยีดิจิทัลในยุคเศรษฐกิจดิจิทัลหรือประเทศไทย 4.0 นั้นได้ส่งผลกระทบต่อภาพรวมของภาคธุรกิจทั่วโลก ทั้งการล่มสลายของสื่อสิ่งพิมพ์ การเสื่อมถอยของสื่อวิทยุและโทรทัศน์ สภาวะความเสื่อมถอยของธุรกิจค้าปลีกแบบมีหน้าร้าน การเติบโตของธุรกิจอีคอมเมิร์ซ การเติบโตของธุรกิจสตรีมมิง

ผนวกกับการแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ที่แพร่กระจายไปทั่วโลกก็ยิ่งเป็นตัวกระตุ้นและผลักดันให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในรูปแบบธุรกิจเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจำกัดจำนวนประชาชนในการเข้ารับบริการ ร้านค้าปลีก การงดให้บริการรับประทานอาหารในร้านอาหาร การงดให้บริการชมภาพยนตร์ในโรงภาพยนตร์ หรือแม้กระทั่งแอปพลิเคชันรายงานสถานการณ์การแพร่กระจายของโรคโควิด 19 ยิ่งเป็นตัวกระตุ้นให้ภาคธุรกิจต้องทำการปรับตัวอย่างมากในการพึ่งพาเทคโนโลยีดิจิทัลมากยิ่งขึ้น ทำให้เครื่องมือทางการตลาดแบบเดิมที่นักการตลาดเคยใช้เพื่อส่งมอบคุณค่าตราสินค้าให้กับผู้บริโภคไม่เหมือนเดิม เกิดการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมผู้บริโภค แนวโน้มทางการตลาด และส่วนประสมทางการตลาด และจากวิกฤตการณ์โรคระบาดโควิด-19 จะเห็นได้ว่าเป็นสิ่งที่ให้บทเรียนกับประชาชนทุกคนบนโลกนี้โดยเฉพาะผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่มีทุนจำกัดจะล้มลงได้ง่าย ๆ ภายใต้สถานการณ์นี้ จึงเป็นโอกาสให้ผู้ประกอบการได้ใช้สติปัญญาในการแก้ปัญหาและทบทวนการดำเนินธุรกิจของตนเองว่าอยู่ภายใต้ความเสี่ยงหรือไม่ รวมถึงความไม่ประมาทในการประกอบธุรกิจ จำนวนวิสาหกิจทั้งประเทศเป็นวิสาหกิจขนาดกลาง (ME) จำนวน 44,847 ราย ซึ่งสามารถคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 1.42 ในขณะที่จำนวนวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมรวมทั้งประเทศ ณ สิ้นปี 2563 มีจำนวนทั้งสิ้น 3,134,442 รายและ GDP ของวิสาหกิจขนาดกลาง (ME) ในปี 2563 มีมูลค่า GDP เท่ากับ 2,668,663 ล้านบาท ซึ่งสามารถคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 17.0 ในขณะที่ GDP ของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (MSME) ในปี 2563 พบว่ามีมูลค่าจำนวน 5,376,066 ล้านบาท ซึ่งคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 34.2 ของ GDP ซึ่งหากนำข้อมูลจำนวนวิสาหกิจขนาดกลางมาเปรียบเทียบกับ GDP แล้วจะเห็นได้ว่า วิสาหกิจขนาดกลาง (ME) จำนวน 44,847 ราย ซึ่งคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 1.42 ที่มีจำนวนน้อยมาก สามารถสร้าง GDP ได้ 2,668,663 ล้านบาท ซึ่งคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 17.0 ซึ่งมากกว่า GDP วิสาหกิจขนาดย่อม (SE) มีมูลค่า GDP เท่ากับ 2,290,099 แต่วิสาหกิจขนาดย่อม (SE) มีจำนวนทั้งสิ้น 415,673 รายมากกว่าวิสาหกิจขนาดกลาง (ME) เกือบ 10 เท่าตัว ดังนั้นหากวิสาหกิจขนาดย่อม (SE) สามารถพัฒนาปรับปรุงไปเป็นวิสาหกิจขนาดกลาง (ME) ที่มีจำนวนเพิ่มมากขึ้นแล้วนั้นก็จะสามารถส่งเสริมให้ GDP ของประเทศเพิ่มขึ้นและส่งเสริมต่อการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศไทย ทั้งทางด้านการผลิต การจ้างงาน การลงทุน และการส่งเสริมการเป็นผู้ประกอบการอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

จากความสำคัญของปัญหานี้หากวิสาหกิจรายย่อย (Micro) สามารถปรับตัวให้ทันสถานการณ์และโอกาสที่จะเอื้ออำนวยกับธุรกิจของตนโดยใช้กลยุทธ์ทางธุรกิจที่เหมาะสมกับวิสาหกิจรายย่อย (Micro) วิสาหกิจขนาดย่อม (SE) เพื่อที่จะได้เติบโตไปเป็น วิสาหกิจขนาดกลาง (ME) ได้อย่างยั่งยืนแล้วนั้นก็จะเป็นการช่วยพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศให้เจริญก้าวหน้ามากยิ่งขึ้น จากที่กล่าวมาข้างต้นแล้วนั้น จึงเป็นเหตุผลที่ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจทำการศึกษาเรื่อง กลยุทธ์การเติบโตอย่างยั่งยืนของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางในเขตกรุงเทพมหานครฯ และปริมณฑล เพื่อนำข้อมูลและผลที่ได้จากการศึกษาวิจัยเสนอเป็นแนวทางในการพัฒนาผู้ประกอบการธุรกิจวิสาหกิจรายย่อย (Micro) วิสาหกิจขนาดย่อม (SE) ให้มีกลยุทธ์การเติบโตที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลทางการแข่งขันในการดำเนินธุรกิจสู่ความสำเร็จมากยิ่งขึ้นและทำให้วิสาหกิจรายย่อย (Micro) วิสาหกิจขนาดย่อม (SE) สามารถเติบโตไปเป็นวิสาหกิจขนาดกลาง (ME) เพิ่มมากยิ่งขึ้น หรือทำให้วิสาหกิจขนาดกลางสามารถเติบโตไปเป็นวิสาหกิจขนาดใหญ่ได้ต่อไปโดยงานวิจัยนี้เป็นการค้นหากกลยุทธ์การเติบโตอย่างยั่งยืนของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางในเขตกรุงเทพมหานครฯ และปริมณฑล และนับเป็นกลยุทธ์ในการดำเนินธุรกิจอีกทางหนึ่งที่จะเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันที่นำไปสู่ความสำเร็จและยังเป็นการวิจัยอีกชิ้นหนึ่งที่มีจุดมุ่งหมายในการช่วยพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศให้เจริญก้าวหน้ามากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาคุณลักษณะของผู้ประกอบการ การจัดการเชิงกลยุทธ์ และการจัดการนวัตกรรม ของผู้ประกอบการของวิสาหกิจขนาดกลางในเขตกรุงเทพมหานครฯ และปริมณฑล
2. เพื่อศึกษากลยุทธ์การเติบโตอย่างยั่งยืนของวิสาหกิจขนาดกลางในเขตกรุงเทพมหานครฯ และปริมณฑล

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method Research) โดยทำการใช้แบบแผนแบบขั้นตอนเชิงอธิบาย (An Explanatory Sequential Design) ที่นำผลเชิงคุณภาพมาอธิบายและสนับสนุนด้วยผลเชิงปริมาณ แล้วนำผลการวิจัยที่ได้มาทำการวิจัยเชิงคุณภาพอีกครั้งเพื่อหาคำตอบของการวิจัยที่มีความครอบคลุม ลุ่มลึกและชัดเจน ที่จะนำไปสู่ความเข้าใจในปรากฏการณ์ที่ศึกษาวิจัยมากขึ้นและเกิดนวัตกรรม ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. ด้านขอบเขต

1.1 ด้านประชากร (Population) สำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ ทำการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางที่ประสบความสำเร็จ ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จำนวน 6 ราย และผู้ทรงคุณวุฒิ 2 ราย การวิจัยเชิงปริมาณ สำหรับภาพรวมจำนวน วิสาหกิจขนาดกลาง ขนาดย่อมและรายย่อย (MSME) จำแนกตามกลุ่มจังหวัด มีจำนวน 272,615 ราย นำมาคำนวณว่ามีวิสาหกิจขนาดกลาง ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลได้จำนวน 11,873 ราย

1) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) คือ ทำการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางที่ประสบความสำเร็จ ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จำนวน 6 ราย และผู้ทรงคุณวุฒิ 2 ราย

2) กลุ่มตัวอย่าง (Sample) คือ ผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลาง ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลได้จำนวน 11,873 ราย และนำมาคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีของ Taro Yamane (อ้างอิง Yamane, Taro. (1967).) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ได้กลุ่มตัวอย่างของ ผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลาง ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จำนวน 387 ราย

1.2 ด้านเนื้อหา ได้แก่ ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกลยุทธ์การเติบโตอย่างยั่งยืนของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

2. ด้านเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ เชิงคุณภาพ ใช้การเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้วยวิธีการเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบบเจาะจง จากผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ที่ประสบความสำเร็จ เป็นเจ้าของบริษัทที่เปิดดำเนินการแล้วไม่น้อยกว่า 5 ปีบริษัทที่มีผลประกอบการเติบโต จำนวน 6 คน เชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) ความคิดเห็นของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลาง ในประเด็นคุณลักษณะของผู้ประกอบการธุรกิจ การจัดการเชิงกลยุทธ์ การจัดการนวัตกรรม เป็นอย่างไร และกลยุทธ์การเติบโตอย่างยั่งยืนของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล เป็นอย่างไร จากนั้นนำผลการสัมภาษณ์ที่ได้มานำไปสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 2 ท่านว่าเห็นด้วยกับผลการสัมภาษณ์อย่างไรและมีคำแนะนำอย่างไร จากนั้นจึงนำข้อมูลที่ได้มาออกแบบ แบบสอบถามในการวิจัยเชิงปริมาณ และเมื่อได้ผลการวิจัยเชิงปริมาณแล้ว ให้กลับมาทำ เชิงคุณภาพ อีกครั้งโดยให้นำผลที่ได้กลับไปสัมภาษณ์ ผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง สองท่านอีกครั้งว่าเห็นด้วยกับผลเชิงปริมาณอย่างไร มีความคิดเห็นกับผลการวิจัยอย่างไรและมีข้อเสนอแนะอย่างไร

3. ด้านการเก็บข้อมูล คือ เชิงคุณภาพ สัมภาษณ์ผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลาง จำนวน 6 คน โดยแบ่งกลุ่มของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลาง ภาคการผลิต จำนวน 2 ราย ภาคการค้าปลีกและค้าส่ง จำนวน 2 ราย ภาคการบริการเอกชน จำนวน 2 ราย และสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 2 ราย เชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถามไปยังผู้ตอบแบบสอบถามที่คัดเลือกเป็นตัวอย่างในการวิจัยคือผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางในเขตกรุงเทพและปริมณฑล จำนวน 387 ราย จากการเก็บรวบรวมข้อมูลวิสาหกิจขนาดกลาง ที่เฉลี่ยตามกลุ่มภาคการผลิต ภาคการค้าปลีกและค้าส่ง ภาคการบริการเอกชน เท่าๆ กัน เพื่อเป็นตัวแทนและครอบคลุมกลุ่มประชากรทั้งหมด โดยแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมา และมีความสมบูรณ์ตามที่ต้องการ จำนวน 387 ชุด

4) ด้านการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ เชิงคุณภาพใช้ Content Analysis และสรุปภาพรวม เชิงปริมาณ ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนและเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

1.คุณลักษณะของผู้ประกอบการ การจัดการเชิงกลยุทธ์ และการจัดการนวัตกรรมของผู้ประกอบการของวิสาหกิจขนาดกลางในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล พบว่า

คุณลักษณะของผู้ประกอบการ พบว่าผู้ประกอบการให้ความสำคัญต่อคุณลักษณะของผู้ประกอบการ โดยให้ความสำคัญมากที่สุดในเรื่อง การเรียนรู้ เนื่องจากผู้ประกอบการส่วนใหญ่เริ่มทำธุรกิจจากโอกาสและความถนัดจึงขาดความรู้ในการทำธุรกิจ และให้ความสำคัญน้อยที่สุดในเรื่อง การบริหารจัดการ เพราะพบว่าผู้ประกอบการส่วนใหญ่ไม่มีความเข้าใจในการบริหารจัดการมากพอ และพบว่า คุณลักษณะของผู้ประกอบการ มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อ กลยุทธ์การเติบโต โดยมีขนาดอิทธิพลทางตรงเท่ากับ 0.12 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และมีอิทธิพลทางอ้อมเชิงบวกต่อการเติบโตอย่างยั่งยืนของวิสาหกิจขนาดกลาง ผ่านกลยุทธ์การเติบโต มีขนาดอิทธิพลทางอ้อมเท่ากับ 0.13 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

การจัดการเชิงกลยุทธ์ พบว่าผู้ประกอบการจะทำการกำหนดทิศทางองค์กร มากที่สุด และ SWOT, ทำการวางแผนเชิงกลยุทธ์ , TOWS ตามลำดับ และพบว่า การจัดการเชิงกลยุทธ์ ผู้ประกอบการ มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อ กลยุทธ์การเติบโต โดยมีขนาดอิทธิพลทางตรงเท่ากับ 0.33 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 และมีอิทธิพลทางอ้อมเชิงบวกต่อการเติบโตอย่างยั่งยืนของวิสาหกิจขนาดกลาง ผ่านกลยุทธ์การเติบโต มีขนาดอิทธิพลทางอ้อมเท่ากับ 0.31 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

การจัดการนวัตกรรม พบว่าผู้ประกอบการให้ความสำคัญต่อ การจัดการนวัตกรรมมากที่สุด โดยการสร้างแนวคิดใหม่ (วิจัยพัฒนาสินค้า เพื่อเป็นนวัตกรรม) มากที่สุด รองลงมาคือ การพัฒนาแนวความคิดสร้างสรรค์ และพบว่า การจัดการนวัตกรรม มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อ กลยุทธ์การเติบโต มากที่สุด โดยมีขนาดอิทธิพลทางตรงเท่ากับ 0.48 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 และมีอิทธิพลทางอ้อมเชิงบวกต่อการเติบโตอย่างยั่งยืนของวิสาหกิจขนาดกลาง ผ่านกลยุทธ์การเติบโต มีขนาดอิทธิพลทางอ้อมเท่ากับ 0.46 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

2.การศึกษากลยุทธ์การเติบโตอย่างยั่งยืนของวิสาหกิจขนาดกลางในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล พบว่า

กลยุทธ์การเติบโต มีจำนวน 4 ด้าน ได้แก่ กลยุทธ์เกี่ยวกับการตลาดและส่วนแบ่งทางการตลาด กลยุทธ์การเติบโตด้วยการขยายธุรกิจเข้าสู่ธุรกิจที่เกี่ยวข้อง กลยุทธ์การเติบโตด้วยการกระจายการลงทุนไปสู่ธุรกิจ

อื่น และกลยุทธ์การเติบโตอื่น ๆ นั้นพบว่าระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับกลยุทธ์การเติบโตของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล มีรายละเอียดดังนี้

1. กลยุทธ์เกี่ยวกับการตลาดและส่วนแบ่งทางการตลาด มีระดับความคิดเห็น มากที่สุด ลำดับที่ 2 ($\bar{X} = 4.27, S.D.=0.62$) โดย กลยุทธ์การขยายตลาด (Market Development) คือกลยุทธ์การเติบโตด้วยการเข้าสู่ตลาดใหม่ โดยใช้สินค้าหรือผลิตภัณฑ์เดิมที่มีอยู่ เหมาะสำหรับการขยายธุรกิจที่ไม่ต้องใช้เงินลงทุนมาก และพนักงานสามารถทำได้ทันทีเนื่องจากมีความชำนาญในผลิตภัณฑ์เดิมอยู่แล้ว มีระดับความคิดเห็น มากที่สุด และ กลยุทธ์การพัฒนาผลิตภัณฑ์ (Product Development) คือกลยุทธ์การเติบโตด้วยการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ หรือการปรับปรุงผลิตภัณฑ์ให้ดีขึ้น แต่ยังคงขายในตลาดเดิม ซึ่งอาจเป็นการทดแทนผลิตภัณฑ์เดิมหรือไม่ก็ได้, กลยุทธ์การเจาะตลาด (Market Penetration) คือกลยุทธ์การเพิ่มส่วนแบ่งทางการตลาดภายในตลาดเดิมจากการใช้ผลิตภัณฑ์เดิม เพิ่มยอดขาย แย่งลูกค้าจากคู่แข่ง ทำให้ลูกค้ากลับมาซื้อซ้ำเพื่อให้สามารถขายได้มากขึ้น หรือเพิ่มความถี่ในการใช้งานสินค้า ที่เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย

2. กลยุทธ์การเติบโตอื่น ๆ มีระดับความคิดเห็น มาก ลำดับที่ 2 ($\bar{X} = 4.08, S.D.=0.69$) โดย กลยุทธ์ด้านนวัตกรรม มุ่งเน้นวิจัยและพัฒนาสินค้าเพื่อเป็นนวัตกรรมใหม่ๆ ที่ตอบสนองต่อความต้องการของผู้บริโภคในปัจจุบัน และสร้างความแตกต่างในสินค้าและบริการอย่างชัดเจน เป็นที่ต้องการของตลาด อันส่งผลต่อการขาย ส่วนแบ่งการตลาด และผลกำไรที่ดี มีระดับความคิดเห็น มากที่สุด และ กลยุทธ์พัฒนาบุคลากร ที่มุ่งเน้นให้ความรู้พนักงาน ให้พนักงานมีส่วนร่วมกับองค์กรมากขึ้น จัดสวัสดิการที่ดี และมุ่งเน้นการทำงานแบบเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพ เพื่อทำให้เกิด Productivity ที่ดี, กลยุทธ์การตลาดแบบบูรณาการ (Integrated Marketing) โดยการบูรณาการทุกเครื่องมือของการตลาด เข้าหากัน (1) บูรณาการด้วยการตลาดออนไลน์ Online ด้วยการใช้สื่อดิจิทัล และการตลาดแบบออฟไลน์ Offline ด้วยการใช้สื่อสารมวลชน (2) บูรณาการด้วยการตลาดแบบลูกค้าติดต่อเข้ามา (Inbound) ด้วยการให้ลูกค้าเข้ามาค้นหาข้อมูลทางการตลาดที่เจ้าของตราสินค้าสร้างไว้บนพื้นที่สื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) และด้วยการตลาดแบบเจ้าของสินค้าติดต่อออกไป (Outbound) ด้วยส่งข่าวสารออกไปหาลูกค้าผ่านสื่อสารมวลชน (3) บูรณาการด้วยการทำการตลาดในจังหวะเวลาที่เหมาะสมตามยุทธศาสตร์ที่วางไว้ (Right time) และการทำการตลาดแบบในจังหวะเวลาที่ลูกค้าต้องการทันทีทันใดแบบ Real time (4) บูรณาการด้วยการตลาดเป็นช่วง ๆ แบบ On-off และการตลาดต่อเนื่องตลอดเวลาแบบ Ongoing, กลยุทธ์เศรษฐกิจพอเพียง คือทำธุรกิจแบบไม่เกินตัวเกินกำลังจนเกินไป มีการแบ่งเงินออกเป็น 3 ส่วน เงินเก็บ เงินใช้หมุนเวียน และเงินลงทุน ทำการลงทุนและบริหารการเงินด้วยเงินทุนขององค์กรเอง บริหารงานภายในที่ไม่ต้องใช้พนักงานมากไปเน้นพนักงานที่ดีมีคุณภาพจงรักภักดีกับองค์กร อันส่งผลต่อ Productivity ขององค์กรเพิ่มมากขึ้น ลูกค้าเกิดความพึงพอใจในสินค้าและบริการ, กลยุทธ์การตลาดแบบหลากหลาย ที่เป็นการให้ partner OEM แล้วนำผลิตภัณฑ์ไปขายในการตลาดแบบ MLM, การตลาดแบบค้าปลีกค้าส่ง, การขายในระบบ Online, และจัดทำการตลาดขายเองในบริษัทลูก เพื่อทำให้เกิดช่องทางการจัดจำหน่ายที่หลากหลาย สามารถขายสินค้าได้เป็นจำนวนมาก ที่เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย

3. กลยุทธ์การเติบโตด้วยการกระจายการลงทุนไปสู่ธุรกิจอื่น มีระดับความคิดเห็น มาก ลำดับที่ 3 ($\bar{X} = 4.02, S.D.=0.83$) โดย กลยุทธ์การขยายธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจเดิม หรือ กลยุทธ์การกระจายธุรกิจแบบเกาะกลุ่ม (Concentric Diversification) คือ การขยายธุรกิจไปสู่ผลิตภัณฑ์ชนิดอื่นที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์เดิม เหมาะสำหรับบริษัทที่มีตำแหน่งทางการแข่งขันที่เข้มแข็ง ซึ่งการใช้กลยุทธ์การกระจายธุรกิจแบบเกาะกลุ่มจะสร้างผลกำไรได้มากกว่า มีระดับความคิดเห็น มาก และ กลยุทธ์การขยายธุรกิจที่ไม่เกี่ยวข้องกับธุรกิจเดิม หรือ กลยุทธ์การกระจายธุรกิจแบบไม่เกาะกลุ่ม (Conglomerate Diversification) คือ การขยาย

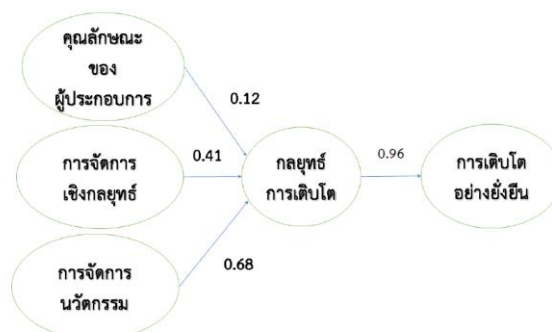
ธุรกิจไปสู่ธุรกิจอื่นที่ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์ในธุรกิจเดิม บริษัทที่เลือกใช้กลยุทธ์นี้อาจเป็นเพราะธุรกิจเดิมมีแนวโน้มของการเจริญเติบโตลดลง จึงต้องมองหาธุรกิจอื่นที่มีโอกาสเจริญเติบโตได้มากกว่า หรือมียอดขายตามฤดูกาล จึงต้องหาธุรกิจที่จะสร้างยอดขายตามฤดูกาลให้สอดคล้องกับผลิตภัณฑ์เดิม ที่เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย

4. กลยุทธ์การเติบโตด้วยการขยายธุรกิจเข้าสู่ธุรกิจที่เกี่ยวข้อง มีระดับความคิดเห็น มาก ลำดับที่ 3 ($\bar{X} = 4.01$, $S.D.=0.75$) โดย กลยุทธ์การขยายกิจการแนวตั้ง (Vertical Integration) คือ กลยุทธ์การเติบโตด้วยการขยายสู่ธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการของธุรกิจที่ทำอยู่ มีระดับความคิดเห็น มาก และ กลยุทธ์การขยายกิจการแนวนอน (Horizontal Integration) คือ กลยุทธ์การเติบโตด้วยการขยายธุรกิจผ่านการควบรวมกิจการ (Merger Acquisition) หรือ การครอบงำกิจการ (Take Over) โดยมีจุดประสงค์ เพื่อเพิ่มส่วนแบ่งการตลาดในสินค้าให้ได้รับความสนใจจากผู้บริโภคโดยเร็ว และได้ประโยชน์จากขนาดกิจการที่ใหญ่ขึ้น (economy of scale) และครอบคลุมสินค้าบริการที่หลากหลาย (economy of scope) ทำให้มีอำนาจต่อรองมากขึ้น ที่เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย

การเติบโตอย่างยั่งยืน มีจำนวน 2 ด้าน ได้แก่ การเติบโต และความยั่งยืน นั้นพบว่าระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการเติบโตอย่างยั่งยืนของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล มีรายละเอียดดังนี้

1. การเติบโต มีระดับความคิดเห็น มากที่สุด ลำดับที่ 1 ($\bar{X} = 4.21$, $S.D.=0.69$) โดย ด้านลูกค้า ส่วนแบ่งทางการตลาด อัตราการซื้อซ้ำ การหาลูกค้ารายใหม่ และความพึงพอใจของลูกค้า เพิ่มขึ้น มีระดับความคิดเห็น มากที่สุด และ ด้านการเรียนรู้และการเติบโตขององค์การมีการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ มีการพัฒนาระบบสาธารณูปโภค เครื่องมือ อุปกรณ์ และมีการพัฒนาสภาพแวดล้อมในการทำงาน, ด้านการเงิน มีการเพิ่มของรายได้ มีการลดของต้นทุน มีการเพิ่มขึ้นของผลผลิตภาพ และมีการใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์มากขึ้น, ด้านกระบวนการภายใน ประสิทธิภาพ คุณภาพ นวัตกรรมใหม่ๆ และ มุมมองด้านการเรียนรู้และพัฒนา เพิ่มขึ้น ที่เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย

2. ความยั่งยืน มีระดับความคิดเห็น มากที่สุด ลำดับที่ 1 ($\bar{X} = 4.20$, $S.D.=0.67$) โดย องค์กรท่านมีส่วนในการพัฒนาสิ่งแวดล้อม (การดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมทรัพยากรธรรมชาติ และรักษาระบบนิเวศ) มีระดับความคิดเห็น มากที่สุด และ องค์กรท่านมีส่วนในการพัฒนาเศรษฐกิจ (การทำให้เศรษฐกิจเติบโต มีการกระจายรายได้), องค์กรท่านมีส่วนในการพัฒนาสังคม (การพัฒนาคุณภาพชีวิต การพัฒนาความรู้ การเกื้อกูลกับสังคมรอบข้าง) ที่เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันโมเดลการวัดองค์ประกอบคุณลักษณะของผู้ประกอบการธุรกิจ องค์ประกอบการจัดการเชิงกลยุทธ์ และองค์ประกอบการจัดการนวัตกรรม พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทั้งหมด 190 คู่ ซึ่งเป็นตัวแปรสังเกตได้ทั้งหมดมีความสัมพันธ์กันและความสัมพันธ์ของตัวแปร 188 คู่มีทิศทาง

เดียวกัน โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรเป็นความสัมพันธ์ทางบวก มีขนาดของความสัมพันธ์หรือค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง 0.142 - 0.783 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ส่วนอีก 2 คู่ไม่มีความสัมพันธ์กัน ที่มีความสัมพันธ์กันสูงมากที่สุด คือ ด้านกลยุทธ์การเติบโตด้วยการขยายธุรกิจเข้าสู่ธุรกิจที่เกี่ยวข้อง (ITG) กับด้านกลยุทธ์การเติบโตอื่นๆ (OTH) ($r = 0.783$) ส่วนตัวแปรคู่ที่มีความสัมพันธ์กันต่ำที่สุดคือ ด้านความมั่นคงธรรม (INN) กับด้านการบริหารจัดการ (MNG) ($r = 0.142$) แสดงให้เห็นว่าตัวแปรสังเกตได้มีความสัมพันธ์กันมาก องค์ประกอบคุณลักษณะของผู้ประกอบการธุรกิจ องค์ประกอบการจัดการเชิงกลยุทธ์ และองค์ประกอบการจัดการนวัตกรรมซึ่งเป็นตัวแปรสังเกตได้ทั้งหมด 14 ตัว มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดย องค์ประกอบคุณลักษณะของผู้ประกอบการธุรกิจ (CBO) ตัวแปรที่มีน้ำหนักสำคัญมากที่สุด องค์ประกอบการจัดการเชิงกลยุทธ์ (STM) ตัวแปรที่มีน้ำหนักสำคัญมากที่สุด คือ SWOT (SWOT) มีน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานเท่ากับ 0.89 และ องค์ประกอบการจัดการนวัตกรรม (INM) ตัวแปรที่มีน้ำหนักสำคัญมากที่สุด คือการพัฒนาแนวความคิดสร้างสรรค์ (CCD) ตามลำดับ

โมเดลเชิงสาเหตุของกลยุทธ์การเติบโตอย่างยั่งยืนของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล เมื่อพิจารณาอิทธิพลทางตรงที่ส่งผลต่อตัวแปรกลยุทธ์การเติบโต พบว่า ตัวแปรดังกล่าวได้รับอิทธิพลทางตรงจากการจัดการเชิงกลยุทธ์ และการจัดการนวัตกรรม ส่วนคุณลักษณะของผู้ประกอบการธุรกิจ มีอิทธิพลทางตรงต่อกลยุทธ์การเติบโตจากผลการวิเคราะห์เส้นทาง ส่วนอิทธิพลทางตรงที่ส่งผลต่อตัวแปรการเติบโตอย่างยั่งยืนของวิสาหกิจขนาดกลาง พบว่า ตัวแปรดังกล่าวได้รับอิทธิพลทางตรงจากกลยุทธ์การเติบโต

นอกจากนี้ยังมีอิทธิพลทางอ้อมที่ส่งผลต่อการเติบโตอย่างยั่งยืนของวิสาหกิจขนาดกลาง พบว่า ตัวแปรดังกล่าวได้รับอิทธิพลทางอ้อมจากการจัดการเชิงกลยุทธ์ และการจัดการนวัตกรรม ส่วนคุณลักษณะของผู้ประกอบการธุรกิจ มีอิทธิพลทางอ้อม ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

(1) คุณลักษณะของผู้ประกอบการธุรกิจ มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อกลยุทธ์การเติบโต โดยมีขนาดอิทธิพลทางตรงเท่ากับ 0.12 และเป็นตัวแปรที่มีน้ำหนักสำคัญมากที่สุด ลำดับที่ 1

(2) การจัดการเชิงกลยุทธ์ มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อกลยุทธ์การเติบโต โดยมีขนาดอิทธิพลทางตรงเท่ากับ 0.41 และเป็นตัวแปรที่มีน้ำหนักสำคัญมากที่สุด ลำดับที่ 2

(3) การจัดการนวัตกรรม มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อกลยุทธ์การเติบโต โดยมีขนาดอิทธิพลทางตรงเท่ากับ 0.68 และเป็นตัวแปรที่มีน้ำหนักสำคัญมากที่สุด ลำดับที่ 3

(4) คุณลักษณะของผู้ประกอบการธุรกิจ การจัดการเชิงกลยุทธ์ และ การจัดการนวัตกรรมมีความสัมพันธ์ต่อกัน

(5) กลยุทธ์การเติบโต มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อการเติบโตอย่างยั่งยืนของวิสาหกิจขนาดกลาง โดยมีขนาดอิทธิพลทางตรงเท่ากับ 0.96

(6) การจัดการเชิงกลยุทธ์ และการจัดการนวัตกรรม มีอิทธิพลทางอ้อมเชิงบวกต่อการเติบโตอย่างยั่งยืนของวิสาหกิจขนาดกลาง ผ่านกลยุทธ์การเติบโต โดยมีขนาดอิทธิพลทางอ้อมเท่ากับ 0.31 และ 0.46 ตามลำดับ ส่วนคุณลักษณะของผู้ประกอบการธุรกิจ มีอิทธิพลทางอ้อมเชิงบวกต่อการเติบโตอย่างยั่งยืนของวิสาหกิจขนาดกลาง ผ่านกลยุทธ์การเติบโต มีขนาดอิทธิพลทางอ้อมเท่ากับ 0.13

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง กลยุทธ์การเติบโตอย่างยั่งยืนของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล สามารถอภิปรายได้ดังต่อไปนี้คือ

คุณลักษณะของผู้ประกอบการธุรกิจ ผู้ประกอบการให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ ที่คิดว่าการเรียนรู้ไม่มีที่สิ้นสุด และมีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อกลยุทธ์การเติบโตน้อยที่สุด เนื่องจากคุณลักษณะเป็นปัจจัยพื้นฐานถึงแม้จะมีอิทธิพลเชิงบวกต่อกลยุทธ์การเติบโตเนื่องจากกลยุทธ์น้อยที่สุดเท่ากับ 0.14 แต่เป็นตัวแปรที่มีน้ำหนักสำคัญมากที่สุด ลำดับที่ 1 และคุณลักษณะของผู้ประกอบการธุรกิจ มีอิทธิพลทางอ้อมต่อการเติบโตอย่างยั่งยืนเท่ากับ 0.13 โดยคุณสมบัติของผู้หน้านั้นก็สร้างความได้เปรียบในการแข่งขันให้กับองค์กร ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ตฤณ แพะเขียว และ กิตติยา ทัศนะบรรจง (Phaekhieo, T., and Tassanabanjong, K., 2022) ที่สรุปได้ว่า ความเป็นผู้ประกอบการที่ดีส่งผลดีต่อกลยุทธ์การเติบโต และ พชรินทร์ เพชรช่วย, ปลื้มใจ ไพจิตร, รัตติยาภรณ์ รอดสีเสน (Petchuay, P., Pajit, P., Rodsisen, R., 2021) พบว่าคุณลักษณะของผู้ประกอบการมีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของอุตสาหกรรมปาล์มน้ำมันในจังหวัดสุราษฎร์ธานี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

การจัดการเชิงกลยุทธ์ ผู้ประกอบการให้ความสำคัญกับการกำหนดทิศขององค์กร ที่มีความเข้าใจในการกำหนดทิศขององค์กรมากน้อยเพียงใด วิสัยทัศน์ (Vision) พันธกิจ (Mission) เป้าประสงค์ (Goal) เป้าหมาย (Target) วัตถุประสงค์ (Objectives) นโยบายขององค์กร (Organization Policy) และมีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อกลยุทธ์การเติบโตอย่างมากเท่ากับ 0.33 เนื่องจากกลยุทธ์ที่เหมาะสมกับปัจจัยภายในและภายนอกขององค์กรจะทำให้องค์กรเจริญเติบโตได้ และเป็นตัวแปรที่มีน้ำหนักสำคัญมากที่สุด ลำดับที่ 2 และการจัดการเชิงกลยุทธ์ มีอิทธิพลทางอ้อมต่อการเติบโตอย่างยั่งยืนอย่างมากเท่ากับ 0.31 ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ จิราพร ไชยสร (Chaisorn, J., 2019) ที่สรุปได้ว่า การจัดการเชิงกลยุทธ์มีอิทธิพลทางตรงต่อการเติบโตของวิสาหกิจ และการจัดการเชิงกลยุทธ์สร้างความได้เปรียบในการแข่งขันของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs)

การจัดการนวัตกรรม ผู้ประกอบการให้ความสำคัญกับการสร้างแนวความคิดใหม่ กล้าที่จะเปลี่ยนแปลงตามแนวคิดใหม่ ๆ ที่ท่านคิดแล้วว่าดี และมีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อกลยุทธ์การเติบโตมากที่สุดเท่ากับ 0.48 เพราะว่าเทคโนโลยี นวัตกรรม และการบริหารจัดการด้านนวัตกรรมที่เหมาะสมจะทำให้องค์กรก้าวหน้าและเจริญเติบโตได้อย่างรวดเร็ว และเป็นตัวแปรที่มีน้ำหนักสำคัญมากที่สุด ลำดับที่ 3 และการจัดการนวัตกรรม มีอิทธิพลทางอ้อมต่อการเติบโตอย่างยั่งยืนมากที่สุดเท่ากับ 0.46 ดังงานวิจัยของ นพวรรณ พิงพา (Phueng, N., 2020) ที่แสดงให้เห็นว่า การจัดการเชิงนวัตกรรมมีต่ออิทธิพลการสร้างความสำเร็จเปรียบทางการแข่งขันของวิสาหกิจชุมชน และ Maharani และ Yamit (2022) นวัตกรรมของรูปแบบธุรกิจมีผลในเชิงบวกและมีผลกระทบที่สำคัญต่อการเติบโตของธุรกิจวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

กลยุทธ์การเติบโต ผู้ประกอบการให้ความสำคัญกับ 1) กลยุทธ์ระดับองค์กร ใช้กลยุทธ์แบบผสมผสาน (Mix or Combination Strategies) คือ กลยุทธ์เชิงรุก เจาะตลาด กลยุทธ์เชิงรับ กลยุทธ์รักษาเสถียรภาพ และกลยุทธ์เศรษฐกิจเพียงพอ เศรษฐกิจพอเพียง คือทำธุรกิจแบบไม่เกินตัวเกินกำลังจนเกินไป มีการแบ่งเงินออกเป็น 3 ส่วน เงินเก็บ เงินใช้หมุนเวียน และเงินลงทุน ทำการลงทุนและบริหารการเงินด้วยเงินทุนขององค์กรเอง บริหารงานภายในที่ไม่ต้องใช้พนักงานมากไปเน้นพนักงานที่ดีมีคุณภาพจงรักภักดีกับองค์กร อันส่งผลต่อ Productivity ขององค์กรเพิ่มมากขึ้น ลูกค้าเกิดความพึงพอใจในสินค้าและบริการ และกลยุทธ์นวัตกรรม มุ่งเน้นวิจัยและพัฒนาสินค้าเพื่อเป็นนวัตกรรมใหม่ๆ ที่ตอบสนองต่อความต้องการของผู้บริโภคในปัจจุบัน และสร้าง

ความแตกต่างในสินค้าและบริการอย่างชัดเจน เป็นที่ต้องการของตลาด อันส่งผลต่อการขาย ส่วนแบ่งการตลาด และผลกำไรที่ดี 2) กลยุทธ์ระดับธุรกิจ เน้น กลยุทธ์เกี่ยวกับการตลาดและส่วนแบ่งการตลาด (Market Development) คือกลยุทธ์การเติบโตด้วยการเข้าสู่ตลาดใหม่ โดยใช้สินค้าหรือผลิตภัณฑ์เดิมที่มีอยู่ เหมาะสำหรับการขยายธุรกิจที่ไม่ต้องใช้เงินลงทุนมากและพนักงานสามารถทำได้ทันทีเนื่องจากมีความชำนาญในผลิตภัณฑ์เดิมอยู่แล้ว 3) กลยุทธ์ระดับหน้าที่ เน้น กลยุทธ์พัฒนาบุคคลกร ที่มุ่งเน้นให้ความรู้พนักงาน ให้พนักงานมีส่วนร่วมกับองค์กรมากขึ้น จัดสวัสดิการที่ดี และมุ่งเน้นการทำงานแบบเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพ เพื่อทำให้เกิด Productivity ที่ดี 4) กลยุทธ์การตลาดแบบบูรณาการ (Integrated Marketing) โดยการบูรณาการทุกเครื่องมือของการตลาด เข้าหากัน (1) บูรณาการการตลาดออนไลน์ด้วยการใช้สื่อดิจิทัล และการตลาดแบบออฟไลน์ด้วยการใช้สื่อสารมวลชน (2) บูรณาการการตลาดแบบลูกค้าติดต่อเข้ามา (Inbound) ด้วยการให้ลูกค้าเข้ามาค้นหาข้อมูลการตลาดที่เจ้าของตราสินค้าสร้างไว้บนพื้นที่สื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) และด้วยการตลาดแบบเจ้าของสินค้าติดต่อออกไป (Outbound) ด้วยส่งข่าวสารออกไปหาลูกค้าผ่านสื่อสารมวลชน (3) บูรณาการการทำการตลาดในจังหวะเวลาที่เหมาะสมตามยุทธศาสตร์ที่วางไว้ (Right time) และการทำการตลาดแบบในจังหวะเวลาที่ลูกค้าต้องการทันทีทันใดแบบ Real time (4) บูรณาการการตลาดเป็นช่วง ๆ แบบ On-off และการตลาดต่อเนื่องตลอดเวลาแบบ Ongoing และ 5) กลยุทธ์การตลาดแบบหลากหลาย โดยให้ partner OEM แล้วนำผลิตภัณฑ์ไปขายในการตลาดแบบ MLM, การค้าปลีกค้าส่ง, การขายในระบบ online, และจัดทำการตลาดขายเองในบริษัทลูก เพื่อทำให้เกิดช่องทางการจัดจำหน่ายที่หลากหลาย สามารถขายสินค้าได้เป็นจำนวนมาก และมีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อการเติบโตที่ยั่งยืนของวิสาหกิจขนาดกลางอย่างมากเท่ากับ 0.96 ด้วยกลยุทธ์การเติบโตที่ผลักดันให้องค์กรเจริญเติบโตอย่างต่อเนื่องไปเรื่อย ๆ และมีความยั่งยืนตามไปด้วยกันนั่นเอง โดยสอดคล้องกับงานวิจัยของ Maury (2022) ที่พบว่า กลยุทธ์ต่าง ๆ ได้แก่ กลยุทธ์การเติบโต กลยุทธ์กลุ่มลูกค้าคาดหวัง และกลยุทธ์การป้องกัน มีผลต่อความยั่งยืนและความรับผิดชอบต่อสังคมของบริษัท และ Alqasa และ Afaneh (2022) กลุ่มผู้บริหารวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมทั้งหมดนี้มีความเชื่อด้านการตลาดดิจิทัลว่าเกี่ยวข้องอย่างยิ่งกับการดำเนินงานของพวกเขา และกลยุทธ์นี้มีประโยชน์โดยเพิ่มผลประกอบการของกลุ่มวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

การเติบโตอย่างยั่งยืน การเติบโต ผู้ประกอบการให้ความสำคัญกับ ด้านลูกค้า ส่วนแบ่งทางการตลาด อัตราการซื้อซ้ำ การหาลูกค้ารายใหม่ และความพึงพอใจของลูกค้า เพิ่มขึ้น โดยสอดคล้องกับงานวิจัยของ Rajala และ Tidström (2022) ที่พบว่า การร่วมมือกันของธุรกิจที่แข่งขันกัน ความทะเยอทะยานในการเจริญเติบโต โดยมุ่งเน้นไปในแต่ละระดับและโดยการแสดงถึงผลกระทบของแนวความคิดของการร่วมมือกันของธุรกิจที่แข่งขันกันต่อผลงานของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่แตกต่างกันนั้นขึ้นอยู่กับตัวกลางคือ ความทะเยอทะยานในการเจริญเติบโต และ ความยั่งยืน ผู้ประกอบการให้ความสำคัญกับ องค์กรท่านมีส่วนในการพัฒนาสิ่งแวดล้อม (การดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมทรัพยากรธรรมชาติ และรักษาระบบนิเวศ)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผู้ประกอบการควรที่จะให้ความสนใจความรู้ต่าง ๆ เกี่ยวกับการบริหารจัดการเพิ่มมากขึ้น เพื่อที่จะสามารถนำมาประยุกต์ใช้งานให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากที่สุดและเติบโตขึ้นได้อย่างยั่งยืน
2. ผู้ประกอบการที่มีความพร้อมในองค์กรที่เข้มแข็งในทุกด้านแล้วและต้องการเติบโตควรนำกล

ยุทธการเติบโตด้วยการขยายธุรกิจเข้าสู่ธุรกิจที่เกี่ยวข้อง กลยุทธ์การขยายกิจการแนวดิ่ง (Vertical Integration) คือ กลยุทธ์การเติบโตด้วยการขยายสู่ธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการของธุรกิจที่ทำอยู่ และ กลยุทธ์การเติบโตด้วยการกระจายการลงทุนไปสู่ธุรกิจอื่น กลยุทธ์การขยายธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจเดิม หรือ กลยุทธ์การกระจายธุรกิจแบบเกาะกลุ่ม (Concentric Diversification) คือ การขยายธุรกิจไปสู่ผลิตภัณฑ์ชนิดอื่นที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์เดิม เหมาะสำหรับบริษัทที่มีตำแหน่งทางการแข่งขันที่เข้มแข็ง ซึ่งการใช้กลยุทธ์การกระจายธุรกิจแบบเกาะกลุ่มจะสร้างผลกำไรได้มากกว่า มาประยุกต์ใช้เพื่อที่จะสามารถขยายธุรกิจให้เติบโตเพิ่มมากขึ้น

3. ผู้ประกอบการที่มีความพร้อมในองค์กรที่เข้มแข็งในทุกด้านแล้วและมีการเติบโตควร มีส่วนในการพัฒนาเศรษฐกิจ (การทำให้เศรษฐกิจเติบโต มีการกระจายรายได้) และ มีส่วนในการพัฒนาสังคม (การพัฒนาคุณภาพชีวิต การพัฒนาความรู้ การเกื้อกูลกับสังคมรอบข้าง) เพื่อทำให้มีการเติบโตอย่างยั่งยืนเพิ่มมากขึ้น

4. ผู้ประกอบการควรให้ความสำคัญและพัฒนาตนเองตามคุณลักษณะของผู้ประกอบการธุรกิจเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะควรให้ความสำคัญต่อ การบริหารจัดการอย่างมาก เพื่อที่สามารถสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันอันส่งผลต่อการกำหนดกลยุทธ์การเติบโตอย่างยั่งยืน

5. กลยุทธ์สำคัญต่างๆ เพิ่มเติมที่ทำให้บริษัทเติบโตขึ้นมาจากวิสาหกิจขนาดย่อมมาเป็นวิสาหกิจขนาดกลาง ได้แก่ 1) กลยุทธ์ด้านนวัตกรรม 2) กลยุทธ์พัฒนาบุคลากร 3) กลยุทธ์เศรษฐกิจพอเพียง 4) กลยุทธ์การตลาดแบบหลากหลาย 5) กลยุทธ์การตลาดแบบบูรณาการ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการศึกษากลยุทธ์ที่ทำให้บริษัทขนาดกลางเติบโตเป็นบริษัทมหาชน ความยั่งยืนทางธุรกิจของกลุ่มวิสาหกิจขนาดกลางและย่อมภายใต้ภาวะวิกฤติ กลยุทธ์การเติบโตอย่างยั่งยืนของวิสาหกิจเพื่อสังคม

2. ควรมีการศึกษาการจัดการนวัตกรรมที่เหมาะสมกับกลุ่มวิสาหกิจขนาดกลางและย่อม คุณสมบัติของผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จอย่างยั่งยืน

3. ควรมีการศึกษาการบริหารการทำลายล้างทางเทคโนโลยีของกลุ่มวิสาหกิจขนาดกลางและย่อม นิเวศวิทยาที่เหมาะสมสำหรับอุตสาหกรรมที่เป็นนวัตกรรม

4. ควรมีการศึกษาเพื่อพัฒนากลยุทธ์พัฒนาบุคลากรที่เหมาะสมสำหรับกลุ่มวิสาหกิจขนาดกลางและย่อม กลยุทธ์ผสมผสานที่เหมาะสมสำหรับกลุ่มวิสาหกิจขนาดกลางและย่อม และกลยุทธ์การตลาดแบบบูรณาการที่ส่งผลต่อความสำเร็จอย่างยั่งยืน

References

- Alqasa, K. M. A., & Afaneh, J. A. A. (2022). A Study on Digital Marketing and Sme Performance During COVID-19 : A Case Saudi Smes. International Journal of eBusiness and eGovernment Studies, 14(1), 344-360.
- Bamreob, P., and Nakkasem, W., (2018). Factors affecting consumer selection of products in electronic commerce business. Thonburi Rajabhat Research Journal Serving Society, 3(2), 59-92.

- Chaiyasorn, J., (2019). Environmental context and strategic management that affect the growth of Small and medium sized enterprises in Lampang province. *Academic Social Science Journal*, 12(2), 290-301.
- Maharani, S. F., & Yamit, Z. (2022). The Effect of Business Model Innovation, Customer Trust and Commitment on SME Business Growth. *Jurnal Indonesia Sosial Sains*, 3(7), 1039-1051.
- Maury, B. (2022). Strategic CSR and firm performance: The role of prospector and growth strategies. *Journal of Economics and Business*, 118, 106031.
- Phueng, N., (2020). Innovative management of community enterprises in the economic corridor area. Eastern region of Thailand. research report Faculty of Political Science and Law Burapha University.
- Phaekhaeo, T., & Tassanabanjong, K.. (2022). 12. Effects of characteristics of entrepreneurs, organizational characteristics according to the components of high performance organizations Toward the growth of small and medium sized enterprises in the agribusiness sector in the eastern region of Thailand. *Santapon College Academic Journal*, 8(2), 116-125.
- Petchuay, P., Paichit, P., and Rodsisen, R., (2021). Characteristics of people Entrepreneurship that affects the success in management of medium-sized enterprise operators and small scale case study of the oil palm industry in Surat Thani Province. *Journal of Management Sciences Suratthani Rajabhat University*, 8(1), 107-124.
- Rajala, A., & Tidström, A. (2022). Examining the effects of a cooperative mindset on SME performance: The moderating role of growth. *Industrial Marketing Management*, 105, 351-358.
- Schwab, K. (2017). **The fourth industrial revolution**. Currency.
- Senate Public Health Committee (2020). Doctors point out that COVID has an impact. Towards a new way of life in terms of society. Retrieved on 6 May 2020 from <https://www.dailynews.co.th /politics/771154>.
- Yamane, Taro. (1967). **Statistics, An Introductory Analysis**, 2nd Ed., New York: Harper and Row.

การประเมินผลของการนำนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก
ในพื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทราไปปฏิบัติ

EVALUATION OF THE IMPLEMENTATION OF THE EASTERN ECONOMIC CORRIDOR
DEVELOPMENT POLICY IN CHACHOENGSAO PROVINCE

สนอง ทองมา¹ และ สืบพงศ์ สุขสม

Sanong Thongma¹ and Suebpong Suksom

มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น

Western University

E-mail¹ : sanong@sinostech.co.th¹

Received 30 November 2022; Revised 26 December 2022; Accepted 27 December 2023.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพการนำนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ในพื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทราไปปฏิบัติ 2) ศึกษาปัจจัยตัวชี้วัดความสำเร็จของการนำนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ในพื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทราไปปฏิบัติ 3) เสนอประสิทธิผลการนำนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ในพื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทราไปปฏิบัติ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ทำการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มหน่วยงานภาครัฐ/รัฐวิสาหกิจ 10 คน กลุ่มหน่วยงานภาคเอกชน 10 คน และกลุ่มตัวแทนภาคประชาชน รวม 30 คน ทำการวิเคราะห์เนื้อหาและนำเสนอข้อมูลด้วยวิธีการพรรณนา

ผลการวิจัยเชิงคุณภาพ พบว่า 1) สภาพการนำนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ในพื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทราไปปฏิบัติ ด้านถนน ด้านการรถไฟ ด้านการไฟฟ้า ด้านการประปาและด้านการสื่อสารโทรคมนาคม ส่วนใหญ่เป็นไปตามแผนที่คาดไว้ 2) ปัจจัยตัวชี้วัดความสำเร็จของการนำนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ในพื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทราไปปฏิบัติ ด้านการเมือง ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม ตรงตามเป้าหมายของการดำเนินงานที่ชัดเจน ตั้งแต่เป้าหมายระดับประเทศ เชื่อมโยงกับเป้าหมายระดับพื้นที่ EEC ถ่ายลงสู่เป้าหมายระดับจังหวัด และ 3) การนำนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ในพื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทราไปปฏิบัติ มีประสิทธิผลเป็นไปตามเป้าหมายที่คาดไว้

ในส่วนข้อเสนอแนะควรเปิดโอกาสให้ภาคเอกชนและภาคประชาชน มีส่วนร่วมในการคิด วางแผน และการตัดสินใจร่วมกัน จะทำให้เป้าหมายนั้นได้มาจากการร่วมมือกันระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาชน เกิดการบูรณาการร่วมกันอย่างแท้จริง

คำสำคัญ : การประเมินผล, เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก, จังหวัดฉะเชิงเทรา

Abstract

The objectives of this research were to 1) study the condition of implementation of the Eastern Economic Corridor Development Policy in Chachoengsao Province; 2) study the

performance indicators of the implementation of the Eastern Economic Corridor Development Policy in Chachoengsao Province; 3) present the effectiveness of the implementation of the Eastern Economic Corridor Development Policy in Chachoengsao Province. Qualitative research was conducted. The key informants for the interview were divided into 3 groups of 10 people, consisting of group 1 government agencies/state enterprises, group 2 private agencies, and group 3 representatives from the public, totaling 30 people.

The qualitative research results reveal that 1) the conditions of implementation of the Eastern Economic Corridor Development Policy in Chachoengsao Province in the aspects of road, railway, electricity, water supply, and telecommunication mostly went as planned. 2) The performance indicators of the implementation of the Eastern Economic Corridor Development Policy in Chachoengsao Province in political, economic, social, and environmental aspects have met the clear operational goals, from national goals to EEC area-based goals, then transferred to the provincial level. 3) The implementation of the Eastern Economic Corridor Development Policy in Chachoengsao Province effectively met the expected goals.

As for recommendations, giving opportunities for the private sector and the public to participate in planning and making decisions will ensure that the goals are derived from cooperation with real integration between the government sector, the private sector, and the public.

Keyword : Evaluation, Eastern Economic Corridor, Chachoengsao Province

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงรูปแบบการพัฒนาเศรษฐกิจของสหรัฐอเมริกาและสหภาพยุโรป ในฐานะผู้นำเศรษฐกิจระหว่างประเทศ ได้ดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพผ่านมาหลายทศวรรษได้เกิดการเปลี่ยนแปลงน้ำหนักของเศรษฐกิจโลก ที่ฝักใฝ่ซีกโลกตะวันตกกำลังหดตัวและกำลังเผชิญกับความท้าทายยุคใหม่ เมื่อเทียบกับเศรษฐกิจที่เริ่มใหญ่ขึ้นของเอเชีย การเปลี่ยนแปลงใน “น้ำหนัก” ของเศรษฐกิจโลก มาสู่ประเทศเศรษฐกิจเกิดใหม่ในเอเชียที่กำลังเติบโต เศรษฐกิจที่เกิดใหม่ในเอเชีย ทำให้ผู้บริโภคมจะมีลักษณะที่กระจายตัวมากขึ้น ด้วยสัดส่วนประชากรที่เพิ่มขึ้นของชนชั้นกลางในเอเชีย (Office of the Eastern Special Development Zone Policy Committee, 2018) แต่ลักษณะของตลาดเกิดใหม่ในภูมิภาคเอเชียจะมี 2 ระดับ คือ 1) ผู้ประกอบการจะต้องปรับปรุงผลิตภัณฑ์ จากกระบวนการผลิตและรูปแบบธุรกิจ ที่เน้นการให้บริการและสร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่ ๆ เพื่อตอบสนองต่อความต้องการและข้อจำกัดของตลาดขนาดใหญ่ แก่ผู้บริโภคที่มีรายได้ปานกลางระดับต่ำและต่ำมาก 2) การสร้างโอกาสในการพัฒนาความเป็นผู้นำ ในสินค้าและบริการที่กว้างขึ้นในตลาดโลก โดยอาศัยนวัตกรรมขั้นต้นสำหรับตลาดเกิดใหม่ ในขณะที่โลกเปลี่ยนจาก "ศตวรรษแห่งอเมริกา" (American Century) มาสู่ "ศตวรรษแห่งเอเชีย" (Asian Century) หลายประเทศในเอเชียได้ก้าวสู่ "โลกที่หนึ่ง" เรียบร้อยแล้ว เริ่มด้วยญี่ปุ่นในคลื่นลูกที่หนึ่ง ต่อด้วยเกาหลีใต้ ไต้หวัน สิงคโปร์ และฮ่องกง ในคลื่นลูกที่สอง และตามมาด้วยจีนและอินเดียในคลื่นลูกที่สาม ขณะที่ประเทศไทยยังไปไม่ถึงไหน กลับเป็นประเทศที่ติดอยู่ใน "กับดักรายได้ปานกลาง" ซึ่งไม่สามารถปรับเปลี่ยนจากประเทศที่ขับเคลื่อนด้วยประสิทธิภาพ ไปสู่ประเทศที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรมได้

สำหรับประเทศไทย การกระตุ้นให้เกิดวัฏจักรการลงทุนครั้งใหม่ จึงเป็นสิ่งจำเป็นที่จะทำให้เศรษฐกิจไทย กลับมาเติบโตได้อย่างยั่งยืนอีกครั้ง จึงเป็นที่มาของโครงการเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก หรือ Eastern Economic Corridor (EEC) ซึ่งเป็นเสมือนภาคสองของโครงการ Eastern Seaboard ที่เคยดึงดูดการลงทุนและยกระดับรายได้ของประเทศได้อย่างมหาศาลเช่นในอดีต ด้วยเหตุนี้ รัฐบาลไทยจึงได้ริเริ่มโครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก (Eastern Economic Corridor: EC) (Office of the Eastern Special Development Zone Policy Committee, 2018) ซึ่งถือเป็นยุทธศาสตร์สำคัญของรัฐบาล ในการขับเคลื่อนวิสัยทัศน์ "ประเทศไทย 4.0" เพื่อให้เป็นพื้นที่เศรษฐกิจชั้นนำและเมืองที่น่าอยู่ของเอเชีย ที่จะช่วยสนับสนุนการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน การขยายตัวทางเศรษฐกิจของประเทศ โดยกำหนดพื้นที่ 3 จังหวัดในภาคตะวันออก ได้แก่ฉะเชิงเทรา ชลบุรี และระยอง ซึ่งตั้งอยู่ในจุดยุทธศาสตร์ที่ดีที่สุดของภูมิภาคอาเซียน ที่สามารถเชื่อมโยงไปยังประเทศจีนและอินเดีย ที่มีประชากรจำนวนมากและมีอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจสูง ขณะเดียวกันยังมีความพร้อมของโครงสร้างพื้นฐานที่สำคัญ และยังเป็นฐานการผลิตอุตสาหกรรมที่สำคัญของประเทศ ด้วยเหตุนี้โครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก (EEC) ดังกล่าว จึงถูกคาดหวังให้เป็นการยกระดับของการลงทุน เพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจไทยอย่างยั่งยืน โดยให้คณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (สกพอ.) เป็นผู้ประสานและบูรณาการข้อมูลจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการจัดทำแผนงานพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก ภายใต้ พ.ร.บ. เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก พ.ศ. 2561 เพื่อให้เศรษฐกิจไทยกลับมาอยู่ในระดับแถวหน้าของอาเซียนและเอเชียอีกครั้ง โดยในระยะแรก เป็นการพัฒนาเขตพัฒนาพิเศษ 3 จังหวัด ประกอบด้วย จังหวัดฉะเชิงเทรา เป็นเมืองที่รองรับการขยายตัวของกรุงเทพมหานคร โดยมุ่งเน้นการพัฒนาเป็นเมืองอยู่อาศัย จังหวัดชลบุรี มีศักยภาพพัฒนาไปสู่การเป็นศูนย์กลางการศึกษาและพัฒนาทักษะนานาชาติ เพื่อรองรับความต้องการด้านแรงงานมีฝีมือ และจังหวัดระยองเป็นจังหวัดที่มีพื้นฐานด้านอุตสาหกรรมที่แข็งแกร่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งอุตสาหกรรมปิโตรเลียมและปิโตรเคมี

โครงการเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก เป็นนโยบายของรัฐบาลที่มีพื้นฐานของการทำให้สังคมได้รับประโยชน์จากนโยบายอย่างทั่วถึง นักวิชาการหลายท่านได้กล่าวถึงนโยบาย เช่น Dokthaisong, B., (2010) กล่าวว่า การกำหนดนโยบายล้วนแต่กำหนดให้ศึกษาแนวทางในการค้นหาปัญหาเพื่อจะกำหนดโครงการแผนงาน กิจกรรมและการเลือกตัดสินใจของรัฐบาล ทั้งนี้เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติงานให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันอย่างชัดเจนและถูกต้องเช่นเดียวกับ Worapattthirakul, P., (2017) ได้กล่าวว่า นโยบายรัฐบาลถือเป็นแนวทางการบริหารราชการแผ่นดินที่ตัดสินใจโดยรัฐบาล อีกทั้ง Sukson, S., (2018) ได้ศึกษาทางเลือกของประชาชนในการเดินทางกับระบบขนส่งมวลชนในเมืองใหญ่ ซึ่งเป็นนโยบายสาธารณะที่มุ่งเน้นให้บริการประชาชนให้เกิดความพึงพอใจและได้รับประโยชน์สูงสุด และMungmuang, S and Thianchutinan, P., (2019) ได้กล่าวถึงประเด็นนโยบายสาธารณะที่รัฐให้ความสำคัญโดยเฉพาะด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนผ่านบัตรสวัสดิการของรัฐ ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ การบูรณาการระหว่างหน่วยงาน มีการเชื่อมโยงข้อมูลที่จะสามารถตรวจสอบความถูกต้อง ดังนั้น จะเห็นได้ว่าไม่ว่าจะเป็นยุคสมัยใดก็ตาม ต้องอาศัยกลไกหรือเครื่องมือที่มีอยู่และกลไกที่เป็นเครื่องมืออันถูกต้องชอบธรรม ที่รัฐบาลในฐานะที่มาจากประชาชนได้ใช้ในการขับเคลื่อนนโยบายให้เกิดเป็นผลในทางปฏิบัติ ก็คือระบบราชการหรือกลไกอำนาจรัฐ ซึ่งกลไกอำนาจรัฐนี้เองจึงเปรียบได้เครื่องมือ ที่จะนำนโยบายที่เป็นเรื่องของกิจกรรม แนวทางหรือการตัดสินใจไปสู่การปฏิบัติที่เห็นผล และด้วยกลไกอำนาจรัฐนี้จึงถูกเรียกเป็นที่คุ้นเคยในหมู่นักรัฐประศาสนศาสตร์ว่าการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ

ดังนั้น การพัฒนาโครงการเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกถือว่ามาถูกทาง เนื่องจากมีคุณสมบัติที่เหมาะสมหลายด้าน ทั้งด้านพื้นที่ที่มีฐานการผลิตขนาดใหญ่และโครงสร้างพื้นฐานตั้งต้น อีกทั้งภาครัฐยังมีการผลักดันโครงการอย่างชัดเจน อย่างไรก็ตาม ยังเป็นความท้าทายสำคัญที่รอการก้าวข้าม ที่ยังคงพบประเด็น

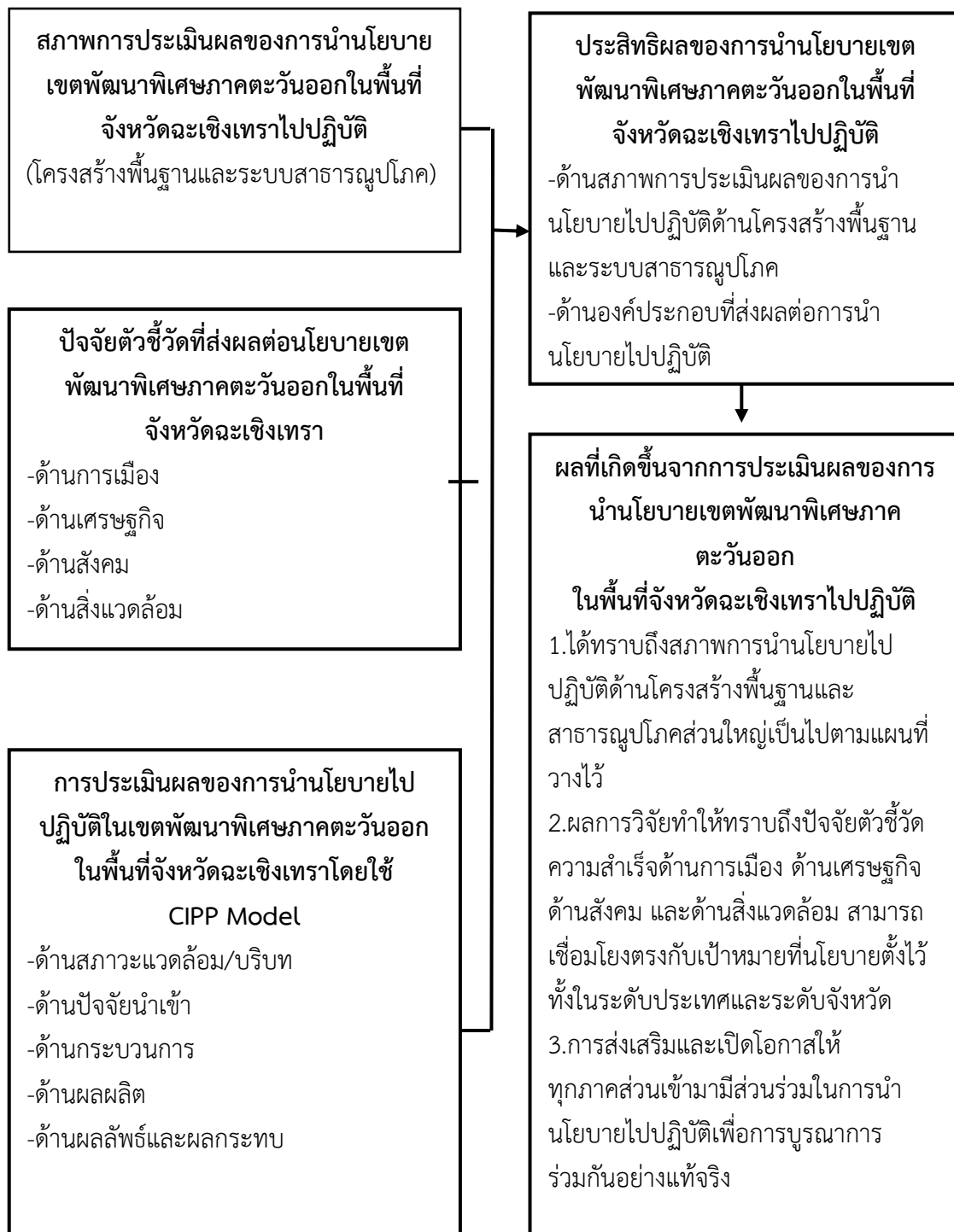
ปัญหาของโครงการเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ที่ยังไม่บรรลุเป้าหมายของแผนตามตัวชี้วัด และผลกระทบที่ก่อให้เกิดทั้งที่เป็นปัญหาและประโยชน์ ผู้ศึกษาได้เล็งเห็นถึงปัญหาและโอกาสจากนโยบายของภาครัฐ จึงได้ทำงานวิจัยเรื่อง การประเมินผลของการนำนโยบายไปปฏิบัติในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ในพื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทรา

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาสภาพการนำนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ในพื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทราไปปฏิบัติ
- 2) เพื่อศึกษาปัจจัยตัวชี้วัดความสำเร็จของการนำนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ในพื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทราไปปฏิบัติ
- 3) เพื่อนำเสนอประสิทธิภาพการนำนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกในพื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทราไปปฏิบัติ

วิธีดำเนินการวิจัย

จากการทบทวนวรรณกรรมและศึกษาผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จะเห็นได้ว่าการประเมินผลเป็นเรื่องสำคัญและจำเป็นจะต้องดำเนินการอย่างเร่งด่วนและต่อเนื่อง เพื่อทราบถึงประสิทธิภาพของการบริหารโครงการ (Project Management) จึงจำเป็นจะต้องอาศัยการประเมินผลที่เป็นระบบ การประเมินผลจึงเป็นขั้นตอนสุดท้ายที่จะทำให้ทราบว่าการปฏิบัติงานตามโครงการนั้นบรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่ เพียงใด มีการเบี่ยงเบนไปจากแผนที่วางไว้หรือไม่ โดยการนำการจัดการภาครัฐแนวใหม่ ที่หน่วยงานภาครัฐได้มีการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ (Paradigm Shift) จากการบริหารที่ถูกท้าทายว่าไม่มีประสิทธิภาพและไม่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงแทนที่ด้วยแนวคิดใหม่ที่มีค่านิยมและหลักการที่แตกต่างออกไปที่เป็นการร่วมลงทุนระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน (Public Private Partnership: PPP) ที่ภาครัฐให้เอกชนเข้ามีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของการดำเนินงานและบริการคุ้มค่ากับต้นทุนมากกว่าภาครัฐจะเป็นเจ้าของหรือดำเนินการโดยภาครัฐเอง ก่อให้เกิดประโยชน์กับผู้ที่เกี่ยวข้องจากโครงการที่จะได้รับเอาเทคโนโลยีและนวัตกรรมจากภาคเอกชน และยังได้นำดัชนีชี้วัดความสำเร็จแบบสมดุล (Balanced Scorecard: BSC) ที่ให้ความสำคัญในการวัดผลงาน ทั้งทางด้านการเงินและด้านที่ไม่ใช่การเงิน รวมถึงการนำรูปแบบการประเมินโครงการแบบชิป (CIPPI Model) ที่ได้บูรณาการแนวคิดของการประเมินผลนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนามาจากการเจริญพันธุ์แห่งชาติของสำนักงานจังหวัดลำพูน (2563) กลุ่มงานยุทธศาสตร์และข้อมูลเพื่อการพัฒนาจังหวัดรายงานการวิจัยการติดตามประเมินผลแผนพัฒนาจังหวัดลำพูน (พ.ศ.2561-2565) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2563 Azadeh Rooholamini et.,al. (2017) ได้ทำการศึกษาเรื่องการประเมินหลักสูตรวิทยาศาสตร์การแพทย์ขั้นพื้นฐานในโรงเรียนแพทย์สิราชและของ Jati Aurum Asfaroha, Dadan Rosanaa and Supahara (2017) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้โครงการทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งพัฒนามาจากรูปแบบชิป (CIPP Model) ของ Stufflebeam et al. (2007) มาประยุกต์ใช้เป็นกรอบแนวคิด การดำเนินงานวิจัย เนื่องจากเป็นวิธีการประเมินอย่างมีระบบและขั้นตอนอย่างชัดเจน เป็นที่ยอมรับกันทั่วไปในปัจจุบัน โดยการประเมินนี้ครอบคลุมองค์ประกอบของระบบทั้งหมด

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ผู้วิจัยเริ่มจาก (1) กำหนดปัญหาของการวิจัย (2) กำหนดคำถามการวิจัย (3) ทำการทบทวนวรรณกรรม (4) กำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย (5) สร้างแบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล (6) โดยทำการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 30 คน (7) หลังจากนั้นทำการวิเคราะห์เนื้อหา (8) สังเคราะห์ข้อมูล และ (9) นำข้อมูลที่ได้มาอภิปรายผล (10) สรุปและรายงานผลการศึกษาค้นคว้าวิจัย

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

การวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) ผู้วิจัยเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้วยวิธีเจาะจง (purposive sampling) ที่เป็นผู้มีองค์ความรู้และทักษะในเรื่องเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ในพื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทราเป็นอย่างดี โดยกำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ รวม 30 คน ดังนี้

กลุ่มที่ 1 หน่วยงานภาครัฐ/รัฐวิสาหกิจในเขตพื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทราจำนวน 10 คน

กลุ่มที่ 2 หน่วยงานภาคเอกชน ในเขตพื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวน 10 คน

กลุ่มที่ 3 หน่วยงานตัวแทนภาคประชาชน ในเขตพื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวน 10 คน

การวิเคราะห์ข้อมูล

- 1) ใช้วิธีการวิเคราะห์เอกสารเนื้อหา (Content Analysis) นำเสนอข้อมูลด้วยวิธีการพรรณนา
- 2) ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ (Interview) ใช้วิธีการวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic Induction) เพื่อวิเคราะห์เพื่อหาความเชื่อมโยง ตามความสัมพันธ์เชิงทฤษฎี

ผลการวิจัย

1. การศึกษาสภาพการนํานโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ในพื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทราไปปฏิบัติ แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 หน่วยงานภาครัฐ/รัฐวิสาหกิจ มีการนํานโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ในพื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทราไปปฏิบัติ คือ ด้านถนน 1) กรมทางหลวงชนบท ได้ดำเนินการก่อสร้างถนนทางหลวงชนบทเสร็จสมบูรณ์ 2) กรมทางหลวง (1) ทางเลียบเมืองฉะเชิงเทรา (ด้านเหนือ) อยู่ระหว่างการออกแบบรายละเอียด (2) ทางเลียบเมืองฉะเชิงเทรา (ด้านใต้) ส่วนที่ 1-2 ออกแบบแล้วเสร็จ ด้านการรถไฟ โครงการก่อสร้างรถไฟทางคู่ ดำเนินการก่อสร้างแล้วเสร็จตามแผน ด้านการไฟฟ้า มีหน่วยงานรับผิดชอบ 2 หน่วยงาน ได้แก่ การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคและการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย มีการพยากรณ์การใช้ไฟฟ้าที่เพิ่มขึ้นอย่างเพียงพอ ด้านการประปา มีหน่วยงานบริการของการประปาส่วนภูมิภาคอยู่ 4 แห่ง เพื่รองรับการพัฒนาพื้นที่เป้าหมายในจังหวัดฉะเชิงเทรา และ ด้านการสื่อสารโทรคมนาคม เป็นการพัฒนาระบบให้พอเพียงและมีประสิทธิภาพด้วยการเป็นศูนย์กลางด้านเศรษฐกิจของภูมิภาค

กลุ่มที่ 2 หน่วยงานภาคเอกชน มีการนํานโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ในพื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทราไปปฏิบัติ คือ ด้านถนน มีการกำหนดระดับความเร็วในเมืองเพื่อความปลอดภัย และกำลังก่อสร้างทางเลียบเมืองฉะเชิงเทรา ด้านการรถไฟ เส้นทางรถไฟรางคู่สายภาคตะวันออก แล้วเสร็จ และเป็นศูนย์กลางรองรับการขนส่งสินค้าระหว่างนิคมอุตสาหกรรม ด้านการไฟฟ้า มีนโยบายในการให้ภาคเอกชน เข้ามามีส่วนร่วมในการผลิตไฟฟ้า และการจัดหาไฟฟ้าพลังงานสะอาด ด้านการประปา มีการวางแผนโครงการจัดหาน้ำดิบโดยการดึงทรัพยากรน้ำมาจากจังหวัดอื่น และโครงการเพิ่มกำลังการผลิตน้ำประปา ให้มีปริมาณน้ำยังมีเพียงพอ และด้านการสื่อสารโทรคมนาคม มีการจูงใจให้ผู้ประกอบการและผู้บริโภคปรับตัวเข้าสู่โลกดิจิทัลผ่านการใช้แอปพลิเคชัน จากโครงการดิจิทัลคนรุ่นใหม่

กลุ่มที่ 3 หน่วยงานตัวแทนภาคประชาชน มีการนํานโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ในพื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทราไปปฏิบัติ คือ ด้านถนน มีการพัฒนาทางข้ามทางเท้าและทางจักรยาน ด้านการรถไฟ มีการทำความสะอาดที่สถานีและขบวนรถอย่างเหมาะสม ด้านการไฟฟ้า โดยการให้ผู้ใช้บริการสามารถเข้าถึงการบริการผ่านเว็บไซต์ของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค ผ่านแอปพลิเคชันในโทรศัพท์มือถือ ด้านการประปา มีโครงการเฝ้าระวังคุณภาพน้ำโดยภาคประชาชน และโครงการอบรมอาสาสมัครสาธารณสุข และการบริหารความเสี่ยง

และ ด้านการสื่อสารโทรคมนาคม มีโครงการนำร่องในการจัดทำศูนย์การเรียนรู้ และการนำ Intelligent Farm Management System มาเพิ่มผลผลิตการผลิตตามมาตรฐาน

2. การศึกษาปัจจัยตัวชี้วัดความสำเร็จของการนำนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ในพื้นที่ จังหวัดฉะเชิงเทราไปปฏิบัติ แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 หน่วยงานภาครัฐ/รัฐวิสาหกิจ ได้พบปัจจัยตัวชี้วัดความสำเร็จของการนำนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ในพื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทราไปปฏิบัติ คือ ด้านการเมือง โดยการลดภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ด้านเศรษฐกิจ โดยการลดต้นทุนทางด้านโลจิสติกส์ ด้านสังคม โดยการพัฒนาเป็นเมืองใหม่ และ มุ่งเน้นสวัสดิการสังคมที่ยั่งยืน ด้านสิ่งแวดล้อม ด้วยการพัฒนาเมืองและคุณภาพชีวิตของประชากร

กลุ่มที่ 2 หน่วยงานภาคเอกชน ได้พบปัจจัยตัวชี้วัดความสำเร็จของการนำนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ในพื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทราไปปฏิบัติ คือ ด้านการเมือง โดยภาครัฐและเอกชนมีความร่วมมือ ในการแก้ไขปัญหาข้อกฎหมาย ด้านเศรษฐกิจ โดยการให้ความช่วยเหลือในการเข้าถึงแหล่งเงินทุน และการฝึกอบรมแรงงานเข้าสู่กระบวนการผลิตสินค้าและบริการที่ใช้เทคโนโลยีระดับสูง ด้านสังคม โดยการออกแบบ หลักสูตรระหว่างสถานศึกษาร่วมกับสถานประกอบการ ด้านสิ่งแวดล้อม โดยส่งเสริมการผลิตสินค้าที่รักษา สิ่งแวดล้อม และการดำเนินธุรกิจเพื่อสังคม (CSR)

กลุ่มที่ 3 หน่วยงานตัวแทนภาคประชาชน ได้พบปัจจัยตัวชี้วัดความสำเร็จของการนำนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ในพื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทราไปปฏิบัติ คือ ด้านการเมือง มีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน และการปรับปรุงข้อกฎหมาย ด้านเศรษฐกิจ มีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ก่อให้เกิดการจ้างงานใหม่อย่างทั่วถึงและเป็นธรรม ด้านสังคม มีการป้องกันและดูแลความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน การเฝ้า ดูแลในพื้นที่ให้ปลอดภัยจากยาเสพติด ด้วยการติดตั้งกล้อง CCTV อย่างทั่วถึง ด้านสิ่งแวดล้อม มีการส่งเสริม การลดการใช้ถุงพลาสติก มีระบบการบำบัดน้ำเสียและการแยกขยะเพื่อนำกลับมาใช้ซ้ำ

3. การนำเสนอประสิทธิภาพการนำนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ในพื้นที่จังหวัด ฉะเชิงเทราไปปฏิบัติ แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 หน่วยงานภาครัฐ/รัฐวิสาหกิจ มีข้อเสนอในการนำนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ใน พื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทราไปปฏิบัติ คือ ควรเป็นโครงการที่สอดคล้องกับนโยบายรัฐบาล ด้วยการที่มีแผนงานรองรับในการพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจ มีระบบสาธารณูปโภค สาธารณูปการ และคุณภาพชีวิตของประชาชน ควรเป็นโครงการที่ได้รับการจัดสรรทรัพยากรอย่างพอเพียง โดยมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเสนอโครงการร่วมกับสำนักงาน ประมาณ ควรมีการรายงานความก้าวหน้าและปัญหาของโครงการ ด้วยการจัดให้มีการประชุมของ หน่วยงานภาครัฐ เอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วม ควรมีการพัฒนาเป็นเมืองที่อยู่อาศัยและทันสมัยได้ มีการขับเคลื่อนจังหวัดฉะเชิงเทราให้เป็นเมืองอัจฉริยะ ที่สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนา ประเทศ 4.0

จากข้อมูลข้างต้นสามารถยกระดับคุณภาพชีวิต และกระจายผลประโยชน์สู่ชุมชน ด้วยการ ใช้แพลตฟอร์มร่วมกับ mobile technology สู่การเป็นเมืองอัจฉริยะอย่างเต็มรูปแบบ นอกจากนี้ยังก่อให้เกิด ผลกระทบที่ตามมา ข้อขัดแย้งทางด้านกฎหมาย และเกิดความเหลื่อมล้ำทางสังคม

กลุ่มที่ 2 หน่วยงานภาคเอกชน มีข้อเสนอในการนำนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ในพื้นที่ จังหวัดฉะเชิงเทราไปปฏิบัติ คือ ควรเป็นโครงการที่สอดคล้องกับนโยบายรัฐบาล เป็นนโยบายที่นำไปสู่การ พัฒนาระบบโลจิสติกส์ ที่สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ของการพัฒนาจังหวัด ควรเป็นโครงการที่ได้รับการ จัดสรรทรัพยากรอย่างพอเพียง ได้รับการจัดสรรทรัพยากรจากผู้ประกอบการร่วมลงทุน และได้รับงบประมาณ สนับสนุน ควรมีการรายงานความก้าวหน้าและปัญหาของโครงการ มีการมอบหมายในการกำหนดรายชื่อ

หน่วยงานตามภารกิจ และความเชี่ยวชาญในการขับเคลื่อนในแต่ละด้าน ควรมีการพัฒนาเป็นเมืองที่อยู่อาศัย และทันสมัยได้ มีการพัฒนาเมืองใหม่ ในรูปแบบเมืองพักอาศัยที่ทันสมัยตามมาตรฐานโลก

จากข้อมูลข้างต้นสามารถยกระดับคุณภาพชีวิต และกระจายผลประโยชน์สู่ชุมชน ก่อเกิดการขับเคลื่อนด้วยเศรษฐกิจฐานราก และคนรุ่นใหม่สืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่น นอกจากนี้ยังก่อให้เกิดผลกระทบที่ตามมา จากความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจที่ได้กระจายอย่างถ้วนหน้า และการแย่งชิงฐานทรัพยากรทางธรรมชาติ

กลุ่มที่ 3 หน่วยงานตัวแทนภาคประชาชน มีข้อเสนอในการนำนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ในพื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทราไปปฏิบัติ คือ ควรเป็นโครงการที่สอดคล้องกับนโยบายรัฐบาล จากการพัฒนาของ จังหวัดได้จัดวางยุทธศาสตร์ สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ควรเป็นโครงการที่ได้รับการ จัดสรรทรัพยากรอย่างพอเพียง ในการได้รับการจัดสรรทรัพยากรที่เพียงพอต่อการพัฒนาต่อการยกระดับ คุณภาพ ควรมีการรายงานความก้าวหน้าและปัญหาของโครงการ มีการกำหนดขั้นตอนการทำงาน การแก้ไขปัญหา และการติดตามตรวจสอบข้อผิดพลาดย้อนหลัง ควรมีการพัฒนาเป็นเมืองที่อยู่อาศัยและทันสมัยได้ ด้วยการนำมาประยุกต์ใช้ในด้านชุมชนอัจฉริยะ เพื่อทราบความเคลื่อนไหวของแต่ละชุมชน เชื่อมโยงข้อมูลกันเป็น เครือข่าย

จากข้อมูลข้างต้นสามารถยกระดับคุณภาพชีวิต และกระจายผลประโยชน์สู่ชุมชน การปรับปรุง คุณภาพการให้บริการ ด้วยการนำเอาเทคโนโลยีดิจิทัลมาเสริม นอกจากนี้ยังก่อให้เกิดผลกระทบที่ตามมา ได้แก่ ปัญหาการขาดแคลนน้ำ ปัญหาที่ดินทำกิน ขาดการมีส่วนร่วม มลพิษทางอากาศ และปัญหาการว่างงาน

อภิปรายผล

จากการประเมินผลของการนำนโยบาย ในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก พื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทราไป ปฏิบัติ โดยการประยุกต์ใช้รูปแบบการประเมินชิป (CIPP Model) ผลของการดำเนินงานยังไม่ประสบผลสำเร็จ เท่าที่ควร มีบางโครงการยังไม่บรรลุผลตามแผนที่ตั้งไว้ จึงจำเป็นต้องอย่างยิ่งที่จะต้องตรวจสอบความก้าวหน้า ปัญหาและอุปสรรค ทั้งในด้านประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และผลกระทบต่อผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อสะท้อนให้ เห็นภาพอย่างเป็นรูปธรรม มีประเด็นที่น่าสนใจควรมานำอภิปราย ดังนี้

การประเมินบริบท (Context Evaluation: C) ผลจากการประเมินบริบทของโครงการมีความ เหมาะสม จากยุทธศาสตร์เพื่อผลักดันประเทศไทย ให้ก้าวผ่านจากประเทศที่พึ่งพิงรายได้จากการค้าด้าน การเกษตร ก้าวสู่การเป็นประเทศถึงอุตสาหกรรม จากเดิมที่ได้ริเริ่มโครงการพัฒนาพื้นที่ เศรษฐกิจภาค ตะวันออก (Eastern Seaboard Development Program : ESB) ในอีก 30 ปีถัดมา ได้มีการบรรจุ ยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาพื้นที่ภาคตะวันออกอีกครั้ง เป็นการตอกย้ำถึงความสำคัญว่าพื้นที่ภาคตะวันออก ของประเทศไทย ยังคงเป็นจุดยุทธศาสตร์ด้านการค้าการลงทุนที่สำคัญของประเทศดังเช่นในอดีต ด้วยโครงการ เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (Eastern Economic Corridor : EEC) เพื่อพัฒนาศักยภาพบริเวณชายฝั่ง ทะเลภาคตะวันออก ควบคู่ไปกับการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐาน และระบบสนับสนุนการดำเนินโครงการอื่น ๆ ให้มีประสิทธิภาพและเกิดความยั่งยืนทางด้าน จึงเป็นที่มาของโครงการเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ซึ่ง เป็นเสมือนภาคสองของโครงการEastern Seaboard เพื่อผลักดันให้ภาคตะวันออกของประเทศไทย เป็นเขต เศรษฐกิจชั้นนำของภูมิภาคอาเซียน และส่งเสริมให้เป็นที่รู้จักของนักลงทุนทั่วโลก อีกหนึ่งปัจจัยที่ส่งเสริมให้ แนวโน้มการลงทุนภาคเอกชนให้เกิดขึ้น คือการลงทุนนำร่องของภาครัฐ ที่เน้นด้านการสร้างและพัฒนาระบบ โครงสร้างพื้นฐานและด้านสาธารณูปโภค สอดคล้องกับงานวิจัยของRatchatakorn,S., and Jittrutha, C.,

(2021) เรื่องการประเมินผลกระทบนโยบายการค้า การลงทุน เขตพื้นที่ชายแดน: ศึกษากรณีพื้นที่ด่านอำเภอ เชียงแสน ด่านอำเภอแม่สายและด่านอำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย ผลการศึกษา พบว่า 1) บริบทด้าน สภาพแวดล้อมทั้ง 3 ด้านมีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การส่งเสริมการลงทุนในระยะ 7 ปี (พ.ศ.2558-2564) มีพื้นที่ชายแดนที่เชื่อมโยงทางเศรษฐกิจกับประเทศเพื่อนบ้าน โดยเริ่มจากการพัฒนาด้านการค้า ชายแดน และโครงข่ายการคมนาคมขนส่ง บริเวณประตูการค้าหลักของประเทศ เพื่อรองรับการเชื่อมโยง กระบวนการผลิตและการลงทุนข้ามแดน โดยปรับปรุงโครงข่ายระบบถนน พัฒนาระบบ National Single Window (NSW) และสิ่งอำนวยความสะดวกทางการค้า และการขนส่งสินค้าข้ามแดนอย่างต่อเนื่อง เพื่อ รองรับการรวมกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

การประเมินปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation: I) การพัฒนาเขตพิเศษภาคตะวันออก (Eastern Economic Corridor : EEC) เป็นการพัฒนาระบบเศรษฐกิจหลักของประเทศให้เติบโตอย่างต่อเนื่อง เพื่อ เสริมสร้างบทบาทของไทยในฐานะประตูเศรษฐกิจ ของภูมิภาคเอเชียในบริบทโลก โดยมีปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อ ความสำเร็จในการขับเคลื่อนการพัฒนา ประกอบด้วย การสนับสนุนการใช้เทคโนโลยี และสร้างนวัตกรรมใน การยกระดับมาตรฐานสินค้าและบริการ ที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดโลก การพัฒนาโครงสร้าง พื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกในพื้นที่ ให้ได้มาตรฐานและสนับสนุนการขยายตัวทางเศรษฐกิจได้อย่าง ต่อเนื่อง การพัฒนาทักษะฝีมือแรงงานที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน ในภาคอุตสาหกรรมและ บริการ การให้สิทธิประโยชน์ส่งเสริมการลงทุนที่จูงใจให้เกิดการลงทุนอย่างต่อเนื่อง การประชาสัมพันธ์เชิงรุกที่ เข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย และการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการลงทุน ซึ่งปัจจัยสำคัญดังกล่าวจะช่วยสนับสนุน ให้มีการขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมในพื้นที่ สู่การดำเนินงานให้เกิดผลสัมฤทธิ์ที่เป็นรูปธรรม ผ่านแผนงาน บูรณาการเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก รวมทั้งเพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องรับทราบเป้าหมาย และแนวทาง ขับเคลื่อนแผนงานบูรณาการฯ สำหรับเตรียมความพร้อมในการจัดทำข้อเสนอโครงการและงบประมาณ ให้ สอดคล้องกับแนวทางการจัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปี ตลอดจนเตรียมกำหนดเป้าหมาย แนวทาง ตัวชี้วัด ให้มีประสิทธิภาพ โดยเน้นย้ำถึงการเสนอโครงการที่เหมาะสม ในจำนวนที่เหมาะสม สามารถ ดำเนินการภายใต้หลักเกณฑ์ที่ตรงกับเป้าประสงค์ของ EEC จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการร่วมคิด (วางแผน) ร่วมทำ (ปฏิบัติ) ร่วมลงขัน (ระดมทรัพยากร) สอดคล้องกับงานวิจัยของ Suthisamphan, K., (2018) เรื่อง การพัฒนาการค้าชายแดนเพื่อสนับสนุนเขตเศรษฐกิจพิเศษของประเทศ พบว่า ด้านบุคลากร รัฐบาลควรมีการ บริหารจัดการด้านกำลังคนและงบประมาณ เพื่อสนับสนุนการเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานของเจ้าหน้าที่ โดย ใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ เข้ามาช่วยในการทำงาน ด้านกฎหมายและระเบียบ ปัญหาข้อกฎหมายที่ยังไม่สอดคล้อง กับแนวทางการพัฒนาเป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษ รวมถึงยังไม่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ รวมถึงกฎหมายและ ระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการนำเข้าส่งออก ยังไม่มีความเป็นสากล มีขั้นตอนและการดำเนินการอนุมัติอนุญาต ที่ ค่อนข้างใช้ระยะเวลานาน ซึ่งจากปัญหาดังกล่าว รัฐบาลควรหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาคอนกกฎหมาย ด้าน การบริหารจัดการก็จะเป็นไปตามระบบกลไกที่ได้กำหนดเอาไว้ ยังไม่มีความชัดเจนว่าจะมีการบริหารจัดการ อย่างไร หน่วยงานใด เป็นผู้รับผิดชอบและมีขอบเขตอำนาจหน้าที่มากนักน้อยเพียงใด ข้อกังวลดังกล่าวอาจสร้าง ความไม่เข้าใจ และปัญหาในการให้ความร่วมมือจากหน่วยงานต่าง ๆ ในพื้นที่ รัฐบาลควรกำหนดการถ่ายโอน อำนาจ การอนุญาต อนุมัติที่เกี่ยวข้อง ให้กับหน่วยงานในท้องถิ่น ไม่ว่าจะเป็นผู้ว่าราชการจังหวัดหรือคณะ กรรมการบริหารจัดการเขตเศรษฐกิจพิเศษ เพื่อความสะดวกคล่องตัว ซึ่งการถ่ายโอนอำนาจดังกล่าว สามารถ กระทำโดยมติคณะรัฐมนตรี ออกกฎหมายร่าง พ.ร.บ.เขตเศรษฐกิจพิเศษ จัดตั้งศูนย์จุดเดียวแบบเบ็ดเสร็จใน การเพิ่มบริการในพื้นที่ รวมถึงการบูรณาการการทำงานร่วมกันของทุกหน่วยงาน ในจังหวัดอันจะเป็นการลด ปัญหาการทำงานที่ซ้ำซ้อนและยุ่งยาก ส่งผลให้ผู้รับบริการเกิดความล่าช้า

การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation: P) มีการเปิดโอกาสให้องค์กรภาคประชาสังคม และชุมชน สามารถเข้ามาเป็นผู้จัดการบริการสาธารณะแทนภาครัฐ โดยอาศัยการจัดทำหนังสือข้อตกลงร่วม (Memorandum of Understanding: MOU) ในรูปแบบการดำเนินงานในลักษณะหุ้นส่วน ระหว่างภาครัฐกับ ภาคประชาสังคมและชุมชน ซึ่งมีเป้าหมายของข้อตกลง อยู่ที่การร่วมกันดำเนินภารกิจ จัดบริการสาธารณะแก่ ประชาชน ให้บรรลุผลสัมฤทธิ์ ในการบริหารงานแบบเครือข่าย โดยการปรับเปลี่ยนบทบาท โครงสร้าง กระบวนการทำงานขององค์กรภาครัฐ ให้สามารถเชื่อมโยงการทำงานและทรัพยากรต่าง ๆ ของหน่วยงานทั้งใน ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม ให้เกิดการพึ่งพากันในรูปแบบ รวมถึงเอกชนที่จะเข้ามาลงทุนใน พื้นที่ ที่มีวิสัยทัศน์และทิศทางในการขับเคลื่อนร่วมกัน สอดคล้องกับPaingam, S., (2017) เรื่อง เขตเศรษฐกิจ พิเศษทวายในความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาความ ร่วมมือทางเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคระหว่าง ไทย-เมียนมา ทำให้เกิดเส้นทางของความเชื่อมโยงระหว่างกัน ใน อาเซียนด้านโครงสร้างพื้นฐาน อันจะนำสู่ความเชื่อมโยงด้านกฎระเบียบ ที่เอื้อต่อการเคลื่อนย้ายข้ามพรมแดน และความเชื่อมโยงด้านประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษทวาย จะเป็นการเปิดยุค ใหม่แห่งความร่วมมือด้านเศรษฐกิจ การเมือง และสังคม ระหว่างไทยกับเมียนมา อันเป็นการเปลี่ยนแปลง ทางด้านภูมิรัฐศาสตร์ครั้งใหม่ในภูมิภาคอาเซียน ส่วนผลการวิจัยเพื่อวิเคราะห์หลักการและแนวทางในการ พัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษทวายระหว่างไทย-เมียนมา พบว่า เป็นการดำเนินงานทั้งในระดับมหภาคและระดับ จุลภาค บนพื้นฐานความร่วมมือทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ซึ่งก่อให้เกิดผลกระทบทั้งในทางบวก และทางลบ โดยการปรับปรุงดังกล่าวจะต้องครอบคลุมทั้งในระดับมหภาคและจุลภาค นอกจากนี้ เขต เศรษฐกิจพิเศษทวายประกอบไปด้วยโครงการทำเรื่อน้ำลึกและนิคมอุตสาหกรรมทวาย มีจุดเด่นในเชิง ยุทธศาสตร์การเชื่อมโยงเมียนมา อาเซียน เอเชียตะวันออกและเอเชียตะวันตก โดยจะเป็นประโยชน์ต่อ ประเทศไทย เนื่องจากโครงการก่อสร้างท่าเรื่อน้ำลึกและนิคมอุตสาหกรรมทวาย มีศักยภาพเป็นประตูการค้า ในการเชื่อมเครือข่ายการขนส่งระดับภูมิภาคด้านตะวันตกของทวีปเอเชียโดยสามารถขนส่งสินค้าไปเอเชียใต้ ตะวันออกกลาง แอฟริกาและยุโรป รวมทั้งหากสามารถขยายฐานการลงทุนและการผลิตของไทย ตามโครงการ ก่อสร้างท่าเรื่อน้ำลึกและนิคมอุตสาหกรรมทวายจะช่วยเพิ่มศักยภาพและขีดความสามารถของไทย เพื่อรองรับ การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

การประเมินผลผลิต (Product Evaluation: P) จากผลสำเร็จที่เกิดขึ้นจริงในด้านการพัฒนา โครงสร้างพื้นฐานและสาธารณูปโภค จึงนำมาเปรียบเทียบผลการดำเนินงานที่เกิดขึ้นจริงกับเป้าหมายที่กำหนด ตามแผน ทั้ง 4 ด้าน คือ

1) ด้านผลผลิต (Output) ด้านถนน ด้านการรถไฟ ด้านการไฟฟ้า ด้านการประปาและด้านการสื่อสาร โทรคมนาคม ตรงตามแผนการรายงานความก้าวหน้าแผนงานบูรณาการ เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ปีงบประมาณ พ.ศ. 2564

2) ด้านตัวชี้วัดความสำเร็จ ความก้าวหน้าในการดำเนินงานของโครงการโครงสร้างพื้นฐานทั้ง 6 โครงการ เป็นไปตามแผนงานและเป้าหมายที่กำหนด และสอดคล้องกับแผนงานโดยรวม ก่อให้เกิดความ เชื่อมั่นต่อนักลงทุนในพื้นที่ อีอีซี รวมทั้งเพิ่มประสิทธิภาพในการใช้ประโยชน์โครงสร้างพื้นฐาน ทั้งทางด้านการเมือง ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคมและด้านสิ่งแวดล้อม

3) ด้านผลลัพธ์ (Outcomes) มีการติดตามประเมินผล กับผู้เกี่ยวข้องในแต่ละด้านที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดความชัดเจนของเป้าหมาย แนวทาง และโครงการสำคัญที่ต้องการขับเคลื่อนการดำเนินงาน มีการรับเรื่อง

ร้องเรียนรวดเร็วและแก้ปัญหาย่างเป็นธรรม โดยให้หน่วยงานได้มีโอกาสกลับไปทบทวนข้อปัญหาของโครงการให้สมบูรณ์

4) ด้านผลกระทบ (Impact)

- (1) ด้านกฎหมาย ที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบันไม่เอื้อต่อการพัฒนาพื้นที่
- (2) ด้านที่ดินสำหรับเกษตรกรรม มีข้อจำกัดสำหรับการทำอุตสาหกรรม
- (3) ด้านสังคม ส่งผลกระทบเป็นอย่างมากต่อวิถีชีวิต วิถีชนบท และด้านสิ่งแวดล้อม
- (4) ด้านการคมนาคม ความพร้อมของระบบโครงข่ายถนน จากถนนสายหลักและสายรองมีปริมาณน้อยและคับแคบ จึงเกิดการจราจรติดขัดในช่วงเวลาเร่งด่วน

(5) การแย่งชิงทรัพยากรน้ำเพื่อนำไปส่งเสริมอุตสาหกรรม การส่งเสริมให้เกิดการอุตสาหกรรม โดยขาดการมีส่วนร่วมของประชาชน

สอดคล้องกับDeedecha, S., (2018) เรื่องผลสัมฤทธิ์การพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษแม่สอด (Accomplishment of Development of The Mae Sot Special Economic Zone) ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยผลกระทบด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ และด้านสิ่งแวดล้อม มีความสัมพันธ์ทางบวกต่อผลสัมฤทธิ์ การพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษแม่สอดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05 โดยตัวแปรทั้งหมดสามารถทำนายผลสัมฤทธิ์การพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษแม่สอด ได้ร้อยละ 71.1 ($R^2 = .711$) โดยผลกระทบด้านสังคมมีอำนาจการทำนายได้สูงสุด ร้อยละ 63.3 ($R^2 = .633$) และพบว่าแรงงาน คุณภาพชีวิต กฎหมาย และระดับการศึกษาส่งผลต่อปัจจัยด้านสังคมที่ทำให้ผลสัมฤทธิ์ ของการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษแม่สอด เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

- 1) ภาครัฐควรกำหนดนโยบายที่ชัดเจน ยังขาดผู้รับผิดชอบในการกำกับดูแลและติดตามการนำนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกไปปฏิบัติ

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

- 1) ควรเปิดให้มีการจัดเวทีสาธารณะของประชาชน และการจัดตั้งกลไกแบบมีส่วนร่วมทุกระดับ เกิดการบูรณาการร่วมกันระหว่างโครงการ
- 2) ควรจัดตั้งคณะกรรมการ เพื่อประชุมร่วมกันในการการบูรณาการด้านกฎหมาย ให้มีความสอดคล้องกันอย่างเป็นรูปธรรม ทั้งในระดับประเทศและระดับจังหวัด

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

- 1) ศึกษาการประเมินเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ในจังหวัดอื่นแล้วนำมาเปรียบเทียบกับ ให้เห็นภาพรวมว่าทั้ง 3 จังหวัด มีการนำนโยบายมาปฏิบัติสอดคล้องกับแผนแม่บทหรือไม่ อย่างไร
- 2) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของโครงการ ที่มาจากนโยบายของรัฐบาล เพื่อสะท้อนผลการศึกษาวิจัย ในการจัดทำเป็นข้อเสนอเชิงนโยบายที่เหมาะสมคุ้มค่า

References

Suthisamphan, K., (2018). Story Developing border trade to support the country's special economic zones.

- Dokthaisong, B., (2010). Scope of public administration in the era of globalization. Bangkok: Intellectual.
- Worapattirakul, P.. (2017). Management of the Thai public sector under the welfare state system. Journal of Management Science Nakhon Pathom Rajabhat University. 4(1),
- Paingam, S., (2017) on the Dawei Special Economic Zone in relations between Thailand with the Republic of the Union of Myanmar
- Deedecha, S., (2018) on the achievements of the development of the Mae Sot Special Economic Zone. (Accomplishment of Development of The Mae Sot Special Economic Zone)
- Mungmuang, S and Thianchutinan, P., (2019). Public policy to develop the quality of life of low-income people through state welfare cards. Mahachula Academic Journal. 6(2),
- Suksom, S., (2018). Water traffic in Bangkok. Suvarnabhumi Institute of Technology Academic Journal. 4(1),
- Office of the Eastern Special Development Zone Policy Committee, November (2018)
- Overview Plan for the Development of the Eastern Special Development Zone (2017-2022)
- Changes in the “Weight” of the World Economy: Emerging Economies in Asia
- Lamphun Provincial Office (2020) Strategy and Information for Provincial Development Group reports on research on monitoring and evaluating the Lamphun Provincial Development Plan. (2018-2022) for fiscal year 2020
- Ratchatakorn, S., and Jittrutha, C., (2021) Subject: Assessment of the impact of trade and investment policies in border areas: a case study of the checkpoint area of Chiang Saen District. Mae Sai District Checkpoint and Chiang Khong District Checkpoint Chiang Rai Province
- Mesincee, S., the world changes, Thailand adjusts. Bangkok: Krungthep Turakij, (2013) Krungthep Turakij Publishing, Krungthep Turakij Media Company Limited.
- Azadeh Rooholamini et., al. (2017) conducted a study on curriculum evaluation. medical science Basic in Shiraz Medical School
- Jati Aurum Asfaroha, Dadan Rosanaa and Supahara (2017) A study was conducted on Development of a learning management model for scientific projects
- Stufflebeam, D. L., & Shinkfield, A. J. (2007). Handbook of Research on Assessment Technologies, Methods, and Applications in Higher Education. New York: Longman.

ผลการใช้กระบวนการสืบเสาะเป็นฐานที่มีต่อทักษะการคิดวิเคราะห์
เรื่องคำยืมภาษาต่างประเทศในภาษาไทย

THE IMPACT OF USING INQUIRY-BASED LEARNING ON AN ANALYTICAL SKILL
IN TERMS OF FOREIGN LOANWORDS IN THAI LANGUAGE

กรรณา ญาติวิสุทธิ์

Kornnapa Yativisut

มหาวิทยาลัยรามคำแหง

Ramkhamhaeng University

Email : kornnapa_2517@hotmail.com

Received 4 November 2022; Revised 9 December 2022; Accepted 27 December 2023.

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง เรื่องคำยืมภาษาต่างประเทศในภาษาไทย โดยใช้กระบวนการสืบเสาะเป็นฐาน ประชากรคือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 317 คน กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยการเทียบตารางของ Krejcie and Morgan ได้จำนวน 175 คน ทำการแจกแบบสอบถามและวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง พบว่า ก่อนการเรียน (= 11.22) มีคะแนนรวมอยู่ระหว่าง 8.01-12.00 คะแนน หมายถึง มีทักษะการคิดวิเคราะห์ในระดับพอใช้ เมื่อดำเนินการจัดการเรียนรู้ เรื่องคำยืมภาษาต่างประเทศในภาษาไทย โดยใช้กระบวนการสืบเสาะเป็นฐาน พบว่า ภาพรวมหลังการเรียน (= 13.81) มีคะแนนรวมอยู่ระหว่าง 12.01-16.00 คะแนน หมายถึง มีทักษะการคิดวิเคราะห์ในระดับดีขึ้น

จากผลการศึกษาที่พบว่า การใช้กระบวนการสืบเสาะเป็นฐานการจัดการเรียนรู้ ทำให้นักเรียนมีทักษะการคิดวิเคราะห์ในระดับดีขึ้นนี้ ถึงแม้ว่าผลการศึกษาครั้งนี้จะมีค่าคะแนนที่แตกต่างกันไม่มาก แต่สามารถสรุปได้ว่า การพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ ถือเป็นสิ่งสำคัญยิ่งในการพัฒนาสติปัญญาของนักเรียนเพื่อจะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพ และเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศต่อไป

คำสำคัญ: ผลการใช้, กระบวนการสืบเสาะ, ทักษะการคิดวิเคราะห์

Abstract

This research aimed to study an analytical skill of Mathayom 3 students at Ramkhamhaeng University Demonstration School in terms of foreign loanwords in Thai language through the use of inquiry-based learning. The population was 317 Mathayom 3 students at Ramkhamhaeng University Demonstration School, Semester 1, Academic Year 2022. The sample size was determined according to Krejcie and Morgan's table at 175 students. In addition, the data was analyzed through two statistical methods—mean and standard deviation.

The research found that

before the inquiry-based learning, the Mathayom 3 students at Ramkhamhaeng University Demonstration School has a mean score of $\bar{x}=11.22$, ranging from 8.01 to 12.00, meaning an analytical skill at an adequate level. After the inquiry-based learning of foreign loanwords in Thai language, the mean score increased of $\bar{x}=13.81$, ranging from 12.01 to 16.00, meaning there was an improvement in the analytical skill.

From the results of the study it was found that using the inquiry process as the basis for learning management which makes students have better analytical thinking skills. Although the results of this study did not have much difference in scores, but it can be concluded that developing analytical thinking skills is considered very important in the intellectual development of students in order to grow into a quality adult and an important force in the further development of the country.

Keywords : Inquiry-Based Learning. Analytical Skill,

บทนำ

ภาษาไทยเป็นเอกลักษณ์ของชาติ เป็นสมบัติทางวัฒนธรรมอันก่อให้เกิดความเป็นเอกภาพ และเสริมสร้างบุคลิกภาพของคนในชาติให้มีความเป็นไทย เป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจและความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ทำให้สามารถประกอบกิจธุระ การงาน และดำรงชีวิตร่วมกันในสังคมประชาธิปไตยได้อย่างสันติสุข และเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ ประสบการณ์จากแหล่งข้อมูลสารสนเทศต่างๆ เพื่อพัฒนาความรู้ กระบวนการคิดวิเคราะห์ วิจัย และสร้างสรรค์ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี ตลอดจนนำไปใช้ในการพัฒนาอาชีพให้มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจ นอกจากนี้ยังเป็นสื่อแสดงภูมิปัญญาของบรรพบุรุษด้านวัฒนธรรม ประเพณี สุนทรียภาพ เป็นสมบัติล้ำค่าควรแก่การเรียนรู้ อนุรักษ์ และสืบสานให้คงอยู่คู่ชาติไทยตลอดไป (Ministry of Education, 2018) ในการเรียนรู้ตามมาตรฐานวิชาภาษาไทยเพื่อให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามที่หลักสูตรกำหนด และเพื่อให้การจัดการเรียนรู้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ซึ่งเป็นหลักสูตรที่มีมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด สมรรถนะของผู้เรียน และคุณลักษณะอันพึงประสงค์เป็นเป้าหมายสำคัญสำหรับการพัฒนาเด็กและเยาวชน โดยยึดหลัก

ว่า ผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด ทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ ยึดประโยชน์ที่เกิดกับผู้เรียน กระบวนการเรียนรู้ต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ การศึกษาวิธีการสอนในรูปแบบต่างๆ เพื่อแก้ปัญหาในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนนั้นพบว่า การสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ทำให้ผู้เรียนได้มีโอกาสพัฒนาความคิดอย่างเต็มที่ มีแรงจูงใจที่อยากรู้อยากเรียนอยู่ตลอดเวลา และสามารถถ่ายโยงการเรียนรู้จากความคิดและประสบการณ์เดิมได้เป็นอย่างดี ดังที่ อรุณ ลิ้มตศิริ (Limsiri, O., 2014) ได้กล่าวว่า ขั้นตอนกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่ฝึกให้ผู้เรียนจัดกระบวนการคิด การเรียนรู้ที่จะทำงานร่วมกันเพื่อแก้ปัญหาผู้เรียนขาดความรับผิดชอบ และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนที่มีความสามารถทางการเรียนที่ต่างกัน ได้ช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการเรียนทำให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในเนื้อหาที่เรียนง่ายขึ้น เป็นการลดบทบาทของครูให้เป็นเพียงผู้เตรียมกิจกรรมการเรียนการสอน และเป็นผู้ให้คำแนะนำในการเรียนโดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ด้วยเหตุนี้ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจที่จะศึกษาผลการใช้กระบวนการสืบเสาะเป็นฐานที่มีต่อทักษะการคิดวิเคราะห์ เรื่องคำยืมภาษาต่างประเทศในภาษาไทย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง โดยนำกระบวนการสืบเสาะเป็นฐานที่มีต่อทักษะการคิดวิเคราะห์ มาใช้ในการจัดกิจกรรมการสอนภาษาไทย โดยมุ่งเน้นส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการคิดวิเคราะห์ และพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ ด้วยวิธีการที่สร้างสรรค์และมีประสิทธิภาพ อีกทั้งยังส่งเสริมให้เกิดความคิดใหม่ๆ ที่เป็นประโยชน์ ผลานการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ด้วยกระบวนการสืบเสาะเป็นฐานเพื่อนำผลการศึกษาที่ได้ไปเป็นแนวทางในการพัฒนา และปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง เรื่องคำยืมภาษาต่างประเทศในภาษาไทย โดยใช้กระบวนการสืบเสาะเป็นฐานที่มีต่อทักษะการคิดวิเคราะห์

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยที่ศึกษาผลการใช้กระบวนการสืบเสาะเป็นฐานที่มีต่อทักษะการคิดวิเคราะห์ เรื่องคำยืมภาษาต่างประเทศในภาษาไทย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง ได้กำหนดขอบเขตการวิจัยดังนี้

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2561 จำนวน 317 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ โดยการเปิดตารางของ Krejcie and Morgan (1970) ที่ค่าความเชื่อมั่น 95% ค่าความคาดเคลื่อน 5% ได้จำนวน 175 คน ตอบแบบทดสอบก่อนการเรียน และหลังการเรียน

2. ตัวแปรที่ศึกษา

2.1 ตัวแปรอิสระ (independent variables) คือ กระบวนการสืบเสาะเป็นฐาน

2.2 ตัวแปรตาม (dependent variables) คือ ทักษะการคิดวิเคราะห์

3. ด้านเนื้อหา

3.1 เนื้อหาที่สอนคือ คำยืมภาษาต่างประเทศในภาษาไทย เช่น ภาษาบาลี ภาษาสันสกฤต ภาษาเขมร ภาษาจีน ภาษาอังกฤษ และคำยืมที่มาจากภาษาอื่นๆ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สารการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สารที่ 4 หลักการใช้ภาษาไทย มาตรฐาน 4.1 เข้าใจธรรมชาติของภาษาและหลักภาษาไทย การเปลี่ยนแปลงของภาษาและพลังของภาษาภูมิปัญญาทางภาษา และรักษาภาษาไทยไว้เป็นสมบัติของชาติ และตัวชี้วัดข้อที่ 5 เรื่อง การรวบรวมและอธิบายความหมายของคำยืมภาษาต่างประเทศที่ใช้ในภาษาไทย

3.2 แผนการจัดการเรียนรู้โดยการใช้เครื่องมือแผนผังความคิดต่างๆ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เรื่อง คำยืมภาษาต่างประเทศในภาษาไทย

การทบทวนวรรณกรรม

คำยืมภาษาต่างประเทศในภาษาไทย

การยืมคำภาษาต่างประเทศมาใช้ในภาษาไทยทำให้ภาษา มีความเจริญงอกงามและมีคำใช้มากขึ้น ทั้งนี้ เพราะมีการติดต่อระหว่างประเทศทั้งการทูต การค้า ศาสนา และวิทยาการต่างๆ มีการรับความรู้ซึ่งกันและกันจึงมีคำยืมต่างประเทศในภาษาไทยหลายภาษา เช่น ภาษาบาลี สันสกฤต คำเขมร คำจีน คำขวา คำมลายู คำภาษาอังกฤษ คำฝรั่งเศส คำโปรตุเกส คำภาษาอาหรับ ฯลฯ โดยบางภาษาก็มีอยู่ในภาษาไทยมาก บางภาษาก็มีอยู่น้อย เมื่อนำคำภาษาต่างประเทศมาใช้ มักออกเสียงและใช้เขียนอย่างคำไทยจนกลายเป็นคำไทยในที่สุด การยืมภาษาอื่นมาใช้ไม่เป็นการเสียหายประการใดทุกชาติทุกภาษาที่เจริญแล้วย่อมมีการยืมภาษามาใช้เพื่อประโยชน์ทางการสื่อสาร การถ่ายทอดวัฒนธรรม และการศึกษาหาความรู้ การรับคำภาษาต่างประเทศเข้ามาใช้สื่อสารในภาษาไทย และคนไทยได้เรียนภาษาต่างประเทศมากขึ้น จึงมีการฝึกออกเสียงตามเสียงของคำในภาษาต่างประเทศ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อการใช้ภาษาไทยในการสื่อสารหลายประการ มีอิทธิพลทำให้ลักษณะของภาษาไทย เปลี่ยนแปลงไปจากลักษณะดั้งเดิม ซึ่ง วิไลศักดิ์ กิ่งคำ (Kingkham, W., 2013) กล่าวถึง อิทธิพลของการยืมคำจากภาษาต่างประเทศไว้ดังนี้

1. คำมีพยางค์มากขึ้น ภาษาไทยเป็นภาษาคำโดด เป็นคำพยางค์เดียวเป็นส่วนมาก เช่น เดิน ตามหมา เมือง เดือน ดาว เป็นต้น เมื่อมีการยืมคำภาษาต่างประเทศมาใช้ทำให้ภาษาไทยเปลี่ยนไป ดังนี้

1.1 มีคำสองพยางค์ เช่น ถนน ราชฯ บิดา มารดา มาตรา สามารถ เป็นต้น

1.2 มีคำสามพยางค์ เช่น โทรศัพท์ โทรศัพท์ พาหนะ จักรยาน กรณี โทรศัพท์
ปรารถนา เป็นต้น

1.3 มีคำมากพยางค์ เช่น พลาณามัย สาธารณะ มหาวิทยาลัย เป็นต้น

2. มีคำควบกล้ำใช้มากขึ้น ภาษาไทยคำพยางค์เดียวส่วนใหญ่จะไม่มีคำที่มีพยัญชนะ ควบกล้ำ เมื่อยืมคำต่างประเทศมาใช้ ทำให้มีคำควบกล้ำจำนวนมาก เช่น ฟรี ดรีม ปลุกโปรด เบรก เกรด เคลียร์ สปริง ดรอป เครดิต คลินิก จันทรา ทฤษฎี ศาสตรา ปรารถนา แทรคเตอร์ เอ็นทรานซ์ ดรัมเมเยอร์ เป็นต้น

3. มีคำวาทพจน์ใช้มากขึ้น ทำให้มีคำศัพท์ที่มีความหมายเหมือนกันเพิ่มขึ้น ซึ่งสะดวกและสามารถเลือกใช้คำได้เหมาะสมกับความต้องการ เช่น นก (สกุณา สุโหนก วิหค ปักษา) ม้า (พาซี อาชา สีนธพ) ผู้หญิง (สตรี

นารี อิตถี กัญญา) ช้าง (หัตถี คชสาร กุญชร กริ) ดวงอาทิตย์ (สุริยา ตะวัน ไถง อุทัย) ดอกไม้ (สมาลี ผกาบุษบา) เป็นต้น

4. ภาษาไทยมีตัวสะกดไม่ตรงมาตรา ซึ่งแต่เดิมภาษาไทยมีลักษณะเด่นอย่างหนึ่งคือ มีการสะกดคำตามมาตราแม่สะกด เมื่อได้รับอิทธิพลจากภาษาต่างประเทศ

คำส่วนใหญ่สะกดไม่ตรงตามมาตราเดิม เช่น เทนนิส กอล์ฟ ฟุตบอล ราษฎร รัฐบาล ผวนว ครุฑ เป็นต้น

5. ทำให้โครงสร้างของภาษาไทยเปลี่ยนไป จากข้อสังเกต ดังนี้

5.1 ไม่ใช้ลักษณนามซึ่งตามปกติแล้วลักษณนามจะเกิดหลังจำนวนนับ เช่น นักศึกษา 2 คน พระภิกษุ 2 รูป เป็นต้น แต่เนื่องจากภาษาต่างประเทศที่ไทยยืมคำมาใช้ไม่มีลักษณนาม เช่น ภาษาอังกฤษ เป็นต้น จึงทำให้ภาษาไทยใช้ลักษณนามผิดไปด้วย เช่น สองนักกีฬาได้รับ ชัยชนะ ประกาศปิดหาลิบบสาม ไฟแนนซ์ เป็นต้น

5.2 ใช้คำและสำนวนภาษาต่างประเทศ ส่วนมากจะเป็นคำและสำนวนจากภาษาอังกฤษ เช่น นวนิยายเรื่องนี้เขียนโดยทมยันตี เขาได้รับการต้อนรับอย่างอบอุ่น เขาบินไปต่างประเทศเพื่อทำธุรกิจ เป็นต้น

5.3 ใช้คำภาษาต่างประเทศปนกับภาษาไทย ทั้งๆ ที่บางคำมีคำในภาษาไทยบางคนมีนิสัยพูดภาษาต่างประเทศโดยเฉพาะภาษาอังกฤษปนกับภาษาไทย เช่น ผมไม่แคร์ (care) เรื่องนี้ดิฉันไม่มายด์ (mind) หรือคะ เขาไม่เคลียร์ (clear) ในเรื่องนี้ ฉันมีโปรเจค (project) ในการพัฒนามหาวิทยาลัย เป็นต้น การรับภาษาต่างประเทศมา ใช้สื่อสารในภาษาไทยมีทั้งข้อดีและข้อเสีย คนไทยทุกคนพึงควรระมัดระวังในการนำภาษาต่างประเทศมาใช้ในภาษาไทย ภาษาไทยเป็นภาษาประจำชาติ ที่คนไทยใช้ติดต่อสื่อสารมาเป็นเวลาอันยาวนาน การยืมคำภาษาต่างประเทศ เข้ามาใช้โดยวิธีการทับศัพท์ ควรใช้เฉพาะคำที่จำเป็นเท่านั้น คำใดมีคำไทยใช้หรือมีศัพท์บัญญัติใช้แล้ว ก็ไม่ควรนำภาษาต่างประเทศเข้ามาใช้อีก และควรเรียบเรียงถ้อยคำเข้าประโยคเพื่อใช้ ในการสื่อสารตามรูปแบบของภาษาไทย

กระบวนการสืบเสาะเป็นฐาน

กระบวนการสืบเสาะเป็นฐานการเรียนรู้ เป็นที่รู้จักกันหลายชื่อ เช่น วิธีสอนสืบสวนสอบสวน วิธีสอนแบบสอบสวน วิธีสอนแบบสืบสอบ มาจากภาษาอังกฤษว่า Inquiry Method มีนักวิชาการหลายท่านให้ความหมายไว้ต่างกัน อาทิ ประสาท เนืองเฉลิม (Nuengchalem, P, 2013) ให้ความหมายของกระบวนการสืบเสาะเป็นฐานการเรียนรู้ คือ กระบวนการเรียนรู้ที่เน้นการพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาด้วยวิธีการฝึกให้ผู้เรียนรู้จักศึกษาค้นคว้าหาความรู้ โดยผู้สอนมีบทบาทในการตั้งคำถามเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนได้ใช้กระบวนการทางความคิด หาเหตุผลจนค้นพบความรู้หรือแนวทางแก้ไขปัญหาที่ถูกต้องด้วยตนเอง แล้วสรุปผลออกมาเป็นหลักการ หรือวิธีการในการแก้ปัญหาและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ประโยชน์ ส่วน ศศิธร เวียงวะลัย (Wiangwalai, S., 2013, p. 146) อธิบายว่า กระบวนการสืบเสาะเป็นฐานการเรียนรู้ เป็นกระบวนการหนึ่งของการสืบเสาะทั่วไป ที่มุ่งการหาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปรากฏการณ์ต่างๆ ทางธรรมชาติโดยอาศัยความเชื่อ กรอบความคิด และข้อถกเถียงตั้งต้นเป็นแนวทางในการศึกษามาตรฐานการจัดการเรียนการสอน เห็นได้ว่าการสืบเสาะเป็นกิจกรรมที่หลากหลายซึ่งประกอบด้วย การสังเกต การตั้งคำถาม การตรวจสอบหนังสือ เอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง กับปัญหาที่น่าสนใจ การวางแผนการสืบค้น การใช้เครื่องมือและอุปกรณ์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล การแปลความหมายข้อมูล การเสนอคำตอบ ตลอดจนการถ่ายทอดเผยแพร่ผลการศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้พัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยตามลักษณะของขั้นตอนการวิจัยทั้ง 4 ระยะ ซึ่งมีผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน เป็นผู้ตรวจสอบความสอดคล้อง ความเหมาะสมของวัตถุประสงค์กับเนื้อหา การหาคุณภาพเครื่องมือตามขั้นตอนที่ถูกต้อง ซึ่งมีเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ

1. แผนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้กระบวนการสืบเสาะเป็นฐานที่มีต่อทักษะการคิดวิเคราะห์ เรื่องคำยืมภาษาต่างประเทศในภาษาไทย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง

2. แบบทดสอบทักษะการคิดวิเคราะห์ ก่อนการเรียนรู้ และหลังการเรียนรู้ ซึ่งเป็นแบบทดสอบคู่ขนานกัน เรื่องคำยืมภาษาต่างประเทศในภาษาไทย โดยใช้กระบวนการสืบเสาะเป็นฐาน

สำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลใช้วิธีการตามระยะของขั้นตอนการวิจัยได้แก่

1. ผู้ศึกษาได้นำแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการสืบเสาะเป็นฐาน ไปใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2561 ของโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง จำนวน 175 คน ซึ่งผู้ศึกษาดำเนินการจัดการเรียนรู้ด้วยตนเอง

2. ผู้ศึกษาทำการทดสอบก่อนเรียน (pre-test) ด้วยแบบทดสอบทักษะการคิดวิเคราะห์ เรื่องคำยืมภาษาต่างประเทศในภาษาไทย

3. ผู้ศึกษาดำเนินการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาไทย เรื่องคำยืมภาษาต่างประเทศในภาษาไทย โดยใช้กระบวนการสืบเสาะเป็นฐาน ใช้เวลาในการจัดการเรียนรู้ 2 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 4 วัน วันละ 1 ชั่วโมง รวม 8 ชั่วโมง

4. ผู้ศึกษาทำการทดสอบหลังเรียน (post-test) ด้วยแบบทดสอบทักษะการคิดวิเคราะห์ เรื่องคำยืมภาษาต่างประเทศในภาษาไทย

5. ผู้ศึกษาเก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้อีกของกลุ่มตัวอย่างเพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติและประเมินผลในขั้นต่อไปส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย และสถิติที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ค่าร้อยละ สถิติที่หาคุณภาพแบบทดสอบ ได้แก่ ค่าความยากง่าย (P) ค่าอำนาจจำแนก (B) และค่าความเชื่อมั่น (r_{tt}) และการเปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน โดยการทดสอบค่า Wilcoxon Signed-Ranks Test

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้ศึกษาได้นำแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการสืบเสาะเป็นฐาน ไปใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2561 ของโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง จำนวน 175 คน ซึ่งผู้ศึกษาดำเนินการจัดการเรียนรู้ด้วยตนเอง

2. ผู้ศึกษาทำการทดสอบก่อนเรียน (pre-test) ด้วยแบบทดสอบทักษะการคิดวิเคราะห์ เรื่องคำยืมภาษาต่างประเทศในภาษาไทย

3. ผู้ศึกษาดำเนินการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาไทย เรื่องคำยืมภาษาต่างประเทศในภาษาไทย โดยใช้กระบวนการสืบเสาะเป็นฐาน ใช้เวลาในการจัดการเรียนรู้ 2 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 4 วัน วันละ 1 ชั่วโมง รวม 8 ชั่วโมง

4. ผู้ศึกษาทำการทดสอบหลังเรียน (post-test) ด้วยแบบทดสอบทักษะการคิดวิเคราะห์ เรื่องคำยืมภาษาต่างประเทศในภาษาไทย

5. ผู้ศึกษาเก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้ของกลุ่มตัวอย่างเพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติและประเมินผลในขั้นต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษานำคะแนนที่ได้จากการทดลองมาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ดำเนินการดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาคุณภาพของเครื่องมือ ดังนี้

1.1 วิเคราะห์ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (index of item objective congruence--IOC)

1.2 วิเคราะห์ความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r)

1.3 วิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่น

2. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบคำถามการวิจัย ดังนี้ วิเคราะห์ข้อมูลทักษะการคิดวิเคราะห์ เรื่องคำยืมภาษาต่างประเทศในภาษาไทย ด้วยการคำนวณหาค่าเฉลี่ย (mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) โดยใช้เกณฑ์การให้คะแนนทักษะการคิดวิเคราะห์ แบ่งออกเป็น 4 ระดับดังนี้

มีคะแนนรวมระหว่าง 16.01-20.00 คะแนน หมายถึง มีทักษะการคิดวิเคราะห์ ในระดับดีมาก

มีคะแนนรวมอยู่ระหว่าง 12.01-16.00 คะแนน หมายถึง มีทักษะการคิดวิเคราะห์ ในระดับดี

มีคะแนนรวมอยู่ระหว่าง 8.01-12.00 คะแนน หมายถึง มีทักษะการคิดวิเคราะห์ ในระดับพอใช้

มีคะแนนรวมอยู่ระหว่าง 5.00-8.00 คะแนน หมายถึง มีทักษะการคิดวิเคราะห์ ในระดับควรปรับปรุง

ผลการวิจัย

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง มีทักษะการคิดวิเคราะห์ เรื่องคำยืมภาษาต่างประเทศในภาษาไทย ดังนี้

1. ก่อนการเรียนรู้ส่วนที่ 1 (= 12.81) มีคะแนนรวมอยู่ระหว่าง 12.01-16.00 คะแนน หมายถึง มีทักษะการคิดวิเคราะห์ในระดับดี และก่อนการเรียนรู้ส่วนที่ 2

(= 9.63) มีคะแนนรวมอยู่ระหว่าง 8.01-12 คะแนน) หมายถึง มีทักษะการคิดวิเคราะห์ในระดับพอใช้

2. หลังการเรียนรู้ส่วนที่ 1 (= 15.15) มีคะแนนรวมอยู่ระหว่าง 12.01-16.00 คะแนน หมายถึง มีทักษะการคิดวิเคราะห์ในระดับดี และหลังการเรียนรู้ส่วนที่ 2

(= 12.48) มีคะแนนรวมอยู่ระหว่าง 12.01-16.00 คะแนน หมายถึง มีทักษะการคิดวิเคราะห์ในระดับดี

สรุปผลการศึกษาในภาพรวม พบว่า มีทักษะการคิดวิเคราะห์ก่อนการเรียนรู้ (= 11.22) มีคะแนนรวมอยู่ระหว่าง 8.01-12.00 คะแนน หมายถึง มีทักษะการคิดวิเคราะห์ในระดับพอใช้ เมื่อดำเนินการจัดการเรียนรู้ เรื่องคำยืมภาษาต่างประเทศในภาษาไทย โดยใช้กระบวนการสืบเสาะเป็นฐาน พบว่า มีทักษะการคิดวิเคราะห์หลังการเรียนรู้ (= 13.81) มีคะแนนรวมอยู่ระหว่าง 12.01-16.00 คะแนน หมายถึง มีทักษะการคิดวิเคราะห์ในระดับดีขึ้น

อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาเรื่อง ผลการใช้กระบวนการสืบเสาะเป็นฐานที่มีต่อทักษะการคิดวิเคราะห์ เรื่องคำยืมภาษาต่างประเทศในภาษาไทย มีประเด็นที่ควรนำมาอภิปรายผล ดังต่อไปนี้

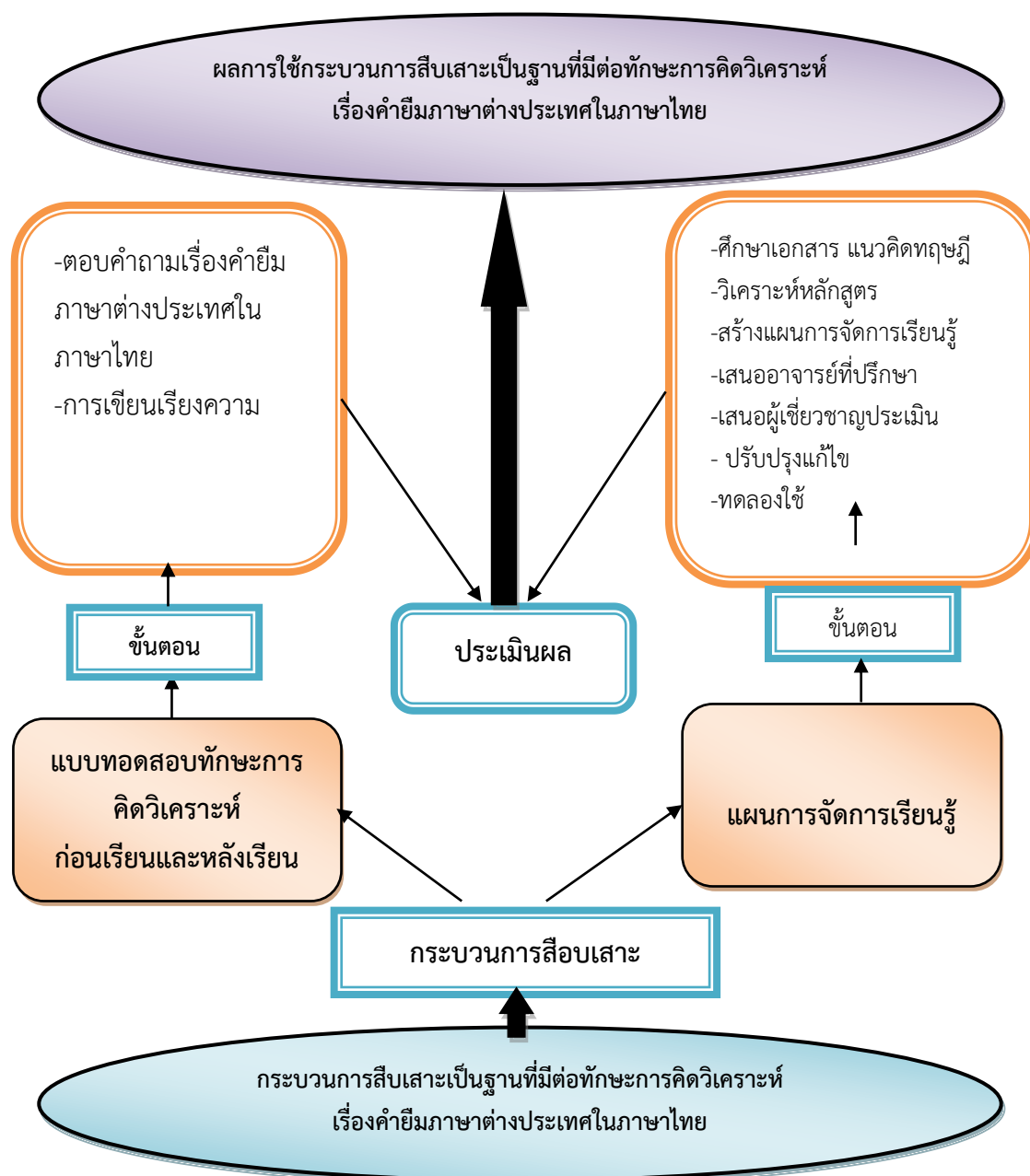
ผลการศึกษาทักษะการคิดวิเคราะห์ เรื่องคำยืมภาษาต่างประเทศในภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง พบว่า มีทักษะการคิดวิเคราะห์ก่อนการเรียนรู้ (= 11.22) มีคะแนนรวมอยู่ระหว่าง 8.01-12.00 คะแนน หมายถึง มีทักษะการคิดวิเคราะห์ในระดับพอใช้ เมื่อดำเนินการจัดการเรียนรู้ เรื่องคำยืมภาษาต่างประเทศในภาษาไทย โดยใช้กระบวนการสืบเสาะเป็นฐาน พบว่า มีทักษะการคิดวิเคราะห์หลังการเรียนรู้ (= 13.81) มีคะแนนรวมอยู่ระหว่าง 12.01-16.00 คะแนน หมายถึง มีทักษะการคิดวิเคราะห์ในระดับดีขึ้น จะเห็นได้ว่า หลังจากการใช้กระบวนการสืบเสาะเป็นฐาน นักเรียนมีทักษะการคิดวิเคราะห์ในระดับดีขึ้น แสดงให้เห็นว่า กระบวนการสืบเสาะเป็นฐานการเรียนรู้ช่วยให้นักเรียนพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ เพิ่มมากขึ้น ซึ่งเป็นไปในทางเดียวกับแนวคิดของ Eisenkraft (Ministry of Education, 2009) ที่ได้กล่าวว่า กระบวนการสืบเสาะหาความรู้จะให้นักเรียนเข้าใจ ถึงความรู้ความจริงได้ด้วยตัวเอง และได้รับการกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ด้วยความสุข ด้วยวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทั้ง 7 ขั้นตอนเป็นเพียงผู้ทำหน้าที่คอยช่วยเหลือ เอื้อเฟื้อและแบ่งปันประสบการณ์ จัดสถานการณ์เร้าให้นักเรียนได้คิดตั้งคำถามและลงมือตรวจสอบ ทั้งนี้ครูควรจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับความรู้ ความสามารถบนพื้นฐานของความสนใจ ความถนัด และความแตกต่างของผู้เรียน โดยใช้กระบวนการสืบเสาะเป็นฐานการเรียนรู้ บรรลุสู่จุดมุ่งหมายของการเรียนการสอน และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ พิมพ์แพร สืบบุก (Suebbuk, P., 2012) ศึกษาเรื่อง ผลการใช้กระบวนการสืบเสาะหาความรู้ 7E ที่มีต่อการคิดวิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง กฎหมายคุ้มครองสิทธิของบุคคล ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่1 โรงเรียนฉิมพลี จังหวัดกรุงเทพมหานคร พบว่า (1) นักเรียนที่เรียนโดยใช้กระบวนการสืบเสาะหาความรู้ 7E มีการคิดวิเคราะห์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ วินิตา สร้อยเพชรประภา และบำรุง ชำนาญเรือ (Soipetprapa, W., and Chamnanruea, B., 2014) ศึกษาเรื่อง การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องคำภาษาต่างประเทศในภาษาไทย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับสื่อมัลติมีเดีย พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องคำภาษาต่างประเทศในภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับสื่อมัลติมีเดีย หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ สิทธิสมบูรณ์ สุธรรมวงศ์ (Suthammawong, S., 2014) ศึกษาเรื่อง การศึกษาทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักศึกษาปริญญาตรี ชั้นปีที่ 3 โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) รายวิชา 703 IM 433 ภูมิศาสตร์ที่วิทยาลัยครูบ้านเก็น สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว พบว่า (1) นักศึกษาร้อยละ 71.43 ของนักศึกษาทั้งหมด มีทักษะการคิดวิเคราะห์ ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม และ (2) นักศึกษาร้อยละ 74.29 ของนักศึกษาทั้งหมด มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ วัชรพร ฟองจันทร์ (Fongchan, W., 2015) ศึกษาเรื่อง ผลการจัดการเรียนรู้แบบวัฏจักรสืบเสาะหาความรู้ 7 ขั้นตอน ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิก วิชาชีววิทยา เรื่อง ระบบต่อมไร้ท่อสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 พบว่า (1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาชีววิทยาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ แบบวัฏจักรสืบเสาะหาความรู้ 7 ขั้นตอน ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิกหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และ

สอดคล้องกับผลการศึกษาของ วิมณทนา หงส์พานิช และธัญยากร ช่วยทุกข์เฟื้อน (Hongpanich, W., and Chuaytukupuean, T., 2016) ศึกษาเรื่อง ผลของการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ วิชาวิทยาศาสตร์พื้นฐาน 2 เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดวิเคราะห์และการทำงานเป็นทีม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการสืบเสาะหาความรู้สูงกว่าก่อนเรียน และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ นริศรา วรรณโกษิตย์ (Wannakosit, N., 2016) ศึกษาเรื่อง ผลการจัดการเรียนรู้แบบวัฏจักรการเรียนรู้ 7 ขั้น (7E) ร่วมกับการเรียนแบบร่วมมือ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนธัญบุรี พบว่า (1) นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบ วัฏจักรการเรียนรู้ 7 ขั้น (7E) ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และมีความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ อยู่ในเกณฑ์ดีขึ้น และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ สุภาพร กิตติพัฒน์ เจริญกุล, เพ็ญพิศุทธิ์ ใจสนิท และ จิราภรณ์ ปาลี (Kitiphatthanacharoenkul, S., Jaisanit, P. and Pali, J., 2017) ศึกษาเรื่อง ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยการสืบเสาะหาความรู้ 7 ขั้นตอน (7E) เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและจิตวิทยาศาสตร์ วิชาชีววิทยา พบว่า หลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ นักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยการสืบเสาะหาความรู้ 7 ขั้นตอน (7E) มีคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการคิดวิเคราะห์คะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยการสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้นตอน (5E) และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ รัตยา สงอุปการ (Songupakarn, R., 2018) ศึกษาเรื่อง ผลการใช้วัฏจักรการเรียนรู้ 7 ขั้นตอนร่วมกับเทคนิคการใช้คำถามที่มีต่อทักษะการคิดวิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า (1) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้วัฏจักรการเรียนรู้ 7 ขั้นตอนร่วมกับเทคนิคการใช้คำถาม มีทักษะการคิดวิเคราะห์หลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ ร้อยละ 70

จากผลการศึกษาทักษะการคิดวิเคราะห์ เรื่องคำยืมภาษาต่างประเทศในภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง ที่พบว่า การใช้กระบวนการสืบเสาะเป็นฐานการจัดการเรียนรู้ ทำให้นักเรียนมีทักษะการคิดวิเคราะห์ในระดับดีขึ้น ถึงแม้ว่าผลการศึกษาครั้งนี้จะมีค่าคะแนนที่แตกต่างกันไม่มาก แต่สามารถสรุปได้ว่า การพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ ถือเป็นสิ่งสำคัญยิ่งในการพัฒนาสติปัญญาของนักเรียน เพื่อจะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพ และเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศต่อไป

องค์ความรู้ใหม่

การวิจัยที่ศึกษาผลการใช้กระบวนการสืบเสาะเป็นฐานที่มีต่อทักษะการคิดวิเคราะห์ เรื่องคำยืมภาษาต่างประเทศในภาษาไทย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง ได้สรุปองค์ความรู้เป็นแผนภาพดังนี้

แผนภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้จะประสบผลสำเร็จได้นั้น ขึ้นกับปัจจัยหลายอย่าง เช่น ผู้สอนต้องมีเทคนิคการตั้งคำถามที่หลากหลาย การจัดสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสม
2. จากผลการศึกษาพบว่า การใช้กระบวนการสืบเสาะเป็นฐานการจัดการเรียนรู้ ทำให้นักเรียนมีทักษะการคิดวิเคราะห์ในระดับดีขึ้น แสดงให้เห็นว่า นักเรียนมีการพัฒนาการเรียนรู้ดีขึ้น ดังนั้นครูและผู้บริหารควรมีนโยบายในการจัดการเรียนการสอน โดยใช้การเรียนรู้ด้วยกระบวนการสืบเสาะเป็นฐานอย่างสม่ำเสมอ

ข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาครั้งต่อไป

1. ควรนำการใช้กระบวนการสืบเสาะเป็นฐานที่มีต่อทักษะการคิดวิเคราะห์ไปประยุกต์ใช้กับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นๆ
2. ควรนำการใช้กระบวนการสืบเสาะเป็นฐานที่มีต่อทักษะการคิดวิเคราะห์ไปประยุกต์ใช้กับนักเรียนในระดับชั้นอื่นๆ
3. ควรมีการศึกษาทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน เรื่องคำยืมภาษาต่างประเทศในภาษาไทยในการใช้สื่ออื่นๆ โดยปรับเปลี่ยนการใช้สื่อในการเปรียบเทียบเพื่อเกิดความรู้ในการใช้สื่อที่หลากหลาย
4. ควรมีการศึกษาระบบการสืบเสาะเป็นฐานที่มีต่อทักษะการคิดวิเคราะห์วิธีอื่นๆ ที่สามารถส่งเสริมหรือช่วยพัฒนาให้นักเรียนได้มีทักษะการคิดวิเคราะห์เพิ่มขึ้นต่อไป

References

- Ministry of Education. (2 0 0 9 a). Teaching Thai language. Retrieved 3 January 2019, <https://www.moe.go.th/moe/th/news/detail.php?NewsID=10431>
- Nuengchalerm, P., (2013). Research on teaching and learning. Bangkok: Chulalongkorn University Press.
- Nuengchalerm, P., (2 0 1 3). Research on teaching and learning. Bangkok: Chulalongkorn University Press.
- Kingkham, W., (2013). Foreign languages in Thai. (2nd printing). Bangkok: Kasetsart University Press.
- Wiangwalai, S., (2013). Learning management. Bangkok: OS Printing House.
- Limsiri, O., (2014). Curriculum and instruction in elementary level: CEE 3101 (EE 353) (7th printing). Bangkok: Ramkhamhaeng University Press.
- Chiwapana, A., (2014). Teaching language: Interesting things for Thai language teachers. (Printed No. 8). Bangkok: Chulalongkorn University Press.

**รูปแบบนโยบายการศึกษาเพื่อการขับเคลื่อนสู่ประชาคมอาเซียน
ของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร**

MODEL OF EDUCATIONAL POLICY TO PROPEL TOWARDS THE ASEAN COMMUNITY OF
SCHOOLS UNDER BANGKOK METROPOLITAN ADMINISTRATION.

ประดิษฐ์ ดีวัฒนกุล

Pradit Deewattakul

สถาบันรัชต์ภาค

Rajapark Institute

Email : nuttawutbungchanz@gmail.com

Received 16 September 2022; Revised 19 October 2023; Accepted 31 October 2023.

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ระดับนโยบายการศึกษา 2) ปัจจัยที่ส่งผลต่อนโยบาย และ 3) รูปแบบโครงสร้างความสัมพันธ์ระหว่างนโยบายและการขับเคลื่อนสู่ประชาคมอาเซียนของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ประชากร ได้แก่ ผู้ปกครองนักเรียน ผู้บริหารการศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษาของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ในปีการศึกษา 2565 จำนวน 30,871 คน กลุ่มตัวอย่างทำการสุ่มแบบเจาะจงและเทียบตารางของทาโรยามาเน ได้ 2,313 คน เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม และนำมาวิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์โมเดลริสเรล (Lisrel Model)

ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับนโยบายการศึกษาสาธารณะตัวแบบบูรณาการด้านประสิทธิภาพในการวางแผนและควบคุมด้านสมรรถนะขององค์การหรือหน่วยงานที่นำไปปฏิบัติ ด้านภาวะผู้นำและความร่วมมือด้านการเมือง และการบริหารสภาพแวดล้อมภายนอกอยู่ในระดับมาก ด้านการพัฒนาศักยภาพของนักเรียนด้านการพัฒนามาตรฐานการศึกษา ด้านการปรับตัวเข้าสู่ประชาคมอาเซียน และด้านการขับเคลื่อนโรงเรียนสู่ประชาคมอาเซียนของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาพื้นฐานอยู่ในระดับมาก 2) ปัจจัยที่มีผลต่อนโยบายการศึกษา พบว่า ด้านประสิทธิภาพในการวางแผนและควบคุมมีค่าน้ำหนักมากที่สุดเท่ากับ 1.67 รองลงมา คือ ด้านสมรรถนะขององค์การหรือหน่วยงานนำไปปฏิบัติมีค่าน้ำหนักเท่ากับ 1.63 ด้านการเมืองและการบริหารสภาพแวดล้อมภายนอกมีค่าน้ำหนักเท่ากับ 0.48 โมเดลด้านการศึกษาเพื่อการขับเคลื่อนสู่ประชาคมอาเซียนด้านการพัฒนามาตรฐานการศึกษา มีค่าน้ำหนักมากที่สุดเท่ากับ 1.32 รองลงมา ด้านการพัฒนาศักยภาพของนักเรียนมีค่าน้ำหนักเท่ากับ 0.89 ด้านการขับเคลื่อนโรงเรียนสู่ประชาคมอาเซียนมีค่าน้ำหนักน้อยที่สุดเท่ากับ 0.39 3) รูปแบบโครงสร้างความสัมพันธ์ระหว่าง นโยบายการศึกษาและการขับเคลื่อนสู่ประชาคมอาเซียน มีค่าความสัมพันธ์ทางบวก ระหว่าง 0.442-0.685 โมเดลโครงสร้างรูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างนโยบายสาธารณะตัวแบบเชิงบูรณาการและการขับเคลื่อนสู่ประชาคมอาเซียน มีค่าร้อยละ 82 ด้านการเมืองและการ

บริหารสภาพแวดล้อมภายนอกร้อยละ 63.00 ด้านสมรรถนะขององค์การหรือหน่วยงานนำไปปฏิบัติร้อยละ 51.00 และด้านประสิทธิภาพการวางแผนและควบคุมร้อยละ 41.00

คำสำคัญ : นโยบายการศึกษา; การขับเคลื่อน; ประชาคมอาเซียน

Abstract

This research aims to study 1) the level of educational policy, 2) factors affecting educational policy, and 3) the structural model of the relationship between policy and to propel towards the ASEAN Community of schools under Bangkok metropolitan administration. This is a quantitative research. The population used in this study includes parents of students, education administrator, teachers and educational personnel of schools under Bangkok Metropolitan Administration in the academic year 2022: 30,871 people. The population selected to be used as a sample was randomly selected and compared with Taro Yamane's table, totaling 2,313 people. The chosen tool for data collection research was a questionnaire and analyzed by frequency distribution, percentage, mean, and standard deviation. and analysis of the Lisrel Model.

The research results show that 1) At the public education policy level, an integrated model for efficiency in planning and controlling the performance of the organization or agency that implements it. Leadership and political cooperation and management of the external environment is at a high level The level of education to propel towards the ASEAN community in terms of developing student potential, developing educational standards, adapting to the ASEAN community, and to propel schools towards the ASEAN community of the Office of the Basic Education Commission is at a high level. 2) Factors affecting educational policy found that: The efficiency aspect of planning and control has the highest weight value of 1.67, followed by the performance of the organization or agency in implementing it with a weight of 1.63. The aspect of politics and administration of the external environment has a weight of 0.48. Educational models. to propel towards the ASEAN Community Development of educational standards has the highest weight of 1.32, followed by the aspect of developing students' potential with a weight of 0.89, the aspect to propel schools towards the ASEAN community has the least weight of 0.39. 3) The structural form of the relationship between Education policy and to propel towards the ASEAN community There is a positive relationship between 0.442-0.685. The structural model of the relationship between public policy, integrated models and to propel towards the ASEAN community has a value of 82 percent. In politics and management of the external environment, 63.00 percent. In the competency aspect. organizations or agencies implement 51.00 percent and efficiency in planning and control 41.00 percent.

Keywords: Education policy; Driving; ASEAN Community

บทนำ

การศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาคนเพื่อให้คนเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาสังคมและประเทศชาติ ในอดีตของมวลมนุษยชาติการศึกษาถูกใช้เป็นเครื่องมือในการสร้างสังคมมีการถ่ายทอดความรู้และภูมิปัญญาจากรุ่นสู่รุ่น เป็นเครื่องมือในการดำรงชีวิตด้วยการเรียนรู้ทักษะอาชีพ บางครั้งก็ถูกใช้เพื่อปลูกฝังอุดมการณ์และค่านิยมทั้งที่มีผลกระทบในทางบวกและทางลบในยุคโลกาภิวัตน์หรือโลกยุคศตวรรษที่ 21 เช่นปัจจุบันนี้ ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศและข้อมูลข่าวสารทำให้ประชาคมโลกมีการติดต่อสื่อสารกันอย่างใกล้ชิดและรวดเร็วขึ้นประเทศต่างๆไม่อาจอยู่อย่างโดดเดี่ยวได้อีกต่อไปและกลายเป็นเพียงชุมชนหนึ่งของสังคมโลก ขณะเดียวกันการแข่งขันทางเศรษฐกิจก็ทวีความรุนแรงยิ่งขึ้น เป็นเศรษฐกิจที่ใช้ความรู้เป็นฐาน หรือเศรษฐกิจฐานความรู้ (Knowledge-based Economy) และเป็นสังคมฐานความรู้ (Knowledge-based Society) ประเทศใดประชากรมีความรู้ดีเยี่ยมได้เปรียบในการแข่งขันทุกประเทศจึงจำเป็นต้องปฏิรูปการศึกษาเพื่อปลูกฝังความรู้และทักษะที่จำเป็นให้พลเมืองมีความสามารถในการแข่งขันโดยเฉพาะทักษะสำหรับศตวรรษที่ 21 (21st Century Skills) คือ ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม (Learning and Innovation Skills) ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี (Digital Literacy Skills) ทักษะชีวิตและอาชีพ (Life and Career Skills) ซึ่งหมายถึง การที่คนในชาติต้องมีทักษะการคิด ทักษะการทำงาน ทักษะทางภาษาต่างประเทศ ทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ดังนั้น แนวโน้มการจัดการศึกษาของประเทศต่าง ๆ จึงเน้นการเปลี่ยนแปลงครั้งยิ่งใหญ่ทางการศึกษา หรือที่เรียกว่า การปฏิรูปการศึกษา เพื่อเปิดโอกาสให้คนทุกคนในชาติสามารถเข้าถึงการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึง และสอดคล้องกับปฏิญญาสากลว่าด้วยการจัดการศึกษาเพื่อปวงชน (Education for All-EFA) และเป็นการศึกษาที่มีคุณภาพ พัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน มีความรู้และทักษะที่จำเป็นสำหรับสังคมยุคข้อมูลข่าวสารและสามารถแข่งขันได้ในระดับนานาชาติ (Suebsaeng, S., 2018)

การที่จะเปลี่ยนแปลงการศึกษายิ่งใหญ่และรวดเร็วได้นั้นรัฐบาลจำเป็นต้องมีนโยบายปฏิรูปการศึกษา มีองค์การรับผิดชอบการจัดทำนโยบาย และนำนโยบายสู่การปฏิบัติ พร้อมทั้งมีการประเมินความสำเร็จของการนำนโยบายสู่การปฏิบัติ ดังนั้น การจัดทำนโยบายและแผนการศึกษาจึงมีความสำคัญสำหรับการปฏิรูปการศึกษา ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่ได้ให้ความสำคัญกับการศึกษาภายใต้หลักความคิดที่ว่า “การศึกษาพัฒนาคน คนพัฒนาชาติ” ประเทศไทยได้ให้การรับรองและร่วมปฏิบัติตามปฏิญญาสากลจอมเทียนว่า ด้วยการจัดการศึกษาเพื่อปวงชน (Jom Tien Declaration on Education for All – EFA) ซึ่งประกาศเมื่อปี 2533 และมีกำหนดที่จะบรรลุเป้าหมายดังกล่าวภายในปี 2558 โดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับพุทธศักราช 2540 และ ฉบับพุทธศักราช 2550 ได้กำหนดให้คนไทยมีสิทธิได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นเวลาไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐต้องจัดให้อย่างมีคุณภาพและทั่วถึงโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย อีกทั้งกำหนดแนวทางให้รัฐจัดการศึกษาอบรมให้มีความรู้คู่คุณธรรม และมีกฎหมายการศึกษาเป็นแม่บทในการดำเนินงานจัดการศึกษา โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ หรือ ต่อมาเปลี่ยนเป็นสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ซึ่งเป็นองค์กรสำคัญด้านนโยบายและแผนการศึกษาของชาติมีบทบาทอย่างสำคัญในการจัดทำกฎหมายการศึกษาที่สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และในการผลักดันนโยบายการปฏิรูปการศึกษาไทยตลอดมา (Office of Economic Competitiveness Development. 2013)

หลังจากที่ได้มีการประกาศใช้กฎบัตรอาเซียนเมื่อวันที่ 20 พฤศจิกายน พ.ศ. 2550 (ค.ศ. 2007) เมื่อคราวการประชุมสุดยอดผู้นำอาเซียน ครั้งที่ 13 ณ ประเทศสิงคโปร์ กลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียนในปี พ.ศ.

2558 (ค.ศ. 2015) โดยมีเป้าหมายเพื่อสร้างความร่วมมือใน 3 ส่วน ได้แก่ การจัดตั้ง 1) ประชคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน 2) ประชคมเศรษฐกิจอาเซียนและ 3) ประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน ทั้งนี้ในการจัดตั้งประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน ได้มีการกำหนดเป้าหมายในการพัฒนาพลเมืองอาเซียนให้มีคุณลักษณะที่สำคัญ ได้แก่ มีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต มีศักยภาพในด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสามารถเข้าถึงการฝึกอบรมและนวัตกรรมต่าง ๆ และได้รับโอกาสที่ทัดเทียมกันในการเข้าถึงการพัฒนามนุษย์สวัสดิการสังคมและความยุติธรรม (Association of Southeast Asian Nations. 2020)

อย่างไรก็ตาม แม้ประเทศไทยจะได้มีการเริ่มกำหนดนโยบายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนแต่ดูเหมือนว่าแนวนโยบายต่าง ๆ จะยังคงให้ความสำคัญกับมิติของการจัดการศึกษาในฐานะเครื่องมือพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เข้าสู่ตลาดแรงงานและมองข้ามความสำคัญของการศึกษาในฐานะที่เป็นกระบวนการสร้างปัญญาและอิสรภาพของบุคคลด้วยเหตุนี้ ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาจึงจำเป็นต้องพิจารณาบริบทที่ทำนายในด้านต่าง ๆ ให้ลึกซึ้งมากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

เมื่อพิจารณาเป้าหมายของการจัดการศึกษาที่ปรากฏในพระราชบัญญัติจะเห็นได้อย่างชัดเจนว่าการศึกษาของชาติมีเป้าหมายเพื่อพัฒนา “มนุษย์ที่สมบูรณ์” ทั้งในด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรมและจริยธรรม เป้าหมายดังกล่าวสอดคล้องพุทธปรัชญา ซึ่งมุ่งเน้นการพัฒนา “จริย” หรือความประพฤติ และ “ปัญญา” หรือความรู้แจ้งของบุคคล ผ่านกระบวนการที่เรียกว่า “ไตรสิกขา” คือ การพัฒนาตนเองให้ถึงพร้อมซึ่งศีล สมาธิ และปัญญา (Phraprahmakunaporn. 2019) และสอดคล้องกับปรัชญามนุษยนิยม เชื่อว่า ความรู้สึกหรืออารมณ์เป็นสิ่งที่ไม่อาจแยกออกจากความรู้ และผู้เรียนแต่ละคนมีลักษณะพื้นฐานที่แตกต่างกัน ทั้งในด้านความต้องการ ค่านิยม และมุมมองที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ ดังนั้น การจัดการศึกษาจึงมุ่งเน้นไปที่การพัฒนาองค์รวมของบุคคลไม่มุ่งเน้นแต่เฉพาะด้านสติปัญญาหรือความรู้ (Coon and Mitterer. 2011) นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับปรัชญาการศึกษากลุ่มพิพัฒนาการนิยมที่ว่า ครูควรให้ความสำคัญกับความรู้สึก อารมณ์และความต้องการของผู้เรียน และควรส่งเสริมให้ผู้เรียนสำรวจและมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม เพื่อสร้างมโนทัศน์เกี่ยวกับความจริง (Conception of reality) ของสิ่งต่าง ๆ จากประสบการณ์ของตนเอง (Ornstein, Levine and Gutex. 2011)

จะเห็นได้ว่าพื้นฐานทางด้านปรัชญาต่าง ๆ ข้างต้น มิได้กล่าวถึงเป้าหมายในด้านของการสร้างความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจ หรือการใช้การศึกษาเป็นเครื่องมือพัฒนามนุษย์ในฐานะทรัพยากรที่จะป้อนเข้าสู่ตลาดแรงงานแต่อย่างใด แต่จากนโยบายและยุทธศาสตร์ของการจัดการศึกษาในปัจจุบันกลับแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่า เป้าหมายในด้านการจัดการศึกษา คือ การพัฒนาคนให้มีความรู้และทักษะที่สอดคล้องกับตลาดทุนและแรงงาน ดังจะเห็นได้จากการกำหนดยุทธศาสตร์ในการจัดการศึกษาในปี พุทธศักราช 2555 ที่ภาครัฐมุ่งการเพิ่มขีดความสามารถการแข่งขัน ด้วยการจะยกระดับความสามารถของประชากรให้เทียบเท่ากับสากล โดยจะมุ่งพัฒนาหลักสูตรอาชีพ 5 กลุ่ม คือ เกษตรกรรม อุตสาหกรรม พาณิชยกรรม ความคิดสร้างสรรค์ การบริหารจัดการและการบริการ (Wongsaman, S., 2011) และยังให้มหาวิทยาลัยในแต่ละภูมิภาควิเคราะห์ศักยภาพของพื้นที่ และเข้าไปประสานงานกับโรงเรียน เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาจัดทำหลักสูตรร่วมกับโรงเรียน และเพื่อนำมาเป็นข้อมูลเพื่อจัดห้องเรียนพิเศษตามกลุ่มอาชีพ ในการเตรียมพร้อมสู่การเรียนรู้สายอาชีพในอนาคต (Yaemnun, S., 2018) ยุทธศาสตร์ดังที่กล่าวมานี้ แสดงให้เห็นอิทธิพลของกระบวนทัศน์กลุ่ม “การศึกษาคือผลผลิต” (Education as a product paradigm) ซึ่งเป็นแนวคิดในด้านการค้าและอุตสาหกรรม แนวคิดนี้

ส่งผลให้เป้าหมายของการศึกษาบิดเบือนไปเนื่องจากมาจากการยอมรับสมมติฐานว่า เราสามารถที่จะเปลี่ยนแปลงปัจเจกบุคคล ซึ่งมีความแตกต่างกันได้ด้วยเกณฑ์หรือ “ผลลัพธ์” เดียวกันที่กำหนดจากผู้อื่น และผลลัพธ์ดังกล่าวก็คือ ความรู้ทักษะและคุณลักษณะที่นายจ้าง นักการเมืองหรือผู้บริหารในสถาบันต่าง ๆ ของสังคมต้องการ (Jeffs and Smith. 2020) เพราะเห็นว่าจะเป็นประโยชน์ต่อการสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันกับกลุ่มอื่น ๆ

ดังนั้น คำถามที่เป็นประเด็นสำคัญและท้าทายอย่างยิ่ง สำหรับการกำหนดเป้าหมายในการศึกษาคือ การศึกษาไทยขณะนี้ ควรเป็นไปเพื่อพัฒนาความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ตามเงื่อนไขและศักยภาพของบุคคลนั่นเอง หรือเป็น “การศึกษาสำหรับลูกจ้าง” (Education for employees) ที่มุ่งพัฒนาประชากรให้มีความรู้ทักษะ คุณลักษณะหรือสมรรถนะตามที่กลุ่มของนายทุนหรือนายจ้างกำหนด ดังจะเห็นได้จากนักการศึกษาที่เชื่อมั่นในความคิดกลุ่มแรก ได้หันกลับมาให้ความสำคัญกับการพัฒนามนุษย์ให้สมบูรณ์พร้อมด้วยปัญญาและจริยะ ด้วยการไม่พึงพิงกับรูปแบบและแนวทางการศึกษาที่จัดโดยรัฐ และนำเสนอรูปแบบของการจัดการศึกษาทางเลือกและหลักสูตรทางเลือก (Alternative curriculum) จำนวนมาก ตัวอย่างเช่น การจัดการเรียนรู้ด้วยใจอย่างใคร่ครวญหรือจิตปัญญาศึกษา (Contemplative education) ที่ครูผู้สอนจะต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนใช้ปัญญาเรียนรู้สิ่งที่เป็นวิถีชีวิต หรือเรียนรู้จากฐานทางวัฒนธรรมในชุมชน ซึ่งมีอัตลักษณ์ของตนเองอันเป็นการเรียนรู้ที่ได้ใช้สาระการเรียนรู้หรือเนื้อหาเป็นตัวตั้ง แต่มุ่งเน้นการเรียนรู้ผ่านกระบวนการและประสบการณ์ (Satham, P., and Wattanathorn, A., 2011) ส่วนบุคลากรและนักการศึกษาในอีกกลุ่มหนึ่ง ที่เห็นความสำคัญของการใช้ความต้องการของระบบทุนหรือเศรษฐกิจมาเป็นสิ่งกำหนดคุณภาพของ ผู้เรียนจากระบบการศึกษาจะสนับสนุนให้มีการวิเคราะห์ความต้องการของตลาดแรงงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในภาคอุตสาหกรรมเพื่อนำมากำหนดเป้าหมายของการศึกษา ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดเจน คือ การกำหนดกรอบนโยบายของรัฐ ที่มุ่งแก้ไขปัญหาการที่ผู้สำเร็จการศึกษาในระดับต่าง ๆ ไม่มีงานทำและมีคุณภาพไม่ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงานด้วยการเสนอให้มีการปรับปรุงหลักสูตรการศึกษาใหม่ เพื่อให้สอดคล้องกับศักยภาพของแต่ละพื้นที่ โดยแบ่งผู้เรียนเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มแรก คือ ผู้เรียนสายอาชีพ แบ่งเป็น 5 กลุ่ม ได้แก่ เกษตรกรรม อุตสาหกรรม พาณิชยกรรม ความคิดสร้างสรรค์และอาชีพเฉพาะทาง และกลุ่มที่ 2 ผู้เรียนสายสามัญ ที่มุ่งเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัย ซึ่งทั้งหมดก็ล้วนแต่มีเป้าหมาย คือ การทำให้ผู้เรียนมีอาชีพและมีศักยภาพตรงตามความต้องการในการพัฒนาประเทศ (Euapinyakul, W., 2017)

เมื่อมิติในด้านเป้าหมายและหลักการจัดการศึกษาของทั้งสองกลุ่มมีความขัดแย้งกันอย่างสุดขั้วเช่นนี้แล้ว นักการศึกษาหรือบุคลากรทางการศึกษาที่เกี่ยวข้องจึงจำเป็นต้องพิจารณาและไตร่ตรองว่า เป้าหมายและหลักการของการศึกษาของชาติสำหรับอนาคตควรจะเป็นอย่างไรทั้งนี้ เนื่องจากการจัดการศึกษามีคุณค่าและนัยมากกว่าการพัฒนาอาชีพ ดังนั้น เป้าหมายที่สำคัญที่สุดของการศึกษา สำหรับการก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียนและประชาคมโลก จึงควรเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้มีความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ มีสติ วิจรรณญาณ และมีปัญญารู้คิด รู้สร้างสรรค์ และรู้เท่าทันในสิ่งต่าง ๆ สามารถควบคุม ประพฤติและปฏิบัติตนให้ไปสู่เป้าหมายของชีวิตด้วยวิธีการที่ถูกต้อง ตลอดจนเห็นประโยชน์ของส่วนรวมมากกว่าส่วนตัว และควรถือหลักการที่สำคัญ ได้แก่ เป็นการศึกษาที่เสริมสร้างสำนึกและค่านิยมในระบบประชาธิปไตยให้ความสำคัญกับกระบวนการเรียนรู้ที่นำไปสู่การแก้ปัญหาของท้องถิ่นและชุมชนอย่างแท้จริง ส่งเสริมการสร้างระบบเศรษฐกิจ

และการพัฒนาที่ยั่งยืน และเป็นการศึกษาเพื่อความงอกงามและสร้างสันติสุขแห่งชาติ ซึ่งจะเห็นได้ว่าเรื่องของการประกอบอาชีพหรือการพัฒนาสมรรถนะเพื่อเข้าสู่ตลาดแรงงาน เป็นเพียงเป้าหมายในระดับรองลงไป

จากการกำหนดนโยบายทิศทางไปสู่การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนสถานศึกษาคงต้องหันมามองศักยภาพของบุคลากรและนักเรียนนักศึกษาว่ามีความพร้อมในการก้าวสู่การเป็นประชาคมอาเซียนหรือไม่ เนื่องจากศักยภาพของบุคลากร นักเรียน นักศึกษา ถือเป็นสิ่งสำคัญที่จะบ่งบอกถึงความพร้อม เพื่อการแข่งขันในสังคมอาเซียน ดังนั้นสถานศึกษาถือเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อน โดยการให้การให้ความรู้ และสร้างความเข้าใจถึงการเตรียมความพร้อมด้านศักยภาพของบุคลากรและนักเรียน นักศึกษาตามกรอบนโยบายการปฏิรูปการศึกษาเพื่อการขับเคลื่อนสู่ประชาคมอาเซียนในอนาคตข้างหน้า

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับนโยบายการศึกษาและการขับเคลื่อนสู่ประชาคมอาเซียนของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อนโยบายการศึกษา และการขับเคลื่อนสู่ประชาคมอาเซียนส่งอิทธิพลต่อกันหรือไม่ อย่างไร
3. เพื่อศึกษารูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างนโยบายการศึกษาที่มีอิทธิพลต่อการขับเคลื่อนสู่ประชาคมอาเซียนของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร

วิธีการดำเนินการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แนวทางการวิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบสัมภาษณ์และเชิงสำรวจ (survey research) มีแบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลกับประชากรเป้าหมายของผู้ปกครองนักเรียน ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษาของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ คือ ผู้ปกครองนักเรียน ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษาของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครทั้งสิ้น 30,871 คน

กลุ่มตัวอย่างในวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะ จากผู้ปกครองนักเรียน ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษาของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ในปีการศึกษา 2565 โดยเทียบตารางของทาโรยามาเน ได้จำนวน 2,313 คน

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติเชิงพรรณนาใช้เพื่อให้ทราบลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้การแจกแจงความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percent) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

สถิติเชิงอนุมานวิเคราะห์สหสัมพันธ์ของตัวแปร โดยใช้การวิเคราะห์โมเดลเชิงสาเหตุระหว่างนโยบายกาและการขับเคลื่อนสู่ประชาคมอาเซียนของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครและการวิเคราะห์โมเดลลิสเรล (Lisrel Model) ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ที่นำเอาเทคนิคการวิเคราะห์อิทธิพล (Path Analysis) และการวิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor Analysis) มารวมไว้ด้วยกัน

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษานโยบายการศึกษาและการขับเคลื่อนสู่ประชาคมอาเซียน

1.1 นโยบายการศึกษาด้านประสิทธิภาพในการวางแผนและควบคุม พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับนโยบายการศึกษาด้านประสิทธิภาพในการวางแผนและควบคุมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า กระบวนการกำหนดเป้าหมายและแนวปฏิบัตินโยบายการศึกษาเพื่อการขับเคลื่อนสู่ประชาคมอาเซียนที่ชัดเจนเป็นข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือแต่งตั้งคณะกรรมการ/คณะทำงาน เพื่อวางแผนและส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาผู้เรียนสู่ประชาคมอาเซียนส่วนข้อมีการกำกับดูแลการปฏิบัติงานนโยบายการศึกษาเพื่อการขับเคลื่อนสู่ประชาคมอาเซียนรวมถึงการดำเนินการป้องกัน แก้ไขเพื่อให้ เป็นไปตามวัตถุประสงค์ เป้าหมายที่กำหนดไว้นั้นมีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าข้ออื่น ๆ

1.2 นโยบายการศึกษาด้านสมรรถนะขององค์การหรือหน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับนโยบายการศึกษาด้านสมรรถนะขององค์การหรือหน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า การพัฒนาบุคลากรในสถานศึกษาโดยเฉพาะครูให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาผู้เรียนสู่ประชาคมอาเซียน ค่าเฉลี่ยมากที่สุดรองลงมาคือ จัดทำแผนพัฒนาครูและบุคลากรในสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามตัวชี้วัดคุณภาพครูและผู้บริหารในประชาคมอาเซียนที่ สพฐ.กำหนดส่วนการจัดสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ ที่เหมาะสมเพื่อดำเนินการตามนโยบายการศึกษาเพื่อการขับเคลื่อนสู่ประชาคมอาเซียน นั้นน้อยกว่าข้ออื่น ๆ

1.3 นโยบายการศึกษา ด้านภาวะผู้นำและความร่วมมือพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับนโยบายการศึกษาด้านภาวะผู้นำและความร่วมมือในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีการแต่งตั้ง หรือสร้างทีมงานในการขับเคลื่อนการจัดการเรียนรู้และพัฒนาประชาคมอาเซียน โดยเน้นหลักการมีส่วนร่วมค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือ เปิดโอกาสให้ครู ผู้ปกครอง นักเรียน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ในการพัฒนาสถานศึกษาสู่ประชาคมอาเซียนส่วน มีการระดมทรัพยากรจากทั้งภาครัฐและเอกชนในการพัฒนาสถานศึกษาสู่ประชาคมอาเซียน นั้นน้อยกว่า ข้ออื่น ๆ

1.4 นโยบายการศึกษาด้านภาวะผู้นำและความร่วมมือพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับนโยบายการศึกษาด้านการเมืองและการบริหารสภาพแวดล้อมภายนอกในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ประสานแหล่งเรียนรู้ภายนอก ได้แก่ สถานประกอบการ สาธารณสุขสถาน โบราณสถาน สถานที่ราชการและเอกชน เพื่อนำมาใช้ประโยชน์เพื่อการจัดการเรียนการสอนค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือ สร้างเครือข่ายระหว่างประเทศให้เกิดการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสถานศึกษาสู่ประชาคมอาเซียน ส่วนมีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือจากทุกภาคส่วนเพื่อพัฒนาสู่ประชาคมอาเซียน นั้นน้อยกว่าข้ออื่น ๆ

2. ระดับการศึกษาเพื่อการขับเคลื่อนสู่ประชาคมอาเซียน

2.1 ระดับการศึกษาเพื่อการขับเคลื่อนสู่ประชาคมอาเซียนด้านการพัฒนาศักยภาพของนักเรียนจากการศึกษาข้อมูล พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับการศึกษาเพื่อการขับเคลื่อนสู่ประชาคมอาเซียนด้านการพัฒนาศักยภาพของนักเรียนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า สร้างบรรยากาศในการเรียนรู้ด้วยการจัดป้ายนิเทศ / นิทรรศการ / สิ่งแวดล้อมในสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาผู้เรียนสู่ประชาคมอาเซียน มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือ การใช้สื่อ เทคโนโลยี และแหล่งการเรียนรู้

ในการจัดผลการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนสู่ประชาคมอาเซียนส่วนการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนร่วมกับประเทศสมาชิกอาเซียนนั้นน้อยกว่าข้ออื่น ๆ

2.2 ระดับการศึกษาเพื่อการขับเคลื่อนสู่ประชาคมอาเซียน ด้านการพัฒนามาตรฐานการศึกษา

พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับการศึกษาเพื่อการขับเคลื่อนสู่ประชาคมอาเซียน ด้านการพัฒนามาตรฐานการศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า แต่งตั้ง หรือสร้างทีมงานในการขับเคลื่อนการจัดการเรียนรู้และพัฒนาผู้เรียนสู่ประชาคมอาเซียน มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมา จัดทำพันธกิจและเป้าประสงค์ของสถานศึกษาในการพัฒนาสถานศึกษาสู่ประชาคมอาเซียน ส่วนสร้างเครือข่ายทั้งภาครัฐและเอกชนให้เกิดการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสถานศึกษาสู่ประชาคมอาเซียน นั้นน้อยกว่าข้ออื่น ๆ

2.3 ระดับการศึกษาเพื่อการขับเคลื่อนสู่ประชาคมอาเซียนด้านการเตรียมความพร้อมเพื่อเปิด

เสรีการศึกษาในอาเซียนเพื่อรองรับการก้าวสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับการศึกษาเพื่อการขับเคลื่อนสู่ประชาคมอาเซียนด้านการเตรียมความพร้อมเพื่อเปิดเสรีการศึกษาในอาเซียนเพื่อรองรับการก้าวสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า **การเผยแพร่ความรู้ ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับอาเซียน** เพื่อสร้างความตระหนักและเตรียมความพร้อมของครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา นักเรียน นักศึกษา และประชาชน เพื่อก้าวสู่ประชาคมอาเซียน มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือ การสร้างความเข้าใจในเรื่องเกี่ยวกับเพื่อนบ้านในกลุ่มประเทศอาเซียน ความแตกต่างทางด้านชาติพันธุ์ หลักสิทธิมนุษยชน การส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ เพื่อพัฒนาการติดต่อสื่อสารระหว่างกันในประเทศอาเซียนส่วน**การพัฒนามาตรฐานการศึกษาเพื่อส่งเสริมการหมั่นเวียนของนักศึกษาและครูอาจารย์** ในอาเซียน นั้นน้อยกว่าข้ออื่น ๆ

2.4 ระดับการศึกษาเพื่อการขับเคลื่อนสู่ประชาคมอาเซียนด้านการปรับตัวเข้าสู่ประชาคม

อาเซียน/ประชาคมโลกพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับการศึกษาเพื่อการขับเคลื่อนสู่ประชาคมอาเซียนด้านการปรับตัวเข้าสู่ประชาคมอาเซียน/ประชาคมโลก ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ส่งเสริมให้สถาบันการศึกษาจัดหลักสูตรนานาชาติ หรือหลักสูตรผสมร่วมกับสถาบันต่างประเทศ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือ พัฒนาและการฝึกอบรมนานาชาติในภูมิภาค ความร่วมมือด้านการศึกษากับประเทศต่าง ๆ และองค์กรระหว่างประเทศ ส่วน การส่งเสริมการพัฒนาประเทศไทยให้เป็นศูนย์กลางการศึกษาการวิจัยในอาเซียน นั้นน้อยกว่าข้ออื่น ๆ

2.5 ระดับการศึกษาเพื่อการขับเคลื่อนสู่ประชาคมอาเซียนด้านการขับเคลื่อนโรงเรียนสู่

ประชาคมอาเซียนของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับการศึกษาเพื่อการขับเคลื่อนสู่ประชาคมอาเซียนด้านการขับเคลื่อนโรงเรียนสู่ประชาคมอาเซียนของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าส่งเสริมสนับสนุนให้ครูและบุคลากรทำการวิจัย สร้างนวัตกรรมผลงานทางวิชาการด้านการจัดการเรียนรู้และพัฒนาผู้เรียนสู่ประชาคมอาเซียน มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือ สร้างความรู้ ความเข้าใจและความตระหนักเกี่ยวกับประชาคมอาเซียนให้แก่ผู้เรียน ผู้ปกครอง และประชาชนทั่วไป ส่วน จัดสรรงบประมาณและทรัพยากรในการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาสถานศึกษาสู่ประชาคมอาเซียน นั้นน้อยกว่าข้ออื่น ๆ

3. ปัจจัยนโยบายการศึกษาที่มีอิทธิพลต่อการขับเคลื่อนสู่ประชาคมอาเซียน มีค่าน้ำหนักมากที่สุดรองลงมาคือ ด้านการพัฒนาศักยภาพของนักเรียน และมีด้านการขับเคลื่อนโรงเรียนสู่ประชาคมอาเซียนของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมีค่าน้ำหนักน้อยที่สุด

4. การพัฒนารูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างนโยบายการศึกษาที่มีอิทธิพลต่อการขับเคลื่อนสู่ประชาคมอาเซียน

4.1 รูปแบบโครงสร้างความสัมพันธ์ระหว่างนโยบายการศึกษาที่มีอิทธิพลต่อการขับเคลื่อนสู่ประชาคมอาเซียน เชิงปริมาณ โดยค่าสัมประสิทธิ์ตัวแปรสูงสุดคือ ด้านสมรรถนะขององค์กรหรือหน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติ กับการศึกษาเพื่อการขับเคลื่อนสู่ประชาคมอาเซียน รองลงมาคือ ด้านประสิทธิภาพในการวางแผนและควบคุมกับด้านการเมืองและการบริหารสภาพแวดล้อมภายนอก ด้านภาวะผู้นำและความร่วมมือกับการศึกษาเพื่อการขับเคลื่อนสู่ประชาคมอาเซียน ด้านประสิทธิภาพในการวางแผนและควบคุมกับการศึกษาเพื่อการขับเคลื่อนสู่ประชาคมอาเซียน ด้านภาวะผู้นำและความร่วมมือกับด้านการเมืองและการบริหารสภาพแวดล้อมภายนอก ด้านประสิทธิภาพในการวางแผนและควบคุมกับ ด้านภาวะผู้นำและความร่วมมือด้านการเมืองและการบริหารสภาพแวดล้อมภายนอกกับการศึกษาเพื่อการขับเคลื่อนสู่ประชาคมอาเซียน ด้านประสิทธิภาพในการวางแผนและควบคุม กับ ด้านสมรรถนะขององค์กรหรือหน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติ ด้านสมรรถนะขององค์กรหรือหน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติกับด้านภาวะผู้นำและความร่วมมือ ด้านสมรรถนะขององค์กรหรือหน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติกับด้านการเมืองและการบริหารสภาพแวดล้อมภายนอกโดยตัวแปรที่ส่งผลโดยตรงต่อการขับเคลื่อนสู่ประชาคมอาเซียน ได้แก่ ด้านการเมืองและการบริหารสภาพแวดล้อมภายนอกมีอิทธิพลโดยตรงต่อการขับเคลื่อนสู่ประชาคมอาเซียน รองลงมาคือ ด้านภาวะผู้นำและความร่วมมือมีอิทธิพลโดยอ้อมต่อการขับเคลื่อนสู่ประชาคมอาเซียนด้านสมรรถนะขององค์กรหรือหน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติมีอิทธิพลโดยตรงและโดยอ้อมต่อการขับเคลื่อนสู่ประชาคมอาเซียนตัวแปรด้านประสิทธิภาพในการวางแผนและควบคุมมีอิทธิพลโดยตรงและโดยอ้อมต่อการขับเคลื่อนสู่ประชาคมอาเซียน

4.2 รูปแบบโครงสร้างความสัมพันธ์นโยบายการศึกษาที่มีอิทธิพลต่อการขับเคลื่อนสู่ประชาคมอาเซียนเชิงคุณภาพพบว่า1) ด้านประสิทธิภาพในการวางแผนและควบคุมถือเป็นตัวการสำคัญที่จะทำให้เกิดความสำเร็จของการนำนโยบายไปปฏิบัติในเบื้องต้น โดยขึ้นอยู่กับความชัดเจนของเป้าหมายและการที่หน่วยงานที่รับผิดชอบในการแปลงนโยบายมีความเข้าใจในวัตถุประสงค์ของนโยบาย ตลอดจนให้ความร่วมมือกับฝ่ายการเมืองและมีความจริงใจที่จะนำนโยบายนั้นไปปฏิบัติเพียงใดแต่ต้นนโยบายส่วนใหญ่จะต้องอาศัยองค์กร หน่วยงาน หรือบุคคลในระดับต่าง ๆ ในการทำหน้าที่ดำเนินนโยบายเพื่อให้นโยบายนั้นสามารถบรรลุเป้าหมาย ผู้เกี่ยวข้องในการนำนโยบายไปปฏิบัติที่มีความคาดหวังและมีเป้าหมายที่แตกต่างกันไป แต่จำเป็นที่จะต้องเข้ามาปฏิบัติงานร่วมกันหรือมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกันในระดับใดระดับหนึ่ง องค์กรและผู้เกี่ยวข้องต่างก็มีบทบาทและอิทธิพลต่อผลของการนำนโยบายไปปฏิบัติมากหรือน้อยต่างกันไป แต่ไม่มีใครที่จะสามารถควบคุมผลหรือทิศทางของการนำนโยบายไปปฏิบัติได้ด้วยตัวเองทั้งหมด บทบาทขององค์กรและผู้ที่เกี่ยวข้องมีผลต่อการผลักดันให้นโยบายนั้นประสบความสำเร็จหรือล้มเหลวได้ องค์กรและผู้เกี่ยวข้องในการนำนโยบายของรัฐไปปฏิบัติสามารถแบ่งออกเป็นหลายฝ่าย ได้แก่ ฝ่ายการเมือง ระบบราชการ ข้าราชการ ผู้รับบริการ หรือผู้ได้รับประโยชน์จากนโยบาย (Chantarasorn, W., 2017) ในด้านการนำนโยบายไปปฏิบัติอาจกล่าวได้ว่า ผู้บริหารระดับสูงของหน่วยงานจะมีความสำคัญอย่างมากในด้านการสนับสนุนนโยบายนั้น ๆ ผู้บริหาร

ระดับสูงของหน่วยงานจึงถือว่ามีส่วนสำคัญในการทำให้การนำนโยบายไปปฏิบัติประสบอุปสรรค หรือราบรื่นเพียงใดในระดับหนึ่ง ผู้บริหารโครงการเป็นผู้แปลงการสนับสนุนหรือเจตนารมณ์ของผู้บริหารระดับสูงให้ผู้นำของข้าราชการที่มีหน้าที่ปฏิบัติงานดำเนินงานตามโครงการ ซึ่งถือว่าเป็นผู้ปฏิบัติในภาพที่เป็นจริง ข้าราชการในระดับล่างที่เป็นผู้ให้บริการหรือดำเนินงานถือได้ว่ามีบทบาทสำคัญอย่างมากในกระบวนการของการนำนโยบายไปปฏิบัติ เพราะข้าราชการดังกล่าวเป็นผู้ปฏิบัติที่จะต้องปฏิสัมพันธ์กับประชาชนผู้รับบริการ ข้าราชการในระดับล่างเหล่านี้จะมีอิสระในการใช้วิจารณญาณ (Discretion) ในการตัดสินใจอย่างมาก โดยที่ผู้บังคับบัญชาไม่อาจจะควบคุมได้ ข้าราชการเหล่านี้จะเป็นผู้แปลหรือตีความ (Interpret) นโยบายมาเป็นแนวทางปฏิบัติงานด้วยตนเอง แต่ในการกำหนดนโยบายยังขาดความชัดเจนจึงทำให้เกิดปัญหาในการนำไปปฏิบัติตามมาหรือในกรณีที่นโยบายหรือโครงการนั้น ๆ ส่งผลกระทบต่อการใช้ปฏิบัติหน้าที่ประจำวันของข้าราชการเหล่านี้ อาจทำให้ข้าราชการไม่ยอมรับหรือหาทางหลีกเลี่ยง เพิกเฉย หรือตีความนโยบายนั้นเสียใหม่ก็ได้ กล่าวโดยสรุปแล้ว บุคลากรหรือข้าราชการในระดับล่างเป็นผู้ที่มีอิทธิพลต่อผลของการนำนโยบายไปปฏิบัติเป็นอย่างมาก การศึกษาการนำนโยบายไปปฏิบัติในระยะหลังจึงได้หันมาเพิ่มความสนใจที่พฤติกรรมของข้าราชการระดับล่างและปฏิสัมพันธ์ของข้าราชการดังกล่าวมากขึ้น 2) ด้านสมรรถนะขององค์กรหรือหน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติหน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติมีการจัดโครงสร้างองค์การที่เหมาะสมเพื่อดำเนินการตามนโยบายการศึกษาเพื่อการขับเคลื่อนสู่ประชาคมอาเซียน มีการจัดทำแผนพัฒนาครูและบุคลากรในสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามตัวชี้วัดคุณภาพครูและผู้บริหารในประชาคมอาเซียนที่ สพฐ. กำหนด รวมถึงมีการมีการจัดสรรงบประมาณที่เหมาะสมเพื่อดำเนินการตามนโยบายการศึกษาเพื่อการขับเคลื่อนสู่ประชาคมอาเซียนและมีการพัฒนาบุคลากรในสถานศึกษาโดยเฉพาะครูให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาผู้เรียนสู่ประชาคมอาเซียน ซึ่งถือว่า การนำนโยบายไปปฏิบัติจะประสบความสำเร็จหรือล้มเหลวนั้นนโยบายจะต้องมีลักษณะ 3 ประการ คือ 1) นโยบายนั้นสามารถแก้ไขปัญหาก็ได้ยากหรือง่าย 2) นโยบายนั้นสามารถกำหนดโครงสร้างการปฏิบัติงานได้ชัดเจนแค่ไหน และ 3) นโยบายนั้นได้รับผลกระทบจากตัวแปรอื่น ๆ เช่น สภาพเศรษฐกิจสังคม การสนับสนุนจากประชาชน ผู้นำประเทศ หรือความร่วมมือของเจ้าหน้าที่ที่มากน้อยเพียงใด โดยการวัดความสำเร็จและความล้มเหลวของการนำนโยบายไปปฏิบัติของ Sabatier and Mazmanian คือ ผลผลิตของนโยบาย (Policy Outputs) การยอมรับปฏิบัติตามนโยบาย (Compliance) ของหน่วยปฏิบัติ ผลกระทบของนโยบายที่เกิดขึ้นต่อหน่วยงาน Actual Impacts of Policy Outputs) การรับรู้ถึงผลกระทบของนโยบาย (Perceived Impacts of Policy Outputs) และการทบทวนประเด็นสำคัญของนโยบายนั้น (Major Revision in Statute) 3) ด้านภาวะผู้นำและความร่วมมือมีการแต่งตั้ง หรือสร้างทีมงานในการขับเคลื่อนการจัดการเรียนรู้และพัฒนาประชาคมอาเซียน โดยเน้นหลักการมีส่วนร่วมอยู่บ้าง แต่เป็นการให้สิทธิการมีส่วนร่วมแต่เพียงเล็กน้อยส่วนใหญ่จะปฏิบัติตามที่ส่วนกลางกำหนดเช่น การเปิดโอกาสให้ครู ผู้ปกครอง นักเรียน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ในการพัฒนาสถานศึกษาสู่ประชาคมอาเซียนส่วนมากการกำหนดวิสัยทัศน์นั้นจะนำแนวทางจากส่วนกลางมาเป็นแกนหลัก ประกอบกับผู้ปกครอง นักเรียนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง มั่นใจว่าหน่วยงานทางการศึกษานั้นมีความเข้าใจในเรื่องดังกล่าวดีอยู่แล้ว ส่วนมากการกำหนดวิสัยทัศน์ จึงเป็นหน้าที่ของผู้บริหารทางการศึกษาเป็นหลักผู้ปกครอง นักเรียนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจึงเป็นเพียงแค่องค์ประกอบที่มาช่วยเติมเต็มให้เกิดความสมบูรณ์เท่านั้น มีการสร้างเครือข่ายทั้งภาครัฐและเอกชนให้เกิดการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสถานศึกษาสู่ประชาคมอาเซียน และมีการระดมทรัพยากร

จากทั้งภาครัฐและเอกชนในการพัฒนาสถานศึกษาสู่ประชาคมอาเซียน 4) ด้านการเมืองและการบริหาร สภาพแวดล้อมภายนอกในระดับประเทศนั้นมีการสร้างเครือข่ายระหว่างประเทศให้เกิดการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสถานศึกษา สู่ประชาคมอาเซียนโดยรัฐบาลได้ให้ความสำคัญในเรื่องดังกล่าวมากแต่เป็นไปในลักษณะไฟไหม้ฟาง เพราะจะเห็นการกระตุ้นในช่วงแรก ๆ เท่านั้น ในระดับโรงเรียนและสถานศึกษาก็ได้มีการเชิญผู้เชี่ยวชาญหรือภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะเรื่องที่โรงเรียนได้รับความอนุเคราะห์มาถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ให้กับครู บุคลากรและนักเรียน ได้มีการประสานแหล่งเรียนรู้ภายนอก ได้แก่ สถานประกอบการ สาธารณสถานโบราณสถาน สถานที่ราชการและเอกชน เพื่อนำมาใช้ประโยชน์เพื่อการจัดการเรียนการสอนมีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือจากทุกภาคส่วนเพื่อพัฒนาสู่ประชาคมอาเซียน

ส่วนการศึกษาเพื่อการขับเคลื่อนสู่ประชาคมอาเซียนพบว่า 1) ด้านการพัฒนาศักยภาพของนักเรียนได้มีการให้ความสำคัญ สำคัญกับเรื่องนี้เป็นอย่างมากมีการจัดหาจัดสรรงบประมาณเพื่อจ้างครูสอนภาษาต่างประเทศที่ 2 ให้กับนักเรียน มีการจัดหาสื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัย และพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ในการจัดการผลการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนสู่ประชาคมอาเซียนสร้างบรรยากาศในการเรียนรู้ด้วยการจัดปายนิเทศ / นิทรรศการ / สิ่งแวดล้อมในสถานศึกษาที่ส่งเสริมการพัฒนาผู้เรียนสู่ประชาคมอาเซียนการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนร่วมกับประเทศสมาชิกอาเซียนการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ เช่น วันอาเซียน สัปดาห์อาเซียน ค่ายนักเรียนอาเซียน ฯลฯ แต่ก็ยังไม่สามารถพัฒนาศักยภาพของนักเรียนได้ตามที่ต้องการ 2) ด้านการพัฒนามาตรฐานการศึกษาได้มีการจัดทำพันธกิจและเป้าประสงค์ของสถานศึกษาในการพัฒนาสถานศึกษาสู่ประชาคมอาเซียน มีการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาในการพัฒนาสถานศึกษาสู่ประชาคมอาเซียนเปิดโอกาสให้ครู ผู้ปกครอง นักเรียน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ในการพัฒนาสถานศึกษาสู่ประชาคมอาเซียนรวมทั้งมีการสร้างเครือข่ายทั้งภาครัฐและเอกชนให้เกิดการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสถานศึกษาสู่ประชาคมอาเซียนแต่งตั้งหรือสร้างทีมงานในการขับเคลื่อนการจัดการเรียนรู้และพัฒนาผู้เรียนสู่ประชาคมอาเซียนบูรณาการสาระการเรียนรู้เกี่ยวกับอาเซียนในรายวิชาพื้นฐาน มีการกำหนดรายวิชาเพิ่มเติมเกี่ยวกับอาเซียนเน้นการสื่อสาร หรือการใช้เทคโนโลยี 3) ด้านการเตรียมความพร้อมเพื่อเปิดเสรีการศึกษาในอาเซียนเพื่อรองรับการก้าวสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนได้มีการเผยแพร่ความรู้ ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับอาเซียนเพื่อสร้างความตระหนักและเตรียมความพร้อมของครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา นักเรียน นักศึกษา และประชาชน เพื่อก้าวสู่ประชาคมอาเซียนส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทุกคนได้มีโอกาสเข้าอบรมสัมมนา ศึกษา ดูงาน แลกเปลี่ยน เรียนรู้ เพื่อเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียนอย่างต่อเนื่องการพัฒนามาตรฐานการศึกษาเพื่อส่งเสริมการหมุนเวียนของนักศึกษาและครูอาจารย์ ในอาเซียน มีการจัดทำความตกลงยอมรับด้านการศึกษา การพัฒนาความสามารถประสบการณ์ในสาขาวิชาชีพสำคัญต่าง ๆ เพื่อรองรับการเปิดเสรีการศึกษาควบคู่กับการเปิดเสรีด้านการเคลื่อนย้ายแรงงาน มีการสร้างความเข้าใจในเรื่องเกี่ยวกับเพื่อนบ้านในกลุ่มประเทศอาเซียน ความแตกต่างทางด้านชาติพันธุ์ หลักสิทธิมนุษยชน การส่งเสริมการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศเพื่อพัฒนาการติดต่อสื่อสารระหว่างกันในประเทศอาเซียน 4) ด้านการปรับตัวเข้าสู่ประชาคมอาเซียน/ประชาคมโลกทางรัฐบาลได้พยายามส่งเสริมและผลักดันให้ประเทศไทยให้เป็นศูนย์กลางการศึกษา การวิจัยในอาเซียนพัฒนาและการฝึกอบรมนานาชาติในภูมิภาค มีการสร้างความร่วมมือด้านการศึกษากับประเทศต่าง ๆ และองค์กรระหว่างประเทศการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ระหว่างผู้เรียน ครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา รวมทั้งมีการส่งเสริมให้สถาบันการศึกษาจัดหลักสูตรนานาชาติ หรือหลักสูตรสมทบร่วมกับสถาบันต่างประเทศ 5) ด้านการขับเคลื่อนโรงเรียนสู่ประชาคมอาเซียนของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมีการส่งเสริมสนับสนุนให้ครูและบุคลากรทำการวิจัย สร้างนวัตกรรม

ผลงานทางวิชาการด้านการจัดการเรียนรู้และพัฒนาผู้เรียนสู่ประชาคมอาเซียน ดังจะเห็นได้จากการจัดการประกวด ให้รางวัลแก่ผู้ที่มีการสร้างนวัตกรรมผลงานทางวิชาการ มีการจัดสรรงบประมาณและทรัพยากรในการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาสถานศึกษาสู่ประชาคมอาเซียนมีการสร้างความรู้ ความเข้าใจและความตระหนักเกี่ยวกับประชาคมอาเซียนให้แก่ผู้เรียน ผู้ปกครองและประชาชนทั่วไปมีการจัดทำความตกลงยอมรับด้านการศึกษา การพัฒนาความสามารถ ประสบการณ์ในสาขาวิชาชีพสำคัญต่าง ๆ ของประเทศในอาเซียนเพื่อรองรับการเปิดเสรีการศึกษา

หลังจากที่ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลเชิงประจักษ์ในพื้นที่โดยการสัมภาษณ์แล้ว เมื่อนำมาประยุกต์รวมกับรูปแบบแสดงรูปแบบอิทธิพลที่สร้างขึ้นในเชิงปริมาณแล้วพบว่าด้านสมรรถนะขององค์กรหรือหน่วยงานที่นำไปปฏิบัติและด้านประสิทธิภาพในการวางแผนและควบคุมเป็นเงื่อนไขสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการขับเคลื่อนสู่ประชาคมอาเซียนโดยพบว่าการเตรียมความพร้อมของบุคลากร และด้านวัฒนธรรมทางสังคมเป็นองค์ประกอบปัจจัยภายในสำคัญต่อตัวแปรทั้งสอง ผู้วิจัยจึงได้การปรับรูปแบบโดยเพิ่มตัวแปรการเตรียมความพร้อมของบุคลากร และด้านวัฒนธรรมทางสังคม เข้าไปในรูปแบบเดิมเพื่อให้สอดคล้องกับปรากฏการณ์ที่พบเห็นในเชิงสังเกตการณ์มากยิ่งขึ้น แม้ว่าผู้วิจัยจะไม่ได้รวมตัวแปรดังกล่าวเข้าไว้ในกรอบแบบเชิงปริมาณทางสถิติ แต่เมื่อมาพิจารณาในแง่มุมมองเชิงคุณภาพแล้ว เห็นว่ามีความเป็นไปได้สูง ซึ่งสามารถเขียนรูปแบบนโยบายการศึกษาที่มีอิทธิพลต่อการขับเคลื่อนสู่ประชาคมอาเซียนในแบบประยุกต์

สามารถสรุปได้ว่าการเตรียมความพร้อมของบุคลากร มีอิทธิพลต่อภาวะผู้นำและความร่วมมือซึ่งจะมีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพในการวางแผนควบคุม แล้วจะมีอิทธิพลต่อการศึกษาเพื่อการขับเคลื่อนสู่ประชาคมอาเซียน รวมทั้งการเตรียมความพร้อมของบุคลากร ยังมีอิทธิพลต่อสมรรถนะขององค์กรหรือหน่วยงานที่นำไปปฏิบัติ ส่งผลต่อการเมืองและการบริหารสภาพแวดล้อมภายนอก แล้วจะมีอิทธิพลต่อการศึกษาเพื่อการขับเคลื่อนสู่ประชาคมอาเซียน ส่วนวัฒนธรรมทางสังคม มีอิทธิพลต่อการเมืองและการบริหารสภาพแวดล้อมภายนอกแล้วจะมีอิทธิพลต่อการศึกษาเพื่อการขับเคลื่อนสู่ประชาคมอาเซียนตามลำดับ

อภิปรายผล

1. ระดับนโยบายการศึกษาและการขับเคลื่อนสู่ประชาคมอาเซียนของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร

ด้านการเมืองและการบริหารสภาพแวดล้อมภายนอกเป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด อาจเป็นเพราะว่ารัฐบาลได้ให้ความสำคัญกับการสร้างเครือข่ายระหว่างประเทศกับประเทศสมาชิกและประเทศต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการศึกษาของประเทศเพื่อก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียน รวมทั้งในส่วนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาไม่ว่าจะเป็นสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา โรงเรียนได้มีการประสานความร่วมมือกันมีการเชิญผู้เชี่ยวชาญหรือภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะเรื่องที่โรงเรียนได้รับความอนุเคราะห์มาถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ให้กับครู บุคลากรและนักเรียนมีการประสานแหล่งเรียนรู้ภายนอก ไม่ว่าจะเป็นสถานประกอบการ สาธารณสุขสถานโบราณสถาน สถานที่ราชการและเอกชน เพื่อนำมาใช้ประโยชน์เพื่อการจัดการเรียนการสอนรวมถึงมีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือจากทุกภาคส่วนเพื่อพัฒนาการศึกษาสู่ประชาคมอาเซียนสอดคล้องงานวิจัยของ วรเดช จันทรสอน (Chandrason,W., 2017)

ด้านประสิทธิภาพในการวางแผนและควบคุมเป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยเป็นอันดับสุดท้ายอาจเป็นเพราะว่ากระบวนการกำหนดเป้าหมายและแนวปฏิบัตินโยบายการศึกษาเพื่อการขับเคลื่อนสู่ประชาคมอาเซียนนั้นยังไม่ชัดเจน รวมทั้งในการแต่งตั้งคณะกรรมการ/คณะทำงานเพื่อวางแผนและส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนา

ผู้เรียนสู่ประชาคมอาเซียนนั้นอาจจะเป็นการแต่งตั้งคณะทำงานตามหน้าที่ โดยไม่ได้คำนึงถึงความรู้ความสามารถในการทำงาน รวมทั้งยังขาดการสร้างความรู้ความเข้าใจร่วมกันในเป้าหมาย นโยบายและวัตถุประสงค์ในการดำเนินงานให้ผู้เกี่ยวข้องทั้งผู้บริหาร ครู ผู้ปกครองและนักเรียนขาดการ กำกับ ดูแลการปฏิบัติงาน นโยบายการศึกษาเพื่อการขับเคลื่อนสู่ประชาคมอาเซียนรวมถึงการดำเนินการป้องกัน แก้ไขเพื่อให้ เป็นไปตามวัตถุประสงค์ เป้าหมายที่กำหนดไว้สอดคล้องงานวิจัยของ Allison,G.I (2020)

ระดับการศึกษาเพื่อการขับเคลื่อนสู่ประชาคมอาเซียนของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ด้านการเตรียมความพร้อมเพื่อเปิดเสรีการศึกษาในอาเซียนเป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดอาจเป็นเพราะว่า ได้มีการเผยแพร่ความรู้ ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับอาเซียน เพื่อสร้างความตระหนักและเตรียมความพร้อมของครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา นักเรียน นักศึกษา และประชาชนเพื่อก้าวสู่ประชาคมอาเซียน มีการส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทุกคนได้มีโอกาสเข้าอบรมสัมมนา ศึกษา ดูงาน แลกเปลี่ยน เรียนรู้ เพื่อเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียนอย่างต่อเนื่องพัฒนามาตรฐานการศึกษาเพื่อส่งเสริมการหมุนเวียนของนักศึกษาและครูอาจารย์ในอาเซียน การสร้างความเข้าใจในเรื่องเกี่ยวกับเพื่อนบ้านในกลุ่มประเทศอาเซียนความแตกต่างทางด้านชาติพันธุ์ หลักสิทธิมนุษยชน การส่งเสริมการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศเพื่อพัฒนาการติดต่อสื่อสารระหว่างกันในประเทศอาเซียนสอดคล้องงานวิจัยของ สุบิน ยุระรัช (Yurarat S.,2019)

ด้านการพัฒนามาตรฐานการศึกษาเป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยเป็นอันดับสุดท้ายอาจเป็นเพราะว่าการจัดทำพันธกิจและเป้าประสงค์ของสถานศึกษาในการพัฒนาสถานศึกษาสู่ประชาคมอาเซียนและการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาในการพัฒนาสถานศึกษาสู่ประชาคมอาเซียนนั้นเป็นเพียงแค่การกระทำที่ครบถ้วนตามกระบวนการ แต่ขาดการนำไปปฏิบัติ รวมถึงอาจจะได้เปิดโอกาสให้ครู ผู้ปกครอง นักเรียนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ในการพัฒนาสถานศึกษาสู่ประชาคมอาเซียนสอดคล้องงานวิจัยของ จันทร์พา ทัดภูธ (Tadphut, C.,2017)

2. ปัจจัยนโยบายการศึกษาที่มีอิทธิพลต่อการขับเคลื่อนสู่ประชาคมอาเซียน

ด้านการเมืองและการบริหารสภาพแวดล้อมภายนอก เป็นด้านมีค่าน้ำหนักน้อยที่สุดทั้งที่เป็นด้านที่มีระดับค่าเฉลี่ยมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ในการขับเคลื่อนนโยบายการศึกษาสู่ประชาคมอาเซียนนั้น การเมืองและการบริหารสภาพแวดล้อมภายนอก เป็นแต่เพียงด้านที่สนับสนุนเพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนเท่านั้น แต่ความสำคัญที่แท้จริงในการขับเคลื่อนการศึกษาสู่ประชาคมอาเซียนนั้น ต้องมุ่งเน้นในด้านของการปฏิบัติของหน่วยงานและบุคลากรที่เกี่ยวข้องรวมถึงต้องมีการวางแผน ควบคุม และกำกับติดตามจึงจะสามารถขับเคลื่อนการศึกษาสู่ประชาคมอาเซียนได้ตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ได้สอดคล้องงานวิจัยของ วรเดช จันทรร (2560 : 40)

3. การพัฒนารูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างนโยบายการศึกษาที่มีอิทธิพลต่อการขับเคลื่อนสู่ประชาคมอาเซียน

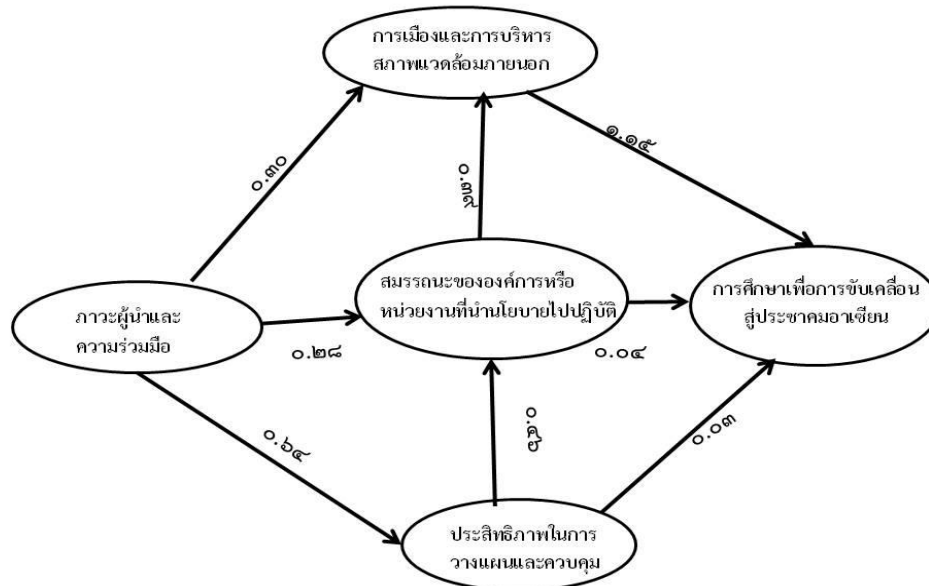
ด้านการเมืองและการบริหารสภาพแวดล้อมภายนอกเป็นด้านมีอิทธิพลโดยตรงต่อการขับเคลื่อนสู่ประชาคมอาเซียน เพราะรัฐบาลได้ให้ความสำคัญกับการสร้างเครือข่ายระหว่างประเทศกับประเทศสมาชิก และประเทศต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการศึกษาของประเทศเพื่อก้าวเข้าสู่ประชาคม

อาเซียน รวมทั้งในส่วนของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาไม่ว่าจะเป็นสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา โรงเรียน ได้มีการประสานความร่วมมือกันมีการเชิญผู้เชี่ยวชาญหรือภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะเรื่องที่โรงเรียนได้รับความอนุเคราะห์มาถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ให้กับครู บุคลากรและนักเรียนมีการประสานแหล่งเรียนรู้ภายนอก ไม่ว่าจะเป็นสถานประกอบการ สถานประกอบการสาธารณสุขสถาน โบราณสถาน สถาน ที่ราชการและเอกชน เพื่อนำมาใช้ประโยชน์เพื่อการจัดการเรียนการสอนรวมถึงมีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือจากทุกภาคส่วนเพื่อพัฒนาการศึกษาสู่ประชาคมอาเซียน

ด้านภาวะผู้นำและความร่วมมือมีอิทธิพลโดยตรงและโดยอ้อม ต่อตัวแปรด้านการเมืองและการบริหารสภาพแวดล้อมภายนอกต่อสมรรถนะขององค์การหรือหน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติและประสิทธิภาพในการวางแผนและควบคุมและส่งผลต่อการขับเคลื่อนสู่ประชาคมอาเซียน โดยมีการแต่งตั้ง หรือสร้างทีมงานในการขับเคลื่อนการจัดการเรียนรู้และพัฒนาประชาคมอาเซียน โดยเน้นหลักการมีส่วนร่วมอยู่บ้าง แต่เป็นการให้สิทธิการมีส่วนร่วมแต่เพียงเล็กน้อยส่วนใหญ่จะปฏิบัติตามที่ส่วนกลางกำหนดเช่น การเปิดโอกาสให้ครู ผู้ปกครอง นักเรียน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ในการพัฒนาสถานศึกษาสู่ประชาคมอาเซียนส่วนมากการกำหนดวิสัยทัศน์นั้นจะนำแนวทางจากส่วนกลางมาเป็นแกนหลัก ประกอบกับ ผู้ปกครอง นักเรียนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง มั่นใจว่าหน่วยงานทางการศึกษานั้นมีความเข้าใจในเรื่องดังกล่าวดีอยู่แล้ว ส่วนมากการกำหนดวิสัยทัศน์ จึงเป็นหน้าที่ของผู้บริหารทางการศึกษาเป็นหลักผู้ปกครอง นักเรียนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจึงเป็นเพียงแค่องค์ประกอบที่มาช่วยเติมเต็มให้เกิดความสมบูรณ์เท่านั้น มีการสร้างเครือข่ายทั้งภาครัฐและเอกชนให้เกิดการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสถานศึกษาสู่ประชาคมอาเซียน และมีการระดมทรัพยากรจากทั้งภาครัฐและเอกชนในการพัฒนาสถานศึกษาสู่ประชาคมอาเซียน

ด้านสมรรถนะขององค์การหรือหน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติมีอิทธิพลโดยตรงต่อด้านการเมืองและการบริหารสภาพแวดล้อมภายนอกและ ต่อการขับเคลื่อนสู่ประชาคมอาเซียนมีการจัดโครงสร้างองค์การที่เหมาะสมเพื่อดำเนินการตามนโยบายการศึกษาเพื่อการขับเคลื่อนสู่ประชาคมอาเซียน มีการจัดทำแผนพัฒนาครูและบุคลากรในสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามตัวชี้วัดคุณภาพครูและผู้บริหารในประชาคมอาเซียน ที่ สพฐ.กำหนด รวมถึงมีการมีการจัดสรรงบประมาณที่เหมาะสมเพื่อดำเนินการตามนโยบายการศึกษาเพื่อการขับเคลื่อนสู่ประชาคมอาเซียนและมีการพัฒนาบุคลากรในสถานศึกษาโดยเฉพาะครูให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาผู้เรียนสู่ประชาคมอาเซียนซึ่งถือว่า การนำนโยบายไปปฏิบัติจะประสบความสำเร็จหรือล้มเหลวนั้น นโยบายจะต้องมีลักษณะ 3 ประการ คือ 1) นโยบายนั้นสามารถแก้ไขปัญหาได้ยากหรือง่าย 2) นโยบายนั้นสามารถกำหนดโครงสร้างการปฏิบัติงานได้ชัดเจนแค่ไหน และ 3) นโยบายนั้นได้รับผลกระทบจากตัวแปรอื่น ๆ เช่น สภาพเศรษฐกิจสังคม การสนับสนุนจากประชาชน ผู้นำประเทศ หรือความร่วมมือของเจ้าหน้าที่ที่มากน้อยเพียงใด โดยการวัดความสำเร็จและความล้มเหลวของการนำนโยบายไปปฏิบัติของ Sabatier and Mazmanian จะดูจากตัวแปรต่าง ๆ 5 ตัวแปร คือ ผลผลิตของนโยบาย (Policy Outputs) การยอมปฏิบัติตามนโยบาย (Compliance) ของหน่วยปฏิบัติผลกระทบของนโยบายที่เกิดขึ้นต่อหน่วยงาน (Actual Impacts of Policy Outputs) การรับรู้ถึงผลกระทบของนโยบาย (Perceived Impacts of Policy Outputs) และการทบทวนประเด็นสำคัญของนโยบายนั้น (Major Revision in Statute)

สรุปเป็นโมเดล Risrel โมเดลโครงสร้างความสัมพันธ์ระหว่างนโยบายการศึกษาที่มีอิทธิพลต่อการขับเคลื่อนสู่ประชาคมอาเซียนได้ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 รูปแบบประยุต์แสดงโครงสร้างนโยบายการศึกษาที่มีอิทธิพลต่อการขับเคลื่อนสู่ประชาคมอาเซียน

ข้อเสนอแนะ

1. จากการศึกษพบว่าด้านการเมืองและการบริหารสภาพแวดล้อมมีอิทธิพลต่อการขับเคลื่อนสู่ประชาคมอาเซียนสู่ภาคปฏิบัติของ ของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร มากที่สุดแต่ในด้านการสร้างเครือข่ายความร่วมมือจากทุกภาคส่วนเพื่อพัฒนาสู่ประชาคมอาเซียนนั้นมีค่าน้อยกว่าด้านอื่น ๆ ดังนั้นควรมีการเร่งดำเนินการในด้านนี้โดยต้องอาศัยการประชาสัมพันธ์ และการเน้นการสร้าง ความเข้าใจ เพื่อให้ทุกภาคส่วนเห็นถึงความสำคัญและเข้ามามีส่วนร่วมในการนำนโยบายการศึกษาเพื่อการขับเคลื่อนสู่ประชาคมอาเซียน

2. จากการศึกษพบว่าการพัฒนา ครูและนักเรียนด้านความพร้อมเพื่อเปิดเสรีการศึกษาเป็น สิ่งจำเป็นภาครัฐหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการนำนโยบายไปปฏิบัติควรมุ่งเน้นทักษะการเรียนรู้ ภาษา ศิลป์ และ วัฒนธรรมของประเทศกลุ่มอาเซียนและมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของครูและบุคลากรทางการศึกษาเพื่อก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียน/ประชาคมโลก

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษารูปแบบของนโยบายการศึกษาที่มีความเหมาะสมในการขับเคลื่อนสู่ประชาคมอาเซียนของกระทรวงศึกษาธิการหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

2. ควรศึกษานโยบายด้านการศึกษาเพื่อการขับเคลื่อนสู่ประชาคมอาเซียนในภาพรวมระดับประเทศ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพในการขับเคลื่อนสู่ประชาคมอาเซียน

3. ควรมีการศึกษานโยบายการศึกษาเพื่อการขับเคลื่อนสู่ประชาคมอาเซียนเปรียบเทียบกับกลุ่มสมาชิกอาเซียนด้วยกัน

References

- Tadphuthorn, C. (2000). A study of the influence of organizational support and exchange between bosses and subordinates. According to the perception of employees that affects the compensation of employees, a case study of professional nurses operating at a government hospital. Under the jurisdiction of the University Affairs Bureau in Bangkok. Master of Arts Thesis Department of Industrial and Organizational Psychology. Thammasat University.
- Phra Phromkhunaporn. (2019). Dictionary of Buddhism. Dhamma compilation edition. 12th printing. Bangkok: Mahachulalongkornrajavidyalaya.
- Chantarasorn, W. (2017). Implementing policy: a brief survey of the knowledge framework. Pages 28-32. In Uthai Laowichian and Woradej Chandrasorn. Putting policy into practice. Bangkok: Friends of blogging and printing.
- Auapinyakul, W. (2017). Minister of Education opens meeting to prepare for the ASEAN Community. [Online]. Accessible from: <http://www.moe.go.th/moe/th/news/detail.php?NewsID=24787&Key=news1> (Data search date: 30 August 2011).
- Suebsaeng, S. (2018). Policy and policy implementation. Chonburi: College of Public Administration, Burapha University.
- Office of Economic Competitiveness Development. (2013) ASEAN Community...Opportunities or risks for SMEs. Economic and Social Journal Office of the National Economic and Social Development Board. 50(2) : 19-23.
- Wongsamarn, S. (1 September 2011). Research results call for language development - professional qualifications, urging the Thai Ministry of Education to cope with ASEAN labor migration. Khaosod page 26.
- Yurarat, S. (2019). Readiness for graduate development of higher education students of private educational institutions in Thailand. Bangkok: Office of the Secretariat of the Education Council.
- Yamnun, S. (2018). "Worawat" prepares universities for the ASEAN Community. [Online]. Accessible from: <http://www.manager.co.th/qol/viewnews.aspx?NewsID=9540000111206>. (Data search date: 2 September 2011).
- Allison, G.T. (2020). Essence of Decision : Explaining the Cuban Missile Crisis. Boston : Little Brown and Company.

- Association of Southeast Asian Nations. (2007). The ASEAN Charter. Jakarta : The ASEAN Secretariat. In Coon, D and Mitterer, J.O. (2011). Psychology : A journey. 4th ed. CL : Wadsworth.
- Coon and Mitterer. (2011). Building The Innovative Organization : Management Systems that Encourage Innovation. Hampshire : Macmillan Press.
- Jeffer, T. and Smith, K. (2020). Informal Education. Conversation, democracy and learning. Nottingham : Educational Heretics Press.
- Ornstein, Levine and Gutex. (2011). Foundations of education. 11th ed. CL : Wadsworth.

การพัฒนาแนวทางการสื่อสารกัญชาผ่านสื่อออนไลน์
THE DEVELOPMENT OF COMMUNICATION APPROACHES
FOR CANNABIS ON ONLINE MEDIA

จรรุวรรณ ชื่นฤทัย

Jaruwan Chuenruetai

คณะนิเทศศาสตร์ (การสื่อสาร) มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

Faculty of Communication Arts (Communication)

Suan Sunandha Rajabhat University

Email : s62584946010@ssru.ac.th

Received 5 November 2023; Revised 7 November 2023; Accepted 29 December 2023.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันของการสื่อสารกัญชาผ่านสื่อออนไลน์ 2) ศึกษาความน่าเชื่อถือของข้อมูลข่าวสารกัญชาผ่านสื่อออนไลน์ 3) ศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับกัญชาในปัจจุบัน และ 4) พัฒนาแนวทางการสื่อสารกัญชาและความรับผิดชอบต่อสังคมของการสื่อสารกัญชาผ่านสื่อออนไลน์ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านกัญชา มีหน้าที่ควบคุมดูแลการใช้กัญชาผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมาย นักสื่อสารมวลชน และผู้ดูแลระบบ 10 คน และผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ 28 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และ 2) แบบสนทนากลุ่มเฉพาะ โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการศึกษาพบว่า 1) สภาพปัจจุบันของการสื่อสารกัญชาผ่านสื่อออนไลน์เป็นการสื่อสารทางเดียวหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง กระจายข้อมูลไม่เท่ากัน ประชาชนจดจำกัญชาเสริมมากกว่ากัญชาทางการแพทย์ 2) ความน่าเชื่อถือของข้อมูลข่าวสารกัญชาผ่านสื่อออนไลน์ ได้แก่ (1) ความเชี่ยวชาญ (2) ความน่าไว้วางใจ ผู้รับสารรู้สึกถึงความไว้วางใจและเชื่อถือในข้อมูลกัญชาโดยแพทย์เฉพาะทาง นักวิชาการ หรือนักวิจัยต้องนำเสนอด้วยความเต็มใจ จริงใจ เป็นกลาง 3) กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับกัญชาในปัจจุบัน ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง ระบุชื่อยาเสพติดให้โทษในประเภท 5 พ.ศ. 2565 ประชาชนที่ต้องการปลูกกัญชาให้แจ้งผ่านระบบ Application “ปลูกกัญ” และสารสกัดกัญชาที่มีปริมาณสารเตตราไฮโดรแคนนาบินอล (THC) ไม่เกินร้อยละ 0.2 ของน้ำหนักไม่ถือเป็นยาเสพติด 4) การพัฒนาแนวทางการสื่อสารกัญชาและความรับผิดชอบต่อสังคมของการสื่อสารกัญชาผ่านสื่อออนไลน์ ได้แก่ เว็บไซต์ เฟซบุ๊ก ยูทูบ โลก และติ๊กต็อก ภายใต้กฎหมายไทยกำหนด

องค์ความรู้/ข้อค้นพบจากงานวิจัยนี้ รัฐควรออกกฎหมายเกี่ยวกับกัญชาให้ชัดเจน ครอบคลุมกลุ่มผู้ใช้ รวมถึงการแปรรูปจากกัญชา ทั้งเพื่อการแพทย์ การค้า การเสพ และช่องทางการนำเสนอต่อสาธารณชน

คำสำคัญ: การพัฒนา, แนวทางการสื่อสารกัญชา, สื่อออนไลน์

Abstract

This research article wants to communicate cannabis correctly and clearly to prevent misunderstandings. which leads to danger to consumers The objectives are to 1) study the current state of cannabis communication through online media. 2) study the reliability of cannabis information through online media. 3) study current laws related to cannabis and 4) the development of communication approaches for cannabis and social responsibility on online media. This research used a qualitative research format by analyzing interview data with 10 key informants, including cannabis experts. those responsible for regulating the use of cannabis legal expert mass communication journalist and administrators and analyze participant data on focused group discussion of 28 people. The research tools were 1) a structured interview and 2) a focused group discussion. using content analysis methods

The results of the research found that: 1) The current state of cannabis communication via online media is one-way communication. Relevant agencies distribute information unevenly. People remember liberal cannabis more than medical cannabis. 2) The reliability of cannabis information via online media includes (1) expertise (2) trustworthiness. The audience feels trustworthy and trusts in cannabis information that medical specialists, academics, or researchers must present with willingness, sincerity, and neutrality. 3) Current laws related to cannabis Ministry of Public Health Announcement Subject: Specifying the names of narcotics in category 5, B.E. 2022. People who want to grow cannabis must notify through the application system " Plookgunja " and cannabis extracts that contain tetrahydrocannabinol. (THC) not more than 0.2 percent of the weight is not considered a drug. 4) The development of communication approaches for cannabis and social responsibility on online media, including websites, Facebook, YouTube, Line, and TikTok, under Thai law.

Keywords: development, communication approaches for cannabis, online media

บทนำ

ประเทศไทยมีการควบคุมพืชกัญชาอย่างเข้มงวดตามกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติดหลายฉบับ โดยพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 ประกาศให้กัญชาเป็นยาเสพติดให้โทษประเภท 5 ในปัจจุบัน ประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายเพื่อควบคุมการใช้ประโยชน์จากกัญชาเป็นการเฉพาะ จนกระทั่ง ในปี พ.ศ. 2562 ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 โดยพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ 7) พ.ศ. 2562 เพื่อเปิดโอกาสให้สามารถนำกัญชาไปทำการศึกษาวิจัยและพัฒนาเพื่อประโยชน์ทางการแพทย์ และสามารถนำไปใช้ในการรักษาโรคภายใต้การดูแลและควบคุมของแพทย์

การปลดล็อกกัญชาทางการแพทย์ยังทำให้เห็นปรากฏการณ์ทางสังคมอื่น ๆ ที่นำเสนอข้อมูลกัญชาในรูปแบบต่าง ๆ ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ อาทิ “เผยเตือนภัยน้ำมันกัญชาหมอว่าไม่ได้รักษาทุกโรค ใช้แล้วมีไข้โรงพยาบาลหลายราย” (ThaiRath Online, 2019) “กัญชารักษได้ทุกโรค การเติบโตของธุรกิจซื้อขายกัญชา น้ำมันกัญชา และผลิตภัณฑ์ต่างๆ เกี่ยวกับกัญชาผิดกฎหมาย” (Worathanarat. T., 2020) “พบเยาวชนสูบกัญชาสูงขึ้น 2 เท่า แพทย์ห่วงผลกระทบอื้อทั้งผู้สูบ สังคม พบรูปแบบคนเสียชีวิตทั้งทางตรง ทางอ้อม ล้นคิน

สถานะยาเสพติด ช่วงสัญญาการพร้อมร่างกฎหมายเข้มข้นไม่น้อยกว่าประเทศเสรีนั้นหนากการ ” (The Coverage, 2022) “นพ.ระวี ชู นโยบายพัฒนากัญชา ลั่นพร้อมแก้ไขปัญหาการตลาดกัญชาหนุนประชาชน สร้างเศรษฐกิจ” (Workpoint Today, 2023) ฉะนั้น การสื่อสารกัญชาต้องสื่อสารให้ถูกต้อง ชัดเจน เพื่อไม่ให้เกิดความเข้าใจผิด อันนำไปสู่เหตุสุดโต่งหรืออันตรายที่เกิดขึ้นกับผู้บริโภค ไม่ว่าจะด้วยเหตุผลใดๆ ก็ตาม ทั้งจากเหตุผลทางธุรกิจ หรือจากความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ โดยเฉพาะการสื่อสารผ่านออนไลน์ซึ่งเป็นที่น่ากังวลอย่างยิ่งสำหรับวัยรุ่นไทย ที่มีรายงานการใช้สื่อสังคมออนไลน์มากในกลุ่มอายุ 13-24 ปี (Marketing Oops, 2022) รูปแบบการตลาดแบบเรียลไทม์ที่มีเป้าหมาย และกลุ่มลูกค้าชัดเจนสร้างความผูกพันไปจนถึงช่วยกระตุ้นให้ตัดสินใจซื้อง่ายขึ้นตามไปด้วย ซึ่งเป็นไปตามกระแส Lazy Marketing ที่ไม่ต้องเดินทางไปซื้อเองสามารถสั่งซื้อทางออนไลน์ได้ตลอด 24 ชั่วโมง พร้อมบริการจัดส่งให้ถึงประตูบ้าน ทำให้เข้าถึงยาเสพติดได้ง่ายและปลอดภัยจากการถูกจับกุม การเฝ้าระวัง ก่อให้เกิดปัญหาที่ขยายวงกว้าง กลยุทธ์ทางการตลาดสารเสพติดบนสื่อออนไลน์ การแจกรางวัลด้วยสารเสพติดหรืออุปกรณ์การเสพ เพื่อทำให้เกิดการมีส่วนร่วมระหว่างผู้ขายและผู้เสพจนทำให้เกิดการติดตามผู้ขาย ทำให้ได้รับข้อมูลที่โพสต์ขายสารเสพติดอย่างรวดเร็ว และมีโปรโมชั่นที่น่าสนใจ การส่งเสริมการตลาดเป็นการกระตุ้นการขายทั้งจากลูกค้าหน้าใหม่และลูกค้าเก่าให้เกิดการซื้อซ้ำหรือใช้สารเสพติดอย่างต่อเนื่อง การบอกต่อ การเขียนรีวิว หรือแชร์โพสต์ในสื่อสังคมออนไลน์ ถึงสิ่งที่ได้รับไม่ว่าจะเป็นความสนุกความสุขหลังจากเสพ จนกลายเป็นผู้สนับสนุนที่สร้างความน่าเชื่อถือแก่ผู้ขายมากขึ้น (Thaikla. K., 2020)

บทความวิจัยนี้นำเสนอการพัฒนาแนวทางการสื่อสารกัญชาผ่านสื่อออนไลน์ เพราะถือเป็นเรื่องสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในยุคการสื่อสารไร้พรมแดน โดยมุ่งวิเคราะห์สภาพปัจจุบันของการสื่อสารกัญชาผ่านสื่อออนไลน์ ความน่าเชื่อถือของข้อมูลข่าวสารกัญชาผ่านสื่อออนไลน์เพื่อเป็นฐานคิดสำคัญนำไปสู่การพัฒนา แนวทางการสื่อสารกัญชาและความรับผิดชอบต่อสังคมของการสื่อสารกัญชาผ่านสื่อออนไลน์ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของการสื่อสารกัญชาผ่านสื่อออนไลน์
- 2) เพื่อศึกษาความน่าเชื่อถือของข้อมูลข่าวสารกัญชาผ่านสื่อออนไลน์
- 3) เพื่อศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับกัญชาในปัจจุบัน
- 4) เพื่อพัฒนาแนวทางการสื่อสารกัญชาและความรับผิดชอบต่อสังคมของการสื่อสารกัญชาผ่านสื่อออนไลน์

การทบทวนวรรณกรรม

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องทำให้เห็นภาพการศึกษาในกลุ่มเดียวกับที่ผู้วิจัยทำการศึกษาพบว่าเกิดช่องว่างของความรู้ (knowledge gap) ที่ผู้วิจัยค้นพบใหม่ดังนี้

กัญชา เป็นพืชล้มลุก ลำต้นสูงประมาณ 2-4 ฟุต ลักษณะใบจะแยกออกเป็นแฉกประมาณ 5-8 แฉก ส่วนที่นำมาเสพ ได้แก่ กิ่ง ก้าน ใบ และยอดช่อดอกกัญชา โดยนำมาตากหรืออบแห้ง แล้วบดหรือหั่นให้เป็นผงหยาบ ๆ มายัดใส่บุหรี่สูบหรืออาจสูบด้วยกล้องหรือบ้องกัญชา บ้างก็ใช้เคี้ยวหรือผสมลงในอาหารรับประทาน ปัจจุบันรูปแบบที่พบอยู่ในลักษณะของกัญชาสดกัญชาแห้งอัดเป็นแท่งหรือเป็นก้อน น้ำมันกัญชาซึ่งมีลักษณะเป็นของเหลวสีน้ำตาลเข้มหรือสีดำ (Aphibunyopas, Y., 2009, p. 4)

การสื่อสารกัญชา การสื่อสารประชาสัมพันธ์รูปแบบนำเสนอจากผู้ส่งสารไปยังผู้รับสารโดยใช้สื่อ โดยจัดทำข้อมูลสื่อสารผ่านช่องทางต่างๆ ตัวอย่างเช่น เว็บไซต์กัญชาทางการแพทย์ เพื่อให้ข้อมูลเกี่ยวกับ

กัญชาทั้งผลดี ผลเสีย การใช้ที่ถูกต้อง สำหรับการสื่อสารเรื่องกัญชาต้องสื่อสารทั้งในกลุ่มคนทั่วไปและกลุ่มเปราะบางที่มีความเสี่ยงได้รับผลกระทบจากกัญชาต้องได้รับข้อมูลอย่างชัดเจน รวมถึงจะให้กรมการแพทย์และกรมสุขภาพจิตร่วมกันอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับปัญหาที่สังคมห่วงใยในแต่ละเขตสุขภาพด้วย ซึ่งกัญชาจะไม่ใช่ว่าเสพติดแต่ยังมีฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ดังนั้นควรใช้อย่างเหมาะสม โดยทางการแพทย์จะมีคลินิกกัญชาทางการแพทย์ให้การดูแลรักษาผู้ป่วยด้วยยากัญชาทั้งแพทย์แผนปัจจุบันและแพทย์แผนไทย ซึ่งหากใช้ภายใต้การดูแลของผู้ประกอบวิชาชีพจะมีความปลอดภัย กรณีการนำไปใช้ไม่ถูกต้อง ไม่เหมาะสม ทำให้เกิดอาการเจ็บป่วยต่าง ๆ ได้ และต้องมีการเตรียมการดูแลรักษาตามแนวทางของกรมการแพทย์ ส่วนผลิตภัณฑ์จากกัญชาได้กำชับให้องค์กรอาหารและยาควบคุมดูแลอย่างเข้มงวด (Wongrajit, K., 2022)

แนวคิดการสื่อสารเพื่อการพัฒนา เป็นการสื่อสารข้อมูลให้กับประชาชนได้รับรู้ โดยจะใช้การประเมินการรับรู้ของสังคม (Social listening) โดยกำหนดทิศทางความร่วมมือเรื่องพัฒนาการสื่อสารกัญชา โดยการศึกษาและพัฒนาารูปแบบการขออนุญาตปลูกการนำเสนองานวิจัย ประสิทธิภาพ และตั้งอยู่บนความปลอดภัยเพื่อเป็นประโยชน์ในการจัดทำข้อมูลเพื่อการสื่อสารกับประชาชน (Ministry of Public Health, 2021)

การสื่อสารออนไลน์เกี่ยวกับกัญชา การสื่อสารออนไลน์ คือ การสื่อสารที่ผู้ส่งสารแบ่งปันสาร ซึ่งอยู่ในรูปแบบต่าง ๆ ไปยังผู้รับสารผ่านเครือข่ายออนไลน์โดยสามารถโต้ตอบกันระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสาร หรือผู้รับสารด้วยกันเอง ที่ใช้กันบ่อย ๆ คือ เว็บไซต์ (Web site) เฟซบุ๊ก (Facebook) ยูทูบ (You tube) ไลน์ (Line) และติ๊กต็อก (TikTok) (Pichit Vijitbunarak, 2021)

แนวคิดการสื่อสารสุขภาพ เป็นการดำเนินงานเพื่อการสื่อสารระหว่างผู้รับสารและผู้ส่งสารเพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารด้านสุขภาพได้ง่ายและทั่วถึง มีการจัดองค์ความรู้แบบมีส่วนร่วม แลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ของตนเองร่วมกับผู้อื่น การสื่อสารสุขภาพสามารถช่วยชีวิต ช่วยป้องกันการระบาดของโรคได้ ช่วยให้เกิดการปรับปรุงระบบการให้บริการด้านสุขภาพ เปิดโอกาสให้สังคมมีส่วนร่วมในระบบสุขภาพ และลดต้นทุนของการบริการด้านสุขภาพ (Lertbamrungrachai, K., 2022)

ทฤษฎีความรับผิดชอบต่องาน (Responsibility Theory) เกี่ยวกับกัญชา หลังการประกาศใช้กัญชา กัญชง จึงสามารถใช้ได้ในกรณีดังต่อไปนี้ 1) สารสกัดที่มีปริมาณสารเตตราไฮโดรแคนนาบินอล (Tetrahydrocannabinol, THC) ไม่เกิน ร้อยละ 0.2 โดยน้ำหนัก เฉพาะที่ได้รับอนุญาตให้สกัดจากพืชกัญชาหรือกัญชงที่ปลูกภายในประเทศ และ 2) สารสกัดจากเมล็ดของพืชกัญชาหรือกัญชง ที่ได้จากการปลูกภายในประเทศองค์การอนามัยโลกได้เสนอปรับเปลี่ยนการควบคุมกัญชาและสารที่เกี่ยวข้องกับกัญชา โดยที่ประชุมได้มีมติเห็นชอบในประเด็นการถอดกัญชา ซึ่งหมายถึง ช่อดอก และยางกัญชา (Cannabis and Cannabis resin) ออกจากรายชื่อสารควบคุมในระดับสูงสุดของอนุสัญญาเดี่ยวว่าด้วยยาเสพติดให้โทษ ค.ศ. 1961 แต่ยังคงอยู่ในรายชื่อสารควบคุมที่อนุญาตให้ใช้ทางการแพทย์ของอนุสัญญาฯ (Food and Drug Administration, 2022)

กฎหมายเกี่ยวกับกัญชา ประเทศไทยมีการควบคุมพืชกัญชาอย่างเข้มงวดตามกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติดหลายฉบับโดยพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 ประกาศให้กัญชาเป็นยาเสพติดให้โทษประเภท 5 และสารสำคัญในกัญชาที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทคือ THC (Tetrahydrocannabinol) ถูกควบคุมเป็นวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ประเภท 1 ตามพระราชบัญญัติวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท พ.ศ. 2559 ส่งผลให้กัญชาสามารถขออนุญาตผลิต นำเข้า ส่งออก จำหน่าย หรือครอบครองใช้ประโยชน์ทางการแพทย์ได้ ภายใต้การควบคุมอย่างเข้มงวดพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ 7) พ.ศ. 2562 ได้กำหนดข้อบังคับในการนำกัญชามาใช้ประโยชน์ต้องอยู่ภายใต้ข้อจำกัดและการควบคุมของหน่วยงานที่ควบคุมทั้งในเรื่องที่มาของวัตถุดิบ มาตรฐานคุณภาพของการผลิตและการเพาะปลูก แผนปริมาณการผลิต การใช้การ

จำหน่าย รูปแบบของผลผลิตหรือผลิตภัณฑ์ที่ต้องการ รวมไปถึงมาตรฐานเกี่ยวกับสถานที่ผลิตเพื่อนำมาผลิตเป็นผลิตภัณฑ์กัญชาและในสถานะที่ประเทศไทยเป็นสมาชิกที่อยู่ภายใต้อนุสัญญาระหว่างประเทศ ว่าด้วยยาเสพติดของสหประชาชาติและตามมติของประชาคมอาเซียน อนุสัญญาเดี่ยวว่าด้วยยาเสพติดให้โทษ ค.ศ. 1961 (Single Convention on Narcotic Drugs 1961) และพิธีสารแก้ไขอนุสัญญาเดี่ยวว่าด้วยยาเสพติดให้โทษ ค.ศ. 1972 (Protocol Amending the Single Convention of Narcotic Drugs 1972) (United Nations, 2020)

ผู้วิจัยพบข้อค้นพบเพิ่มเติมว่า การพัฒนาแนวทางการสื่อสารกัญชาผ่านสื่อออนไลน์ เป็นเรื่องสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในยุคการสื่อสารไร้พรมแดน โดยมุ่งวิเคราะห์สภาพปัจจุบันของการสื่อสารกัญชาผ่านสื่อออนไลน์ ความน่าเชื่อถือของข้อมูลข่าวสารกัญชาผ่านสื่อออนไลน์เพื่อเป็นฐานคิดสำคัญนำไปสู่การพัฒนา แนวทางการสื่อสารกัญชาและความรับผิดชอบต่อสังคมของการสื่อสารกัญชาผ่านสื่อออนไลน์

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ที่มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับการสื่อสารกัญชาผ่านสื่อออนไลน์ ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านกัญชา ผู้มีหน้าที่ควบคุมดูแลการใช้กัญชา ผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมาย นักสื่อสารมวลชน และผู้ดูแลระบบ (Admin) จำนวน 10 คน และผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) ผู้สนใจ ผู้ปลูก ผู้สกัด ผู้ผลิตกัญชา ประชาชนทั่วไป ผู้มีประสบการณ์ใช้กัญชา จำนวน 28 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่รอบด้านและลึกซึ้ง โดยผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) มีลักษณะเป็นคำถามแบบปลายเปิดเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย และ 2) แบบสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่รอบด้านและลึกซึ้ง จากการร่วมพูดคุยกันระหว่างผู้วิจัยกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยใช้แบบสนทนากลุ่มเฉพาะที่มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อให้ได้คำตอบในเชิงเหตุผล

ผลการวิจัย

1. ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 สภาพปัจจุบันของการสื่อสารกัญชาผ่านสื่อออนไลน์

สภาพปัจจุบันของการสื่อสารกัญชาผ่านสื่อออนไลน์ ส่วนใหญ่เป็นการสื่อสารทางเดียว ทาง กระทรวงสาธารณสุข หรือหน่วยงานราชการมีการให้ข้อมูลกัญชาทางออนไลน์ แหล่งข้อมูล ช่องทางน้อย ภาษาที่ใช้ยากต่อการเข้าใจ การกระจายข้อมูลไม่เท่ากัน มีประเด็นทางการเมืองมาเกี่ยวข้อง ผู้คนจดจำกัญชาเสรีมากกว่ากัญชาทางการแพทย์ และกฎหมายควรชัดเจนก่อนที่จะปล่อยกัญชาเสรีสู่สาธารณะ โดยภาครัฐมีการสื่อสารที่น้อย ไม่ครอบคลุม จะเห็นว่าการควบคุมการสื่อสารกัญชาผ่านสื่อออนไลน์ในปัจจุบันควบคุมยาก บุคคลที่สามารถเข้าถึงโซเชียลมีเดียก็สามารถนำเสนอข้อมูลได้ กระแสสังคมมีความกังวลว่าเด็ก เยาวชน ลูกหลานจะถูกมอมเมาด้วยกัญชา ส่วนใหญ่มองว่ากัญชาเป็นยาเสพติด แพทย์แผนปัจจุบันในไทยพยายามไม่ใช้เพราะมองว่ากลุ่มโรคที่กัญชารักษาด้านนั้นมียาอื่นที่สามารถรักษาได้ ประชาชนบางกลุ่มมองว่ากัญชารักษามะเร็งได้ ในความเป็นจริงนี้เป็นเพียงแค่งานวิจัยในหลอดทดลองเท่านั้นที่ใช้สำหรับการควบคุมการเจริญเติบโตของเซลล์มะเร็งในเนื้อเยื่อ ยังไม่พบงานวิจัยหรือการทดลองในมนุษย์ของประเทศไทย ในขณะเดียวกันกัญชาถูกจัดกลุ่มเป็นสมุนไพรควบคุม นำไปสู่การขอใบอนุญาตให้จำหน่ายกัญชาในเชิงพาณิชย์แพร่หลาย สุดท้ายมีการถูกจับกุมเนื่องจากผิดวัตถุประสงค์ สร้างความสับสนต่อประชาชนและผู้ปฏิบัติงานกฎหมาย เนื่องจากนโยบาย

เริ่มแรกผิด การสื่อสารออกไปจึงผิดตาม ดังคำที่กล่าวว่า “ติดกระดุมเม็ดแรกผิด กระดุมเม็ดต่อไปก็ผิดหมด” โดยอาจกล่าวได้ว่ากัญชาในประเทศไทยอยู่ในสภาพเป็นสุญญากาศ

2. ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ความน่าเชื่อถือของข้อมูลข่าวสารกัญชาผ่านสื่อออนไลน์

2.1 ความเชี่ยวชาญ

ความเชี่ยวชาญด้านกัญชา ควรเป็นหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กระทรวงสาธารณสุข มหาวิทยาลัย ในส่วนผู้นำเสนอข้อมูลต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะเรื่องกัญชามานำเสนอ หรือถ่ายทอดองค์ความรู้ เช่น แพทย์เฉพาะทาง นักวิชาการหรือนักวิจัย กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ โดยต้องนำเสนอข้อมูลกัญชาด้วยความเต็มใจ จริงใจ เป็นกลาง ครบทุกด้าน นอกจากนี้ต้องมียุทธศาสตร์ความรู้เรื่องกฎหมาย พิษพืชรักกัญชา เศรษฐกิจ เครื่องสำอาง อาหาร อุตสาหกรรม เกษตรกรรม รวมถึงบริบทของประชาชนแต่ละช่วงอายุในประเทศไทย เพื่อการสื่อสารกัญชาที่น่าเชื่อถือสัมฤทธิ์ผล ประชาชนเกิดความรอบรู้กัญชา

2.2 ความน่าไว้วางใจ

การสื่อสารกัญชาผ่านสื่อออนไลน์ต้องมุ่งให้ความสำคัญต่อความน่าเชื่อถือของแหล่งสาร (Source Credibility) ซึ่งต้องมีความเชี่ยวชาญ (Expertise) เป็นผู้รู้ ผู้มีประสบการณ์ยาวนาน เป็นผู้ถ่ายทอดข้อมูลเรื่องกัญชา เพราะสามารถสร้างความน่าไว้วางใจ (Trustworthiness) มีความคล้อยคลึง ดึงดูดใจต่อประชาชนผู้รับสารให้รู้สึกถึงความเต็มใจ ความจริงใจ ความเป็นมิตร ความกระตือรือร้น และความซื่อสัตย์ต่อผู้นำเสนอข้อมูลกัญชา ในทางกลับกันหากประชาชนได้รับข้อมูลจากแหล่งที่ไม่มีความน่าเชื่อถือย่อมส่งผลถึงการเข้าใจผิด ใช้ผิด มีโทษผิด เกิดผลเสียต่อสุขภาพ นำไปสู่ความเสียหายต่อระบบโครงสร้างของประเทศไทยได้

3. ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 กฎหมายของประเทศไทยที่เกี่ยวข้องกับกัญชาในปัจจุบัน

ประเทศไทยมีการควบคุมพืชกัญชาอย่างเข้มงวดตามกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติดหลายฉบับโดยพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 ประกาศให้กัญชาเป็นยาเสพติดให้โทษประเภท 5 ในปี พ.ศ.2562 ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 โดยพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ 7) พ.ศ. 2562 เพื่อเปิดโอกาสให้สามารถนำกัญชาไปทำการศึกษาวิจัยและพัฒนาเพื่อประโยชน์ทางการแพทย์และสามารถนำไปใช้ในการรักษาโรคภายใต้การดูแลและควบคุม ของแพทย์ได้ ถือเป็นกัญชาปลดล็อกหรือเปิดเสรีกัญชาขึ้นเป็นครั้งแรกหรือเฟส 1 แต่กัญชาก็ยังจัดเป็นยาเสพติด ต่อมาเมื่อมีการออกประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่องระบุชื่อยาเสพติดให้โทษในประเภท 5 พ.ศ. 2563 ซึ่งถือเป็นกัญชาปลดล็อกครั้งที่สองหรือเฟส 2 ปลดล็อกเปลือก ลำต้น เส้นใย กิ่งก้าน ราก ใบที่ไม่มีช่อดอก เฉพาะที่ปลูกโดยผู้รับอนุญาตในประเทศ ไม่เป็นยาเสพติด และเฟส 3 เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2564 ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่องกำหนดตำรับยาเสพติดประเภทที่ 5 ยกเลิกตำรับส่วนที่ใช้ส่วนของกัญชา ได้แก่ ยาคุชไสยาสน์ ยาแก่นอนไม่หลับ แก้ไข้ ผอมเหลือง ยาแก้ลมแก้เส้นยาริดสีดวงทวารหนักและโรคผิวหนัง ยาแก้โรคจิต ล่าสุดมีการออกประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่องระบุชื่อยาเสพติดให้โทษในประเภท 5 พ.ศ. 2565 มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 9 มิถุนายน 2565 นับเป็นเฟส 4 กำหนดให้ส่วนกัญชาทั้งต้นไม่ใช่ยาเสพติดอีกต่อไป ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่องสมุนไพรควบคุม (กัญชา) พ.ศ. 2565 ลงวันที่ 23 พฤศจิกายน 2565 สาระของกฎหมายฉบับนี้คือให้ “ช่อดอกกัญชา” เป็นสมุนไพรควบคุม การศึกษาวิจัย ส่งออก จำหน่าย หรือแปรรูปช่อดอกกัญชาเพื่อการค้า ต้องขออนุญาตต่อกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่องชื่อประเภทชนิดหรือลักษณะของผลิตภัณฑ์สมุนไพรที่ห้ามนำเข้า พ.ศ. 2565 ภายใต้พระราชบัญญัติผลิตภัณฑ์สมุนไพร พ.ศ. 2562 โดยกำหนดให้ “ห้ามนำเข้า” ผลิตภัณฑ์สมุนไพรที่เป็นพืชกัญชา กัญชง ยกเว้นหน่วยงานของรัฐเพื่อการบำบัดโรค หรือเพื่อศึกษาวิจัย ประกาศกรมวิชาการเกษตร เรื่องเงื่อนไขการนำเข้าเมล็ดพันธุ์กัญชา กัญชง พ.ศ. 2565 กำหนดให้การนำเข้าเมล็ดพันธุ์กัญชา กัญชง จะทำได้จะต้องได้รับการอนุญาตนำเข้าซึ่ง

ออกโดยกรมวิชาการเกษตร และต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขอื่น ๆ ด้วย ผู้ใดฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามมีบทลงโทษตาม มาตรา 21 แห่งพระราชบัญญัติกักพืช พ.ศ. 2507 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 1 ปี หรือปรับไม่เกิน 2 หมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ กล่าวโดยสรุป ปัจจุบัน เฟส 4 ได้มีการปลดล็อกกัญชา กัญชงออกจากยาเสพติดเพื่อใช้ในการ รักษาและดูแลสุขภาพประชาชนในระดับครัวเรือนและสนับสนุนให้เป็นพืชเศรษฐกิจแต่ยังมีการควบคุมการ ผลิตสารสกัดให้มีคุณภาพ และมีมาตรการป้องกันไม่นำไปใช้ในทางที่ผิด สารสกัด THC ไม่เกิน 0.2 เปอร์เซ็นต์ ในน้ำหนัก และการนำส่วนของกัญชาที่ไม่ใช่ยาเสพติดประเภทที่ 5 ไปใช้เป็นผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ให้ปฏิบัติตาม กฎหมายผลิตภัณฑ์

4. ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 4 การพัฒนาแนวทางการสื่อสารกัญชาและความรับผิดชอบ ต่อสังคมของการสื่อสารกัญชาผ่านสื่อออนไลน์

4.1 การพัฒนาแนวทางการสื่อสารกัญชาจากการจำแนกทิศทางการสื่อสาร รูปแบบและสัญลักษณ์ที่ใช้ ในการสื่อสาร

1) การสื่อสารสองทาง (Two-way Communication) มีผลทำให้การสื่อสารกัญชาที่เกิดขึ้นมี ประสิทธิภาพมากขึ้น เพราะการให้ความสำคัญต่อการสื่อสารกลับ (Feedback) นั้น เป็นวิธีการที่ทำให้ผู้รับสาร และผู้ส่งสารมีความเสมอภาคกันในการติดต่อสื่อสารโดยไม่มีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีอิทธิพลเหนืออีกฝ่ายหนึ่ง การ สื่อสารกัญชาแบบสองทางทำให้ผู้รับสารส่งข้อมูลข่าวสารตอบกลับมายังผู้ส่งสารได้ สามารถซักถามข้อข้องใจ หรือข้อสงสัยต่าง ๆ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกัน เกิดปฏิสัมพันธ์ต่อกัน ทั้งยังสร้างความเข้าใจอย่าง ชัดเจนต่อผู้ส่งสารและรับสารกัญชา เช่น การสื่อสารระหว่างสมาชิกด้วยกันทางเพจ เฟซบุ๊กกัญชาชน แม่มด กัญชา เป็นต้น

2) รูปแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ การสื่อสารกัญชาจะมีประสิทธิภาพมากขึ้นหากมีการ สื่อสารทั้งรูปแบบเป็นทางการ (Formal Communication) และการสื่อสารแบบไม่เป็นทางการ (Informal Communication) ควบคู่กันโดยเลือกใช้ให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ (1) การสื่อสารเกี่ยวกับกัญชา แบบเป็นทางการ (Formal Communication) เป็นการติดต่อสื่อสารที่คำนึงถึงบทบาทหน้าที่และตำแหน่ง ระหว่างผู้รับสารและผู้ส่งสารเป็นสำคัญ ตามระเบียบแบบแผนที่กำหนดไว้ ส่วนใหญ่เป็นการสื่อสารที่เป็นลายลักษณ์อักษร เช่น ประกาศนโยบาย คำสั่งปฏิบัติงานบนแพลตฟอร์มต่าง ๆ เช่น เว็บไซต์กัญชาทางการแพทย์ เป็นต้น และ (2) การสื่อสารแบบไม่เป็นทางการเกี่ยวกับกัญชา (Informal Communication) เป็นการ ติดต่อสื่อสารกับบุคคลอื่น โดยไม่พิจารณาถึงตำแหน่งหน้าที่และไม่ได้ดำเนินไปตามระเบียบแบบแผนที่กำหนดไว้ ได้แก่ การพบปะ พูดคุย สนทนากัน เช่น การสนทนาระหว่างกลุ่มผู้สนใจ ผู้ใช้กัญชาผ่าน สื่อออนไลน์ของ เพจเฟซบุ๊กกัญชาชน

3) รูปแบบวัจนภาษา การสื่อสารกัญชาผ่านสื่อออนไลน์นั้น เน้นการสื่อสารแบบใช้ถ้อยคำหรือ แบบวัจนะ (Verbal Communication) เพื่อประสิทธิผลของข้อมูลกัญชาที่ถูกส่งออกไป โดยรัฐบาลหรือ ผู้รับผิดชอบในการสื่อสารข้อมูลกัญชาต้องจัดทำข้อมูลสื่อสารกัญชาผ่านสื่อออนไลน์ ผ่านช่องทางที่ได้รับความนิยมในปัจจุบัน ทั้ง 5 ประเภท ได้แก่ เว็บไซต์ (Web site) เฟซบุ๊ก (Facebook) ยูทูบ (You tube) ไลน์ (Line) และ ตี๊กต็อก (TikTok) เพื่อให้ข้อมูลเกี่ยวกับกัญชาที่ถูกต้อง ทั้งผลดี ผลเสีย รวมถึงการใช้ที่ถูกต้องต่อ สาธารณชน ได้แก่ (1) การสื่อสารกัญชาแบบใช้ถ้อยคำหรือแบบวัจนะ (Verbal Communication) เป็นการ สื่อสารที่อาศัยคำพูด (Words) หรือตัวเลข (Number) เพื่อใช้ในการสื่อความหมายให้ผู้รับสารเข้าใจความหมาย ได้อย่างชัดเจน และตรงตามที่ต้องการ ลักษณะการสื่อสารแบบวัจนะนี้ ได้แก่ การสนทนากลุ่มของ ผู้สนใจกัญชา การสัมภาษณ์ การเขียนโต้ตอบบนสื่อออนไลน์ การประกาศข่าว การประชุม เป็นต้น และ (2) การสื่อสารกัญชาแบบไม่ใช้ถ้อยคำหรือแบบอวัจนะ (Nonverbal Communication) เป็นการสื่อสารโดย

ปราศจากคำพูดซึ่งแต่ละบุคคล สื่อสารกับบุคคลอื่นโดยมีความหมายเฉพาะตัวเอง ซึ่งทำให้ผู้อื่นเข้าใจว่าเราอยู่ในสภาพเช่นใด เช่น การสอบถามเรื่องกัญชาสำหรับใช้ทางการแพทย์ หากสันติระแสดงถึงการปฏิเสธ การพยักหน้าแสดงถึงการตอบรับหรือเห็นด้วย

4.2 การพัฒนาแนวทางการสื่อสารเกี่ยวกับกัญชา 4 ด้าน

1) ด้านผู้ส่งสาร (S - Sender) การนำเสนอข้อมูลกัญชาผ่านสื่อออนไลน์นั้นควรมีแหล่งที่มีความน่าเชื่อถือ เช่น หน่วยงานภาครัฐ ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กระทรวงสาธารณสุข กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ มหาวิทยาลัย ส่วนผู้นำเสนอข้อมูลควรเป็นผู้ที่เชี่ยวชาญด้านกัญชา แพทย์เฉพาะทาง นักวิชาการหรือนักวิจัย โดยต้องนำเสนอข้อมูลกัญชาด้วยความเต็มใจ จริงใจ เป็นกลาง ครบทุกด้าน นอกจากนี้ต้องมียอดความรู้เรื่องกฎหมาย พิษพันธุวิทยา เศรษฐกิจ เครื่องสำอาง อาหาร อุตสาหกรรม เกษตรกรรม หรือหากไม่เป็นบุคคลดังกล่าว ควรนำเสนอข้อมูลกัญชาจากบทความของผู้ที่มีความน่าเชื่อถือโดยอาจเพิ่มความน่าสนใจในการนำเสนอได้เว้นแต่ข้อมูลกัญชาไม่ควรปรับเปลี่ยน ต้องมียอดความรู้ สื่อสารให้คนเข้าใจกฎหมาย อาทิ การใช้การขออนุญาต ซึ่งจะเห็นว่าผู้จะสื่อสารกัญชาต้องเป็นผู้รู้เฉพาะด้าน กัญชาด้านการปลูกก็ต้องเป็นกระทรวงเกษตร การใช้ก็ต้องเป็นกระทรวงสาธารณสุข และต้องพัฒนาให้คนมีความรอบรู้กัญชาเท่ากัน สร้างองค์ความรู้ เพิ่มความรู้ พัฒนาตนเองอยู่เสมอ ผู้ส่งสารกัญชาต้องที่ทักษะการสื่อสารสองทาง ต้องรู้จักเลือกสาร ช่องทาง วิธีการที่จะนำเสนอข้อมูลเรื่องกัญชา ต้องสื่อสารให้ผู้รับสารเกิดปฏิกิริยาตอบกลับ เพราะปฏิกิริยาตอบกลับบ่งบอกถึงความสนใจในข้อมูลที่ส่งไป

2) ด้านการพัฒนาเรื่องสารกัญชา (M - Message) ภายใต้การนำเสนอข้อมูลกัญชาผ่านสื่อออนไลน์มีข้อจำกัดมาก การนำเสนอควรให้ถูกต้องตามกฎหมาย และให้สอดคล้องกับนโยบายช่องทางหรือแพลตฟอร์มนั้นๆ อาจต้องปรับข้อความในการนำเสนอ การให้ข้อมูลกัญชาทางการแพทย์ต้องระบุทั้งสรรพคุณ ประโยชน์ โทษ ให้ชัดเจน ไม่สร้างความขัดแย้ง ไม่นำมโนการเมือง นำเสนอข้อเท็จจริงอย่างตรงไปตรงมา ปราศจากการชี้นำ รวมถึงการเลือกใช้ถ้อยคำ หรือการสร้างคอนเทนต์ สร้างเรื่องราว (Story) ควรเป็นภาษาเข้าใจง่าย มีภาพ เสียง ใช้สื่อผสมสร้างความน่าสนใจและวิเคราะห์ช่วงอายุกลุ่มประชาชนที่จะนำเสนอ เพื่อการสื่อสารกัญชาที่น่าเชื่อถือ มีประสิทธิภาพ

การสื่อสารกัญชาเพื่อสุขภาพ สื่อสารข้อมูลจริง ไม่อวดอ้างสรรพคุณเกินจริง อ้างอิงข้อมูล การวิจัยที่มีความน่าเชื่อถือ ใช้ผู้นำเสนอที่เป็นผู้เชี่ยวชาญ มีหลักฐานยืนยัน ยึดหลักกฎหมาย ประชาชนผู้รับสารก็ควรมีวิจารณญาณในการเลือกรับสาร มองกัญชาคือสมุนไพรชนิดหนึ่ง หากใช้ทางสุขภาพควรนำเสนอข้อมูล การวิจัย ศึกษากลุ่มเป้าหมาย หรือกลุ่มผู้ป่วยให้แน่ชัดก่อนนำเสนอผ่านสื่อออนไลน์ เช่น ระบุว่ารักษามะเร็งได้ ก็ควรมีผลการรักษาอ้างอิง มีผลพิสูจน์จริง มีหลักฐานเชื่อถือได้ มีผลงานวิจัยรับรอง

3) ด้านช่องทาง (C - Chanel) การนำเสนอข้อมูลกัญชาผ่านช่องทางออนไลน์ อาจนำเสนอเป็นบทความ คลิปวิดีโอสั้น อินโฟกราฟิก การรีวิว ต้องมีการวางแผนวิเคราะห์ช่องทางหรือแพลตฟอร์มแต่ละประเภทให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย ตอบสนองต่อจุดประสงค์ที่ต้องการ และต้องใช้กลยุทธ์เชิงรุก เช่น การทำโฆษณาบนสื่อออนไลน์เพื่อกระตุ้นให้ผู้คนที่มีความสนใจในแพลตฟอร์มต่าง ๆ ได้เข้าถึงโพสต์ที่น่าสนใจไปมากขึ้น เช่น การทำโฆษณาบนเฟซบุ๊ก (facebook) ยูทูบ (YouTube) ไลน์ (Line) ตี๊กต็อก (TikTok) เว็บไซต์ (Web site) ทุกแพลตฟอร์มบนสื่อออนไลน์จะมีข้อจำกัดสูงเรื่องกัญชา นำไปสู่การระงับใช้บัญชีออนไลน์ การสื่อสารกัญชาผ่านสื่อออนไลน์พัฒนายาก สุ่มเสี่ยงต่อการผิดกฎหมายในประเทศไทย ต้องมีเทคนิคการนำเสนอ

4) ด้านการพัฒนาผู้รับสาร (R-Receiver) ประชาชนผู้รับสารต้องเปิดใจให้กว้าง ถ้ามีทัศนคติด้านเดียวไม่ว่าจะลบหรือบวก จะทำให้ได้รับข้อมูลไม่ถูกต้อง ฉะนั้นต้องศึกษาข้อมูลจากหลายๆ แหล่งมาประมวลผล ประกอบกัน เช่น ใช้กัญชาวัตถุประสงค์เพื่อรักษาโรค พบแพทย์เพื่อตรวจวิเคราะห์และสั่งจ่าย

กัญชาเท่านั้น หรือประสงค์ใช้เพื่อผ่อนคลายจำต้องศึกษาถึงผลดี ผลเสีย การดูแลตนเองเมื่อใช้กัญชา ไม่ใช่เพื่อความคึกคะนอง อายากลอง การเปิดใจรับข้อมูลทุกด้านเป็นประโยชน์มากกว่าที่จะใช้รับข้อมูลด้านเดียว แหล่งเดียว

4.3 ความรับผิดชอบต่อสังคมเกี่ยวกับกัญชา หน่วยงานของรัฐ มหาวิทยาลัย หน่วยงานเกี่ยวข้อง การศึกษา กระทรวงสาธารณสุขทำหน้าที่เป็นหลักในการให้ข้อมูลเรื่องกัญชา กรณีเป็นแพทย์ อาจารย์ ผู้เชี่ยวชาญ นักวิชาการ รวมถึงประชาชนผู้ทำหน้าที่สื่อสารนั้นต้องมียึดถือความรู้ และอยู่ภายใต้กฎหมาย มีฐานข้อมูลจากแหล่งที่น่าเชื่อถือ ควรยึดหลักจรรยาบรรณของการนำเสนอข้อมูลข่าวสารกัญชา หากกระทำผิดใด ๆ ให้เป็นไปตามข้อกฎหมาย

อภิปรายผลการวิจัย

1. สภาพปัจจุบันของการสื่อสารกัญชาผ่านสื่อออนไลน์ การสื่อสารกัญชาผ่านสื่อออนไลน์ เป็นการสื่อสารทางเดียวมากกว่าการสื่อสารสองทาง กระทรวงสาธารณสุข หรือหน่วยงานราชการมีการให้ข้อมูลกัญชาทางออนไลน์ แหล่งข้อมูล ช่องทางน้อย ภาษาที่ใช้ยากต่อการเข้าใจ การกระจายข้อมูลไม่เท่ากัน มีประเด็นทางการเมืองมาเกี่ยวข้อง ผู้คนจดจำกัญชาเสริมมากกว่ากัญชาทางการแพทย์ และกฎหมายควรชัดเจนก่อนที่จะปล่อยกัญชาเสรีสู่สาธารณะ โดยภาครัฐมีการสื่อสารที่น้อย ไม่ครอบคลุม จะเห็นว่าการควบคุมการสื่อสารกัญชาผ่านสื่อออนไลน์ในปัจจุบันควบคุมยาก บุคคลที่สามารถเข้าถึงโซเชียลมีเดียก็สามารถนำเสนอข้อมูลได้ การส่งเสริมนโยบายกัญชาในสังคมไทย พบว่า 1) นโยบายการส่งเสริมการเพาะปลูกและการใช้กัญชา ต้องมีความชัดเจน เด็ดขาด และครอบคลุม บูรณาการเพื่อดำเนินการในทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์กัญชา ต้องมาจากสถานที่ปลูกที่ได้รับการอนุญาตจากหน่วยงานภาครัฐเท่านั้น 2) รูปแบบการใช้ประโยชน์จากกัญชาที่ส่งผลต่อนโยบายการส่งเสริมกัญชาให้ทันสมัย ผลิตภัณฑ์และคุณสมบัติของกัญชามีประโยชน์มากมายทางการแพทย์เพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้ป่วยในการรักษาโรค และอนาคตจะมีการพัฒนาผลิตภัณฑ์กัญชาให้ทันสมัยและง่ายต่อการใช้งาน และ3) แนวทางนโยบายการปลดล็อกกัญชาและนำไปสู่การลงทุนของการเพาะปลูกกัญชาเชิงพาณิชย์และการผลักดันกัญชาให้เป็นพืชเศรษฐกิจที่สามารถให้ประโยชน์แก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งหมดในห่วงโซ่อุปทาน ควรกำหนดวิธีการและแนวทางการป้องกันการทุจริตเชิงนโยบาย เพื่อควบคุมและป้องกันอย่างยั่งยืนต่อไป (Chatchanayaphat. C., 2022)

2. ความน่าเชื่อถือของข้อมูลข่าวสารกัญชาผ่านสื่อออนไลน์ ได้แก่ 2.1 ความเชี่ยวชาญด้านกัญชา ต้องเป็นผู้ที่มีความรู้เฉพาะเรื่องกัญชามาแนะนำเสนอ หรือถ่ายทอดองค์ความรู้ ต้องรู้เรื่องกัญชา เรื่องกฎหมาย บริบทของประชาชนในประเทศไทย 2.2 ความน่าไว้วางใจ การสื่อสารกัญชาผ่านสื่อออนไลน์ต้องมุ่งให้ความสำคัญต่อความน่าเชื่อถือของแหล่งสาร (Source Credibility) ซึ่งมี 2 ปัจจัย ได้แก่ (1) ความเชี่ยวชาญ (Expertise) ซึ่งเป็นคุณลักษณะของแหล่งสารกัญชาที่ได้มาจากความรอบรู้ และ (2) ความน่าไว้วางใจ (Trustworthiness) คือ คุณลักษณะของแหล่งสารกัญชาที่ได้แสดงออกมาให้ผู้รับสารรู้สึกถึงความเต็มใจ ความจริงใจ ความเป็นมิตร ความกระตือรือร้น และความซื่อสัตย์ต่อการนำเสนอ

3. กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับกัญชาในปัจจุบัน แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 โดยพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ 7) พ.ศ. 2562 สามารถนำกัญชาไปศึกษาวิจัยและพัฒนาเพื่อประโยชน์ทางการแพทย์และสามารถนำไปใช้ในการรักษาโรคภายใต้การดูแลและควบคุมของแพทย์ ประกาศกระทรวงสาธารณสุข พ.ศ. 2565 ใช้กัญชาในการรักษาและดูแลสุขภาพประชาชนในระดับครัวเรือนและสนับสนุนให้เป็นพืชเศรษฐกิจแต่ยังมีการควบคุมการผลิตสารสกัดให้มีคุณภาพ และมีมาตรการป้องกันไม่ให้นำไปใช้ในทางที่ผิด สารสกัด THC ไม่เกิน 0.2 เปอร์เซ็นต์ในน้ำหนัก

4. การพัฒนาแนวทางการสื่อสารกัญชาและความรับผิดชอบต่อสังคมของการสื่อสารกัญชาผ่านสื่อออนไลน์ ได้แก่ เว็บไซต์ (Web site) เฟซบุ๊ก (Facebook) ยูทูบ (You tube) ไลน์ (Line) และติ๊กต็อก (TikTok) ซึ่งล้วนเป็นการติดต่อสื่อสารในสังคมสารสนเทศยุคโลกาภิวัตน์ที่มีความรวดเร็วและขยายเครือข่ายออกไปได้อย่างกว้างขวาง แต่อย่างไรก็ตาม สื่อออนไลน์แม้มีคุณอนันต์ แต่ก็มีโทษมหันต์ โดยเฉพาะการสื่อสารข้อมูลผลิตภัณฑ์ที่สัมพันธ์กับยาเสพติดอย่างกัญชา กัญชาในต้นปี 2020 งานวิจัยในเด็ก ม.6 (Grade 12) จำนวนกว่า 35,000 คนในอเมริกา พบว่า เด็กที่ไม่เสพกัญชาจะมีคะแนนหรือผลการเรียนดีกว่าอย่างมีนัยสำคัญ ส่วนเด็กที่เสพกัญชา ยิ่งเริ่มเสพตอนอายุน้อย พบว่า มีผลการเรียนแย่ ขาดแรงบันดาลใจในการเรียน ขาดการวางแผนเป้าหมายในชีวิต และโดดเรียนมากกว่ากลุ่มที่ไม่เสพอย่างชัดเจน เทียบกับการเสพกัญชาส่งผลต่อการเรียนและพฤติกรรมของเด็ก (Worathanarat. T., 2021)

สรุปองค์ความรู้

การสื่อสารกัญชาผ่านสื่อออนไลน์เป็นการสื่อสารทางเดียว กระทรวงสาธารณสุข หรือหน่วยงานราชการพยายามจะอธิบายแต่การกระจายข้อมูลไม่เท่ากัน ผู้คนจะจดจำกัญชาเสรีมากกว่ากัญชาทางการแพทย์ เป็นประเด็นเกี่ยวข้องการเมือง และกฎหมายไม่ชัดเจน ควรออกกฎหมายควบคุมให้ชัดเจนก่อนที่จะออกเสรี ส่วนความน่าเชื่อถือของข้อมูลข่าวสารกัญชาผ่านสื่อออนไลน์ ได้แก่ 1) ความเชี่ยวชาญ 2) ความน่าไว้วางใจ ผู้รับสารรู้สึกถึงความไว้วางใจและเชื่อถือในข้อมูลกัญชาหากนำเสนอโดยแพทย์เฉพาะทาง นักวิชาการหรือนักวิจัย โดยแหล่งข้อมูลต้องนำเสนอข้อมูลกัญชาด้วยความเต็มใจ จริงใจ เป็นกลาง ครบทุกด้าน ปัจจุบันมีแหล่งข้อมูลหลายทิศทางเป็นผลให้ข้อมูลกัญชาถูกบิดเบือน มีอคติ หรือมีการเมืองมาเกี่ยวข้อง สำหรับ กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับกัญชาในปัจจุบัน พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ 7) พ.ศ. 2562 เปิดโอกาสให้สามารถนำกัญชาไปทำการศึกษาวิจัยและพัฒนา เพื่อประโยชน์ทางการแพทย์และสามารถนำไปใช้ในการรักษาโรค ทั้งนี้ การพัฒนาแนวทางการสื่อสารกัญชาและความรับผิดชอบต่อสังคมของการสื่อสารกัญชาผ่านสื่อออนไลน์ ได้แก่ เว็บไซต์ เฟซบุ๊ก ยูทูบ ไลน์ และติ๊กต็อก รูปแบบและแนวทางการนำเสนอข้อมูลควรอยู่ภายใต้กฎหมายไทยกำหนด ดังนั้น รัฐควรออกนโยบายและกฎหมายเกี่ยวกับกัญชาให้ชัดเจน เด็ดขาด ครอบคลุมกลุ่มผู้ใช้ รวมถึงการแปรรูปแบบต่างๆ จากกัญชา ทั้งเพื่อการแพทย์ การค้า การเสพ และช่องทางการนำเสนอต่อสาธารณชน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย รัฐควรออกนโยบายและกฎหมายเกี่ยวกับกัญชาให้ชัดเจน เด็ดขาด ครอบคลุมกลุ่มผู้ใช้ รวมถึงการแปรรูปแบบต่าง ๆ จากกัญชา ทั้งเพื่อการแพทย์ การค้า การเสพ
2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ กระทรวงสาธารณสุข กรมการแพทย์ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรแสดงบทบาทต่อกัญชาอย่างตรงไปตรงมา ด้านการนำเสนอกัญชาทางการแพทย์เพื่อสุขภาพ ด้านการค้า ด้านพืชเศรษฐกิจ ด้านกฎหมาย
3. ข้อเสนอแนะเพื่อการทำวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาวิจัยความคิดเห็นกลุ่มผู้มีประสบการณ์การใช้กัญชาที่ไม่ใช่การรับข้อมูลการสื่อสารจากสังคมออนไลน์ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรได้รับการสนับสนุนการวิจัยทั้งเชิงทดลองและเชิงปฏิบัติการต่อกลุ่มตัวอย่างที่สมัครใจ เพื่อสร้างข้อมูลที่น่าเชื่อถือนำเสนอต่อสาธารณชน

References

- Chatchanayaphat. C. Study on cannabis policy promotion in Thai society. webpage 2022 Retrieved [internet]. [cited 2022 August 2]. Available from: <http://faceblog.in.th/2010/10/facebook-group-people/> (in Thai)
- Kritsanaphong Lertbamrungchai. (2022). Health communication. Retrieved 23 January 2022, From <https://touchpoint.in.th/author/kha00at/>
- Marketing Oops. Real-time marketing with goals following the trend of Lazy Marketing. webpage 2019 [internet]. [cited 2022 August 2]. Available from: <https://www.facebook.com/MarketingOopsdotcom>. (in Thai)
- Thaikla. K. Marketing and offenses related to narcotics on the internet in 2020. Institute of Health Sciences Research: Chiang Mai University; 2020. (in Thai)
- ThaiRath Online. Cannabis oil drips under the tongue and smokes. webpage 2019 [internet]. [cited 2019 May 25]. Available from: <https://www.thairath.co.th/news/local/Bangkok/1575650>. (in Thai)
- The Coverage. Youth smoking marijuana was found to be 2 times higher. webpage 2022 [internet]. [cited 2022 July 29]. Available from: <https://www.thecoverage.info/news/content/3815> (in Thai)
- Worathanarat. T. Medical policy case studies: situations, impacts, approaches Management and policy recommendations for Thailand. Faculty of Medicine Bangkok: Chulalongkorn University; 2020. (in Thai)
- Worathanarat. T. Summary of cannabis research in early 2020. Research in Mathayom 6 children. webpage 2020. [internet]. [cited 2021 March 21]. Available from: <https://www.hfocus.org/content/2019/12/18220>. (in Thai)
- Workpoint Today. Dr. Rawee Choocannabis development policy Declares he is ready to solve the cannabis marketing problem to support people and build the economy. webpage 2019 [internet]. [cited 2023 April 8]. Available from: <https://workpointtoday.com/news-315/> (in Thai)

การพัฒนาการบริการสาธารณะของนิติบุคคล
เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารอาคารชุดในจังหวัดปทุมธานี

PUBLIC SERVICE DEVELOPMENT OF JURISTIC PERSONS TO INHANCE THE EFFICIENCY OF
CONDOMINIUM MANAGEMENT IN PATHUM THANI PROVINCE

ฉัตรชัย นาถ้ำพลอย¹, วชิรินทร์ ชาญศิลป์, และ เกียรติศักดิ์ สุขเหลือ้ง
Chatchai Nathamploy, Watcharin Chansilp, and Kiattisak Suklueng
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Email: csl031@hotmail.com¹

Received 16 September 2022; Revised 19 October 2023; Accepted 31 October 2023.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี ได้ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาการบริการสาธารณะของนิติบุคคลเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารอาคารชุดในจังหวัดปทุมธานี มีพื้นที่วิจัย คือ นิติบุคคลอาคารชุดในจังหวัดปทุมธานี เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ มีผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ คือ ผู้ปฏิบัติงานนิติบุคคลอาคารชุด เจ้าของกรรมสิทธิ์ห้องอาคารชุด ข้าราชการ และนักวิชาการ จำนวน 17 คน ใช้วิเคราะห์เนื้อหาแล้วเขียนบรรยายเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า 1) การบริการสาธารณะของนิติบุคคล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ประกอบด้วย ด้านการบริการสาธารณะ ด้านการบริหารอาคารชุด ด้านการบริหารงานตามหลักสารานียธรรม 6 และด้านประสิทธิภาพการบริหารอาคารชุด พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน 2) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริการสาธารณะของนิติบุคคลเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารอาคารชุดในจังหวัดปทุมธานี พบว่า การบริการสาธารณะ การบริหารอาคารชุด และหลักสารานียธรรม 6 ส่งผลร่วมกันต่อการบริการสาธารณะของนิติบุคคลเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารอาคารชุดในจังหวัดปทุมธานี (มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.01) ซึ่งสามารถอธิบายความผันแปร ได้ร้อยละ 97.1 โดยมีสัมประสิทธิ์การถดถอยมาตรฐาน เท่ากับ 0.770, 0.200 และ 0.156 ตามลำดับ 3) การพัฒนาการบริการสาธารณะของนิติบุคคลเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารอาคารชุดในจังหวัดปทุมธานี ประกอบด้วย ด้านความสนใจและความตั้งใจในการทำงาน ด้านความภาคภูมิใจในการเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร ด้านความคาดหวังในตำแหน่งงาน ด้านความจงรักภักดีต่อองค์กร ด้านความเสียสละเพื่อองค์กร อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยบูรณาการหลักสารานียธรรม 6 คือ กระทำด้วยความปรารถนาดีต่อผู้อื่น ใช้วาจาสุภาพพูด แสดงท่าทีที่ดีด้วยจิตเมตตา แบ่งปันผลประโยชน์อย่างยุติธรรม ประพฤติสุจริตเคารพกติกาหมู่คณะ และเคารพความคิดเห็นของผู้อื่น

คำสำคัญ: การพัฒนาการบริการสาธารณะ, นิติบุคคล, การเพิ่มประสิทธิภาพ, การบริหารอาคารชุด

Abstract

This research article employed mixed-method methodologies to study the concept of public service development of juristic persons to enhance the efficiency of condominium management in Pathum Thani Province. The research focused on condominium juristic persons in Pathum Thani Province. Data were collected through interviews with key informants, including condominium juristic person operators, owners of condominium units, civil servants, and academics, totaling 17 participants. The data were analyzed using content analysis and presented in descriptive reports.

The results of the research found that: 1) Overall, the public services provided by juristic persons were at a high level. When examining specific aspects, including public service, condominium management, and management according to 6 Principles of Saraniyadhamma, and efficiency in condominium management, it was found to be at a high level in every aspect. 2) Factors affecting public services of juristic persons in order to increase the efficiency of condominium management in Pathum Thani Province. it was found that public service condominium management and 6 Principles of Saraniyadhamma have a joint effect on public services of juristic persons in order to increase the efficiency of condominium management in Pathum Thani Province. (statistically significant 0.01) which can explain 97.1% of the variation with standard regression coefficients equal to 0.770, 0.200 and 0.156, respectively. 3). The development of public services of juristic persons to increase the efficiency of condominium management in Pathum Thani Province, consisting of interests and intentions in working, pride in being part of the organization, expectations in the job position, loyalty to the organization, and sacrifice for the organization, all of which were rated at a high level in all aspects. This was achieved by integrating the 6 Principles of Saraniyadhamma as follows: act with good intentions towards others, use polite words to speak, show your attitude with kindness, share benefits fairly, behave honestly and respect group rules. and respect the opinions of others.

Keywords: Public Service Development, Juristic Person, Optimization, Condominium Management

บทนำ

ประเทศไทยได้ออกพระราชบัญญัติอาคารชุดครั้งแรกเมื่อ ปี พ.ศ. 2522 และได้มีการแก้ไขปรับปรุงครั้งแรกในปี พ.ศ. 2534 ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับคุณสมบัติของคนต่างด้าวและนิติบุคคลที่กฎหมายถือว่าเป็นคนต่างด้าวที่อาจถือกรรมสิทธิ์ในอาคารชุดได้และได้กำหนดอัตราส่วนกรรมสิทธิ์ที่ถือครองได้ ต่อมาในปี พ.ศ. 2542 ได้มีการแก้ไขปรับปรุงเป็นครั้งที่สอง โดยได้แก้ไขเพิ่มเติมในเรื่องคุณสมบัติของคนต่างด้าวและนิติบุคคลที่กฎหมายถือว่าเป็นคนต่างด้าวที่อาจถือกรรมสิทธิ์ในอาคารชุดได้ จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2547 ได้มีการอนุมัติกระบวนการพัฒนากฎหมายพร้อมแต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนากฎหมายของแต่ละหน่วยราชการมีวัตถุประสงค์เพื่อแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติของพระราชบัญญัติอาคารชุด พ.ศ. 2522 สาเหตุมาจากพระราชบัญญัติอาคารชุด พ.ศ. 2522 เป็นกฎหมายที่ใช้บังคับมาเป็นระยะเวลาประมาณ 32 ปี จึงมีปัญหาในทางปฏิบัติที่สะสมมานาน

และมากขึ้นเรื่อย ๆ ในขณะที่หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องได้พยายามหามาตรการต่าง ๆ ออกมาป้องกันและแก้ไขโดยตลอด เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่เจ้าของร่วมผู้ถือกรรมสิทธิ์ในห้องชุดและเจ้าของโครงการตลอดจนให้เกิดความเหมาะสมกับสถานการณ์ในปัจจุบันที่เปลี่ยนแปลงไป (Rung Srisomwong, 2009)

การบริหารอาคารชุดนั้นเป็นการบริหารที่เกี่ยวข้องกับชุมชน สังคมขนาดใหญ่ เป็นงานด้านการให้บริการแก่สมาชิกผู้เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ห้องชุด มีผู้จัดการเข้ามาทำหน้าที่บริหารโดยนอกเหนือจากความรู้ความสามารถทั่วไปแล้ว หากผู้จัดการอาคารชุดรู้วิธีนำเอาหลักบริหารจัดการในเชิงกลยุทธ์ (strategy management) มาปรับใช้เน้นวิธีการทำงานที่แยบยล ย่อมทำให้เกิดประสิทธิภาพบรรลุเป้าประสงค์ได้ สำหรับการทำงานภายใต้ข้อจำกัด (Phrakhru Phawanainthawong, 2016) การนำความรู้ทางทฤษฎีเกี่ยวกับหลักการจัดระเบียบองค์การ อำนาจ (Power) และหน้าที่ (Authority) หรือมีทัศนคติเป็นหุ้นส่วน การวางแผน การประสานงาน บทบาทผู้จัดการอาคารชุดและทีมงานบริหารอาคารชุดจะเกี่ยวข้องกับด้านการพัฒนาสภาพที่อยู่อาศัย ด้านการบริการจัดการทรัพย์สินส่วนกลาง ด้านความปลอดภัย ด้านการดูแลให้บริการสาธารณะ ด้านการติดต่อประสานงานประชาสัมพันธ์ ด้านงานบุคคล ด้านการงบประมาณ ด้านกฎหมาย เป็นต้น ด้วยลักษณะสภาพงานดังที่กล่าวข้างต้นบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการบริหารอาคารชุดจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง

ในจังหวัดปทุมธานีนั้นมี 7 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองปทุมธานี อำเภอสามโคก อำเภอลาดหลุมแก้ว อำเภอสามโคก อำเภอลำลูกกา อำเภอธัญบุรี อำเภอหนองเสือ มีโครงการบ้านเอื้ออาทรที่จัดสร้างในรูปแบบแฟลตการเคหะ ส่วนภาคธุรกิจเอกชนจะจัดสร้างในรูปแบบอาคารชุด (condominium) หลายแห่งปล่อยทิ้งสาธารณูปโภค สาธารณประโยชน์ ผู้พักอาศัยไม่ได้รับการบริการค้ำค่าค้ำราคาค่าส่วนกลางที่ได้จ่ายเป็นประจำรายเดือน หรือรายปี เช่น ถนนหนทาง พุฒบาททางเท้า ท่อระบายน้ำ สระว่ายน้ำ สโมสร คลับเฮาส์ ระบบไฟฟ้า แสงสว่าง สวนสาธารณะ การแย่งที่จอดรถ ทรัพย์สินส่วนกลางชำรุดทรุดโทรม เสื่อมสภาพ ไม่มีความปลอดภัย เจ้าของกรรมสิทธิ์ห้องชุดได้รับความเดือดร้อน กลายเป็นปัญหาด้านความสงบเรียบร้อยของประชาชน เป็นภาระให้แก่ภาครัฐหรือหน่วยงานของรัฐ หน่วยงานหลักที่ดูแลงานด้านกฎหมายอาคารชุดโดยตรงได้แก่กรมที่ดิน ตลอดจนสำนักงานที่ดินในแต่ละจังหวัด เข้าไปไกลเกลี่ยข้อพิพาท นอกจากนี้ยังมีหน่วยงานอื่นได้แก่เทศบาล องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ศูนย์ดำรงธรรม เจ้าหน้าที่ตำรวจ ด้วย เหตุที่เป็นเช่นนี้สาเหตุหนึ่งเกิดจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องขาดองค์ความรู้ด้านการบริหาร ด้านกฎหมายอาคารชุด ด้านงานชุมชนและสังคม

ปัญหาดังกล่าวของนิติบุคคลอาคารชุดที่ได้ยกมาเป็นตัวอย่างนั้นปัจจุบันยังมิได้รับการแก้ไขและนับวันปัญหาดังกล่าวได้เริ่มทวีความรุนแรงขึ้นเรื่อย ๆ ทำให้เกิดมีเรื่องร้องเรียนกันมากมาย สุดท้ายนิติบุคคลอาคารชุดที่ได้จัดตั้งขึ้นก็ต้องล่มสลายลงไป คณะกรรมการนิติบุคคลอาคารชุดที่ได้รับการคัดเลือกเข้ามาลาออกไม่มีบุคลากรเข้ามาบริหาร การบริหารแบบไม่โปร่งใสขาดความรับผิดชอบ พนักงานนิติบุคคลอาคารชุด ขาดความเป็นมืออาชีพในการบริหารไม่เข้าใจการบริหารชุมชน พนักงานดูแลอาคารชุดขาดแรงจูงใจปฏิบัติงาน มีการทุจริตเงินงบประมาณเงินค่าส่วนกลางที่จัดเก็บได้จากเจ้าของกรรมสิทธิ์ห้องชุด ไม่จัดทำบัญชีรับจ่ายแจ้งปิดประกาศให้เจ้าของร่วมทราบ จัดซื้อจัดจ้างโดยไม่มีการแข่งขันราคา ใช้เงินงบประมาณผิดวัตถุประสงค์ ปล่อยให้สาธารณูปโภค สาธารณประโยชน์ทรุดโทรม ไม่บำรุงดูแลรักษาทรัพย์สินส่วนกลาง เจ้าของกรรมสิทธิ์ห้องชุดไม่ได้รับการบริการจากผู้จัดการอาคารชุด หรือจากคณะกรรมการนิติบุคคลอาคารชุดปัจจุบันมีคดีเกี่ยวกับการฟ้องร้องขึ้นสู่ศาลเป็นจำนวนมากทั้งในส่วนของการแฟลตเคหะแห่งชาติที่จัดทำขึ้นโดยการเคหะแห่งชาติ และอาคารชุด (condominium) ที่จัดทำโครงการขึ้นโดยเอกชน หน่วยงานของรัฐไม่สามารถจัดสรรงบประมาณเข้าบำรุงดูแลรักษาทรัพย์สินส่วนกลางสาธารณะได้ เช่นถนนหนทาง ท่อระบายน้ำ ไฟส่องทาง เพื่อแก้ไขปัญหาให้ได้ด้วยข้อจำกัดทางด้านกฎหมาย

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการพัฒนาการบริการสาธารณะของนิติบุคคลเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารอาคารชุดเพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับนิติบุคคลอาคารชุด ซึ่งบทความวิชาการนี้มุ่งศึกษาหลักแนวคิด ทฤษฎีการบริหารจัดการจากนักวิชาการตะวันตก เพื่อให้เจ้าของกรรมสิทธิในห้องชุดตลอดจนผู้พักอาศัยในโครงการอาคารชุดเกิดประโยชน์สุขอย่างยั่งยืนและที่สำคัญที่สุดยังมีการนำหลักทางพระพุทธศาสนามาบูรณาการเป็นแนวทางในการขับเคลื่อนกระบวนการบริหารจัดการชุมชนอาคารชุดโดยใช้หลักสาราณียธรรม 6 ทางพระพุทธศาสนามาบูรณาการกับศาสตร์สมัยใหม่ได้อย่างมีประสิทธิภาพประสิทธิผล

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาวิเคราะห์สภาพทั่วไปและปัญหาอุปสรรคในการบริการสาธารณะของนิติบุคคลเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารอาคารชุดในจังหวัดปทุมธานี
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริการสาธารณะของนิติบุคคลเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารอาคารชุดในจังหวัดปทุมธานี
3. เพื่อนำเสนอการพัฒนาการบริการสาธารณะของนิติบุคคลเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารอาคารชุดในจังหวัดปทุมธานี

การทบทวนวรรณกรรม

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาการบริการสาธารณะของนิติบุคคลเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารอาคารชุดในจังหวัดปทุมธานี” ผู้วิจัยได้ทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากเอกสาร วารสาร หนังสือ ตำราทางวิชาการโดยมีตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการบริการสาธารณะ

การบริการสาธารณะเป็นกิจการที่อยู่ในความอำนาวยการหรือความควบคุมของฝ่ายปกครองลักษณะ คือ ต้องเป็นกิจการที่รัฐจัดทำขึ้นเพื่อสนองความต้องการส่วนรวมของประชาชนซึ่งก็คือเป็นกิจการที่อยู่ในความอำนาวยการของรัฐแต่เนื่องจากปัจจุบันภารกิจของรัฐมีมากขึ้นกิจกรรมบางอย่างต้องใช้เทคโนโลยีในการจัดทำ ใช้เงินลงทุนสูงและรัฐไม่มีความพร้อมจึงต้องมอบให้บุคคลอื่นซึ่งอาจเป็นหน่วยงานของรัฐหรือเอกชนเป็นผู้ดำเนินการซึ่งเมื่อรัฐมอบหน้าที่ในการจัดทำบริการสาธารณะให้บุคคลอื่นดำเนินการจัดทำแล้ว บทบาทของรัฐในฐานะผู้จัดทำหรืออำนาวยการก็จะเปลี่ยนไปเป็นผู้ควบคุมโดยรัฐจะเป็นผู้ควบคุมมาตรฐานของบริการสาธารณะควบคุมความปลอดภัยรวมทั้งควบคุมค่าบริการ ทั้งนี้เพื่อให้ประชาชนได้รับประโยชน์ตอบแทนมากที่สุดและเดือนร้อนน้อยที่สุด และการบริการสาธารณะจะต้องมีวัตถุประสงค์เพื่อสาธารณะประโยชน์โดยความต้องการส่วนรวมของประชาชนอาจแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือความต้องการที่จะมีชีวิตอยู่อย่างสุขสบายและความต้องการที่จะอยู่อย่างปลอดภัย ดังนั้นบริการสาธารณะที่รัฐจัดทำจึงต้องมีลักษณะที่สนองความต้องการของประชาชนทั้งสองประการดังกล่าว กิจการใดที่รัฐเห็นว่ามีความจำเป็นต่อการอยู่อย่างปลอดภัยหรือการอยู่อย่างสบายของประชาชนรัฐก็ต้องเข้าไปจัดทำกิจการนั้นและนอกจากนี้ในการจัดทำบริการสาธารณะรัฐไม่สามารถจัดทำบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของบุคคลหนึ่งบุคคลใดหรือกลุ่มหนึ่งกลุ่มใดได้ รัฐจะต้องจัดทำบริการสาธารณะเพื่อประชาชนทุกคนอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมลักษณะที่สำคัญที่สุดของบริการสาธารณะคือต้องเป็นกิจการที่รัฐจัดทำขึ้นเพื่อสนองความต้องการต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งก็คือเป็นกิจการที่อยู่ในความอำนาวยการของรัฐแต่เนื่องจากปัจจุบันภาระกิจของรัฐมีมากขึ้นกิจกรรมบางอย่างต้องใช้เทคโนโลยี (Suphat Chupradit et al., 2012)

2. แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับประสิทธิภาพการบริหาร

1. การลดประหยัดต้นทุน ค่าใช้จ่าย – การทำงานอย่างมีประสิทธิภาพก็คือการคุมค่าใช้จ่ายให้อยู่ภายในงบประมาณที่ประเมินไว้ อย่างเหมาะสมโดยประสิทธิภาพไม่ได้ลดลงตามดั่งนั้นจึงต้องอาศัยการวางแผนที่เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพภาระกิจที่รับผิดชอบ 2. การประหยัดทรัพยากรโดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างคุ้มค่าเป็นสิ่งสำคัญการบำรุงดูแลรักษาทรัพยากรอย่างทะนุทะนอม ใช้ทรัพยากรอย่างระมัดระวังและใช้อย่างมีประสิทธิภาพ อุปกรณ์บางอย่างมีการใช้แล้วอาจสามารถนำมาหมุนเวียนกลับมาใช้ได้ อีก หรือการนำวัสดุอุปกรณ์มาดัดแปลงใช้ในงานประเภทอื่นได้ 3. การประหยัดเวลา หมายถึงผู้บริหารจะต้องวางแผนการทำงานให้เหมาะสม ต้องมองภาพรวมการทำงานในฝ่ายต่างๆ หากทำงานรวมกันความพร้อม การเตรียมการจัดซื้อจัดหาวัสดุอุปกรณ์ การขนส่ง การมีผลสำคัญต่อการประหยัดเวลาซึ่งเวลาถือเป็นต้นทุนอย่างหนึ่งในการบริหาร 4. การทำงานให้เสร็จทันกำหนด หมายถึงงานที่สำคัญ คือ การทำงานให้สำเร็จภายในเวลาที่กำหนดไว้ มีการจัดลำดับความสำคัญของงาน หากเป็นงานที่สำคัญที่ผลต่อความสำเร็จหรือเป้าหมายที่ตั้งไว้ หรือเป็นงานที่กระทบต่อระยะยาวหรือมีผลต่อภาพรวมผู้บริหารต้องให้ความสำคัญ 5. งานที่ได้มีคุณภาพ กระบวนการบริหารงานที่ประกอบด้วย นโยบายคุณภาพ วัตถุประสงค์ คุณภาพ การวางแผนงานคุณภาพ ระบบการบริหารจัดการเชิงคุณภาพ ระบบการตรวจสอบหรือการประเมินผล และการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการ การเพิ่มผลผลิต เป็นความรับผิดชอบของทุกคน ในแง่ของบริษัทหรือโรงงาน ผู้บริหารต้องมีความเข้าใจในเรื่องการเพิ่มผลผลิตและให้การสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมอย่างเต็มที่ ในขณะที่เดียวกัน ฝ่ายพนักงานต้องให้ความร่วมมือ โดยการทำงานอย่างเต็มความสามารถและเพิ่มทักษะการทำงานให้สูงขึ้น นอกจากนี้การเพิ่มผลผลิตยังต้องอาศัยความร่วมมือจากพนักงาน เจ้าหน้าที่ บุคลากร และหน่วยงานอื่นทั่ว ๆ ไป ในการร่วมกันปรับปรุงการเพิ่มผลผลิตในทุกสถานที่ ทั้งที่ทำงาน และสถานประกอบการด้วยการทำสิ่งต่าง ๆ อย่างถูกต้อง โดยใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด ซึ่งส่งผลให้การเพิ่มผลผลิตโดยรวมของประเทศเพิ่มสูงขึ้น อันจะนำไปสู่การยกระดับมาตรฐานการครองชีพของประชาชนในประเทศ ซึ่งก็คือเป้าหมายสำคัญสูงสุดของการเพิ่มผลผลิต ส่วนประสิทธิผลจะเป็นแนวคิดที่เกี่ยวกับความพยายามใด ๆ ที่มีความมุ่งหมายจะได้รับผลอะไรสักอย่างให้เกิดขึ้นการพยายามจะมีประสิทธิผลสูงต่ำเพียงใดขึ้นกับว่าผลที่ได้รับนั้น (Serich Chotipanich, 2001)

3. แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารอาคารชุด

การบริหารอาคารชุดนั้นเกิดจากปัญหาการขาดแคลนที่อยู่อาศัย ตลอดจนความเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การพัฒนาทางด้านเทคโนโลยีที่ก้าวหน้าเป็นอย่างมากและมีวิวัฒนาการทางการก่อสร้างขยายตัวอย่างรวดเร็วจากสาเหตุดังกล่าวทำให้วิถีในการดำเนินชีวิตและสังคมความเป็นอยู่เกี่ยวกับที่พักอาศัยเปลี่ยนแปลงไปจากที่เคยอยู่เป็นหลัง ๆ เช่น บ้านเดี่ยว บ้านแฝด ทาวน์เฮ้าส์ เป็นต้น ปัจจุบันก็ได้เปลี่ยนมาเป็นการอยู่อาศัยร่วมกันในอาคารสูงเป็นจำนวนมากขึ้นซึ่งเป็นผลเนื่องมาจากที่ดินขยับตัวสูงขึ้นอย่างมากทำให้การก่อสร้างอาคารสูงเข้ามามีบทบาทเป็นอย่างมากในบ้านเมืองโดยเฉพาะกรุงเทพมหานครและเขตปริมณฑล การบริหารอาคารชุดนั้นเป็นการบริหารจัดการทรัพย์สินส่วนกลางที่ใช้ประโยชน์ร่วมกันภายในอาคารชุด มีลักษณะไม่เป็นการแสวงหาผลกำไรและต้องปฏิบัติตามกรอบของพระราชบัญญัติอาคารชุดตลอดจนข้อบังคับนิติบุคคลอาคารชุดที่ผ่านการลงมติจากเจ้าของร่วม (เจ้าของกรรมสิทธิ์ห้องชุดด้วยคะแนนเสียงตามที่กฎหมายกำหนด โดยมีคณะกรรมการที่ได้รับการเลือกตั้งเข้ามาจากคะแนนเสียงของเจ้าของร่วมเข้ามาใช้อำนาจการบริหารจัดการดูแลรักษาอาคารชุด มีวาระการดำรงตำแหน่งสองปี มีผู้จัดการนิติบุคคลอาคารชุดเป็นผู้ปฏิบัติงาน ซึ่งจะเป็นบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลก็ได้จึงเกี่ยวข้องกับบุคคลสามกลุ่มคือ กลุ่มเจ้าของกรรมสิทธิ์ห้องชุด กลุ่มคณะกรรมการนิติบุคคลอาคารชุด และกลุ่มผู้จัดการนิติบุคคลอาคารชุด (Akhom Thepsaengthong, 2016)

4. หลักสารานิยธรรม 6

สารานิยธรรม 6 เป็นหลักธรรมสำหรับสร้างความสามัคคีปรองดองในการแสดงออกถึงหน้าที่และความสัมพันธ์ของคนในรัฐควรปฏิบัติต่อกันในสังคมเพื่อความสามัคคีอยู่ร่วมกันในสังคมมีความเห็นใจกันและมีปฏิสัมพันธ์อันดีต่อกันต่อหน้าและลับหลังทำให้เกิดความระลึกถึงกันสร้างสรรค์ให้เกิดความรักความเคารพการสงเคราะห์อนุเคราะห์กันไม่ให้มีการทะเลาะวิวาทกันเสริมสร้างให้เกิดความสามัคคีในสังคมก็จะทำให้มีความมั่นคงและเป็นเอกภาพได้เพราะผลที่จะเกิดตามมาจากการประพฤติตามหลักธรรมนี้คือทำให้ระลึกถึงกันในแง่ดีทำให้เกิดความรักใคร่ปรองดองกันทำให้เกิดความเคารพมีสัมมาคารวะต่อกันทำให้เกิดการสงเคราะห์ช่วยเหลือเกื้อกูลกันทำให้เกิดความไม่วิวาทบาดหมางกันทำให้เกิดความพร้อมเพรียงสมัคสมานสามัคคีกันและทำให้เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน (Nathan Yamsuan, 2016)

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methods Research) พื้นที่วิจัย คือ นิติบุคคลอาคารชุดในจังหวัดปทุมธานี ผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ คือ ผู้บริหาร ผู้ปฏิบัติงานนิติบุคคลอาคารชุด เจ้าของกรรมสิทธิ์ห้องอาคารชุด ข้าราชการ นักวิชาการด้านรัฐประศาสนศาสตร์และด้านพุทธศาสนา จำนวน 17 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง แบบสนทนากลุ่มเฉพาะ การสังเกต และเครื่องมือการบันทึก ซึ่งประกอบด้วยบริการสาธารณะของนิติบุคคล ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริการสาธารณะ และการพัฒนาการบริการสาธารณะของนิติบุคคลเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารอาคารชุดในจังหวัดปทุมธานี แนวทางการสนทนากลุ่ม คัดเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญผู้ที่สามารถให้ข้อมูลความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาการบริการสาธารณะของนิติบุคคล ในประเด็นเกี่ยวกับการพัฒนาการบริการสาธารณะของนิติบุคคลเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารอาคารชุดในจังหวัดปทุมธานี ในช่วงระยะเวลาตั้งแต่เดือนเมษายน 2563 ถึง เดือนมีนาคม 2564 นำข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้การวิจัยเอกสาร วิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลแล้วนำมาเขียนบรรยายเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

1. สภาพทั่วไปและปัญหาอุปสรรคในการบริการสาธารณะของนิติบุคคลเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารอาคารชุดในจังหวัดปทุมธานี ดังนี้

1) การบริการสาธารณะ ภาพรวมอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ย 3.71 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยพบผลการศึกษาคือ การจัดกิจกรรมและประเภทกิจกรรมสร้างสรรค์มีค่าเฉลี่ย 3.73 การดูแลสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกพื้นที่นิติบุคคลอาคารชุดมีค่าเฉลี่ย 3.72 และงานซ่อมบำรุงสาธารณูปโภคและสาธารณประโยชน์มีค่าเฉลี่ย 3.68 ทุกด้านอยู่ในระดับมากตามลำดับ โดยสรุปได้ดังนี้

(1) การดูแลสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกพื้นที่นิติบุคคลอาคารชุด พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ย 3.66 เมื่อพิจารณาข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ สำนักงานมีเครื่องมือที่ทันสมัยในการดูแลสภาพสิ่งแวดล้อมของอาคารชุดมีค่าเฉลี่ย 3.88 รองลงมาคือ สำนักงานมีการพัฒนาในการดูแลสิ่งแวดล้อมของอาคารชุดเพื่อผู้ที่อาศัยได้เห็นทุกภาคส่วนมีค่าเฉลี่ย 3.84 และสำนักงานมีการวางแผนดำเนินงานในการดูแลสภาพสิ่งแวดล้อมของอาคารชุดเป็นอย่างดีมีค่าเฉลี่ย 3.81

(2) งานซ่อมบำรุงสาธารณูปโภคและสาธารณประโยชน์ พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ย 3.62 เมื่อพิจารณาข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ สำนักงานมีการวางแผนดำเนินงานในการซ่อมบำรุงอาคารชุดเป็นอย่างดีมีค่าเฉลี่ย 3.77 รองลงมาคือ สำนักงานมีเครื่องมือที่ทันสมัยในการซ่อมบำรุงอาคารชุด

มีค่าเฉลี่ย 3.66 และสำนักงานมีการกำหนดนโยบายดำเนินงานในการซ่อมบำรุงอาคารชุดอาคารชุดอย่างชัดเจน มีค่าเฉลี่ย 3.62

(3) การจัดกิจกรรมและประเภทกิจกรรมสร้างสรรค์ พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ย 3.61 เมื่อพิจารณาข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ สำนักงานส่งเสริมสนับสนุนในกิจกรรมที่หลากหลายและผู้อาศัยทุกคนได้เข้ามามีส่วนร่วมกับกิจกรรมทุก ๆ ครั้งมีค่าเฉลี่ย 3.74 รองลงมาคือ สำนักงานมีการสรุปกิจกรรมที่จัดขึ้นและเปิดเผยข้อมูลงบประมาณเพื่อให้เกิดความชัดเจนและโปร่งใสมีค่าเฉลี่ย 3.71 และกิจกรรมที่สำนักงานจัดขึ้นนั้นมีการกำหนดการขอขอบเขตระยะเวลาที่ตรงไปตรงมามีค่าเฉลี่ย 3.56

2) การบริหารอาคารชุด

(1) เงินเดือนค่าตอบแทนและสวัสดิการอื่น ๆ พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ย 3.85 เมื่อพิจารณาข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ ท่านได้รับความเป็นธรรมในการพิจารณาขึ้นเงินเดือนและสวัสดิการต่าง ๆ มีค่าเฉลี่ย 3.59 รองลงมา คือ เงินเดือนที่ท่านได้รับมีความเหมาะสมกับปริมาณงานและความรับผิดชอบของท่านมีค่าเฉลี่ย 3.62 และมีการให้สวัสดิการในการเบิกค่ารักษาพยาบาลและด้านสวัสดิการอื่น ๆ เช่น ค่าเล่าเรียนบุตร ฯลฯ ที่ทางสำนักงานจัดให้มีค่าเฉลี่ย 3.58

(2) การพัฒนาความรู้บุคลากร พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ย 3.53 เมื่อพิจารณาข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรก ท่านได้รับความรู้เพิ่มเติมโดยการเข้ารับการฝึกอบรมสัมมนาการศึกษาดูงานหรือการเข้าร่วมประชุมมีค่าเฉลี่ย 3.67 รองลงมา คือ ท่านปฏิบัติงานจนเป็นที่ยอมรับนับถือจากผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงานมีค่าเฉลี่ย 3.55 และเพื่อนร่วมงานยอมรับในความสามารถ ในการปฏิบัติงานบรรลุผลสำเร็จมีค่าเฉลี่ย 3.53

(3) การจัดเก็บรายได้ พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ย 3.55 เมื่อพิจารณาข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับ สำนักงานมีการดำเนินการในการจัดเก็บรายได้ที่ไม่เกินงบประมาณในการสนับสนุนการบริหารจัดการมีค่าเฉลี่ย 3.60 รองลงมาคือ สำนักงานมีการดำเนินการในการจัดเก็บรายได้ตรวจสอบได้มีค่าเฉลี่ย 3.59 และสำนักงานมีการดำเนินการในการจัดเก็บรายได้ที่ชัดเจนตรงไปตรงมามีค่าเฉลี่ย 3.58

(4) การติดต่อสื่อสารประชาสัมพันธ์ พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ย 3.59 เมื่อพิจารณาข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ สำนักงานการติดต่อสื่อสารข้อมูลข่าวสารและความรู้ต่าง ๆ ระหว่างคณะกรรมการนิติบุคคลอาคารชุด ผู้จัดการอาคารชุด และเจ้าของกรรมสิทธิ์ห้องชุดมีค่าเฉลี่ย 3.78 รองลงมา คือ บรรดาผู้อาศัยสามารถร้องเรียนสภภาพปัญหาของการบริหารอาคารชุดได้หลากหลายช่องทางมีค่าเฉลี่ย 3.77 และสำนักงานมีการบริการแนะนำให้กับบรรดาผู้ที่อยู่อาศัยได้เข้าใจถึงนโยบายเป็นอย่างดีมีค่าเฉลี่ย 3.68

3) การบริหารงานตามหลักสาราณียธรรม 6

(1) เมตตาการุณยธรรม (การกระทำดีต่อกัน) พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ย 3.68 เมื่อพิจารณาข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ ท่านให้ความเคารพในสิทธิเสรีภาพไม่ก้าวล่วงชีวิตส่วนตัวกับเพื่อนบ้านอยู่เสมอมีค่าเฉลี่ย 3.76 รองลงมา คือ ท่านไม่ดูหมิ่นเหยียดหยาม กลั่นแกล้งเพื่อนบ้านในของท่านเพื่อให้เกิดความบาดหมางในการอยู่อาศัยซึ่งกันและกันมีค่าเฉลี่ย 3.70 และกิริยาของผู้ให้บริการสุภาพเรียบร้อยอ่อนโยนและแสดงมิตรไมตรีมีค่าเฉลี่ย 3.68

(2) เมตตาวิจิตรธรรม (สื่อสารเข้าใจกัน) พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ย 3.69 เมื่อพิจารณาข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ เจ้าหน้าที่สำนักงานใช้วาจา คำพูดที่สุภาพ อ่อนโยนและน้ำเสียงที่ไพเราะชวนฟังบอกถึงความหวังดีต่อกันมีค่าเฉลี่ย 3.77 รองลงมา คือ ท่านช่วยบอกแจ้งสิ่งที่เป็น

ประโยชน์ในการทำงานร่วมกันกับเพื่อนบ้านอยู่เสมอมีค่าเฉลี่ย 3.73 และท่านแนะนำดักเตือนเพื่อนบ้านด้วยความหวังความปรารถนาดีเป็นที่ตั้งมีค่าเฉลี่ย 3.71

(3) เมตตามโนกรรม (เคารพในความคิดผู้อื่น) พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ย 3.68 เมื่อพิจารณาข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ ท่านตั้งจิตปรารถนาดีต่อเพื่อนบ้านอยู่เสมอมีค่าเฉลี่ย 3.92 รองลงมา คือ แม้จะมีความแตกต่าง โดยผิวพรรณ เชื้อชาติ ลัทธิศาสนาและสติปัญญา ท่านก็สามารถยอมรับกันตามเป็นจริง ไม่ถือเป็นเรื่องที่จะแบ่งแยกรังเกียจเด็ดขาดกับเพื่อนบ้านมีค่าเฉลี่ย 3.72 และท่านแสดงความรักและไม่ทร้อย่างจริงใจโดยไม่มีอุบายซ่อนเร้น ไม่มีลักษณะที่เรียกว่าจู้จี้จุกจิกต่างเพื่อขจัดความขัดแย้งกันระหว่างเพื่อนบ้านมีค่าเฉลี่ย 3.65

(4) สาธารณโภคี (การแบ่งปันกัน) พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ย 3.58 เมื่อพิจารณาข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ ท่านกระจายรายได้ที่เป็นธรรมและขจัดความเลื่อมล้ำให้ช่องว่างระหว่างชนชั้นระหว่างเพื่อนบ้านมากนักมีค่าเฉลี่ย 3.70 รองลงมา คือ เมื่อท่านได้รับคำยกย่องสรรเสริญจากการทำงานมา ท่านก็นำมาบอกกล่าวให้แก่เพื่อนบ้านได้รับทราบไม่รับแต่ความชอบไว้แต่เพียงผู้เดียวมีค่าเฉลี่ย 3.68 และท่านมีความสุขในการแบ่งปันสิ่งของให้แก่เพื่อนบ้านอยู่เสมอมีค่าเฉลี่ย 3.53

(5) สีสามัญญตา (รักษาระเบียบวินัย) พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ย 3.57 เมื่อพิจารณาข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ ท่านไม่ทำตัวเป็นแกะดำในกลุ่มเพื่อนบ้านและเคารพกฎระเบียบที่ตกลงยอมรับกันระหว่างองค์กรกับเพื่อนบ้านมีค่าเฉลี่ย 3.63 รองลงมา คือ ท่านปฏิบัติตามกฎระเบียบ ข้อบังคับ เชื่อและยึดถือเคารพในสิ่งเดียวกันอยู่เสมอมีค่าเฉลี่ย 3.59 และท่านจัดการเอาใจเขามาใส่ใจเราเปรียบในการอยู่ร่วมกันกับเพื่อนบ้านอยู่เสมอมีค่าเฉลี่ย 3.57

(6) ทิฐิสามัญญตา (เชื่อมั่นในหลักการร่วมกัน) พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ย 3.51 เมื่อพิจารณาข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ ท่านมีทัศนคติที่มีความเห็นชอบร่วมกันอันดีงามเสมอมากับเพื่อนบ้านมีค่าเฉลี่ย 3.62 รองลงมา คือ ท่านยอมรับนับถือความคิดเห็นของกันและกันระหว่างเพื่อนบ้านมีค่าเฉลี่ย 3.54 และท่านไม่อคติกับเพื่อนบ้านที่ยังไม่สามารถปรับทัศนคติในการในร่วมกันกับท่านได้มีค่าเฉลี่ย 3.51

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริการสาธารณะของนิติบุคคลเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารอาคารชุดในจังหวัดปทุมธานี พบว่า การบริการสาธารณะ การบริหารอาคารชุด และหลักสาราณียธรรม 6 ส่งผลร่วมกันต่อการบริการสาธารณะของนิติบุคคลเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารอาคารชุดในจังหวัดปทุมธานี (ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01) ซึ่งการบริการสาธารณะ การบริหารอาคารชุด และหลักสาราณียธรรม 6 สามารถร่วมกันอธิบายความผันแปรของการบริการสาธารณะของนิติบุคคลเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารอาคารชุดในจังหวัดปทุมธานี ได้ร้อยละ 97.1 โดยมีสัมประสิทธิ์การถดถอยมาตรฐาน เท่ากับ 0.770, 0.200 และ 0.156 ตามลำดับ

3. การพัฒนาการบริการสาธารณะของนิติบุคคลเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารอาคารชุดในจังหวัดปทุมธานี ในภาพรวมอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ย 3.76 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยพบผลการศึกษา คือ ความภาคภูมิใจในการเป็นส่วนหนึ่งขององค์กรมีค่าเฉลี่ย 3.82 รองลงมา คือ ความคาดหวังในตำแหน่งงานมีค่าเฉลี่ย 3.80 ความจงรักภักดีต่อองค์กรมีค่าเฉลี่ย 3.77 ความเสียสละเพื่อองค์กรมีค่าเฉลี่ย 3.73 และความสนใจและความตั้งใจในการทำงานมีค่าเฉลี่ย 3.66 ตามลำดับและเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อของแต่ละด้านพบผลการศึกษาดังนี้

1) ความสนใจและความตั้งใจในการทำงาน พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ย 3.66 เมื่อพิจารณาข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ ท่านทุ่มเททั้งร่างกายและแรงใจในการทำงานเพื่อตอบสนองหรือมุ่งสู่เป้าหมายขององค์กรมีค่าเฉลี่ย 3.76 รองลงมา คือ ท่านสามารถทำงานนอกเหนือจากความรับผิดชอบของตนเองได้มีค่าเฉลี่ย 3.67 และท่านมีความตั้งใจในการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอในการทำงานเช่นการไม่ขาดงาน ไม่มาสาย เป็นต้นมีค่าเฉลี่ย 3.66

2) ความภาคภูมิใจในการเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ย 3.83 เมื่อพิจารณาข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ ท่านเกิดความภาคภูมิใจและยินดีเป็นอย่างยิ่ง เมื่อรู้ว่าท่านจะได้เข้ามาเป็นสมาชิกในองค์กรแห่งนี้มีค่าเฉลี่ย 3.92 รองลงมา คือ ท่านภูมิใจว่าท่านเป็นสมาชิกคนสำคัญขององค์กรที่มีส่วนนำพาความสำเร็จและการพัฒนามาสู่องค์กรมีค่าเฉลี่ย 3.87 และเทศบาลนี้เป็นองค์กรที่ดีที่ท่านภูมิใจและมั่นใจว่าการได้ทำงานในองค์กรนี้ จะทำให้ชีวิตท่านมีความสุข ประสบความสำเร็จมีค่าเฉลี่ย 3.84

3) ความคาดหวังในตำแหน่งงาน พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ย 3.81 เมื่อพิจารณาข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ ท่านไม่คิดที่จะลาออก ไม่ว่าองค์กรจะอยู่ในสภาวะปกติหรือในฐานะวิกฤตการณ์อันเนื่องมาจากสาเหตุต่าง ๆ มีค่าเฉลี่ย 3.88 รองลงมา คือ ท่านยินดีที่จะปฏิบัติตามเงื่อนไข กฎระเบียบข้อบังคับทุกอย่างเพื่อรักษาความเป็นสมาชิกภาพของตนเองให้ดำรงในองค์กรต่อไปมีค่าเฉลี่ย 3.82 และหากวันใดที่ท่านจะต้องออกจากองค์กรนี้ไป ท่านอยากจะฝากฝังบุตร หลาน เครือญาติของท่านให้เข้ามาทำงานในองค์กรนี้ต่อไปมีค่าเฉลี่ย 3.79

4) ความจงรักภักดีต่อองค์กร พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ย 3.78 เมื่อพิจารณาข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ เมื่อมีผู้กล่าวถึงองค์กรในทางที่ผิด ท่านจะรู้สึกไม่พอใจและจะพยายามชี้แจงให้เขาเข้าใจให้ถูกต้องมีค่าเฉลี่ย 3.84 รองลงมา คือ ท่านคิดว่าเพื่อนสมาชิกควรคำนึงถึงผลประโยชน์ขององค์กรควบคู่กับผลประโยชน์ของตนเองมีค่าเฉลี่ย 3.83 และท่านมักจะสรรเสริญและไม่เข้าร่วมวิพากษ์วิจารณ์ (นินทา) องค์กรในด้านลบกับเพื่อนร่วมงานหรือคนทั่วไปเสมอมีค่าเฉลี่ย 3.80

5) ความเสียสละเพื่อองค์กร พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ย 3.73 เมื่อพิจารณาข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ ท่านยินดีที่จะสละทรัพย์สินส่วนตัวเพื่อปรับปรุงแก้ไขปัญหาเล็ก ๆ น้อย ๆ ในองค์กรได้ เช่น การจัดซื้อถุงขยะ การจัดซื้ออุปกรณ์ทำความสะอาด เป็นต้นมีค่าเฉลี่ย 3.79 รองลงมา คือ ท่านยินดีที่จะลาออกจากการเป็นสมาชิกขององค์กรได้ หากจะทำให้องค์กรสามารถดำเนินงานต่อไปได้มีค่าเฉลี่ย 3.76 และท่านยินดีจะแบกรับภาระงานที่นอกเหนือจากความรับผิดชอบ เพื่อให้งานในองค์กรประสบผลสำเร็จ ลุล่วงไปได้มีค่าเฉลี่ย 3.72

อภิปรายผลการวิจัย

งานวิจัยนี้พบว่า การพัฒนาการบริการสาธารณะของนิติบุคคลเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารอาคารชุดในจังหวัดปทุมธานี มีการอภิปรายผล ดังนี้

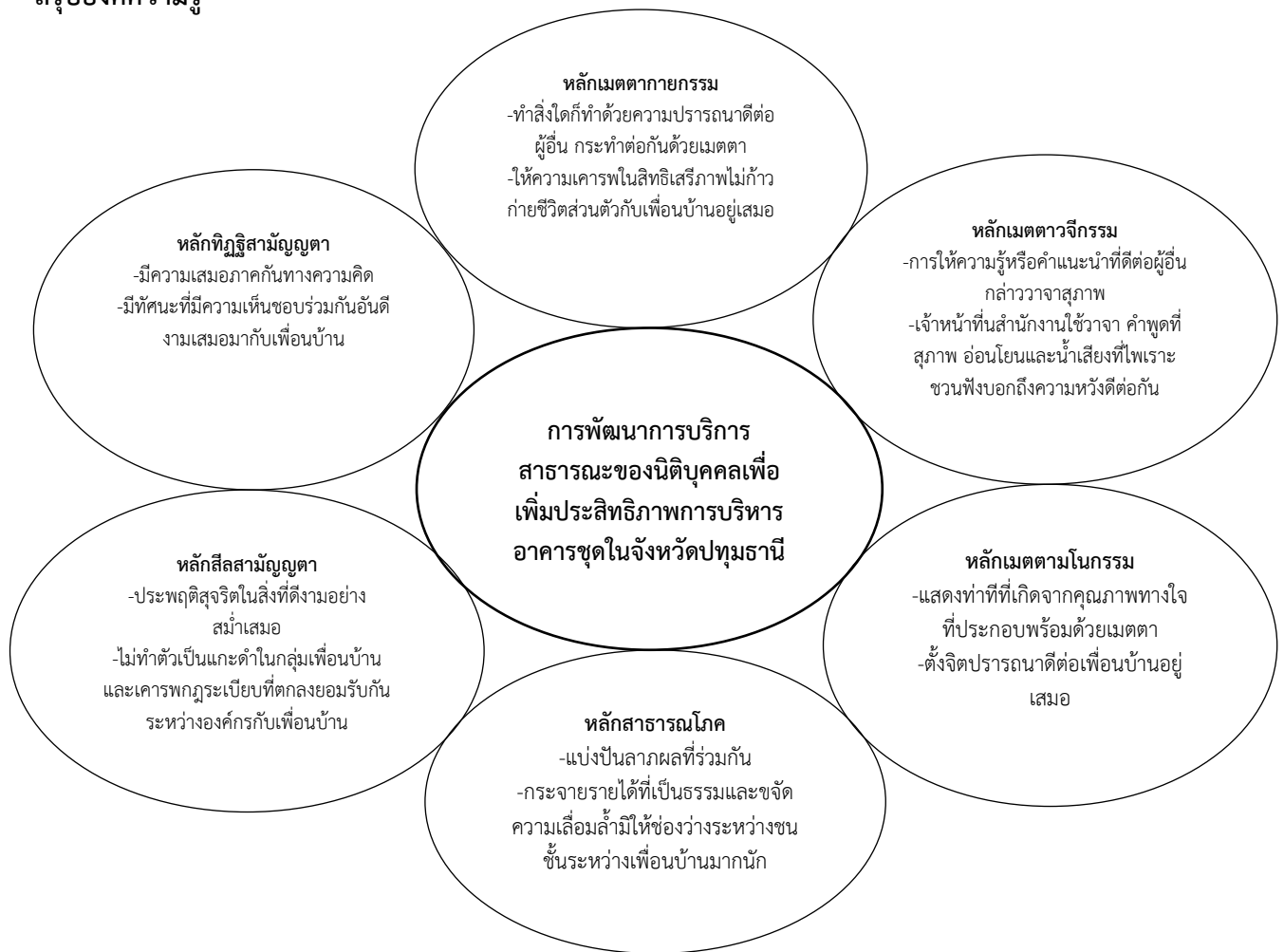
1. การบริการสาธารณะ พบว่า ทั้ง 3 ด้าน คือ 1) การดูแลสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกพื้นที่นิติบุคคลอาคารชุด 2) งานซ่อมบำรุงสาธารณูปโภคและสาธารณประโยชน์ 3) การจัดกิจกรรมและประเภทกิจกรรมสร้างสรรค์ ผลการวิจัยอยู่ในระดับมากทุกด้าน แต่ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การดูแลสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกพื้นที่นิติบุคคลอาคารชุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิริระ โสทธิภิญโญ (2015) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ความสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจในการบริหารงานกับจริยธรรมของผู้จัดการนิติบุคคลอาคารชุด” ผลการวิจัยพบว่าโดยหลักแล้วผู้จัดการนิติบุคคลอาคารชุดจะทำหน้าที่ในการบริหารต่าง ๆ เพื่อให้ผู้อยู่อาศัยสามารถอยู่ในชุมชนได้อย่างมีความสุข โดยจะทำการบริหารจัดการเรื่องต่าง ๆ ดังนี้ 1) การ

บริหารงานบุคคล 2) การดูแลควบคุมให้ผู้อยู่อาศัยและบุคคลที่ เกี่ยวข้องปฏิบัติตามกฎ ระเบียบข้อบังคับ 3) การบริหารบัญชีการเงินและการจัดเก็บค่าใช้จ่าย 4) การบริการ 5) การบริหารทรัพย์สินส่วนกลางและการดูแล บำรุงรักษาซ่อมแซมระบบสาธารณูปโภคส่วนรวม 6) การประชาสัมพันธ์ ผู้จัดการนิติบุคคลอาคารชุดจึงควร จะต้องมีความรู้ มีคุณสมบัติต่าง ๆ เพื่อให้การบริหารงานในเรื่องดังกล่าว เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ อันได้แก่ มีความรู้ มีประสบการณ์ในการณ์ มีความคิดริเริ่ม มีความรับผิดชอบ ในงานและตรงต่อเวลา เชี่ยวชาญภาษาอังกฤษ มีความรู้ด้านคอมพิวเตอร์ ซื่อสัตย์สุจริต มีมนุษยสัมพันธ์ บุคลิกดี และเป็นนักบริการ

2. การวิเคราะห์การบริหารอาคารชุด พบว่า การบริหารอาคารชุดในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อ พิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยพบผลการศึกษาคือ การติดต่อสื่อสารประชาสัมพันธ์ รองลงมา คือ เงินเดือนค่าตอบแทนและสวัสดิการอื่น ๆ การพัฒนาความรู้บุคลากร และการจัดเก็บรายได้ ตามลำดับ ซึ่ง สอดคล้องกับงานวิจัย ศิริระ โสถถิถิถิถิ (2015) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ความสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจในการ บริหารงานกับจริยธรรมของผู้จัดการนิติบุคคลอาคารชุด” ผลการวิจัยพบว่าโดยหลักแล้วผู้จัดการนิติบุคคล อาคารชุดจะทำหน้าที่ในการบริหารต่าง ๆ เพื่อให้ผู้อยู่อาศัยสามารถอยู่ ในชุมชนได้อย่างมีความสุข โดยจะทำการ บริหารจัดการเรื่องต่าง ๆ ดังนี้ 1) การบริหารงานบุคคล 2) การดูแลควบคุมให้ผู้อยู่อาศัยและบุคคลที่ เกี่ยวข้องปฏิบัติตามกฎ ระเบียบข้อบังคับ 3) การบริหารบัญชีการเงินและการจัดเก็บค่าใช้จ่าย 4) การบริการ 5) การบริหารทรัพย์สินส่วนกลางและการดูแล บำรุงรักษาซ่อมแซมระบบสาธารณูปโภคส่วนรวม 6) การ ประชาสัมพันธ์ ผู้จัดการนิติบุคคลอาคารชุดจึงควรจะต้องมีความรู้ มีคุณสมบัติต่าง ๆ เพื่อให้การบริหารงานในเรื่อง ดังกล่าว เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ อันได้แก่ มีความรู้ มีประสบการณ์ในการณ์ มีความคิดริเริ่ม มีความ รับผิดชอบ ในงานและตรงต่อเวลา เชี่ยวชาญภาษาอังกฤษ มีความรู้ด้านคอมพิวเตอร์ ซื่อสัตย์สุจริต มีมนุษย สัมพันธ์ บุคลิกดี และเป็นนักบริการ

3. การบริหารงานตามหลักสราณียธรรม 6 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดย เรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยพบผลการศึกษาคือ เมตตาจริยธรรม (สื่อสารเข้าใจกัน) รองลงมาคือ เมตตาภยกรรม (การกระทำดีต่อกัน) เมตตาโมกกรรม (เคารพในความคิดผู้อื่น) สาธารณโภคี (การแบ่งปันกัน) สีสสามัญญตา (รักษาระเบียบวินัย) และทัญญูสามัญญตา (เชื่อมั่นในหลักการร่วมกัน) ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูพิบูลย์ธรรมสถิต ฐิตสุโข (ยังบุญส่ง) (2018) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การนำหลักสราณียธรรม 6 ไปใช้ใ้ การปฏิบัติงานของบุคลากรเทศบาลตำบลร่อนพิบูลย์ อำเภอร่อนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช” ผลการวิจัย พบว่า 1) การนำหลักสราณียธรรม 6 ไปใช้ในการปฏิบัติงานของบุคลากรเทศบาล ตำบลร่อนพิบูลย์ อำเภอร่อนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหา น้อย พบว่า ด้านทัญญูสามัญญตามีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่สุด รองลงมา ด้านเมตตาโมกกรรม ส่วน ด้านเมตตาจริยธรรม มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ตามลำดับ 2) ผลการเปรียบเทียบการนำหลักสราณียธรรม 6 ไปใช้ในการปฏิบัติงานของ บุคลากรเทศบาล ตำบลร่อนพิบูลย์ อำเภอร่อนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราชโดยรวม อยู่ในระดับมาก จำแนก ตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษาและรายได้ต่อเดือนแตกต่างกันมีการนำหลักสราณียธรรม 6 โดยภาพรวม แตกต่างกัน ส่วนอาชีพที่แตกต่างกันมีการนำหลักสราณียธรรม 6 ไม่แตกต่างกัน 3) แนวทางการส่งเสริมการ นำหลักสราณียธรรม 6 ไปใช้ในการปฏิบัติงานของบุคลากรเทศบาลตำบลร่อนพิบูลย์ด้านเมตตาภยกรรม ควร ยินดีให้คำแนะนำด้วยถ้อยคำที่สุภาพ ด้านเมตตาจริยธรรม ควรชี้แจงรายละเอียดให้ทราบถี่ถ้วน ด้านเมตตา โมกกรรมควรให้เกียรติแก่ประชาชนอย่างเสมอภาค ด้านสาธารณโภคี ควรมุ่งเน้นการจัดสาธารณูปโภคเพื่อ ประโยชน์ส่วนรวมด้านสีสามัญญตา ควรที่มีความเอื้อเฟื้อมีมนุษยสัมพันธ์ไม่เป็นคนเจ้าอารมณ์ ด้านทัญญู สามัญญตาควรใจกว้างพร้อมรับฟังความคิดเห็นของประชาชนในการปฏิบัติงาน

สรุปองค์ความรู้

แผนภาพที่ 1 การพัฒนาการบริการสาธารณะของนิติบุคคลเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารอาคารชุดในจังหวัดปทุมธานี

จากภาพประกอบที่ 1 แสดงองค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับการพัฒนาการบริการสาธารณะของนิติบุคคลเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารอาคารชุดในจังหวัดปทุมธานี หลักเมตตาทายกรรม ทำสิ่งใดก็ทำด้วยความปรารถนาดีต่อผู้อื่น กระทำต่อกันด้วยเมตตา ให้ความเคารพในสิทธิเสรีภาพไม่ก้าวล้ำชีวิตส่วนตัวกับเพื่อนบ้านอยู่เสมอ หลักเมตตาวจีกรรม การให้ความรู้หรือคำแนะนำที่ดีต่อผู้อื่น กล่าววาจาสุภาพ เจ้าหน้าที่สำนักงานใช้วาจา คำพูดที่สุภาพ อ่อนโยนและน้ำเสียงที่ไพเราะชวนฟังบอกถึงความหวังดีต่อกัน หลักเมตตาโมกกรรม แสดงท่าทีที่เกิดจากคุณภาพทางใจที่ประกอบพร้อมด้วยเมตตา ตั้งใจปรารถนาดีต่อเพื่อนบ้านอยู่เสมอ หลักสัทธามโนกรรม แบ่งปันลาภผลที่ร่วมกัน กระจายรายได้ที่เป็นธรรมและขจัดความเลื่อมล้ำให้ช่องว่างระหว่างชนชั้นระหว่างเพื่อนบ้านมากขึ้น หลักศีลสามัญญตา ประพฤติสุจริตในสิ่งที่ติงามอย่างสม่ำเสมอ ไม่ทำตัวเป็นแกะดำในกลุ่มเพื่อนบ้านและเคารพกฎระเบียบที่ตกลงยอมรับกันระหว่างองค์กรกับเพื่อนบ้าน หลักทวิญญูสามัญญตา มีความเสมอภาคกันทางความคิด มีทัศนคติที่มีความเห็นชอบร่วมกันอันดีงามเสมอมากับเพื่อนบ้าน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) ภาครัฐควรมีการกำหนดนโยบายอย่างเป็นรูปธรรมให้ชัดเจน และควรส่งเสริมให้ประชาชนได้รับความรู้เพิ่มเติมโดยการให้มีการฝึกอบรม สัมมนาในการบริหารจัดการหมู่บ้านจัดสรร

2) ภาครัฐควรมีการพัฒนาด้านทักษะให้ตรงกับความรู้ ความสามารถ และทำให้ประชาชนได้แสดงศักยภาพในการบริหารจัดการหมู่บ้านจัดสรร

3) ภาครัฐควรมีนโยบายและการวางแผนในการมอบหมายงานให้กับคณะกรรมการอย่างชัดเจนนำไปปฏิบัติได้

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1) คณะกรรมการควรใช้มาตรฐานเดียวกับในการบริหารจัดการหมู่บ้านจัดสรร ทั้งนี้เพื่อไม่ให้เกิดความล่าช้าและเกิดความยุติธรรม

2) ควรส่งเสริมการพัฒนาแก่ประชาชนในการให้ความรู้และทักษะการบริหารจัดการหมู่บ้านจัดสรร ตลอดจนการพัฒนาทัศนคติที่ดีต่อหน้าที่ความรับผิดชอบ

3) ควรวางแผนทรัพยากรบุคคล เพื่อพัฒนาสมรรถนะในการบริหารจัดการหมู่บ้านจัดสรรให้สูงขึ้น และทำให้เกิดความผาสุก โดยการกำหนดแนวทางการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพ

3. ข้อเสนอแนะแนวทางการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบการบริหารจัดการหมู่บ้านจัดสรร อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

2) ควรศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาในการบริหารจัดการหมู่บ้านจัดสรร อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

3) ควรศึกษาประสิทธิภาพในการบริหารจัดการหมู่บ้านจัดสรร อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

References

- Chupradit, S et al. (2012). “The concept of creating a partnership between the public and private sectors to enhance the level of public services of local government organizations”. Academic journal Suvarnabhumi Institute of Technology. Year 1, Issue 1 (January - April, 2012): 134.
- Chotipanich, S. (2001). Concepts of physical resource management. Bangkok: Chalermchai Printing Company.
- Phrakru Phawana Inthawong. (2016). “Management strategies for charity schools of Buddhist temples. Ratchaburi Province”. Doctor of Buddhist Studies. Graduate School: Mahachulalongkornrajavidyalaya University.
- Thammasathit Thitsuko, P. (Yang Bunsong). (2018). “Applying the 6 principles of Saraniyadhamma in the work of Ron Phibun Subdistrict Municipality personnel. Ron Phibun District Nakhon Si Thammarat Province”. Nakhon Ratchasima College Journal. Year 12, Issue 1 (January - April 2018): 110 - 121.

- Thepsaengthong, A. (2016). Professional foundations of condominium and housing development management, 5th edition. Bangkok: Chaiwatana Printing.
- Srisomwong, R. (2009). Development of condominium laws. Bangkok: Chaiwattana Printing Company.
- Sotthipinyo, S. (2015). “The relationship between satisfaction with management and employee ethics. Manage condominium juristic persons”. Business Administration, Marketing
- Yaemsuwan, N. (2016). “Application of Saraneeatham principles to enhance harmony in nursing professional practice in Bang Sai Hospital. Phra Nakhon Si Ayutthaya Province”. MCU Journal Buddhapanya Review. Year 1, Issue 1 (January - April 2016): 49 - 58.

แนวทางการจัดการตลาดส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนวิถีพุทธ
จังหวัดสุพรรณบุรี

MARKETING MANAGEMENT GUIDELINES FOR AGRITOURISM PROMOTION OF BUDDHIST
COMMUNITY ENTERPRISES SUPHANBURI PROVINCE

พระครูใบฎีกาศักดิ์ดนัย เนตรพระ¹ และ เอกมงคล เพ็ชรวงษ์²

Phrakhrubaidika Sakdanal¹ and Aekmongkol Phetwong²

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์สุพรรณบุรีศรีสุวรรณภูมิ

Mahachulalongkornrajavidyalaya University Suphanburi Buddhist College

Email : phrakhugong@gmail.com²

Received 4 December 2022; Revised 26 December 2022; Accepted 21 December 2023.

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพการณ์ปัจจุบันการจัดการตลาดส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร 2) ศึกษาองค์ประกอบหลักและการจัดการส่วนประสมการตลาดส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร และ 3) เสนอแนวทางการจัดการตลาดส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและการเพิ่มช่องทางจำหน่ายผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชนวิถีพุทธ จังหวัดสุพรรณบุรี เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญและผู้ร่วมวิจัยคือผู้ประกอบการ สมาชิกและผู้นำชุมชน ใช้การเลือกแบบเจาะจงจากวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวเชิงเกษตรจำนวน 4 แห่ง เก็บข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม สัมภาษณ์เชิงลึก วิเคราะห์ SWOT จัดเวทีเสวนา สังเกต และการตรวจเยี่ยมประเมินผลประกอบการ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหาแบบอุปนัยและเชิงปริมาณใช้สถิติเชิงอนุมานและเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย พบว่า 1) สภาพการณ์ปัจจุบันการจัดการตลาดส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรชุมชนวิถีพุทธ มีทั้งปัจเจกชนและคณะบุคคลเป็นเจ้าของกิจการสร้างคุณค่าคุณค่าทรัพยากรธรรมชาติท้องถิ่นให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร มีระบบเทคโนโลยีและระบบการรักษาความปลอดภัยที่ทันสมัย การคมนาคมสะดวก มีกิจกรรมให้บริการทุกกลุ่มทุกวัย มีผลิตผลทางเกษตรปลอดสารพิษและของฝากไว้บริการ 2) องค์ประกอบหลักและการจัดการส่วนประสมการตลาดส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ในภาพรวม ผ่านเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรในระดับดีมาก มีค่าคะแนนรวมเฉลี่ยเท่ากับ 72.75 คะแนน สอดคล้องกับการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ แต่ต้องมีการเสริมสร้างการจัดทำแผนพัฒนาองค์กร เปิดให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมทุกกิจกรรม และ 3) แนวทางการจัดการตลาดส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและการเพิ่มช่องทางจำหน่ายผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชนวิถีพุทธ ได้แก่ (1) การยกระดับองค์ประกอบหลักแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรสู่มาตรฐานคุณภาพ (2) การบริหารจัดการองค์ประกอบหลักแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรให้สัมพันธ์กับส่วนประสมการตลาดด้านการให้บริการ (3) การเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

คำสำคัญ การจัดการตลาด, การท่องเที่ยวเชิงเกษตร, วิสาหกิจชุมชนวิถีพุทธ

Abstract

This research aims to 1) Study the current situation of agritourism promotion market management. 2) Study the main components and management of agritourism promotion marketing; and 3) Propose guidelines for marketing management, promoting agritourism and increasing distribution channels for Buddhist community enterprise products Suphanburi Province. It is a participatory action research. The key informant and co-researcher were entrepreneurs, community members and community leaders. Using a specific selection from four agritourism community enterprises: Collecting data from group discussions, in-depth interviews, SWOT analysis, discussion forums, observations, and visits to evaluate operating results. Content data were analyzed inductively and quantitatively, using inferential and descriptive statistics.

The research showed that 1) Current situation, marketing management for Buddhist community agricultural tourism promotion there are both individuals and groups of people owning businesses that value local natural resources as an agricultural tourist attraction. There are modern technology and security systems, convenient transportation, activities for all groups and ages. There are non-toxic agricultural products and souvenirs to serve. 2) The main components and management of the marketing mix to promote agritourism as a whole passed the quality standard of agritourism at a very good level. The mean total score was 72.75 points, consistent with the interviews with key informants, but there must be a strengthening of the organization development plan and open to the community to participate in all activities. and 3) market management guidelines for promoting agritourism and increasing distribution channels for Buddhist community enterprise products, they are: (1) upgrading the main components of agritourism to quality standards. (2) management of the main components of agritourism sites in relation to the service marketing mix. (3) providing opportunities for communities to participate in the management of agricultural tourism sites.

Keywords: Market Management, Agricultural Tourism, Buddhist Community Enterprise

บทนำ

ตลาดการท่องเที่ยวนี้มีอยู่หลากหลายรูปแบบ ในส่วนตลาดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรนั้น เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่กำลังจะขึ้นมาเป็นกระแสหลักหลัง COVID-19 จากความเห็นของผู้เชี่ยวชาญหลายท่านมองว่า การท่องเที่ยวแบบนี้ตอบโจทย์ทั้งการหลีกเลี่ยงพื้นที่ชุมชนหนาแน่น ได้ประสบการณ์ถึงผจญภัย ได้เรียนรู้เรื่องสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ โดยกลุ่มประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้คือจุดหมายที่น่าจะได้ประโยชน์จากเทรนด์นี้มากที่สุด เพราะเป็นการท่องเที่ยวกลางแจ้งท่ามกลางธรรมชาติ พักผ่อนในบ้านพักกลางป่า และเน้นการรับประสบการณ์ สอดคล้องกับ ราณี อิสัชกุล (Isichaikul, R.,2017) กล่าวว่า เป็นการท่องเที่ยวรูปแบบหนึ่งของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (Sustainable Tourism) ที่มุ่งเน้นทางการเรียนรู้วิถีเกษตรกรรมของชาวชนบท เน้นการมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยวในการดำเนินกิจกรรมให้เกิดการเรียนรู้ด้านการเกษตรและวิถีการดำรงชีวิตวัฒนธรรม ประเพณี และนำเอาทรัพยากรที่มีอยู่มาใช้ให้เกิดการเรียนรู้ ทำให้เกิดประโยชน์ ก่อให้เกิดรายได้ต่อชุมชนและตัวเกษตรกร

บริบทของจังหวัดสุพรรณบุรี เป็นหนึ่งในสามจังหวัดกลุ่มภาคกลางตอนล่าง (แผนพัฒนาจังหวัดสุพรรณบุรี ปีงบประมาณ พ.ศ.2562-2565 : (ออนไลน์) ถือว่าเป็นจังหวัดที่มีความอุดมสมบูรณ์ทางทรัพยากรทางธรรมชาติและการเกษตร รวมถึงเป็นจังหวัดที่อยู่ไม่ไกลจากกรุงเทพมหานคร จึงเป็นเมืองท่องเที่ยวที่สำคัญเมืองหนึ่งในภูมิภาคภาคกลางตอนล่างของประเทศไทย ได้มีเป้าหมายการพัฒนาให้เป็นเมืองเกษตรกรรมยั่งยืน เศรษฐกิจเข้มแข็ง คุณภาพชีวิตดีสังคมมีสุข พื้นที่ตั้งมีความเหมาะสม รวมถึงโครงสร้างพื้นฐานที่ครอบคลุมและมีความพร้อมในการรองรับการขยายตัว มีระบบชลประทานครอบคลุมร้อยละ 73.9 ของพื้นที่การเกษตร ได้รับการสนับสนุนการเกษตรจากจังหวัดให้สามารถเพาะปลูกได้ตลอดปี มีศักยภาพการผลิตสินค้าการเกษตรเพื่อการส่งออกและอุตสาหกรรมสนับสนุนในภาคสินค้าเกษตรที่มีมาตรฐานและความพร้อม มีแหล่งเรียนรู้ที่สนับสนุนการเกษตรครอบคลุมทั้งการเพาะปลูก การเลี้ยงสัตว์ การประมงและการป่าไม้ ซึ่งสนับสนุนศักยภาพการเกษตร และสามารถรองรับการท่องเที่ยวเชิงเรียนรู้ทางการเกษตรได้ มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นและวิถีชีวิต มีแหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลาย ทั้งทางธรรมชาติ วิถีชีวิตเชิงประวัติศาสตร์ พุทธศาสนาและแหล่งปลูกสร้างเพื่อการท่องเที่ยวกระจายอยู่ในทุกอำเภอ สามารถเที่ยวได้ตลอดทั้งปี เช่น กลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงเกษตรสร้างสรรค์สมหวังที่วังยาง ชุมชนหมู่บ้านควาย ชุมชนบ้านท่าคอย อำเภอศรีประจันต์ ศูนย์การเรียนรู้วิถีชีวิตและจิตวิญญาณชาวนาไทย (นาเฮียใช้) ศูนย์อนุรักษ์พันธุ์กล้วย อำเภอเมือง ชุมชนตำบลบ้านแหลม อำเภอบางปลาม้า เป็นต้น จังหวัดสุพรรณบุรีแม้จะมีจุดแข็งและโอกาสดังกล่าวก็ตามจากการสัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูลภาคสนามจากผู้ประกอบการการท่องเที่ยวเชิงเกษตร (สัมภาษณ์กลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงเกษตรสร้างสรรค์ ทั้ง ๔ แห่ง, : 2565) ยังพบจุดที่ควรพัฒนา ได้แก่ ปัญหาการท่องเที่ยวของโครงสร้างพื้นฐานที่ยังกระจายไม่ได้เท่าที่ควร รวมถึงการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญยังไม่ครอบคลุมและทั่วถึง ประชาชนในหมู่บ้านมักจะไม่มีความกังวลเรื่องทรัพยากรธรรมชาติวันถูกทำลาย ขาดทักษะในการสร้างความเชื่อมั่นและความต้องการของลูกค้าโดยตรง ช่องทางการจำหน่ายไม่มีกฎหมายตัว ซึ่งจะถูกกำหนดโดยสถานะตลาด ตัวกำหนดราคาจะแปรไปตามฤดูกาล และการจัดการส่งเสริมการขายยังขาดการประชาสัมพันธ์หลากหลายช่องทาง เป็นต้น สอดคล้องกับ รายงานการวิจัยเรื่อง การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรชุมชนโดยองค์กรแบบพหุภาคีชุมชนวังยาง จังหวัดสุพรรณบุรี (Khamkerd, T., et al.: 432-450) ระบุว่า ชุมชนวังยางและชุมชนอื่น ๆ ที่ดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยว ในอำเภอศรีประจันต์ ยังไม่สามารถอยู่ได้ด้วยตนเอง จากการพิจารณากิจกรรมการท่องเที่ยวที่ดำเนินการอยู่ในปัจจุบัน พบว่า เป็นกระบวนการพัฒนาเชิงพื้นที่ในระดับชุมชนเพียงด้านเดียว ทำให้เกิดช่องว่างในการจัดการเพื่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตร เนื่องจากชุมชนมีพื้นที่จำกัดและไม่เชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ในอำเภอ รวมถึงขาดกลไกกลางในการพัฒนาการท่องเที่ยวในระดับอำเภอที่ทำหน้าที่เชื่อมโยงจากชุมชนสู่ระดับจังหวัด การส่งเสริมสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงเกษตร เป็นการทำงานตามพันธกิจของหน่วยงานที่รับผิดชอบในพื้นที่ ขาดการเชื่อมโยงการทำงานร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ขาดการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงของหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนที่ยังสนับสนุนไม่ตรงประเด็น และขาดการสนับสนุนในมิติอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ดังนั้น การนำองค์ประกอบหลักหรือมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรมาเป็นกรอบในการส่งเสริมตลาดด้านบริการ (7Ps)(Serirat, S., et al., 2009) เพื่อให้เกิดความยั่งยืน เชื่อว่าจะเป็นแนวทางที่สำคัญในการยกระดับแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรให้มีมาตรฐานคุณภาพ มีความพร้อมในการรองรับนักท่องเที่ยวทุกฤดูกาล

จากปัญหา/อุปสรรค ความต้องการและความสำคัญของตลาดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร จังหวัดสุพรรณบุรี ดังกล่าวนี้นี้ คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการสำรวจข้อมูลภาคสนาม รวบรวมประเด็นปัญหา/อุปสรรคข้อจำกัดและความต้องการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเบื้องต้นแล้ว จึงมีความสนใจที่จะยกระดับขีดความสามารถ

ในการแข่งขันเพื่อส่งเสริมตลาดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ได้เสนอขอรับทุนโครงการวิจัยจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และได้รับอนุมัติให้เป็นหนึ่งในสามโครงการย่อย โดยเลือกใช้วิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม แบ่งการวิจัยเป็น 3 ระยะ ระยะที่ 1 เชิญผู้ให้ข้อมูลสำคัญเข้าร่วมสนทนากลุ่ม สัมภาษณ์ และวิเคราะห์ SWOT ระยะที่ 2 จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้องค์ประกอบหลักของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรกับส่วนประกอบการตลาดการท่องเที่ยว ระยะที่ 3 เสนอแนวทางการบริหารจัดการตลาดการท่องเที่ยวให้ สามารถรองรับนักท่องเที่ยว และมีแหล่งจำหน่ายผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชนวิถีพุทธได้อย่างกว้างขวางยิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาสภาพการณ์ปัจจุบันการจัดการตลาดส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของวิสาหกิจชุมชนวิถีพุทธ จังหวัดสุพรรณบุรี
- 2) เพื่อศึกษาองค์ประกอบหลักและการจัดการส่วนประกอบการตลาดส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของวิสาหกิจชุมชนวิถีพุทธ จังหวัดสุพรรณบุรี
- 3) เพื่อเสนอแนวทางการจัดการตลาดส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและการเพิ่มช่องทางจำหน่ายผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชนวิถีพุทธ จังหวัดสุพรรณบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (participatory action research) ผสมกับการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่อให้ทราบถึงประเด็นในรายละเอียดที่สำคัญ และมีความครอบคลุมในเนื้อหาสาระสำคัญที่ทำการศึกษาอย่างครบถ้วนและจะทำให้ได้รับรู้ถึงข้อมูลเชิงลึก (In-depth) ที่มีรายละเอียดชัดเจนสามารถนำมาวิเคราะห์ในเชิงตรรกะได้ (Analytic Induction) รวมทั้งมีการศึกษาจากการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) และการวิจัยภาคสนาม (Field Research) ซึ่งผู้วิจัยและผู้ที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการวิจัยได้จัดขั้นตอนการดำเนินการวิจัย (Research Process)

คณะผู้วิจัยขอนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับตามวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดการวิจัย โดยแบ่งเป็น 5 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของบริบทพื้นที่วิจัยและผู้ร่วมวิจัย

กลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงเกษตรสร้างสรรค์สมหวังที่วังยาง มีกรรมการเข้าร่วมสนทนากลุ่มและการสัมภาษณ์เชิงลึกมากที่สุด จำนวน 10 ราย คิดเป็นร้อยละ 62.50 รองลงมาได้แก่ ศูนย์อนุรักษ์พันธุ์กล้วยสุพรรณบุรี มีจำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 31.25 และมีจำนวนน้อยที่สุดได้แก่ ศูนย์เรียนรู้วิถีชีวิตและจิตวิญญาณชาวนาไทย (นาเฮียใช้) จำนวน 1 ราย คิดเป็นร้อยละ 6.25

ส่วนที่ 2 ผลการศึกษาสภาพการณ์ปัจจุบัน

ผลจากการสนทนากลุ่มและการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดกิจกรรมสนทนากลุ่มและสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้างและกึ่งโครงสร้างจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาหาข้อมูลในประเด็นองค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร องค์ประกอบส่วนประกอบการตลาดท่องเที่ยวเชิงเกษตร สภาพแวดล้อมปัจจัยภายใน/ภายนอกและเสนอแนวทางการจัดการตลาดเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร จังหวัดสุพรรณบุรี ดำเนินการสรุปความคิดเห็นจากการสนทนากลุ่มในแต่ละประเด็นแต่ละด้าน วิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และกรอบ

การวิจัย จัดกลุ่มข้อความที่ไปในแนวทางเดียวกัน ตัดข้อความที่ไม่สัมพันธ์กับคำถามออกไป แล้วนำมาสรุปเนื้อหาให้กระชับ สั้นกระชับและเรียบเรียงข้อมูล แล้วนำเสนอข้อมูลด้วยวิธีการพรรณนา

จากการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมในการสนทนากลุ่มและการสัมภาษณ์ พบว่า กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้ง 16 ราย ได้แสดงความเห็นอย่างอิสระ ให้แนวคิดในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ได้เสนอประสบการณ์ของการบริหารจัดการวิสาหกิจที่แสดงถึงสภาพแวดล้อมของชุมชนร่วมกันอภิปรายเชื่อมโยงเรื่องระบบเศรษฐกิจ การเมือง สังคมวัฒนธรรม เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งความคิดเห็นด้านโอกาส/อุปสรรค/จุดแข็ง/จุดอ่อน นอกจากนี้ยังยินดีสมัครเข้าร่วมวิจัยกับโครงการวิจัย จำนวน 13 ราย ดังนั้น เพื่อให้เห็นความสัมพันธ์ของปัจจัยต่างๆ ที่มีอิทธิพลต่อการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวที่ไม่เหมือนกับการจัดการตลาดด้านอื่นๆ ที่นักท่องเที่ยวสามารถจับต้องสินค้าหรือทดลองได้ก่อนการตัดสินใจซื้อ คณะผู้วิจัยจึงนำข้อมูลการสนทนากลุ่มและการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์ โดยแบ่งออกเป็น 2 ประเด็น

ประเด็นที่ 1 การวิเคราะห์ปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอกกลุ่มวิสาหกิจการท่องเที่ยวเชิงเกษตร จังหวัดสุพรรณบุรี ใช้การวิเคราะห์ตามองค์ประกอบของ PESTEL Analysis

ประเด็นที่ 2 การวิเคราะห์ปัจจัยภายในและภายนอกที่มีผลต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร จังหวัดสุพรรณบุรี โดยใช้ SWOT Analysis

เมื่อคณะผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ปัจจัยการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร จังหวัดสุพรรณบุรี ในภาพรวมทั้ง 4 แห่ง โดยใช้ SWOT Analysis จากข้อมูลปฐมภูมิในการสนทนากลุ่มและการสัมภาษณ์แบบทางการและกึ่งโครงสร้างผ่านระบบ Zoom Meeting เพื่อค้นหาจุดอ่อน จุดแข็ง โอกาสและอุปสรรคการฝึกอบรมส่วนประสมการจัดการตลาดส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของวิสาหกิจชุมชนวิถีพุทธ และดำเนินการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของแต่ละคู่ในรูปแบบแมทริกซ์ด้วยเทคนิค TOWS Matrix Analysis ทำให้ได้กลยุทธ์เพื่อประกอบการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร จังหวัดสุพรรณบุรี สามารถแบ่งออกได้ 4 กลยุทธ์ ดังนี้

1) กลยุทธ์เชิงรุก (S-O Strategy) ได้จากการนำข้อมูลการประเมินปัจจัยภายในที่เป็นจุดแข็งและปัจจัยภายนอกที่เป็นโอกาสซึ่งมีผลกระทบต่อการจัดการตลาดส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรทั้ง 4 แห่ง นำมาพิจารณาร่วมกันเพื่อสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันให้วิสาหกิจชุมชนซึ่งเป็นกลยุทธ์ของการหาแนวทางในการจัดการตลาดส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเชิงรุก ดังนี้

1.1 ควรมุ่งพัฒนาองค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร จังหวัดสุพรรณบุรี เพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวแบบบูรณาการทั้งทางประวัติศาสตร์ เชิงนิเวศน์ และเชิงเกษตร เป็นต้น

1.2 ควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาปัจจัยส่วนประสมการตลาด เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร สุพรรณบุรีให้ยั่งยืน

1.3 ควรรวมพลังชุมชนให้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ ร่วมดูแล แบ่งปันผลประโยชน์ให้ชุมชน

2) กลยุทธ์เชิงป้องกัน (S-T Strategy) ได้จากการนำข้อมูลการประเมินปัจจัยภายในที่เป็นจุดแข็งและปัจจัยภายนอกที่เป็นอุปสรรคซึ่งมีผลกระทบต่อการจัดการตลาดส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรทั้ง 4 แห่ง นำมาพิจารณาร่วมกันเพื่อสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันให้วิสาหกิจชุมชนซึ่งเป็นกลยุทธ์ของการหาแนวทางในการจัดการตลาดส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในเชิงป้องกัน ดังนี้

2.1 ควรสร้างอัตลักษณ์และเพิ่มกิจกรรมของแต่ละแหล่งท่องเที่ยวบนรากฐานวิถีชุมชนเพื่อส่งเสริมการตลาดท่องเที่ยวเชิงเกษตร จังหวัดสุพรรณบุรี

2.2 ควรส่งเสริมให้ผู้ประกอบการจัดกิจกรรมสาธิต การให้ความรู้ การลงมือปฏิบัติที่คำนึงถึงความปลอดภัยเป็นหลัก

2.3 ควรส่งเสริมให้เกษตรกรนำผลผลิตทางการเกษตรที่ไม่มีสารปนเปื้อนตกค้าง หรือไร้สารปนเปื้อนมาจำหน่ายตามแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร เพื่อสร้างความมั่นใจให้นักท่องเที่ยว

2.4 ควรพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการวิสาหกิจการท่องเที่ยวให้เข้าถึงเทคโนโลยีและนวัตกรรมการตลาดดิจิทัล

3) กลยุทธ์เชิงแก้ไข (W-O Strategy) ได้จากการนำข้อมูลการประเมินปัจจัยภายในที่เป็นจุดอ่อนและปัจจัยภายนอกที่เป็นโอกาสซึ่งมีผลกระทบต่อการจัดการตลาดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรทั้ง 4 แห่ง นำมาพิจารณาร่วมกันเพื่อสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันให้วิสาหกิจชุมชนซึ่งเป็นกลยุทธ์ของการหาแนวทางในการจัดการตลาดส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในเชิงแก้ไข ดังนี้

3.1 ควรพัฒนารูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลายเพื่อตอบสนองกลุ่มนักท่องเที่ยวในแต่ละวัย

3.2 ควรพัฒนาองค์ประกอบส่วนประสมทางการตลาดด้านผลิตภัณฑ์ ช่องทางการจำหน่าย การส่งเสริมการขาย

3.3 ควรประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่องและมุ่งกลุ่มผู้บริโภคทุกวัย

3.4 ควรมีการศึกษาข้อมูลและประสานแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเชื่อมโยงในทุกระดับ ตั้งแต่ ระดับท้องถิ่นจนถึงระดับชาติ

3.5 ควรร่วมกับสถาบันทางการศึกษาในการพัฒนาการจัดการตลาดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

4) กลยุทธ์เชิงรับ (W-T Strategy) ได้จากการนำข้อมูลการประเมินปัจจัยภายในที่เป็นจุดอ่อนและปัจจัยภายนอกที่อุปสรรคซึ่งมีผลกระทบต่องานวิสาหกิจชุมชนทั้ง 4 กลุ่ม นำมาพิจารณาร่วมกันเพื่อสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันให้แก่วิสาหกิจชุมชนซึ่งเป็นกลยุทธ์ของการหาแนวทางในการจัดการตลาดส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในเชิงรับ ดังนี้ 1) ควรพัฒนาระบบการจัดการคุณภาพการบริหารจัดการองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงเกษตร 2) ควรร่วมกันสร้างเครือข่ายเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวทุกประเภทเป็นคู่ค้าหรือพันธมิตร 3) เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจให้ผู้ประกอบการวิสาหกิจการท่องเที่ยวในองค์ประกอบส่วนประสมทางการตลาด

ส่วนที่ 3 การจัดการตลาดเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ชุมชนวิถีพุทธ จังหวัดสุพรรณบุรี

ส่วนที่ 4 ผลการสังเคราะห์

ส่วนที่ 5 องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

ผลของการวิจัย

แนวทางการจัดการตลาดส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนวิถีพุทธ จังหวัดสุพรรณบุรี ภายใต้แผนงานวิจัย เรื่องแนวทางการเพิ่มคุณค่าและมูลค่าผลิตภัณฑ์พืชท้องถิ่นสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์และการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนวิถีพุทธ ศูนย์อนุรักษ์พันธุ์กล้วยจังหวัดสุพรรณบุรี คณะผู้วิจัยนำมาอภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาบริบทวิสาหกิจการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

วิสาหกิจท่องเที่ยวจังหวัดสุพรรณบุรีที่ได้รับการจดทะเบียนแล้วมีจำนวน 21 แห่ง พบว่า อำเภออู่ทอง มีวิสาหกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่จดทะเบียนมากที่สุด จำนวน 8 แห่งคิดเป็นร้อยละ 38.09 รองลงมา

ได้แก่ อำเภอด่านช้าง มีจำนวน 3 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 14.29 และอำเภอที่มีจำนวนน้อยที่สุดได้แก่ อำเภอนองหญ้าไซ อำเภอเดิมบางนางบวชและอำเภอสามชูก จำนวน 1 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 4.76 ตามลำดับ

มีการคัดเลือกกลุ่มวิสาหกิจการท่องเที่ยวเข้าร่วมโครงการวิจัย คณะผู้วิจัย ได้ดำเนินการคัดกรองโดยการสอบถามกลุ่มวิสาหกิจการท่องเที่ยวเพื่อทวนสอบกับเกณฑ์คุณสมบัติพื้นฐาน พบว่า วิสาหกิจท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีคุณสมบัติไม่ผ่านเกณฑ์เบื้องต้น และบางวิสาหกิจท่องเที่ยวมีศักยภาพในการบริหารจัดการด้านการตลาดในระดับดีถึงดีมาก ดังนั้น จึงเหลือวิสาหกิจท่องเที่ยวที่มีคุณสมบัติและสมัครใจเข้าร่วมโครงการวิจัยจำนวน 4 แห่ง ร่วมกันนิสิตจิตอาสาได้ออกจัดเก็บข้อมูลภาคสนามเพื่อเข้าเยี่ยมชมวิสาหกิจการท่องเที่ยว สังเกตลักษณะทางกายภาพ เพื่อประเมินศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวในเบื้องต้นสอบถามช่องทางการจัดจำหน่าย การส่งเสริมการขาย การกำหนดราคา ชนิดผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว และอื่น ๆ สรุปผลการเข้าเยี่ยมชม

พบว่า กลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงเกษตรสร้างสรรค์สมหวังที่วังยาง มีการรวมการเข้าร่วมสนทนากลุ่มและการสัมภาษณ์เชิงลึกมากที่สุด จำนวน 10 ราย คิดเป็นร้อยละ 62.50 รองลงมาได้แก่ ศูนย์อนุรักษ์พันธุ์กล้วยสุพรรณบุรี มีจำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 31.25 และมีจำนวนน้อยที่สุดได้แก่ ศูนย์เรียนรู้วิถีชีวิตและจิตวิญญาณชาวนาไทย (นาเหี้ยใช้) จำนวน 1 ราย คิดเป็นร้อยละ 6.25

จากการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมในการสนทนากลุ่มและการสัมภาษณ์ พบว่า กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้ง 16 ราย ได้แสดงความเห็นอย่างอิสระ ให้แนวคิดในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ได้เสนอประสบการณ์ของการบริหารจัดการวิสาหกิจที่แสดงถึงสภาพแวดล้อมของชุมชนร่วมกันอภิปรายเชื่อมโยงเรื่องระบบเศรษฐกิจ การเมือง สังคมวัฒนธรรม เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งความคิดเห็นด้านโอกาส/อุปสรรค/จุดแข็ง/จุดอ่อน นอกจากนี้ยังยินดีสมัครเข้าร่วมวิจัยกับโครงการวิจัย จำนวน 13 ราย

สรุปผลการดำเนินงานในระยะที่ 1 ส่วนที่ 1 และส่วนที่ 2 เสนอให้ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญทั้งด้านการบริหารจัดการ ด้านการออกแบบ ด้านความคิดสร้างสรรค์ ด้านการตลาด ด้านพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ ด้านการท่องเที่ยว รวมทั้งหัวหน้าส่วนราชการ หอการค้าจังหวัด เพื่อรับทราบผลการดำเนินงานและร่วมกันพิจารณาหายุทธวิธีในการหาแนวทางในการจัดการตลาดส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร จังหวัดสุพรรณบุรี ที่ประชุมคณะผู้ทรงคุณวุฒิมีมติร่วมกันให้ดำเนินการตามหลักการ ให้มีการยกระดับและถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านตลาดออนไลน์และส่วนประสมทางการตลาด มาเป็นเครื่องมือในพัฒนาการบริหารจัดการให้สอดคล้องกับบริบทของชุมชนเพื่อให้การท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีคุณภาพ มีนักท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้นประกอบด้วย 7 ปัจจัยหลัก (7Ps) คือ ทั้งนี้มอบให้คณะผู้วิจัยไปจัดทำหลักสูตรและหาวิทยากรที่มีความเชี่ยวชาญมาฝึกอบรม

ระยะที่ 2 ผลสัมฤทธิ์จากการฝึกอบรม ส่วนประสมการจัดการตลาดส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของวิสาหกิจชุมชนวิถีพุทธ จังหวัดสุพรรณบุรี

คณะผู้วิจัยได้นำข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 ศึกษาส่วนประสมการจัดการตลาดส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของวิสาหกิจชุมชนวิถีพุทธ จังหวัดสุพรรณบุรี แล้วนำไปจัดทำหลักสูตรฝึกอบรมโดยใช้กระบวนการ PLC. กับกลุ่มวิสาหกิจการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่สมัครใจเข้าร่วมวิจัย จำนวน 13 ราย ในเรื่อง “ส่วนประสมทางการตลาด 7Ps” และพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ จัดฝึกอบรมผู้ร่วมวิจัยระหว่างวันที่ 16-17 พฤษภาคม 2565 ณ ห้องประชุมชรัตจตุ วัดป่าเลไลยก์วรวิหาร

พบว่าค่าเฉลี่ยคะแนนสอบก่อนอบรมคะแนนเต็ม 30 มีผู้เข้าอบรมจำนวน 13 ราย ได้คะแนนเฉลี่ย 22.87 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2.62 ส่วนผลการทดสอบหลังการฝึกอบรม ได้คะแนนเฉลี่ย 25.31 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2.21

พบว่าค่าสหสัมพันธ์ (Correlation) ระหว่างคะแนนก่อนสอบและคะแนนหลังสอบของผู้เข้าอบรมจำนวน 13 ราย อยู่ที่ 0.97 หรือร้อยละ 97.00

พบว่า ค่าสถิติ t มีค่า -9.46 ค่า Sig.(2-tailed) 0.00 ซึ่งมีความน้อยกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 แสดงว่าผลคะแนนทดสอบก่อนและหลังอบรมมีความสัมพันธ์กันและเมื่อผู้เข้าอบรมได้รับการฝึกอบรมแล้วมีคะแนนหลังการสอบเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $.05$

ระยะที่ 3 เสนอแนวทางการจัดการตลาดส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและการเพิ่มช่องทางจำหน่ายผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชนวิถีพุทธ จังหวัดสุพรรณบุรี เพื่อเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิร่วมกันพิจารณา

ส่วนที่ 1 เสนอแนวทางการจัดการตลาดส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและการเพิ่มช่องทางจำหน่ายผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชนวิถีพุทธ พบว่า จำนวนผู้เชี่ยวชาญ 12 ราย มีวุฒิการศึกษาตั้งแต่ระดับปริญญาตรีถึงระดับปริญญาเอก มีตำแหน่งหน้าที่เกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนโดยตรง ทั้งด้านการตลาด ด้านการฝึกอบรม ด้านเทคโนโลยี และด้านกฎหมายท้องถิ่น

ส่วนที่ 2 เสนอองค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัย

เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม คณะผู้วิจัยได้สรุปเสนอแนวทางการจัดการตลาดส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและการเพิ่มช่องทางจำหน่ายผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชนวิถีพุทธ ในการสนทนากลุ่ม (Focus group) ตามกรอบการวิจัยระยะที่ 3 ต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 12 ราย เพื่อรับทราบและพิจารณา แต่เนื่องจากยังอยู่ในช่วงการปฏิบัติตามมาตรฐานกระทรวงสาธารณสุขเพื่อป้องกันไวรัสโควิด 19 คณะผู้วิจัยได้จัดเสนอยุทธศาสตร์และกลยุทธ์เพื่อใช้เป็นแนวทางการจัดการตลาดส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและการเพิ่มช่องทางจำหน่ายผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชนวิถีพุทธ ให้ร่วมกันพิจารณาความสอดคล้องผ่านระบบการประชุมแบบ Google Meet ตามรายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัย

เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม คณะผู้วิจัยได้จัดเสนอยุทธศาสตร์และกลยุทธ์เพื่อใช้เป็นแนวทางการจัดการตลาดส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและการเพิ่มช่องทางจำหน่ายผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชนวิถีพุทธ ให้ร่วมกันพิจารณาความสอดคล้องผ่านระบบการประชุมกลุ่ม คือ

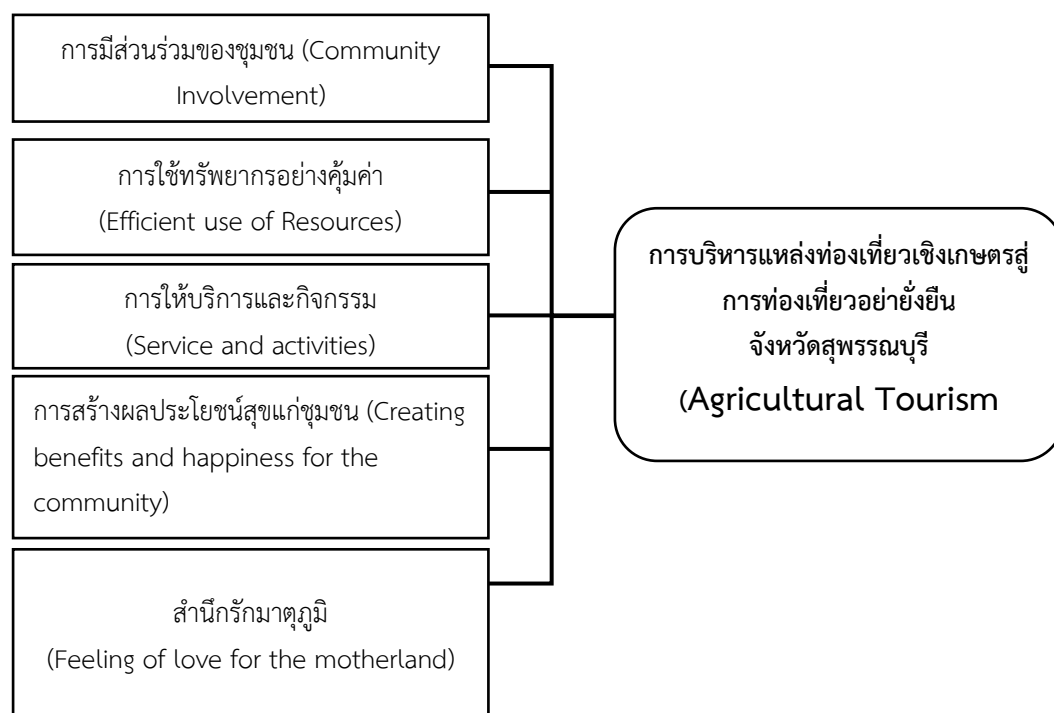
1) มีการ พัฒนาผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนการท่องเที่ยวเชิงเกษตรให้มีศักยภาพในการเป็นผู้ประกอบการร่วมสร้างสรรค์ชุมชนที่ดี ประกอบด้วย การพัฒนาผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน สร้างค่านิยมและพฤติกรรมการเป็นพลเมืองที่ดีของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน พัฒนาสมาชิกวิสาหกิจชุมชนให้มีความสามารถในการเป็นผู้ประกอบการและส่งเสริมผู้ประกอบการให้มีความสามารถในการทำหน้าที่ช่วยเหลือและพัฒนาชุมชน ในด้านความรับผิดชอบต่อชุมชนและการพัฒนาคุณภาพชีวิต

2) มีกลยุทธ์ ในการพัฒนาผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน สร้างค่านิยมและพฤติกรรมการเป็นพลเมืองที่ดีของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนวิถีพุทธ พัฒนาสมาชิกวิสาหกิจชุมชนวิถีพุทธให้มีความสามารถในการเป็นผู้ประกอบการ และ เสริมสร้างผู้ประกอบการให้มีความสามารถในการทำหน้าที่ช่วยเหลือและพัฒนาชุมชนวิถีพุทธในด้านความรับผิดชอบต่อชุมชนและการพัฒนาคุณภาพชีวิต

3) มีการพัฒนาผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนการท่องเที่ยวเชิงเกษตรผลิตพืชท้องถิ่นให้มีส่วนร่วมและมีความสามารถสร้างสรรค์นวัตกรรมท้องถิ่นและเครือข่ายชุมชนสร้างสรรค์นวัตกรรมผ่านกิจกรรมการแบ่งปันคุณประโยชน์ชุมชนวิถีพุทธ (Benefit Sharing Community) เป็นการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนในด้านการแบ่งปันคุณประโยชน์ชุมชนวิถีพุทธ ส่งเสริมให้วิสาหกิจชุมชนนำเรื่องจิตสำนึกความรับผิดชอบต่อวัฒนธรรมชุมชนวิถีพุทธ เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจด้านการพัฒนา

นวัตกรรมที่เน้นต่อยอดในกิจกรรมการแบ่งปันคุณประโยชน์ชุมชนด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมกับวิสาหกิจชุมชนวิถีพุทธ และ เพิ่มศักยภาพของวิสาหกิจชุมชนวิถีพุทธในการสร้างการมีส่วนร่วมในชุมชนสร้างสรรค์นวัตกรรมท้องถิ่น

4) มียกระดับศักยภาพของกิจกรรมการแบ่งปันคุณประโยชน์ร่วมกันในชุมชนวิถีพุทธเพิ่มศักยภาพของการท่องเที่ยวเชิงเกษตรวิสาหกิจชุมชนผลิตพืชในการเป็นศูนย์แห่งการเรียนรู้ของชุมชนวิถีพุทธมากขึ้น พัฒนากิจกรรมการแบ่งปันคุณประโยชน์ชุมชนวิถีพุทธ เพื่อสร้างโอกาสเชิงพาณิชย์ ที่ตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนฐานราก เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชนฐานรากได้มากขึ้น และเชื่อมโยงข้อมูลด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศ ICT เพื่อการประชาสัมพันธ์และส่งเสริมการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการแบ่งปันคุณประโยชน์ชุมชนวิถีพุทธด้วยความรวดเร็ว สัมพันธ์กับไทยแลนด์ 4.0

แผนภาพ แสดงองค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัย

$$(C_i + E_r + S_a + C_h + f_m = GSTC.)$$

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1) ควรมีการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นให้ใช้กับเทคโนโลยียุคปัจจุบันเพื่อพัฒนาเป็นนวัตกรรมท้องถิ่นให้มีคุณลักษณะในเชิงวิชาการที่ได้รับการยอมรับ มีการนำหลักวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และเครื่องมือที่ทันสมัยมาปรับใช้ให้สอดคล้องกับบริบท และสภาพการณ์ของชุมชน และศักยภาพที่แท้จริงของสมาชิกและชุมชน เพื่อให้ผลผลิตเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพและความปลอดภัย สามารถสร้างมูลค่าให้สูงขึ้นได้

2) ควรมีการสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านความรู้การสร้างสรรค์จากผู้รู้ ปราชญ์ชุมชน ดำเนินการสืบค้น แสวงหา คัดเลือก คัดค้น ปรับประยุกต์ใช้ประโยชน์จากภูมิปัญญาท้องถิ่น จนได้เกิดเป็นความรู้ที่สามารถสร้างคุณประโยชน์ให้กับผลิตภัณฑ์พืช

3) ควรพัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนทุกด้านเพื่อเตรียมการขอจดทะเบียนรับรองจากภาครัฐซึ่งจะช่วยให้อำนาจผลิตภัณธ์ได้มากขึ้น

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) ควรให้หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนรวมในการส่งเสริม และสนับสนุน การดำเนินกิจกรรมต่างๆ กับวิสาหกิจชุมชนให้มีศักยภาพในการบริหารจัดการ ให้เกิดการยกระดับผลผลิตสู่ เศรษฐกิจสร้างสรรค์ เพื่อให้เกิดการต่อยอดและประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในเชิงการค้า

2) หน่วยงานภาครัฐควรเข้ามามีส่วนกระตุ้นให้วิสาหกิจยกระดับผลิตภัณธ์ผ่านการทดสอบทางเคมี และกายภาพ เพื่อสร้างความมั่นใจแก่ผู้บริโภค เป็นการเพิ่มช่องทางการตลาดได้อย่างกว้างขวาง

3) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในจังหวัดสุพรรณบุรี เช่น สำนักงานท่องเที่ยวและการกีฬาจังหวัด เกษตร จังหวัด หรือพัฒนาชุมชน ศูนย์สินค้าโอท็อปหรือกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ควรร่วมมือกับศูนย์อนุรักษ์พันธุ์กล้วย จังหวัดสุพรรณบุรี เพื่อพัฒนาต่อยอดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างยั่งยืน ส่งเสริมให้เป็นศูนย์ผลิตภัณธ์ ทางเกษตร จำหน่ายสินค้าการเกษตร เป็นการสร้างรายได้ให้กับชุมชนเกิดความมั่นคงในชีวิต เป็นวิธีการ ของกลยุทธ์ทางการตลาด ชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการจำหน่ายสินค้ามีความมั่งคั่ง เกิดการสร้างผลิตภัณธ์ขึ้น ใหม่จากฐานเกษตร ซึ่งเป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีคุณค่าอยู่แล้วทำให้เกิดผลิตภัณธ์ใหม่มี คุณค่าสูงขึ้นไปสู่ความยั่งยืน

Reference

- Agricultural tourism” is a hot trend. When city people want to experience rural life and escape COVID-19 <https://positioningmag.com/2289665>
- Community Enterprise Information System, Community Enterprise Promotion Division Department of Agricultural Extension. (2022). Report summarizing the types of business of community enterprises that have been approved for registration in Suphan Buri Province. https://smce.doae.go.th/smce1/report/select_report_e.php?report_id=17.
- Community Enterprise Information System, Community Enterprise Promotion Division Department of Agricultural Extension.(2022). Summary report of community enterprises that have been approved for registration, Suphan Buri Province, dated March 25, 2022 https://smce.doae.go.th/smce1/report/select_report_e.php?report_id=17.
- Document and Archives Committee. (2001). Culture. historical development Identity and Wisdom of Suphanburi Province, (Bangkok : Fine Arts Department, .
- Information center National Health Commission Office (2022). Data Triangulation, [online], source: <https://infocenter.nationalhealth.or.th/node/>.
- Interview . (2022). Somwang Creative Agricultural Community Tourism Group at Wang Yang, Thai Farmer Lifestyle and Spirit Learning Center (Nahia Chai), Banana Breed

- Conservation Learning Center. Suphanburi Province, and Ban Laem Suphanburi Subdistrict Community Tourism Group,.
- Khon Kaen Vocational College, Marketing Principle, online, source: <https://sites.google.com/site/toeykanoknipa2541/baeb-thdsxb-9> [3 May 2022].
- Nikhom Wongnanta, Wittaya Charoen Arunrat. (2014). Report on academic project results. Learning about conservation and collection of banana varieties, Office of Agricultural Research and Promotion, Maejo University.
- Nipaphan Jentsontikul. (2019). “Development of community enterprises in the lower central region 1 to enhance competitiveness in the ASEAN community”, Journal of Political Science and Public Administration, Year 10, Issue 1.
- Periscope Phanthubanyong. (2002). Practical TQM: Tsuyama Problem Solving Techniques, (Bangkok: Technology Promotion Association. (Thai-Japanese), .
- Phattharapon Avachanakarn. (2015). Marketing factors and behavior of sustainable cultural tourists. in Laplae District Uttaradit Province, Master of Business Administration Program Faculty of Commerce and Accountancy Thammasat University, .
- Siriwan Serirat et al. (2009). Concepts of marketing management in the new era ; Bangkok, Thammasat, .
- Suphanburi Provincial Development Plan, fiscal year 2019-2022. (2020). (Online) Source from https://ww2.suphanburi.go.th/files/comstrategic/2029-02_3698f42fc355f67.pdf
- Tong Khamkerd et al. (2020). Community Agro-Tourism Development by Wang Yang Community Multilateral Organization. Suphan Buri Province, research article, Research Journal for Area-Based Development, Year 12, Issue 6.
- Waraporn Bunchiang, Participatory Action Research (Participatory action Research -PAR), Faculty of Public Health Chiang Mai University, [online], source: https://www.chiangmaihealth.go.th/cmpho_web/document/ [12 Apr. 2022].
- Yingluck Kanchanarek et al. (2017). Complete Research Report, Project “Elevating Agricultural Sustainability of Smallholder Farmers, Chae Hom District, Lampang Province,

การพัฒนาพลังศักยภาพทางใจตามแนวพุทธจิตวิทยาเพื่อประโยชน์สุขในการทำงาน
THE DEVELOPMENT OF SPIRITUAL POTENTIALITY POWER
BASED ON BUDDHIST PSYCHOLOGY FOR THE BENEFITS AND HAPPINESS AT WORKPLACE

นรินทร์ชิตา ศิลประชาวงศ์¹, สิริวัฒน์ ศรีเครือดง และวิชชดา ฐิติโชติรัตน

Narinchita Silprachawong¹, Siriwat Srikreadong and

Witchuda Titichoatrattana

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

E-mail: narinchita.s@yahoo.com¹

Received 2 August 2022; Revised 27 December 2022; Accepted 21 December 2023.

บทคัดย่อ

การพัฒนาศักยภาพของบุคลากรเป็นกระบวนการฝึกฝนความสามารถในการปฏิบัติงานทั้งในด้านความคิดเห็นที่มีต่องานและผลของการปฏิบัติงานให้ดียิ่งขึ้น โดยศักยภาพที่สำคัญอย่างยิ่ง คือ จิตวิญญาณ จิตเป็นตัวนำในการกระทำทุกอย่างและเป็นผู้คิด รับรู้อารมณ์ การที่บุคคลสามารถคิด เห็นถึงความจริงในคุณค่าของตนเองและผู้อื่น เห็นถึงความเชื่อมโยงของสรรพสิ่งที่อยู่แวดล้อมมีความเกี่ยวเนื่องซึ่งกันและกัน ทำให้บุคคลสามารถค้นหาเป้าหมายของชีวิต เกิดความสุข ความงดงาม และรู้จักการให้อภัย การระลึกถึงคุณของสิ่งรอบข้าง ทำให้เกิดความมุ่งมั่นในการทำงานอย่างเสียสละและทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม บทความวิชาการนี้จึงจะนำเสนอแนวทางการสร้างพลังศักยภาพทางใจตามหลักพุทธธรรม ด้วยหลักพละ 5 อันได้แก่ 1. พลังแห่งความเชื่อมั่น (ศรัทธาพละ) 2. พลังแห่งความเพียรพยายาม (วิริยะพละ) 3. พลังแห่งการตระหนักรู้ (สติพละ) 4. พลังแห่งความตั้งมั่น (สมาธิพละ) และ 5. พลังแห่งความรอบรู้ (ปัญญาพละ) จะทำให้บุคคลมีศรัทธา มีความเชื่อมั่นในตนเอง ไม่เกียจคร้าน ไม่ประมาท ไม่ฟุ้งซ่านและไม่หลงลืม ส่งเสริมให้บุคคลมีพลังจิตเข้มแข็ง มีวิจาร์ณญาณในการตัดสินใจถูกต้อง และมีสติสัมปชัญญะทำให้เกิดปัญญาจนสามารถเข้าถึงความสุขแท้จริง ที่เรียกว่า พระนิพพาน การฝึกฝนจิตให้มีสมรรถนะที่ดี เป็นทักษะในการพัฒนาความเข้มแข็งทางใจเพื่อฟื้นคืนพลังจิตภายใต้ภาวะความกดดัน สามารถเผชิญหน้ากับปัญหาความยุ่งยากต่างๆจนทำงานให้ประสบความสำเร็จ และสามารถควบคุม ดูแลการรับรู้อารมณ์ในทางที่ดี ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงความคิดและพฤติกรรมเชิงบวกในองค์กร ทำให้ทำงานร่วมกันอย่างมีความสุข สนุกในการทำงาน

คำสำคัญ : การพัฒนา, ความสุข, พุทธจิตวิทยา, ศักยภาพทางใจ

Abstract

The development of personnel potentiality is the training process of their better ability to perform tasks in terms of their opinions on the job and the performance of their work. The most important is that the spiritual potentiality. The mind controls thinking senses every

emotion and leads to take any action. In fact, a person can perceive the value of humanity and connect to surroundings as the mutual relevance. This allows a person to explore the goal of meaningful life such as happiness, beauty, forgiveness, and gratitude making a work commitment to sacrifice for the public benefit. This article will therefore present a process of activating mental power base on the Buddhist principles with the Power of 5 as followings: 1. The Power of Confidence (Faith) 2. The Power of Perseverance (Effort) 3. The Power of Awareness (Mindfulness) 4. The Power of Determination (Focus) and 5. The Power of Insight (Wisdom). These enhance a person keeping good faith self-confidence no laziness no carelessness no distraction and still cognition. Encouraging a person to be the strength of will power helps making the judgment to the right decisions with the conscious mind that they can achieve true happiness, namely Nirvana. Practicing the mind to become high competency is a skill to develop mental strength to regain will power under obstacles and high pressure. The confrontation ability in various work difficulties is a key of success and can control the perception of emotions in a positive way. The training of spiritual potentiality affects to the change in positive thinking and behavior for mutual happiness at workplace.

Keywords: Spiritual Potentiality, Development, Buddhist Psychology, Happiness

บทนำ

สำหรับประเทศไทย ปัญหาสุขภาพจิตที่ขอรับบริการปรึกษาจนถึงปัจจุบันมากที่สุดคือ ปัญหาทางจิตเวชของวัยทำงาน รองลงมาคือ ปัญหาความเครียด และซึมเศร้าวิตกกังวล ซึ่งสะท้อนให้เห็นปัญหาสุขภาพทางจิตของคนทำงานนับวันมีจำนวนที่สูงขึ้น สภาวะทางจิตที่มีความเครียดสะสมเรื้อรังทั้งจากการทำงาน ครอบครัว เศรษฐกิจ การเมือง ส่งผลก่อให้เกิดปัญหาสุขภาพทางกาย กรมสุขภาพจิตได้สำรวจผลกระทบด้านจิตใจของประชาชนในช่วงเดือนสิงหาคม 2564 ของสถานการณ์ระบาดของโรคโควิด 2019 หรือโควิด-19 ด้วยระบบ Mental Health Check In หรือ แบบประเมินการ “วัดใจ” พบว่าประชาชนมีความเสี่ยงด้านสุขภาพจิตสูงสุดโดยมีภาวะเครียดสูง 45.5% เสี่ยงซึมเศร้า 51.5% เสี่ยงฆ่าตัวตาย 30.6% และมีภาวะหมดไฟ 17.6% (Benjapolpitak, A.2021) การต้องเผชิญกับสภาพทำงานที่เปลี่ยนแปลงหลายด้านทั้งการสวมหน้ากากอนามัย เว้นระยะห่างทางสังคม จำกัดพื้นที่ในการเดินทางและจัดกิจกรรม การเรียนรู้เข้าอบรมทางออนไลน์ ปรับรูปแบบการนำเสนองานซึ่งเน้นใช้โซเชียลมีเดียมากขึ้น เพื่อลดการสัมผัสในวิถีชีวิตใหม่ รวมถึงรับรู้ข่าวสารการเสียชีวิตในแต่ละวันจากโรคโควิด 19 นำไปสู่ภาวะความเครียดกดดัน วิตกกังวล อาจจะเข้าสู่ภาวะซึมเศร้าจนส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงาน เมื่อบุคลากรได้รับความเครียดกดดันมากขึ้น เหนื่อยล้าจนอาจเกิดภาวะหมดไฟหรือความเหนื่อยหน่ายในงาน ไม่มีความสุขในการทำงาน ส่งผลทำให้เกิดการตัดสินใจลาออก และส่งผลกระทบต่อภาระงานขององค์กรในที่สุด สภาพความเครียดสะสมเรื้อรังสามารถนำไปสู่ปัญหาสุขภาพจิตและสุขภาพกายที่เพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นจึงต้องตระหนักถึงความจำเป็นในการส่งเสริม ป้องกันสุขภาพจิตของบุคลากรโดยการสร้างพลังศักยภาพทางจิตใจ เป็นทักษะการปรับสมดุลทางจิตใจ ที่ช่วยให้บุคคลสามารถฟื้นตัวและเผชิญกับความเครียดได้ดี ซึ่งจะสามารถช่วยลดการเกิดปัญหาสุขภาพจิตที่ส่งผลต่อสุขภาพร่างกาย จากงานวิจัยของมหาวิทยาลัยยูเทรคต์ (Utrecht University) ประเทศเนเธอร์แลนด์ พบว่า การตระหนักถึงการพัฒนาด้านสุขภาพทางจิตวิทยาและ ความแข็งแกร่งทางจิตใจมีผลกระทบเชิงบวกต่อ

สุขภาพจิตและโรคทางกาย ผู้ที่มีความยืดหยุ่นทางใจที่สูงขึ้นมีแนวโน้มที่จะมีสถานะสุขภาพจิตและสถานะภูมิคุ้มกันที่ดีขึ้นเมื่อเทียบกับผู้ที่มีความยืดหยุ่นทางใจต่ำลง (Marith Van Schrojenstein Lantman et.al, 2017) ผู้ที่มีลักษณะยืดหยุ่นทางใจจึงถือว่ามีสุขภาพจิตและร่างกายที่ดี และงานวิจัยเกี่ยวกับเรื่องการพัฒนาจิตใจด้วยการฝึกสติ เรื่องประโยชน์ของสติในที่ทำงาน บทบาทของสติในการควบคุมอารมณ์ ความอ่อนล้าทางอารมณ์ และความพึงพอใจในงาน แสดงให้เห็นว่าการฝึกจิตให้มีสติสามารถป้องกันพนักงานจากความเหนื่อยหน่าย โดยการลดความเหนื่อยล้าทางอารมณ์ (Hulsheger UR, 2013) เพื่อช่วยลดปัญหาความเครียดกดดันในการทำงานที่มีส่วนสำคัญก่อให้เกิดปัญหาทางจิตและโรคทางกาย

บทความนี้จึงนำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับพลังศักยภาพ ความสำคัญของพละ ๕ ในการพัฒนาศักยภาพทางจิตใจ แนวทางการสร้างพลังศักยภาพทางใจตามแนวพุทธจิตวิทยา เพื่อจะเป็นประโยชน์ในการสนับสนุนบุคลากรมีความรู้ ความเข้าใจด้านอารมณ์จิตใจ และส่งเสริมสุขภาพจิตที่ส่งผลต่อการประสิทธิภาพการทำงาน เพื่อให้เกิดพลังความเข้มแข็งทางด้านจิตใจและแก้ปัญหาอุปสรรคให้ผ่านไปด้วยดี และส่งผลต่อสุขภาพกายที่ดี ทำให้สามารถต่อสู้กับภารกิจทางกายได้ต่อไป

แนวคิดเกี่ยวกับพลังศักยภาพ

ตามพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน ความหมายคำว่า ศักยภาพ ตรงกับภาษาอังกฤษว่า Potential แปลว่า “ภาวะแฝง อำนาจหรือคุณสมบัติที่แฝงอยู่ในสิ่งต่างๆอาจทำให้พัฒนาหรือทำให้ปรากฏเป็นสิ่งที่ประจักษ์ได้” (Royal Society, Dictionary, 2011) ความสามารถที่ยังไม่พัฒนาหรือยังไม่พัฒนาเต็มที่ พนักงานที่มีศักยภาพ ก็คือ ผู้ที่มีความพร้อมที่จะรับงานที่ยากขึ้นในอนาคต และมีความพร้อมที่จะรับมือกับปัญหาต่างๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นในการทำงานในอนาคต (Panthaparakul, P, 2010) ในขณะที่ ศักยภาพของบุคลากร หมายถึง ความสามารถแอบแฝงของบุคลากรที่คาดว่าจะยังมีอยู่ แต่ยังไม่ได้ถูกนำมาใช้ในการทำงานจริง บุคลากรนั้นจะแสดงพลังหรือความสามารถ หากมีการกระตุ้นหรือพัฒนาจากภายนอก (Neufeldt, A. H., & Mathieson, R, 1995)

ในทางพระพุทธศาสนาถือหลักสำคัญที่ว่า มนุษย์เป็นสัตว์ที่ฝึกได้ ซึ่งสัมพันธ์กับการที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงความสามารถในการฝึกตัวเองได้จนถึงที่สุด กล่าวคือ การเป็นมนุษย์ที่มีศักยภาพสูง สามารถศึกษา ฝึกฝนตนเองได้จนถึงขั้นเป็นพุทธะ ศักยภาพนี้เรียกว่า โพธิ ซึ่งแสดงถึงปัญญาญาณ หรือ ปัญญาตรัสรู้ คือ ปัญญาที่กระตุ้นเตือนให้เกิดจิตสำนึกตระหนักในการที่จะต้องปฏิบัติ ทำให้มนุษย์กลายเป็นพุทธะ มีจิตที่รู้ ตื่น เบิกบาน การฝึกฝนพัฒนาจิตตามหลักพุทธธรรม จึงเป็นที่มาของศักยภาพของมนุษย์ คือ จุดเริ่มของพระพุทธศาสนา (Phra Phuttha Kosajarn, P.A Pyutto, 2012) ความเชื่อในโพธิ ที่เรียกว่า โพธิศรัทธา ถือว่าเป็นจุดเริ่มต้นของศรัทธาพื้นฐาน การเชื่อในปัญญาที่ทำให้มนุษย์เป็นพุทธะได้ ดังนั้น ศักยภาพสูงสุดที่มนุษย์ฝึกได้ จนถึงที่สุดอยู่ที่ปัญญา สิ่งสำคัญที่สุดที่จะช่วยในการสร้างศักยภาพนั้นก็คือ การพัฒนาตนเองทางด้านจิตใจให้มีการตระหนักรู้ มีอารมณ์ตั้งมั่นซึ่งเป็นพื้นฐานของการมีปัญญารู้เท่าทันความจริง เข้าถึงธรรมชาติของโลกและชีวิต อันทำให้จิตใจเป็นอิสระ ไม่หวั่นไหวด้วยความผันผวนแปรปรวนต่างๆ มีจิตปลอดโปร่ง สงบ เบิกบาน ปัญญาจะช่วยให้เกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมต่างๆ ในทิศทางที่ดีขึ้น ซึ่งจะส่งผลให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพ มีการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถปรับตัวให้เข้ากับสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงได้อย่างมีความสุข ดังนั้น สรุปได้ว่า ศักยภาพทางใจ หมายถึง ความสามารถหรือคุณสมบัติของจิตที่แฝงอยู่ในตัวบุคคลซึ่งสามารถทำให้ปรากฏหากได้รับการพัฒนาจนเต็มความสามารถสูงสุด เพื่อเกิดให้ปัญญานำไปสู่การทำงานให้สำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

ความสำคัญของพละ ๕ ในการพัฒนาศักยภาพทางจิตใจ

ในการพัฒนาศักยภาพทางจิตใจ หลักธรรมพละ 5 มีความสำคัญอย่างยิ่ง ในคัมภีร์พระไตรปิฎกอธิบายว่า พละจัดอยู่ในมรรคาวนา พละ หมายถึง กำลัง ธรรมอันเป็นกำลัง คือความไม่หวั่นไหว เป็นกำลังที่ผลักดันอกุศลธรรมให้พินาศไปและรู้แจ้งเห็นตามความเป็นจริงที่เกิดขึ้นด้วยปัญญา ที่เรียกว่า วิปัสสนาปัญญาหรือวิปัสสนาญาณ จิตย่อมหลุดพ้นจากอาสวะทั้งหลายจิตเข้าสู่กระแสธรรมะแห่งมรรค ผล นิพพาน ในที่สุด (Thai Tripitakas : 13/247/293) พละ 5 ในพระพุทธานุสสาณนี้ เมื่อนำมาใช้จัดการกับความคิดก็ทำให้เกิดกำลัง เป็นธรรมที่มีกำลังในการปกป้องคุ้มครองจิตใจไม่ให้อกุศลเข้ามาครอบงำและรู้แจ้งเห็นตามความเป็นจริงที่เกิดขึ้น ซึ่งได้แก่ ศรัทธา วิริยะ สติ สมาธิ และปัญญา เมื่อธรรมทั้ง 5 เหล่านี้เกิดรวมตัวและผสมผสานกันก็จะทำให้มีพลังศักยภาพแห่งตนเองมากจนสามารถกำจัดกิเลสภายในใจ กล่าวคือ มีความเชื่อมั่นในสิ่งที่ถูกต้อง(ศรัทธา) คิดด้วยความเพียรพยายาม (วิริยะ) คิดอย่างตั้งใจมีเหตุมีผล (สติ) คิดอย่างจดจ่อไม่ฟุ้งซ่าน (สมาธิ) คิดแล้วเกิดความเข้าใจชัดเจน (ปัญญา) เกิดความรู้ตรง รู้แจ้ง รู้ถูก รู้ทั่ว เป็นกระบวนการคิดที่มีพลังส่งผลต่อการกระทำที่นำไปสู่ความสำเร็จ การส่งเสริมจิตให้คิดดีเป็นกุศล เป็นกระบวนการพัฒนาความคิดเพื่อให้เกิดปัญญาที่เป็น “สัมมาทิฐิ” หรือความเห็นที่ถูกต้อง และ “สัมมาสังกัปปะ” หรือความคิดที่ถูกต้อง เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตที่ถูกต้องและความสุข

ดังนั้น พละ 5 จึงเป็นกำลังหรือพลังศักยภาพพื้นฐานในการฝึกฝนทางใจของแต่ละบุคคลมุ่งเน้นที่การสร้างกำลังแห่งปัญญา ความคิด ที่เกิดจากการพัฒนาทางจิตใจ เพื่อสร้างพลังความเข้มแข็งมั่นคง ความไม่หวั่นไหวในอกุศลธรรมต่างๆ เพื่อให้เกิดปัญญาญาณนำไปสู่จุดหมายของความสุกสกาวที่แท้จริง คือ พระนิพพาน พละ 5 นี้ยังเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า อินทรีย์ 5 (ธรรมที่เป็นใหญ่ในกิจของตน) เพราะความหมายว่า เป็นใหญ่ในการกระทำหน้าที่แต่ละอย่างของตนประเภท ได้แก่ ศรัทธาพละ (กำลังคือศรัทธา) วิริยะพละ (กำลังคือวิริยะ) สติพละ (กำลังคือสติ) สมาธิพละ (กำลังคือสมาธิ) และ ปัญญาพละ(กำลังคือปัญญา) โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) **ศรัทธาพละ (Faith Power)** หรือ สัทธินทรีย์ สัทธาพละ หมายถึง พลังแห่งความเชื่อ มีความเชื่อในปัญญาตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า เชื่อด้วยเหตุด้วยผล เชื่อมั่นในคุณงามความดี มีความเชื่อมั่นในกรรม ผลของกรรมที่เกิดขึ้นตามความเป็นจริงด้วยปัญญา เมื่อความเชื่อเกิดขึ้นในใจแล้วย่อมมีพลังในการทำกุศล ต่อต้านอกุศลมิให้เข้ามาครอบงำจิตใจได้ ศรัทธาเป็นเครื่องหนุนนำให้บุคคลได้เข้าถึงความดีงามสูงสุดแห่งชีวิต

2) **วิริยะพละ (Persistence Power)** หรือ วิริยินทรีย์ สัมมาวายามะ หมายถึง พลังแห่งความเพียร การเพียรระวัง ไม่ให้ความชั่วหรือบาปอกุศลเกิดขึ้นในใจ เพียรลด ละ ความชั่วทั้งหลาย เพียรประพฤติกุศลดี และเพียรรักษาความดีให้คงอยู่และเพิ่มพูนยิ่งขึ้นไป เป็นกำลังที่ทำให้เกิดความขยัน ความบากบั่นมั่นคง ความทรหด มีกำลังใจ ก้าวหน้าไม่ท้อถอย มีความกล้าหาญที่จะลงมือทำ และมั่นคงในการทำกิจทั้งปวงให้สำเร็จ

3) **สติพละ (Mindfulness Power)** หรือ สตินทรีย์ สัมมาสติ หมายถึง พลังแห่งการตระหนักรู้ ความระลึกได้ กำลังที่ทำให้เกิดความระลึกถึงรู้ขณะที่ทำ พูด คิดได้ในปัจจุบันขณะ การมีสติ คือ การตระหนักรู้ การระลึกได้ก่อนคิด ก่อนพูด ก่อนทำประกอบกิจการใดๆ ที่ทำให้เกิดความไม่ประมาท ไม่หลงลืม ไม่ลืมตัว มีความใส่ใจ ความรอบคอบ บุคคลที่ใช้สติเป็นตัวกำกับแล้ว ก็จะไม่ก่อให้เกิดความผิดพลาดได้ง่าย สามารถระลึกรู้ถึงบทพหวนถึงกิจที่ทำคำที่พูดได้ สติจึงเป็นพลังป้องกันไม่ให้เกิดความประมาท หรือเกิดอุบัติเหตุต่าง ๆ ได้

4) **สมาธิพละ (Focus Power)** หรือ สมาธิินทรีย์ สัมมาสมาธิ หมายถึง พลังแห่งความตั้งมั่น มีองค์ธรรม ได้แก่ เอกัคคตา เจตสิก คือ ความสงบตั้งมั่นอยู่ในอารมณ์เดียว กำลังที่ทำให้เกิดความตั้งมั่น ใจจดจ่อ ภาวะที่จิตมั่นคง สงบนิ่งอยู่ในอารมณ์เดียว ไม่ซัดส่าย ไม่ฟุ้งซ่านไปในอารมณ์ต่างๆภายนอก ไม่หวั่นไหว

สงบแน่วแน่ อำนาจของสมาธิจัด 2 ตัว คือ วิชเย ความชัดสาย ไม่หยุดนิ่งแห่งจิต และอุทธีจะ ความฟุ้งซ่านแห่งจิตได้

5) ปัญญาพละ (Wisdom Power) หรือ ปัญญินทรีย์ สัมมาทิฐิ หมายถึง พลังแห่งความรู้ คำว่า ปัญญา คือ ความรู้แจ้ง ความรู้จริง ความรอบรู้ เป็นเครื่องทำลายกิเลสความหลงมกมาย กำลังแห่งความรู้ชัดเจน อย่างแจ่มแจ้งที่เป็นพลัง ภาวะที่รู้ละเอียด ความค้นคิด ความใคร่ครวญทำให้เกิดความมั่นคง เป็นกิริยาที่รู้ชัด รู้ทั่วถึงเหตุถึงผล รู้เรื่องราวบุญคุณโทษ รู้สิ่งที่ควรทำ ควรดเว้น เป็นธรรมที่คอยกำกับศรัทธาเพื่อเชื่อประกอบด้วยเหตุผล ไม่ให้หลงเชื่ออย่างมกมาย

ในทางพุทธศาสนาให้ความสำคัญกับพลังความคิดที่เชื่อมโยงกับเรื่องของจิตใจ เพราะจะเป็นตัวกำหนดความเป็นไปได้ของชีวิตให้สุขหรือทุกข์ได้ พลังความคิดเป็นเครื่องกำหนดความเป็นไปได้ของชีวิตที่ต้องการ พลังศักยภาพทางจิตใจ จึงเป็นพลังความสามารถทางปัญญา ความคิดที่มีผลต่อสภาวะจิตใจในชีวิตการทำงานนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่สามารถฝ่าฟันปัญหาอุปสรรคต่างๆจนบรรลุเป้าหมายได้สำเร็จและเกิดความสุขในการดำเนินชีวิต เมื่อคิดดีส่งผลเป็นความรู้สึกละเอียด คิดชั่วให้ผลเป็นความรู้สึกละเอียด พระพุทธศาสนาจึงสอนวิธีฝึกคิดให้เป็นกุศล โดยปกติจิตที่เป็นตัวคิด มีธรรมชาติผ่องใส เป็นกลาง ไม่ดี ไม่ชั่ว แต่สิ่งที่มาประกอบกับจิตทำให้คุณสมบัติของจิตเปลี่ยนไป ได้แก่ เจตสิก มีทั้งฝ่ายอกุศล และฝ่ายกุศล ทั้งด้านดีและด้านชั่ว เมื่อจิตมีอกุศลเจตสิกเข้ามาประกอบก็จะชักนำจิตให้คิดชั่ว แต่ถ้าจิตมีกุศลเจตสิก เข้ามาประกอบก็จะชักนำให้จิตคิดดี ดังพุทธพจน์ที่ตรัสว่า “ธรรมทั้งหลาย มีใจเป็นสภาพถึงก่อน มีใจเป็นใหญ่ สำเร็จแล้วด้วยใจ ถ้าบุคคลมีใจร้ายแล้ว พูดอยู่ที่ดี ทำอยู่ที่ดี ทุกข์ย่อมตามเขาไป ดุจล้อหมุนไปตามรอยเท้าโค ถ้าบุคคลมีใจผ่องใสแล้ว พูดอยู่ที่ดี ทำอยู่ที่ดี ความสุขย่อมตามเขาไป เหมือนเงาไปตามตัวฉะนั้น” (Thai Tripitakas : 40/11/1) ในทางพระพุทธศาสนาจึงเน้นให้คนเราฝึกฝนจิตให้คิดสิ่งต่างๆในแง่บวก ทางที่ดีมีประโยชน์ เพราะเป็นเหตุแห่งความสุข

แนวทางการสร้างพลังศักยภาพทางจิตตามแนวพุทธจิตวิทยา

ในทางพระพุทธศาสนาสอนให้บุคคลเกิดการเรียนรู้พัฒนาตนเองโดยเน้นการฝึกฝนเรียนรู้จากภายใน คือ เรียนรู้กระบวนการทำงานของจิตตนเองก่อน เมื่อฝึกฝนจิตจนเกิดการเรียนรู้ เห็นแจ้งในความจริงแล้วจึงมาศึกษาเรียนรู้สิ่งรอบตัวอยู่ภายนอก เพื่อพัฒนาตนให้เกิดการปฏิสัมพันธ์เชิงบวกกับสิ่งแวดล้อมภายนอก หรือธรรมชาติได้ “การพัฒนาศักยภาพให้กับตนเอง” คำว่า “ศักยภาพ” หมายถึง พลังอำนาจที่มีอยู่ในสิ่งต่างๆ และสามารถแสดงออกให้เห็นเป็นรูปธรรมได้ คนทุกคนเกิดมามีศักยภาพทั้งนั้น (Woraurai, S. 2012) หลักธรรมที่เป็นแหล่งกำเนิดแห่งกำลัง หรือพลังจิต คือ พลละ ๕ ซึ่งได้แก่ ศรัทธา วิริยะ สติ สมาธิและปัญญา โดยที่ สติ สมาธิและปัญญานั้นจำเป็นอย่างยิ่ง กระบวนการเพิ่มพลังศักยภาพแห่งตนจึงเริ่มจาก พลังแห่งสติ เป็นแกนหลัก บนรากฐานของพลังแห่งศรัทธาในการลงมือปฏิบัติ ฝึกจิตอย่างต่อเนื่องด้วยความเพียรพยายามจากพลังแห่งวิริยะ สู่การรวมจิตตั้งมั่นจนเกิดเป็นพลังแห่งสมาธิ และเรียนรู้เข้าใจสภาพความนึกคิดอารมณ์ที่ผ่านเข้ามาตามความเป็นจริงจนเป็นพลังแห่งปัญญาในระดับขั้นต่างๆมีแนวทางดังนี้

1. พลังแห่งความเชื่อมั่น (ศรัทธาพละ) การสร้างพลังความเชื่อมั่นให้แก่ตนเองประการหนึ่งในพระพุทธศาสนา คือ การมีความเชื่อมั่นบนฐานความรู้ซึ่งเป็นวัตถุประสงค์หลักของพระพุทธศาสนาที่ต้องการให้บุคคลมีปัญหา เพราะการมีปัญหาทำให้สามารถพัฒนาตนให้เจริญก้าวหน้า และแก้ปัญหาทุกข์ได้ในทุกสถานการณ์ กล่าวคือ เมื่อบุคคลรู้ว่าตนเองไม่มีความรู้ในเรื่องใดที่จำเป็นต่อชีวิตก็ต้องเร่งศึกษาหาความรู้ ซึ่งกระบวนการศึกษาในพระพุทธศาสนา เป็นกระบวนการศึกษาที่ครบวงจร คือตั้งแต่การศึกษาที่เรียกว่า “ปริยัติ” และมีการปฏิบัติที่เรียกว่า “ปฏิบัติ” และได้รับผล คือ “ปฏิเวธ” ซึ่งผลลัพธ์ที่ต้องการ คือปัญญาและ

ประโยชน์สุข ก่อนที่จะเชื่อในเรื่องใด พระพุทธเจ้าทรงสอนให้พิจารณาก่อนที่จะเชื่อ และหลักตัดสินในความเชื่อในเรื่องใดเรื่องนั้นเมื่อปฏิบัติตามแล้วต้องเป็น กุศล คือได้ความฉลาด ได้ประโยชน์ ไม่เกิดโทษ ได้ความมั่นคง ได้ความมั่นใจในชีวิต ดังพุทธพจน์ที่ทรงตรัสว่า “ชีวิตของบุคคลผู้เป็นอยู่ด้วยปัญญา ประเสริฐสุด” (Thai Tripitakas : 46/311/364) ซึ่งการเชื่อที่ได้แต่ประโยชน์อย่างแท้จริงคือ เชื่อในคำสอนของพระพุทธเจ้า ละชั่ว ทำดี ทำจิตใจให้ผ่องใส เป็นการเชื่อที่สร้างประโยชน์สุขได้อย่างแท้จริง การเชื่อเรื่อง “กฎแห่งกรรม” เป็นความเชื่อมั่นบนฐานความจริงที่มีเหตุและผลนำไปสู่ความสำเร็จ มี 4 ประการ คือ

1) เชื่อว่าผลที่ต้องการจะสำเร็จได้ด้วยการกระทำ ไม่ใช่ได้มาด้วยการอ้อนวอนหรือรอโชคชะตา เรียกว่า “กัมมสัทธา” จะมีการประเมินความสามารถของตนเองว่ามีความสามารถแค่ไหน เพียงพอหรือไม่ ถ้ายังไม่พอก็จะหาวิธีการ เพิ่มเติมความสามารถ ที่สำคัญที่สุดคือ การลงมือกระทำด้วยตนเอง

2) เชื่อว่าการกระทำที่ทำแล้วต้องมีผลและผลต้องมีเหตุ ที่เรียกว่า “วิปากสัทธา” พระพุทธเจ้าท่านสอนว่า เมื่อทำเหตุดี ผลย่อมดี การทำสิ่งใดก็ตามแต่เมื่อสร้างเหตุดีแล้วย่อมได้รับผลดีแน่นอน ลงมือทำไปด้วยทุ่มเทใจทำเต็มที่ ส่วนผลจะเป็นเช่นไรก็ขึ้นกับเหตุปัจจัย

3) มีความรับผิดชอบในการกระทำของตน ที่เรียกว่า “กัมมสกาตาสัทธา” โดยคิดว่าจะทำแต่สิ่งที่ดีไม่เบียดเบียนผู้อื่น ย่อมได้ชื่อว่าเป็นผู้มีความรับผิดชอบ การคิดในลักษณะนี้ถือว่าเป็นบวก เพราะจะสร้างสิ่งดีๆ ให้แก่คนรอบข้าง สังคมและตนเอง เกิดความสุขกับทุกคน

4) เชื่อในการฝึกฝนตน ที่เรียกว่า “ตถาคตโพธิสัทธา” จากตัวอย่างของพระพุทธองค์ที่ฝึกฝนตนเพื่อแสวงหาความสุขที่แท้จริงโดยสละได้แม้พระชนม์ชีพ

การสร้างพลังความเชื่อมั่นด้วยปัญญา หลักตัดสินความเชื่อคือ ความเป็นกุศล ความดี ความงาม คือเชื่อแล้วได้ผลดี มีประโยชน์ มีความรับผิดชอบ ไม่มีโทษ การรู้จักกลั่นกรองเลือกที่จะเชื่อในสิ่งที่ควรเชื่อ สงสัยในสิ่งที่ควรสงสัย ก่อให้เกิดประโยชน์สุขทั้งต่อตนเองและสังคม จึงเป็นความเชื่อที่สร้างความมั่นใจให้แก่ตนเองได้อย่างแท้จริง

2. พลังแห่งความเพียรพยายาม (วิริยะพละ) กระบวนการคิดที่สำคัญซึ่งจะสร้างพลังศักยภาพให้เกิดความสำเร็จได้ต้องอาศัยความเพียรพยายาม ความทรหด โดยมีปัจจัยสำคัญ 4 ประการดังนี้

1) ความเพียรพยายามที่จะระมัดระวังปัจจัยเสี่ยงต่อความสำเร็จไม่ให้เกิดขึ้น เรียกว่า “สังวรปธาน” ปัจจัยเสี่ยงนี้คือ ความเกียจคร้าน มีผลต่อความสำเร็จเป็นอันมาก เพราะความเกียจคร้านทำให้เกิดความเบื่อหน่าย ท้อแท้ ไม่อยากทำอะไร มักมีข้ออ้างต่าง ๆ นานา เช่น อ่างเรื่อง อากาศ เวลา เป็นต้น และ ยังต้องระมัดระวังปัจจัยเสี่ยงอื่นอีกที่นำไปสู่ความเสียหายเรียกว่า อบายมุข เป็นทางแห่งความเสื่อม เช่น ดื่มสุรา การพนัน การทะเลาะวิวาท เป็นเหตุทอนกำลังปัญญา การหาวิธีการระงับยับยั้งปัจจัยเสี่ยงต่อความเกียจคร้านนี้ก็คือ การมีวินัยในตนเองด้วยการวางแผนและปฏิบัติตามแผนอย่างเคร่งครัด รักษามาตรฐานของการทำงานให้อยู่ตามกำหนดเวลาที่วางไว้

1.1. ความเพียรพยายามขจัดสิ่งที่ไม่ถูกต้อง สิ่งที่ไม่ดีที่เกิดขึ้นแล้วให้หมดไป เรียกว่า “ปหานปธาน” เป็นความเพียรพยายามละนียที่ผิดของตน ตามแนวพระพุทธศาสนามีวิธีการ (Thai Tripitakas : 17/11-18/113-121) คือ

- ให้เห็นอย่างชัดเจนตามอริยสัจ 4 คือ พุติกรรมเหล่านี้นำมาซึ่งความทุกข์ มีกิเลสตัณหาเป็นสาเหตุ สามารถละได้ด้วยศีล สมาธิ และปัญญา
- ให้สำรวจอินทรีย์ คือ ตา หู จมูก ลิ้น กาย และใจ ความอยากทำความชั่วและนียที่ไม่ดียอมทุเลา เบาบาง และหมดลงได้ ด้วยการมีสติในทุกอินทรีย์

- ให้คำนึงถึงคุณค่าและประโยชน์ของการใช้สอยสิ่งต่างๆทุกอย่างอยู่เสมอ การทำเช่นนี้จะทำให้เกิดความตระหนักรู้ถึงสาระและความไร้สาระได้ชัดเจนขึ้น
- ให้รู้จักอดทน อดกลั้นต่อผลกระทบของธรรมชาติ สัตว์ บุคคลที่ทำให้เกิดความทุกข์ ความเดือดร้อนแก่ตนเอง เมื่ออดทนได้บ่อยๆและยาวนาน พลังลบหรือพฤติกรรมที่ไม่ดีที่จะตอบโต้ในทางเสียหายก็ไม่แสดงออกมา
- ให้รู้จักบรรเทาเบาบาง ทิ้งห่างความถึงลง เช่น ปล่อยวางบรรเทาความโกรธลง หรือความหงุดหงิดลง โดยใช้เวลาเป็นตัวกำหนด เช่น เลิกหงุดหงิด เลิกติดชอบเล่นเกม ลงเป็นที่ละวัน สัปดาห์ เดือน ปี เป็นต้น ย่อมปรับนิสัยได้
- เข้ารับการอบรม ฝึกฝน ละลายพฤติกรรมเสียใหม่ โดยใช้การฝึกสติ คิดใคร่ครวญสิ่งดีๆ ฝึกให้มีความต่อเนื่อง ทำให้ใจให้เบิกบาน สงบ สุข และปล่อยวาง ทำอย่างนี้บ่อยๆย่อมปรับเปลี่ยนพฤติกรรม และนิสัยที่ไม่ดีได้

- 1.2. **ความเพียรพยายามสร้างสรรค์สิ่งที่ดี สิ่งที่เป็นประโยชน์ สิ่งที่เป็นกุศลที่ยังไม่เกิดให้เกิดขึ้น** เรียกว่า “ภาวนาปธาน” เป็นความเพียรพยายามพัฒนาให้มีคุณภาพในด้านต่างๆโดยใช้หลักภาวนา 4 ดังนี้ **กายภาวนา** คือ การฝึกฝนพัฒนา สุขภาพร่างกายให้แข็งแรง ยังรวมถึงการสำรวมอินทรี 5 โดยพัฒนาความสัมพันธ์ในทางที่ดี ระหว่างหู ตา จมูก ลิ้น กาย กับสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ทั้งการเลือกอาหารที่ดีมีประโยชน์ หรือ การเลือกรับรู้ข้อมูลที่ดี ได้ความรู้ ส่งเสริมปัญญาทำให้เกิดประโยชน์ **สัทภาวนา** คือ การฝึกพัฒนาความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทางสังคม ให้เป็นไปด้วยดี ไม่ก่อความเดือดร้อน เบียดเบียนต่อผู้อื่นและสังคม ตั้งอยู่ในระเบียบวินัยของสังคม ประกอบสัมมาอาชีวะ **จิตภาวนา** คือ การฝึกพัฒนาคุณสมบัติต่างๆของจิต แบ่งออกเป็น 3 ด้านคือ 1. **ด้านคุณภาพจิต** มุ่งพัฒนาบุคคลให้มีจิตที่มีคุณภาพ มีคุณธรรมต่างๆที่เสริมสร้างจิตใจสูงละเอียดอ่อน ดึงาม เช่น มีเมตตา มีความรัก ความเป็นมิตร มีความกตัญญู เป็นต้น 2. **ด้านสมรรถภาพจิต** พัฒนาจิตที่มีความสามารถพร้อมแก่การทำงานโดยเฉพาะงานทางปัญญา คือการคิดพิจารณาให้เห็นความจริงแจ่มแจ้งชัดเจน เช่น มีวิริยะ คือ ความเพียร มีขันติ คือความอดทน มีสมาธิ คือ จิตตั้งมั่นแน่วแน่ 3. **ด้านสุขภาพจิต** เป็นจิตที่มีความร่าเริงเบิกบาน มีความสุขสดชื่นปลอดโปร่ง สงบ พร้อมที่จะยิ้มแย้มได้ ไม่เครียด ไม่เศร้าหมอง ไม่หดหู่เศร้าใจ รวมทั้งการสร้างให้มีสุขภาพจิตที่ดีได้ 4. **ปัญญาภาวนา** คือ การฝึกพัฒนาปัญญาให้รู้ความจริง เริ่มตั้งแต่ความเชื่อ ความเข้าใจ เหตุและผล การรู้จักไตร่ตรอง ตรวจสอบ คิดสร้างสรรค์ พัฒนาความรู้ความเข้าใจของตนเอง จนถึงขั้นที่ทำให้จิตปล่อยวาง เป็นอิสระหลุดพ้นจากความทุกข์ ทำให้เกิดสุขทางใจได้

ความเพียรพยายามรักษาคุณงามความดี หรือสิ่งที่เป็นประโยชน์ที่กระทำแล้วให้ดำรงอยู่ต่อไป เรียกว่า “อนุรักษนาปธาน” รักษามาตรฐานคุณความดี มีคุณภาพเอาไว้และสามารถต่อยอดสร้างสรรค์ให้เจริญพัฒนายิ่งๆขึ้น อาศัยหลักการฝึกสติอยู่เสมอโดยการควบคุมความคิด รู้เท่าทันจิตให้คิดในเรื่องที่เป็นกุศลอยู่เท่านั้น เมื่อคิดดีบ่อยๆ ย่อมทำให้พูดและทำสิ่งที่ดี ผลคือความสุข แต่ถ้าจิตคุ้นเคยอยู่กับความชั่ว ผลคือความทุกข์ เมื่อบุคคลมีความรู้สึที่ดีและตอบโต้เชิงบวกต่อสถานการณ์ต่างๆในองค์กร จะก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการทำงานดีขึ้น

3. พลังแห่งการตระหนักรู้ (สติพละ) ความระลึกรู้ตัวเป็นพลังสำคัญยิ่งในการทำให้ความคิดและการกระทำทั้งหลาย การกระทำใดที่ขาดสติ ขาดความระลึกรู้ตัว การกระทำนั้นเป็นฝ่ายลบหรือฝ่ายอกุศลทันที การตระหนักรู้อยู่เสมอ ในการคิดรับผิดชอบต่อการงาน ต่อภาระหน้าที่บทบาทของตนให้ดี ไม่เป็นคน

ผัดวันประกันพรุ่ง ย่อมเป็นผู้รู้จักคุณค่าและความสำคัญของเวลานับว่าเป็นผู้ไม่ประมาทต่อชีวิต จิตเป็นธาตุรู้ มีธรรมชาติที่รู้อารมณ์ สภาพนึกคิดหรือความคิด ซึ่งต้องใช้พลังงานในการปรุงแต่งอารมณ์และการสั่งงานของจิต ยิ่งมีอารมณ์มาก มีการสั่งงานมาก พลังงานในร่างกายจะถูกใช้ไปมาก พลังงานที่มีอยู่ในร่างกายจึงเหลือน้อย ความขี้เกียจจึงเกิดขึ้น เมื่อบุคคลพัฒนาจิตให้กำลังของสติเพิ่มมากขึ้น จิตจะจดจ่ออยู่กับเรื่องราวในปัจจุบัน ขณะ จึงลดการนึกคิดปรุงแต่งเรื่องราวในอดีตและอนาคตได้ พลังงานที่ใช้ในการปรุงแต่งจึงมีน้อย ทำให้พลังงานถูกเก็บสะสมไว้ในร่างกาย เป็นผลให้เกิดความขยันมากขึ้น ความขี้เกียจลดลง หากได้พัฒนาจิตให้มีพลังสติมากขึ้น จะสามารถเห็นการเกิดดับของอารมณ์ ไม่เกิดการปรุงแต่ง สามารถปล่อยวางอารมณ์ได้ พลังแห่งสติ จึงเป็นพลังอำนาจที่มีอยู่ในตัวและสามารถแสดงออกให้เห็นได้ พลังที่มีอยู่ในจิตทำให้ระลึกได้ นึกได้ ไม่ลืม มีความไม่ประมาท ซึ่งต้องประกอบด้วย อาตาปี สัมปชาโน สติมา คือ ปฏิบัติด้วยความเพียร มีสัมปชัญญะ มีสติ ระลึกไปตามฐานที่ตั้งทั้ง 4 ได้แก่ กาย เวทนา, จิต, และธรรม คือ การระลึกรู้อยู่ที่ กาย-ใจ หรือ รูป-นามทำให้พลังศักยภาพแห่งตนมีมากขึ้นด้วยอำนาจจิตอันมีพลังแห่งสตินี้ที่อยู่ในการเจริญสติปัฏฐาน 4

4. พลังแห่งความตั้งมั่น (สมาธิพละ) เป็นพลังทางความคิดที่มีความสำคัญมาก ประกอบด้วยกัน 3 อย่าง ได้แก่ 1. **พลังความแน่วแน่** คือ ไม่หวั่นไหวต่ออุปสรรค ปัญหาความยากลำบากใดๆที่จะพึงมีต่อการทำงาน 2. **พลังความมุ่งมั่น** คือ การทำจริง เด็ดเดี่ยว มีผลสำเร็จเป็นเป้าหมาย และ 3. **พลังความชัดเจน** คือ การเข้าใจระบบการทำงานที่ไม่บกพร่อง ความแน่วแน่ ความมุ่งมั่นและความชัดเจนเป็นพลังเชิงบวกที่สามารถที่จะทำสิ่งใดให้สำเร็จได้ การฝึกสติอย่างต่อเนื่องจนเกิดพลังแห่งสมาธิ ตั้งมั่น สามารถพิจารณาเห็นปัญหาทุกมิติอย่างได้ชัดเจนและหาทางแก้ได้ด้วยจิตที่ฝึกดีแล้ว จึงเป็นฐานที่จะให้ปัญญาทำงานและพัฒนาอย่างได้ผล ขั้นตอนที่ฝึกฝนจิตที่สมบูรณ์ด้วยสติ สัมปชัญญะ ให้เกิดมี สัมมาวายามะ และสัมมาสติ สัมมาสมาธิเจริญออกงามขึ้น จนบุคคลมีความพร้อมทางคุณธรรม มีคุณภาพจิต สมรรถภาพจิตและสุขภาพจิตพัฒนาถึงความเป็นอารยชน ซึ่งมีพื้นฐานแห่งการพัฒนาปัญญาดี

ลักษณะของสมาธิมีอยู่ด้วยกัน ๓ ลักษณะดังต่อไปนี้ 1. **ขณิกสมาธิ** เป็นสมาธิชั่วขณะที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาหนึ่งที่มีความเหมาะสมในการทำกรงาน โดยทั่วไปในชีวิตประจำวัน 2. **อุปจารสมาธิ** เป็นสมาธิกึ่งแน่วแน่ ระดับคุณภาพความสงบสูงเกือบถึงระดับสงบนิ่งสนิทในสิ่งนั้นๆ คือ มีความใส่ใจ จดจ่อแน่วแน่มุ่งในสิ่งที่กำลังคิดกำลังทำอย่างแทบจะไม่ได้ยินเสียงหรือรับรู้สิ่งแวดล้อมรอบตัวใดๆ 3. **อัปปนาสมาธิ** เป็นสมาธิแน่วแน่ที่มีระดับคุณภาพสูงสุดอยู่ในสภาวะที่จิตและกายรวมเป็นหนึ่งเดียว อยู่ในสภาวะเป็นองค์รวม ทำให้จิตมีคุณภาพและสมรรถนะคือ มีตั้งมั่น นิ่งสงบ มีบริสุทธิ์ ความสะอาด มีความผ่องใส เบิกบาน โปร่งโล่ง มีความกว้างขวาง มีความอ่อนโยน นุ่มนวลควรแก่งาน พร้อมต่อการทำงาน และ มีความหนักแน่น มั่นคง ไม่หวั่นไหว

วิธีสร้างพลังความแน่วแน่ มั่นคงและชัดเจน ขจัดความคิดฟุ้งซ่าน ด้วยการไปอยู่ในสถานที่ธรรมชาติที่สงบ สร้างให้เกิดความสุข อยู่กับสิ่งที่มีความสุขโดยเฉพาะอยู่กับบุคคลที่เคารพนับถือ หากเกิดความซึมเซา ท้อแท้ เบื่อหน่าย ให้เปลี่ยนบรรยากาศด้วยการอยู่ใกล้ผู้ที่มีพลังการทำงานสูง พลังความคิดบวกอยู่เสมอ การดูตัวอย่างผู้ที่ประสบความสำเร็จ การเลียนแบบผู้ที่สร้างแรงบันดาลใจ การคบเพื่อนที่เป็นกัลยาณมิตร ผู้ที่มีความปรารถนาดี ความรักเมตตา สามารถชี้แนะบุคคลอื่นให้สามารถพัฒนาตนเองในทิศทางที่เหมาะสม เพราะเคยมีประสบการณ์โดยตรงหรือที่ใกล้เคียงกัน จึงสามารถที่จะให้คำแนะนำได้อย่างถูกต้อง กัลยาณมิตรต้องมีลักษณะเป็นผู้ถึงพร้อมด้วยศีล สุตะ จาคะ วิริยะ สติ สมาธิ และปัญญา โดยมีหน้าที่ของการเป็นปรโตโมหะ ต้นแบบที่ดี ด้านกายธรรม วจีกรรม มโนกรรม และการแนะนำประโยชน์แก่ผู้อื่น เมื่อบุคคลมีกัลยาณมิตรที่ดีแล้ว ก็ทำให้เริ่มมีความเข้าใจหรือเห็นแนวทางการฝึกปฏิบัติเพื่อนำไปสู่แนวทางที่ถูกต้อง (Peuchthonglang, P & Peuchthonglang, Y, 2018).

5. **พลังแห่งความรอบรู้ (ปัญญาพละ)** เป็นพลังแห่งความรอบรู้ รอบคอบ รอบด้าน เป็นพลังความคิดดีทั้งทางกาย วาจา ใจ ไม่ว่าจะทำ พูด คิด ก็ต้องประกอบด้วยปัญญา ช่องทางที่ทำให้เกิดปัญญา 3 อย่างเป็นตัวกำหนด ได้แก่ 1. **สุดตมยปัญญา** พลังแห่งปัญญาที่ผ่านกระบวนการศึกษาเรียนรู้โดยใช้อายตนะภายนอกทั้ง 6 ได้แก่ การใช้ตาหู ฟัง จมูกดมกลิ่น ลิ้นรับรส กายสัมผัส ใจคิด โดยมีกัลยาณมิตร และปัจจัยสิ่งแวดล้อมภายนอกเกื้อกูล ความรอบคอบและรอบรู้ตรวจสอบได้จากการฟังอย่างรอบคอบ รอบรู้ พิจารณาหาความจริงด้วยปัญญา ไม่เชื่อง่าย ไม่หลงมกมาย 2. **จินตมยปัญญา** พลังแห่งปัญญาที่มาจากการคิดพิจารณาใคร่ครวญดีแล้ว ใช้ความคิดให้เกิดคุณค่า และมูลค่า ทำทุกเวลาที่คิดประกอบด้วยฐานของความจริง สร้างเสริมความดีและมีประโยชน์ ไม่เป็นทุกข์ 3. **ภาวนามยปัญญา** พลังแห่งปัญญาที่มาจากการเห็นความจริงในปัญหาแห่งชีวิต แยกแยะเห็นถึงสาเหตุสร้างปัญหา ความรอบคอบและรอบรู้ในการดับปัญหาด้วยกระบวนการดับเหตุและปัจจัยที่เกิดอย่างถูกต้อง จุดสำคัญอยู่ที่การลงมือปฏิบัติเป็นองค์รวม พลังแห่งภาวนามยปัญญาสามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่เกิดจากสภาวะจิตเปลี่ยนไป เมื่อมีพลังแห่งสติ สัมปชัญญะสมบูรณ์ จิตก็เบิกบาน ผ่องใส ยิ่งภาวนามีมากเท่าใด ปัญญาก็มีมากขึ้นเท่านั้นส่งผลให้ทุกข์ก็ลดลงตามลำดับ

หลักการพัฒนาความรู้ความเข้าใจในสิ่งทั้งหลายตามที่เป็นจริงด้วยปัญญา จนทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงความคิดเห็น ทศนคติ เปลี่ยนค่านิยมและพฤติกรรมในทางพระพุทธศาสนาได้ดังนี้

1) **ปัญญาในการรู้จักตนเอง** เป็นความสามารถตระหนักรู้เท่าทันอารมณ์ ความรู้สึก ความคิดของตนเอง รู้ถึงจุดเด่นจุดด้อยและตัวตนของตนเองอย่างแท้จริง สามารถควบคุมการแสดงออกอย่างเหมาะสม ต้องรู้จักหลักการปฏิบัติเพื่อให้ดำรงชีวิตอย่างมีคุณค่าและมีความสุข โดยเฉพาะทักษะความฉลาดทางอารมณ์ (Emotional Intelligence) เช่น ในช่วงการแพร่ระบาดของโควิด-19 ทำให้คนทำงานต้องประสบปัญหาการทำงานโดยการเปลี่ยนมาเป็นการทำงานจากบ้าน (Work from Home) ทำให้ความสมดุลของการทำงานและการใช้ชีวิตเปลี่ยนแปลงไป สิ่งที่เข้ามาช่วยจัดการทางอารมณ์และควบคุมจิตใจได้ คือ ความฉลาดทางอารมณ์ ทำให้สามารถบริหารจัดการกับอารมณ์ที่เกิดจากการทำงาน จากเพื่อนร่วมงาน หรือหัวหน้างานได้เป็นอย่างดี ทำให้การทำงานเป็นไปอย่างลื่นไหล สื่อสารกันเข้าใจในระยะไกลโดยไม่ใช้อารมณ์มาตัดสิน (Kamolporn Kalyanamitra, 2021)

2) **ปัญญาในการเห็นคุณค่าของตนเอง** ความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองเกิดจากการพิจารณาตัดสินคุณค่าของตนเองตามความคิด ความรู้สึกและทัศนคติที่มีต่อตนเอง ซึ่งสามารถเปลี่ยนแปลงและแก้ไขได้ การส่งเสริมให้เกิดความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง โดยการแทนที่ความคิดทางลบนั้นด้วยความคิดทางด้านบวกที่เหมาะสมในรูปแบบของการพูดกับตัวเองทางบวก ลักษณะในทางที่สร้างสรรค์ มีเหตุผลและตั้งอยู่บนพื้นฐานของความจริง การประเมินความสามารถ ความสำเร็จ คุณค่าตนเองทางบวก จะแสดงออกในรูปของทัศนคติที่มีต่อตนเอง เป็นความภาคภูมิใจและพอใจในตนเอง ได้รับการยอมรับจากครอบครัวและสังคม

3) **ปัญญาในการรู้ศักยภาพแห่งตน** การลงมือทำเป็นสิ่งที่บ่งบอกถึงศักยภาพของบุคคล สื่อถึงสมรรถนะของบุคคลว่าทำอะไรได้บ้าง เป็นเกณฑ์ชี้วัดความมีศักดิ์ศรีของมนุษย์ได้ดีที่สุด พระพุทธองค์ได้ทรงแสดงเพื่อยืนยันในศักยภาพสูงสุดของมนุษย์ว่า ศักยภาพของมนุษย์เป็นสัตว์ที่ฝึกได้ “ทมม” แปลว่า ผู้ที่จะฝึกคือ ฝึกได้ หรือต้องฝึก มีภาวะเป็นสัตว์ที่ฝึกได้และฝึกได้จนถึงขั้นเป็นสัตว์ประเสริฐ ดังพุทธพจน์ว่า ในหมู่มนุษย์... ผู้ฝึกตนได้แล้วเป็นผู้ประเสริฐที่สุด (Thai Tripitakas : 25/321/133.) ปัญญาในการเรียนรู้ศักยภาพที่แท้จริงของตน พบว่า “ความกลัว” คือสาเหตุสำคัญที่สุดของความยากจน ความล้มเหลว และเคราะห์กรรม คนที่สามารถเอาชนะความกลัวได้จึงสามารถ บรรลุความสำเร็จในอาชีพทั้งปวง แม้จะมีปัญหาอุปสรรคทั้งโลกขวางกั้นอยู่ก็ตาม (Napoleon Hill, 1998). จากที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า การมีพลังแห่งปัญญา สร้างความสามารถที่มีประสิทธิภาพ และพึ่งพาตนเองได้เป็นศักยภาพที่แท้จริงด้านความคิด เพราะความคิด คือพลังงานสูงสุดที่

มนุษย์รู้จัก ด้วยพลังความคิดทำให้บุคคลสามารถตัดสินใจในการแก้ไขปัญหา การเผชิญหน้ากับอุปสรรคปัญหา ต่างๆในชีวิตได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

การสร้างพลังศักยภาพทางใจตามแนวพุทธจิตวิทยา

บทสรุปองค์ความรู้

การสร้างพลังศักยภาพทางใจตามแนวพุทธจิตวิทยาด้วยหลักธรรมพละ 5 นี้ ได้แก่ ศรัทธา วิริยะ สติ สมาธิ และปัญญาเป็นพลังศักยภาพแห่งตนเอง ถือว่าเป็นอริยทรัพย์ภายในใจ นำไปใช้ประโยชน์ในการแก้ปัญหาอุปสรรคในการทำงานและการดำเนินชีวิตเพื่อให้หลุดพ้นจากความทุกข์ใจ ในทางพระพุทธศาสนา สอนให้บุคคลมีศรัทธา มีความเชื่อเรื่องใดด้วยปัญญา เป็นสัมมาทิฐิหรือปัญญาที่มีคุณภาพ เมื่อเริ่มต้นคิดด้วย ปัญญาหรือความเชื่อที่ถูกต้องแล้ว เช่น เชื่อในพระปัญญาการตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า กระบวนการของความ เพียรพยายาม ความมีสติ ความมีสมาธิ และ ปัญญาที่เป็นไปในแนวทางที่ถูกต้อง และเมื่อมีปัญญามากขึ้นก็จะ ไปเสริมศรัทธาให้เหนียวแน่นมั่นคงยิ่งขึ้นไป ก็จะไปเสริมให้กำลังของวิริยะ สติ สมาธิ และปัญญาเพิ่มขึ้นไปอีก เป็นวงจรหนุนเนื่องกันอยู่อย่างนี้ การฝึกเริ่มที่การสร้างพลังแห่งการตระหนักรู้ มีสติต่อเนื่องอยู่กับปัจจุบันขณะ เกิดมีพลังแห่งความตั้งมั่น สมาธิ สามารถควบคุม และเปลี่ยนแปลงจิตให้เป็นกุศล มีคุณภาพ สมรรถภาพและ สุขภาพที่ดี ขจัดกิเลสของจิตอกุศล ได้แก่ ความลุ่มหลง ไม่พอใจ ง่วงซึมเกียจคร้าน ฟุ้งซ่าน และ ลังเล สงสัย พลธรรมเหล่านี้เป็นสภาวะที่มีกำลังโดยมุ่งเน้นที่กำลังแห่งปัญญา พัฒนาให้เกิดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับ ความจริงของธรรมชาติในกฎไตรลักษณ์ เป็นไปเพื่อบรรลุประโยชน์และอำนวยให้เกิดสภาพชีวิตและสังคมที่ เกื้อกูลแก่การบรรลุสู่จุดหมายชั้นต่างๆของชีวิตจนถึงการตรัสรู้ธรรม บุคคลจะต้องฝึกตนให้มีศักยภาพ สามารถอาศัยอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข การฝึกพัฒนาศักยภาพภายในของตนเองด้านความรู้ ความเข้าใจอย่างสม่ำเสมอ มีเหตุผล รู้จักการคิดวิเคราะห์ การสังเคราะห์ ตลอดจนรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง และมีการปฏิบัติธรรมตามสมควรแก่ธรรม สร้างความสามารถที่มีประสิทธิภาพ และพึ่งพาตนเองได้จึงเป็น ศักยภาพที่แท้จริงด้านปัญญา ความคิด เพราะ ความคิด คือพลังงานสูงสุดที่มนุษย์รู้จัก ด้วยพลังความคิดทำให้

มนุษย์สามารถสละผลของความกลัว มีการตัดสินใจในการแก้ไขปัญหา การเผชิญหน้ากับอุปสรรคปัญหาต่างๆ ในชีวิตได้ มีเป้าหมายในการพัฒนาสูงสุดเพื่อที่หลุดพ้นจากความทุกข์

References

- Mahachulalongkornrajavidyalaya University. (1996). Pali language version of the Tripitaka Mahachulalongkornrajavidyalaya University.
- Peuchthonglang, P & Peuchthonglang, Y. (2018). The True friends: Noble Friends on the Path of the Enlightenment. *Journal of MCU Buddhapanya Review*, 3 (2), (119-137).
- Benjapolpitak, A.(2021).Open the results of the thai people's heart during COVID-19 Meet the Big. Retrieved Nov.6,2021 from <https://www.bangkokbiznews.com/social/965010>.
- Marith Van Schrojenstein Lantman et.al.(2017).Mental resilience perceived immune functioning, and health, *Journal of Multidisciplinary Healthcare*:10 107-112 Retrieved May 16,2021 from <https://www.dovepress.com/mental-resilience-perceived-immune-functioning-and-health-peer-reviewed-fulltext-article-JMDH#ref4>.
- Hulsheger UR, Alberts HJ, Feinholdt A, & Lang JW. (2013). Benefits of mindfulness at work: The role of mindfulness in emotion regulation, emotional exhaustion, and job satisfaction. *J Appl Psychol.*;98(2):310-25. doi: 10.1037/a0031313.
- Kalyanamitra, K.(2021). Skill Essential for the Future Work Performance in the Post Covid-19 Era.*Journal of MCU Buddhapanya*.6 (3) (165-175)
- Royal Society,Dictionary, Royal Society, B.E. 2554 (2011), Office of the Royal Society of Prime Ministers.
- Panthaprakul, P.(2010) .HR STORY Gathering good strategies for professional HR,Bangkok. Business Management Co., Ltd.
- Neufeldt, A. H., & Mathieson, R.(1995).Empirical dimensions of discrimination against disabled people. *Health and Human Rights*,1,174–189.
- Phra Phuttha Kosajarn (P.A Pyutto). (2012). Living Well: With the three studies that have made all 4 developments, Retrieved Nov.6,2021 from <https://www.watnyanaves.net/th/>
- Woraurai, S. (2012). Self-Development,Bangkok: Khum Thong Industrial Co., Ltd. and Print Limited.(17)
- Napoleon Hill, (1998). Philosophy of Life: The Science of Success. Sage Asa Translation, Bangkok: The Battle Of The Arts, 1(7).(128).

บทบาทผู้ปฏิบัติหน้าที่ติดตามสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตั้งแต่ปี พ.ศ. 2554 – ปัจจุบัน

ROLE OF THE PERSONS PERFORMING DUTIES TO ACCOMPANY MEMBERS OF THE HOUSE OF REPRESENTATIVES SINCE THE YEAR 2011 – PRESENT

ศรุตดา สมพอง¹, และปิ่นอนงค์ ชัยแก้ว²

Saruda Sompong¹, and Pinanong Chaikaew²

นักวิชาการอิสระ

Independent Scholar

Email : P_chaikaew@hotmail.com²

Received 4 August 2022; Revised 29 December 2022; Accepted 24 December 2023.

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอ บทบาทผู้ปฏิบัติหน้าที่ติดตามสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตั้งแต่ปีพ.ศ. 2554–ปัจจุบัน โดยใช้กรอบการศึกษาตามแนวคิดการบริการสาธารณะแนวใหม่ ประกอบกับการศึกษาระเบียบรัฐสภา ว่าด้วยการแต่งตั้งบุคคลเพื่อปฏิบัติหน้าที่อันเป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานของรัฐสภา สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2554 และที่เพิ่มเติมถึงฉบับที่ 3 พ.ศ. 2556 พบว่าบทบาทของผู้ปฏิบัติหน้าที่ติดตามสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีการเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย และบริบททางการเมือง ปัจจุบันมีการปรับปรุงระเบียบและแนวทางการปฏิบัติงานที่ชัดเจน การอบรมให้ความรู้จากหน่วยงานที่รับผิดชอบ ช่วยให้ผู้ปฏิบัติหน้าที่ติดตามสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร มีความเข้าใจในการปฏิบัติงาน การนำเอาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร การประยุกต์ใช้เพื่อช่วยสนับสนุนการปฏิบัติงานให้อย่างรวดเร็ว ทำให้ผู้ช่วยดำเนินงานสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสามารถปฏิบัติภารกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล ตามเจตนารมณ์ที่รัฐสภากำหนดไว้

คำสำคัญ : สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร, ผู้ปฏิบัติหน้าที่ติดตามสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร, การบริการสาธารณะแนวใหม่ (NPS)

Abatract

This article aims to present the role of the persons performing duties accompanying members of the House of Representatives since the year 2011 – present using an educational framework based on the concept of New Public Services (NPS), along with studying parliamentary regulations concerning the appointment of persons to perform duties beneficial to the performance of Parliament House of Representatives 2011, and the additions to the 3rd edition of 2013. The finding is that the role of those performing duties accompanying members of the House of Representatives has changed according to the political era and context. Currently, regulations and operational guidelines have been improved. Training and knowledge

from responsible agencies helps the persons performing duties accompanying members of the House of Representatives to understand the work process. Application of information and communication technology can support faster operations. This allows the persons performing duties accompanying members of the House of Representatives to carry out their missions efficiently and effectiveness according to the intent set by Parliament.

Keyword: Member of the House of Representatives, The Persons Performing Duties to Accompany Members of the House of Representatives , New public service (NPS)

บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 (ฉบับที่ 20 มาตรา 114) มีเจตนารมณ์ที่ต้องการให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มาจากการเลือกตั้งเข้ามาบริหารประเทศแทนประชาชนโดยไม่ถูกครอบงำจากอิทธิพลใด ๆ จึงกำหนดให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภาเป็นผู้แทนของปวงชนชาวไทย ไม่อยู่ในความผูกมัดแห่งอาณัติมอบหมาย หรือความครอบงำใด ๆ และต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต เพื่อประโยชน์ส่วนรวมของประเทศชาติและความผาสุกของประชาชนโดยปราศจากการขัดกันแห่งผลประโยชน์ แต่การที่จะได้มาซึ่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มีความรู้ความสามารถ มีความซื่อสัตย์สุจริต เป็นตัวแทนของปวงชนอย่างแท้จริงนั้น (Constitution of the Kingdom of Thailand, 2017)

ภาระหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ปรากฏในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มีหลายด้าน อาทิ การเป็นผู้แทนของปวงชน การรับผิดชอบต่อราชการ การเข้าร่วมประชุมสภาผู้แทนราษฎร การรับผิดชอบต่อประชาชน การพบปะประชาชนในพื้นที่เพื่อเข้าใจความต้องการและสนับสนุนประชาชนในการแก้ไขปัญหา การลงมติและตัดสินใจร่วมกับสมาชิกอื่น ในการตัดสินใจโดยลงมติในการประชุม การนำเสนอคำถามและคำชี้แจง การแสดงทัศนะและการติเตียนต่อการดำเนินการของรัฐบาล เป็นต้น ทั้งนี้ เพื่อเป้าหมายในการสร้างความกินดีอยู่ดี และแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนให้แก่ประชาชน ดังนั้น ภารกิจของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำเป็นต้องอาศัยความรู้ความสามารถ และทักษะในการดำเนินงานหลายด้านทั้งบทบาทในสภาและนอกสภา ซึ่งถือว่าเป็นภารกิจที่ทำทนาย มีความจำเป็นต้องอาศัยความช่วยเหลือจากบุคลากรสนับสนุนทั้งในงานวิชาการและงานพื้นที่ โดยรัฐสภาได้มีการแต่งตั้ง บุคลากรในตำแหน่ง “ผู้ช่วยดำเนินงานสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร” เพื่อทำหน้าที่ช่วยแบ่งเบาภาระงานและสนับสนุนงานของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

จากการศึกษาเอกสารและระเบียบที่เกี่ยวข้อง พบว่าบทบาทผู้ปฏิบัติหน้าที่ติดตามสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีมาตั้งแต่อดีต ตามประกาศสภาผู้แทนราษฎร เรื่องหลักเกณฑ์และวิธีการแต่งตั้งผู้ช่วยดำเนินงานของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร โดยมีประกาศ ณ วันที่ 12 ตุลาคม พ.ศ. 2537 โดยศาสตราจารย์ มารุต บุนนาค ดำรงตำแหน่ง ประธานสภาผู้แทนราษฎร ในขณะนั้น หลังจากมีการเปลี่ยนแปลงรัฐบาลได้มีการประกาศสภาผู้แทนราษฎร เรื่องหลักเกณฑ์และวิธีการแต่งตั้งผู้เชี่ยวชาญประจำตัวสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ประกาศ ณ วันที่ 27 พฤศจิกายน พ.ศ. 2539 โดย นายวันมูหะมัดนอร์ มะทา ดำรงตำแหน่ง ประธานสภาผู้แทนราษฎร ต่อมาพบว่าประกาศทั้ง 2 ฉบับก่อนหน้านั้น เป็นประกาศที่เกี่ยวข้องพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี จึงดำเนินการยกเลิกประกาศ 2 ฉบับ และได้ออกประกาศฉบับใหม่ในปี พ.ศ. 2544 เรื่องหลักเกณฑ์และวิธีการแต่งตั้งบุคคลเพื่อปฏิบัติงานให้แก่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ประกาศ ณ วันที่ 9 ธันวาคม พ.ศ. 2554 โดยนายสมศักดิ์ เกียรติสุรนนท์ ดำรงตำแหน่งประธานสภาผู้แทนราษฎร จากข้อมูลดังกล่าวพบว่าการ

เปลี่ยนแปลงชื่อเรื่อง ตั้งแต่ผู้ช่วยดำเนินงาน เป็นผู้เชี่ยวชาญ และบุคคลเพื่อปฏิบัติงานให้แก่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (Parliament, 2013)

อย่างไรก็ตาม บทบาทของผู้ปฏิบัติหน้าที่ติดตามสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร มีการเปลี่ยนแปลงตามยุคสมัยและบริบททางการเมือง ซึ่งบทบาทเหล่านี้ได้รับการปรับเปลี่ยนไปตามวิถีทางการเมืองที่มุ่งเน้นการให้บริการ และตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีและสังคม อย่างทันทั่วทั้งที่ แม้ว่าบทบาทของผู้ปฏิบัติหน้าที่ติดตามสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร อาจถูกมองว่าเป็นผู้ช่วยประสานงานการเมืองในพื้นที่ ซึ่งตอบสนองกับบทบาทภายนอกสภาของสมาชิกสภามากกว่า แต่ในที่สุดแล้วปัญหาที่ได้สะท้อนจากพื้นที่ย่อมต้องอาศัยการเชื่อมประสานการทำงานระหว่างรัฐสภากับประชาชนในพื้นที่อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ การทำงานที่บูรณาการการทำงานทั้งในสภา และนอกสภา ต้องใช้ความรู้และทักษะที่หลากหลาย เพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการสร้างความกินดีอยู่ดี และแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนให้แก่ประชาชน ดังนั้น ผู้ปฏิบัติหน้าที่ติดตามสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จึงเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการประสานและเชื่อมโยงการทำงานระหว่างรัฐสภาและประชาชนให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย เป็นบุคลากรที่เป็น “มืออาชีพ” ตามเจตนารมณ์ที่รัฐสภาได้กำหนดไว้ (Sompong, 2020)

1. แนวคิดการบริการสาธารณะแนวใหม่ (New Public Service: NPS)

การเปลี่ยนแปลงของสังคมในยุคศตวรรษที่ 21 สะท้อนให้เห็นถึงปรากฏการณ์ของระบบสังคมที่มีความซับซ้อนและมีลักษณะพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันมากขึ้น และยังแสดงให้เห็นถึงการแยกตัวของสังคมออกเป็นส่วนย่อย (Social fragmentation) โดยเฉพาะพื้นที่ชายขอบของสังคมซึ่งมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงระบบการเมือง ลักษณะพหุสังคมที่มีความหลากหลายทางการเมือง (Political plurality) ประกอบกับกระแสการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในปัจจุบัน ส่งผลให้การเมืองมีความเป็นพลวัตสูงทั้งในแง่ของมุมมอง รูปแบบ เนื้อหา และวิธีการ ตลอดจนการพัฒนาทางเศรษฐกิจ ซึ่งส่งผลต่อภาพรวมของการจัดระเบียบสังคมสังคมในยุคปัจจุบัน

การบริหารจัดการการบริการสาธารณะแนวใหม่ (New Public Service: NPS) เป็นแนวคิดที่อยู่บนพื้นฐานของค่านิยม ประชาธิปไตย (Value of Democracy) ความเป็นพลเมือง (Citizenship) และผลประโยชน์สาธารณะ (Public Interest) โดยการบริการเพื่อก่อให้เกิดผลประโยชน์สาธารณะถือเป็นหัวใจของแนวคิดการบริการสาธารณะแนวใหม่ Denhardt, Janet V., Denhardt, Robert. B. (2007) เป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการนำเสนอแนวคิดการบริการสาธารณะแนวใหม่ ได้กล่าวไว้ในส่วนบทนำของหนังสือของเขาว่า “ข้าราชการไม่ได้ส่งมอบบริการสู่ลูกค้าแต่เขาส่งมอบประชาธิปไตย” ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า NPS เป็นแนวคิดของนักรัฐประศาสนศาสตร์ สายรัฐศาสตร์ ที่ให้ความสำคัญกับเรื่องคุณค่าหรืออุดมการณ์ โดยเฉพาะคุณค่าความเป็นประชาธิปไตยมากกว่าเรื่องประสิทธิภาพหรือผลผลิตภาพ โดยมีแนวคิดพื้นฐานหรือรากฐานของแนวคิดการบริการสาธารณะแนวใหม่ 4 ประการหลัก คือ 1) ทฤษฎีประชาธิปไตยพลเมือง (Theories of Democratic Citizenship) 2) ตัวแบบชุมชนและประชาสังคม (Models of Community and Civil Society) 3) มนุษยนิยมองค์การและรัฐประศาสนศาสตร์แนวใหม่ (Organizational Humanism and the New Public Administration) 4) รัฐประศาสนศาสตร์หลังสมัยใหม่ (Postmodern Public Administration)

จากทรรศนะ Maesschalck (2004) แนวคิดการบริการสาธารณะแนวใหม่ ที่ถือกำเนิดมาอันมีวัตถุประสงค์เพื่อใช้ทดแทนแนวคิด New Public Management (NPM) ซึ่งมีจุดอ่อนทั้งในเชิงทฤษฎีและในทางปฏิบัติจริง ซึ่งถูกวิพากษ์วิจารณ์ในแง่ของการเปลี่ยนสถานะประชาชนพลเมืองให้กลายเป็นเพียง “ลูกค้า” ตามวิธีคิดแบบภาคธุรกิจเอกชน โดยมองข้ามความเป็นพลเมืองในฐานะผู้ที่ได้รับสิทธิตามที่กฎหมายรัฐธรรมนูญรับรอง ทั้งในแง่สิทธิความคุ้มครองและการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกันเสมอภาค Wattanasin (2013)

ได้กล่าวสรุปเกี่ยวกับแนวคิดการบริการสาธารณะแนวใหม่ (New Public Service: NPS) ของ Denhardt ว่าเป็นแนวคิดที่มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของพลเมือง ต้องการความคิดเห็นของพลเมืองในการตัดสินใจต่าง ๆ เป็นการบริหารภาครัฐที่ทันสมัยที่สุด และพื้นฐานที่ทำให้เกิดทฤษฎี ปฐมภูมิเกี่ยวกับความแตกต่างของ NPS ต่างจาก NPM และ OPS คือ 1) สนองต่อพลเมืองไม่ใช่สนองต่อลูกค้า กล่าวคือทุกคนคือลูกค้าด้วยกันทั้งหมดแต่ต้องดูว่าพลเมืองต้องการอะไร 2) ค้นหาผลประโยชน์สาธารณะโดยให้พลเมืองเป็นผู้บอกความต้องการอะไร 3) ต้องให้คุณค่าความเป็นพลเมืองมากกว่าเป็นเจ้าของกิจการ พลเมือง เป็นหัวใจของประชาธิปไตย เสี่ยงของพลเมืองเป็นสิ่งจำเป็นและต้องนำมาใช้ในเรื่องการตัดสินใจเกี่ยวกับสาธารณะ 4) ต้องคิดแบบมียุทธศาสตร์แล้วปฏิบัติแบบประชาธิปไตย ภาครัฐต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นโดยให้มีช่องทางในการติดต่อเพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหาร 5) ต้องระลึกอยู่เสมอว่า ความรับผิดชอบไม่ได้เกิดขึ้นง่าย ๆ เป็นเรื่องของกฎหมายและคุณธรรม ผู้บริหารภาครัฐจะต้องรับผิดชอบต่อองค์การและรับผิดชอบต่อสถาบัน กฎหมาย กลุ่มคน บรรทัดฐาน ค่านิยม และกระบวนการที่ถูกต้อง 6) ภาวะที่เป็นการรวมตัวกันของผู้นำและผู้ตามต้องฟังพลเมืองไม่ได้ตัดสินใจคนเดียว 7) ให้ความสำคัญต่อประชาชน ไม่ใช่เรื่องของผลิตภาพ คนเป็นศูนย์กลางของการจัดการ

หลักจริยธรรมของการบริการสาธารณะแนวใหม่ ตามทัศนะของ Cooper (1991) เอกลักษณ์เชิงจริยธรรม (Ethical Identity) ของผู้บริหารสาธารณะผู้ซึ่งได้รับมอบหมายจากประชาชนให้ทำงานในชุมชนทางการเมืองที่มีความซับซ้อน เปรียบเสมือนพลเมืองที่มีความรับผิดชอบเฉพาะด้าน เป็นตัวแทนของประชาชนที่ได้รับความไว้วางใจให้ทำงานแทน เปรียบเสมือนผู้พิทักษ์ทรัพย์สิน (trustees) ซึ่งสะท้อนไปถึงพื้นฐานและหลักจริยธรรมของการบริการสาธารณะแนวใหม่ (NPS) ที่เน้นความถูกต้องชอบธรรม ความดีงามตามกระบวนการทัศน์และแนวคิดพลเมืองประชาธิปไตย ชุมชนประชาสังคม มนุษยนิยมในองค์การ และรัฐประศาสนศาสตร์ยุคหลังทันสมัย Denhardt, Denhardt (2003) ได้ขยายความและสรุปเป็นกรอบชี้แนะเชิงจริยธรรมของการบริการสาธารณะแนวใหม่ (New Public Service : NPS) สรุปดังนี้ รัฐหรือหน่วยงานของรัฐเป็นผู้ให้บริการแทนที่การควบคุมหรือกำหนดทิศทาง ส่งเสริมเกื้อกูลให้พลเมืองสามารถระบุและบรรลุผลประโยชน์สาธารณะร่วมกัน โดยมีผลประโยชน์สาธารณะเป็นเป้าหมายหลัก มิใช่ผลประโยชน์และความรับผิดชอบร่วมกัน มุ่งเน้นการคิดเชิงกลยุทธ์เชิงประชาธิปไตย โดยกระบวนการส่งเสริมให้ผู้มีส่วนได้เสียร่วมกำหนดนโยบายและนำไปปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพอย่างมีความรับผิดชอบร่วมกัน การให้บริการพลเมืองไม่ใช่ลูกค้า เน้นการสร้างค่านิยมร่วม (Shared values) ที่เน้นประโยชน์สาธารณะมากกว่าส่วนตัว มุ่งสร้างความสัมพันธ์เพื่อให้เกิดความไว้วางใจ สร้างความร่วมมือระหว่างรัฐกับพลเมืองและพลเมืองด้วยกัน (Kangsanan, 2003. pp 45-47)

2. บทบาทหน้าที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

หลักการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขในการปกครองประเทศเป็นอำนาจที่มาจากประชาชนผู้ปกครองประเทศที่มาจาก การเลือกตั้งของประชาชน สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นเพียงตัวแทนที่ได้รับมอบอำนาจให้ใช้อำนาจอธิปไตยแทนประชาชนโดยผ่านกระบวนการเลือกตั้ง รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 1) พุทธศักราช 2564 กำหนดให้สภาผู้แทนราษฎรประกอบด้วยสมาชิกจำนวน 500 คน มาจากการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งจำนวน 400 คน และมาจากบัญชีรายชื่อของพรรคการเมืองจำนวน 100 คน เพื่อเป็นตัวแทนของประชาชนในการเข้าไปทำหน้าที่ในการบริหารราชการแผ่นดิน ทั้งนี้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 1) พุทธศักราช 2564 ได้กำหนดให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร มีบทบาทและอำนาจหน้าที่เป็น 2 รูปแบบ คือ บทบาทภายในสภา และบทบาทภายนอกสภา

บทบาทภายในสภาได้แก่ 1) อำนาจหน้าที่ด้านนิติบัญญัติ รัฐธรรมนูญกำหนดอำนาจให้แก่ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในการพิจารณาออกกฎหมายในความหมายของรัฐธรรมนูญ กล่าวคือ พระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติ และพระราชกำหนด 2) อำนาจในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญของ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ทั้งนี้รวมถึงอำนาจในการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมหรือร่าง พระราชบัญญัติที่รัฐสภายังมิได้ให้ความเห็นชอบที่ตกไป ถ้าคณะรัฐมนตรีที่ตั้งขึ้นใหม่ภายหลังการเลือกตั้งทั่วไป ร้องขอตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญมาตรา 147 วรรคสอง 3) อำนาจหน้าที่ควบคุมการบริหารราชการ แผ่นดิน 4) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีหน้าที่เลือกบุคคลซึ่งสมควรได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีจากบุคคลซึ่งมี คุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา 160 5) หน้าที่ในการสรรหาบุคคลที่สมควรได้รับการแต่งตั้งตุลา การศาลรัฐธรรมนูญ 6) หน้าที่ประชุมรัฐสภา การนำปัญหาความเดือดร้อนและความต้องการของประชาชนเพื่อ เสนอรัฐบาลให้รับทราบ 7) การดำรงตำแหน่งที่ดี รัฐธรรมนูญได้กำหนดบทบาทให้แก่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือสมาชิกวุฒิสภาต้องไม่ใช่สถานะหรือตำแหน่งการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภากระทำการใด ๆ อันมีลักษณะที่เป็นการก้าวก่ายหรือแทรกแซงเพื่อประโยชน์ของตนเองของผู้อื่น หรือของพรรค การเมือง ไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม ไม่รับหรือแทรกแซงหรือก้าวก่ายการเข้ารับสัมปทานจากรัฐ หน่วย ราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือเข้าเป็นคู่สัญญากับรัฐ หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือ รัฐวิสาหกิจอันมีลักษณะเป็นการผูกขาดตัดตอน หรือเป็นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทที่รับ สัมปทานหรือเข้าเป็นคู่สัญญาในลักษณะดังกล่าว ทั้งนี้ ไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม ไม่รับเงินหรือประโยชน์ ใด ๆ จากหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจเป็นพิเศษ นอกเหนือไปจากที่หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจปฏิบัติต่อบุคคลอื่น ๆ ในธุรกิจการงานปกติ ไม่กระทำการใด ๆ ไม่ว่าโดยทางตรง หรือทางอ้อม อันเป็นการขัดขวางหรือแทรกแซงการใช้สิทธิหรือเสรีภาพของหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนโดยมิ ชอบ

สำหรับบทบาทภายนอกสภา สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนั้นต้องสร้างบทบาทในการช่วยเหลือแก้ไขปัญหา ความเดือดร้อนต่าง ๆ ของประชาชน ซึ่งชี้ให้เห็นถึงความสำคัญและการเอาใจใส่ทุกข์สุขของประชาชน ทำให้ ประชาชนได้มีโอกาสพบปะและพูดคุยถึงปัญหาเพื่อให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหาทางช่วยเหลือโดยเร็วที่สุด นอกจากนี้ยังทำให้ได้รับข้อมูลโดยตรงจากประชาชนเพื่อใช้ในการควบคุมการทำงานของรัฐบาล และเพื่อ เสนอแนะการตรากฎหมายต่าง ๆ ให้รัฐบาล จากภารกิจและอำนาจหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ต้อง ดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหาให้กับประชาชนให้มีความอยู่ดีกินดีทั่วหน้ากัน สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรคนเดียวไม่ สามารถที่จะกระทำภาระและหน้าที่ต่าง ๆ ได้ทันเวลา จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีส่วนให้ความช่วยเหลือในการ ทำงานเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพมากเท่าที่จะทำได้ จึงมีการแต่งตั้งบุคคลเพื่อปฏิบัติงานให้แก่สมาชิกสภาผู้แทน ราษฎรขึ้น โดยมีหน้าที่ รับเรื่องราวร้องทุกข์จากประชาชน เพื่อนำเสนอรายงานต่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ประสานงานกับหน่วยงานราชการและหน่วยงานอื่น ๆ นำเสนอโครงการต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์กับประชาชน ให้กับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรรับทราบ และดำเนินการปฏิบัติ รวมทั้งจัดการด้านข่าวสาร และประชาสัมพันธ์ ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ให้กับประชาชนได้รับรู้รับทราบ และลงพื้นที่และเข้าร่วมกิจกรรมสาธารณะ แทน สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในกรณีที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรติดภารกิจเร่งด่วน เป็นต้น (Constitution of the Kingdom of Thailand, 2017)

3. คุณสมบัติและหน้าที่ของผู้ปฏิบัติหน้าที่ติดตามสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

รัฐสภา เป็นองค์กรทางการเมืองที่สำคัญในการทำหน้าที่ด้านนิติบัญญัติ ตามที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้ใน มาตรา 88 ว่ารัฐสภาประกอบด้วยสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา ซึ่งมีหน้าที่หลักในกระบวนการนิติบัญญัติ การ ควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินของรัฐบาล รวมทั้งการให้ความเห็นชอบในเรื่องสำคัญต่างๆ เห็นได้ว่าสมาชิก

รัฐสภา ต้องดำรงตำแหน่งสำคัญต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในงานของรัฐสภา และบทบาทภายนอกสภา ไม่ว่าจะเป็นการพบปะประชาชนในพื้นที่ การแสดงทัศนะหรือสะท้อนความคิดเห็นสู่สาธารณะชน ทั้งนี้เพื่อเป้าหมายในการสร้างความกินดีอยู่ดี และแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนให้แก่ประชาชน โดยเฉพาะภารกิจของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่จำเป็นต้องอาศัยความรู้ ความสามารถและทักษะในการดำเนินงานหลายด้านทั้งบทบาทในสภาและนอกสภา ซึ่งถือว่าเป็นภารกิจที่ทำหาย เนื่องจากต้องอาศัยความช่วยเหลือจากบุคลากรสนับสนุนทั้งในงานวิชาการและงานพื้นที่ โดยรัฐสภาได้มีการแต่งตั้งบุคลากรในตำแหน่ง ผู้ปฏิบัติหน้าที่ติดตามสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เพื่อทำหน้าที่ช่วยแบ่งเบาภาระงานและสนับสนุนงานของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

4. บทบาทของผู้ปฏิบัติหน้าที่ติดตามสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตั้งแต่ปี พ.ศ. 2554 – ปัจจุบัน

Sompong (2020) ได้สรุปบทบาทของผู้ปฏิบัติหน้าที่ติดตามสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในการศึกษาวิจัย เรื่อง คุณลักษณะเฉพาะของผู้ปฏิบัติหน้าที่ติดตามสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สู่การปฏิบัติงานที่เป็นเลิศ กล่าวว่าผู้ปฏิบัติหน้าที่ติดตามสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร มีหน้าที่สนับสนุน ช่วยเหลือ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในการให้คำปรึกษา ศึกษาสภาพปัญหา ค้นคว้าข้อมูล ชักจูงหมาย จัดทำญัตติหรือข้อเสนอแนะ และการปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่แทนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เช่น กิจกรรมทางสังคม รวมถึงการรับเรื่องราวร้องทุกข์ของประชาชน ในด้านตำแหน่งงานของผู้ปฏิบัติหน้าที่ติดตามสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนั้น คือผู้ปฏิบัติราชการให้แก่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งไม่ได้มีตำแหน่งเป็นข้าราชการฝ่ายรัฐสภา หรือลูกจ้างประจำแต่อย่างใด ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญ 1 คน ผู้ชำนาญการ 2 คน และผู้ช่วยดำเนินการ 5 คน รวม 8 คน โดยมีรายละเอียดหน้าที่ในการปฏิบัติงานดังนี้

4.1 ผู้เชี่ยวชาญ ประจำตัวสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

ผู้เชี่ยวชาญที่เป็นผู้ช่วยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีหน้าที่ในการให้คำแนะนำและปรึกษาทางด้านวิชาการที่มีประโยชน์ต่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งครอบคลุมด้านต่าง ๆ เช่น กฎหมาย สังคม ธุรกิจ การเมือง และการบริหารราชการ ทำหน้าที่เชื่อมโยงการทำงานทั้งในสภา นอกสภา รวมถึงภาครัฐ เอกชน และประชาชน หน้าที่หลักของผู้เชี่ยวชาญคือให้คำปรึกษาในการตัดสินใจและวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ให้ครบถ้วน ผู้เชี่ยวชาญควรมีความรู้และเชี่ยวชาญในด้านที่รับผิดชอบ และจะต้องปราศจากอคติ หลีกเลี่ยงการวิพากษ์วิจารณ์ที่อาจเสียหายต่อสิ่งที่เกิดขึ้น นอกจากนี้ การให้คำแนะนำและปรึกษาจะต้องเน้นไปที่การช่วยให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรใช้ดุลยพินิจในการตัดสินใจตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4.2 ผู้ชำนาญการ ประจำตัวสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร มีหน้าที่ความรับผิดชอบดังต่อไปนี้

1. ศึกษาค้นคว้าข้อมูลและข้อเท็จจริง ศึกษาและค้นคว้าข้อมูลที่เป็นประโยชน์เกี่ยวกับการดำเนินงานของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจากแหล่งที่น่าเชื่อถือ เช่น หนังสือ ตำรา งานวิจัย บทความวิชาการ และข้อมูลออนไลน์ การคัดกรองข้อมูลและตรวจสอบแหล่งที่มาเพื่อความถูกต้องและเชื่อถือได้ ตลอดจนการเตรียมข้อกฎหมายที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจะใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ ทั้งในสภาและนอกสภา

2. ศึกษาสภาพปัญหาและข้อร้องเรียน โดยรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัญหาและข้อร้องเรียนจากประชาชน จัดทำญัตติ กระทั่งถาม ข้อหาหรือ หรือข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร นำเข้าข้อมูลเพื่อนำเสนอในกระบวนการต่อไป ผู้ชำนาญการมีความรับผิดชอบในการสนับสนุนด้านข้อมูลและเสนอข้อมูลที่มีประโยชน์ต่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในการตัดสินใจ และการปฏิบัติหน้าที่ของตนให้มีประสิทธิภาพ

อนึ่ง การฝึกอบรมด้านการสืบค้นข้อมูลและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เป็นส่วนสำคัญเพื่อเสริมสร้างความเชี่ยวชาญในการดำเนินงาน การทำงานร่วมกับนักกฎหมายหรือผู้ที่มีความรู้ด้านกฎหมายเป็นประโยชน์เพิ่มเติมเพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างเหมาะสม สรุปรวมถึงหลายด้านของหน้าที่และความรับผิดชอบของผู้ชำนาญการในการสนับสนุนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในการตัดสินใจและการปฏิบัติหน้าที่ของตน

4.3 ผู้ช่วยดำเนินงาน ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร มีหน้าที่ความรับผิดชอบตามที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกำหนดได้แก่

1. รับเรื่องราวร้องทุกข์จากประชาชนที่เกิดจากความขัดแย้งระหว่างบุคคล องค์กร หน่วยงานภาครัฐ การร้องเรียนกรณีต่าง ๆ หรือข้อพิพาททางกฎหมาย คัดกรองข้อร้องเรียนและนำเสนอต่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเพื่อกำหนดแนวทางแก้ไขต่อไป ประสานงานกับหน่วยงานราชการและอื่น ๆ

2. ประสานงานกับหน่วยงานราชการและหน่วยงานอื่น ๆ เพื่อดำเนินการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนให้กับประชาชน ติดตามความคืบหน้าและรายงานต่อผู้บังคับบัญชาว่าข้อร้องเรียนได้รับการดำเนินการหรือยัง

3. นำเสนอโครงการต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์กับประชาชนให้กับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร วางแผนและดำเนินการโครงการที่เน้นการเปลี่ยนแปลงที่สามารถนำไปประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชน

4. การรับส่งข้อมูล ข่าวสาร และเอกสารประชาสัมพันธ์ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและข้อมูลข่าวสารของพรรคมีความสำคัญในการเปิดเผยข้อมูลที่มีมูลค่าแก่ประชาชนเพื่อให้สามารถมีส่วนร่วมในการตัดสินใจด้านการเมืองได้อย่างมีหลักเกณฑ์และทันสมัย ข้อมูลที่ถูกต้อง เป็นปัจจุบัน และเชื่อถือได้จึงเป็นสิ่งสำคัญ มีหลายช่องทางในประชาสัมพันธ์ เช่น

- การประกาศผ่านหอกระจายเสียงประจำชุมชน ผ่านก้านั้น ผู้ใหญ่บ้าน หรือประธานชุมชนที่ได้รับมอบหมาย

- การโฆษณาและประชาสัมพันธ์ผ่านแอปพลิเคชัน เพจเฟซบุ๊ก หรือระบบสารสนเทศ ใช้เทคโนโลยีในการเผยแพร่ข้อมูลในแพลตฟอร์มออนไลน์

- การโฆษณาและประชาสัมพันธ์ผ่านวิทยุกระจายเสียงประจำอำเภอ/ตำบล การใช้วิทยุเพื่อสื่อถึงประชาชนในระดับท้องถิ่น

- การแพร่ภาพผ่านรายการโทรทัศน์ ใช้สื่อเพื่อส่งต่อข้อมูลและข่าวสาร

- การใช้รถประกาศประชาสัมพันธ์ การเคลื่อนที่ในชุมชนเพื่อสื่อถึงประชาชน

- การจัดนิทรรศการ/บอร์ดประชาสัมพันธ์ การสร้างพื้นที่สาธารณะในที่ทำการพรรคสำหรับบริการสื่อสาร

- สิ่งพิมพ์ แผ่นพับ ใบปลิว การใช้สื่อพิมพ์เพื่อเผยแพร่ข้อมูลในรูปแบบต่าง ๆ

ทั้งนี้ ผู้ช่วยดำเนินงานจะต้องทำการสำรวจพื้นที่เพื่อเลือกใช้ช่องทางที่เหมาะสม เพื่อให้ข้อมูลถูกต้อง มีประสิทธิภาพ และเข้าถึงได้สะดวก การทำงานนี้จะช่วยลดการสิ้นเปลืองทรัพยากรและทำให้ประชาชนเข้าใจข้อมูลได้ง่ายขึ้น การเป็นไปในทางนี้จะช่วยให้ประชาชนมีสิทธิ์และสามารถมีส่วนร่วมในการตัดสินใจทางการเมืองโดยไม่สูญเสียสิทธิ์ในการแสดงความคิดเห็น

5. การริเริ่มโครงการต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อประชาชน การเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับโครงการที่กำลังดำเนินการ เพื่อให้ประชาชนทราบและมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การทำประชาคมและแบบสำรวจความพึงพอใจเพื่อเข้าใจความต้องการของประชาชนในพื้นที่

6. เสนอแนะให้คำปรึกษากับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร การรายงานสถานการณ์และเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างเป็นประจำ การเสนอแนะเพื่อพัฒนาชุมชนและเตรียมความพร้อมในการตอบสนองต่อสถานการณ์ฉุกเฉิน

7. ลงพื้นที่และเข้าร่วมกิจกรรมสาธารณะ การลงพื้นที่ให้ความรู้ การแบ่งปันข้อมูลที่เป็นประโยชน์ และการรณรงค์โครงการต่าง ๆ การเป็นตัวแทนแทนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในกิจกรรมต่าง ๆ ในกรณีที่ไม่สามารถเข้าร่วมได้

8. การติดต่อประสานงานและรับส่งข้อมูล การติดต่อประสานงานระหว่างสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ภายในและนอกพรรค ได้หลากหลายช่องทาง เช่น การเดินทางเพื่อขอข้อมูล การใช้แอปพลิเคชันไลน์ การรับส่งด้วยจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ และโทรศัพท์เคลื่อนที่

9. การติดต่อประสานงานกับผู้ช่วยดำเนินงานและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคการเมืองทุกพรรค การจัดกิจกรรม การฝึกอบรม และสัมมนาเพื่อเสริมสร้างความร่วมมือและความเข้าใจ การให้คำปรึกษา และขอรับการสนับสนุนต่าง ๆ จากพรรคการเมือง

10. การปฏิบัติหน้าที่อื่น ๆ การลงพื้นที่เพื่อตรวจสอบสถานการณ์ ปัญหา และความต้องการของประชาชน การเข้าร่วมกิจกรรมสาธารณะ การพูดคุย และการเป็นตัวแทนในกรณีที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไม่สามารถเข้าร่วมได้ การเป็นประธานงาน ประธานบวช หรือตัวแทนส่งพวงหรีดต่าง ๆ ตามความจำเป็น

กล่าวโดยสรุปได้ว่า บทบาทของผู้ปฏิบัติหน้าที่ติดตามสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในเชิงประจักษ์มีหลายด้านที่สำคัญ เช่น การติดตามการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร การเตรียมเอกสารและข้อมูล การเตรียมเอกสารที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมของสมาชิก การสื่อสาร การติดต่อสมาชิกเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลและความคิดเห็น การจัดการปัญหา และความไม่พอใจ การแก้ไขปัญหาหรือความไม่พอใจที่อาจเกิดขึ้น การทำงานร่วมกับคณะทำงาน การสนับสนุนและประสานงานกับบุคลากรสนับสนุน การติดตามนโยบายและกฎระเบียบ การตรวจสอบว่าสมาชิกปฏิบัติตามนโยบาย และกฎระเบียบ ผู้ปฏิบัติหน้าที่ติดตามต้องเป็นผู้ที่ทราบกฎระเบียบและนโยบายของรัฐสภาและรัฐบาลอย่างชัดเจน เพื่อให้การทำงานของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นไปอย่างเต็มประสิทธิภาพและโปร่งใส

นอกจากการศึกษารายละเอียดของบทบาทของผู้ปฏิบัติหน้าที่ติดตามสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตั้งแต่ปี 2544-ปัจจุบัน Sompong (2020) ยังได้อภิปรายถึงผลการศึกษาคำถามความแตกต่างของผู้ปฏิบัติหน้าที่ติดตามสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในอดีตจนถึงปัจจุบันในรายงานวิจัยเรื่องเดียวกันไว้ว่า

1. การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองและกฎหมายมีผลต่อการบริหารราชการและการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ตลอดจนการปรับเปลี่ยนเทคโนโลยีและรูปแบบการสื่อสารมีผลต่อการทำงานของผู้ปฏิบัติหน้าที่ติดตามสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

2. ความแตกต่างในภูมิหลังทางการเมือง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีภูมิหลังทางการเมืองที่ต่างกัน ทำให้มีวิธีการทำงานและคิดเห็นที่หลากหลาย การที่คนในช่วงอายุที่แตกต่างกันได้รับการคัดเลือกเป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่ติดตามสมาชิกสภา ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพของการทำงาน

3. การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการทำงาน ในปัจจุบัน การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการทำงานเป็นสิ่งสำคัญ การใช้สื่อโซเชียลมีเดียและเทคโนโลยีสารสนเทศทำให้การรายงาน การติดต่อ และการเข้าถึงข้อมูลเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

5. ความแตกต่างในแนวคิด สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในอดีตมักเน้นการยึดหลักรูปแบบการบริหารจัดการเก่า ในขณะที่สมาชิกรุ่นใหม่มักเน้นการให้ความสำคัญกับประสบการณ์ การศึกษา และการเข้าถึงประชาชน

6. การคัดเลือกผู้ปฏิบัติหน้าที่ติดตามสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร มีความแตกต่างกันระหว่างอดีตและปัจจุบัน ในอดีตการเลือกมักเน้นบุคคลที่มีคุณสมบัติและประสบการณ์ในปัจจุบันมีแนวโน้มที่จะเน้นคนที่มีความรู้และการศึกษา

7. การใช้เทคโนโลยีในการติดต่อ การใช้เทคโนโลยีสื่อสาร เช่น Line Facebook และสื่อโซเชียลมีเดียช่วยให้สามารถเข้าถึงประชาชนได้ง่ายขึ้น และเพิ่มความโปร่งใสในการทำงานของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร การศึกษาที่ทำให้เข้าใจความแตกต่างของผู้ปฏิบัติหน้าที่ติดตามสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรระหว่างอดีตและปัจจุบันเป็นประโยชน์มากในการพัฒนา และปรับปรุงกระบวนการทำงานของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในอนาคต

บทสรุป

กระแสโลกาภิวัตน์ และการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีสารสนเทศ ส่งผลให้สภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกประเทศเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับองค์กรทั้งภาครัฐและภาคเอกชนที่ต้องเพิ่มศักยภาพและความยืดหยุ่น ในการปรับเปลี่ยนเพื่อตอบสนองความต้องการของระบบที่เปลี่ยนแปลงไป ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ประเทศไทยได้เผชิญกับการเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านการเมืองและการบริหารราชการ ภาครัฐและเอกชนต่างปรับปรุงวิธีการบริหารและการปรับปรุงระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เข้ากับสถานการณ์ปัจจุบัน เช่นเดียวกับ พระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับรัฐสภา และสภาผู้แทนราษฎรได้มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้เหมาะสมกับสถานการณ์และสภาพแวดล้อมในปัจจุบัน จากการศึกษาข้อมูลพบว่า ประกาศสภาผู้แทนราษฎร เรื่องหลักเกณฑ์และวิธีการแต่งตั้งผู้ปฏิบัติหน้าที่ติดตามสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร มีมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2537 และดำเนินการปรับปรุงเรื่อยมาจนถึงฉบับปัจจุบัน ในปี 2554 และที่เพิ่มเติมถึงฉบับที่ 3 พ.ศ. 2556 และคาดว่าจะมีการปรับเปลี่ยนไปตามสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปในอนาคต

ในระหว่างปี พ.ศ. 2554-ปัจจุบัน บทบาทของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและผู้ปฏิบัติหน้าที่ติดตามสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้เพิ่มขึ้น และเปลี่ยนแปลงไปจากอดีตอย่างมีนัยสำคัญ โดยใช้กรอบแนวคิดการบริการสาธารณะแนวใหม่ (New public service: NPS) ในการอธิบาย ซึ่งเป็นแนวคิดที่อยู่บนพื้นฐานของค่านิยม ประชาธิปไตย (Value of Democracy) ความเป็นพลเมือง (Citizenship) และผลประโยชน์สาธารณะ (Public Interest) ประกอบกับการศึกษาระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้องบทบาทหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและผู้ปฏิบัติหน้าที่ติดตามสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตั้งแต่ปี พ.ศ. 2554 จนถึงปัจจุบัน

อนึ่ง บทบาทของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไม่เพียงแต่การเป็นตัวแทนของประชาชนตามกฎหมายเท่านั้น แต่ยังรวมถึงภาระงานที่เป็นกิจกรรมภายในสภาและภายนอกสภาอีกมากมายหลายด้าน จึงมีความจำเป็นต้องมีทีมงานเพื่อคอยสนับสนุน (ผู้เชี่ยวชาญ 1 คน ผู้ชำนาญการ 2 คน และผู้ช่วยดำเนินงาน 5 คน) ซึ่งในอดีตภารกิจหน้าที่ของผู้ปฏิบัติหน้าที่ติดตามสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไม่ได้มีการระบุ หรือกำหนดไว้ในระเบียบอย่างชัดเจน จึงทำให้ผู้ปฏิบัติหน้าที่ยังขาดความเข้าใจในขอบเขตงานที่ได้รับผิดชอบ เป็นการปฏิบัติตามนโยบายและคำสั่งของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ตามระเบียบรัฐสภาฉบับปัจจุบัน ได้มีการจัดส่งผู้ปฏิบัติหน้าที่ติดตามไปอบรมที่สถาบันพระปกเกล้า เพื่อเพิ่มความรู้และนำมาปรับใช้ในการทำงาน ทำนองเดียวกันในอดีต การเข้าถึงข้อมูล และการรับทราบร้องทุกข์ของประชาชนมีความล่าช้า แต่ปัจจุบันได้มีการนำเทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนงาน สื่อโซเชียลมีเดียได้ถูกนำมาใช้ร่วมกับการปฏิบัติงาน ผู้ช่วยดำเนินงานสามารถรายงานปัญหาหรือผลการปฏิบัติงานให้กับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ประชุมได้โดยทันที และยังสามารถส่งหลักฐานในรูปภาพหรือคลิปวิดีโอเพื่อรับทราบ และแก้ไขปัญหาได้อย่างรวดเร็ว มีการรายงานข้อมูลข่าวสาร และประชาสัมพันธ์ผ่านทางโซเชียลมีเดีย เพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลได้จากประกาศของ

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร รวมถึงการใช้เพจเฟซบุ๊กเป็นสื่อกลางในการประชาสัมพันธ์ การปรับตัวของผู้ปฏิบัติหน้าที่ติดตามสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในการใช้เทคโนโลยีและการปฏิบัติหน้าที่ทั้งในและนอกสภาสามารถตอบสนองต่อความต้องการและปัญหาของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

Reference

- Constitution of the Kingdom of Thailand, B.E. 2560. (2017). (6 April 2017). *Government Gazette*. Volume 134, Chapter 40, Pages 1-90.
- Constitution of the Kingdom of Thailand, B.E. 2560. (2017). and Amendments (No. 1) (21 November 2021). *Government Gazette*. Volume 138, Chapter 76 A, pages 1-4.
- Cooper, T. L. (1991). *An ethic of citizenship for public administration*. New Jersey: Prentice Hall.
- Denhardt, R. B., Denhardt, J. V. (2003). *The new public service: An approach to reform*. International Review of Public Administration.
- Denhardt, Janet V., Denhardt, Robert. B. (2007). *The New Public Services (Expanded Edition): Serving not Steering*. Armonk, New York: M.E.Sharpe.
- Parliament. (2011). *parliamentary regulations on the appointment of persons to perform duties which will be beneficial to the performance of the National Assembly House of Representatives senator Member of the House of Representatives Members of the Senate and Commissioners of the House of Representatives or the Senate, 2011, and amendments No. (2) 2012, No. (3) 2013*.
- Kangsanan, K. (2003). *Values and analysis of public policy*. Journal of the King Prajadhipok's Institute, Year 1, Issue 2 (2003), pages 45-56. Retrieved on February 2, 2022, from: <https://kpi-lib.com/library/en/books/kpibook-5801/>
- Maesschalck, J. (2004). *The impact of new public management reforms on public servants' ethics: Towards a theory*. Public administration.
- Ruscio, K. P. (1994). *Policy cultures: The case of science policy in the United States*. Science, technology, & human values, 19(2), 205-222.
- Sompong, S. (2020). *Characteristics of those performing duties in accompanying members of the House of Representatives towards Perform excellent work*. Office of the Secretariat of the House of Representatives. Retrieved on February 2, 2022, from <https://dl.parliament.go.th/backoffice/viewer2300/web/previewer.php>.
- Wattanasin, C. (2013). *Efficiency of management*. Bangkok: Pimluck.

การวิจัยด้านธุรกิจการบินโดยใช้เทคนิคเดลฟาย

DELPHI TECHNIQUE IN AVIATION RESEARCH

นิสรา แพทย์รังษี¹, สมบัติ ทีฆทรัพย์², วัฒนา ทนงค์แพ่ง³

Nisara Paethrangsri¹, Sombat Teekasap², Wattana Tanongpang³

คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี^{1,3}

มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา²

Email : nisara_p@rmutt.ac.th¹

Received 4 August 2022; Revised 29 December 2022; Accepted 24 December 2023.

บทคัดย่อ

การวิจัยอนาคตในสถานการณ์ที่มีความผันผวนและคาดไม่ถึงเป็นความท้าทายอย่างมากของนักวิจัย โดยทั่วไปการใช้ทฤษฎีใดทฤษฎีหนึ่งหรือการจำลองสถานการณ์แบบง่ายไม่สามารถให้คำตอบที่ถูกต้องหรือเหมาะสมได้ การวิจัยโดยใช้เทคนิคเดลฟายจะช่วยแก้ปัญหาความเชื่อมั่นได้ถ้าดำเนินการวิจัยอย่างรอบคอบ โดยใช้ผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องโดยตรง และสรุปผลโดยไม่ลำเอียง วิธีการวิจัยแบบนี้ไม่ใช่สถิติที่ซับซ้อน ใช้เวลาไม่มาก และต้นทุนต่ำ บทความวิชาการนี้ ผู้เขียนมุ่งนำเสนอ 1) หลักการและวิธีดำเนินการตามเทคนิคเดลฟาย 2) ตัวอย่างงานวิจัยด้านธุรกิจการบินด้วยเทคนิคเดลฟายที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ต่อไป ผลการศึกษาพบว่า การวิจัยด้วยเทคนิคเดลฟายแบ่งออกได้เป็น 2 รูปแบบ คือ แบบดั้งเดิมและแบบปรับปรุง การวิจัยด้วยเทคนิคนี้เหมาะที่จะนำผลการวิจัยไปใช้ในการวางแผนการตัดสินใจหรือวางแผน การดำเนินการในอนาคต ควรใช้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 17 คนขึ้นไปเพื่อลดอัตราความคลาดเคลื่อน องค์ความรู้จากบทความนี้สามารถนำไปใช้ในการหาสารสนเทศจากการสำรวจความคิดเห็นเพื่อใช้กับงานเฉพาะทาง ทั้งงานวิจัยอนาคตและงานวิชาการลักษณะอื่น เนื่องจากการวิจัยโดยใช้เทคนิคเดลฟายเป็นกระบวนการที่นำไปสู่การสำรวจและกลั่นกรองความคิดเห็นแบบมีโครงสร้างที่ดี ทั้งจากผู้เชี่ยวชาญในกลุ่มที่มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันและที่มีความขัดแย้งกัน

คำสำคัญ : เทคนิคเดลฟาย; การวิจัยอนาคต; ธุรกิจการบิน; การวิจัยด้านธุรกิจการบิน

Abstract

Future research under turbulent and un-expectation situations is a high challenge for researchers. Single theory or simple simulation techniques, typically, cannot give a correct and appropriate result. Delphi Research Technique can help to solve these problems if undertaken with care, selecting direct involving experts, and un-bias conclusions. This type of research deploys rough statistical calculations, which are unsophisticated, it doesn't take much time and the cost is low. This academic article aims to present 1) principles and methods for implementing the Delphi technique, 2) examples of aviation business research that can be used further. Results of the study found that there are two categories of research that use the

Delphi technique: classic and modified. This method of study is appropriate for applying research findings to decision-making or operational planning. It is recommended to use a team of at least 17 specialists to lower the error rate. Body of knowledge from this article can be utilized to find information from opinion surveys for use in particular tasks. Both for upcoming studies and other academic projects. This is because the research conducted with the Delphi technique results in a well-structured and opinion filtering procedure. Because data were from both experts in groups that have good relationships with each other and those that have conflicts.

Keywords: Delphi technique; Future research; Aviation business; Aviation research

บทนำ

เทคนิคเดลฟายเป็นวิธีการหาฉันทามติจากข้อมูลความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ เพื่อใช้วิเคราะห์ ประเมินสถานการณ์ วางแผน และสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับสถานการณ์อนาคตในเชิงลึกที่มีการเปลี่ยนแปลง ตลอดเวลา วัตถุประสงค์สำคัญของการวิจัยที่ใช้เทคนิคเดลฟายก็คือ เพื่อทราบ ตระหนัก และตัดสินใจ ดำเนินงานปรับปรุงสิ่งที่เกิดขึ้น โดยเฉพาะกรณีที่ต้องบริหารเชิงกลยุทธ์ในการควบคุมการเปลี่ยนแปลง การ กำหนดทางเลือก และวิธีปฏิบัติที่เหมาะสม เช่น การศึกษาแนวโน้มการพัฒนาเทคโนโลยีเครือข่ายไร้สายในอีก 10 ปีข้างหน้า หรือ แนวทางการพัฒนาการเรียนการสอน ออนไลน์ด้วยบทเรียน e-Learning ในมหาวิทยาลัย เป็นต้น

วิธีวิจัยเพื่อพยากรณ์สถานการณ์ในอนาคตมีหลายวิธี ส่วนใหญ่มีหลักการที่คล้ายคลึงกัน ส่วนที่ แตกต่างกันก็คือกระบวนการและรายละเอียด ที่สำคัญ มีอยู่ 3 วิธีคือ 1) การคาดการณ์แนวโน้ม (Trend Projection)

2) การเขียนภาพอนาคต (Scenario Writing) และ 3) การหารือกับผู้เชี่ยวชาญ (Consulting Experts)

วิธีการให้ผู้เชี่ยวชาญสำคัญที่เกี่ยวข้องหลายคนตอบแบบสอบถามเป็นรายบุคคลอย่างอิสระ ใน ประเด็นที่เจาะจง และถามซ้ำ 3 ถึง 4 รอบ เพื่อสรุปหาฉันทามติ หรือข้อค้นพบที่มีความชัดเจนและถูกต้องใน ประเด็นที่ศึกษา เรียกว่า “เทคนิคเดลฟาย” ซึ่งพัฒนาขึ้นโดยเฮลเมอร์ (Helmer) และดัลกี (Dalkey) ในปี ค.ศ. 1963 และเผยแพร่บทความเรื่อง “An Experimental Application of the Delphi Method to the Use of Experts” เพื่อพยากรณ์อนาคตทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในปี ค.ศ. 1963 วิธีการนี้ได้รับความนิยมอย่างแพร่หลาย เนื่องจากสามารถศึกษาในประเด็นเฉพาะอย่างลึกซึ้งและมีความน่าเชื่อถือสูง (Ducanis, 1970; Dalkey & Helmer, 1963) เนื่องจากเป็นความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีการกลั่นกรอง อย่างรอบคอบ ปราศจากการชี้นำทางความคิดจากผู้อื่น ทั้งในเชิงการเผชิญหน้าโดยตรงหรือโดยกลุ่ม การ ดำเนินการสามารถทำในสถานที่และเวลาที่สะดวก ปัจจุบันมีการประยุกต์ใช้เทคนิคนี้ในการวิจัยทุกศาสตร์ ทั้ง วิทยาศาสตร์ สังคมศาสตร์ และมนุษยศาสตร์ (Rasp Jr., 1973; Dalkey & Helmer, 1963; Sriprasart, 1980; Rukpolmuang, 1992) เทคนิคเดลฟายสามารถนำไปใช้ในการหาสารสนเทศจากการสำรวจ ความคิดเห็นเพื่อใช้กับงานเฉพาะทางที่ไม่ใช่การวิจัยอนาคตด้วย เช่น การสำรวจเพื่อค้นหาสาเหตุของปัญหาที่ ซับซ้อน การกำหนดนโยบายในสถานการณ์ผันผวน การตัดสินใจในสภาพไม่ปกติ และการกำหนดมาตรฐาน เป็นต้น เทคนิคเดลฟายเป็นกระบวนการสำรวจและกลั่นกรองความคิดเห็นแบบมีโครงสร้างได้ดี ทั้งจาก

ผู้เชี่ยวชาญในกลุ่มที่มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันและที่มีความขัดแย้งกัน ผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนมีโอกาสพิจารณาคำตอบเดิมของตนเองเทียบกับการประมวลความคิดเห็นของกลุ่มในลักษณะข้อมูลป้อนกลับ ซึ่งสำคัญมากในกรณีที่มีความเห็นไม่สอดคล้องกันอย่างเด่นชัดระหว่างสมาชิกของกลุ่ม (Linstone & Turoff, 1975; Dalkey, Brown & Cochran, 1969)

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

- 1) เพื่อนำเสนอหลักการและวิธีดำเนินการตามเทคนิคเดลฟาย
- 2) เพื่อระบุตัวอย่างงานวิจัยด้านธุรกิจการbinที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ต่อไป

ลักษณะทั่วไปของการวิจัยด้วยเทคนิคเดลฟาย

การวิจัยด้วยเทคนิคเดลฟายแบ่งออกได้เป็น 2 รูปแบบ คือ แบบดั้งเดิมและแบบปรับปรุงซึ่งเกิดจากความพยายามในการลดเวลาในการหามติจากเสียงข้างมากให้เร็วที่สุด (Dalkey, 1971) ในการเก็บข้อมูลแบบดั้งเดิมมักเริ่มต้นด้วย การใช้คำถามปลายเปิดและกระทำซ้ำด้วยคำถามปลายปิดหลายรอบ ซึ่งจะทำให้ผู้เชี่ยวชาญเกิดความเบื่อหน่าย เพราะถูกรบกวนมากเกินไป ส่งผลให้อัตราการตอบกลับลดลง ข้อมูลที่ได้จึงไม่ค่อยมีความหลากหลาย คำตอบที่ได้มักมุ่งเข้าหาค่ากลาง จึงทำให้ต้องยุติกระบวนการวิจัยด้วยเทคนิคเดลฟายโดยเร็ว ปัญหาเหล่านี้จึงทำให้มีผู้พัฒนาปรับปรุงข้อดีจากการวิจัยด้วยเทคนิคเดลฟายแบบดั้งเดิมให้สามารถใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ลักษณะทั่วไปของเทคนิคเดลฟาย มีดังนี้

1. เป็นวิธีการที่มุ่งแสวงหาข้อมูลจากความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้อย่างลึกซึ้งซึ่งในประเด็นที่ทำการศึกษา โดยใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยกำหนดขึ้นในแต่ละรอบ ความน่าเชื่อถือของข้อค้นพบจะขึ้นอยู่กับ การเลือกผู้เชี่ยวชาญที่เหมาะสม และความเหมาะสมของคำถามในแต่ละรอบ
2. เป็นวิธีที่พยายามสร้างระบบให้ผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ ปราศจากอิทธิพลของผู้เชี่ยวชาญอื่น ผู้เชี่ยวชาญจะไม่ทราบว่ากลุ่มผู้เชี่ยวชาญประกอบด้วยใครบ้าง ไม่มีการประชุมร่วมกัน และผู้เชี่ยวชาญจะไม่ทราบความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญท่านอื่น
3. เป็นวิธีการที่ใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญ เพื่อหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้าโดยตรงของผู้เชี่ยวชาญ ผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนจะต้องตอบแบบสอบถามครบทุกขั้นตอน 3 - 4 รอบ เพื่อให้ได้ความคิดเห็นที่ถูกต้องและเชื่อถือได้ โดยทั่วไป รอบแรกมักเป็นแบบสอบถามแบบปลายเปิดในการรวบรวมแนวคิด รอบต่อไปจะเป็นแบบสอบถามแบบปลายปิด และใช้แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประเมินค่าในรอบสุดท้าย
4. ในแต่ละรอบ ผู้วิจัยจะขอให้ผู้เชี่ยวชาญกลั่นกรองและตอบแบบสอบถามอย่างละเอียดและรอบคอบ เพื่อให้ได้คำตอบที่ถูกต้องชัดเจน ผู้วิจัยสรุปความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญแต่ละข้อ ทั้งที่เห็นสอดคล้องและไม่สอดคล้องกันในรูปของสถิติ แล้วนำกลับไปนำเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญทราบและขอให้พิจารณาว่า จะยืนยันคำตอบเดิมหรือจะเปลี่ยนแปลงคำตอบใหม่พร้อมระบุเหตุผล
5. การวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับการวิจัยด้วยเทคนิคเดลฟาย จะใช้สถิติเบื้องต้น เช่น การวัดแนวโน้มเข้าสู่ส่วนกลาง ได้แก่ ฐานนิยม มัธยฐาน ค่าเฉลี่ย และการวัดการกระจายของข้อมูล

ลักษณะของการวิจัยด้วยเทคนิคเดลฟาย มีดังนี้

1. เป็นการศึกษาความเป็นไปหรือศึกษาแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นในอนาคต เพื่อใช้ในการวางแผนการบริหารจัดการและการตัดสินใจ
2. เป็นปัญหาที่ไม่อาจหาคำตอบที่ถูกต้องแน่นอนได้ แต่มีผู้เชี่ยวชาญในสาขาที่เกี่ยวข้องมากพอ

3. เป็นปัญหาที่ต้องศึกษาจากความคิดเห็นหลายด้านจากผู้เชี่ยวชาญ ที่มีความรู้ ทักษะ และประสบการณ์เพียงพอ

4. เป็นการประมวลความคิดเห็นอิสระของผู้เชี่ยวชาญแต่ละคน โดยปราศจากอิทธิพลของผู้ใด

5. สามารถดำเนินการได้ในเวลา หรือสถานที่ที่เหมาะสม

องค์ประกอบที่ทำให้การวิจัยด้วยเทคนิคเดลฟายประสบความสำเร็จ มีดังนี้

1. ผู้วิจัยจะต้องมีเวลาและกลยุทธ์ที่ดีในการส่งและรับคืนแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญตอบหลายรอบ ปัญหาที่พบบ่อยคือความล่าช้าที่เกิดจากการที่ผู้เชี่ยวชาญและตัวผู้วิจัยเอง

2. ต้องมีผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ความสามารถในสาขาอย่างแท้จริง มีความสนใจในเรื่องที่ศึกษา และเต็มใจให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม 3 - 4 รอบ (ผู้วิจัยจะต้องแจ้งให้กับผู้เชี่ยวชาญทราบก่อนเริ่มงาน) เพื่อให้ได้คำตอบที่ถูกต้องและน่าเชื่อถือ ควรใช้ผู้เชี่ยวชาญมากกว่า 17 คน (Boonorn, 1979)

3. แบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บข้อมูลจะต้องมีคุณภาพและมีความเที่ยงตรง รวมทั้ง วัตถุประสงค์ตรงตามความต้องการ เข้าใจง่าย ชัดเจนและง่ายต่อการตอบ นอกจากนี้ ยังควรเว้นระยะในการส่งแบบถามไปยังกลุ่มผู้เชี่ยวชาญแต่ละรอบไม่ให้ห่างนานเกินไป เนื่องจากอาจมีผลทำให้ผู้เชี่ยวชาญลืมหุผลของการตอบในรอบที่ผ่านมาได้

4. ผู้วิจัยจะต้องมีการเตรียมตัวและดำเนินการดังนี้

4.1 จะต้องทำความเข้าใจในกระบวนการวิจัยด้วยเทคนิคเดลฟายอย่างละเอียด เพื่อให้การวางแผนการเก็บรวบรวมข้อมูลในแต่ละรอบเป็นไปตามกำหนดและมีประสิทธิภาพ

4.2 มีเวลาเพียงพอในการส่งและเก็บแบบสอบถาม มีกลยุทธ์ในการติดตามหรือทวงถามแบบสอบถามที่ได้ผล รวมทั้งสามารถติดต่อสื่อสารกับผู้เชี่ยวชาญได้โดยไม่ย่อท้อ ซึ่งโดยทั่วไปการวิจัยด้วยเทคนิคเดลฟาย จะใช้เวลาน้อยกว่าการวิจัยประเภทอื่น

4.3 มีความละเอียดรอบคอบในการพิจารณาคำตอบ โดยให้ความสำคัญในคำตอบที่ได้รับอย่างเท่าเทียมกันโดยไม่มีความลำเอียง แม้ว่าบางข้อจะมีผู้เชี่ยวชาญบางคนจะไม่ตอบก็ตาม รวมทั้งสามารถดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผลได้อย่างถูกต้อง

กระบวนการวิจัยด้วยเทคนิคเดลฟาย

กระบวนการวิจัยด้วยเทคนิคเดลฟาย มีขั้นตอนดังนี้

1. กำหนดประเด็นปัญหาของการวิจัย ประเด็นปัญหาของการวิจัยด้วยเทคนิคเดลฟาย ควรเป็นปัญหาที่ไม่มีคำตอบถูกต้อง และสามารถทำวิจัยได้โดยอาศัยมติจากผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับอนาคต เพื่อนำผลจากการวิจัยไปใช้ในการวางแผนการตัดสินใจหรือวางแผนการดำเนินการโดยเฉพาะทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

2. คัดเลือกผู้เชี่ยวชาญ ผู้เชี่ยวชาญที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยด้วยเทคนิคเดลฟาย จะต้องเป็นผู้ที่รู้จริงและมีความเชี่ยวชาญในสาขาที่ผู้วิจัยสนใจศึกษา นอกจากนี้ ยังจะต้องคัดเลือกเฉพาะผู้เชี่ยวชาญที่ยินดีเสียสละเวลาให้ สามารถตอบแบบสอบถามได้จนเสร็จสิ้นกระบวนการวิจัย และสามารถติดต่อได้สะดวก

3. ไม่มีข้อกำหนดที่แน่นอนว่ามีควรจำนวนผู้เชี่ยวชาญเท่าใด แต่จากผลการประชุมประจำปีของ California Junior Colleges Association เมื่อปี พ.ศ. 2514 ได้ข้อสรุปว่า ถ้าใช้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 17 คนขึ้นไป อัตราความคลาดเคลื่อนจะน้อยมากและค่อนข้างคงที่ (Skulmoski et al., 2007) อย่างไรก็ตามหากต้องการความถูกต้องในระดับ 0.95 ก็สามารถใช้ผู้เชี่ยวชาญประมาณ 11 ท่านก็ได้ ความสัมพันธ์ของความถูกต้องกับจำนวนผู้เชี่ยวชาญจะเป็นดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ความถูกต้องของผลวิจัยจากจำนวนผู้เชี่ยวชาญที่ใช้ในการวิจัยด้วยเทคนิคเดลฟาย

จำนวนผู้เชี่ยวชาญ	ช่วงความคลาดเคลื่อน	ความถูกต้อง
1 – 5	1.02 – 0.70	0.50
5 – 9	0.70 – 0.58	0.88
9 – 13	0.58 – 0.54	0.96
13 – 17	0.54 – 0.50	0.96
17 – 21	0.50 – 0.48	0.98
21 – 25	0.48 – 0.46	0.98
25 – 28	0.46 – 0.44	0.98

เครื่องมือการวิจัยในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยด้วยเทคนิคเดลฟายก็คือแบบสอบถาม การเก็บข้อมูลแบ่งออกเป็น 3 - 4 รอบ ขึ้นอยู่กับการสรุปผลการสำรวจแต่ละรอบ โดยทั่วไป จะใช้เวลาในการส่งและตอบกลับแบบสอบถามแต่ละรอบไม่เกิน 2 สัปดาห์ ดังนั้น การวิจัยด้วยเทคนิคเดลฟายทั้งกระบวนการจะใช้เวลาประมาณ 2 - 3 เดือน ในแต่ละรอบประกอบด้วยแบบสอบถามแบบ ดังนี้

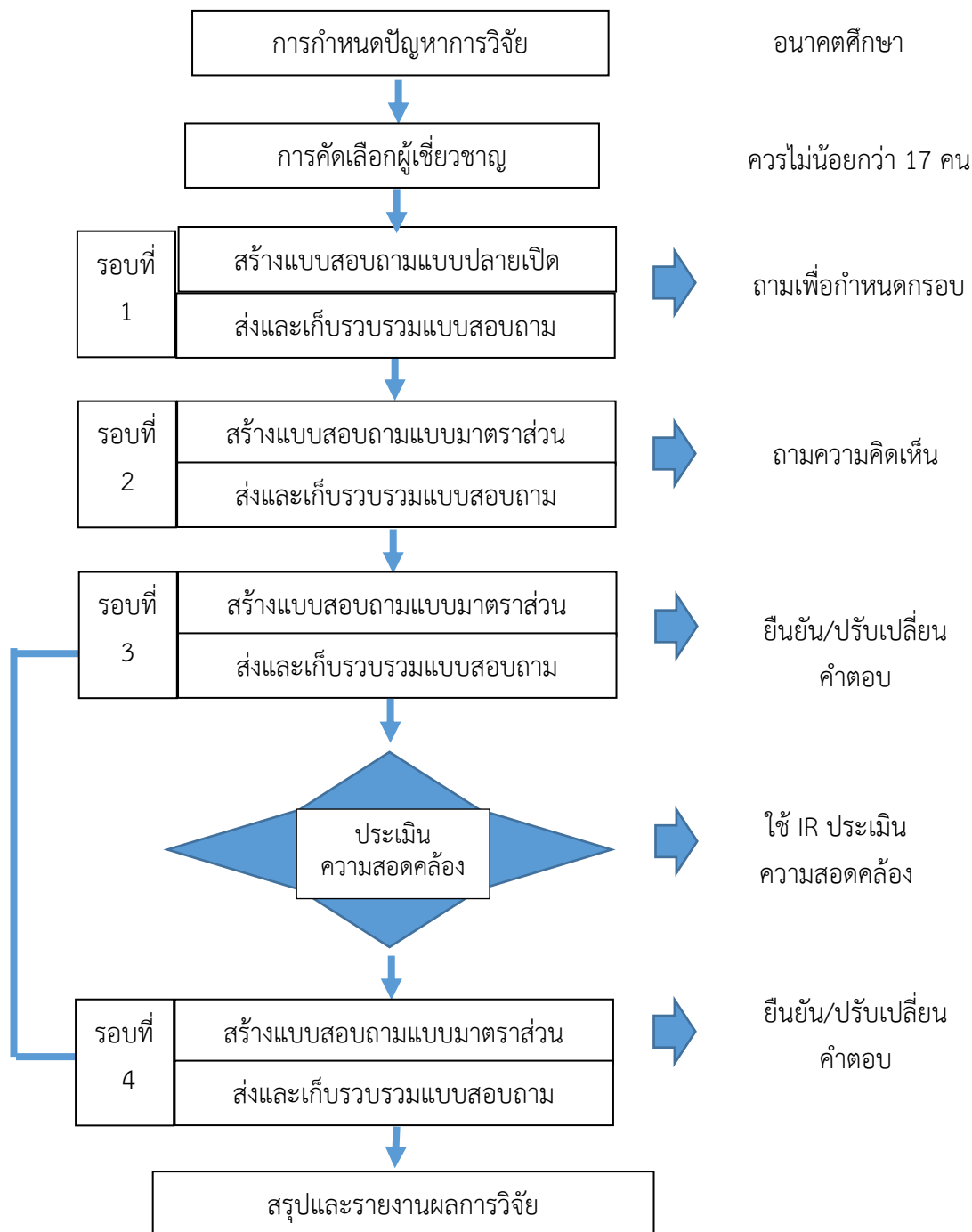
รอบที่ 1 จะเป็นแบบสอบถามแบบปลายเปิด (Opened End) ซึ่งเป็นการถามอย่างกว้าง ๆ ให้ครอบคลุมประเด็นปัญหาของการวิจัย จากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญแต่ละคน กำหนดเวลาในการส่งแบบสอบถามกลับคืนภายในเวลา 2 สัปดาห์ ผู้วิจัยจะต้องรวบรวมความคิดเห็นและวิเคราะห์คำตอบโดยละเอียดแล้วนำมาสังเคราะห์เป็นประเด็น เพื่อกำหนดกรอบของปัญหาในรอบต่อไป

รอบที่ 2 ใช้แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประเมินค่า ที่พัฒนาจากคำตอบของแบบสอบถามในรอบที่ 1 รวบรวมความคิดเห็นที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญทั้งหมดเข้าด้วยกัน ตัดข้อมูลที่ซ้ำซ้อนกันออก จากนั้นจึงสร้างแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) และส่งกลับไปยังผู้เชี่ยวชาญกลุ่มเดิมอีกครั้งหนึ่ง เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญออกความคิดเห็นในลักษณะของการจัดระดับความสำคัญ ในคำถามแต่ละข้อ รวมทั้งระบุเหตุผลที่เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยลงในช่องว่างท้ายข้อความ นอกจากนั้น ยังสามารถเขียนคำแนะนำเพิ่มเติมได้อีกด้วย สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลของแบบสอบถามรอบนี้ส่วนใหญ่จะหาค่ามัธยฐาน ฐานนิยม หรือพิสัยระหว่างควอไทล์หรือค่า IR (Interquartile Range)

รอบที่ 3 ใช้แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประเมินค่า ที่พัฒนาจากคำตอบจากแบบสอบถามรอบที่ 2 โดยพิจารณาจากค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ ถ้าพบว่าผลสรุปความคิดเห็นมีค่า IR น้อย แสดงว่าความคิดเห็นสอดคล้องกัน สามารถสรุปความได้ แต่ถ้าค่า IR มีค่ามาก แสดงว่าความคิดเห็นยังกระจัดกระจาย ยังไม่สามารถสรุปความได้ จะต้องสร้างแบบสอบถามฉบับใหม่เพื่อการสำรวจในรอบที่ 3 โดยเฉพาะในประเด็นที่ไม่สอดคล้องกัน ส่งแบบสอบถามที่สร้างขึ้นใหม่ และผลสรุปในรอบ 2 ให้เป็นข้อมูลป้อนกลับที่ชัดเจน แสดงค่า IR และเขียนเครื่องหมายแสดงตำแหน่งคำตอบของผู้เชี่ยวชาญผู้นั้น เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญผู้ทำหน้านั้นพิจารณาว่าจะยืนยันคำตอบเดิมหรือเปลี่ยนแปลงคำตอบใหม่ การเก็บข้อมูลรอบที่ 3 นี้จึงมีความสำคัญมาก เนื่องจากการยืนยันคำตอบของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญในประเด็นคำถามเดิม ผู้วิจัยจะต้องมีความรอบคอบและไม่มีอคติ วิเคราะห์ข้อมูลและการระบุตำแหน่งที่ผู้เชี่ยวชาญทุกท่านที่ตอบแบบสอบถามในรอบที่ 2 ที่ผ่านมา

รอบที่ 4 ใช้แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประเมินค่า กระทำตามขั้นตอนเดียวกันกับรอบที่ 3 ถ้าความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญสอดคล้องกัน (ค่า IR น้อย) ก็จะสามารถยุติและสรุปผลการวิจัยได้ โดยทั่วไปความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ในรอบที่ 3 และรอบที่ 4 จะมีความแตกต่างกันน้อยมาก ดังนั้น จึงอาจจะสรุปผลการวิจัยได้ตั้งแต่รอบที่ 3 แล้ว เมื่อพบว่าค่า IR ของทุกข้อคำถามมีค่าน้อย (Sekayi & Kennedy, 2017)

ภาพที่ 1 แสดงกระบวนการวิจัยด้วยเทคนิคเดลฟาย โดยเริ่มตั้งแต่การคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญ (Selection of participants) สร้างแบบสอบถามและส่งให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินในรอบที่ 1 ถึง 3 หลังจากประเมินความสอดคล้อง สร้างแบบสอบถามแบบมาตราส่วนและส่งให้ผู้เชี่ยวชาญยืนยันหรือปรับเปลี่ยนคำตอบอีกครั้ง ก่อนนำผลที่ได้มาสรุปและเขียนรายงานผลการวิจัย

ภาพที่ 1: กระบวนการวิจัยด้วยเทคนิคเดลฟาย

การสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล

หลังจากได้คำตอบจากผู้เชี่ยวชาญที่สอดคล้องกัน จากแบบสอบถามรอบที่ 3 หรือรอบที่ 4 แล้ว ผู้วิจัยก็จะสามารถสรุปคำตอบจากแบบสอบถามที่ได้ที่ละประเด็นเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ต่อไป

ข้อดีของการวิจัยด้วยเทคนิคเดลฟาย มีดังนี้

1. ผลการวิจัยมีความน่าเชื่อถือมาก เนื่องจากเป็นข้อสรุปจากความคิดเห็นที่อิสระของผู้เชี่ยวชาญที่มีความเชี่ยวชาญในประเด็นที่ศึกษาโดยปราศจากอิทธิพลทางความคิดของบุคคลอื่นหรือกลุ่ม และกลั่นกรองอย่างรอบคอบ (Brady, 2015)
 2. ใช้เวลาในการวิจัยน้อย การดำเนินการแต่ละรอบจะใช้เวลาประมาณ 2 สัปดาห์ จึงใช้เวลาทั้งกระบวนการประมาณ 2-3 เดือน ซึ่งเป็นวิธีวิจัยที่ใช้เวลาน้อย
 3. ใช้งบประมาณในการวิจัยน้อย เนื่องจากรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม ทำให้ประหยัดค่าใช้จ่ายลงไปได้มาก ในปัจจุบันยังมีความสะดวกมากขึ้น เนื่องจากสามารถใช้ติดต่อสื่อสารผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์
 4. ทำการวิจัยได้ทุกที่ทุกเวลา สามารถเก็บข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญที่อยู่ใดก็ได้ในเวลาที่เหมาะสม
 5. การดำเนินการไม่ซับซ้อน ผู้วิจัยสามารถทราบลำดับความสำคัญของข้อมูล และทราบเหตุผลในการตอบ รวมทั้งความสอดคล้องของความคิดเห็นในแต่ละประเด็น
 6. ใช้สถิติพื้นฐานเพียงค่าเฉลี่ย มัธยฐาน และพิสัยระหว่างควอไทล์เท่านั้น
- ข้อควรระวังในการวิจัยด้วยเทคนิคเดลฟาย มีดังนี้

1. ต้องเลือกผู้เชี่ยวชาญในสาขาอย่างแท้จริง
2. ต้องหาวิธีการให้ผู้เชี่ยวชาญให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามตลอดกระบวนการวิจัย
3. ต้องวางแผนในการส่งและรับแบบสอบถามจากผู้เชี่ยวชาญ ให้สะดวกและรวดเร็ว
4. ต้องวิเคราะห์ข้อมูลอย่างรอบคอบ และปราศจากอคติ
5. ต้องศึกษาข้อมูลอย่างเพียงพอ โดยเฉพาะในรอบแรกซึ่งเป็นแบบสอบถามแบบปลายเปิด จะต้องครอบคลุมประเด็นปัญหาของการวิจัยทั้งหมด

การวิจัยด้วยเทคนิคเดลฟายเป็นการศึกษาอนาคตเพื่อใช้ในการตัดสินใจในการกำหนดนโยบาย วางแผน กำหนดกรอบการทำงาน และแนวทางการป้องกันปัญหาวิกฤติ และยังช่วยให้สามารถประเมินทางเลือกของนโยบายและการปฏิบัติ โดยวิเคราะห์ผลกระทบที่เป็นไปได้ในอนาคต และช่วยเพิ่มโอกาสในการคัดเลือกทางเลือกที่มีการนำเสนอไว้ นอกจากนี้ ยังสามารถใช้ประโยชน์ในการเตรียมบุคลากรอย่างมีประสิทธิภาพสำหรับอนาคตที่เปลี่ยนแปลงไป โดยคำนึงถึงเป้าหมายระยะยาวในอนาคต

การวิจัยด้วยเทคนิคเดลฟายยังเป็นเทคนิคทางด้านอนาคตศึกษาที่ดี ช่วยให้ผู้ที่เกี่ยวข้องเกิดการเรียนรู้ และตระหนักในการสร้างสรรค์เทคโนโลยีใหม่ ได้เพื่อนำไปใช้แก้ปัญหาในการบริหารจัดการ ปัจจุบันการวิจัยด้วยเทคนิคเดลฟายเกี่ยวข้องทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมากกว่าด้านอื่น เนื่องจากผลกระทบจากองค์ความรู้ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา

ตัวอย่างงานวิจัยที่ใช้เทคนิคเดลฟาย

งานวิจัยเรื่อง “An investigation of key competitiveness indicators and drivers of full-service airlines using Delphi and AHP techniques” เป็นการวิจัยเพื่อทำนายตัวบ่งชี้ความสามารถในการแข่งขันและปัจจัยขับเคลื่อนความสามารถในการแข่งขันของสายการบินแบบให้บริการเต็มรูปแบบในอนาคต การวิจัยใช้เทคนิคเดลฟายเป็นหลักและเสริมด้วยเทคนิค AHP โดยให้ผู้เชี่ยวชาญ 30 คนประเมิน แบ่งเป็น จากอุตสาหกรรมการบิน 15 คน จากหน่วยงานของรัฐ 7 คน และนักวิชาการอิสระ 8 คน เลือกผู้เชี่ยวชาญแบบเจาะจง ดำเนินการ 3 รอบ

รอบที่ 1 ใช้แบบสอบถามเชิงปริมาณ ให้ผู้เชี่ยวชาญให้คะแนนและจัดลำดับความสำคัญของตัวบ่งชี้ และปัจจัยขับเคลื่อนในการแข่งขันที่ระบุไว้

รอบที่ 2 ประเมินผลการจับคู่ความสำคัญด้วยโปรแกรม Expert Choice และให้ผู้เชี่ยวชาญกลุ่มเดิมยืนยันคำตอบ

และรอบที่ 3 ใช้ผู้เชี่ยวชาญจากสายการบิน 12 คน จากหน่วยงานรัฐบาล 3 คน และนักวิชาการ 3 คน รวมทั้งสิ้น 18 คน ประเมินคำตอบ

ผลการวิจัย พบว่า สายการบินที่ให้บริการเต็มรูปแบบต้องให้ความสำคัญกับตัวบ่งชี้ 12 ตัว คือ คุณภาพ ความปลอดภัย ราคา การเชื่อมต่อ การตรงเวลา ความถี่ของตารางการบิน การทำกำไร ผลกระทบและ บริการใหม่ ต้นทุน ส่วนแบ่งการตลาด ความภักดีลูกค้า และการเติบโตของรายได้ และต้องให้ความสำคัญกับ ปัจจัยที่ขับเคลื่อนความสามารถในการแข่งขัน 15 ปัจจัย เพื่อให้องค์กรสามารถแข่งขันได้ในอนาคต (S.A. Delbari et al., 2016)

งานวิจัยเรื่อง “การพัฒนา รูปแบบศักยภาพผู้บริหารระดับกลางเพื่อการแข่งขันในธุรกิจ อุตสาหกรรมการบิน” มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาองค์ประกอบของศักยภาพผู้บริหารระดับกลาง 2) สร้าง และพัฒนา รูปแบบศักยภาพผู้บริหารระดับกลาง และ 3) พัฒนาคู่มือการพัฒนา ศักยภาพผู้บริหารระดับกลาง การวิจัยใช้เทคนิคเดลฟาย เครื่องมือการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ แบบสอบถาม และแบบบันทึกการสนทนา กลุ่ม กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ ประกอบด้วยผู้บริหารและผู้เชี่ยวชาญในอุตสาหกรรมการบิน จำนวน 17 คน

รอบที่ 1 ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง

รอบที่ 2 ใช้แบบสอบถามปลายปิดแบบประมาณค่า 5 ระดับ

รอบที่ 3 ใช้แบบสอบถามของรอบที่ 2 โดยให้ผู้เชี่ยวชาญกลุ่มเดิมยืนยันคำตอบ

ผลการวิจัย พบว่า ศักยภาพผู้บริหารระดับกลาง ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ 1) ด้าน ธุรกิจอุตสาหกรรมการบิน ประกอบด้วย การกำหนดนโยบายธุรกิจ และการกำหนดกลยุทธ์ทางการตลาด 2) ด้านการจัดการองค์กร มี 4 องค์ประกอบ ได้แก่ การจัดและปรับโครงสร้างองค์กร การสร้างและปรับกลยุทธ์ การกำหนดและปรับแผนงาน และการประสานงานและสร้างพันธมิตร 3) ด้านคุณลักษณะการบริหารของผู้ นำ ประกอบด้วยองค์ประกอบ 5 ด้าน ได้แก่ การนำองค์กร คุณลักษณะส่วนบุคคล การสื่อสาร มนุษยสัมพันธ์ และ ภาวะผู้นำ (Prasatkeaw et al., 2020)

ตัวอย่างหัวข้องานวิจัยด้านธุรกิจการบินที่น่าสนใจ

- ✓ Scenarios for the aviation industry: A Delphi-based analysis for 2025 ([Linz](#), 2012)
- ✓ The prediction of air travel and aircraft technology to the year 2000 using the Delphi method. (Morley & Gerard, 1976)
- ✓ Door-to-door travel in 2035 – A Delphi study (Klugea, Ringbeck & Spinler, 2020)
- ✓ Global geographic reach: A Delphi study into the future of the airline industry (Ellis, 2017)
- ✓ Insights from a mixed-methods Delphi study into the global airline industry ([Ellis](#), 2022)
- ✓ The Delphi method as a research tool: an application in transportation and logistics systems evaluations (Dimitrijevic, et.al., 2012)

สรุปองค์ความรู้

บทความนี้ได้ข้อค้นพบที่สำคัญ คือ เทคนิคเดลฟายเป็นวิธีวิจัยเชิงบรรยายแบบไม่ทดลองที่เหมาะสมกับการศึกษาสภาพการณ์ในอนาคต โดยการสรุปความคิดเห็นที่สอดคล้องกันของผู้เชี่ยวชาญ เพียงอย่างเดียว เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลใช้แบบสอบถามแบบปลายเปิดในรอบแรกเพื่อสรุปประเด็น และใช้แบบสอบถามแบบมาตราวัดในรอบที่ 2 รอบที่ 3 และรอบที่ 4 (หากจำเป็น) จำนวนผู้เชี่ยวชาญที่ใช้ควรมีน้อยกว่า 17 คน การวิจัยด้วยเทคนิคเดลฟาย นิยมนำไปใช้กับการวิจัยในอนาคตทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี แต่ปัจจุบันมีการประยุกต์ใช้กับทุกศาสตร์

ขั้นตอนการวิจัยด้วยเทคนิคเดลฟาย เริ่มต้นด้วยการกำหนดปัญหาการวิจัย การคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญ การสร้างเครื่องมือในการวิจัยและเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล และการสรุปผล องค์ประกอบที่สำคัญที่สุดของการวิจัยด้วยเทคนิคเดลฟายก็คือ การสร้างแบบสอบถามแบบปลายเปิดที่ใช้ในรอบที่ 1 และแบบมาตราส่วนประเมินค่าในรอบที่ 2, 3 และรอบที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่ามัธยฐานและค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์จะเป็นเครื่องชี้ความสอดคล้องของความคิดเห็น ข้อสรุปที่สอดคล้องกันในแต่ละประเด็นจะถือเป็นข้อค้นพบสำคัญเพื่อใช้พยากรณ์ประเด็นในอนาคตต่อไป ความถูกต้องของข้อค้นพบขึ้นอยู่กับวิธีการคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ความสามารถตรงในสาขาที่วิจัยอย่างแท้จริง

องค์ความรู้จากบทความ กระบวนการวิจัยด้วยเทคนิคเดลฟายประกอบด้วยการคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญในสาขาอย่างแท้จริงไม่น้อยกว่า 17 คน ซึ่งสามารถตอบแบบสอบถามได้จนเสร็จสิ้นกระบวนการวิจัย สร้างแบบสอบถาม และส่งให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินในรอบ เก็บข้อมูล 3 - 4 รอบ ขึ้นอยู่กับการสรุปผลการสำรวจแต่ละรอบ เหมาะสำหรับการตัดสินใจในการกำหนดนโยบาย วางแผน กำหนดกรอบการทำงาน และแนวทางการป้องกันปัญหาวิกฤติ และยังช่วยให้สามารถประเมินทางเลือกของนโยบายและการปฏิบัติ

Reference

- Boonorn, K. (1979). The Delphi Technique. *Kuruparitus*, 26-28.
- Brady, S. R. (2015). Utilizing and adapting the Delphi Method for use in qualitative research. *International Journal of Qualitative Methods*, 14(5), 1-6.
- Dalkey, N. C. (1971). An elementary cross-impact model. *Technological Forecasting and Social Change*. 3, 1971-1972, 341-351.
- Dalkey, N. C., Brown, B. B., & Cochran, S. (1969). The Delphi method: An experimental study of group opinion (Vol. 3). Santa Monica, CA: Rand Corporation.
- Dalkey, N.; Helmer, O. (1963). An Experimental Application of the Delphi Method to the use of experts. *Management Science*. 9 (3): 458-467.
- Dimitrijević, B., Simić, V., Radonjić, A., & Kostić-Ljubisavljević. (2012). The Delphi method as a research tool: an application in transportation and logistics systems evaluations .6th International Quality Conference 2012 Center for Quality.
- Ducanis, A. J. (1970). The Possible Use of Delphi Technique in I.R. and Planning in. Higher Education. *Instructional Research and Communication in Higher*. 54.

- Ellis, D. J. (2017). Global geographic reach: A Delphi study into the future of the airline industry. A Doctorate degree thesis, UNE Business School, University of New England
- Ellis, D. J. (2022). Insights from a mixed-methods Delphi study into the global airline industry. *International Journal of Aviation*. 5(1), 74-92.
- Klugea, U. Ringbeck, S. & Spinler, S. (2020). Door-to-door travel in 2035 – A Delphi study. *Technological Forecasting and Social Change*. 157, 120096.
- Linz, M. (2012). Scenarios for the aviation industry: A Delphi-based analysis for 2025. *Journal of Air Transport Management*, 22, 28-35.
- Linstone, H. A. & Turoff, M. (1975). *Delphi Method: Techniques and Applications*. Addison-Wesley Publishing Company.
- Morley, J. E. & Gerard L. K. (1976). The prediction of air travel and aircraft technology to the year 2000 using the Delphi method. *Transportation Research* 10(1), 1-8.
- Prasatkeaw et al., (2020). Model Development of Middle Manager Potential for Competitiveness in Aviation Business Industry. *The Journal of KMUTNB*, 30(4), 717-725.
- Rasp, A., Jr. (1973). A new tool for administrators: Delphi and decision making. *The North Central Association Quarterly*, 320–325.
- Rukpolpmuang, C. (1992). *Delphi Technique in a Research: An educational policy analysis*. Bangkok: Chulalongkorn.
- S.A. Delbari et al. (2016). An investigation of key competitiveness indicators and drivers of full-service airlines using Delphi and AHP techniques. *Journal of Air Transport Management*. 52, 23-34
- Sekayi, D., & Kennedy, A. (2017). Qualitative Delphi Method: A Four Round Process with a Worked Example. *The Qualitative Report*, 22(10), 2755-2763.
- Skulmoski et al. (2007). The Delphi Method for Graduate Research. *Journal of Information Technology Education*, 6(1).
- Sriprasart, P. (1980). Delphi Technique. *Journal of International Education*. 14(2), 50-59.

แนวทางการธำรงรักษาและความจงรักภักดีต่อองค์กรของบุคลากร
สังกัดมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

GUIDELINES FOR RETENTION AND LOYALTY TO THE ORGANIZATIONAL OF PERSONNEL
UNDER RAJAMANGALA UNIVERSITY OF TECHNOLOGY

ชัยณรงค์ สิริพรปรีดา¹, อุษา งามมีศรี, และพิภพ วังเงิน

Chainarong Siripornpreeda¹, Usa Ngammeesri, and Pipob Vachungngern

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

College of Innovation Management, Rajamangala University of Technology

Email: tom.rcim@gmail.com¹

Received 26 December 2022; Revised 18 December 2023; Accepted 28 December 2023.

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้เป็นการให้ความสำคัญกับทรัพยากรมนุษย์ที่สามารถเรียนรู้และพัฒนาศักยภาพได้อย่างไม่สิ้นสุดอันเป็นประโยชน์ต่องานการศึกษา มีวัตถุประสงค์เพื่ออธิบายแนวทางการธำรงรักษาและความจงรักภักดีต่อองค์กร ได้แก่ 1) ศึกษาแนวความคิดการธำรงรักษาและความจงรักภักดีต่อองค์กรของบุคลากรสังกัดมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล 2) แนวทางการธำรงรักษาและความจงรักภักดีต่อองค์กรของบุคลากรสังกัดมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ปัจจุบันการบริหารจัดการการศึกษาต้องอาศัยการบริหารทรัพยากรมนุษย์ที่เน้นกระบวนการมีส่วนร่วมเพื่อธำรงรักษาบุคลากรและเสริมสร้างความจงรักภักดีต่อองค์กร อันเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้การบริหารจัดการศึกษาประสบความสำเร็จ

บทความวิชาการนี้ ผู้เขียนจะนำเสนอแนวความคิดและแนวทางการธำรงรักษาและความจงรักภักดีต่อองค์กรของบุคลากรสังกัดมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลที่คำนึงถึงปัจจัยสำคัญดังต่อไปนี้ 1) โครงสร้างขององค์กร 2) สภาพแวดล้อมการทำงาน 3) ความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา 4) ความสัมพันธ์กับผู้ร่วมงาน 5) วัฒนธรรมในองค์กร และ 6) ความมั่นคงและก้าวหน้าในอนาคต เพื่อธำรงรักษาบุคลากรให้ปฏิบัติงานอยู่กับองค์กรได้ยาวนาน ทำให้องค์กรไม่สูญเสียคนที่มีความรู้และความสามารถไป และองค์ประกอบสำคัญที่เสริมสร้างจิตใจบุคลากร ทำให้องค์กรประสบความสำเร็จและบรรลุเป้าหมายขององค์กร องค์กรจะต้องมีการเสริมสร้างความจงรักภักดีต่อองค์กรให้กับบุคลากรในด้านต่าง ๆ ประกอบด้วย 1) ด้านพฤติกรรมที่แสดงออก 2) ด้านการรับรู้ 3) ด้านความคงอยู่ 4) ด้านทัศนคติ และ 5) ด้านบรรทัดฐาน ผลจากการวิเคราะห์พบว่า มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลมีบทบาทสำคัญต่อการศึกษาของประเทศ ผู้บริหารทุกระดับจะต้องทำให้บุคลากรที่ดีมีคุณภาพได้อยู่ปฏิบัติงานและทำคุณประโยชน์ให้แก่องค์กรได้นานที่สุดและเป็นกำลังสำคัญในการจัดการศึกษา

คำสำคัญ : การธำรงรักษาบุคลากร, ความจงรักภักดี, มหาวิทยาลัย

Abstract

This academic article emphasizes the importance of human resources that can learn and develop their potential endlessly, which is beneficial to educational work aims to explain the guidelines for retention and loyalty to the organization as follows: 1) to study the concept of retention and loyalty to the organization of personnel under Rajamangala University of Technology 2) Guidelines for retention and loyalty to the organization of personnel Affiliated with Rajamangala University of Technology. Currently, the educational management of the University of Technology Rajamangala relies on human resource management that focuses on participative processes to retain personnel and foster loyalty to the organization. Which is an important factor that makes education management successful.

This academic article the author presents concepts and guidelines for maintaining loyalty. To the organization of personnel under Rajamangala University of Technology that takes into account the following important factors: 1) organizational structure 2) work environment 3) relationships with supervisors, 4) relationships with colleagues 5) organizational culture and 6) stability and career advancement to maintain personnel to work with the organization for a long time This ensures that the organization does not lose knowledgeable and capable people. and important elements that strengthen the minds of personnel to make the organization successful and achieve its goals, the organization must strengthen loyalty to the organization among personnel in various areas, including: 1) Behaviors expressed 2) Perceptions 3) Responsibility persist 4) Attitude and 5) Norm

The results of the analysis found that Rajamangala University of Technology plays an important role in the country's education. Executives at all levels must ensure that good quality personnel stay and work and make benefits to the organization for as long as possible and are an important force in education management.

Keywords: Retention Personnel, Loyalty, University

บทนำ

จากกระแสโลกาภิวัตน์และความเปลี่ยนแปลงของโลกที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ปัจจุบันประเทศไทยต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงในหลายบริบท มีทั้งโอกาสและข้อจำกัดในการพัฒนาประเทศ วิทยาการความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและเศรษฐกิจฐานความรู้ ซึ่งมีผลทำให้การบริหารจัดการการศึกษาต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไขของการแข่งขันและเผชิญกับความท้าทายอย่างมากจึงต้องมีการสร้างคนให้มีคุณภาพและมีระบบที่ดีเป็นภูมิคุ้มกัน ทรัพยากรมนุษย์เป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ เป็นที่ยอมรับกันว่า เป็นทรัพยากรที่มีค่าอย่างยิ่ง เพราะเป็นเครื่องมือที่บ่งชี้ถึงความสำเร็จและความยั่งยืนขององค์กร ดังนั้น องค์กรต่าง ๆ จึงต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนหรือทุนมนุษย์มากยิ่งขึ้น องค์กรจำเป็นต้องมีกระบวนการยุทธศาสตร์ ตลอดจนกลยุทธ์ต่าง ๆ ที่ช่วยในการบริหารองค์กรทางการศึกษาหรือขับเคลื่อนการจัดการศึกษาให้เป็นไปตามนโยบายได้อย่างมีคุณภาพ จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องอาศัยคน (Man) เพราะคนคือผู้นำเอาทรัพยากรอื่น ๆ เช่น วัสดุ อุปกรณ์ มาใช้ให้เกิดประโยชน์ และคนเป็นปัจจัยในการกำหนดความสำเร็จขององค์กร แต่สิ่งที่

สำคัญคือจะอย่างไรให้คนเหล่านั้นเป็นบุคลากรที่มีศักยภาพและความผูกพันหรือจงรักภักดีต่อองค์กร เพื่อที่จะได้ทำงานให้กับองค์กรเป็นระยะเวลายาวนาน เพราะความผูกพันหรือความจงรักภักดีต่อองค์กรเป็นสิ่งที่แสดงออกถึงสัมพันธภาพระหว่างบุคคลกับองค์กร ยิ่งบุคคลมีความจงรักภักดีต่อองค์กรสูงขึ้นมากเท่าไร แนวโน้มที่จะลาออกหรือทิ้งองค์กรไปก็ลดน้อยลงไปเท่านั้น ความผูกพันและความจงรักภักดีต่อองค์กรสามารถใช้ทำนายอัตราการออกจากงานได้ดีกว่าความพึงพอใจในงาน ความผูกพันและความจงรักภักดีต่อองค์กรเป็นแรงผลักดันให้ผู้ปฏิบัติงานในองค์กรสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ความผูกพันและความจงรักภักดีต่อองค์กรยังเป็นตัวเชื่อมประสานระหว่างความต้องการของบุคคลในองค์กรกับเป้าหมายขององค์กร เพื่อช่วยให้องค์กรบรรลุเป้าหมายที่ได้วางไว้ และมีส่วนช่วยในการเสริมสร้างประสิทธิภาพและประสิทธิผลขององค์กร ซึ่งสอดคล้องกับ (Baron, 1986) ที่กล่าวว่าความจงรักภักดีต่อองค์กรเป็นความรู้สึก ทศนคติและพฤติกรรมที่แสดงออกของบุคลากรที่ค่อนข้างคงที่และมีความมั่นคงเป็นระยะเวลายาวนาน มีความแตกต่างจากความพึงพอใจในงานซึ่งเป็นทศนคติที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยขึ้นกับสภาพการทำงาน ความจงรักภักดีต่อองค์กรเป็นสิ่งที่มีความสำคัญเพราะเกี่ยวพันไปถึงพฤติกรรมการทำงานของพนักงานและส่งผลกระทบต่อผลผลิตขององค์กร (Littisom, N., 2015) การให้ความสำคัญกับทรัพยากรมนุษย์ที่สามารถเรียนรู้และพัฒนาเพิ่มขีดความรู้ความสามารถและศักยภาพได้อย่างไม่สิ้นสุดอันเป็นประโยชน์ต่องานการศึกษา การปรับปรุงกระบวนการ การเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง การลงทุนเพื่อบริหารและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์จะคุ้มค่าเพียงใดก็ขึ้นอยู่กับว่าแต่ละสถาบันจะสามารถเสริมสร้างและธำรงรักษาบุคลากรคนเก่งเหล่านั้นไว้ในองค์กร และสามารถแย่งชิงตัวคนเก่งระหว่างองค์กรอันเป็นปัญหาที่ท้าทายความสามารถของฝ่ายบริหารทรัพยากรมนุษย์ทั้งในภาครัฐและภาคเอกชน (Chayamarit, S., 2021) ซึ่งความปรารถนาของบุคลากรในมิติต่าง ๆ เป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์อย่างเด่นชัดกับความจงรักภักดีของบุคลากร โดยการพัฒนาศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ให้มีทักษะความรู้ ความเชี่ยวชาญ ก้าวทันความทันสมัยของเทคโนโลยี ซึ่งเป้าหมายการพัฒนาคนแบบใหม่ คือ การพัฒนาคนให้เป็นคนเก่ง คนดี มีความสุขยาวนาน มีความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และมีขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน

การธำรงรักษาบุคลากรเป็นบทบาทของผู้บริหารทุกระดับที่จะต้องทำเพื่อให้บุคลากรที่ดีมีคุณภาพได้อยู่ทำคุณประโยชน์ให้แก่องค์กรได้นานที่สุด เพราะหากไม่รักษาคนดีมีความสามารถเอาไว้ องค์กรย่อมจะพัฒนาและเจริญก้าวหน้าได้ยาก การธำรงรักษาบุคลากรจะต้องพัฒนาศักยภาพของบุคลากรให้สูงขึ้น เพื่อให้บุคลากรอยู่กับองค์กรอย่างมีค่าและมีแผนพัฒนาความก้าวหน้าในงานอาชีพชัดเจน บุคลากรจะมีความรักงานรักองค์กร และทุ่มเทกำลังกาย กำลังใจทำงานอย่างเต็มความสามารถ จึงเกิดผลผลิตของงานที่ดีตามมา นอกจากนี้ ยังช่วยลดอัตราการสูญเสียบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถและความเชี่ยวชาญในงานที่ดีอยู่กับบุคคลนั้นอีกด้วย และทั้งนี้การสร้างให้บุคลากรเกิดแรงจูงใจในการทำงานจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง หากบุคลากรภายในองค์กรมีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานสูงย่อมส่งผลต่อการปฏิบัติงาน ทำให้งานที่ได้มีประสิทธิภาพสูงมากยิ่งขึ้นตามไปด้วย การบริหารงานด้านทรัพยากรมนุษย์ในปัจจุบัน มีการให้ความสำคัญทางด้านพฤติกรรมศาสตร์มากยิ่งขึ้น การให้ความสนใจและสร้างเจตคติส่วนบุคคลที่ดีต่อการทำงาน ส่งผลให้บุคลากรปฏิบัติงานด้วยความเต็มใจ มีความกระตือรือร้นและมีขวัญกำลังใจในการทำงาน เพื่อให้องค์กรสามารถดำเนินการไปได้ตามวัตถุประสงค์และเป้าหมาย อีกทั้งพบว่า ความจงรักภักดีต่อองค์กรมีผลต่อความสำเร็จของงาน หากบุคลากรมีความจงรักภักดีต่อองค์กร มีความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย มีความพยายามและตั้งใจพัฒนากระบวนการดำเนินงานจนทำให้องค์กรประสบความสำเร็จได้ (Charla, W., 2016) และความจงรักภักดีต่อสถานศึกษา Organizational Loyalty นับเป็นปัจจัยที่สำคัญปัจจัยหนึ่งที่จะทำให้การดำเนินงานของสถานศึกษาประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่วางเป้าหมายไว้ เมื่อบุคคลได้รู้สึกว่าได้ได้รับความสนใจหรือไม่มีความสำคัญสำหรับองค์กรต่อไป ก็อาจทำงานในหน้าที่อย่างไม่เต็มใจหรือลาออกจากงานไป กรณีที่

บุคลากรไม่มีความจงรักภักดีแต่ไม่ลาออกและเลือกที่จะอยู่ต่อไปในองค์กรโดยไม่ทำงานหรือไม่ตั้งใจปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มที่ ก็จะก่อให้เกิดผลเสียต่อองค์กรเป็นอย่างมาก (Moonmuang, S., 2022) ซึ่งการเป็นผู้นำเชิงยุทธศาสตร์จะต้องเป็นผู้สร้างการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีและสร้างสรรค์ทั้งรักษาความมั่นคง ทำให้องค์กรหรือหน่วยงานดำเนินงานไปได้ด้วยความราบรื่นและยั่งยืน อีกทั้งมีความสามารถที่จะทำให้ผู้อื่นยอมรับการชี้นำที่ก่อให้เกิดความสำเร็จผลตามที่ต้องการได้ (Poompongkhodchasorn, P., 2020)

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาหลักการ แนวคิด และทฤษฎีการธำรงรักษาบุคลากรและความจงรักภักดีต่อองค์กรอันก่อให้เกิดแนวทางการธำรงรักษาบุคลากรและเสริมสร้างความจงรักภักดีต่อองค์กรของบุคลากรสังกัดมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล อันเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้การบริหารจัดการศึกษาประสบความสำเร็จ และนำไปสู่การบริหารจัดการศึกษาที่ได้มาตรฐานตามหลักเกณฑ์และมาตรฐานการศึกษาต่อไป

แนวคิดความหมายและความสำคัญของการธำรงรักษาบุคลากร

มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายและความสำคัญไว้ ผู้เขียนขอยกตัวอย่างนักวิชาการที่ให้ความหมายและความสำคัญของการธำรงรักษาบุคลากร ดังนี้

ความหมายของการธำรงรักษาบุคลากร

การธำรงรักษา หมายถึง การรักษานักงาน องค์กรมีความสามารถจูงใจให้อยู่กับองค์กร มีความจงรักภักดีต่อองค์กร โดยองค์กรจะมีกลยุทธ์ต่าง ๆ เช่น การจ่ายค่าตอบแทนที่เหมาะสม สภาพแวดล้อมที่เหมาะสม ซึ่งทั้งหมดนี้จะสามารถที่จะส่งผลต่อทัศนคติที่ดีต่อองค์กรทำให้ผู้อยู่ในองค์กรได้ (Aek-U, S., 2017) การธำรงรักษา คือ ความพยายามขององค์กรในการรักษาหรือจูงใจบุคลากรที่ปฏิบัติงานอยู่ในองค์กร ซึ่งองค์กรนั้นจะใช้กลยุทธ์ต่าง ๆ เพื่อจูงใจให้บุคลากรสามารถปฏิบัติงานได้อย่างเต็มความสามารถ มีทัศนคติที่ดีต่อองค์กรและปฏิบัติงานอยู่ในองค์กรได้ยาวนานที่สุด (Wichaiyut, P., 2017) การบำรุงรักษา หรือการธำรงรักษาเป็นความสามารถขององค์กรในการจูงใจให้บุคลากรมีความจงรักภักดีต่อองค์กร โดยองค์กรมีหน้าที่จัดระบบการทำงานด้วยความปลอดภัยและจัดสภาพสิ่งแวดล้อมในการทำงานที่ดี เพื่อส่งเสริมให้บุคลากรมีสุขภาพแข็งแรงสมบูรณ์ ทั้งด้านร่างกายและจิตใจ สามารถทำงานให้มีปริมาณงานและคุณภาพงานที่ดีให้แก่องค์กร (SangSawang, A., 2021)

การธำรงรักษาทรัพยากรมนุษย์ หมายถึง การพัฒนาและการจัดสวัสดิการด้วยความเป็นธรรม ให้เป็นที่พึงพอใจของทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณค่า เพื่อให้เขาได้มองเห็นว่าพวกเขาได้รับการดูแลเอาใจใส่เป็นอย่างดี โดยพิจารณาได้ดังต่อไปนี้ 1) การจูงใจ เป็นกระบวนการที่ซับซ้อน เกิดขึ้นภายในตัวบุคคลที่เป็นแรงผลักดันก่อให้เกิดเป็นพฤติกรรม พฤติกรรมของบุคคลส่วนใหญ่จะเกิดจากแรงจูงใจ แรงจูงใจจะเป็นแรงผลักดันที่สำคัญอันก่อให้เกิดการทำงานที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น เรียกว่า พฤติกรรมในการทำงาน 2) รางวัลผลตอบแทน เพื่อให้พนักงานได้ปฏิบัติงานในองค์กรด้วยความมุ่งมั่น มีแรงจูงใจ ระบบการให้รางวัลก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่จะช่วยส่งเสริมการปฏิบัติงานของพนักงานและเป็นการธำรงรักษาพนักงานให้อยู่ในองค์กร 3) การพัฒนาอาชีพ เป็นการสร้างความมั่นคงให้กับอาชีพ เกิดความก้าวหน้าทั้งในส่วนของผลงานและประสบการณ์ของผู้ปฏิบัติงาน เมื่องานก้าวหน้าผู้ปฏิบัติงานประสบผลสำเร็จในองค์กร จะทำให้พนักงานและองค์กรดำรงอยู่และก้าวหน้าต่อไป ปัจจัยในการพัฒนาอาชีพจึงเป็นเรื่องที่สำคัญอย่างยิ่งในการรักษาให้พนักงานอยู่กับองค์กรเพราะเกิดความก้าวหน้า มีความมั่นคง จะไม่ละทิ้งองค์กร การพัฒนาอาชีพจึงเป็นเรื่องที่องค์กรจะต้องให้ความสนใจและพัฒนาให้เป็นระบบและรับรู้ร่วมกัน (Swamiwatsukit. N., 2015)

จากการศึกษาความหมายของการธำรงรักษาบุคลากรผู้เขียนสรุปได้ว่า เป็นแนวทางความต้องการธำรงรักษาความเป็นสมาชิกในองค์กร ความพยายามขององค์กรในการรักษา พัฒนาและจูงใจบุคลากรให้ปฏิบัติงาน

อยู่ในองค์กรนานที่สุด ซึ่งองค์กรจะใช้กลยุทธ์ต่าง ๆ เพื่อจูงใจให้บุคลากรสามารถปฏิบัติงานได้อย่างเต็มความสามารถ

ความสำคัญของการธำรงรักษามูลค่า

ความสำคัญในเรื่องความสมดุลกับชีวิต ลักษณะงาน ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน และความสัมพันธ์กับหัวหน้างาน และค่าตอบแทน มีแนวทางในการธำรงรักษา 5 ประการ คือ 1) วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมในการทำงาน หมายถึง ระบบการสื่อสารภายในองค์กร การไว้วางใจและความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล 2) ค่าตอบแทน หมายถึง การจ่ายค่าตอบแทนที่เป็นธรรมเมื่อเปรียบเทียบกับผลงาน และความตั้งใจทุ่มเทในการทำงาน 3) การฝึกอบรมและพัฒนา ซึ่งครอบคลุมถึงการฝึกอบรม ระบบพี่เลี้ยง การศึกษา และการพัฒนาในสายอาชีพ 4) บทบาทหัวหน้างาน หมายถึง รูปแบบการทำงานและความสัมพันธ์ของหัวหน้างานที่มีต่อพนักงาน 5) โอกาสความก้าวหน้าและการใช้ศักยภาพ หมายถึง โอกาสในการได้รับพัฒนาทักษะ การเลื่อนตำแหน่ง และการมีหน้าที่ความรับผิดชอบที่สูงขึ้น (Tantrachin, P. and Chantak, T., 2016) การธำรงรักษามูลค่าเป็นเรื่องผลประโยชน์และการบริการต่าง ๆ ที่องค์กรจัดให้แก่พนักงาน องค์กรควรจะดำเนินการเพื่อให้ขวัญกำลังใจและแรงจูงใจให้พนักงานมีเจตคติที่ดี ซึ่งจะเกิดผลดีกลับมาสู่องค์กร การดำเนินงานองค์กรควรยึดหลักสำคัญ 6 ประการ คือ 1) นโยบายองค์กร หมายถึง มีนโยบายการบริหารที่ชัดเจน และสามารถปฏิบัติได้อย่างมีขั้นตอน การจัดระบบงานอย่างมีประสิทธิภาพ มีการวางแผนดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอและมีการกระจายอำนาจในการปฏิบัติงาน 2) การบังคับบัญชา หมายถึง การได้รับความยุติธรรม ความเสมอภาคในการปกครองของผู้บังคับบัญชา ผู้บังคับบัญชาของพนักงานมีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน ผู้บังคับบัญชาของท่านมีความสุขรอบคอบในการปฏิบัติงานหรือแก้ปัญหา 3) ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล หมายถึง การได้รับคำแนะนำในการปฏิบัติงานจากผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงานเป็นอย่างดี 4) สภาพการทำงาน หมายถึง มีเครื่องมือวัสดุ อุปกรณ์ที่เพียงพอในการปฏิบัติงาน มีการจัดสถานที่และพื้นที่เพียงพอต่อการปฏิบัติงาน มีสิ่งอำนวยความสะดวกต่อการปฏิบัติงาน มีสภาพแวดล้อมที่ดีเอื้อต่อการปฏิบัติงาน 5) ความมั่นคงในงาน หมายถึง การปฏิบัติงานของพนักงานมีความปลอดภัยในการปฏิบัติงาน ตำแหน่งของพนักงานมีความมั่นคงในการปฏิบัติงาน มีระเบียบการบริหารงานบุคคลที่ชัดเจน และเหมาะสมต่อการปฏิบัติงาน 6) ค่าตอบแทน หมายถึง เงินเดือนที่พนักงานได้รับอย่างเหมาะสมกับปริมาณงานที่ปฏิบัติ ได้รับสวัสดิการต่าง ๆ ที่เพียงพอต่อตำแหน่งงาน ได้รับเงินค่าตอบแทนอื่น ๆ เหมาะสมกับงานที่ปฏิบัติ (Thardhod, W, 2016)

จากการศึกษาความสำคัญของการธำรงรักษามูลค่าผู้เขียนสรุปได้ว่า การธำรงรักษามูลค่าเป็นกลยุทธ์การผูกใจให้บุคลากรมีความจงรักภักดีต่อองค์กร มีทัศนคติที่ดีต่อองค์กร คงอยู่กับองค์กรยาวนานที่สุด สร้างโอกาสความก้าวหน้าของสายอาชีพในอนาคต จึงทำให้บุคลากรรู้สึกมีคุณภาพชีวิตการทำงานที่ดีมีความสุขในการทำงาน

การที่องค์กรมีความสามารถจูงใจบุคลากรให้อยู่กับองค์กร บุคลากรมีความจงรักภักดีต่อองค์กร องค์กรจะต้องมีกลยุทธ์ต่าง ๆ เช่น การจ่ายค่าตอบแทนที่เหมาะสม สภาพแวดล้อมที่เหมาะสม เป็นต้น องค์กรจะสามารถส่งผลต่อทัศนคติและพฤติกรรมที่แสดงออกของบุคลากร อีกทั้งจะต้องมีแนวทางตอบสนองความต้องการที่จะรักษาความเป็นสมาชิกในองค์กร ความพยายามขององค์กรในการรักษา พัฒนาและจูงใจบุคลากรให้ปฏิบัติงานอยู่ในองค์กรนานที่สุด และสิ่งสำคัญของการธำรงรักษามูลค่าเป็นกลยุทธ์ที่จะผูกใจให้บุคลากรมีความจงรักภักดีต่อองค์กร มีทัศนคติที่ดีต่อองค์กร สร้างโอกาสความก้าวหน้าของสายอาชีพในอนาคต จึงทำให้บุคลากรรู้สึกมีคุณภาพชีวิตการทำงานที่ดี มีความสุขในการทำงาน

ทฤษฎีการธำรงรักษามูลค่า ผู้วิจัยสามารถนำทฤษฎีการจูงใจในการปฏิบัติงานมาปรับใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์ ประกอบด้วย 6 ทฤษฎี ดังต่อไปนี้

- 1) ทฤษฎีความต้องการลำดับขั้นของมาสโลว์ (Maslow's Hierarchy of Needs Theory)
- 2) ทฤษฎีแรงจูงใจของเฮร์ซเบิร์ก (Herzberg's Two Factors Theory)
- 3) ทฤษฎีการจูงใจด้านความสำเร็จของแมคเคลแลนด์ (McClelland)
- 4) ทฤษฎีการตั้งเป้าหมาย (Goal Setting Theory)
- 5) ทฤษฎีความเสมอภาค (Equity Theory)
- 6) ทฤษฎีความคาดหวัง (Expectancy Theory)

	Maslow	Herzberg	McClelland	Edwin Locke	J. Stacy Adams	Vroom
ความต้องการระดับสูง	ความต้องการความสำเร็จ	ปัจจัยจูงใจ (Motivations)	ความต้องการความสำเร็จ			ความคาดหวังของผลลัพธ์หรือรางวัลที่จะได้รับ
	ความต้องการการยกย่อง		ความต้องการอำนาจ	แรงผลักดันในการทำงานมาก	ผลตอบแทนสูงไป	ความคาดหวังการปฏิบัติงานกับผลลัพธ์
ความต้องการระดับล่าง	ความต้องการทางสังคม	ปัจจัยค้ำจุน (Hygiene factors)	ความต้องการความสัมพันธ์	แรงผลักดันในการทำงานน้อย	ผลตอบแทนเหมาะสม	ความพยายามกับการปฏิบัติงาน
	ความต้องการความมั่นคง				ผลตอบแทนต่ำไป	
	ความต้องการทางร่างกาย					

ตารางที่ 1 ตารางสังเคราะห์แนวคิดการธำรงรักษาบุคลากร

การธำรงรักษาบุคลากร	นักพัฒนา สภาวิชาชีพ	นางนงนุช วงษ์สุวรรณ	สุปราณี เอกอุ	อำนาจ แสงสว่าง	ปภาดา วิชัยบุษย์	กิตติวรรณ ห้างศรีทอง	พญิดา ดันตราจิน	วิไลพร พรหม	สมคิด บงโม	Donnelly, et al.	พยอม วงศ์สารศรี	DDI	Berger	Eric	Crampton and	ความถี่
1. โครงสร้างขององค์กร	✓	✓		✓	✓	✓		✓		✓	✓	✓	✓		✓	8
2. นโยบายการบริหารงาน								✓		✓		✓	✓			4
3. สภาพแวดล้อมการทำงาน	✓		✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓			✓	✓	11
4. การบริหารค่าตอบแทน	✓						✓	✓		✓			✓			4
5. การสนับสนุนจากองค์กร	✓						✓					✓		✓	✓	4
6. ความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา		✓			✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓		10
7. ความสัมพันธ์กับผู้ร่วมงาน		✓	✓			✓	✓	✓	✓	✓					✓	8
8. วัฒนธรรมในองค์กร	✓	✓	✓	✓			✓				✓		✓	✓	✓	9
9. ความมั่นคงและก้าวหน้าในอาชีพ	✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓		12

จากการศึกษา ทบทวนวรรณกรรมความหมายและความสำคัญของการธำรงรักษาบุคลากร ผู้วิจัยสรุปดังตารางสังเคราะห์ได้ว่า การธำรงรักษาบุคลากรจะต้องแสวงหาวิธีการต่าง ๆ เพื่อผูกใจบุคลากรให้เกิดความจงรักภักดีต่อองค์กร ดำเนินการเพื่อเป็นขวัญกำลังใจและจูงใจให้บุคลากรมีเจตคติที่ดีต่อองค์กร ควรเอาใจใส่บุคลากร การดำเนินงานขององค์กรควรคำนึงถึงปัจจัยดังต่อไปนี้ 1) โครงสร้างขององค์กร 2) สภาพแวดล้อมการทำงาน 3) ความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา 4) ความสัมพันธ์กับผู้ร่วมงาน 5) วัฒนธรรมในองค์กร และ 6) ความมั่นคงและก้าวหน้าในอาชีพ

ความหมายและความสำคัญของความจงรักภักดีต่อองค์กร

มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายและความสำคัญไว้ ผู้เขียนขอยกตัวอย่างนักวิชาการที่ให้ความหมายและความสำคัญของความจงรักภักดีต่อองค์กร ดังนี้

ความหมายของความจงรักภักดีต่อองค์กร

ความจงรักภักดี หมายถึง ทศนคติต่อองค์กรที่จะส่งผลให้เห็นถึงระบบความเกี่ยวข้องว่า บุคลากรจะมีความเชื่อมั่น ความศรัทธา ความรักและความหวงแหนต่อองค์กรที่ตนเป็นสมาชิกอยู่ (Chanarawee, P., 2013) ความจงรักภักดีต่อองค์กร คือ ความต้องการที่จะอยู่กับองค์กรนั้นต่อไป ถึงแม้ว่าผู้นั้นจะมีความขัดแย้งกับสมาชิกภายในองค์กร (Hirschman อ้างถึงใน Supachai Rungcharoensuksri, 2015) ความจงรักภักดีต่อองค์กร เป็นความผูกพันต่อสถานศึกษาหรือเจตคติต่อสถานศึกษาที่จะสะท้อนให้เห็นถึงระบบความเกี่ยวข้องว่าบุคคล มีความเชื่อมั่น ศรัทธา รักและหวงแหนต่อสถานศึกษาที่ตนเองเป็นสมาชิกอยู่ ซึ่งระดับความพึงพอใจในระดับสูงมีส่วนสัมพันธ์กับการอยู่กับสถานศึกษาในปัจจุบัน โดยประกอบด้วย 1) การยอมรับอย่างสูงต่อเป้าหมายและค่านิยมของสถานศึกษา 2) การเต็มใจที่จะเข้าไปกระทำการใดแทนได้ 3) ความปรารถนาอย่างสูงส่งที่จะคงอยู่กับสถานศึกษานั้นต่อไปความจงรักภักดีต่อสถานศึกษา จึงนับเป็นเจตคติที่ค่อนข้างมั่นคงในช่วงเวลาอันยาวนานที่บุคคลแสดงตนอย่างภูมิใจในสถานศึกษา มีความพึงพอใจและปรารถนาที่จะเป็นสมาชิกของสถานศึกษานั้นต่อไป ดังนั้นจึงสามารถกล่าวได้ว่า ความจงรักภักดีต่อสถานศึกษาเป็นคุณสมบัติที่จำเป็นที่ช่วยนำพาสถานศึกษามีประสิทธิผลและอยู่รอดต่อไป นอกจากสถานศึกษาต้องสรรหาบุคลากรที่มีคุณภาพเข้ามาเป็นสมาชิกสถานศึกษาแล้ว การรักษาให้บุคลากร เหล่านั้นคงอยู่กับสถานศึกษาอย่างมีคุณค่าเพื่อนำพาสถานศึกษาให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่วางไว้ก็เป็นสิ่งที่สำคัญ (Baron and Greenberg, 1995)

จากการศึกษาความหมายของความจงรักภักดีต่อองค์กรผู้เขียนสรุปได้ว่า ความจงรักภักดีต่อองค์กรเป็นทศนคติ ความรู้สึกและพฤติกรรมการแสดงออกของบุคลากรที่เคารพต่อองค์กร มีความเต็มใจในการปฏิบัติงาน อุทิศตนเพื่อองค์กร สนับสนุนองค์กรและปกป้ององค์กรจากการต่อต้านของบุคคลภายนอก ตระหนักในด้านดีขององค์กรพร้อมที่จะช่วยเหลือองค์กร ด้วยความปรารถนาดีและตั้งใจที่จะปฏิบัติงานในองค์กรต่อไป

ความสำคัญของความจงรักภักดีต่อองค์กร

องค์ประกอบสำคัญของความจงรักภักดีต่อองค์กร 3 ประการ คือ 1) การแสดงประวัติของตนเองต่อองค์กร (An expression of the historical self) ประวัติของตนเองเป็นพื้นฐานที่สำคัญของความจงรักภักดีต่อองค์กร เนื่องจากจะก่อให้เกิดความสัมพันธ์ภาพ มิตรภาพ และศีลธรรมจรรยาโดยไม่ได้บังคับ ผู้ที่จงรักภักดีต่อองค์กรจะให้ข้อมูลเกี่ยวกับตนเองแก่องค์กรโดยไม่ปิดบัง 2) ความผูกพันที่มีมากกว่าการแสดงออกที่เป็นนิสัย (More than a habit of attachment) เป็นการกระทำทุกอย่างเพื่อองค์กรโดยตระหนักว่าเป็นหน้าที่ของตนรับผิดชอบต่อหน้าที่ มีความยึดเหนี่ยวผูกพันในองค์กร ภักดีต่อสมาชิกทีมและต่อผู้นำ แสดงความเป็นสมาชิกขององค์กร และแสดงความเป็นเอกลักษณ์ตามแบบสมาชิกและผู้นำในองค์กรของตน 3) หลีกเลี่ยงการไม่เชื่อตรงต่อองค์กร (Avoidance of betrayal) เป็นการแสดงความจริงใจต่อเป้าหมายขององค์กรไม่ต่อสู้เพื่อองค์กรอื่น ๆ ไม่กระทำการสิ่งที่เกิดอันตรายต่อองค์กร มีการต่อสู้และป้องกันองค์กรจากผู้ให้ร้ายแสดงความกตัญญูต่อองค์กร ปฏิบัติตามกฎหมายระเบียบ พิธีกรรมและวัฒนธรรมขององค์กร มีการอุทิศและเสียสละทั้งเวลาและทรัพยากรอื่น ๆ เพื่อองค์กร มีความรู้สึกเป็นเจ้าขององค์กรอย่างมาก (Fletcher อ้างถึงใน Nantaphorn Chuanchob, 2017) ความผูกพันต่อองค์กรมีความเกี่ยวข้องกับผลลัพธ์ที่สำคัญหลายประการ ได้แก่ การลดอัตราการลาออก การมีความจงใจที่สูงขึ้นพฤติกรรมความเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กร (organizational citizenship behavior) และการสนับสนุนที่ดีจากองค์กร การมีพฤติกรรมความเป็นสมาชิกที่ดีและการสนับสนุนที่ดีจากองค์กรจะช่วยให้องค์กรมีความยืดหยุ่นที่จำเป็นในการนำทางให้องค์กรผ่าน

เหตุการณ์คาดไม่ถึงที่อาจเกิดขึ้นวิธีที่สำคัญที่จะช่วยให้ผู้บริหารส่งเสริมความผูกพันต่อองค์กรได้ คือ พฤติกรรมภาวะผู้นำ เช่น การเป็นตัวอย่างที่ดี การให้ความท้าทาย กระตุ้นการปฏิบัติงาน การส่งเสริมและให้กำลังใจในการปฏิบัติงาน (Fogliasso and Lin, 2013)

องค์ประกอบสำคัญของความจงรักภักดีของบุคลากรต่อสถานศึกษาว่ามี 3 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ปัจจัยที่ก่อให้เกิดความผูกพัน ด้านความต่อเนื่อง ได้แก่ อายุ ระยะเวลาในการปฏิบัติงานความพึงพอใจในการปฏิบัติงานความตั้งใจลาออกจากงาน 2) ปัจจัยที่ก่อให้เกิดความผูกพัน ด้านความรู้สึก ได้แก่ ความมีอิสระในการทำงานลักษณะเฉพาะของงานความสำคัญของงาน การได้ใช้ทักษะที่หลากหลายความท้าทายของงาน 3) ปัจจัยที่ก่อให้เกิดความผูกพัน ด้านบรรทัดฐานทางสังคม ได้แก่ ความสัมพันธ์ต่อผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงาน การพึ่งพาสถานศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหาร (Meyer and Allen, 1999)

จากการศึกษาความสำคัญของความจงรักภักดีต่อองค์กรผู้เขียนสรุปได้ว่า บุคคลที่มีความเต็มใจและอุทิศตนอย่างมากต่อองค์กร มีความผูกพัน มีความรู้สึกเป็นเจ้าของ มีความต้องการอย่างแรงกล้าที่จะเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร ตระหนักถึงด้านดีขององค์กร ละเว้นการกล่าวร้ายแก่องค์กร มีความเชื่อถือไว้วางใจและพร้อมที่จะช่วยเหลือองค์กร ความเต็มใจที่จะปฏิบัติตามผู้นำหรือตามแนวทางขององค์กรอย่างซื่อสัตย์ มีความปรารถนาและความตั้งใจที่จะปฏิบัติงานอยู่ในองค์กรต่อไป ถึงแม้ว่าจะมีความขัดแย้งกับสมาชิกภายในองค์กร หรือแม้มีทางเลือกอื่นที่ดึงดูดใจกว่าก็ไม่ลาออกจากงาน ซึ่งแสดงถึงความรู้สึกที่มีความสัมพันธ์อย่างแนบแน่นของบุคคลกับองค์กร ปฏิเสธสิ่งที่มาทำลายความสัมพันธ์และยังเป็นความรู้สึก การแสดงออกของบุคลากรที่เคารพต่อองค์กร มีความเต็มใจในการปฏิบัติงาน สนับสนุนองค์กรและปกป้ององค์กรจากการต่อต้านของบุคคลภายนอก ตระหนักในด้านดีขององค์กรพร้อมที่จะช่วยเหลือองค์กร ส่งผลต่อทัศนคติที่ดีที่แสดงออกถึงความสัมพันธ์ของบุคลากรที่มีความรู้สึกเกี่ยวพันและยึดถือองค์กร มีความทุ่มเท ความมุ่งมั่น และความตั้งใจในการสร้างความสำเร็จในงาน ความปรารถนาที่จะทำให้องค์กรบรรลุเป้าหมาย หรือสร้างผลงานให้กับองค์กรตามเป้าหมายที่ตั้งไว้อย่างจริงจัง มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันกับองค์กรและความเกี่ยวข้องกับองค์กร

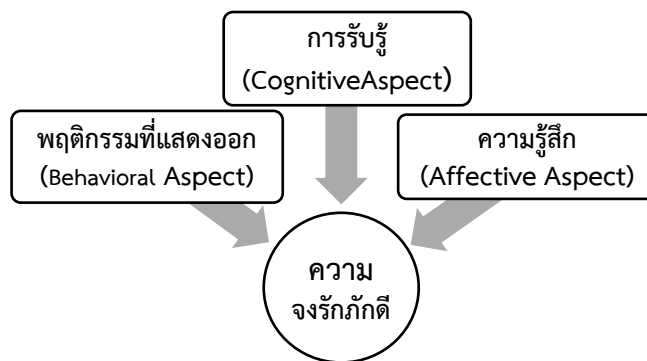
ทฤษฎีความจงรักภักดี Loyalty Theory ความจงรักภักดีต่อองค์กร เป็นสิ่งที่แสดงออกซึ่งสัมพันธ์ภาพระหว่างบุคคลกับองค์กร ถ้าคนยังมีความจงรักภักดีต่อองค์กรสูงมากขึ้นเท่าไร แนวโน้มการลาออกหรือทิ้งองค์กรก็จะน้อยลงเท่านั้น

Hoy and Rees (อ้างถึงใน Pipop worchang-ngern, 2017) คือ

1) พฤติกรรมที่แสดงออก (Behavioral Aspect) คือ ผลจากการที่บุคคลมีความรู้สึกขั้นต้นจึงตอบสนองออกมาโดยการแสดงพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งในเรื่องพฤติกรรมนั้น ทัศนคติอาจเป็นสาเหตุของการแสดงพฤติกรรม หรือทัศนคติอาจเป็นผลของการแสดงพฤติกรรม เมื่อแสดงพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งแล้ว บุคคลนั้นจะมีทัศนคติทางบวกต่อสิ่งที่ตนเองได้กระทำ ถึงแม้ว่าสิ่งที่กระทำไม่สอดคล้องกับทัศนคติในตอนแรก เมื่อกระทำไปแล้วคนเราก็จะทำการเปลี่ยนแปลง ทัศนคติให้เป็นทางที่ดี เพื่อลดความเครียดที่อาจเกิดขึ้นได้ ได้แก่ ความไม่อยากย้ายไปจากองค์กร

2) ความรู้สึก (Affective Aspect) คือ อารมณ์ ความรู้สึกที่เกิดจากการประเมินความรู้สึกชอบไม่ชอบต่อบุคคลหรือสถานการณ์ เช่น ความรักที่จะทำงานกับองค์กร ความพึงพอใจต่อองค์กร

3) การรับรู้ (Cognitive Aspect) คือ ค่านิยม ความเชื่อที่บุคคลยึดถือบุคคล หรือสถานการณ์ที่มีอิทธิพลต่อสิ่งที่บุคคลรับรู้และการกระทำ เช่น ความเชื่อและความไว้วางใจองค์กร ความเชื่อมั่นองค์กร

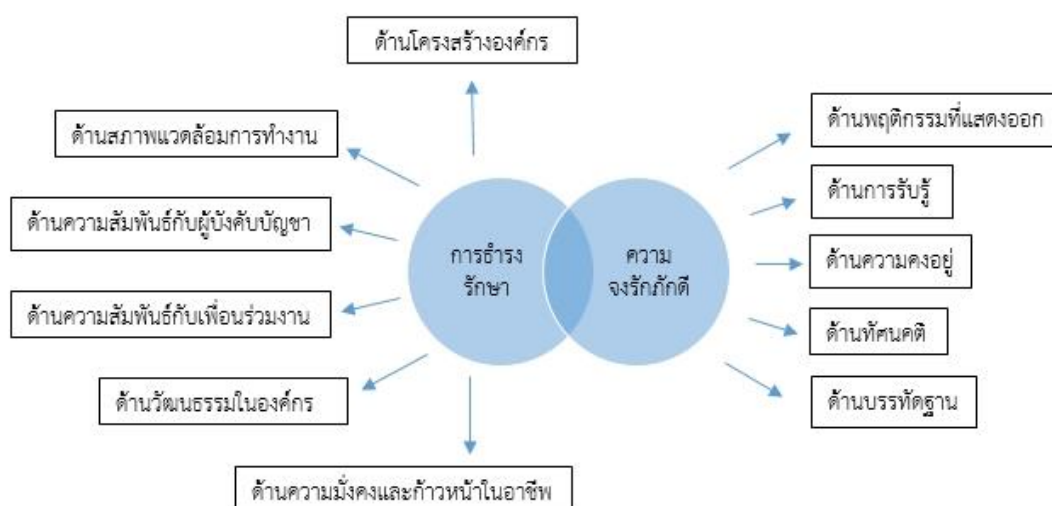
ตารางที่ 2 ตารางสังเคราะห์แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับความจงรักภักดีต่อองค์กรของบุคลากร

ความจงรักภักดี ต่อองค์กรของ บุคลากร	Fletcher	อูซุมพร แก้วขุนทด	Meyer and Allen	Adler	Robbins	Hoy and Rees	กังวาน ยอดวิทย์ภักดี	Mowday Porter and Steers	Armstrong and Taylor	Leininger	Kanter	Bratton	Colquitt, LePine and Wesson	Buchanan	พิชิต เพ็ชรรัตน์	พริ้มพราหมณ์ สมนาน	อัครา เนียมหอม	เกรียงศักดิ์ ศรีสมบัติ	Foglasso and Lin	ความถี่
1) ด้านพฤติกรรม ที่แสดงออก	✓	✓	✓	✓	✓	✓				✓	✓	✓			✓	✓			✓	12
2) ด้านการรับรู้	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓			✓	✓		✓	✓			✓	✓		13
3) ด้านความคงอยู่		✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓				✓	✓		✓	✓	✓	13
4) ด้านทัศนคติ	✓	✓		✓	✓		✓	✓	✓		✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓		14
5) ด้านบรรทัดฐาน			✓		✓			✓		✓		✓	✓			✓		✓	✓	9

จากการศึกษา ทบทวนวรรณกรรมความหมายและความสำคัญของความจงรักภักดีต่อองค์กร ผู้วิจัยสรุปดังตารางสังเคราะห์ได้ว่า องค์ประกอบสำคัญที่ทำให้องค์กรประสบความสำเร็จและบรรลุเป้าหมายขององค์กร จะต้องมีการเสริมสร้างความจงรักภักดีและความผูกพันต่อองค์กร โดยแบ่งออกเป็น 5 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านพฤติกรรมที่แสดงออก 2) ด้านการรับรู้ 3) ด้านความคงอยู่ 4) ด้านทัศนคติ และ 5) ด้านบรรทัดฐาน

องค์ความรู้ใหม่จากการศึกษา

บทความนี้ได้ข้อค้นพบแนวทางการธำรงรักษาและความจงรักภักดีต่อองค์กรของบุคลากรสังกัดมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลที่สำคัญ คือ การสร้างขวัญกำลังใจและจูงใจให้บุคลากรมีเจตคติที่ดีต่อองค์กร ควรเอาใจใส่บุคลากร การดำเนินงานขององค์กรควรคำนึงถึงปัจจัยดังต่อไปนี้ 1) โครงสร้างขององค์กร 2) สภาพแวดล้อมการทำงาน 3) ความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา 4) ความสัมพันธ์กับผู้ร่วมงาน 5) วัฒนธรรมในองค์กร และ 6) ความมั่นคงและก้าวหน้าในอนาคต เพื่อธำรงรักษาบุคลากรให้ปฏิบัติงานอยู่กับองค์กรได้ยาวนาน ทำให้องค์กรไม่สูญเสียคนที่มีความรู้และความสามารถไป และองค์ประกอบสำคัญที่เสริมสร้างจิตใจบุคลากร ทำให้องค์กรประสบความสำเร็จและบรรลุเป้าหมายขององค์กร องค์กรจะต้องมีการเสริมสร้างความจงรักภักดีต่อองค์กรให้กับบุคลากรในด้านต่าง ๆ โดยแบ่งออกเป็น 5 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านพฤติกรรมที่แสดงออก 2) ด้านการรับรู้ 3) ด้านความคงอยู่ 4) ด้านทัศนคติ และ 5) ด้านบรรทัดฐาน

บทสรุป

การธำรงรักษาบุคลากรและความจงรักภักดีต่อองค์กร นับเป็นปัจจัยสำคัญอย่างยิ่งที่จะส่งผลต่อการปฏิบัติงานขององค์กรให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้สมบูรณ์ โดยแนวทางการธำรงรักษาและความจงรักภักดีต่อองค์กรของบุคลากรสังกัดมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลนั้น ผู้บริหารทุกระดับจะต้องคำนึงถึงปัจจัยสำคัญด้านโครงสร้างขององค์กร ด้านสภาพแวดล้อมการทำงาน ด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน ด้านวัฒนธรรมองค์กร และด้านความมั่นคงและก้าวหน้าในอาชีพ เพื่อธำรงรักษาบุคลากรให้ปฏิบัติงานอยู่กับองค์กรได้ยาวนาน ทำให้องค์กรไม่สูญเสียคนที่มีความรู้และความสามารถไป และต้องสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานเพื่อให้บุคลากรที่มีคุณภาพได้อยู่ทำคุณประโยชน์ให้แก่องค์กรได้นานที่สุด มีการกระตุ้นให้เกิดความจงรักภักดีต่อองค์กรโดยการส่งเสริมจิตสำนึกให้แก่บุคลากรด้านพฤติกรรมที่แสดงออก ด้านการรับรู้ ด้านความคงอยู่ ด้านทัศนคติ และด้านบรรทัดฐาน ก็จะสามารถทำให้อุบัติการณ์เกิดความจงรักภักดีและอยู่กับองค์กรอย่างยั่งยืน

References

- SangSawang, A. (2021). Human Resource Management. Bangkok: Aksaraphiphat.
- Baron, R A. & Greenberg, J. (1995). Behavior Organization. (3rd. Ed.). New York: Allyn & Bacon.
- Fogliasso, Christine E., and Tyler Linn. (2013). "Job Satisfaction, Commitment, and Loyalty in the Workplace." Leadership & Organizational Management Journal 2013, no. 1 (2013).
- Natalie J Allen and John P Meyer. (1999). "A Three-Component Conceptualization of Organizational Commitment," Human resource management review 1, no. 1.
- Swamiwatsukit N., (2015). Head and Colleague working environment and job motivation correlated with talent retention expectation of operational level employees. In organization. Thesis Master of Business Administration Bangkok University.
- Chuanchoh, N., (2017). Factor affecting personnel to have sustainable loyalty. To the organization case Study Human Resource Management Division Office of the Permanent Secretary, Ministry of public Health. Independent research Master of Political Science

- Program (Public Administration and Public Affairs), Major in Public Administration and Public Affairs For executives of the Faculty of Political Science Thammasat University.
- Littisom, N., (2015). Tactics for Enhancing Organizational Engagement of Government Teachers under Bangkok. Politian Administration. Thesis Doctor of Philosophy degree Education Administration Department of Educational Administration graduate school Silpakorn University
- Wichaiyut, P.,(2017). Earning retention and loyalty to the organization: A Case study of Public University Personal in Songkhla Province. Bachelor of Business Administration Business Management Thaksin University.
- Chanarawee, P., (2013). loyalty. Retrieved on July 15, 2022. From <http://pachanon.blogspot.com/2013/>
- Tantrachin, P. and Chantak, T. (2016). Development and maintenance of talented people in the organization an important mechanism to drive the organization to Success Bangkok: Silpakorn University.
- worchang-ngern, P., (2017). Organizational Behavior. Bangkok: Total messages.
- Poomponghodchasorn, P., (2020). Classroom management to develop learning skills in the 21st Century. Journal of Interdisciplinary Humanities and Social Sciences, 3(3), 591-600.
- Supachai Rungcharoensuksri. (2015). Commitment to the organization Career development and employee welfare satisfaction affect the loyalty of operational employees of private companies in the region. Bangkok. Independent research Master of Business Administration Program Bangkok University.
- Aek-U,S., (2017). Employee Retention of Thonburi Hospital Public Company Limited. Master's Degree in Labor Development and Welfare. Bangkok: Thammasat University.
- Moonmuang, S. (2022). Organizational Commitment of Personnel in SaiMai District Office, Bangkok. Journal of Innovation Management in Education and Research. 3(1), Pages 29 - 40.
- Chayamarit, S. (2021). Human resource development to Support the digital age of public and private. Organizations. Interdisciplinary Journal of the Humanities and Social Sciences. Year a (No. 1). January - April 2021.
- Charla, W. (2016). Loyalty of employees towards Toyota Gosei Asia Co., Ltd., Chonburi Province. Master of Education Thesis, Chonburi, Burapha University.
- Thardhod, W. (2016). Factors affecting the retention of public health personnel. In Phetchaburi Province. Thesis Master of Business Administration. Stamford International University.

